DARETIS PHRYGII VETVSTISSIMI SCRIPTORIS

de bello Troiano, in quo ipse militauit, libri sex, à CORNELIO NEPOTE in Latinum sermonem conuersi.

adiunximus,

PINDARI THEBANI *Iliados Homeri* Epitome.

&,

HOMERI *Ilias à* NICOLAO VALLA & VINCENTIO OBSOPOEO *politißimo carmine reddita.*

BASILEAE,

M. D. LVIII.

VITA DARETIS PHRYgij ex Anthropologia Raphaelis Volaterrani.

DARES Phrygius historicus scripsit bellum Troianum Græcè, in quo ipse militauit, ut ait Isidorus, primus ferè historicorum: qui tãdem capto Ilio cum Antenoris factione remansit, ut scribit Cornelius Nepos, qui opus eius in sex libros è Græco conuertit, dicauitq; Crispo Sallustio.

ILLVSTRISSIMO PRINCIPI AC DOMINO D. CAROLO MARCHIONI

Badensi & Hochburgensi, Landgrauio Susenburgensi, D. in Rotelen & Badenuuiler, &c. Principi ac Domino suo clementissimo, ALBANVS TORINVS S. P. D.

OPTIME mihi de reb. humanis mereri cumprimis uidentur, qui bonos quosque autores à situ & obliuionis caligine uindicãt, candideque ac fideliter ad posteritatem transmittere student, Carole Princeps Illustrissime. Cæterùm optimos ferè esse autores semper existimaui, qui essent omnium uetustissimi. Indulsisse etenim mihi ingenio suo Pindarus creditur, quum cecinit:

Ἄριστον μὲν ὕδωρ. ὁ δὲ
χρυσὸς, αἰθόμενον πῦρ
ἅτε διαπρέπει νυ-
κτὶ, μεγάνορος ἔξοχα πλούτου.

Hoc est, Optima est aqua, sed aurũ, ut ignis lucidius noctu micans, fastuosis opibus eximiè prævalet. Ipse multò melius sentire cẽseo, qui de libris rectius dici asserunt, quàm de aureis: ueteres esse omnium probissimos, e quibus sapientia, qua nihil homini ab immortalib. dijs dari prçstãtius, excepta pietate, potuit, tanquã ex fontibus hauritur, ciuitates moderantur religionesq; persistũt, teterrimus ille mortalium hostis Inscitia abigitur. Certè seculo hoc nostro, uelut in literatorum bello intestino, grassatur populariter cõtagiosus & incurabilis scribẽdi pruritus, & indies ingrauescit uis acrimoniæ. Quare, ut sunt πολλὰ πολέμου κενὰ nugacissimorũ & perniciosorũ uoluminũ uberrimus est prouentus, adeò ut nunquã uerius fuerit sapiẽtis Hebræorũ illud: Faciendi plures libros nullus est finis. Vnde tot inutiles libelli, tot ridiculæ uersificationes, tot criminationes pariter & recriminationes, cum tanta chartarum iactura quotidie prodeunt. Malim ego plerosq; maiorem in ueteribus, quos piaculum est perire, codicibus castigandis & edendis operam impendere, quàm per omne genus autorum, sæpe citra iudicium, circũuolitare, plerosq; ceu canis è Nilo degustare, & ex retextis aliorũ sertis nouas subinde corollas concinnare: ut sileam interim

rim friuolos nescio quorum codiculos. Consu luerim proinde Typographis, ut sumptus potius in ijs facerent, qui aurum & argentum, nō stipulas, disciplinis & optimis artib. superstruxisse uidentur, è quibus licet præter loquendi rationem, etiam rerum scientiam delibare, mores item ac uitam emēdare, qui sunt à nobis sane cumprimis legendi & adseruādi. Hoc nobis cōsilij fuit in Darete hoc Phrygio, uate & historico omnium antiquissimo, in lucē edendo, tot seculis ab omnibus ferè desiderato: quo nemo facilè mihi neq; uetustiorem, neq; ueriorem ꝓferret ullum, utpote qui rebus ipsis ad Troiam gestis præsens præsentibus adfuerit, & historiā oculis non auribus solùm usurpatam persecutus sit: quem ante nescio qui uel Poetæ, uel Historici extiterint. Oculis porrò, iuxta ꝓuerbiū, quis nescit maiorem fidem esse habendam, quā auribus? Rectè igitur Flaccus inquit:

Nec retinēt patulæ commissa fidelius aures,
Quàm quæ sunt oculis subiecta.

Eoq; historia, quæ est rerum gestarū descriptio, παρὰ τὸ ἱστορεῖν, quod est à uidendo nomen obtinet. Et paucis admodum probantur historiarū scriptores Mythici. Noster, Mæonide Græco, Latioq; Maroni, eruditissimo hoc opere, lucis nonnihil suppeditabit, aliosq; Poetas & Hi

ſtoricos aliquot illuſtrabit, heroicorum facino rum commemoratione ad uirtutes inuitabit, uitam ſententijs,qui,quibus abundat, philoſo phicis emẽdabit. De quo(ut ſemel dicam)quid in totum ſentiam, non habeo neceſſe nunc ferre ſententiam,niſi quod de autore minus quàm de interprete ambigam.Sunt qui Britannũ hũc fuiſſe arguũt. Cæterùm ſummi & excellentiſsimi ingenij uirum & poetam non adeò infelicẽ fuiſſe, opus uniuerſum facilè teſtabitur. Fidei profecto nomine,quæ in hiſtoria unicè requiritur,imprimis uenit commendandus. Veritati quippe paſsim ſeruire uidetur, quoniam ſentẽtias authoris,quem transferendũ inſtituit, oẽs pari omnino ordine ſcitiſsimè expreſsit, citra tamen faſtidiũ. Breuitatem uerò ne in eo quidẽ autore uſpiã deſideres, nuſquã enim (quod ineptiores poetæ factitare conſueuerunt) longius euagatur à propoſito, nec oculos à ſcopo ſuo deflectit uſpiam. Neq; interim tamen nullã lectoribus iucunditatem adfert, ita enim ingeniosus eſt & factus ad diſcutiẽdum tædium, ut nemo magis. Vbiq; lectio amœna citra laſsitudinem. Quis enim(quæſo)in epiphonematibus paronomaſijs,hypotypoſib. cæteriſq; huiuſmodi coloribus felicior? Ingenio autem haud ſtupido fuiſſe fatebitur, quiſquis accuratiuſculè

&

& paulò enucleatius (ut cætera prætereã) triũ dearum contentionem perlegerit: quam tanta cum gratia tractat, ut addubitari iure posſit, oratoris ne munus an poetæ dexterius præſtiterit, aut ſanè utriuſq; pulchrè abſoluerit. Characteris ſeu λέξεως præſtantia, ut minimè aſpera, ita grauis, preſſa & bellicoſa. Vt enim ſemper de heroibus, principibus, uictoribus & dijs interdum carmen heroicum pangit: ſic nihil niſi bellicũ perſonat, grauibus uerbis, antiquis crebrisq; ſententijs refertus. Neq; eas tamen ubicunque aſſuere ceu unum & alterum pannum qui latè ſplendeat, ut ait Horatius, aſſolet, ſed ubiq; in loco ac tempore, ubi prætermittere flagitium penè uideri poterat. Quòd autẽ priſcis & inſolentioribus quibuſdã uerbis gaudet, pauloq; audacior uidetur, æqui boniq; pectora cãdidiora conſulũt. Rarius enim id facit, idq; ſemper ferè cũ gratia. Nulla uſpiã in toto hoc autore eſt obſcœnitas, nulla impietas, nil turpe, nil fœdũ, nihil planè quòd nõ à pientiſsmo queat theologo ambabus manibus amplecti. Cuperẽ Grammaticos, qui tenellos adoleſcẽtium animos cùm literis tum morib. inſtituendos ſuſcipiunt, non laſciua carmina & uanæ gentiliũ ſuperſtitionis plena, obſcœnis & ad impietatẽ prouocantibus uerbis, haud ſine magna pluri-

morum pernicie, in lubrico adulescentię consti-
tutis interpretari: sed ijs potius rudia adhuc in
genia imbuere, quæ altius impressa, ad uirtutē
flagrantius amplexandā incitant. Quæ etsi re-
ligionis inchoamētum non sint, à pietate tamē
neminem seuocāt. Cuius sanè classis Dares hic
est Phrygius, multorum uotis expetitus, quem
prodigiosè deprauatū, squallore obsitum, & cō
spurcatum, uix multis tandem sudorib. & cura
è tenebris eruimus. Fuit autem ad hoc unicum
nobis & mendosissimum exemplar, uetustatis,
& eius maxima ex parte uitio qui id descripse-
rat, quem parum admodum, ne dicā nil, intelle
xisse autumo, adeò erāt omnia characterib. in-
solentib. confusa, absq; ullis punctis aut distin-
ctionibus & pluribus hinc inde lacunis. Quid?
quòd subinde hemistichia, & metra tantùm nō
integra sæpe erāt erasa: forsan à nebulone quo
dam, qui dolo malo illitas mēbranis notas ex-
pūxit, ubi solis fuit coniecturis & diuinationib.
agendum, quarū difficiliores asterisco notaui-
mus. Quòd si lector nosset quàm improbis la-
boribus, quantisq; uigilijs constiterit mihi hæc
qualiscunq; & castigatio & restitutio, fateretur
se mihi nonnihil debere. Neq; enim quia nunc
bonam partem citra offensionem legit, idcirco
exemplar planum erat, imo nihil erat non cor
ruptum

ruptum, ubiq; hærendum, ubiq; ariolandum. Hunc tam insignem poetam & historicũ meis non æstimandis sudoribus sincerum, meos item in eo eruendo, castigando & illustrando (oẽm enim quã fere, aliena culpa, æstimationis dignitatem amiserat) labores exantlatos, ob dignitatem autoris & excellentiam, tibi potissimũ elegantiorib. studijs consecrato inscribere uolui, Marchio splendidissime, ut equo sponte ad studia iam felicissime cœpta, egregias uirtutes, & præclara heroum, ducumq; clarissimorũ gesta currenti adderem calcar, quo curras alacrius: in ea nempe ætate, qua non cõtinget felicior ad imbibẽda literarũ ac pietatis elemẽta. Vnde talis nimirũ euades, ut olim non solũ tuæ celsitudini quęq; grauissima scriptorũ opera, quę te & seculũ fortasse tuum illustrẽt, nũcupari debeãt: sed ipse etiam facinora principe digna, uirtute & industria, animiq; magnitudine designes, quę glorias immortales & perennem famæ diuturnitatẽ merẽtur, & uerã deniq; homini laudẽ cõparãt. Addidimus autem Dareti propter argumenti affinitatẽ, Pindari Thebani eruditissimũ poema, quo uates ille pulcherrima & absolutissima epitome uniuersæ Iliados Homericæ summam cõplexus est. Adiecimus itẽ Homeri poetarũ omnium principis Iliada, hoc est, de rebus

ad Troiã gestis descriptionẽ, quatenus à doctissimo Nicolao Valla elegantissimé Latino carmine, Entheo furore tonãte, reddita est. Quod opus à Theodoro Gaza uiro Græcæ & Latinæ linguæ peritissimo ad cœlũ usque elatũ est, quod non imago tantùm quædam Homeri esset, sed ipse Homerus Latino eloquio res Troianas referre uideretur, eadem copia, grauitate, suauitate, & elegantia, qua Græcè retulerat. Viuet certè Homerus studio Nicolai omnibus seculis, nec Nicolaus unquam extingui poterit Homero, quem interpretatus est, extante. Accessit & Obsopœi, quorundam librorum Iliados minimè indocta traductio: omnia multò accuratius & emẽdatius typis quàm hãctenus excusa. Quibus singulis cum Darete nostro diligenter comparatis, euidẽs patebit inter historicum & poetam dissidium. Collibuit autem nobis Daretẽ istiusmodi assectis comitatũ è tenebris in lucem ꝓdire, & T. C. dedicatum iri, pluribus præter superiora illa nominibus, præcipuè tamen quò studium & animũ adeò meũ non ingratum tibi amplissimæ spei adulescentulo cũprimis illustri, & florentissimo principi parenti tuo testarer. Ingrati quippe animi atq; impudẽtis esset, V. Celsitudinis meritorũ erga me obliuisci. Nec sinunt id quotidiana, quibus

obruor,

obruor, munera, præter solenne quo fruor stipendium. Nequeam igitur uestro unquã desiderio non tangi, quoties tantus simul commoditatum aceruus in mentem uenit: speciatim uerò, quoties succurrit illustrissimi, multoq; omnium principum benignissimi patris tui mirũ quoddam erga nos studium, propensissimus non modò fauor, uerũ benignitas etiam haudquaquam (ut dixi) uulgaris, quodq; de Albano optimè non sentit solùm, sed etiam loquitur. id quod partim ipsius ad me literis, partim multorum prædicatione exploratissimum habeo. Gestio itaq; hac dedicatione, animi mei & maximę dilectionis meæ erga C. V. testimoniũ & symbolũ qualecũq; pferre. Cupio itidẽ tibi ansam ministrari literarũ nunquã relinquendarũ quarum quantus sit in rebus mortalium usus, habes domi exemplum clarissimum, genitorẽ, cui quantum usui sint ad christianam pietatem literæ, uel cæco perspicuum. Quid enim est uspiam in sacris Biblijs, quid in cęteris hagiographis, quod non mente & memoria melius quã superciliosus quispiam theologus teneat, & omni uita exprimat? Cuius rei uberem fructum fert, clementiam illam insignem, & animi tranquilitatem in omnibus quæ mortalib. cõtingere assolent: animum nempe in aduersis rebus

inuictum, insuperabilem, nullis fortunę procel lis subditum, soliq; subiectum Deo: unde heros ille breuiter ceu murus ahæneus, tanta animi constantia, tamq; inuicto tenore seuientem for tunam perfert, & blandientem regit & magistrat. Sustines profectò maximam expectatio nē, ut serenissimo patri, cuius amplissima spes in te sita est, respondeas. Quam rem pulcherrimè adiuuabit C. T. præceptor Iacobus Ciglerius, uir non solùm linguarum scientia prę stans, & in omni disciplinarum genere exercitatissimus, sed & morum uitæq; integritate nulli secundus, qui tibi à crepūdijs statim in aula paterna non solùm bonas literas, cādidos mores, sed in Deū ac homines pietatem magno studio instillauit. Plurimū quippe refert, sic, an nō sic, à teneris assuescamus. Dominus Iesus tueatur istud adulescentiæ lubricum ab omnibus inquinamentis purum, ne uel cadas aut titubes, aut turbine ullo uitiorum iacteris, neue illicibiles deliciæ transuersum trudant à cultura literarū, sine quibus omnis cultus habetur incultus, & uita uix (ut Ennij utar uerbo) uitalis. Idem diuina sua benignitate, corpus & animum, sanctaq; consilia splendidissimi herois, tui parentis, magis magisq; prospera uelit esse, & istam ætatem tuā semper ad meliora prouehere pre-

cor.

cor. Vale felix, unicum Germanæ decus adu lescentiæ, Marchio cumprimis illustris Carole, & munus hoc nostrum qualecunque æqui boniq; consule. Basileæ, sexto Idus Mart. An. M. D. XLI.

IN SINGVLOS DARETIS Phrygij libros Argumenta, per Albanum Torinum congesta.

Argumentum libri primi.

Primus continet expeditionem Argonautarum in Colchidē ad rapiendum uellus aureum. Mox Iasone cum rapto uellere reuerso, Basilicum cōuiuiū, Inde primum excidium Troiæ sub rege Laomedōte Post hæc sequitur Troianæ urbis pulcra descriptio.

Argumentum libri secundi.

In secundo legatio mittitur à Priamo ad proceres Græcorum pro repetēda Hesiona sorore. Dein de iudiciū Paridis de pulchritudine trium dearū.

Argumentum libri tertij.

In tertio, continentur uaticinia de futura euersione Troiæ, profectio Paridis ad rapiendā Helenā in ultionem Hesiones, quam Hercules captiuam è Troia prius abduxerat, abnegatæ. Item cōspiratio

Græcorum ad bellum Troianis inferendum. Castor inde & Pollux dira tempestate submerguntur.

Argumentum libri quarti.

In quarto, descriptio principum Troianorũ atq; Græcorũ primò, deinde oracula de expugnatione Troiæ, conflictus præterea Græcorum cum Barbaris, postremò Theuthrantis interitus et sepultura continetur.

Argumentum libri quinti.

Libro quinto comprehenditur exordium belli sub Agamemnone & Priamo gesti, interfectio itẽ Protesilai, Patrocli, Merionis, monomachiaq; Paridis & Menelai. Hinc sequitur Hectoris interitus.

Argumentum libri sexti.

In sexto, describuntur aliquot prælia ac cædes ducum quorundam, uidelicet Deiphobi, Sarpedonis, Palamedis, Troili, Memnonis, Achillis, Paridis, &c. expugnatio Troiæ, Priami regis interfectiõ, Hecubæ lamentatio, reditus Græcorũ in patriam.

CORNELIVS NEPOS C. SALLVSTIO PRINcipi historico, S. D.

QVVM *multa Athenis curiosè agerem, inueni historiam Daretis Phrygij ipsius manuscriptam, ut titulus indicat, qui de Græcis & Troianis memoriæ commendauit. Quam ego summo amore complexus, cõtinuo transtuli. Cui nihil adijciendum uel diminuendum rei formidandæ causa putaui, alioquin meã esse posset dubitari. Optimum ergo duxi ita ut fuit uerè & simpliciter perscripta, sic eam ad uerbum in latinitatẽ trãsuertere͂, ut legẽtes cognoscere possint quomodo res gestæ essent, quas Dares Phrygius memoriæ commendauit, qui per id*

tẽpus uixit & militauit, quo Græci Troianos oppugnarent. Minimè Homero credendum, qui post multos annos natus est: de quo Athenis iudicium fuit, cùm pro insano Homerus haberetur, qui deos cum hominibus belligerasse descripserit. Sed hactenus ista. Nunc ad pollicitum reuertamur.

HYPOTHESIS LIBRI PRIMI Daretis Phrygij.

Protinus in Colchos primus liber expedit arma
Argonautarum, rapiunt qui uelleris aurum.
Et parat Aesonidi redeunti prandia lauta.
Excidium Troiæ sub Laomedonte uidebis,
Inde statum & formam graphicè depingier urbis.

DARETIS

PHRYGII POETARVM ET Hyſtoricorum omnium primi, de Bello Troiano liber primus, Latio iure à CORNELIO NEPOTE carmine feſtiuo donatus.

ILIADVM *lachrymas, cōceſſaq; Pergama fatis,*
Prælia bina ducū, bis adactam cladibus urbem
In cineres, querimur: flemusq; ꝙ Herculis ira,
Heſiones raptus, Helenæ fuga fregerit arcem,
Impulerit Phrygios, Danaas excíuerit urbes.

Vt quid ab antiquo uatum proscripta tumultu
Veri sacra fides longum sylueſcis in æuum?
An quia ſpreta lates? mundoq; infenſa priori
Nos etiam noſcenda fugis? mecũ inclyta, mecũ
Exorere, & uultum ruga leuiore reſumens
Phœbeam dignare tubam, ſterilisq; uetuſtas
Erubeat, dum culta uenis, dum libera frontem
Exeris. en aureis blandas, en pectus amicum
Mulces, uulgarem leuius paſſura cachinnum.
Si noſtris nil dulce nouum, nil utile uiſum
Quod teneri pariunt anni, ſi ſecula tantum
Aurea Saturni memorant, & nulla recentis
Gratia uirtutis: aude tamen ardua, pubes.
Mento caneſcant alij, nos mente: capillo,
Nos animo: facie, nos pectore. Tempora certè
Virtutem non prima negant, non ultima donãt.
Quũq; duplex ætas uarios contendat in uſus,
Hæc uiget, illa iacet: hæc pullulat, illa fatiſcit.
Mira quidem dictu, ſed uera (aduertite) pandã.
Nam uati Phrygio Martem certiſsimus index
Explicuit præſens oculus, quem fabula neſcit.
Hunc ubi combiberit auidæ ſpes ardua mentis,

Quos ſuperos in uota uocē? mens *cōſcia ueri æmula
Proſcripſit longè ludentem ficta poëtam.
Quin te Cecropij mentita licentia pagi
Et lædant figmenta pater, quo præſide floret
*Tantia, & in priſcas reſpirat libera leges. Pontia
Felices quos nō trahit ambitus. ardua nactus
Non in ſe deſcendit honos, non cæca poteſtas
Quid poßit fortuna uidet: non perfida ſentit
Proſperitas, fleuiſſe humilem, qui ridet in altis.
Parcite ſacrilega ſuperos inceſſere præda,
Parcite. uenales quiſquis uenatur honores,
Vnde ruat tabulata ſtruit. Premit ultio noxas
Tūc grauior, cū tarda uenit: tūc plena timoris,
Quum terrore caret: blanda nil ſæuius ira,
Quum floret miſeri felix iniuria uoti.
At tu diſsimilis longè, cui fronte ſerena
Sanguinis egregij lucrum, pacemq́; litata
Emptā anima pater ille pius, ſummūq́; cacumē
In curam ueniſſe uelit, cui cederet ipſe
Prorſus, uel proprias lætus ſociaret habenas.
Hactenus hæc, tuq́;(oro) tuo da maxime uati
Ire iter incœptum, Troiamq́; aperire iacentem.

Te sacræ assument acies, diuinaq; bella.
Tunc dignum maiore tuba, tunc pectore toto
Nitar, & immensum mecũ spargere per orbẽ.
Luserat omnificæ quondam solertia curæ,
Ignotas molita rates, auriq; cupido
Audendi transgressa modũ, trans æquora misit
Qui caperẽt thalamos, spoliarẽt tẽpla metallis.
Siccine mortalis finem metitur hiatus?
Egestæ sic Ditis opes, quas ambitus audax,
Quas prædo pallẽs Stygijs extorquet ab antris
Sufficiũt? cui iam satis est ꝙ regna, quòd urbes,
Ipsaq; quòd pateant rapiendis tartara gazis?
Itur in ignotos fluctus, ultroq; procellis
Insultare iuuat, & soli uiuere fato.
Argonautarũ ad Colchos profectio. *Aesonides primus undas assumpsit in usus,*
Phrixeam rapturus ouem: cui laudis alumnus
Alcides socias indulsit in ardua uires.
His Peleus, Thelamõq; duces, his cætera pubes
Emathiæ, casus pelagi coniurat in omnes.
munita *Pars *inuita ratem, pars famæ prona petendæ,*
Pars mundum uisura nouum, gentesq; remotas.
Ergo sequi docilis quas nõdum nouerat undas,
The-

Thetyos in gremium migrat. prærepta Dianæ
Pinus, & è ramis rèmos habet: inq; profundum
Ornatu contenta rudi, plus robore, cultu
Fisa minus, paucis exul peregrinat in armis.
Nondum sæua deos ponto obiectare natantes
Religio, non fluxa sinu tumuere * secundo recuruo
Carbasa: delicias dat fastiditior usus,
Exornatq; suum nouitas operosa periclum.
Prima inopem pinus cultū, quo stabat in Hemo,
Detulit in fures. autor ratis Argus, & Argo
Nauis erat, sed uterq; rudis: nil illa superbè,
Non auro superos læsit, non rupibus aurum.
Stat dubius nouus hospes aqua, reditūq; fu-
Ludētis pelagi miratur, & æquora uisu (gāq;
Metitur, patriæq; pium consultat amorem,
Virtuti nutu facili cessurus, & undis.
Sed rapit aura ratē. quónā, quò naufraga tēdis?
Quò populos in fata trahis? te'ne angue uel ar-
Patrandum fastidit opus? scio tædia tollis, (mis
Delitias lethi quæris. nunc utere saxo
Terra potens, atq; iniectæ Symplegadis ictu.
Nulla prius * cōsumpta refer. ferat ipsa cruētū cecidiße

Quod peperit fatum, primaq; superbiat ira.
Fata obstãt, hominũ prædatrix Atropos arcet.
Plus superi q̃ fata queunt. trabs Thessala diuos
Præsentes quos fecit habet. contẽptus in antris
Hippotades, in aquis Triton, in carcere Corus,
Hac rate prærepta summos senuisset in annos.
Quippe deũ genitore metu mens cæca creauit
Ditem umbris, cœlo superos, & numina põto.
Vix pelagi sensere minas, iamq; Aeole clamant,
Aeole, tuq; dato mulces qui cœrula sceptro
Vndarum Neptune potens, date numen ituris.
Si reduces, meritis nomen sacrabitur aris.
uocari *Mox ierant in uota dei, gaudentq; * uocati.*
Hic faciles proclinat aquas, hic euocat antro
Qui uela imprægnet zephyrũ, qui purget aba
Nube diẽ. cursu tandẽ producta sereno (cta
Labitur in portus Phrygios ratis. imp̄ba pubes
Emicat, & uetita certant tellure potiri.

Fama nocens subitum Sygea in regna tumultũ
Spargit, & insidias populo regiq; minatur,
Dardana si co͞eant peregrinæ ad littora classes:
Plebs excita furit, nec abest qui Laomedontem
In-

Intentet Danais, ultro ni littore cedant.
O superis inuisa manus, sic pignora cœli
Crescentesq; deos in syrtes cogis? an unam
Extimeas gens tãta ratẽ? sed cæca quid horres?
Huc hospes, non hostis adest, cui mõstra potẽti
Debentur frangẽda manu. reuerere tonãtem,
Vel saltẽ cognosce hominẽ. Si pẽdimus æquũ,
Si rerum iustis metimur partibus usum,
Omne homini cõmune solum. sed iura perosus
Publica sacrilegis naturam barbarus ausis
Contrahit, & proprios Phrygiam pharifcat in (usus.
O Asiæ pollẽtis opes, ò Pergama nulli
Tranquillo cessura deo. nil dura sororum
Licia, nil superi peccant, gens incola fatum
Ipsa facit, cœlo Phrygius parcente meretur
Exilium, gladios, incendia. Pellitur Argo,
Armatumq; Iouem mediis exorat in undis,
Ac Danai flagrant animis poscentibus arma
Quò rapit ira sequi, gladioq; ultore pudendam
Excusare fugam. contrà, prudentia turbæ
Rara comes, raro Phrygiam cũ milite pendit.
Excipit ancipites docti tuba Nestoris aureis,

Suſpenſoſq; regit, irataq; pectora mulcet.

Neſtor ſocijs *O qui magnanimo domuiſtis remige fluctus,*
Qui freta, qui uentos primi libaſtis, & aſtra
Iratum didiciſtis iter non nota ſequuti,
Diſcite dura pati. ſola eſt quæ conterit hoſtem,
Virtuteſq; regit Patientia: ſola triumphis
Militat innocuis, & honeſtæ conſulit iræ.
Eſt tẽpus quãdo, locus eſt ubi. lædimur omnes,
Lædimur immeriti, patimurq; indigna priores,
Vt cauſſa meliore frui ſuperiſq; ſecundis
Marte dato liceat. non hic iniuria nobis,
Sed Danais facta eſt. ueniet qui probra ſuorũ
Enſe pio redimat. Sic fatur, & accipit omnes
Delinita Thetys, gremiumq; exponit ituris.
Iam fluctus emenſa uagos, in Phaſidis undas
Declinat Pegaſæa ratis: pelagoq; relicto,
Pauperiore ſinu, ſed liberiore potita,
Multa prius metuenda tulit, dum littore in alto
Diſcordes agerent undarum prælia motus.
Improbus audaci ſuſpendit gurgite pontum
Phaſis, & obnitens caſtigat in arua ruentem,
Ceſſuram miſeratus humum. furit ille, feroxq;

Po-

Potandas inceſtat aquas, bilemq́; refundit
In uada blanda ſuam, dedignaturq́; teneri.
Ipſa etiam clauſisq́; notis, cœloq́; ſereno,
Continuas hyemes portus anguſtia uoluit.
Nec ſpacio laxum languet mare. creſcit arena
Conſumptura rates, tellusq́; occulta uadoſas
In cumulũ ſuſpendit aquas, mentita profundũ.
Fluctuat ambiguus Tiphys, prope littora ſpe- (ctat:
Suſpectã formidat humũ, diſcitq́; timere
Quo tutum ſperabat iter, timor elicit artem
Cõſultura uadũ medias minor alnus in undas
Pellitur, & conto metitur iudice pontum.
Littoris inſidiæ poſtquam patuere, coacto
Inter utrunq; ſolum decurrens limite puppis
Arua petita premit, fractasq́; offendit arenas.
Quid memorẽ Aeſonidæ duras incũbere le moror
Oëtæ imperio? qd ſemina iacta? qd hoſtes (ges
Terrigenas, Martisq́; boues, ſæuiq́; draconis
Excubias? ignis uirtuti cedit & enſis.
Eripiturq́; emptum ſummo diſcrimine uellus.
Neptunum ſenſiſſe putes, fugientibus æquor
Altius intumuit, fractiq́; in littore fluctus

Intonuere ſimul. Procul ò procul ite prophani,
Nõ licet in ſanctum cum præda tendere pontũ.
Has notus haud paſſus cauſſas inſtare timoris,
Præripuit uoces, nec iter conceßit in aures.

Reditus Iaſoniscum aureo uellere.

Nauigat auricomo ſpoliatis uellere Colchis
Prædo potẽs. culpẽ 'ne ratẽ quæ prima p undas
Ad facinus molita uias, atq; Atropon auxit?
An cauſſa potiore probem? ſine remigis uſu
Non noßet Memphis Romã, nõ Indus Hiberũ,
Nõ Scytha Cecropidẽ, nõ noſtra Britãnia Gal
Primus ab excubijs mõtes proreta pelaſgos (lũ.
Anticipat ſaluere iubens: at cætera pubes
Remorũm aſſurgit ſtudio, uictrixq; carina
Theſſalicis reddit quos in freta duxerat aruis.
Quis uarios memoret plauſus, quis gaudia uul
Si parcus meminiße uelim, uel nolle fateri, (gi?
Vel ſeriem non noſſe putent: ſi prodigus, auris
Faſtidita neget faciles ad ſingula nutus.
Pelea miratur reducem Lariſſa, Pylonq;
Neſtor habet, Telamone ſuo Salamina ſupbit,
Leda Ceraunei & fratribus Orithyia
Hyſmarijs, laudatq; ſuum Calydonia mater
Oeni-

Oeniden, nodũ tantũ soror, Orphea Thraces,
Archades Admetũ, Talaũq; & Thesea & Idã
Anthæumq; urbes uariæ, sua mœnia quenq;.
At Peloponesum cum præda diuite Iason
Occupat, insigni lasciuit regia cultu,
Victoriq; suo gratas plebs obuia uoces
Elicit, & uero dispensant gaudia uultu.
Solus inexplicita Pelias sub fronte serena
Inuidia ægrescit, sese causatur, in omnes
Vota deos consumpta gemit, Martemq; laceßit
Qui gratis domitos tulerit deferuere tauros.
Eluctata diu rapidis * impulsibus ira — singultib.
In uerbum singultat atrox, quæstusq; superbos.
O superi, quò thura meant? ò fata, quis error — Querela Peliæ de reditu Iasonis.
Imperat? ò hominum casus, paucos'ne reseruat
Vt multos fortuna premat? iam sentio, traxi
Inuito mea regna deo. cape maxime tandem
Quorum fastidit usus regnare negantem,
Quæ longo emisti uoto: tumeasq; relictis,
Non raptis. tenui certè non sponte deorum.
Hisq; uelim regnis emptum uicisse tonantem.
Me mage (si qua fides) uotorum offensa laceßit.
Quàm

q; Quàm sceptri iactura mei. uolui, ne sub Arctō
Proscripsisse uirum? regnat. fregisse? superbit.
Extinxisse? uiget. titulos minuisse? triumphat.
Ergo deos dico ingratos. da thura tonanti:
Quum dederis, sperata neget, donisq; retentis
Rideat elusum. melius fortuna pianda est,
Quæ pacē, quæ fulmen habet, quæ prima tyrā(nis
Imperium partita tribus cōcessit, abegit.
Mutato lusit cœlo, rursusq; iubebit
Quos fecit reges mecum migrare sub umbras,
Et Ioue proscripto Saturni leniat iras.
Sic fatur, diroq; animam depascitur æstu.
Has tamen has cordis rugas, hæc prælia mētis
Frontis oliua domat, faciesq; dolosa sophistam
Mendicat uultū, & blandos peregrinat in usus.

Conuiuium. Gaudia prima ducum, solenni mēsa tumultu
Excipit. At cœli prædo terræq; marisq;
Ambitus acceptas uenatur regibus escas.
Iuno lyram uolucrū languescere sentit, alūnos
Aequoris emungi Thetys dolet: aspera Phœbe
Indignata sui numerum rarescere ciuis,
Excubat, ultoremq; humeris accōmodat arcū,

Ve-

Venantes uenata uiros, prædamq; petentes
In prædam petit, & lucos uigilantius ambit.
Ergo thoros conuiua premit, donumq; dearum
Interpres blandus hilarat deus, humida siccis
Mirè concilians. comptos discreta clientes
Cura agit, hi cererē cumulāt, hi fercula mutāt.
Illi hilares iterant calices. at rege superbo
Emeritum libante merum mensalibus hærent,
Summißiq; haustum Bacchi regalis adorant.
Has mensæ genialis opes, hæc ocia curæ
Dapsilis, hoc grati certatum dulce laboris
Incolumi uirtus delibat sobria gustu.
Non ignaua graui peperere obliuia menti
Deliciæ, non in somnos elanguit ira
Amphitrioniadæ. Troiam bis terq; resumens
Se uultu referat, animumq; his asperat ægrum.
Ergo Iouem meritus cunali Marte parentem
Cœlestes docui mecum uagire dracones,
Præueniq; minas? pudet heu. uir, uictor, adultus
Barbaricis ceßi, non uiso milite, iussus.
Ergo minis frāgendus eram? proh fata pudēda,
*Proh crimen superum. fato * Iunonior omnī* *q; imma-*
Ne *nior*

Nescio quis famæ meritum scidit: arma tenebã
Nec deerant hostes. i nunc, & prisca reuolues
Priuignum mirare tuum, Iouis inclyta coniũx.
Vicisti, fateor, fugi, uictoria summa
Alciden fugisse fuit. rursus' ne seuerum
Dignere artificem nostris Eurystea pœnis?
Si Lernam edomui, si Cerberus ore trifauci
In scopulos Dodona tuos aconita refudit:
Si grauis Anthæus, gratam suspensus arenam
Dedidicit mirante Rhea: si cætera mundi
Monstra triumphali potui consumere dextra,
In Phrygios dicam' ne uiros? humanaq; bella
Depotuisse pudet. sed cur clarè acta reuoluo?
Degeneri grauius accedit gloria facto.
Quin potius feris gladius quid conferat ausis
Mõstrorum domitor reminiscere, Pergama pœ-
Pendãt, & meritis periuros perde ruinis. (nas
Sic Phœbo liquidoq; Ioui ducture triumphum,
Sic tibi, sic Danais, dociles q; instare Pelasgos,
Non fugisse sciant, qui quum potuere minari,
Et potuere pati. Tacitis sic quæstibus iram
Exacuens, summos animum procudit in ausus.

Haud

Haud ſecus exilium gratæ dequeſtus arenæ
Armenti princeps lunatum robur in ornos
Aſperat obiectas, & ſe præmenſus in hoſtem
Ocia dura gerit, & prælia pulchra figurat,
Frõte furens, pulſasq; pudet nõ frangere ſyluas
Inde thoro meliore redit, ueteremq́; repulſam
Excuſans, uictor regnat, lauroq; ſuperbit.
Vix primos belli motus librauerat heros, Apparatus Herculis ad bellum.
Et iam fama loquax rapiens ex aure potentum
Quod ferat in uulgus, pauidas quod ſpargat in
Prælia mota canit. illã'ne nocẽtis auerni (urbes
Progeniem, cœlí ne rear? quæ murmura rerum
Occulta extenebrat, redditq́; latentia luci.
Immò quis è ſupera contendat pace creatam
Turbatricẽ hominũ? quæ ſancta ſilentia regũ
In mundi perfert aures, & plebis in ora
Diſsipat, arcanum curæ furata ſilentis.
Haud mora, non iuſsi lituis, non ære uocati
Conſpirant ad bella uiri, ſed & arma tumultu
Plebs rapit, & uibrans quos non bene nouerat
Ingenuè iraſci diſcit, multũq; minatur, (enſes,
Sed factura parum. terit hic in frena iugales,

Non

Non longũ mansurus eques, rapta ille superbit
Caßide & impatiens captos decrescere uisus.
Hi suras riguisse stupent, hi pondere uicti
In clypeos nutant, pars barbara regna laceßit
Litigijs audax & citra prælia fortis,
Obiecto secura freto. gemit anxia matrum
Turba, nec infaustis solatia mœsta querelis
Ire negãt lachrymæ, lachrymis certatur, & o-
Excesßisse putat flendi parcißima luctũ. (mnem
Hæc inter medios enses timet, illa Charybdim
Incurrit, pietas nunquam secura quiescit.
Mens ò prona uirûm, non hæc suspiria uirtus
Infracta admittit, non dant complexibus artus,
Oscula non iterant, ne uel sic bella morentur.
Vix memores dixisse uale, mulcetur alumnus
Fatorum Alcides, & spe meliore superbis
Aßidet inceptis, fremitu naualia feruent,
Aegæosq; sinus ter quino remige frangit
Lecta cohors, totidẽq; mouet, per cærula pinus.
At notus incumbens humeris, puppiq; sequaci
Ducit inoffensam Simountis in hostia claßem.
Bellũ Herculis & Troianorum.
Puppibus emigrat primus Thelamone secũdo

La-

Larissæ pollentis honos, cui cœrula nupsit
Nereis, amplexus non aspernata minores,
Mortalemq; thorum, quo principe gloria spirat
Myrmidonum, quem tota suis obnoxia fatis
Dorica castra * canũt. danais hic debet Achillẽ, tonant
Aiacem Thelamon, æquale in * prælia fulmen. Pergama
Diuidit ergo acies æqui libraminis instar
Alcides, pars in Phrygios armata penates
Iam dictos sortita duces, pars cura relictæ
Classis disponit cum Nestore, parsq; sequuta
Amphitrioniaden, socijs partitur utrisq;
Excubias hinc inde suas. sic agmine trino
Consulitur bello, patriumq; armauerat orbem
Principis edictum Phrygij. ruit omnis in arma
Barbaries: flammisq; rates consumere fisus,
Et Danaos sparsurus aquis, ad littora Martem
Dux migrare iubet. paretur, & ocyus omnes
Fluctibus insiliunt. solitæ nil tale timere.
Nereides uisa arma stupẽt, horrentq; tumultũ.
Hi telis instant, alij face: pectora telum,
Fax puppes iniecta petit, cunabula Mauors
Cypridis infestat armis, & Lemnius igne.

b Tunc

Tunc primũ bellis rubuit mare. ſanguinis illas
Murex hauſit opes, quas nõdũ oblitus in annos
Præſentes meminit, regũq; expendit in uſum.
Scyllæos noua præda canes ad funera mœſti
Gurgitis inuitat, coëunt latrantibus undis
Monſtra ſinus Siculi, dehinc hauſto nectare di
In freta ſparguntur ſimilem uenantia potũ. (ro
At fremitu accepto Nereus excuſſus ab antris,
Mutatis horreſcit aquis: fontiq; relapſus
Naſcentem explorat lunam, uiſoq; meatu
Quem genitrix natura dedit, ſecurior exit.
Immo agitè, immiſſo bellum conſumite põto,
Dij ſi qui undarum: raptæq; Athlante repulſo
Euoluantur aquæ. fatis iniuria prima
Excuſanda fuit, an & hos impunè furores
Ferre iuuat? miſero completus ſanguine pontus
Spumat et incẽſum fumat mare, ſcylla charybdĩ
Excitat, & noſtris pingueſcũt mõſtra ruinis.
Si neutros ſupereſſe ratum, ſi iudice pœna
Elicitis pœnas, Phrygios periuria mergent,
Exẽplũ ſceleris Danaos quæ iam mora ſegnes.
Pronius in facinus tardis ultoribus itur.

Ar-

Ardua iam trepidis murorum septa cateruis
Iliacæ traxere manus. stat Dardana pubes
Pro iugulis armata suis: nec enim inuida regni
Ambitio ludit pugnas, sed & ira, minæq;,
Et non extorti per uulnera cruda furores
Bella cient, hinc inde odijs flammata superbis.
Primus in aduersos uibrata cuspide muros
Torquet equũ Peleus, fractaq; accẽditur hasta.
Hac (ait) hospitijs aditus, & inhospita tecta
Pulsanti reseranda manu. nos urbe fruamur,
Portu alij, dixit. cunctiq; instare Pelasgi
Ceu belli tunc caussa recens, nec tẽpore longo
Ira minor, minus accẽdant in prælia mentes
Iussa, tubæ, promißa, preces: asperrima cernas
Bella geri. non præcipites telluris hiatus,
Non undas timuere uiri: sibi quisq; uideri
Dux alijs, milesq; sibi. pars cratibus instat
Con inuas molita uias, uallemq; profundam
Molibus iniectis uincunt: pars aspera cliui
Impatiens hæsisse subit: iam copia muri,
Iam silices laxare licet. sed desuper urgent
Dardanidæ, incußasq; trabes & saxea uoluunt
Fragmina: pars iaculis audax, pars aspera flãmis

immergit Flagrãtes * inuergit aquas. septũ arbore Dymus
Affectabat iter, fixoq; in mœnia uultu
Hæserat: hunc latices decaluauere profusi,
Flumineiq; imbres, nudum spoliatur utroq;
Crine caput, penetratq; fluẽs in uiscera uuln9.
At testudineo Telamon defensus amictu
Occultum furatur iter, silicumq; tenorem
Aere domat, iamq; in præceps pendente ruina
Cedit, & effracta tandem prior urbe potitur.
Interea flammis populari uela parantem
Percellit uox dira ducem: Cui strenue ductor
Dardanidũm, cui bella geris? ciues'ne perosus
Monstripari pacem pelagi sancire laboras?
An pauidis pfugisq; instas? et ne qua superstes
Sit fuga, consumis classes? propioribus ausis
Intendêre manus hostes, huc lumina flecte,
Atq; urbem miserare tuam. uix credulus hæret
Laomedon, cernitq; tamẽ iam Pergama rumpi,
Stare hostes, nutare Phryges: rapit ocyus agmẽ
Attonitum, belliq; rudis non colligit alas,
Sed sparsis properat signis. quẽ præpete gaudẽs
Excipit occursu Tirynthius: hisq;, ait, olim
Quum

Quũ premerent portus optataq́; littora feßi,
Exilem telluris opem tenuemq́; negaſti
Sæue moram, ſpreta pacis cũ fronde Minerua.
Sume uices, rediјt hoſtis, qui uenerat hoſpes.
Sic fatur, ſtrictoq́; ducem tranſuerberat enſe: Laomedõtis cædes.
Thoracisq́; moras, clypeiq́; umbramina raptim
Dißipat, atq; animam tot defenſoribus uſam
Elicit, & Stygios iubet irrupiſſe penates.
Fit fuga Dardanidũ mactato principe. at hoſtis
Ciuiles prædatur opes, pars cædibus iras
Innumeris explere ſitit. uox regia tandem
Caſtigat rapidos Danao graſſante tumultus.
Parcite uictores Danai, compeſcite dextras.
Labe pari peccat, pariter crudelis uterq;
Qui cunctis parcit, & nulli. nobilis iræ eſt
Citra iram punire reos. iam copia regni,
Vrbs cecidit, ceßit hoſtis. cæſoq́; tyranno
Vt miſeris faciles Graiorum exempla ſecuti
Eſſe Phryges diſcãt, damus ultro rura colono,
Caſtra uiris, pontum nautis, & ciuibus urbem.
At pereat dira ſi quis de ſtirpe ſuperſtes,
Hanc quoniam delere iuuat. Sic fatur, & ecce

b 3 Am-

Amphit⁹, Hysiphil⁹, Volcontus, & inclyta uul
Hesione, sæuis uincti post terga catenis (tu
Tradūtur ducib⁹. hi dira in funera rapti, (ctor,
Hæc Telamō tibi præda datur, quòd Pergama ui
Quòd prior effractis facilem das hostib. urbē.
Ilicet, Argolici præda Hesioneq; potiti
Incumbunt pelago, laurumq; insigne triumphi
Puppib. exponūt, penetrantq; ad sidera plausu.
His aberat Priamus, aliam seruatus in iram
Fatorum, casusq; alios: cui Marte secundo
Eoos populata Phryges uictoria læta
Fauerat, & reduci comites plausere triumphi.
Dura hominū Lachesis, sors perfida, luditur an
Imperiū, Priam⁹ natales ampliat agros, (ceps
Troia ruit: sceptroq; nouus dū quæritur orbis,
Sceptri nutat honos. faustos in regna meatus
Fata dabant reduci: sed dira, sed aspera donis
Inuidit fortuna suis, quæ quum ardua donet,
Gustatos grauiore fauos ulciscitur ira.
Iamq; urbis trepido conspectum pectore ductor
Hauserat, occurrit luctus, uisumq; salutat
E muris manuū plausus lachrymabilis, horror

Aggreditur, turbatq́; ducem, totamq́; pererrat
Infelix planctus aciem, ſtant undiq; ciues,
Solanturq́; ſuam Priamo ſpirante ruinam.
Ille autem licet interno complura dolore
Corda gemăt, uultu lachrymas caſtigat adul-
Vt ſaltem ſperet ducis ad ſolatia uulgus. (tas,
Nă ſummè miſer eſt, cui nec ſperare relictŭ eſt.
Nec mora, diffuſam ſpacijs maioribus urbē Troiæ deſcriptio.
Integrat, ac potior conſtructio barbara Græcā
Excludit Nemeſim. medicati uulnera muri
Reſpirant meliore manu, contemptáq; moles
In ſeuum patuiſſe aditum: & quà ſaxa recedūt,
Continuant ualuæ duplices. hæc cardine laxo
Alternos pandit aditus, hæc robur acernum
Pectine ferrato tacitos ſuſpendit in uſus.
Iamq; arces cecidiſſe iuuat, iā machina maior:
Et lucro iactura fuit. muralia primas
Propulſura manus, pinnarum culmine denſo
Conſpicuos tollunt apices, nec mœnia munit
Rarior excubias turris factura ſecundas.
Celſior in ſuperas contendens uertice nubes
Ilios, æquaret gemini diſcrimina mundi,

Si ſpacio contenta ſuo, minus improba cœlo
Parceret, atq; alium iam nō præſumeret orbem.
Si Phlegram conferre uelis, ſi uirginis arces
Aſſyriæ, feret hæc potius diſcrimina linguæ,
Tela Iouis. nulli ſpacioſior æthere tractus
Cōtigit, aut tantum patiens indulſit Olympus.
Pene pares totam turres ſparguntur in urbem,
Cyclopum faſſæ ſtudium, ciuisq; ſuperbus
Celſa petens, faſtidit humum: ſurgentia paßim
Exhalant piceas incenſa pyralia flammas.
Ingenti Vcalegon conſumēs aëra tecto
Arduus alta petit, Anthenor mœnibus æquis
Certat: at incōſtās, nec maior, nec minor, ægris
Anchiſes parcit pedibus, greſſumq; peroſus
E ſpeculis uidet urbis opes, plauſusq; uiarum.
Haud procul incūbens urbi mediantibus aruis
Idæus conſurgit apex, uetus incola montis
Sylua uiret, uernat abies procera, cupreſſus
Flebilis, interpres laurus, uaga pinus, oliua
Concilians, cornus uenatrix, fraxinus audax,
Stat comitis patiens ulmus, nunq̃q; ſeneſcens
Cantatrix buxus: paulo procliuius aruum

Ebria

Ebria uitis habet, & dedignata latere
Canicolam poscit Phœbum, uicinus aristas Canocolā
Prægnantes fœcūdat ager. nec plura Phalernō
Vina bibit, non tot pascit Campania messes.
Proxima rura rigans, alio peregrinat ab orbe
Visurus Troiam Simois, longoq; meatu
Emeruisse uelit, ut per tot regna, tot urbes,
Exeat æquoreas tandem Troianus in undas.
Dumq; indefesso miratur Pergama uisu
Lapsurum suspendit iter, fluuiumq; moratur
Tardior, & totam complecti destinat urbem.
Suspensis infensus aquis uiolentior instat
Nereus, atq; amnem cogens procul ire minorē
Proximus accedit urbi. contendere credas
Quis propior: sic alternis concurritur undis,
Sic crebras iterant uoces, sic iurgia miscent.
Vndiq; siderei maiestas conflua mundi
Iliacum dignata solum, iuga, mœnia, pontum
Vestit, & astrifero dat respiramina collo.
Idæos Cybele colles colit, ipsa superbis
Regnatura iugis, reliquos tibi Delia saltus
Donat, & Idæis pensant uenatibus orbem.

Pampineum te Bacche nemus, te spicea cingit
Sylua Ceres, Neptunus aquas, naualia Phœbus,
Arces Pallas habet, & habetur Pallade fatum.
Est sacer urbe locus media, modicũq; laborat
In cumulũ Pygmæus apex, quẽ surgere plenè,
Quem planè residere neges. hic celsa superbi
Fulgurat ara Iouis, nõ sceptro & fulmine nudi,
Non qualẽ Tyrius, nõ qualem prædicat Indus.

DARETIS PHRYGII LIBRI PRIMI FINIS.

HYPOTHESIS LIBRI SEcundi Daretis Phrygij.

Mittitur à Priamo legatio sancta Secundo
Ad proceres Danaûm, repetant qui pace sororẽ
Hesionam, magna ui nuper ab Hercule raptam.
Iudicium Paridis sequitur, quo iudice disces,
An Venus, an Iuno, uicit'ue decore Minerua.

DARETIS PHRY GII POETARVM ET Hiſtoricorum omnium primi, de Bello Troiano liber Secũdus, Latio iure à CORNELIO NEPOTE carmine feſtiuo donatus.

IAM floret Priamus populoſo pignore felix,
Felix coniugio, felix natalibus armis,
Si ſuperi, ſi fata ſinant, ſi ſtare beatis
Permiſſum. uidet Alecto quas fregerat arces
Fortuna meliore frui: uidet, ardet, & hydris
Iraſcens circumq; genas & tempora crebris,
Mé ne, inquit, reginam Herebi, mũdiq; potentẽ,
Atq; utinam cœli, regnum mortale laceſſet
Aeternum? pudet heu. laſciuit terra ſuperſtes
Poſt Danaos quibus uſa fui, noſtris ne triũphis
Con-

Contendit, uinciq; negat. ruat ocyus ergo
A cunis concessa mihi. Sic quæsta, quietem
Inuidet exiguam Priamo, raptumq; sororis,
Seruileq; colū, & lachrymas obiectat inultas.
O hominū superūq; pater. si numina curas,
Cur hominē plectis? miseræ'ne quod incola terræ
Despicitur? certè lachrymis noctiq; dedisti
Proscriptas à luce animas. pater optime tandem
Flectere, redde polo reduces, uel funera saltem
Exilij tutare tui. quur impia sæuit
Alecto in miseros? cur Pergama dīa fatigat
Tot superis confisa suis? tolle inclyta, tolle
Virgo moras, nec passa premi quas incolis arces
Gorgone prætēta Stygias perstringe Medusas.
sibi *En aras, en thura * tibi communia poscunt*
Nutrices scelerum Furiæ: noctisq; tyrannos
Exorare iubent, cœlum inter mœnia clausum,
Conciues habuisse deos. hēm linquet inultum
Tisiphone: regiq; suo cultore negato (fundis
Quam dedit inuidiam Phrygius luet. Ecce pro-
Curarū furijs, uigiliq; impulsa dolore (scit
Mens Priamū in diuersa trahit, nec Marte repo
He-

Hesionen, nunc bella timet: sententia tandem
Fortior, inniti precibus, tentare Pelasgos
Blandicijs. uoce hac legatum Anthenora demũ
Instruit, & paruo claudit mandata libello.
Hactenus inuicti gens imperiosa Pelasgi, Priami epistola ad Graecos
Libertas Asiae nullis concussa uigebat
Casibus: inuidit solitum fortuna fauorem,
Et rerum decreuit apex. uerùm Hercule uinci
Turpe minus, tantoq; leues autore ruinae.
Nunc quia conciliat humiles fauor, exuo regẽ,
In miseras descendo preces. sic India Bacchũ,
Sic Cyrũ Croesus, Thamirĩ sic Cyre rogabas.
At si Parca prior quâ coeperat ire mearet,
Ipse orãdus eram, geminũq; impensus in usum,
Aut pacem regerem iudex, aut praelia princeps.
Proh superi, quae dira orbem deludit Erynnis?
Exieram miles, tractabam praelia ductor,
Victor eram: sed quid eoo blanda triumpho,
Si moestos laeto reditus fortuna parabas?
Haeccine post tantos mihi debita põpa labores?
Sic metui tibi Troia dari, quae laeta parabas
Quũ redij? saeua illa dies semperq; gemenda,

Qua

Qua reduci primùm patriæ mœstissima clades
Visa audita simul. melius quem fecimus hostis,
Aut cui factus eram, uitā hanc tot tristia passam
Rupisset gladio. sceptro'ne & culmine regni
Dulce frui? sic sic fratrum patrisq; perempti,
Sic raptæ memor Hesiones? miserescite magni
Myrmidonū proceres. cæsum lugere parentē,
Exhaustam uidisse domum lapsosq; penates,
Sit satis: Hesionen lachrymis solatia tantis
Reddite. parua quidē posco, sed muneris instar
Maioris, uitæ pariter, pariterq; saluti
Exanimem dabitis. Sic postq̄ questus, & ipsi,
Et cui charta datur, tepidus fluit humor in ora.

Anthenor zephyris blādū spondētib. æquor
Haurit iter: rapiensq; ducis mandata, per undas
Magnesij fines, Sparten præteruolat altam,
Fatidicamq; Pylon, paucis ubi tracta diebus
Ocia dequestus cedit: non Pelea magnum,
Tyndaridas geminos, Pyliam flexere senectā:
Verba ducis. læti tandem Telamonis ad urbem
Hesiones & Telamonis nuptiæ. *Flectit iter. Lachesisq; fugam uestigat in omnes.*
Regia celsa nitet, complutaq; murice multo

Pur

Purpura Sydonios dispergit in atria luxus,
Solennem confessa diem, qua iungit herilem
Iuno thorum. læto cuncti connubia plausu
Concelebrant, populoq; suo certamina prima
Ventripotens ponit genius. cœnare decorum,
Et mensas uariare iuuat: nec pocula desunt
Fœcundam factura sitim. repetisse uoluptas,
Et uires conferre libet, ciuiliter ipsi
Indulgent proceres cyathis, bibuliq; clientes
Heus Hymenææ sonant, & in aurea pocula fusi
Inuitant sese pateris. plebs mixta Britanni
Certatura sui, longiq; potentior haustus
Plebeios gaudet calices & sobria uina
Regali mutasse mero, redimitq; uoluptas
Rara moras, nec cessat hiãs, dum pectore uicto
Lingua fluat, crescant lychni, uestigia nutent.
Cætera multiplici lasciuit curia plausu,
Pars syrtis, pars grata lyris, pars ore canoro
Natiuas ostentat opes, contentaq; neruis
Arteriæ non artis opem, non carmina nerui
Ad uocis mendicat opus: se quælibet ornat
Musa libens, quæ uoce placet, quæ dote supbit.
Nõ

Non tamen indulgent studijs cõmunib. omnes.
Aetatum parium similis concordia: narrat
Cum sene canicies, ludit cum pube iuuẽtus,
At moduli alternat libamina prima choraules
Præuius, & dociles hoc explicat ore choreas:
Plaudite conciues, Salaminæ ditis alumni
Plaudite: uictori nubit Priameia nostro
Hesione. clamant unà feliciter omnes,
Congeminãtq; iterum feliciter. Ille canoros
Concilians in plectra modos, his exit in aures:
Herculis laus Quid gentis Danaæ proauos, quid prisca stu
Prælia? miremur poti⁹ quẽ protulit ætas (pem⁹
Qua fruimur, rerũ patrẽ, mundíq; patronum
Amphitrioniaden, axis quem laudat uterq;,
Cuius opem sæuos debellatura Gigantes
Astra petunt, geminóq; armari fulmine poscũt.
Hunc non Iuno ferox, non accusator iniquus,
Non labor exhausit. redolent cunabula primũ
Vix ortæ uirtutis opus. Nemeæus adultos
Expauit terror humeros. Erymanthus abacto
Respirauit apro. uictricis uictima clauæ
Absoluit Creten taurus. dux flebat Hiberus
Da-

Damnatis quas Caccus opes abscōderat antris.
Nō angues Lernæ reduces, nō Cerberus ingēs,
Non Lapithæ domuere uirum. uigilata draconi
Poma tulit. pestem Libycam librauit in auras,
Edocuitq; hostem nocituris artibus astra,
Qui quōdā geometer erat, Achelous in armis,
Nessus in effugio nimis effugisse queruntur.
Othrisios mactauit equos, reuocauit ab armis
Hippolyten, domuitq; fero Stymphalidas arcu.
Nec solùm tibi se tellus, sed sidera debent.
Vector eras, & uector eris. da maxime felix
Auspicium, lætum tribuas nubentibus omen,
Et prosit cecinisse tibi. si iusseris, ibunt
Monstra procul, ridebit Hymē, uinoq; fauebit.
Iam tua sic Hebe pariat Saturnia cœlo,
Et nostro noua nupta duci. Plaudentia rursus
Tecta sonant, festoq; fauet plebs læta tumultu.
*Sola tamen *duro turbat conuiuia *uultu* *tristi * lu-*
Hesione, spernit plausus, oditq; fauentes, *ctu*
Nil titulis permota suis, non dote superba,
Non cultus mirata nouos, sibi capta uideri, (mē
Mœsta queri, & quotiens sibi plaudit regia, no

Reginæ captiua pauet, nec libera fidit,
Sed iussa in thalamos timidè uentura coactos.
Cumq; alijs modulentur aues, quæ cõiuga fata
Exhilarãt *Expirant meliore lyra, sibi credula fingit*
Noctiuagas ululasse striges, bubone sinistro
Tecta premi, Stygioq; satas Acheronte sorores,
Funestas gessisse faces. heu cæca futuri,
Quàm sæuum patris paritura nepotibus hostẽ.
Quinetiam oblatos calices, oblata recusat
Cymbia: nunc tacito perfundit pocula luctu,
Et lachrymas bibit ipsa suas, segniq; morantes
Crescentesq; cibos gustu ieiuna fatigat.
Tristior interea Phrygius delabitur hospes
In portus Salamina tuos, ramoq; uerendus
Palladio, celsas subit arces. cætera nosse
Curia cunctatur, conciuem sola Phrygemq;
Agnoscit noua nupta uirum, pudibũdaq; ultũ
Flectit, & orantem miratur talibus illum:
Antenoris oratio. *Inclyta sceptrigeri proles Iouis, & minꝰ uno*
In natum perducte gradu, reuerende Pelasgis
Iustitia, belloq; potens, tibi supplicat omnis
Cũ duce Troia suo Telamon. miserescite ciues,

Tuq;

Tuq́; prior:non tot terraq́; mariq́; labores
Incassum fluxisse sinas,post aspera multa
Huc tandem huc ueni.cerno quã quærere iuß•
Hesionen,cerno:non hæc commercia certè
Iuno probat:uictore suo captiua fruetur,
Flẽs hilari,famulãs domino,uel barbara græco.
Redde magis. tot uestra nurus Europa supbas,
Tot celebres habet illa faces:melioribus ortam
Quære aliam fatis:hæc edita sidere diro
In raptus damnata fuit,facilisq́; uel omni
Præda uenit,semperq́;suis rapiẽda minatur.
Nouerat Argolicas Alcides,nouerat alter
Cum Polluce error,nouit cũ Nestore Peleus,
Quum leuis ascensu facili tibi præda daretur
Hesione,meq́; haud fines trusißet in istos
Infelix Priamus,si quid de gente superstes
Cognata,patriæ pensaret damna ruinæ,
Hanc tibi,non superis,animam debere fatetur
Quam sibi seruatã gaudet,*sibi,sed Telamoni non
Dic potius subicit Telamon,inuitaq́; flentis
Oscula prædatur,& in hos ait ire lacertos
Emerui gladio.Sic interfatur,& illud

Dircæum memorat, Teneo longumq́; tenebo.
Pulsus abit Phrygi⁹, relegẽsq́; quod hauserat
In patrios delat⁹ agros, iter explicat oẽ (æquor
Ciuibus, Hesiones thalamos, & nulla Pelasgos
Iura sequi, bellumq́; hortatur. At æger iniqua
Suspicione Paris, Ne credite, ludimur (inquit)
Dardanidæ, miror hilarem. sibi commodus uni
Non sperata refert, non quod cõmune decorũ,
Molitus speciale bonum. malè publica curat
Qui sua pluris habet: gelidoq́; haud utitur ense.
Saucia proximitas. mihi classem ac uela parate,
Ibo, ibo. non me pauidus quas obijcit Hector
Terruerint Syrtes, nõ arma aduersa uel hostes,
Non aditus in regna graues: mihi numẽ ab alto
Indulget, dictatq́; uias, spemq́; addit ituro.
Mira quidem, sed uera (duces aduertite) pandã.
Desertura uirum flebat Pallantias ortum
Processisse diem, sed iam maturior æstus
Soluerat algẽtes lachrymas. me dulce trahebat
Certamen nemorum, populari lustra, fugaces
Indagare feras, faciliq́; instare molosso.
Ocyus exciti qui casse, uel ore, uel aure,

Frau-

Fraude, sono, sensu, ludentes prælia casse
Fallunt, ore cient, uestigant aure, simulq;
Inuadunt saltus. me nutu numinis error
Deuius in spacium seductius, in nemus altum
Egit, uenariq; dedit secreta dearum.
Idæi regina sinus dignißima Phœbo
Laurus inoffenso frondosum uertice crinem
Explicat, & nemoris proscripta plebe minoris
Sola uiret, nulliq; suas communicat umbras.
Cætera Cyrrheam ueneratur sylua iuuentam
Celsum submittens apicem, longeq; reducta
Maiorem temerè poscentes aëra frondes
Castigat, metuitq; sacris occurrere ramis.
Huc deus aut casus, certè gratißimus error,
Pertulit ereptum socijs. hac lætus in umbra
Mirabar laurum uiuacis lege iuuentæ
Nil Ioue mutato passam. mirabar & Eurum
Murmure adulantem folijs, & frondibus aurã
Secretum spirare suum, quum languida sensim
Fur oculi somnus inuitans ocia, blandum
Pectoris elusit studium, curasq; fefellit.
Sic caput herboso proiectum cespite fultus,

Delicias hausi superûm: nec friuola suetus
In plebem lusisse sopor, sed somnia regum
Certamen dearum de præiudicio formæ. *Dignatus subijt. magni mox nupta tonantis,*
Et Venus, & Pallas, sese languentibus ultro
Ingessere oculis: quarum quæ maxima, fando
Vix bene maturam uisa est soluisse quietem.

Oratio Iunonis. *Venimus in saltus Phrygios ò Dardane, ueni*
Magni nupta Iouis, uenit Mauortia Pallas,
Venit blanda Venus. gratare, en noster alūnus
Quod dare Parca neget, timeat pmittere uotū.
Sidereæ libram formæ dedit ipsa tonantis
Vnica, quæ trini dispenso fœdera regni,
Cui parent undæ Neptuni, tartara Ditis,
Astra Iouis. non si laudor censore caduco,
Indignor, non grata minus reditura tonanti
Si nostro dubius hæsit mortalis in ore,
Quod longū est mirātis erit. neu forte putetur
Mendax, quem debet famulatrix fama fauorē,
Quod rarum superis, nudos en aspice uultus:
Talis in amplexus uenio Iouis. ergo quis ausus
Pallada Gorgoneam bellatricemq; Medusam
His conferre genis? nō sic pudor exulat omnis,

Vt populi terror, uulgi fuga, baiula lethi.
Quòd terret, placuisse uelit. uis dira doceri,
Diua tamen dictura fui. non hic opus ense,
Angues tolle tuos, armatos exue uultus,
Da facilem uisu faciem, frontem exere, cedat
Caßis, & inclusum sine respirare cerasten:
Detege quod galea horrendũ, quod parma pu-
Occulit, atq; aude præconia uera mereri. (dẽdũ
Hic'ne nitor calybis, hic aurum hostile, decoris
Extorquebit opem? nescis sæuißima, nescis.
In calybe horror inest, in caßide fulgurat aurũ,
In capulo crudescit ebur. sic docta minaces
Delicias adfert, & uult placuisse Minerua.
Tu'ne Iouem mentita patrem? qua pellice nostra
In luctus audente suos? Sed matre carere
Creditur. ò superûm pudor, hæc'ne animosa su-
Solius meminisse uiri? diciq; uirago (perbit
Emeruit? certè superos inuisa fatigat,
Mortales consumit. At est Mauortia, dicunt.
Ergo mares uorat. At Pallas. sit: sed quia pallet,
Vel quia Pallanti iugulũ scidit: hinc color, inde
Dextra nocens nomen alterno iure meretur.

Tuq́; sed ô facinus, tu'ne, inq̃, prodiga sexus
Fœmina plus q̃ iura sinant, & mollior æquo,
Tu'ne ergo Ven⁹ ausa uenis in præmia formæ?
An nescis cui iura petis cõmunia? sed quis
Credet? tot Iuno similes habet. unica quondam
Et nullis æquanda fui. quum prouida mundum
Digereret natura suum, sine coniuge coniunx
Stabat, & in florem uultu crescente seuerum
Stabat adhuc, cũ sic mater Natura, quid hæres
Cœli hæres? qđ poscis habes. hæc sanguine iũ-
Iũctior amplexu: soror est, cõiũx erit, una (cta,
È numero selecta tibi, una, sed unica, cuius
Nec similẽ memoret tellus, nec sidera norint.
Absq; pari parit illa tibi. sic fata negantem
In fratris cupidi dedit oscula. conscius ille
Optati sceptrum tribuit commune sorori.
Ergo eat, & uultus nostros Erycina lacessat.
Nuptum iui selecta Ioui: sed fallitur, isset
Diua Paphi potius: quoniã ortus nacta serenos
Concreuit spumante freto, cæsisq; pudendis.
Hæc patrem factura Iouem, tibi bellice Mauors
Et populo pareret: hac anceps ætheris hæres

Au-

Aurea degeneri uiolaret regna metallo.
Quiq; nec indicio Phœbi, nec uindice textu
Securam potuit noctemq; fidemq; mereri
Lemnius, ultum iret alieni probra pudoris
Lemnius, & proprios non suspiraret amores.
Vt Phrygium sileam, quis uulgatissima nescit
Furta deæ? sed blāda, sed alma, sed aurea, nectit
Blanda dolos, alit alma malū, petit aurea donū.
Olim (nam memini) certandi sola potestas
Cū Ioue nostra fuit. ubi tūc Venus? illa ne uenit
Tertia? ubi Pallas? an quarta ut iussa ueniret?
Tiresia certè steterat sub iudice Iuno.
Sed taceo. tu Phryx potior, tu disce mereri
Iunonē, quæ sceptra ferat, quæ cōmodet aurū.
Tot mundus miratur opes, tot regna cometæ
Dispēsant: quæ sceptra uelis, quas elige terras.
Quidquid agas, quacunq; fluat sententia, nosti
Iunonem placuisse Ioui. *Iunonie iudex iustissime
Censorem ne sperne Iouem. Sic alta profando,
Reginæ multum meminit, uultumq; superbum
Vocibus ingessit, contempta fronte precantis.
Prodit in aspectum Pallas, fandiq; secundas

Nacta uices, propriæ fidens & cõscia caussæ,
Irriguo sacras haurit de pectore uoces. (tonãtis
Oratio Palladis. Magna parẽs superũ, nec enim nego: magna
Nupta, nec ĩuideo: meritũ Phryx ĩclyte nostrũ
Si quod erat, carpit. testor freta, testor olympũ,
Testor humum, non armatas in prælia linguæ
Credideram uenisse deas: hac parte loquacem
Erubeo sexum, minus hic quã fœmina possum.
Martem alium didici. uictoria fœda, ubi uictus
Plus laudis uictore feret. nostrisq; triumphis
Hic haud notus honos. sed quo regina decoro
Effatu tendit? dea sit cedo, immò dearum
Maxima: non dextræ sortiri sceptra potentis,
Partiri'ue Iouem certatim uenimus: illa,
Illa habeat quæ se ostentat, nos gloria saltem,
Quũ titulis opus est, ornat minor. & qa cogor
In laudes ire, haud omni sine dote Minerua,
Si gena, si generis autor, si deniq; mores
Quærẽdi, ĩ curis regnat pudor, à Ioue sanguis,
Censori facies oculo patet. hæccine forma,
Hoc genus, hic mentis cultus? si coniuga diuæ
Gaudia, nuptarum dotes, & pignora iactant:

Vir-

Virginitas me sola iuuat, nil passa pudẽdum,
Non læsura thoros, non deprensura maritos.
Macte Paris, mea bella uiri, mea pensa puellæ,
Et mea laurigeri meditantur carmina uates:
Sic populis utrisq; fruor, sic grata per omnes.
Sed qd ego hæc? qd ad hæc subnectere plura la
Morib. indignũ, fateor, studijsq; pudicis, (borẽ?
Ostentare suum: propriæ nam uenditor artis
Detitulat titulos quos ingerit. at quia præsens
Viribus & uitijs armatur caussa, Mineruam
Accipe plus tacitè meritam, q̃ uoce sequutam.
Quũ uetus efflueret in regnũ mobile mũdus,
Terrarumq; notas ultrix detergeret unda,
Emersit cum sole fides. mox cætera dudum
Nacta fugam uirtus terris offensa prophanis,
Iam mundo meliore redit, prudentia nunq̃
Velox, indulgens pietas, patientia uictrix,
Strenua simplicitas, hilaris pudor, ardor agendi
Sobrius, & nullo nutans constantia casu,
Non uaga pax aderat, rerum concordia custos,
Iustitiæ rectiq; tenor, sine indice stabant
Visuræ populos & Deucaliona sorores,

Poſcebantq́; ducem: nec enim ſecura meandi
Copia, nec prorſus furijs in tartara pulſis
Ceſſauere metus. tandem genitura Mineruam
Contremuit frons celſa Iouis, totusq́; rotatu
Intonuit maiore polus, nec gratior unquam
Lux ſuperis. hoc patre fluens, hoc edita partu
Diuum pandit iter, diras & monſtra relegat
Virtutum cuſtos, uirtutũ præuia Pallas. (nis,
Hæc illa eſt quã Iuno notat, quã Dardane cer-
Marte Minerua potẽs, hæc cui⁹ dextra minacẽ
Exhauſit Phlegram. uidi, dicam'ne? ſed omnes
Nouimus, Enceladi cõſumpſit flãma cyclopes.
Cẽtimanus pharetras centũ, Niobesq́; ſagittas
Spreuit, anhelanti iam maior Marte Typhoeus
Cœlum poſcebat. ubi tunc Mauortia Iuno
Iuuiſſet numero ſaltem, propiorq́; ſtetiſſet
Pro ſceptris armata ſuis? iam penè ſupernos
Perſephone thalamos, Ditem cõplexa tenebat:
Quum tandẽ exiliens trepidis Saturnia ſtratis,
Exclamat Pallas, Pallas, proh fata, moraris?
Pellimur. acceßi, ſenſit ualuiſſe Meduſam
Gorgoneamq́; deã, ſenſit quod fulgurat aurum
Plus

Plus ſplendore potẽs, cũ cœlũ, ſceptra, penates
Reddidimus trepidæ. ſit nunc ingrata, ſit hoſtis:
Noſtrũ eſt quod regnat, noſtrũ quod cũ Ioue ſo
Securo fruitur. at curã imbellis Olympi (mno
Quũ ſubij, tunc diua fui, tunc dicta uirago.
Vos ſuperi teſtor, quantis ſudauerit auſis
Hoc caput, hoc pectus noſtrũ (ac oſtẽdit utrũq;
Cœlum ſuſpiciẽs) pudor hic, hic caſsidis horror
Et parmæ quã Iuno notat. genuit'ne ceraſtas
Iuppiter? aduertat cuius conuitia tractat
Diua memor, parcatq; ſuis. parit illa potentem
Vulcanũ, pariatq; uelim. non quòd pede molli
Militat inuideo, nectit'ue quòd arte catenas.
Sic fatur, Veneremq; obliquo figit ocello,
Atq; iterat. Res ò uatum digniſsima riſu,
En generat uoces, euoluit nomina, nugas
Pieridũ, & noſtras dignatur noſcere frondes.
Sed malè uel didicit, meminit uel mollius æquo:
Vera uoce fluit à Polleo, Pallas, & alti
Splendorem meriti uix gloria nominis æquat.
Macte Paris, quid enim numerãdis imp̃ba ueris
Effluo, & in titulos ſuſpiro prodiga? læſi
For-

Fortè deos, exempla sequor, ueniãq; coactus
Error habet, nosti Iunonem indigna locutã.
Sed taceo, prompsi (fateor doleóq;) superba,
Vera tamen, sed molle decus formæq; triũphũ
Non hac mente peto, uiles ut soluat in usus
Vulgaresq; iocos. hac fronte, hoc oris honore
Venatrix hominũ uernet Venus. ò fuga morũ,
Dijs utinã librãda forem. Nunc Cypris in oẽs
Bella ciet, uictrixq; placet, mundũq; superbit
Imperijs cessisse suis. heu rara securis
Aurea, rarus amor morum, quippe ardua frãgit
Virus dulce, piæ syrtes, amentia supplex,
Molle malũ, morbus hilaris. sic uendicat orbẽ
Exitium uenale Venus, sic exit in omnes
Teligerum complexa suum: exẽplumq; datura,
Vulcano Martiq; parit. moderantior olim
Mortali contenta iugo non astra coëgit
numerum *In*numen laqueũq; suũ, non fulmine blando*
Fulminis autorem fregit, non Cynthius ignes
Maiores miratus erat, non cura tridentis
In medijs feruebat aquis, sed nomine uero
Bacchus liber erat. pudet, Aegæonis alumna,

Se,

Sera ultrix superos uexat, cœlumq́; reposcit
Cum patrio proiecta gelu, cumq́; exule mentu
Erubeo ulteriora loqui. me strenua certè
Omnipotēsq́; Venus tentabat flectere, cessit,
Sensi etenim, mecūq́; utinam deprenderet orbis
Quàm fallax & blanda uenit. nil hoste polito
Sæuius. omnifico uultu mentita fauorem
Amplexum in luctus soluit, defœderat urbes,
Arces frangit, & in subitū rapit omnia Martē.
Quū uentū in cædes, cedit: quū prælia feruēt,
Frigescit: tunc arma iuuant, tūc Pallas in usu,
Et Venus in probris. cōmercia turpia, molles
Exacuit, duros emasculat, & rapit orbem
In prædam cui præda uenit. sic mutuus error
Inuenit alterni solatia digna pudoris.
Nō cogo in certos numerosum Prothea uult⁹,
Non Venerem semper uariā moresq́; pererro
Implicitos, satis est aliquo si cognita casu
Non trahat incautū prorsus. sed uoce monētis,
Exemplum cui mūdus erit, quis dicat egere?
Maxime Priamidûm, nostra est si gloria qcquid
Mars audet, qđ Clio docet, qđ certat Arachne

Si tibi mixta manus & partitura Mineruam,
Si tutoris egent arces, & in arce triumphat
Palladium, formæ titulum si uirgo meretur,
Annue, & Iliacum iudex ne despice fatum.
Desierat, uultuq; animum uoceq; sequuto
In girum flectens aciem, sedet. emicat axe
Idalio prouecta Venus, tandemq; profatur
Mœsta parũ, sed blanda oculis, & frõte serena.

Oratio Veneris.

Heu quib⁹ exiliũ populis positura relinquar,
Libera Saturni proles? cui grata uel æqua,
Si superis inuisa uagor, si transfuga cœli
Fata sequor? uos ò spirat quibus orbe secundo
Indefessa fides, quos non liuescere certum est,
Si pia, si facilis, si nulli dura Dione,
Pẽdite quis causã casus premat, unde tumult⁹,
Vnde minæ, cũ prima meos lux extulit ortus,
Foui hominem, duros tenerè solata labores,
Et casus miserata graues: sic publica grati
Templa mihi struxere uiri, sic thura merebar.
Hinc iræ, hinc odij caussæ. miserescite saltem
Vos quibus exul agor, cœli rea deprecor orbẽ
Quem colui, uestram populi defendite ciuem.

Flos

Flos iuuenũ, ſpes noſtra Paris, nõ uexo locutas,
Non incuſo deas: quis enim uel carpere poßit,
Vel ſacros æquare modos? at ſi qua fatendi
Libertas ueri, noſti puer inclyte, noſti
Quæ rerum ſeries, ſteterit quo cardine cauſſa,
Quam bene rem ſermo digeſſerit. indice uultu,
Eloquio frontis, oculo cenſore ſecanda
Lis erat. unde igitur armata licentia fandi
Infremuit, ſi dura minus reuerensq; pudoris,
Et Ioue progenita, & uirgo Tritonia credi
Poſſet? At emeruit Muſarum maxima dici,
Nõ nego, fingit enim, nulliq; hac parte ſecũda
Falſigraphos cõmenta docet, docet auribus uti
Mollibus, & cæcos per friuola ducere ſenſus.
Cumq; per ambages nugis pompoſa uenuſtis
Phillidas, Hyſiphilas, & prælia noſtra retra (ctet,
Lucratur ſacrã uenalis fabula laurũ.
At ſi militiam fingendi fœda facultas
Hanc habitura fuit, ſaltem diſcrimen habendũ
In quam, quid, quare. nec enim ſinata cerebro
Noſtri plena Iouis, gelidæ nil improba fando
Virginis elidit titulum doctißima uirgo.

Illa uirûm titulos raptis mendicet ab armis,
Sit ſeſe contenta Venus:tumidè illa minetur,
Nos humiles facilesq́; pati:rorantia tabo
Signa ferat uictrix,noſtri ſine cæde triumphi,
An quia naturæ non obluctata,fatigor?
Anchiſæ ſi blanda fui,ſexum'ne refelli?
Si peperi,cui facta nocens?meus aſtra Cupido,
Aeneas Phrygiam ueſter colit.hæccine culpa?
Hoc Venus exitiũ ſuperis molitur & orbi?
His homines,his dono deos.ergo innuba Pallas
Sic meritæ mores Veneris notet.illa'ne grata,
Grata uiris,quos marte uorat?placãda puellis,
Quarum faſtidit ſexum?dijs digna ſerenis,
Quos reſidos timidosq́; uocat?ſic exit in oẽs,
Sic telis placitura ſuis,ſic omnibus æqua.
At uirgo eſt:negat Aglauros,negat anguis opt?
At taceo.At facie pollet:conſulta reclamat
Vnda,tumorq́; genæ.gladijs at ſtrenua ſumptis:
Nõ propriũ quod fingat habet.mentita poteſtas
Læta breui,probroſa diu:poſt pauca ſerena,
Spuria perpetuo ſordeſcit gloria luctu.
Quondam certa fides,bella imperioſa deorum

Non una confecta manu, laurusq; per omnes
Dicta dari. at uictrix Perseæ Gorgonis umbra
Extorsit titulos, palmamq; imbellis Olympi.
Sic de se meminit Pallas, sic credere oportet.
Crede Paris, res digna fide, tradendaq; fastis.
Pl⁹ Ioue, pl⁹ Phœbo potuit, pl⁹ fœmina Marte,
Marte utinamq; meo: nec enim tibi Iuno nepotes
Inuideo, si digna tamē: nec turpe Mineruam
Vt socium numerare genus. tot freta Dione
Vindicibus potuit saltem, si fata tulissent,
Serpentum non esse parens, miseriq; per urbem
Exulis explicito raperet uestigia giro.
Hermione Martis, uidi uidi ipsa nephandè
Cæsum quem peperit populū. Sic fata, madētē
Inclinat uultum, rursusq; accensa profatur:
De fatis nil læsa queror, metuenda deorum
Inuidia est. blando Semele conceperat astro,
Plena deo, paritura deum, denusq; tumebat
Mensis, quū Iuno uultum mentita seuerum
Accedit, persuadet, abit: quid credula, simplex,
Inscia, iurato premitur Ioue? sic tua longis
Cadme fides perfecta uijs, sic annuus error

Emeruit, cũ rapta ſoror, uiduamq́ꝫ parares
Iunonem ſancire Ioui, te luctibus ecce
Munerat, inq́ꝫ tuos flammis armatur alumnos.
Gaudeat, en quali deitas rugoſa triumpho
Molitur titulos, tremula dum militat haſta
Altricis mentita fidem: nam cætera nullus
Confinxiſſe labor, faciles ad tempora cani,
Ad faciem rugæ ueniunt. fallenda ſenectus,
Non fingenda fuit. ò ſi ad certamina formæ
Illa potens Beroe ſtaret ſocianda Dionæ,
Incuteret celebrem ſimulatrix ſimia riſum.
Stulte qd Europẽ genero Ioue quæris Agenor?
Illa rapi meruit, raptorem excuſat egeſtas,
Et thalami potioris amor. ſibi maxima debet,
Quod totiens uidua eſt cõiũx Iouis: alite fauſto
Nupſiſſet ſtabiliq́ꝫ thoro, ſi prima tuliſſent
Fœdera plus formæ, linguæ minꝰ. improba, tur
Garrula, legitimi mores inceſtat amãtis. (pis,
At ſoror eſt coniunxq́ꝫ Iouis: bene ceſsit, in uno
Cõiugis offenſam redimit ſoror. ardua regnat:
At patris in ſolio: fruiturq́ꝫ iugalibus aſtris,
Stirpis non thalami merito. fuit aureus olim

Ille

Ille senex, quo nata feror, fuit unicus hæres:
Nec dum sortilegam mundus nutabat in urnã,
Cũ pia Saturni proles, æquanda Mineruæ,
Vel saltem non exul erat. regnoq́; tyrannis
Concedente tribus, triplicem processit in orbẽ.
Cõmunis regina Venus. quod cũ Ioue Iuno,
Cũ Ioue, cũ Tritone fuit, cũ Dite Dione.
Non mea sideribus famulis contenta potestas,
Tartara solatur, mulcet freta: uos pia ponti
Turba dei, ueftræ scelus excusate sororis,
Si scelus hinc traxisse gen⁹: tuq́; optima uindex
Imperiosa Thetys cœlum Iunone fugata
Posce tuum, raptasq́; faces. iam pellice pulsa,
Iam non sollicito uenies paritura tonanti.
Fatis nulla fides, precium Saturnia formæ
Perdet opes, perdet. non hunc emptura decorẽ
Venisset, si pulchra domi. malè Dardane mores
Consuluit dare prõpta tuos. nõ flectitur auro,
Qui titulũ paritatis habet. uictricibus olim
Armentis impensa fides, librantis habenæ
Non uendit nutum, ueteris nõ ĩmemor æqui.
Illa'ne blande Paris uultu uictore fruetur,

Cui gemit Hesione, sanguis cui fluxit auitus,
Alcide quæ tela sui librauit in arces
Bellica uirgo tuas? ubi tunc quæ prælia iactas?
Fatum ubi? plus actum est rapto Phryge, pocula natæ
Eripuit, thalamumq́; deæ. sic molliter ultus
Aspera miscet adhuc superis dotatus Olympo
Flos Asiæ, ueneranda deûm regumq́; propago.
Non meus instabilis labor est, aut gloria uersus
Texere, non trepidas pensis urgere puellas.
Non mecum Phœbus, mecũ certauit Arachne:
Hos Pallas tibi pacta pedes, hæc stamina nectat
Plurima. dij (fateor) faciles & summa pacisci
Et dare: sed qd opes, quid regna, qd arma potẽti
Adijciunt? cuius sceptrum pars amplior orbis,
Cuius opes Phrygiæ, cuius gẽs Dardana uires.
At si solanda est thalami regalis egestas,
Si uires, si sceptra nihil sine coniugis usu,
Mun⁹ habe Veneris, mun⁹ quo Sparta supbit,
Munus quod dici Iuno uelit, esse Minerua.
Quid moror? internam propius rimare Dionẽ.
Res agitur tractanda palàm: iam pectora nuda
Pandimus. hac facie Phœbo duce metior astra,

Hoc

Hoc uultu produco diem.formose merenti
Gratare, & similem iudex ne despice uultum.
Sic effata, genas rapto depromit amictu,
Nuda humeros, exerta sinus, totoq; diescit
Ore.pudet diuas Veneri cessisse triumphum,
Cōsulite ultores Phrygij, Ven⁹ excitat ægros.
Hac cōstant mihi uisa fide:uel somnia certè
Pondus habent, hic fata sequor.parete Dionæ,
Quæ ciui lachrymas, risus quæ terminet hosti.

LIBRI SECVNDI FINIS.

PERIOCHA LIBRI Tertij.

Tertius extremum Troiæ diuinat, & inde
Ad raptus Helenæ Paridem transmittit ad Argos,
Qui prius Hesionen captiuam reddere nollent.
Agmina Græcorum conspirant illico ad arma,
Et duo nymboso merguntur in æquore fratres
Tyndaridæ, tumido extendunt in gurgite palmas.

DARETIS PHRYGII POETARVM ET Historicorum omnium primi, de Bello Troiano liber Tertius, Latio iure à CORNELIO NEPOTE carmine festiuo donatus.

SOLVVNTVR uario consulta silentia plausu:
Idalium Pæana canunt, plebs, aula, senatus.
Hic fatis uouet, ille deis, una omnibus una
Voce aïoq; frequens plaudit Venus, altus ubiq;
Sanguis obit, sacris ultro cessantia cedunt
Arua, coronato luget spoliata marito
Inachis, & raptos gemebunda reposcit alūnos.
Illustres superis epulas molita potestas,
Sacrificis bibulos lictoribus instruit ignes,
Totaq; thuricremis Panchaïa spirat in aris

Ve-

Venales emptura deos. at pauper acerra
Principe digna deo, nostro placitura tonanti,
Mente litat pura, uotis exorat honestis.
Celsior explicitas rapturus in ardua flammas,
Regius extruitur comestis floribus ignis,
Perstringitq; aciem. procul his expirat ab aris
Hostia dira cruor, Veneri quod dulce propinat
Ductor, Aristæos latices, Melibœa fluenta,
Icarios haustus, fracti phœnicis odores.
Fronde comas nexæ, sanctoq; astare parenti
Iliades iussæ, spumantia lacte serenis
Cymbia deuoluunt flammis. rex ipse ministrās
Idaliam delibat auem, sic ante precatus:

Diua potēs hominū, diuū īperiosa uoluptas,
Vera deûm soboles, nostri Tritonis alumna
Alma Venus, seu te cōuiuam Thetyos urna
Poscit, seu nectar superûm, seu fortè papauer
Elisium, flecte hæc teneros ad dona iugales,
Hos dignare fauos: nec enim mactante securi
Grata minus pia sacra tibi. si digna litamus,
Exorata ueni, partemq; haustura recumbe.
Celsa licet caleant centeno thure Cithæra,

Idalium modulos nectat nemus, ardua Cypri
In flores crescant uarios: incensa Cithæra,
Idalias uolucres, Cypri thyma, Pergama uicēt.
His mentis, his (si qua tamen) ueneranda Dione
Adde fidem uisis, sponsi memor adde fauorem,
Solatam solare domum. non improbus oro,
Vt tuus Inachias prædo prædetur alumnas:
Hesione contentus eat, Tritonia certè
Non neget, hosq́; uelit melior Saturnia raptus.
Olim Asiæ (sed quid uulgata ac flēda reuoluo?)
Claruit imperium, formidandusq́; Pelasgis
Phryx erat: inuersa est uet⁹ alea. respice Diua,
Aeneadas miserare tuos. Sic fatus in ignes
Hyblæas inclinat opes, ieiunaq́; spirans
Nidor odorifero solatur sidera fumo.
Iam uotis sacrisq́; modus, iam fessa reclinat
Vaticinium Heleni. Flāma apices: alios Helenus pror ūpit in æstus,
Bacchanteq́; deū flagranti pectore nactus,
Vocales tripodum furias augustat in usus,
Orsus ita: Heu Phrygij, gēs nō præmēsa futuri,
Quò noster spoliator abit? quæ nam illa carina,
Quæ Troiā mensura uenit? iam littora tangit.

Ite

Ite duces contrà. sic interrupta profatus,
Plus dubios urit, pleno tamen arguit ore
Deiphobum, cui summa fides & sola medendi
Copia, iussa sequi Veneris, raptum ire Lacænas,
Autores sperare deos. Quæ'nā ista nephanda
Spes? inquit. superum'ne fides, cœliq; potestas
Incestum dispensat iter? prædantibus adsit?
Macte Paris sceleris, alios molite ministros,
Et somnū tibi finge nouū. non fallere norunt
Qui falli nequeūt. orantem haud sustinet ultrà
Troilus, utq; animo præceps, belliq; sititor
Et gladio consultor erat: Timidissime fratrum
Vade (ait) ò tenebris antri damnate loquacis:
Vade, inq̄, & quotiens uisum tibi fallere plebē,
Finge deum: nobis alius iam constat Apollo.
Ibit Alexander. non si Cumana senectus
Aut aries Libycus, aut Chaonis obstrepat ales,
Iussum flectet iter: ibit, miseramq; reducet
(Quod nolles tamen) Hesionē. cōclamat herilē
Præceps ad nutum plebes, excire tumultus
Quos nequeat sopire potens, nec mēsa futurū,
Audet, cū præsens metuat nihil. omnibus arma

Ar-

Arma animis, mentiq; frequens illabitur Argo,
Laomedonq; iacens, & inultæ dedecus urbis.
Cõclamantq; iterũ: Quo nã usq; ò libera pubes
Dardanio cognata Ioui, patiemur inultum
Tot iugulos rubuisse senum? tot colla parentũ
Argea nutasse manu? non impia sanxit
Atropos, hoc etiam nostris incumbere fatis
Vltorem non posse dari. si numinis iram
Troia merens sensit, pœnã quoq; iudice Phœbo
Dira Mycenææ debent conuiuia mensæ.
Ite duces, Ven⁹ hæc, hæc certior augur Apollo
Bella iubet, fratrumq; exhausta funditus urbe
Poscit inoffensos Phrygio ductore meatus.
Vnde metus, metus unde uiri? cõcessit in ignes
Indutus Nessum Tirynthius, ecce timoris
Caussa prior cessit. spirat par Herculis Hector,
Ecce animos gẽs nostra dabit. si prima Pelasgis
Laurea, fas Phrygibus palmã sperare secundã,
Et nostros rediisse deos. uos inclyta saltem
Pignora, cæsorum iugulos lugete parentum.
Vos quibus uberior lachrymas iniuria nectit,
Vos pietas armata uocat. Sic uoce precantur,

In-

Intendũtq́; manus: ægras quũ Panthus in aures Vaticinium Panthi.
Priscos fatorum monitus ferit, & quod ab ipsis
Extorsit genitor adytis Euphorbius index,
In medium pandit proles: Lapsura sub armis* Argis
Pergama, si phrygias Helene cõscẽdat in urbes.
His iam facta fides ducibus, uulgiq́; tumultus
Flectitur. ò quanto priscis noua mollius urgent.
Plus superi constant Pantho memorãte futura,
Quã dicẽte Heleno. Priami tamẽ ægra lacessit
Cõcilia Hesione, superos premit: audit et audet
Dux falli: fatisq́; fauet, quum fata recuset.
Atq; ita, dic (inquit) alio dic ordine fata
Antenor, memora iam facta. necesse peractum
Constat: uenturũ, mutabile transit. habemus
Iam cunctis grauiora minis, perfusa cruore
Pergama, nuptarũ lachrymas, plãctusq́; parẽtũ
Tu quoq; uisa refer Phrygiæ repetitor alũnæ,
Atq; ita quæ passus, obiter tot cladibus adde.
His saltem cedat bacchantis fabula fani,
Et moneat potiora fides. prius esse negabit
Vnda fluens, ignis urens, spirabilis aẽr,
Quàm dictet facienda furor. sic fatur. At ille,

Ergo (ait) ó ciues, rerum testanda priorum
Historia? an lapsa est nōdū uetus? indice questu
Nō opus est, ubi regna dolos et bella loquūtur.
Vidimus emeritis fœcundam ciuibus urbem,
Atq; alium regnare ducem: nondū Ilios Argis
Cesserat. has'ne uices uelox obliuio transit
Immemor, & longi præcidit tædia luctus
Impatiens languere diu? quin inclyta pubes,
Si iuuat inuiso mentes absoluere questu,
Armata decurru diu. fortuna sequenda est,
Dū præclarū aliquid dolor indecoctꝰ anhelat.
Nil grande & longū: segnē timor obruit iram.
fana Hæretis, quia * fata uetant. hæc scilicet angit
Cura deos, æui tacitos uexare recessus,
Et rerum librare uices. stant fata tenore
Fixa suo. certam miseris si parca ruinam
Indixit Phrygibus, moriendum Marte: triūphū
Si pepigit, meritum minuit uictoria segnis.
O falli facilis, si phas depromere uerum,
Deprendi insidias superûm. Lernæus Apollo
Nostras uexat aues: & quæ metuenda minatur,
Dardanidis timet ipse suis. Sic ficta loquutus

Ac-

Accinctos ad bella Phryges præuertere tētat.
Vos contrà cunctis potiora euenta futuris
Pendite. donatos Tirynthius induit ignes,
Aeacidæ senuere duo, nulliq́; timendus
Aut puer aut uirgo quē fata minātur Achilles.
Ipse uiri, uidi ipse uiros & mœnia, uidi
Vrbes. sed gelidos nil excitat. ite potentes,
Et iugulos aptate iugo, spretoq́; triumpho
Reddite fatidicis uictores ensibus enses.
His uirtus accensa uiris, procul omnis abacta
Religio, cedit Helenus, uittasq́; minaces
Abijcit, & lachrymis incusat fata sequutis.
Dux cœpti legitur pastor Paris, aduena quōdā
Regni, nunc regis hæres: nec proficit urbi
Fatalem damnare facem, quum læderet ardens
Prægnantem somnus Cisseida. pullulat altè
Flāma uetus, reuehuntq́; fidem præsagia plena.
It fati imperio Danaûm rapturus alumnam
Dardanus, & blandè debellaturus Achiuos
Præuelat fraudes. cæsas non induit alnos,
Pinnarum suspecta strues. numerosa uagatur
Tranquillo classis cultu; regalis oliuam

Paridis ad rapiendam Helenam profectio.

Præ-

Prætendit pinus, tandemq; erepta furori
Semimaris galli, non aduersante Cybele,
Miratur similes bacchari ad littora uoces.
Hanc decor insignit, qualem progreßior usus
Post longum lucratur opus, tabulata superbis
Præradiant inscripta notis, uestitur herili
Prora Tyro, puppisq; Tago, nitor erigit Indus
Antemnã, spargitq; in trãstra cupressus odorẽ
Vela regens: certant uenti quis lintea tendat.
Purpureos discincta sinus at lene fluentes
Arceßit zephyros puppi præscripta Dione.
Instabat iam dicta dies, qua claßis in altas
Propulsum poscebat aquas, cũ lecta iuuentus
Priamiden sortita ducem per littora ferri
Discursu rapido, qualisq; abeuntibus ardor,
Certatim fremere, & uarios miscere tumultus.
Haud mora, succĩctos nabathæos agmine ducẽs
Hector in arma Phryges, comites per cœrula
Ire iubet, certãtq; rates stipare secuti (fratri
Pæonidæ duce Deiphobo. quin ipse Diones
Spes Anchisiades cum Polydamante secundo
Iungit opes. iamq; effractas rapiebat arenas

In pelagus classis, humerosq; manusq; secuta,
Cũ tandẽ exclamans adytis Cassandra relictis
Fata aperit, turbatq; Phryges. at sæua morãtes
Impellit Lachesis pinus, uncosq; tenaces
Rumpit, & intento percellit flamine uela.
Vltimus in socias fatalis prædo carinas
Prouehitur. multum Priamo frustráq; rogatus
Ne quicq̃ temerè: uictori supplicet hosti,
Hesione contentus eat. sin reddere raptam
Velle negent, bellum intentet. sic format iturũ,
Vẽturosq; Phryges accepto interprete spõdet.
Vix in conspectu Paridi patuere Cythæra,
Cũ patrias permensus aquas, ad Nestora casu
Atrides molitus iter, Simountide pinu
Aspecta, secum uoluit cur, quò, unde: stupentq;
Alternis reges figentes lumina uelis.
En qua fata fide rerum discrimina nectant.
Hostis adest, Menelaus abest, geminosq; Lacones
Hermione sibi nacta duces Agamẽnonis urbẽ
Visum ierat, matrem cupidè uisura secundam.
Plebs quoq; Iunoni celebrẽ confluxerat Argos
Ludificum ductura diem, pontusq; uacabat

Et tellus exuta uiris. ſic omnia caſus
Expediijt uentura potens, uictrixq; Dione.
Prodit in abruptum prætentis inſula ſaxis
Myrtigeræ ſacrata deæ, pars una receſſu
Abditiore latens refugos falcatur in artus
Deprenſos furata ſinus. huc littore blando
Freta Phrygũ pubes, puppes agit. ipſe ꝓpinquas
Sanguine ſacrifico Latoidos irrigat aras
Princeps, & larga cumulat promiſſa ſecuri.
Ergo Cytheriacas præceps it fama per urbes
Priamidẽ ueniſſe Parim, plebs undiq; portus
Decurſu complet: ac pollens ore Lacæna
Ignotos uiſura uiros ad littora greſſus
Dirigit, accliuemq; freto defertur Helæam.
Poſtq̃ Helenes Paridi patuit præſentia, claſ(ſem
Deſerit: ac formæ fidens, & cõſcius oris,
Huc illuc greſſum librans, qua Tyndaris ibat,
Indefeſſa uagis inceßibus ocia texit,
Certantesq; offert uultus, incendia nutrit
Mutua, captatumq; breui lucratur amorem.
Quippe nec ad curſum præceps, nec ſegnior
Librato geſtu formã iuuat, act⁹ in armos, (æquo

In

In caput erectus, tenero delibat arenam
Incessu, figitq́; oculo mirante Lacænam.
Oblitosq́; gradus sistit: suspectus haberi
Mox metuens, trāsfert celeres ad cætera uisus,
Ceu stupeat quicquid spectat. moderātius illa
Obliquos uultus & non ridentia plenè
Ora gerit, totasq́; uelit cum pectore nudo
Ostentare genas: sed castigator adultos
Cōprimit excessus animi pudor, ægraq́; mixt⁹
Pulsat corda met⁹. sentit Paris, ardet et audet:
Promissorq́; ingens, facilis præsagia prædæ
Ducit amor, dū signa iuuant, dū nutus oberrat
Interpres, cordisq́; uagi præsentior index
Leno oculus taciti garrit præludia uoti.
Vt uerò explicitas peregrini Tyndaris auri
Blanditias hausit, complutaq́; murice uela
Conspexit, quid agat hæret; præbere rogatas
Prōpta manus cōgiq́; uolens: ac turba precādi
Stipatrix, iuueni fas inuidet. inclyte prædo
Ne ꝑpera, dabit illa manus, man⁹ aurea uincet:
Plus opibus, min⁹ ore potes. Cicerone secūdo
Nō opus est, ubi fantur opes. quin ipsa rapinis

Blanditur fortuna tuis, urbs, aura, Lacæna
Nuda, fauens, facilis, cœptũ iuuat, urbis Helææ
Nomen, in hanc pelagus undis decliuibus actũ
Proxima littoreis delambit tecta procellis,
Et medias impingit aquas. clauditq; profundo.
Hic Latonigenis cognatas struxerat aras
Prisca fides. iubet hic noctẽ regina propinquã
Excubijs hilarare sacris, templũ ipsa superbum
Prima petit, solitoq; deos implorat honore.
Res cupido perlata Phrygi, temeraria sancit
Consilia, indulgetq; aditus in uota secundos
Pollicito maiore Venus: rapere haud mora nu
Victor, & ĩbelles populari destinat aras. (ptam
Tantaq; præcipitem pulsat lasciuia mentem,
Vix noctem expectat, suspenso uespere credẽs
Zelotypum Titana suis liuere secundis.
Helenæ raptus. Fregerat Hesperias radijs languẽtibus undas
Phœbus, & astrorum medio poscebat in alto
Nauta diem: tellus, aër, mare, celsa remensa
Consopita deo, strepitu defuncta silebant
Vndiq;, & in teneros nutabant ocia somnos.
At Paris obsequio noctis præsentius audet

Im-

Inpatiens differre, deos Veneremq́; secutus.
Primus ad imbelles thyasos, & debile uulgus
Armatum maturat iter, ludentia turbat (cra,
Phana ferox, nō hospes Hymen, nō cōiuga sa
Hospitij non obstat honos, non ultor iniqui
Asperior tutela deus. temerè omnia præceps
Aspernata Venus, nil respectura decorum,
In facinus uotumq́; ruit. rapit ergo Lacænam
Tendentemq́; manus, & læta fronte uocantem
Dardanus: aut rapitur potius. gratare trophæis
Prædo tuis, agnosce deos. post aspera multa
Excidium luctatus abis, reuehisq́; parenti
Quas nollet peperisse faces. heu perdite nescis
Quas tecum clades, quantos fugiente tumultus
Classe refers. tuq́; Herculea corruptior unda,
Bellerophontæo flagrantior igne, sereno
Certa minus, thalamos linquis Ledæa iugales:
Et spreto totiens iterum quærenda marito,
Nunq̄ rapta fugis. nunc ô Lilybæa uorago,
Latratus Syculi, Libycus tenor, & quod ĩ omni
Sæuit triste mari, mixtis huc confluat undis,
Has infestet aquas, primosq́; ultrice procella

Amplexus mediũ soluat mare. multa nocentes
Mutat, si uetitis uelox occurrerit ausis.
Postq̃ exẽpta quies, & mœsto pulsa fragore
Inscia turbatas hausere silentia uoces,
Aure prius mẽsi fremitus, ubi & unde tumult⁹,
Armati cognata petunt oracula ciues.
Hic tritas stridere lyras, hic pocula cernũt
Effuso calcata deo, funalia lucem
Ponere, & effracto lachrymari lampada uitro.
Mirati qua clade noua iocunda sileret
Relligio, quæ caussa pios inopina tumultus
uoces *Flexerit, aduertunt alias ad littora * lites*
Et toto sonuisse mari: Quò perfide leno
Hospitij temerator abis? sic digna rependis
Regales prædate thoros? his nobile uulgus
Excitũ, arma fremit, raptaq́; superstite turba
Inuadunt Phrygios. illi nec pandere uela
Moliriq́; fugam cessant, nec iũgere bello
Dignantur dextras: contenta paupere pugna
Sola tamen tumidos pertentat gloria, captis
Iniectare manus, propriũ quũ quisq; trophæum
Ostentare paret, aut ciue aut uirgine rapta.

Ecce redit Paphiæ meritus uirgulta coronæ Reditus Paridis.
Victrices uinctura comas, Tenedoq; potitus
Iam minus audentem solatur præda Lacænam
Iam tandē patriæ memorem, sed gnarus adulter
Pollicitis fluxis mœchæ sancire fauorem
Et fictos lenire metus, ebur aggerat Indum,
Thura Sabæa, Midæ fluuios, & uellera Serū,
Ac mundi maioris opes, quodq; educat aër
Iocundum, pontus clarum, uel fertile tellus.
Hæc faciles emēre thoros, domuere rebelles
Amplexus, pepigere fidem. nō iā oscula reddit,
Non reddenda negat Helene, sed pectore toto
Incumbens, gremium soluit, premit ore, latentē
Furatur Venerem: iamq; expirante Dione,
Conscia secretos testatur purpura rores.
Proh scelus, an tantis potuisti peßima uotis
Indulsisse moras? expectabatq; uoluptas
Emptorem? ô teneri miranda potentia sexus,
Præcipitem in lucrum suspendit fœmina luxū,
Nec nisi conducto dignatur gaudia risu.
Res hilarat uulgata Phryges, Priamoq; fere
Clarescunt uultus, rugas rarescere sentit (ni

Infelix animi morbus, dolor. improba paulum
Cedit hyems mentis, uoto dux angere sperat
Reddēdā Hesionen, Helenā si reddat Achiuis.
Nondū Sygæas portu digressus arenas
Dardanus attigerat, meritos mentita triūphos
turba *Obuia* × *pompa subit, pars curru uecta superbo*
Aërium suspendit iter, pars cætera casum
Haud metuens, gressu uestigia paupere rexit
Obseqo cōtenta pedum: & quæ cura nouorū,
Inachiam uisura nurū plebs currit anhela
Contēptrix operæ nutricis, & immemor artis,
Nec lucri meminit, prædā dū spectat amœnā.
At cui sublimes humeros proceraq; colla
Inuidit natura breuis, uel desuper altis
Incumbit tectis, uel recto calce fatigat
Articulos, humilesq; gradus suspendit in altum.
Hoc populo dederat uulgati fama decoris
Certamen mirandi Helenam. subit illa pudicè
Ora gerens, oculis nusquam uaga, uoce fauenti
Spectantum pudibunda parū, mixtoq; nitore
Sidereas × *neutrata genas. At regia uates*
Vt uenisse Parim certo Cassandra relatu

Au-

Audit, & adductam monstrũ fatale Lacænam,
Ad tripodas questura fugit, ramosq́; loquaces
Ore premit, poscensq́; deum non irrita lõgum
Fatis plena redit: claret interprete uultu
Extorti uindicta dei, furiosa potestas
Imbelles uexat artus, ceruice rotata, (ignẽ,
Crine umbrante humeros, oculis spargẽtibus
Et* facula prodente fidẽ, nũc liuida uitrum, facie
Nunc flammata facẽ superat, nũc pallida buxũ.
Tali se medijs procerum tot millibus infert.
Ore ferens, tremulosq́; gradus uix ebria figit,
Atq; ita Tyndaridem cernens, Tu'ne illa iuuẽca Vaticinium
Quæ saltus ingressa nouos, præsepe paternum Cassandræ.
Incesta liquisse fuga taurumq́; iugalem
Diceris, & nostros petis importuna penates?
Ite uiri, deus ire iubet, pontoq́; uel igne
Maternas abolete faces, ne dura sequatur
Quam cecini clades. sic paucis questa quiescit.
Expediuntq́; deum suspiria longa relictum.
His hilares hærent animi, totusq́; fauentũ
Sopitur strepitus. sauissent agmina uatis
Imperio, motas reuerentia principis iras

Obruit, indignisq; datur Cassandra catenis.
Rex Helenam lenit, inopinaq; probra gementis
Solatur blandus: suspiria uatis, anhelas
Excusat furias, celeresq; ad iurgia uoces,
Et uitio capitis solitos sæuire tumultus.
Nec mora, lasciuit solenni regia cultu
Imperijs ornata ducis, tædasq; pudendas
Tollit adulter Hymen. melius caligo profunda
Pollutum mersisset opus. quid nomine sacro
Incestum phalerare iuuat? prætendit operta
Bracteolam caries, agnum lupus, ulcera byssũ.
Sed famam fraus nulla latet. non una duorum
Esse potest: nam prima fidẽ dum fœdera seruãt,
Alterius non uxor erit, sed præda cubilis.

Apparatus Græcorum ad bellum.

Interea Graiũ præceps perlabitur orbem
Luctus, & Europæ dotatas nomine terras
Armato rumore quatit. læduntur in uno
Vnà omnes, seu quòd populos iniuria regum
Acrius incendit, seu regnis prælia Liuor
Inducit, seu quisq; suas præsumit in iras
Quod fieri sibi triste potest. quod flere peractũ
Quodq; pati potuere, gemũt. hinc omnibus idẽ,
Idem

Idem animus, similes scelerum praecidere mot⁹,
Et thalamos sancire metu. ruit ocyus ergo,
Non iussa expectat populus, belli ardor inerti
Nascitur, augetur forti. sic praelia uulgus
Praecipit. at uiduos it solatura penates
Clara ducum series, Maleae quos erigit umbo,
Quos Larissa fouet, quos graecia caetera nutrit.
Enumerem? facilesq; fide dictante meatus
Victrices Danaûm certo sequar ordine uires?
Quae loca, q reges, pelagus quod quisq; fatiget
Classibus? ac celebres hac noui parte camoenas
Fraudari titulis, auresq; offendere molles.
Pauca tamen studio non aegrescente fauentum
Succinctè dixisse uelim, numeriq; sigillo
Iuratas signasse rates. fert bella bis una
Bis centum & decies centũ, quas undiq; raptas
Cecropij uocat unda sin⁹, & Apollinis aequor,
Huc acies, huc arma meant. hinc bellica classis
Ordiri disponit iter, sic culmen herile
Imperij iussit, statuit consulta potestas. (nes
Ast ubi gesta Phrygũ geminos uulgata Laco-
Cõcussere, fremũt ambo, dolor excitat ambos,

Vt Castor & Pollux tempestate submersi sint.

Am

Ambos ira quatit. non sic orbata leones
Lustra indignati lugent, non fulminis ales
Sic gemit elinguis inopina silentia nidi.
Haud mora, cõscendũt classem, Lesbóq; relicta
Dum præceps animus, & nil decoctius audet
Ira recens, nullos expectatura sequentes
Haurit iter fluidũ pietas memor. alta tenebat
Castor, et Iliacas iamiam poscebat arenas
Excidium latura ratis, nox obuiat atra
Defensura Phryges, armatiq; aëris ira
Instrepit, & geminis expugnat uela procellis.
O pietas, qua nulla deũ præsentior ambit
Virtus: ò mitis fraterni candor amoris.
Sola hæc in geminos cessit discordia fratres,
Discordes habuisse metus: hic illius, ille
Huius fata timet: quotiensq; illabitur æquor,
Inuergitq; latus puppis subitura profundum,
Aequoris occursum certatim uertice prono
Anticipare parant: & sic proclamat uterq;,
In me dira Thetys, in me sæuissime Triton
Has intende minas, tantos molire tumultus,
Hũc serues, huic parce precor: tãdẽ acri⁹ acto
Incumbente Noto, nil iam sperante carina,

Ledæi iuuenes nexis per colla lacertis,
Nata simul simili deponunt corpora fato.
Desine Cecropij funesta licentia pagi
Incestos generare deos: non fabula cœlum,
Sed uirtus non ficta dabit. quos cæcus ab alto
Mersit in ima furor, in summos erigis axes,
Et similes Iouis esse iubes: quos ignis in auras,
In scopulos sparsit fluctus, mentiris adeptos
Sidera, gentilisq; preces deludis acerræ.
Tyndaridis quos hausit hyẽs, dans Attica cœlũ
Fabula, Castoreos casus Pollucis in ortum
Fingit, & alterni redimit dispendia fati.
Ac neutrum testata deum, feralis utriq;
Atropos iniecit laqueũ, quo fortibus ægros,
Quo sontes placidis, inopes quo regib. æquat.
Sola tamen fatis Ledæum Lesbos amorem
Cõcessisse negat, captosq; secuta Lacones (ũdis,
Quos nec apud Phrygios, medijs nec repperit
Credidit esse deos: steriliq; reuersa fauore,
Dijs urbes auxit, thure aras, marmore templa.
Sic Britonum ridenda fides & credulus error
Arturum expectat, expectabitq; perenne.

TERTII LIBRI FINIS.

HYPOTHESIS LIBRI Quarti.

Argolicos Phrygiosq; duces locat ordine Quartus.
Dira canunt iri destructum oracula Troiam.
Barbarica cum gente manus mox Graecia pugnax
Conserit, & Teuthras expirat uulnere tactus,
Mandat ad Elisios campos quem pompa celebris.

DARETIS PHRYGII POETARVM ET Historicorum omnium primi, de Bello Troiano liber Quartus, Latio iure à CORNELIO NEPOTE carmine festiuo donatus.

POSTQVAM Mygdonias bellatrix fama per urbes
Armorum uulgauit opus, concussa minaci
Barbaries motu, trepidis cōiurat in arma
Viribus, & totos Priamo Mars excitat ortus.
Primus opes Phrygibus Zelia tradēte sequaces
Cōmodat Amphion, socium cui Pādarus arcū,
Cōsortem Adrastrus gladiū rapit. hospes iturū
Instruit Amphimachū Colophonia. ducit alūnā
In bellum Lyciā socio Sarpedone Glaucus.
Marticolæ Thraces Xāthippū, Mēnona Mauri,
Pæonidæ Phorcū, sequitur Zizonia Remum.

Ephe-

Ephemus & Capesus, & quorũ nomina lõgũ
Aequato sermone sequi, stipare cohortes
Certant, & sese numero uel robore uincunt.
Dat Ganges Arabem, Syriũ largitur Orontes,
Dat Scythicos Tanais: geminoq́; obnoxia mũdo
Ripa duplex, bellis populum partitur utrumq́;,
Nacta ducẽ geminũ, migratq́; in prælia quicqd
Prima dies, orbis oriens, cunabula Phœbi,
Gentis alunt, quicquid Asiæ dispendia, quicqd
Herm⁹ aquis, Taurusq́; iugis includit, & omnis
Iliacos legio tendit munire penates.
Hos inter fremitus, certantumq́; ardua regum
Robora, pugnaces iactantius armat alumnos
Troia potens: nulloq́; locum sperante priorem,
Indigenæ uires cognataq́; celsius arma
Consurgũt. toto sed Troilus agmine princeps,
Fulmineusq́; Hector, par bellis impetus, æqua
Vulgi tempestas titulis præcellere certant,
Et dubia alterno contendit fama fauore.
Cætera fraterni Martis numerosa potestas,
Ductu quemq́; suo discretis fulminat ausis.
Vt quot Priamidas, tot iurent Hectoras esse:
Quot

Quot Troes, tot Marte pares tibi Troile dicãt.
Nũc utinã, quo quisq; animo, quo fulserit ore
Quis mẽbris inscript⁹ honos, qs pectora mot⁹
Extulerit, meminisse queam, uultusq; perẽptos
Suscitet eloquij uirtus, oculisq; sepulti
Pectoribus uiuant scripto præcone tyranni.
Sic olim positos populis mirantibus offert
Elinguis pictura uiros, sic culta profatur
Charta duces: oculis hæc blãdior, auribus illa.
Celsa duci Priamo latè surgentibus armis — Priami descriptio.
Effulsit roseum ceruix caput, ardua scribunt
Membra uirũ, blandoq; genas terrore minaces
Regius ornat honos: placidæ uox nũcia mentis
Nil tumidũ, nil triste sonat, propiorq; precãti
Mollibus imperijs famulantes instruit aures.
Hector magnanimũ librato culmine pectus — Hector.
Erigit, intorto candet coma crispa capillo,
Succinctum complexa caput: blandeq; recisos
Furatur uox * blanda sonos, pernicia membra, — blesa
Mens placida in ciues, faciem lanugo serenam
Induit, ac uisus acies obliqua cadentes
In geminas spargit partes, semperq; supina

Occiduo stabilem contristat lumine uultum.
uultuq; Ore pares, patremq; genis * matrēq; secuti
Deiphobus & Helenus. Priamidæ gemini studio certante Mineruam
Partiti, colit hic artes, hic arma fatigat:
Deiphobū Mauors, Helenū demulcet Apollo.
Troilus. Troilus in spaciū surgentes explicat artus,
Mente Gygas, ætate puer, nulliq; secundus
Audendo uirtutis opus, mixtoq; uigore
Gratior illustres insignit gloria uultus.
Paris. Imperij cupidus, habiles prolatus in armos,
Siderea uernat acie Paris, ore serenus,
Eloquio lenis, pede præceps, strenuus armis,
Vertice flauescens, frontemq; auctura superbā
Præreferat tonsura genas, in summa recurrēs
Tempora: ne'ue uagans formæ furetur honorē
Cæsaries, utranq; comam sua detinet auris.
Aeneas. Crine minax, uultu placid⁹, sermone seren⁹,
Affatu facilis, oculo nigrante uenustus,
Consilijsq; pius, stabiles libratur in artus
Aeneas, fusis humeris, & lumine grandis.
Antenor. Antenor tenui productus corpore, sura
Succincta, motu facili, quo nemo suorum

In-

Insidias uel nosse prior, uel nectere maior.
Regius incendit Hecubā decor, ardua pingit — Hecuba.
Gloria, nec partu species effœta frequenti
Marcida uectoris uteri dispendia sentit.
Mens uictrix nil molle monet, nil debile dictat,
Sonti difficilis, at miti blanda rigorem
Exuit, afflictis clemens, & ciuibus æqua. (nāt
Forma, mod9, pietas, sensus, pudor, aucti9 or — Andromache
Andromachen erectā humeris, uisuq; serenā.
Non mēbris egressa modū, nō cæca futuri, — Cassandra.
Fulta gena tereti, suspecto crine cruorem
Mentitur, flagratq; acie Cassandra micanti.
Iliadū populo uictore Polyxena uultu — Polyxena.
Præradiat, soliq; decus speciale meretur
Lactea membrorum series, ridentis ocelli
Blandiciæ, pede fulta breui, procera uenustas
Poplitis, erecto librans uestigia gressu.
Articulos non æquat ebur, non lilia colli
Ardua, non rutilum pauonis fimbria crinem.
Ipsa humilis, simplex, facilis, nil turget herile,
Nil uarium fingens, nunq̄ frustrata petentes.
Marti9 ornat honos Agamēnona, fusa uigorē — Agamemnon

Celsaq́; mēbra fouēt, uultu præcone potestas
Enitet, & regem species armata profatur.
Mixta uirū phalerant cirrho candente, decora
Virtus, nobilitas diues, facundia prudens.

Menelaus. Gratior æquato Menelaū forma uenustat
Fulta statu, uirusq́; comæ geniale rubentis
Mens domat: ipse actu mentitos iudice crines
Arguit, acceptus noto, gratusq́; merenti.

Achilles. Audax, magnific⁹, hilaris, pi⁹ æquat Achilles
Vultu Phœbū, animo Gradiuū, Pelea mēbris:
In pectus laterū laxatur culmē, in arctos (mos
Crispatur cirrhos coma myrthea, crinis in ar-
Deprimitur, poplesq́; gradus cōsurgit in altos.

Patroclus. Actorides acie grādi, uernansq́; decoris
Artubus, eloquio leni, cui cura iuuare
Muneribus, constare sibi, disponere cunctis.

Aiax Oileus Vox teneris discincta iocis, mēs ardua, fusi
Artus, Locrensis titulos Aiacis opimant.

Aiax Telamonius. Aiacē Telamone satū coma pulla uenustat
In torquem collecta leuē, modulata serenis (lis.
Lingua sonis, mēs fraudis hebes, sed strenua bel

Vlysses. Ore hilaris, modiceq́; humiles collect⁹ i armos

Dux

Dux Ithacus, prudens consultũ pẽdere, gnarus
Obliquare dolos, doctus captare loquendo.
Voce ferox, aĩo præceps, feruẽte cerebro, Diomedes.
Audentiq; ira, ualidos quadratur in artus
Tydides, plenisq; meretur Tydea factis,
Sic animo, sic ore fero, sic fulminat armis.
Nestora magnificat morũ prudẽtia, custos Nestor.
Consilij librata fides, & sobria dandi
Gloria: porrectoq; humeris, senioq; nitenti
Nasi grata minus breuitas incurua sedentis.
Phyllacides uernante gena, candẽte capillo, Prothesilaus.
Alite mobilior, Scythica torrentior aura,
Ardua nulla timens, animũ nõ uiribus æquãs,
Nil graue, nil durũ censet, nil linquit inausum.
Ore uirũ fassus, indignariq; minaces Pyrrhus.
Suspendens ceruice genas, liuore superbo
Obliquat socios Pyrrhus, scribuntq; ferocem.
Ardua membra, teres oculus, proiectior aluus,
Texendis uox ægra sonis, teneroq; laborans
Eloquio lingua blesos frustratur hiatus.
Naupliaden tenui progressum corpore, lenẽ, Palamedes.
Magnanimũ, prudẽs animi moderatur honestas.

Polydarius. *Arduus in fastũ, pingues demẽsus in artus,*
Crispanti uestit humeros Polydarius umbra.
Machaon. *Cæsaries ceu ruffa iacens, patiẽtia supplex,*
Vis temerè ausa nihil, pietas Machaona pingũt.
Merion. *Impia præcipitẽ natura Meriona mergit*
Inuidiæ cinctum stimulis, curæq; tenacis
Defessum excubijs, teretes cumulatur in art⁹
Carnea massa tumens, animiq; ebullit Erinnys,
In caput, in corpus reliquũ. liuescit inustum
Sãguineis pect⁹ maculis, gena disputat hydris,
Indicio peiore uirens: & mẽtis anhelas,
Incusant **Accusant furias flammati incendia crinis.*
Briseis. *In mediũ librata statum Briseis heriles*
Promit in affectũ uultus, nodatur in æquos
Planicies crinita sinus sinus, umbræq; minoris
Delicias oculus iunctos suspendit in artus:
Diuitijs formæ certant insignia morum,
Sobria simplicitas, comis pudor, arida nunq̃
Poscenti pietas, & fandi gratia lenis. (ambos
Castor & Pollux. *Tyndaridis geminis geminũ nihil, unicus*
Oris honos ambit, similis flauescit utriq;
Crinis, par hilares augescit risus in orbes:

Aequus

Aequus mēbra modus, cōcordes pectora motus
Conciliant, spirantq́; unū gena, lumina, mores.
Sola pares uarijs praesumunt nomina formas
Distinxisse notis, at uictor uindice uultu
Eludit dubios error, uocumq́; repugnans
Dissidio, alterno confundit nomine nomen.
Inclyta cognatos aequat Spartana Lacones Helena.
Vultu, crine, genis: sociae cunabula stirpis
Par oris testatur honos, at plenius haurit
Sidereum Ledea Iouem, totosq́; per artus
Lactea materni spirant mendacia cygni.
Natiuum frons fundit ebur, caput exerit aurū
Aequatis crinale comis, gena candida byssum
Aequat, dextra niuē, dens lilia, colla ligustrū.
Auris inexpleto crispata uolumine, uisus
Excubitor, nasusq́; uagi uenator odoris,
Poscunt alternum titulo certante triumphum.
Productum modicè mentum candescit, & alta
Lenius ut pressis insidant basia labris,
Parcius in roseum consurgunt ora tumorem.
Fūdit apex humeros, pressū tegit ubera pectus,
Ilia succingit leuitas, tractusq́; lacertos:

f 4 Pes bre-

Pes breuis incessu terram libante supino
Lasciuum suspendit iter, crurúq; decora
Mobilitas compto libramine ponderat artus.
Sola supercilijs labes interflua raris,
Audaci macula tenues discriminat artus.
At nimis insignes latebras secretius ornat,
Vitalesq; colit thalamos, & digerit urbem
Interior natura suam. cor principe motu
Libratum disponit opus, modulamina linguæ
Limat pulmo loquax, modico dispensat hiatu
Splen risum, facili fel castigatius ira
Vritur, ac teneri scintillat mollius æquo
Pruritus iecoris, meritæq; insignia famæ
Mergens, natiui titulos incestat amoris.
Hoc monstrum nō ales edax, non labile saxū,
Non axis torquens, nō mendax uicerit unda.
Cū bene fracta tepet, moriturq; sepulta libido,
Respirant plenis incendia pristina fibris.
Sic Helenen totam pars unica mergit, & ipsum
Excitat in cladem regnis certātibus orbem.
Iam Pandionios collato robore portus
Argiuæ tenuere rates, spaciumq; negabat

Terra uiris, uelis aër, & puppibus æquor,
Quũ tandem licitos poscebant bella meatus,
Et iussas libare uias, ac Delphica missum
Fata explorabant, refugasq; euoluere Parcas
Actoride socio Phœbum prælibat Achilles.
Mira fides, quos præcipites in prælia traxit
Impetus, atq; omnis nocuit mora, spõte quietis
Pigrescunt uotis, placideq; oracula poscunt.
Aegra dolor differt suspiria, gloria palmam,
Ira minas, hærent suspensis agmina bellis.
Expectat antri ueniam Mars ipse loquacis.
O uarijs delusa modis gens credula curæ
Gẽtilis. risu, an lachrymis, an flente cachinno
Aegypti potentia querar? Memphitica sulcos
Relligio uestit, in cortice marcet, in hortis
Crescit, nunc terra serpens, nũc aëra sulcãs.
Plus errant responsa tamen, plus spiritus ille
Quem miseræ poscũt aĩæ, quẽ nomine pulchro
Præsumũt cẽsere deũ. At non mugit in antro,
Quẽ suus autorẽ mundus sonat. ista priorum
Noxia simplicitas in nostros defluit annos,
Incestatq; fidem. nã ceu Balearicus augur

 Gen-

Gentiles distinguit aues, uel uoce, uel alis,
Vel gestu uario uenturis omina ducens,
Ridentem sic odit anus præsaga soporem,
Sic oris uacui casum timet: augure plausu
Pieriæ uolucris, aut indice nunciat aure,
Hospitibus numerum discessuris'ue recessum.
Multa quidem captata diu fortuna secuta
Expedit, insidiansq; hosti malè credula fallit
Pectora, ut in fatuum declinẽt pronius usum.
At melius, ne labe leui mens casta labaret,
Augurium nescisse fuit, ueterumq; sepulti
Cessassent ritus: quorum decreta secuti
Graiugenæ summis oracula Delphica uotis
Implorant. prior Aeacides lictoribus aras
Imbuit, & donis — **Ambit, & has donis tandẽ solennibus emptas*
Inachidis uoces pandit uenalis Apollo.
Vincitis ultores Danai, graue Marte bilustri
Oraculum Phœbi de uictoria habenda. — *Hæret opus, decimum sequitur uictoria bellũ.*
Talibus Aeacides fatis excitus, in omnes
Secretum tripodum socios partitur: & ecce
Calchas. — *Testorides Calchas medijs cõgressus in antris,*
Concordesq; deos & consona fata reuoluit.

Hic

Hic patriæ & proprijs scitatū oracula regnis
Venerat, hosq́; adytis monitus effudit eisdem
Numen idem: Non ò superis gratissime uates
Vana petis, dabitur patrijs clementior aër
Sulcis, ieiuni populator Syrius anni
Occidet, & plenis pinguescent messibus agri.
Tolle moras, te bella uocãt, pete Cecropis ur
Vltrices dispone acies: tibi bellica cædet (bẽ,
Turba manu, Mopsus oculis et pectore Nestor.
Sera quidem, sæuisq; uirum mercanda ruinis
Inachidas lustro ditabit palma secundo.
Ergo hilares socias iungunt in fœdera dextras
Aeacides Calchasq́; pares. quippe altus utriq;
Gẽtis honos, regni æquꝰ apex: at maior Achilli
Spirat amor belli, Calchas tranquillior extis
Euoluisse deos & cœli nosse meatus.
Treis unit iurata fides, consortia prima
Tertius auget amor, nec iam partitus amicum
Inuidet Actorides, sed pontum * lenior haurit laetior
Et reducem torquet socio Calchante carinam.
Vt tripodũ uulgata fides ꝑ castra, per urbem,
Per puppes, certo iam claruit indice, cunctos

Bel-

Bella iuuant, cunctis iã pulchrũ uincere, tardũ
Marte frui: munit eques armis, nauta ceruchis,
Ciuis messe rates. pauci quos debile pectus,
Mens plebeia, iacens animus, nescire triũphos
Iussit, & abiecti mersit caligine fati,
Aut acies metuunt, aut lẽtè uincere dãnant
Longa decennalis mensi dispendia belli,
Quũ casus cedãt uarij, cũ prælia nulli,
Sanguine cũ multo paucorũ gloria uincat.
Hos tamen hos etiam regum reuerẽtia flectit,
Et passura pares consors uicinia motus.
Ergo animos hebetes mẽdax audacia frõtis
Dißimulat, clamorq; minax despumat in ausus.
Haud mora, corripiunt classes, his pẽdula pãdit
Dextra sinus, ceruix alios defixa fatigat
In fluctus latura rates, hi robore textas
Aedificãt in trãstra uias, mordacis habenæ
Nexibus indulgent alij, laxantq; carinas:
Quũ subitò egressos inopino turbine turbat
Nĩborũ pincerna Notus: noxq; imbrib. haustis
Ebria tela, uiros, puppes, humẽtibus umbris
Inuoluit, cogitq; ipsos dubitare magistros.

Er-

Errat cæca freti classis, solitosq́; procella
Egressus obiecta negat, fluitantia pinum
Percellunt mediam repetito uerbere uela.
Primus ut à prora surgentes cõspicit imbres
Testorides, frustráq́; duces contendere, diuos
Præsago iubet ore sequi nolentibus austris
Cedere, & armatos ordiri ex Aulide cursus,
Parent Aeolios nutus uatemq́; secuti
Graiugenæ, & flexis repetentes Aulida*uelis proris
Montiuagæ Phœbes pacem implorantib. aris
Conciliant, largoq́; exorant thure meatum.
Ilicet irato bibulæ Tamanthidos arcu
Cœruleum*mirante iubar, uentoq́; sereno, mutante
In risum redeunte polo, detersa meretur
Iuno Iouem, atq; hilari solatur flentia uultu
Nubila, proscriptoq́; Noto, leniq́; susurro
Dante uias, maiora petit suspiria classis.
Ergo deûm nutu libratis flatidus usa
Euboicas numerosa ratis descendit in undas.
Consumptura fretũ, totũ sub puppibus æquor
Ire stupet, certat perplexis nauita remis
Quis prior, & iunctis configũt ictibus æra.
Sic

Sic geminas miratus Athos Xerſeius umbras
Ignotum uelis texit mare, ſic tua ſyluæ
Voce potẽs Orpheu modulãtia plectra ſecutæ
Biſtonios longis clauſere amplexibus agros.
Dum medijs ſpaciantur aquis, ſecuraq́; fandi
Ocia ſopitus pelagi non inuidet æſtus,
Iaſonium relegens Philoctetes præuius æquor,
Has, inqt, paſſi Syrtes, his hæſimus undis,
Hos Cyanes tulimus ſcopulos, Phrixæa ſecuti,
Vellera, Lemniacis dom⁹ hæc, Tracenſib⁹ illa,
Hæc Paros, hæc Naxos. ſic cũcta rogãtib⁹ he-
Explicat, agnoſcens ueteris ueſtigia curſus) ros
Aeſoniasq́; uias: ſic quæ ſubeunda, magiſtrat:
Quæ uitanda, docet: quũ tandẽ hoſtilis arenæ
Allapſi gremio, ſæuis clangoribus urunt
Aëra, & iratis impingunt littora contis.
Protinus effuſo per caſtra, per arma tumultu,
Littoreas populantur opes, & proxima ponto
Mœnia Dardanij titulo malè tuta tyranni.
Tandem comeſtis ſpolijs & diuite præda,
Conſumunt inopes flamma uictrice penates,
Ac claſſes repetunt: & quas fecere fauillas

Illabi

Illabi medijs gaudent per cœrula uelis.
Prima tulit Tenedos grauiores militis iras,
Non solas dequesta faces, non rapta metalli
Pondera, sed prorsus gladij consumpta furore
Expiraſse gemit, iugulum puer ensibus affert
Imberbem, tremulũq; senex, & tyro comantẽ.
Hic ducibus strepitu sedet expectare sepulto
Iliaci responsa ducis. Calydonius heros
Decreto procerum socio legatus Vlyſſe
Deligitur, qui dicta ferat, qui pace sequestra
Res Danaûm, Spartæ spoliũ, raptamq; reposcat.
Interea Aeaciden stimulantibus excitat ausis
Impatiens languere animus, furor intima pulsat
Martius, & residem mens arguit effera dextrã.
Consorti studio similis præconia famæ
Telephus affectans, it iuncto robore Mœsos
Prædaturus agros. uenientia bella Caycus
Horret, & in uoces cantu stridente remiſsas
Plangit alũnus olor: peregrinũ Naiades hostẽ
Non ausæ uidisse timent, tutasq; sub undis
Venantur lachrymas. pecudum lasciuia cessat,
Iã studiosa minꝰ & floris, & amnis, & umbræ.

Quip-

Quippe ferox urbes, fluuios, & pabula turbat
Aeacides: rapitur quicquid uel dulce, uel usu
Egregium, uel Marte iuuãs, uel pace decorũ.
Cultores iuga questa boues, fugiente colono
Decisum mirantur opus, mirantur abactum
Septa gregẽ: quacunq; uagũ fert impet⁹ hostẽ,
Castra, casæ, sulci, syluæ testantur Achillem.
At Teuthras postq̃ bella increbrescere sentit,
Ciuiles miseratus opes, & numina ruris
In prædam cessisse nouam, parat arma, cohortes
Excitat, & totis occurrit uiribus hosti.
Aeacides oblata nouæ præconia palmæ
Lætatus, uarijs intentas raptibus alas
Colligit, hostilẽq; addens ĩn uerba cachinnũ,
Sistite, ait, defensor adest. nec plura, feroxq;
Fertur in obiectum nimbis torrentior hostem,
Ense metens medios, prostratãq; impete primo
Calcat equo uictore aciem. res plena stupore,
Turba fugit, solusq; fugat. sic igne trisulco
Tota pauet percussa domus, pars ætheris iram
Sentit, at in cunctos spargit sua fulmina terror.
Haud aliter diræ furijs exterrita dextræ

Barbaries, dat terga uiro. fugientia primus
Indice deprendit curru uestigia regis
Aeacides, quippe æris apex radiantis inertes
Accusat latebras. ò noxia gloria rerum:
Tuta inopes fatis adimit fuga, notus in auro
Dux timet, & uitæ discrimina ditia gestans,
Cũ uellet latuisse, perit. iam sæua cruores
Hasta alias hausura fluit, primusq; tepebat
Mucro, cum parma repetitum Telephus ictum
Depulit obiectã, dextramq; elusit inanem.
Mißilis innocui mixta pudor asperat ira
Aeaciden, frendit, atq; ignescentia torquens
Lumina, Tu'ne meos (ait) ausus fallere nisus,
Et steriles quassare minas? sic fatus, in ipsum
Vibrasset iaculum, timido cũ Telephus ore,
Heu parce, exclamat: pcul hæc fortißime gẽtis
Myrmidonũ, auertãt superi probra. tu'ne bis ul
Percuties hostẽ? qsquis uel sensit Achillẽ, (lũ
Sufficiat cecidisse semel: tua fulmina passus,
Alterius non mortis eget. cur torua minaris?
Non tegimus, meruitq; tamen. scis ipse tumult⁹
Et Diomedæi furias gregis. atra nefandi

Septa ducis, longis hominum satiata ruinis,
Herculea cecidere manu: stratoq; tyranno
Tutior in patriam reducẽ Teuthranta regress⁹
Post crebras acies & equorũ bella recepit.
Ipse triumphanti satus Hercule, Mœsia subisse
Regna, ducisq; hospes blandos coluisse penates
Gratulor, ac memini gratus: sed dicere longum
Quæ mecũ gessit, patris memor. hinc mihi la
Erigere, & gladios tutari cura timẽtem, (psum
Et tardum uenisse pudet. quin Martia magnum
Si manus Aeaciden ut non sensura fatiget
Mẽbra trahit, faciliq; animo noua suadet Erinys
Vltra uelle nihil, nil citra posse, ferendum est,
credimus Cedim⁹, hosq; art⁹ gelidos, hæc * reddim⁹ exta
Vltrici calcanda rotæ. sic fatus, in altum
Sublato clypeo, pauidè tamen, ultima questum
Fata ducem monstrat, friget cruor, oraq; pallẽt
Eluctante anima. tandẽ miseratur Achilles,
Agnoscitq; manum. sic multa sera furorem
Temperat, & pœnis tandem satiata supremis
Illaudata feros differt clementia motus.
At Teuthras ubi dura ægris insidere fibris

Alti⁹,

Altius, & certam minitantia uulnera mortem
Sentit, Habe Mœsos, inquit, te Telephe noster
Poscit honos, qs enim ꝑpior, qs dignior hæres?
Me tuus Alcides Thracensi urgente tyranno
Edomitis absoluit equis, sceptriq; quietem
Sanxit, & armatos in pacem reddidit annos.
His meritis tibi regna damus, quæ perfida fati
Ira negat prædata mihi. te lenius astrum
In senium serosq; dies & summa reseruet
Tēpora, regno hilarē. uix hæc, & frigida fessis
Atropos inserpit labris, turbata rigescunt
Lumina, hebent sensus, uiuoq; exuta calore
Membra gelu lethale subit: mens libera tandem
Euolat, & socios redit inspectura Triones.
Telephus ut uacuos spiranti sanguine uult⁹
Conspicit, effuso miseranda in uulnera fletu
Funus herile struit. quicquid uel mulcet odore,
Vel uirtute ligat neruos, artusq; fluentes
Continet, aggeritur busto. cōpescit hiantem
Dextra premēs ictū, fluxū domat arcta cruorē
Fascia, & obstrusos frustra negat ire meatus.
Regia conspicuis moles inscripta figuris, Descriptio tumuli Teutrātis.

Exceptura ducem, senis effulta columnis
Tollitur, electro uernat basis, arduus auro
Ardet apex, radioq; stylus candescit eburno.
His excepta silex artus clausura uerendos
Iaspide uestitur. gemmæ quas littoris Indi
Diues arena gerit, aurũ quod parturit Hermus,
In uarias uiuunt species, ditiq; decorum
Materiæ contendit opus. quod nobile ductor,
Quod clarum gessit, ars explicat, ardua pãdit
Moles, & totum reserat sculptura tyrannum.
Prima ducis facies nascenti uagit in ære
Sidonijs uariata togis, cunalis in altum
Surgit honos, trepidæ circũ nutrixq; parẽsq;
Alterno teneros demulcent ubere fletus.
Proxima lasciuis inhians discursibus ætas
Nunc labente pila, nunc se uoluente fatigat
Buxo, nunc arcu credas curuata coire
Cornua, & excussam neruo stridêre sagittam.
Tertia magnanimi loquitur primordia regis
Accingens pictura uirum. regale uerendas
Accendit diadema comas, sublime sedentem
Fulcit ebur, sceptroq; manus radiante superbit.
Ipse

Ipse noua uultum pictus lanugine, regni
Maturum dispensat opus, belloq; togaq;
Alternus, rerum uario poscente meatu,
Cōmodat aut fremitus armis, aut ocia paci.
In serum perducta senem pars ultima canos
Colligit, & raris sulcantur tempora rugis
Progressos testata dies: procul exitus æui,
Mors longè, & Lachesi stamen uitale ministrat
Nondum fessa soror. at fato maior Erinnys
Præcipitat festina ducem. tres ære propinquo
Hærent, irata Pelides fronte, precanti
Telephus, exanimi Teuthras. pallere uideres
Ora, genas, aurumq; mori, cruor altus in auras
Exilit, & minio rorant tabulata fluenti.
Hæc super exiguo breuiter collecta sigillo
Fata uiri, qs regis honos, qs funeris autor, (pto:
Quod fatū, quæ caussa, patētq; hoc singula scri
Dux Teuthras Mœsis, dec⁹aruis, paſſ⁹ Achillē
Ense necem sensit, sceptri defensor auiti.
Postq̄ busta ducis nigro deplanxit honore
Fida manus, mœstaq; ululatum uoce quieuit
Supremo iam fine uale, redeuntia ducit

 Agmi-

Agmina Pelides, urbes inuitus amicas
Telephus & socios recturus linquitur agros:
Ipse quidem plus pace acies, minus ocia bellis
Poscat, & armatæ malit discrimina uitæ,
Spe palmæ. at populi dilecto principe nudi
Mœrentes uicere preces, ut regis iniret
Excubias, molemq́; datam: monet ipse futuri
Prouidus Aeacides cultis insidere regnis,
In sulcos laxare solum, producere fruges,
Et missa socias solari messe cohortes.
Sic paribus uincet titulis, cũ ad prælia donet
Ille dies, ipsiq́; manus. hæc fatus Achilles
Ad Danaos maturat iter, sed uenerat antè
Dux Ithacus bellum referens, pacẽq́; negatam
Nunciat, ægrescunt indignanturq́; Pelasgi,
Bella petunt, hæsisse dolent, & frondibꝰ hostes
Palladijs tentasse pudet, iam libera maior
Laxat frena furor, stimulat Bellona uolentes,
Mars cogit dubios, lugens per castra furentis
Interpres animi clamor tonat, arma capessunt,
Arma fremunt, augent lituiq́; tubæq́; tumultũ,
Et responsuris inuitant uocibus Echo.

Ipsa

Isset in Iliacos claßis Pelopeia portus
Non expectata uenia ducis: at nocituras
Nox nectit uicina moras, humilemq; soporat
Decrepit⁹ Titana dies, & anhela sub undas
Admittunt radios Athlantia littora fessos.

LIBRI QVARTI FINIS.

HYPOTHESIS LIBRI Quinti.

Prælia sub Priano, sub rege Agamemnone Quintus
Conuocat, & primò cadit audax Prothesilaus,
Patroclusq; armis mendax, & Merion acer.
Tum Paris aggreditur Spartæ cum rege duellum,
Et latus Hectoreum Pelides perforat hasta.

DARETIS PHRYGII POETARVM ET Historicorum omnium primi, de Bello Troiano liber Quintus, Latio iure à CORNELIO NEPOTE carmine festiuo donatus.

ARDVA *iam medium pulsans Latonia cœlum*
Noctiuagos librabat equos, somnoq; profundo
Exarmata quies facilem spondebat ituris
Portum, suadebatq; dolos dux ipse Pelasgis,
Nocturnum disponit iter. non uerbere pontus
Erigitur, non uoce sonat, iussosq; silere
Sulcat inoffensos tacito sub remige fluctus
Incessum furata ratis. sic cæde suorum
Exigua, innocuum lucrari fortè triumphum
Graiugenis fortuna dabas: at Martia Naupli
Proles erubuit fraudes, & furta negauit.

VI-

Vltimus hic Danaûm ter dena classe secutus
Signa ducũ, longaq́; exustus febre, moratas
Inachidis excusat opes, seq́; obice morbi
Tentum, q̃ primùm licuit uenisse fatetur.
Hanc ipsa ad uocem facies facit, aspera passo
Coniurat pallor, & uultu teste merentur
Verba fidem: at sospes animus, nulloq́; dolore
Fractior, imbelles artus, neruosq́; negantes
Exigit, & Martem manifestũ suadet Achiuis.
Ocyus audentem uirtus animatur in iram,
Iamq́; dolis uicisse negant. sua quælibet angit
Gloria, qui iaculis longè, qui cõminus ense,
Qui pede, qui curru fidit, ut classe mereri
Promptior, agnosci petit, expectatq́; uidentem
Percussura manus, & si quid nobile posit,
In tenebris sepelire pudet. sic Martia pubes
Mutatis hæret animis, longiq́; saporis
Impatiens noctem uigiles expendit in usus,
In somnum non fracta leuem, seseq́; uicissim
Excitat: hi tensos librant in bella lacertos,
Intenduntq́; gradus, pugiles pars plurima uult⁹
Exertat, partem uestis furatur ahena

In summos perducta pedes, ac deniq; iußi
Armantur pariter galea caput, ægide pectus,
Ense lat⁹, pharetris humeros, et stipite dextras.
His instructa fremit in lucem turba, morantem
Vix passura diem. noctis dispendia damnant,
Et uenerem Tithone tuã, cũ præuia Phœbi
Amplexu gelido & sterili tardetur amore.
Vota uirûm ualuisse putes, intensior orbem
Spiritus astriferum torquet, semperq; negatis
Elidens modulis stupidas nouus impet⁹ aures
Phœbeum maturat iter. sensere Pelasgi,
Sensit & ipse ducũ princeps Argæus Atrides
Aduentare diem. mox nectens ordine puppes,
In medijs alnosq; breues & uela minora
Claudit aquis: at turrigeras pelagiq; potẽtes
Et bellare auidas primos disponit in ictus.
Cumq; metu prædone animi perculsa labarẽt
Agmina, & horrorem præsens instãtia Martis
Incuteret, dux orsa mouet, quis integrat iras,
Spem sancit, firmat animos, & roborat ausus.
Agamemnonis oratio. *Vltores Danai, non nectere uerba necesse*
Et longas cumulare preces: sese excitat ultro

Vir

Virtus. at quisquis pauid⁹, timor obstruit aures,
Et precib. mẽs tarda negat. quin aspera rerum
Ni longũ meminisse foret, sibi publica bellum
Caussa daret: patimur cũcti, nec sola maritos
Vrit hyems. taceo ueniales hospitis ausus,
Et castum prædonis opus, nec numina læsa
Conqueror: at solus in nostras sufficit iras
Laomedonteæ pacis rigor. hæccine regum
Et pietas, & clara fides? ò barbara uerè
Sæuitia, exemploq́; carens, & cognita nulli
Asperitas. quis'nam nudæ clausisset arenæ
Hospitiũ miseris, quos obuia Scylla, secuta
Tellus, & socio fregit Thetys hospita fluctu!
At Peleus Telamonq́; illic, genit⁹q́; tonante
Amphitryoniades, & quos habuisse superstes
Græcia gaudet auos: min⁹ haud tamẽ ausa pphana
Barbaries, spreuitq́; deos, generosq́; deorũ. (na
Dij melius, nec se lenta Tirynthius ira
Et superos ultus, paucis in bella secutis
Accessit, uicit, rediit: bellum Hercule nullo
Nũc erit, & nullũ sensit prior hostis Achillẽ.
Quòd si gentiles animos cognoscere certum

Cer-

Certantesq́; ausus, dignetur nemo priorem,
Erubeat sibi quisq; parem. quare inclyta pubes
Tende per imbellem gladijs ultoribus hostem,
Tēde agè. iuro deos, facilē sine Marte triūphū.
Ignauumq́; queror: quid uirtus alta, quid arma
Bellica? terga dabūt omnes, & pectora null9.
Periurum'ne uiri pœnas soluisse tyrannum
Sufficiat? cecidit non exorabilis hostis,
Infestus superest hospes: uiolentior ille,
Hic peior. gladios igitur nec tela recondat
Debita, terrarum quisquis cōmercia, qsquis
castosq́; impune sopores Integrare thoros * castasq́; impune sorores
Iungere securus curat. quid plura? uoluntas
Omnis in effectum caussas habet. ite uolētes.
Ite duces, arces nullæ, nulla arma morentur:
Et quos ter quina fregit Tirynthius alno,
Innumera calcate manu. sic fatur, & ortum
Nox aperit proscripta diem, periuraq́; labi
Pergama uisuros uigiles properantior axes
Sol rapit, ipsi etiam lentas causantur habenas
Quadrijugi, uoluiq; rogant intensius orbem.
Mira fides, ortus uelox, & uespera nulla,

Lu-

Luciferiq; sui Solis rota præuenit ignes.
Vtq; hilaris grato lux omine firmet Achiuos,
Non oriens Titana rubor, non pallor Eous
Inficit: at puro, qualiq; in luce superbit,
Cũ sine nube dies & se confractior umbra
Colligit in conum, tali pater ore serenos
Orditur cursus. miratur Achæa iuuentus,
Duxq; iterũ: Superis'ne manus & tela negem,
Inachidæ? uocat ecce deus, Sol lætus anhelis
Inflat equis, Neptunus aquas ac peruia mollit
Cœrula. credo equidem, uires à gentibus istis,
Laomedonteo poscunt ex hoste triumphum.
Sed moror, exclamant Danai, totoq; resultat
Vox animosa freto. non sic insibilat Auster
Frondibus hybernis, non tanto uerna fragore
Flumina præcipitãt mõtes, nõ flumina cautes.
Senserat Iliacæ custos Tritonidis Astur
Aduentare rates, celeriq; incerta per urbem
Discursu rapiens uestigia, nunciat arma,
Arma iterat. Quo'nã usq; uiri torpebitis? inqt.
Ecce hostes, uidi ratibus tectũ mare, iamq;
Litt⁹ habẽt. querulas tollit plebs credula uoces,

Ac

Ac pueri lachrymis matres & uoce secuti
Cõtendunt, gemitusq; æquãt, acuũtq; tumultũ.
Hector ut Europam totis adnare carinis
Audijt, extimuit paulum: mox mente reducta
Colligit in uires animum, seseq;, quòd ardens
Ausa fugam uirtus, peregrino pulsa timore
Cesserit, incusat: rapit ilicet arma, nec agmen
Expectat, solusq; effracto cardine, solus
Euolat: exiliunt pariter, longeq; secuti
Stipantur Phrygij, sæuos diffibulat urbem
Murus in egressus. aut uix iter unda meantum
Expedit angustum. tot millibus arua secundis
Troilus anticipat spacijs, hos tertius acer
Aequat Alexander, reliquos fert impetus idem,
Sed minor aut pedibus uirt⁹, aut currib. ardor.

Exordium conflictus.

Prim⁹ ut Argolicos tonsis certantib⁹ Hector
Densius allabi cernit, Quo'nã impet⁹? inquit.
Sistite Tantalidæ, medijs concurrimus undis,
Tutores habet unda súos. Sic fatus, anhelos
In fluctus admittit equos, propiusq; minantem
Phillacidæ puppim torta transuerberat hasta,
Affigitq; Lycum clauo, paucisq; cachinnum

Aspe-

Afferat, I pelago tutus, non te æquor & Eurꝰ
Excutient, stabili pinum moderabere dextra,
Phasiacas dum quæris opes. turbantur Achiui,
Intendunt animos Phrygij, ferit astra tumultꝰ
Dissonus: ast Echo dedignans barbara Græcũ,
Frangit inexpletas iterato murmure uoces.
Ocyus Hysiphides uacuas rectoris habenas
Intuitus, subit ipse, & toto robore pinum
Præcipitat: uolat illa, & sese infringit arenis
Iratæ similis, ac sicco naufraga portu
Explicat Hemonidas. mox cũ periura teneret
Littora, & inuisas primus calcaret arenas,
Prothesilaus, ait, Iter hac, hac ibimus (inquit)
O socij, non tota Phrygum quã poscimꝰ Ide,
Cõmunes partimur agros. hæc fatus, in enses
Irruit, & qua acies instat densissima, durum
Extorquet uiolentus iter: treis littoris Indi,
Quinq; Arabes, septẽ Nabathææ gẽtis alũnos
Consumit uictrice manu. dabat obuia Phorbas
Pectora, & intenta ueniebat turbidus hasta.
At ferus Hysiphides præciso stipite ferrum
Decutit, ac maculis ruptis & casside fracta,

Pecto-

Pectore diuiduo perducit in ilia telum.
Stabat in occursu pelagi Chaldæus Orõtes,
Dumq́; rates inhibere parat suspẽsus in ictũ,
Fallit arena pedes, & inanes excipit ausus (bes
Præcipitẽ mersura Thetys. premit Inacha pu
Desuper, ille pauens in gyros brachia spargit,
In medijs se librat aquis, nunc exerit ultro,
Nunc caput immergit pelago, uarioq́; timore
Aut longos haustus aut tela premẽtia uitat.
Tandẽ dum fluctus grauior rimatur opacos,
Incidit in puppes, frontẽq́; infigitur uncis.
Acrius incũbunt Phrygij, contrà ira furentes
Et pudor Argolicos armat, nũc littora perdũt,
Nũc dubiã lucrãtur humũ, bibit unda cruorẽ
Alternũ: at Phrygio Græcus sociare superbit.
Prothesilai cædes. Emicat immodic⁹ animi, metuensq́; priorem
Solus in extremũ iãiam proruperat agmen
Turbid⁹ Hysiphides: populũ uaga turba secutũ,
Nõ unam sæuire manũ creditq́; pauetq́;,
Ceu Mars ipse premat. acies præuect⁹ utrasq́;
Liquerat, ardebatq́; arces calcare, relicti
Contẽptor belli. sed anhelo feruidus Hector
Ob-

Obijcitur: Quo'nã usq; hic termin⁹, inqt, et en
Nudat atrox, conũq; nihil tutante pyropo (sem
In pectus consedit ebur: mox intonat orsis,
Quisquis es, i felix, reliquisq; supbior umbris
Hectorea mactate manu. ruit unicus ille
Laodomia tuus, fidæq; oblitus amantis
Non timidas in bella preces, non mollia iussa
Pertulerat: primos teneri respectus amoris
Cessit ad armorum fremitus. at nescia fati
Hemonis absentem suspirat mœsta maritum,
Et non sensuros uultus premit, oscula figens
Cerea, difficilesq; deos in uota fatigat
Nequicq̃. iacet ille quidem, lapsusq; iugales
Impedit, & curru non agnoscente fatiscit.
Hũc ubi præcipitẽ uolui uidere Pelasgi,
Pennificat formido gradus, stimulatq; uolucres
Ire pedes: cunctis iter est ad littora longum,
Et tardum repetisse rates. At fulminis instar
Prosilit Aeacides, & formidabile frendens,
Proh pudor Inachidæ, uixdũ præsensim⁹ ho
Et iã terga dam⁹, inqt: syluæq; trabalis (stes,
Robur, in obliquas quæ carbasa porrigit auras,

h Cor-

Corripit, atq; iterat, Nũc ò nũc nemo sequatur,
Solus eam, uincã solus. fugit ilicet omnis
Turba Phrygũ: nõ arua modò, nõ littora nudãt,
Sed quicquid põtũ Phrygiasq; interiacet arces,
Accessu uacuo Danais patet. ultimus Hector
Tanq̃ instans cedit, indignatusq; moranti
Arua legit gressu. cogit moderantius ipse
Aeacides flectitq; gradũ, & qa neuter in armis
Dissimilem sperat, hærent, audẽtq;, pauentq;,
Alternoq; truces obliquant lumine uultus.

Ilicet in patulos acies diffunditur agros
Argolica, & quo castra situ, quo milite tuta,
Qui teneãt portus, belli moderator Atrides
Digerit. ille iterum raptis ad classica turmis
Orditur pugnas, iamq; æmula prodit in arua
Bellatura cohors: contrà (sic impetus urget)
Nõ defensuri pperãt Phryges, atq; ope spreta
Quã turres muriq; dabant, sese hostibus ultro
Dardanidûm pubes æquat, bellumq; lacessit
Ipsa prior, nulli iam responsura uocanti.

Vt sibi distitijs acies uicina propinquis
Et campo propiore stetit, nõ ignibus Aethna

Ruptis, non geminis Isthmos lacerata procellis,
Nō sic Hippotades an tris fremit. oĩbus ausus
Auget, & accendit irã fragor: improba nullum
Frustratur belli uirtus. auriga iugales,
Seq́; pedes stimulat. iam dextras undiq; miscẽt,
Et quærit sibi quisq; parem: sæpe impare pugna
Aut uni plures, aut pluribus obuiat unus.
Aspera iam cũctis calet ira, bipẽnibus enses
Cõtendunt, hastæ iaculis, glandesq; sagittis.
Ecce Meneciades Chironis cura secunda, Patrocli cædes.
Alter amor, similẽq; animis indutus Achillẽ,
Prosilit in medios. stabant tres pectore iũcto,
Aptabãtq; manus in uulnera. præuenit ausus
Impactis Patroclus equis, umbone Diarcem,
Hysiphilum curru proturbans, Hyphitõ ense.
Hector in obliquas reuocato lumine turmas,
Indignãs cecidisse Phryges, ruit impiger hastã
Fulmineam quatiens, iuuenemq; * *
Vectori collidit equo, consuta regenti
Membra refert sonipes. at festinantior instat
Priamides, prensoq; iugo uiolentus in auras
Cõtorquet plenum galea caput. ipsa supremis

Vox nondum defuncta sonis, exile susurrat,
Vltor ubi Aeacidę? tandē super agmina lōgè
Labitur in Dorylam caſsis, reliquoq; potit⁹
Corpore Priamides, spolijs auroq; superb⁹
Merionis cædes. Iſſet: at audentē contrà ire Meriona præceps
Perſequitur. tuq; & uita spoliabere & armis,
Quiſquis es, exclamat: cūq; poſt uulnera multa
Incubuiſſet ouās raptur⁹ opima, Meneſtes
Aduolat, & socias animo indignāte ruinas
Hectoreū ferit enſe femur. fremit inſci⁹ ille,
Nec dolor ī ſenſum uires habet: ac iuga ſpectās
Crurū tincta notis, dubi⁹ tamē unde, ſuus'ne
Fluxerit, an cædis Danaæ cruor, emicat axe
Infenſus, poſcitq; faces, atq; hoſte repulſo
Igne rates populante premit. ſubit obui⁹ Aiax
Iam tandē erumpēs, & apertis Hectora cāpis
Irato mucrone petit. trux ridet Erinnys,
Cognatū lucrata nephas: at cōcita cæcos
Errores aperit pietas, nec paſſa furentes
Cōmunes declarat auos. illi arma faceſq;
Sponte relicturi, galeas ad mutua laxant
Oſcula, mutatiſq; petunt tentoria parmis.

In-

Interea ſtragis ſociæ cōceſſa ſepulchris
Pax erat. Aeacides cæſum lugere ſodalem,
Hemonij Hyſiphidē, te Creta paterna Meriō,
Quiſq; ſuos. iamq; in geminos ꝓceſſerat annos
Fœdus: at in tāta populus quā ſanxit uterq;
Pace, alia Inachios turbat diſcordia reges,
Et regni dubiū culmē quatit. altera ſemper
Iura premens Liuor, & nil inſigne cupido
In ſocios ceßiſſe ferēs, coguntq; premuntq;
Naupliadam. ille queri, cæcis ꝙ nutet habenis
Imperium, quòd non tantis inſcitia curis
Pliſtinia accedat, quòd bellis ſegnior uſus,
Quódq; alio miles egeat duce. ſingula texens
Obliquat propriū meriti decus, arma, paratus,
Excubias, cōſulta, fidē: ſic anxius ambit
Imperiū, cæcus nimiū, cui ſola iubendi
Gloria, & innumeræ ueniāt cū prīcipe peſtes.
Diſſenſu uario certat fauor, his noua ſemper
Grata magis, ueteriſq; iugi faſtigia tolli
Clamāt: aſt alijs notos mutaſſe moleſtum,
Et longum didiciſſe nouos. ſententia nondum
Certa ducum, redeunt enſes, & pace ſepulta

Arma iterum rapiunt: coniectis undiq; signis
Collidit Bellona uiros. hinc Troilus audax,
Fulmineusq; Hector, & formidādus in armis
Aeneas: proles contrà suspecta tonanti
Aeacides, gemini Atridæ, Calydonis alūnus,
Certātes acuūt iras. sic auster in Arcton
Irruit, in zephyros Eurus, sic Aeolus armat
Hybernas acies, Aethnæaq; fulmina uincit.
Hector continuò treis fundit Marte, Boëten
Saxis, Archilochū gladio, Prothenora telo.
Indignata ducū uirtus coit omnis in unum,
Vnū oēs contisq; premunt, gladijsq; lacessunt,
Et quicquid cupidis Mars usu, Mulciber arte
Ingessit fatis, cumulant, tor toris Iberi
Iactus, insidias Parthi, libramina Daci.
Ille, uelut Siculis insurgens umbo procellis,
Instātesq; premit, atq; iras ridet inanes.
Pugna Paridis & Menelai. *Parte alia Paridē Phrygios in bella uocātem*
Infestat Menelaus agens, paucisq; profatus
Increpat: Agnoscis ne hospes? reminiscere tādē
Spartanos coluisse lares: ad mutua ueni (tecū
Hospitia, heus agè redde uices, duc Pergama

Si qua domi rapiẽda tibi. quo'nã usq; moraris?
Iũge manus. nũ terga paras? Ille arte Cydonum
Fretus, Icirea delibat cuspide frontem
Principis: atq; addit, I nunc, accedo petitis:
Sic Helenã uisure, ueni. crudescit in iram
Plisthinides. nõ sic frendũt rapta ubera tigres
Hyrcanæ, Scythiciq; sues, Mauriq; leones.
Astiterat socias Aiax Locrẽsis in iras,
Hortaturq; ducem. Iouis igne citatus ambo
Obiectam ✳rumpũt turbam, mediosq; per enses spargunt
Accelerant. prior alipedes Menelaus ituros
Anticipat, prensisq; iubis, Simul ibimus, inqt,
Sed iam Troia procul. dixitq;, & stare negãtes
Infrenos impingit equos. pallere uideres
Priamiden, cũ iã celeres moderatus habenas
Hector adest, parmãq; comes Cythereius heros
Obijcit, ereptumq; hosti Troiãq; reductum
Restituit thalamis, & bellis mollibus aptat.
Macte Paris, sic terga paras? sic prælia linqs
Atq; hostes ignaue tuos? at Martius Hector
Fraternas acies & bella uicaria tractans,
Vulnerat, interimit, fugat, indefessaq; mutat

Spicula, ubiq; potens & ad omnes integer ictꝰ.
Labitur Horcomenes *iaculo, sude* Schediꝰ, *ense*
Helpenor, Dorius *cõto*, Polyxenus *arcu*,
socium *His addens* × *saxo* Palamenẽ, Opistriphon *axe*
Protritum, septem mortes manus explicat una.
Hausisset Phimachus Phegiæ *latus, at ferienti*
Successisse timens, uictor dat terga. fugacem
Aeneas oculis, & arundinis arte secutus
Traijcit, & fixæ (Moriere) *immurmurat auri.*
Haud minus Aeacides *dextra stomachãte* Sileũ
Hippolytumq; *metit, fatis* Eufenius *hisdem*
Asteriusq; *ruunt, teq; ô* Xanthippe *metenti*
Tydides *socium letho dedit. atq; ita cedes*
Alternant hinc inde pares, & funera librant.
Rarior Argolicas *ferro populante cateruas*
Agmina laxabat miles, sociosq; superstes
Quærebat iam turba suos: cũ tempore rapto
Imperiale tonans, acies Agamemno *labãtes*
Increpat, hortatur, iubet, instruit, atq; obit oẽs
Oebalio *sublimis equo, citiusq; futuras*
Spõdet opes: nec enim Mœsas *armare cohortes*
Telephus, *et plenas* Danais *dare differet alnos.*

Haud

Haud mora, præcipitẽ faciles repetiſſe tamultũ
Ictibus indulgẽt omnes: iam quærere longum
Quæ feriant, tardũq; dari: man⁹ oĩs in hoſtem
Fulminat, & nulli furit irrita. gaudia Martis
Horrida, deliciasq; truces, efferuere paſſim
Aſpiceres. fluit huic in uultus pulchra genarũ
Rapta dies, mento hic linguáq; & nare reciſa
Informes aperit rictus, his auris adempta,
His man⁹, his nutat humer⁹, pars uiſcera lapſa
Labitur, ac manibus nitens ſeſe eripit hoſti.
Hinc capitũ largus ſtagnat cruor, inde relicti
In cumulũ ſurgunt trunci, currusq; retardant.
Ipſe nec hybernis niuibus, nec grãdine uerna,
Nec riguo paſtus Symois Thaumãtidos arcu
Maiores miratur aquas, & ſanguine rapto
Diſſimilis redit in pelagus:ueniẽtia Triton
Funera, & expallẽs horret Thetys, oĩa luſtrat,
Omnibus incũbit, centenáq; millia uoluit,
Et non inuentũ totiens lucratur Achillem.
Preſſerat occiduũ Phœb⁹ iubar, aſtra uiciſſim
Aẽre deterſo, lucẽq; ſtupentibus umbris
Sidereum pepigere diẽ: conſulta uocati

Argolidæ tenuere duces, iamq́; ibat Vlysses
Tydide sociante gradus, Priamoq́; ferebat
Vota ducũ, uulgiq́; preces. uidet Inacha longè
Arma Dolon, creditq́; dolos: mox acer ab ipsis
Desilit excubijs, & Quò ꝑperabitis? inquit.
State uiri contrà. pacem'ne huc fertis an arma?
Illi Palladia legatos arbore pandunt,
Exorantq́; aditus: iam regis copia, iam res
Edita, iã redeũt, treis suspẽduntur in annos
Dextris bella datis. at fœdera Martius Hector
Incusat, pacisq́; moras, fractisq́; nouandas
Inachidis tanto coniectat tempore uires.
Incutiunt alias cunctis belli ocia curas,
Hi muris, illi castris, utriq; sepulchris
Inuigilant. uix flore solũ laxauerat æstas
Tertia, desueti rabida in discrimina campi
Prosiliũt hinc inde duces. rotat efferus ensem
Hector, & ingẽtes animos fortuna ministrat
Supremos speculata dies, obitusq́; decoros
Factis illustrat insignibus. Antiphus antè,
Pòst Philibus clausere uirum libratur utriq;
Fraxinus, & mediũ suspẽdunt Hectora. at ille

Ob

Obliquam reuocans hastã, sic excipit ambos,
Lugeat ut prim9 oculos, cerebrumq́; secundus.
Euphorbũ premit Aeacides, dũq; ille recedẽs
Hastile incussum dextra obnitẽte retardat,
In turbã offendit, sociũq́; Lycaona præceps
Obruit: insequitur uictor, prolapsáq; transit
Pectora, consortes mittens ad tartara manes.
Troilus Ideã rapiẽs per prælia clauam,
Myrmidonas septem solo cõsumit in ictu,
Atq; alios septem, si septem fortè fuissent,
Proturbasset agens, ipsumq; ardebat Achillem
Ferre manus contra: sed tot centena cadentum
Millia, tam uarios gemitus, tam dissona fata
Indoluit Phœbus, celeresq; immersit habenas
Mœstior, & subitis conterruit agmina bellis.
Nox erat, & lõgo defessum Marte iacebat
Andromache cõplexa uirũ, cumq; aspera belli
Quæsisset, gens utra prior, quæ nomina regũ,
Qui uultus, quid Dardanidæ, qd gesserit ipse
Egregium, passus'ne metus, sopita marito
Incubat, & primi nebula cessante soporis
In ueras matura quies purgata figuras
Di-

Dira monet. Stabat thalamis iūctiſsima laurus,
Secretos amplexa lares: inimica ſecuris
Hanc à ſtirpe metit, rorantes ſanguine rami
In ſtratū geniale cadunt. plura ingerit horrēs
Monſtra ſopor: iacet interdū ſine cōiuge, toto
Fuſa thoro, nudos rurſus uidet oris hiatus
Sanguineos fœdare ſinus. Tandē ægra ſoporē
Rumpit, & horrēdis iterat clamorib⁹, Hector,
Hector ubi? timidaq́; manu ſcrutata cubile,
Ingeminat Meus hic'ne meus? lenire pauores
Ille, & adhuc ſegnes paulatim demere ſomnos
Cœperat. illa fidem uiſis nunc credula donat,
Nūc negat, amiſſumq́; putās cōplexa maritū,
Omnia certa timet, & nil tamē auſa fateri
Armatum prohibere parat: muliebribus ille
Nil monitis motus, timidi præſagia ſexus
Spernit, & impatiēs bellantibus acer abeſſe
Poſcit equos. tūc uerò amēs, tūc anxia uocem
Tollit, & occurſus oēs rogat, exit & intrat
Incerta, ac paruū matris lamenta ſtupentem
Aſtyanacta trahēs, calcādum in limine patri
Obijcit, induerat galeam, curruq́; ſedebat

Celsior: andromache priamo prænũcia clamat,
Heu morimur, succurre pater. uix prĩcipe iuss⁹
Tandẽ hæret patiturq́; moras, moderãte cater.
Mẽnone. sed nusq̃ Phrygia sub caßide uiso (uas
Hectore, mens Danais maior, fiducia maior,
Maior in arma manus, maiorq́; licẽtia campi
Audaces proferre gradus: iam Pergama iuxta.
Effugiunt Phryges, exclamãt matresq́; senesq́;
Quis pulchrũ uel triste fuit de mœnib. arma
Cõspicere, & miseris quatiũt ululatibus urbẽ.
Hector ĩ Andromachẽ oculorũ fulmĩa torquẽs
Ergo iterũ prohibebis? ait: stimulisq́; iugales
Præcipitat. non sic Ossæa per ardua Mauors
Armigero terrore ruit, mucrone Gelonos
Fractur⁹, uel falce Getas, uel cuspide Thraces.
Illum ubi fraxineũ rapientẽ in prælia telum
Agnouere duces, dant illico terga, retroq́;
Suadet iter custos animæ timor: at fer⁹ Hector
Anticipat celeri fugientia pectora cursu,
In terga irasci spernens, teloq́; trabali
Hydomenea petit, cui strage Lẽotius æqua
Cõcidit. at Stelenus fugiens, atq́; Hysid⁹ instãs,

Spi-

Spiranti certam referunt in uulnere mortem.
Vltimus Hectoreũ Polybetes senserat ensem
Altius impressum iugulo, non defuit augens
Supremã fortuna manũ, trãsegerat armos
Armáq; , et in geminos discreto corpore trũcos
Solus inoffensus clypeus restabat, & illum
Dum uictor mutare parat, læuamq́; superbus
Argolica Iunone onerat, fremit acrius illa
Marte suo, facibusq́; Iouis: sic pronus in iram
Sexus, sic priscus suadet dolor. excitat ergo
Aeaciden. non ille quidem certamine, tanto
Tentasset conferre uiro, sed Iuno negantem
Sollicitat, stimulat Pallas, pariterq́; precantes
Præbẽt hæc animos, hæc iras, utraq; uires.
Postq̃ peruentũ propius, fisusq́; dearum
Robore, fulmineum præceps nudauerat ensem
Aeacides, trepidi coëunt hinc inde manipli,
Ipsáq; sponte hærent retro data prælia regum
In campi maioris opus: mox sæuus utrinq;
Clamor, utrinq; metus. cupiunt uidisse furẽtes,
Et uidisse timent: facibus confligere iactis (lẽ,
Fulmina bina putes. prior occupat Hector Achil

Fra

Fraxineamq́; trabem uibrat: uolat illa, femurq́;
Heus humili nimis acta manu, nimis inuida cœptis
Lethiferis, hostile ferit. pudor aggerat iram,
Frustrataeq́; manus. at stricto dedecus hastae
Purgasset gladio, quum uulneris acrior ira
Aeacides ensem librat, diuumq́; suaq́;
Proturbat uirtute uirum: uix Martia tandem
Indignante anima, gelidos mens deserit artus. Hectoris caedes.
Extemplo turbata Phrygum laxatur inerti
Turba fuga: trepidis uiolentior instat Achilles,
Ac dextra maiore furit. mactantur in ipsis
Millia bellantum portis. Tithonius heros
Obliquum pectus & respectantia terga
Obijcit Aeacidae. laeditq́; ac laeditur ipse,
Seraq́; uix tenebris dirimit nex bella secutis.
Heu heu quàm tenui nutant mortalia filo,
Nil homini fixum. Fortunae munera blandae,
Insidias non dona reor: semperq́; timebis
Sirenum turbae simileis, sub sole sereno
Nubem, sub risu lachrymas, sub melle uenenũ.
Si tibi res, fallit casus: si forma, senectus:
Si uires, morbus: si nomen grande, litura

Pe-

Postera: & in nullis fati constantia donis.
Ipse etiam has inter tenui uirtute procellas
Fretus homo, aut lãguet moriẽs, aut mortuꝰ aret.
Horũ si neutrum, certè mortalis, & imos
Fraudatura dies medios metit Atropos annos.
Occidit heu spes una Phrygũ, Mauortiꝰ Hector
Occidit, æternos cui si natura dedisset
Artus, ipse suos iaculandos Iuppiter ignes
Ocia tracturus ultro mandasset. at illum
Imperijs sensere suis obsistere Parcæ,
Sensere, & uiridis crescentia fila iuuentæ
Collata rapuere manu, tutore perempto
Facturæ Phrygiam licito maiore ruinam.

LIBRI QVINTI FINIS.

HYPOTHESIS LIB. VI.

Anxia Sextus habet dubio certamina Marte,
Cæduntur'q; duces, Sarpedon, Deiphobus'q;,
Troilus & sequitur Palameden, Mennona Achilles,
Et Paris. urbs capitur, Priamus rex mittitur ũbris.
Flet'q; Hecuba, ac Danaûm reditũ cõplectitur idem.

DARETIS PHRYGII POETARVM ET Hiſtoricorum omnium primi, de Bello Troiano liber Sextus, Latio iure à CORNELIO NEPOTE carmine feſtiuo donatus.

SEGNIOR *explicitis mœrentia ſigna cateruis*
Troia mouet, rorant clypei, criſtæq; grauantur
Luctibus, anguſtum crebris ſingultibus aurum
Rumpitur, arma nocēt, toto nihil agmine lætū,
Dulce nihil: ſigna ipſa minus pugnantia uento
Mentitas laxant animas, moriturâq; tardis
Flatibus inclinant faciles lāguere Dracones.
At ſonipes, animi non argumenta ſuperbi
Iratas iterat uoces, non puluere capto
Multiplicat ſuſpenſa leui ueſtigia gyro.
Non fremit incertū, ſed tota immergitur aruis

Vngula,submittitq; equitē,aurigamq; perosus
Auertit collo uenientia frena reflexo.
Stridentē litui gemitum,stridentia reddunt
Iussa tubæ,nulliq; sonāt non triste tumultus.
Talis in aduersas trahitur duce Mēnone turmas
Mœsta Phrygū pubes,poscūt remeare,negātq;:
Venturusq; Hector semper post terga uidetur.
Qualiter Hyblæi mellita pericula reges
Si signis iniere datis,labente tyranno
Alterutro,uiduos dant agmina stridula quest",
Et subitū uix nacta ducē metuentia uibrant
Spicula,& imbelli remeāt in prælia rostro.
Iāq; Argiua phalāx,lætis iactātior armis
Prodierat,tollitq; animos,celerēq; triumphum
Hectore deiecto sperat,dux digerit arma
Naupliades uoti compos,curasq; timendas
Induit,& duro fruitur miserādus honore.
Atrides regis insignia ponit,& ultro
Exuit imperium:nec enim uenisse fatetur
Iure ducis,fieriq; satis,si principe quouis (ctrix.
Freta cohors,redeat post diruta Pergama ui-
Nil refert,quis,ubi,quādo,sed qualiter,& qd
Fa-

Factum: durabunt actus, & transiet autor.
His addit, se iure frui potiore Mycenis,
Et stabilem regnare domi: nec signa priora
Sic ambire cupit, ut fesso pectore malit
Et uigiles Lunas, & duros ducere Soles.
Martius Aeacides mutatas solus habenas
Arguit, at rapto Palamedes Marte superbus
Vincere contendit titulis, regem'q; mereri.
Ergo iterũ coëunt acies, properatur utrinq;
Et medius decrescit ager, rapit agmina iuncta
Sarpedõ Lyciosq; enses, & turbine primo
Hostib⁹ inuehitur: qualis uexilla Gigantum
Cẽtiman⁹ Briare⁹ Phlegræo in uertice tollẽs,
Imbelles risit Iouis ignes, tela Dianæ,
Martis equos, Phœbi pharetras, & Palladis angues.
Haud minor insurgẽs heros Ioue patre supbus,
Iunonẽ Argolicã cõgressáq; signa deorum
Spernit atrox: quacũq; uagos raptatur ĩ hostes,
Millia multa manu proturbat, millia multa
Axe superiecto, fulmen sæuire paternum
Credas, & tonitr⁹ curru stridente minores.
Occidit infelix Gobius, nec lætior illo

Triptolemus, ſuetusq; feras inceſſere telis
Mœnalius Cormas, quartus tot funera Perſes
Vltus obit. læuos miſſo Sarpedonis armos
Tranſierat iaculo, ſed uix tamen ille coactus
Tandem uertit iter, uultuq; in terga reiecto
Ad cunctos hæret greſſus, ſemperq; redire
Ardet, non poſſe indignans, pulſatq; uetantes.
At iam caligat acies, ſparſoq; cruore
Deficiunt quamuis uicturo uulnere uires.
Interea Mœſas properat laturus ariſtas
Demophoon, Garamas, & te Theſida uolētē
Tertia cura uocat. Danaas hebetauerat iras
Belligeræ meßis uiniq; audacis egeſtas,
Et uires depaſta fames. pax arma ſoporat
Inq; annum iurata fides: utriq; cohorti
Vtraq; caſtra patent, fas ciui Graia uidere
Carbaſa, fas hoſti Phrygios luſtrare penates.
Dum ſic alternos aditus, alterna pererrant
Mœnia, natarum ſacra comitante caterua
Hectoreos manes Tymbreæ in limine portæ
Placat uterq; parēs: cinis annuꝰ, umbra laborās
Solantes epulas lamentaq; feſta repoſcit

Et

Et tumuli lugubre decus. stant crine soluto
Iliades, hæc quæsta uirum, natū altera, fratrē
Multæ, nūc pariter lugent, nūc singula plāgūt.
Cūq; alijs in pallorem candore sepulto
Febricitent uultus, sola ore Polyxena floret
Sospite, & in faciē nil audent nubila mentis.
Hanc uidet, hāc optat, & acuto Cypridis arcu
Saucius Aeacides subitos suspirat amores.
Vtq; usu maiore Venus producta, tenellos
Spondæo stabilit animos pede: sic noua uoti
Caußa, pares stimulos similesq; immobilis ignes
Haurit, & ī thalamos periturū emollit Achillē.
Ergo nec armorū meminit, nec prælia curat,
Iamq; redire uelit patriosq; reducere cœtus,
Et totam turbare aciem, si regia detur
Virgo sibi, consorsq; thori, preciumq; recessus.
Instruit his Phryga Sergestū, cui proxima in oē
Arcanum regale fides, pacemq; futuram
Asserit, & totum cogendum in fœdera Martē,
Si reduces sua Myrmidones præcepta sequātur.
Audierat Priamus, remeat Sergestus Achilli.
Pacta placent, sed bella nocent, faciliq; repulsa

Crescit amor. lex hæc: Virgo, si publica cessēt
Arma, uiro patrias nuptū tradetur in oras. (strā
Haud mora, cōmunes redit⁹ monet, et graue fru
Discrimē passos queritur, nec iudicat æquū
Vnius in thalamū & muliebria prælia tātos
Cōiurasse duces, Spartanaq; damna medendo
Et populum & reges lōgis cōsumere bellis.
Grata quies uulgo, Martisq; remissius ardens
Dignatur consulta furor: sibi crastina quisq;
Vela parat, sed mox accepto tempore, partæ
Maturāt cum messe rates, quas donat Achiuis
Teleph⁹, infensusq; tamē ꝙ signa sequantur
Altera ductoresq; nouos, Agamēnone pulso.
Vixdū contigerāt portus, mutata tumultu
Agmina crudescūt alio, gladiosq; reposcunt.
Torserat astriuagū pacta in uestigia Phœbū
Annua mobilitas bissenos passa labores,
Et iam mixtæ acies: sol⁹ nō prodit in arma
Aeacides, solus non militat, obice belli
Vota hærere dolens. alios in prælia cogit
Deiphobi cædes. *Naupliades, faustūq; suis comitātibus omen*
Impete Deiphobū primo petit, utraq; iacto

Tē-

Tēpora trāsadigit iaculo, funusq; secundum
Dat Phrygio lugere duci. rotat obuia tela
Sarpedon, quātaq; cruor uirtute relictus
Sufficit in uulnus, uires expendit in ictus
Prodigus instādi, nec iuncta potentia fati
Prorsus abest, clypeū trāsit, læuūq; cruētat
Obliquo mucrone latus. felicior ensis
Naupliadæ, casuq; manū meliore secutus
Iratis flendū superis Sarpedona fundit. Sarpedonis cædes.
His hilaris, multoq; alijs iactātior, Ecce
Ecce, iterat, quantos dextra uictrice negātes
Ense palàm sterno. qd plus testabitur ausum
Phlegra Iouē? Libyc⁹ Alcidē? Thesea Minos?
Talis erat Danaū princeps. uix ista, nec ista
Fas plenis iactasse sonis, uenit ecce sagitta
In iugulū stridēs Paris hāc excußit in auras
Aßyrijs melior, æquaturusq; G· lonos.
Dux ruit, & tenues iactatrix gloria fructus Palamedis cædes.
Cum luctu lucrata perit: cunctiq; iacentem
Mixtis confodiunt hastis. at rege perempto
Nō se turba regit: cæso duce tota sequentum
Debilis ægrescit uirtus, arma ipsa uidentur

Posse minus. sic si ruptis moderator habenis
Deciderit, turbantur equi, leuiora stupentes
Imperia, & subita iam libertate potiti,
Ceu timeant, incerta uago uestigia cursu
Præcipitāt. lege hac fugiūt, hoc ordine fusi
Graiugenæ: iam castra procul, iam littora lōgē,
Seq; terunt uicibus, & qui prior, esse supremus
Atq; hosti propior metuit: mox pectore nudo
Terga tegunt, armātq; fugā: sed nulla tueri
Tela queunt, classes nullæ, munimina nulla:
Incendunt, sternūt, perimūt, face carbasa, cōtis
Arces, ense uiros. strages uulgatur, Achilles
Dissimulat: sed tot tedas, tot tela secundus
Sustinet Aeacides, & defensore laborat
Iam fessus clypeo. tandem miseratur anhelum
Altius attollens pontum Thetys, & uenienti
Occurrit Phœbo, radios mersura morantes.
Postera uix umbras lux soluerat, undiq; ĩ iras
Surgunt, armatoq; acclinia tela cubili
Corripiunt. pars in clypeos ceruice recepta,
Nō madidū mucronis ebur, non cassidis umbrā
Soluerat, ast ipsis audax sopor incidit armis.

It

It tuba præceptrix Phrygijs, it tibia Graijs,
Et litis litui teſtes. at prompta uocantes,
Anticipat uirtus modulos, crudeſcit utrinq;
Pugna ferox: inſtãt, cedũt, minitãtur, et horrẽt.
Alternãsq; uices fortuna ferensq; triumphos
Exiguasq; fugas populis permutat utriſq;.
Vrget eques pedites, ille inclinatur in ictum
Arduus, hi tollunt humiles in uulnera dextras.
Ibat Abas, cumq; aurigã turbare Melampum
Sublato mucrone parat, ſenſiſſe putares
Cornipedes, ſuſpẽſa truces in pectora ſurgũt,
Implicitũq; terũt pedib⁹, ſtratisq; relinquunt.
Lætior euẽtu, fiſusq; Melampus equorum
Auxilio, per & arma uirũ, perq; ora ſuperbo
Feruidus axe uelat, calcandaq; corpora quærẽs
Nõ uacuã dignatur humũ. tandẽ Anxuris haſta
Dictæi ruit incuruus, proprijsq; fatiſcit
Interceptus equis: clamãtemq; ore ſupino
Parcite, nil miſerans ſurdi rota præterit axis.
Anceps pugna ducũ, palmæq; incerta fluebãt
Bella diu, donec medios prorũpit in hoſtes
Troilus, horrificisq; comes uictoria ſignis.

Qualis Pellæus, qualis Calydonius exul
Fulmineas habuere manus. prior ille, secutus
Alter: at hic superat utroq; potentior ambos,
Vtq; oẽs claudã titulos breuis, Hectore maior.
Mirati cedunt Danai, grauiore procella
Corda pauent, secura prius: pluresq; renasci
Hectoras attoniti cẽsent, sic Troilus ardens
Fraternas renouat cædes: insignia dextræ
Victricis sensisse dolor, spectasse uoluptas.
Eminus Alcestẽ Nisæum, cõminus Idam,
Hunc iaculis, hũc ense metit, tãtoq; sub hoste
Nulli turpe mori. pars tanq̃ occũbere certet,
Inflictis gaudet iaculis, & morte superbit.
Exierãt Ithac⁹, Tydides, Nestor, Achillem
Flectere: is in tantis unus te Troile dignus.
Sed steriles rediere preces, stat linquere fixum
Bella duci, ualidaq; ipsos ratione rogantes
Arguit: ac bellũ pẽdit, quòd caussa pudori,
Cõgressus dãnis, & cõmoda nulla triũphis.
Facta fides ducibus, hortãtur fœdus, at obstat
Cui thalami ꝓpior spirat dolor, obstat Erĩnys,
Obstat Parca tenax, fatoq; potentior omni

Bel

Bella refert Danais scrutat⁹ numina Calchas.
Haud mora, prosiliũt ductore Agamẽnone læti
Oebalidæ. cõtra non segnius æquor anhelis
Priamides transmittit equis, uectore superbus
Magnanimo sulcos suspẽdit in aëre currus,
Et raro defigit agros, ut tardior anguis
Triptolemi, Veneris ales, Panthera Lyæi.
Puluere crescit ager, putriq; in nube sepultam
Prætexit caligo diem, nec ciuibus hostes
Internosse datum, donec reuocante serenum
Cuspide sanguineos campus cõsedit in imbres.
Strauerat Alcidamas Teucrũ Leocõta, trabem
Emin⁹ intorquẽs hastã, missãq; secutus (lem
Extrahere ardebat, ut teli laude madentis
Aut fomidandus Phrygijs, aut gratus Achiuis
Iret ouans. at glandiflua præuentus habena
Occidit, & iuncto solatur funere Teucrum.
Trãsigit Eurypylum iaculabilis hasta Menalcæ
Occiduas ingressa comas, læuũq; per orbem
Exit, & excussum defert in cuspide lumen.
Lernæa Lycidã trãsfigit arũdine Glaucus,
Quà ceruix cõnexa humeris: iugulo illa patẽti
Insi

Insidians, galeæ clypeiq; interuenit oras
Herculeis imbuta uadis: dupliciq; fatigat
Morte aīam, furit hinc uirus, cruor inde secut⁹
Mißile, & inciso tandem de stamine certant.
Tersilochū Cromius, Xerses Creteona, Nisus
Fundit Alym: iacet hic iaculo, iacet ille bipēni,
Tertius intento districtus palpitat arcu.
Rethea Rhesus agit, Lybidā ꝑturbat Acōteus,
Stemona sternit Ion, Tessandrū uulnerat Arg⁹,
Mactat Achōta Phol⁹, Pholō Ebal⁹, Ebalō A-
Actora Thyodamas, & Thyodamāta Lyctor,
Eminet asperior dextra maiore laceßēs (cæ⁹.
Troilus Argolicos, & quāq; Antenoris ensem,
Aeneæ iaculum, prædonis tela tremiscant,
Hic tamē hic uincit, & lautos obruit omnes,
Omniáq; in proprios lucratur facta triūphos.
Miratur Bellona uirum, stimulatq; furentem
Parcius, & docilē gaudet uicisse magistrum.
Ipse alias discit iras maioráq; Mauors
Prælia, & exemplum diuus mortale secutus,
ausus. *Dum Scythicis instat, uisos reminiscitur ×act⁹.*
Ibat fulmineo Phrygios mucrone fatigans

Fer

Feruidꝰ Vmbrasides, hinc nudo Troilus ense
Disputat, & mortẽ, menti quà cella secunda,
Attonito concludit atrox: frustra ille laborat
Soluere, cũ nequeat fatale necesse refelli.
Mox premit Ascalaphũ, ruit ille ĩ terga, nec ha
Expectat, fallitq; manũ, sed fraxinus ictũ (stam
Sicca redire negans reperit, figitq; iugalem
Implicitũ domino: trahitur retinentibus ille
Scansilibus, potoq; perit in sanguine mersus.
Contẽtus cecidisse uirũ, premit agmina uictor
Cætera Priamides, & terna tricuspide claua
Funera cõtinuat. fossos gemit Astilus armos,
Pectus Itys, uacuãq; excussis ilibus aluum
Antiphates: sed sæua licet, tamen inguine nũꝗ
Inferius graßata manus, tumidusq; superbit
Poplitibus cæsis humilem infamare triũphum.
Iam magis ardentẽ tenues cõsumere pugnas
In populum tædet, uulgari tela cruore
Immensus uiolare pudor, nec paupere fraudat
Plebẽ anima. furit in iugulos regũq; ducumq;
Acrior, & quà acies stipat gẽmata cohortes,
Irruit, Atridasq; ambos, sed dispare telo

Sauciat, hūc iaculis, illū sude: tertius ensem
Vulnificū passus plāgit Calydonis alūnus.
Hos quoq; fudisset, sic nunq̄ debilis ira,
Sic praesens semp̄ uirtus: at turba profundo
Interiecta grauē frustratur uulnere dextrā.
Ipsa etiā ceu nulla deis, sic rara tyrannis
Atropos, inq; aīas inopes audacia maior.
Nutabāt Danai, iāq; his spes nulla triūphi,
Nulla fugae: fati fraudes, cōmenta deorum,
Et falsum Calchāta dolēt, reditusq; susurrant,
Si nulli post terga metus. mox Nestor & ipse
Peliden Agamēno rogāt: negat ille, suosq;
Myrmidonas in bella tamē concedit agendos.
Hos ubi conspexit rapido p̄dire tumultu (bes?
Troil⁹, Huc tēdamus, ait, quae'nā haec noua pu-
Quis nou⁹ hic puluis? an et hos huc destinat Ar
Nūc primū, et totas p̄perat cōsumere ui (gos
At superi meli⁹, deerāt quos p̄dere posse (res?
Et Stygio mandare Ioui, gladiusq; timebat
Ocia. faxo igitur post fulmina Dardana discāt
Vtilius latuisse domi. Sic fatus Hypartum
Ductorem cunei, quā flāmeus umbo coruscat,

Ro-

Robore fraxineo figit, teloq; moranti
Præcipitem perturbat equo: celer ille receptis
Greßibus, abiectaq; hasta, clypeoq; relicto,
Acrius instantem fugit hostẽ: in castra recedẽs
Argolica, illic ante ipsum mactatus Achillem
Concidit, & fuso tentoria sanguine signat.
Frẽdit atrox, quãtumq; ingẽs dabat ira, lacertũ
Erigit Aeacides, ac toto robore nisus
Iam responsuros parat ictus. uenerat antè
Lancea Priamidæ, læuosq; inuaserat armos
Hostis: at innocuum fallit Tritonia telum.
Sentit, & aduersos incusat Palladis astus
Troilus. at iaculo melior fortuna secundo:
Lædit enim libatq; humeros, & morte petita
Inuenit indignans uulnus sine funere cuspis.
Tertia maiorem cornus potura cruorem,
Rapta manu. uenit ecce abies, & stridula cer-
Molitur iactus. celsos præsagus in armos (tos
Erigitur sonipes: dubium, defendere tentet,
An timeat, gaudetq; tamen perculsus herilem
Anticipare necem. flexo tunc poplite fusum
Inuitus proculcat herum, fatumq; ruentis

Heu iuuat.ille quidẽ nolit,ſed dũ grauis urget,
Occupat Aeacides,& iam ſurgentia ferro
Colla metit:lõgeq́; licet decurrere iuſſa
Troili cædes Cæſa uiri ceruix,truncus manet,ipſaq́; nondũ
Exarmata manus bellũ factura mouetur. (uos?
Quos caſus,quæ fata querar?quos Troile di
Troile,cuius opẽ gemit Ilios orba ſepultam:
Troile,cui meritæ ſpirant præconia famæ:
Troile,quem ſolũ dignatur laudibus Argos,
Macte iaces:q́q; ante Phrygi ſpes publica uitæ,
Vix unum obſeſſæ tutorẽ Memnona mortis
Stratus habes.funus lacerũ ſpoliare parabat
Aeacides,prohibet Memnon,miſeræq́; parẽti
Pignoris egregij lugendos deſtinat artus:
Ipſe alijs lachrymas,ſibi bella:alijsq́; tumultus
Fœmineos,ſibi tela mouet,raptaq́; ſuperbum
Cuſpide uictorẽ uindex premit:inguina telo,
Pectora libarat gladio.reſpexit Achilles,
Atq; indignatus furialibus intonat orſis:
Et te fata uocant,Stygia prior hoſpes in alno
Memnonis cædes Expectat,Stygias pariter tranſnabitis undas.
Dixit,& Eoo iamdudum uiſcera regi

Fra

Fraxineo perfossa stylo. niger emicat alté
Sanguis, & exutos mulcet styx frigida manes.
Fit fuga Persarũ fuso duce. sæuior instat
Myrmidonũ princeps, sic mẽs acceptaq́; suadẽt
Vulnera: iam trepidos lõgum quæsisse tyrãnos,
In uulgi iugulũ uiolẽs furit, impetus iram
Mutat, & ultricẽ cogit plebescere dextram.
Ergo fugat pauidos, audẽtes fundit, inertes
Proculcat, redimitq́; breui longa ocia bello.
Viderat Iliacos fremere in certamina cãpos
Iuppiter, & quanq̃ tardari puluere uisus,
Arma tamẽ cernit Vulcania, sæuit in hostes
Sæuire Aeaciden, gaudet cũ talia spectet
Nupturã pepulisse Thetim: pallore minori
Phlegræos mõtes, Phlegræaq́; bella timeret.
Ipsa uirũ strages numerat, natoq́; superbit
Immemor heu fati, mater: sic gloria uincit,
Charaq́; suspendit mirantẽ prælia fluctus.
Quippe uidere iuuat, & fas sperare triũphũ,
Cũ manus una fuget, fugiatq́; exercitus omnis.
Haud aliter, cũ canet ager, cũ meßis adulta,
Cedunt æstiuo fugientia iugera uento.

Vltimus effracti tardatus uulnere currus
Cardine iam clauso socios poscebat Iolas
Ingressum, periere preces, en Pelias hasta
Transactũ affigit foribus, portæq; maritat.
Tandẽ, castra licet lõgè, pauciq; sequantur,
Vrbs iuxtà, cedit uix exorante Minerua.
Crastina luctificos mœsto Thernone iugales
Vix aurora mouet: nunq̃ tam prodiga roris,
Tam largè satiauit agros, stupet ebria tellus
Hos imbres non passa prius, sic ubere fletu
Natũ questa parẽs. huic adgemit axis uterq;,
Lux pallens, laceræ nubes, & saucia cœli
Forma, nec Idalio spirat decor integer astro.
Titonũ superesse piget, poscensq; sepulchrum
Odit uicturam per secula longa cicadam.
Legerat in tumulos Nabathææ meßis odores
Ambitiosa parẽs, natoq; suprema parabat
Funera: mox uolucrum famulãtibus astitit alis
Exequias factura phalanx, auis unica phœnix,
Et Progne non una uenit, cauat Ardea rostro
Marmoreũ fossore solum, Luscinia planat,
Psittacus inscribit apices, Philomena precatur,

Plan

Plangit Olor, Turtur tinnit. Iunonius ales
Lustrales sparsurus aquas, pperabat: at omni
Dura Phrygi, reuocat motas Saturnia pēnas.
Forte Ioui referēs Telchinū tela, redibat
Rex auiū: ac uiso cūctatur funere, fulmen
Deponens, aliasq; faces incensaq; thura
Corripit, & sacris solatur odoribus aras.
Iam flāmæ sopita fames, iam plena soluto
Vrna uiro, redeūt uolucres, mulcētq; parentē,
Annua Memnonio pactæ solennia busto.
Parte alia natis flendos instaurat honores
Infelix Hecuba, heu quantos enixa dolores.
Iam tumulos numerare licet, iam tertia plāgit
Funera: sic Niobæ geminis orbata pharetris,
Quē peperit populū fleuit, nec parcior ira
Iunonis: grauis huic Saturnia, Delius illi.
Aruerant lachrymæ, deploratusq; sepulchri
Iam tacitus, iā siccus honos. at solus in altas
Maternus crescit curas dolor, excitat ægrum
Anxietas animū, fraudesq; in uota ministras
Vltor habet gemitus. stabāt radiātia Phœbo
Templa suburbano, nomenq; auctura tegebat

Lanugo Thymbræa deũ, circumq́; ſupráq;
Vmbrabat dominas folijs ornantibus aras.
Huc Hecuba in facinus audax, inuitat Achillẽ, Inſidiæ in Achillẽ cõparatæ.
Coniugij factura fidẽ. uenit ille, ſed arma,
Sed comites nulli, ſolum ſibi Neſtore natum
Iungit, uix gladio cingi memor: omnia linquit,
Dum miſer optatos properat uiſurus amores.
Quin uetat inſidias credi fraudesq́; timeri
Ipſe locus templiq́; fides. at matris, adulter
Dardanus imperio, poſt læſa cubilia ſæuum
Nil reputãs, pacẽq; deũm delubráq; turbans,
Occulit armatas poſt ipſa altaria turmas.
Vix fallunt animi præſagia, uenerat heros
Martius, inq́; ipſo trepidus ter limine greſſus,
Fixit, ter redijt, atq; alternante pauore
Erectæ ſedere comæ: ter præſcia fati
Effigies lachrymata dei, ſtupet ipſe tumorẽ,
Ter timuiſſe negat. ruit ecce inuiſa iuuẽtus
Voce minax, dextráq; ferox, mediũq; coronãt
Armata ſtatione uirũ. prior occupat acer
Priamides, Ne flecte gradũ. ſponſæ'ne petitæ
Amplex⁹ habiturus abis? uenit ecce, ſed illam

Or

Ornatu studiosa parens, iussisq; moratur
Mollib⁹, & trepidā primæ docet oscula noctis.
Dixerat, & gladiū uibrās, & uulnera præceps
Prima petēs, Nunc nūc addit, nūc si qua iacētū
Gratia, si quis amor lapsis, hoc sanguine, ciues,
Expectant Phrygij suprema piacula manes.
Ille qd̃ unde animi, uel quò fuga? turpe precari,
Et ueniæ spes nulla: tamen mox ueste lacertum
Multiplici munit, ac rapta cuspide, quantum
Nuda potest uirtus & uis obsessa, repugnat,
Et populum manus una metit, nec segnior ira
Antilochi premit, instat, agit, laudisq; supremæ
Ambitus, & præceps dat desperatio uires.
Sic quercus geminas certat pagana bipennis
Centena truncare manu, uix uulnere multo
Exhaustæ tandē nutant, lapsasq; sequuntur
Immensæ pariter nemorumq; uirūq; ruinæ.
Haud secus heroes perstāt, nec uincere pronū
Teucris, mille licet mortes hinc inde fatigent,
Nec iam uulnerib⁹ pateat locus, improba donec
Ipsa uirū uirtus fractos consumpserat enses.
Mox Phryges incūbūt propi⁹, prolapsaq; nōdū — Achillis & Antilochi mors.

Congeſtis clypeis caſura cadauera, ſiſi
Quos nequeũt armis, armorũ põdere uincunt.
Vidit, & ultorem Phœbus curuauerat arcum,
Tela dabat Pallas, uetuit pater igne, ſagittis
Obuius intentis, & pacem fulmine ſanxit.
Gaudet Alexãder, faueãt ceu numina factis
Et placeat fraus olla deis: auibusq́; ferisq́;
Proh ſcelus, extorres artus & funera nuda
Proieciſſet atrox. melior ni iuſta moneret
Frater, & infandas Helenus cõpeſceret iras.
Heu quas lugẽdi facies, quos undiq; uultus
Cõmunis Danaũ dolor induit, inde querelæ,
Hinc lachrymæ, cũ bina ducũ ceruice redirẽt
Funera, mortaliq; rogo duo numina belli
Relligio permiſſa daret: nec ſepare luctu
Myrmidones Pylij'ue dolẽt, certamine pulchro
Fletur, & æquãti iamiã latet agmine Neſtor.
Sic ſi deſtituat ſuperũm pater, orba querãtur
Sidera, & ignoto contendãt funera fletu.
Vincẽdi iam nulla fides: nec fata, nec ipſi
Spem præſtant ſuperi. perſtãt tamẽ ire, deoſq;
Conſultare libet, redeant'ne, an prælia firmẽt.

Sed

Sed redeant potius, nec enim fiducia bellis
Aeacide fuso. Calchas it, quærit, & audit,
Audit Achillea uincendum prole Pelasgis.
Pyrrhus erat quē fata dabāt, hūc Scyri⁹ hospes Pyrrhus.
Seruat, fœminei quondam nutritor Achillis.
Nec mora, decreto procerū, Menelaus ituras
Disponit classes. nouiq;, & dicere pronum
Quas remo lassauit aquas, quos legerit olim
Portus, quæ freta, quas urbes, Calydonia uirt⁹
Dulichijs adiuta dolis: cū puppe propinqua
Te Delos, te celsa Samos, te Bacchica Naxos
Raderet. at residem rursus Bellona fatigat,
Armato modulanda stylo. produxerat ardens
Mygdonios in bella Paris, iāq; agmine toto
Maximus innumeris fratres æquare triūphis
Destinat, augescunt animi, maiorq; uidetur
Ipse sibi. laxat arcus, & tela superbit
Spargere morte alia, maioribus utitur armis:
Nūc gladij pugiles, lōgo nunc fraxinus ictu
Fulminat, hi propius audēt, hic eminus urget.
Hac nō arte citat cōtum Scytha, gesa Sycāber,
Pila Ligur, iaculū Medus, Persesq; sarissas.

Ense Thoanta, Lamũ telo, sude Dorcea fundit.
Ora Thoas plãgit, Lam⁹ ĩguina, pectora Dorce⁹
Hũc Pylos, hũc Pleuron, illũ misere Celenæ.
Parte furens alia cognatos impiger hostes
Turbabat Telamone satus, septena coruscãs
Terga boũ. hasta uiro quercus iaculabilis uni,
Vnã passa manum, nõ ferrea suta superbum
Velauere latus, siue has bellare proterua
Non tulit ira moras, seu lato pectoris orbe
Se totum latuisse ratus. sic sæuit inermis,
Sic premit armatos: maturat fata cadentum
Terror, & ignauis mors est uidisse furentem.
HũcParis intuit⁹ paulũ hæret an ense sequatur,
An iaculo: tandẽ Cortinia tela resumens,
Hic quia certa manus, & nunq̃ surda uolenti,
Corython uiduat arcu, pharetrãq; sagittis,
Arcum læua premit, intẽdit dextera neruum,
Vtraq; suspendit telum, insidensq; sagittæ
Ductor in angustum uisus coit. ibat arundo
Hinc pẽnis pectus tangens, hinc cuspide læuã.
Iamq; emensa fugã lateri insidiata sinistro,
Aiacis Telamonij cædes. Ipsa morte madet, sed iuncti frigora lethi

Ira

Ira ardens nescit, donec fuso hoste furentis
Vltrix tempestas animi satiata quiescit. Interitus Paridis.
Sic dextros in uota deos, alternaq; fata
Felices habuere manus, felicior illa
Quæ cædis scelerũq; faces, belliq; tyrannum
Abstulit, et mœchos dedit ire in tartara manes.
Vade nocẽs, quò noxa trahit: te sexta meretur
Tenariæ spelunca domus, si quart⁹ amores
Tractus habet, quintusq; uiros. at adultera uitãt
Funera, & incesto congressos Marte tyrãnos.
Te plaga sulphureas Titanũ amplexa catenas
Demerso clausura sinu, nox ultima, et ima (res,
Poscit humus: tibi Styx odiũ, Phlegethõq; uapo
Cocytus lachrymas, Acherõ lamẽta ꝑpinat.
Te portu procul ire Charon, & limine cogat
Cerberus: at tãdem cũ iam trãsmissus abibis,
Occurrant Herebi pestes, mors omnis in unũ
Acceleret iurata caput: tibi Tantalus undas,
Ixion radios, saxum remeabile reddat
Sisyph⁹, ac Tityus uolucres: hæc gaudia sumas,
Dum mare sorbet aquas, imbres dũ nũciat Iris.
Postq̃ Helenẽ trepidas exurẽs nũcius aures

Perculit, ingenti longum suspensa dolore
Vox pariter lachrymæq; hæret, fugitiuaq; fallit
Mens, subitã mentita necẽ, uix rore medenti
Frigidus in sensum remeat dolor. ilicet ori
Et laceris irata comis, circumspicit enses,
Et caussas iam mortis habet, taciteq; uolutat
Cuius furetur gladiũ, quem tela precetur
Ipsa sua moritura manu. sensere furentem
Iliades, nimiumq; ausos lenire dolores
Aggressæ uicibus: dux blãdior ipse furenti,
Quòd spretis nunq̃ Phrygijs optasset Achiuos.
Finis erat lachrymis, pariterq; exhausta latebat
In noctem progressa dies. at feruidus ira
Tydides, quãuis fractos & in ipsa fugatos,
Mœnia turbat Adis hostes, clausosq; lacessit
Nocturna statione Phryges. nõ tessera sortem
Elicit excubijs, ultro uigilantibus instant
Ignibus, & nullo pulsantur pectora uento.
Vix emensa dies, redit armis impetus, urbem
Inuadunt, tormẽta rotãt, dat uinea uireis,
Et silices balista uomens, testudo uiatrix
Subdola, fossoremq; aries suspensus in ictum.

At Phryges ĩstãtes prohibẽt, nũc grãdine saxi,
Nũc ferri nimbo, nunc sparsæ fulmine massæ.
Nulla tamen pauidis nudo fiducia Marte
Cãpestres iterare manus, seq; urbe tuentur,
Virgineas donec Priamo peltata bipennes
Pẽthesilea mouet, hæc integrat arma, cohortes Penthesilea.
Firmat, bellatrixq; uiris dat fœmina uires.
Pãduntur portæ, refugosq; in castra Pelasgos
Pellit agens, iugulis gladios, incendia uelis
Destinat, excutiens Tytides unus utrunq;,
Clarius in nullis expreßit Tydea bellis.
Ecce Neoptolemus dena subit hostia pinu
Aegæas permensus aquas. quis prælia fatis
Fortunã miscere neget? dant fata pelasgis (uas.
Pyrrhũ, dat Scythicas Phrygijs fortuna cater
Prodierãt in bella pares, stetit inde Pelasgũm
In cuneos collecta acies, hinc uirgine mixta
Troia frequẽs, utrinq; dei. sua quisq; coruscat
Numina, Palladiæ pacẽ mentitur oliuæ
Cecropidũm clypeus, gentili Marte minatur
Bistonidũ caßis: Mars undiq;, & undiq; Iuno
Plurima, fraxineo nunc uerberat aëra peplo,
Nunc

Nũc ſedet in parmis, capitũ nũc ſurgit in arces.
At Phryx Idæa Cybele, Idaliaq́; ſuperbit
Cypride, fulminei Tyrias pars alitis alas
Inceſtat Ganimede ſuo. ſic ire decorum
Certantes, ſic dulce uiris confligere diuos.
Eminet horrificas rapiẽs poſt terga ſecures
Virginei regina chori, nõ prouida cultus
Cura trahit, nõ forma iuuat, frõs aſpera, ueſtis
Diſcolor, inſertumq́; armis iraſcitur aurum.
Si riſum, ſi uerba notes, ſi lumina pendas,
Nil leue, nil fractũ, latet omni fœmina facto.
Obuius ultrices accẽdit in arma cohortes,
Myrmidonasq́; ſuos curru præuectus anhelo
Pyrrh9, nõ ducibus miles, nõ ultor Atridis,
Sed ſibi bella gerit, meritosq́; offenſus in hoſtes
Arma patris, patris ultor habet, ſed tãta recu
Põdera creſcẽtes humeri, maioraq́; caſsis (ſant
Colla petit, breuiorq́; man9 uix colligit haſtã.
Prima Mycenæũ dextra flagrãte Menetum
Pentheſilea petit. dabat hic conuitia cũctis
Ore leo, ſed corde lep9, frendẽsq́; ſtupebat,
Cũ pauidæ & nullis uſæ Pelopeides armis,
Fœ-

Fœmineas audire tubas. at frigore nescit
Natiuo geminũ crudescere uulgus, & axem
Sarmaticũ generare animis gentilibus iram.
Tũc sic increpitãs, Pudeat Mars inclyte, dixit:
En tua signa gerit, & nostra effœminat arma
Staminibus uix apta manus. nũc stabitis hercle
Periuræ turres. calathos & pensa puellæ
Plena rotant, spargũtq; colos: hoc milite Troia,
His fidit telis. at non patiemur Achiui:
Et si turpe uiris timidas calcare puellas,
Ibo tamen contrà. sic ille, at uirgo loquacem
Tarda sequi sexum, uelox ad prælia, solo
Respondet iaculo. fatum miserabile, lapsum
Hasta solo figit. pendent uestigia, præceps
Ire laborat equus, cuspis uetat, atq; ita carptim
Infelix diro lacerant certamine corpus.
Haud minus Adrastũ Pyrrh⁹ premit, ille deorũ
Proles, mortali uitã sed reddidit hosti.
Mox alias utrinq; man⁹, dextrasq; minores
Accendunt exempla ducũ. quis singula pãdat?
Si fluctus Siculos, Libycæ si meßis aristas,
Hyblæas si secter apes, tot uulnera, tantas

Haud tamē expediā cædes. nunq̄ antè Machaō,
Pluribus, aut tātis eguit Polydarius herbis.
Iamq; humiles populata man⁹ cōcurrere binos
Molitur fortuna duces, nec longa morati
Arma parant, parētq; alacres. audentibus olim
Accessum nunc turba dabat. nunc largior usus
Cāporū numer⁹q; minor. prior ipba Pyrrhū
Penthesilea premit, Mars hūc, hāc implet Enyo
Ad sexū non tarda suum. Tritonia neutri,
Neutri Iuno fauet, Pyrrhū nec uincere malint.
In spaciū iam crescit ager, porrectus uterq;
Contus, uterq; ensis, admissos calce fatigant
Cornipedes, primas perdit sed fraxinus iras,
Pars clypeis immēsa sedet, pars spargitur aruis.
Partē dextra tenet, mox certior ense ppinquo
Crudescit ferri rabies. prima erigit ictum
Virgo, sed raptis obliquo uulnere cristis
In clypeum descēdit ebur, medioq; retentum
Vix perfert umbone moras: dumq; elicit ensem
Altius impressum, læuā mucrone papillam
Penthesileæ cædes. Transadigit Pyrrhus. sic imperiosa uirago
Degladiata ruit. tāta est reuerentia sexus,

Si-

Sidonias in crura togas, sinuosáq; texta
Colligit, & multum fatis irata fatiscit.
Fit fuga Dardanidũ, turbãtur Amazones, æger
Ad sexum facilis rediit timor: undiq; terror
Palantumq; metus, discors ignauia pugnat
Præceptura fugam: nulli succurrere lapsis
Fratribus, aut notos mens respexisse uocãtes.
Pars iã nacta urbẽ, Danao pars præda sequenti
Linquitur: at pauci cũ certa pericula cernãt,
In portus redeunt, & fata decora merentur.
Venerat extremi reuoluto stamine pensi
Fatorum promissa dies, decimusq; rotabat
Speratum Titana labor. præsagia mille,
Mille mali micuere minæ, metuenda cometæ
Sanguineis cecinere comis, ac Phœbus uterq;
Nũc duplex, nũc nullus erat: nõ crebrior unq̃
Ira Iouis, non plura nouis portenta figuris
Visa prius, silicum lachrymis, sudore deorum,
Latrantum gemitu, partuq; in monstra soluto
Venturi iam clara fides. accendit Achiuos
Testorides, panditq; deos. illi undiq; muris
Insultant, quà terra patet: pars nectere classes

De-

Destinat, & cunctos urbis tentare recessus.
At Phrygij reditus Ledæos pace pacisci,
Et tandem longis hortantur fœdera bellis.
Suadet idem Antenor, suadet facundior illo
Polydamas, suadet leni mitißimus ore
Dux Anchisiades. reges cecidiße querũtur
Et raras superesse manus: nec sola gemiscit
Ilios aut Phrygij fines, at quicquid Idaspem
Gẽmiferũ, Scythiciq; interiacet æquoris algas,
Belli damna dolet. nec par fortuna Pelasgis.
Pugnat Achilleides, consultat Nestor, Vlyßes
Fallit, & Atridas ultrix exasperat ira.
Haud tulit Amphimac⁹, pacẽ negat, arma repo
Edicit laxare fores, Phrygibusq; triũphũ (scit,
Destinat, aut pulchro uicturã funere famam:
Ipse æquaturus fratres, uerùm Hectore maior,
Si cedat puer, & pugiles uir surgat in annos.
Quin Priamo licet in seniũ deiectior ætas,
Algentesq; negent onerari caßide cani,
In sene nõ marcet princeps, in principe uernat
Miles, & imbelles audent certamina rugæ.
At ducis offendunt ausus, coguntq; timere,

Mo

Mobilitas ſuſpecta Phrygũ, bellũ autor agendũ
Iuſſerat Antenor, nunc ſuadet fœdera: Sparten
Aeneas populatum ierat, nunc reddere prædam
Cenſet, & hoſtilẽ cupiat meruiſſe fauorem.
Ergo dolis ceſſare dolos, & tollere fraudem
Fraude parat, formatq́; artes hoc ordine ductor.
Fingere ſacra uouet, feſtæq́; ad fœdera mẽſæ
Inuitare duces, dumq́; unà pocula tractant,
Irruat Amphimachus, armatis acer inermes
Occupet inſidijs: ſic tuti libera Martis
Copia, & hærebit nullis uictoria cauſsis.
Interea queſtiq́; diu, bellumq́; peroſi
In fœdus coiere Phryges. iuratur in uſum — Proditio Troiæ.
Perfidiæ periura fides, Antenore dirum
Parturiente nefas. huius conſulta ſecuti
Vcalegon, atq; Amphimadas, nec iuſtior ipſo
Polydamãte Dolon, patriæq́; in dãna ruẽtis
Impius, & tãtis Aeneas cõſonus auſis.

Nuncius Argolicis prodẽdas indicat arces
Polydamas, pacẽq; in pactũ fraudis habendã
Iuratis poſcit, tacitumq́; in mœnia furto
Poſcit iter Danais. Neſtor timet, hæret Vlyſſes,

Furta negat Pyrrhus:illos incerta morantur
Pollicita,& falli metuunt:hic uincere certus,
Nocturnis refugit bellis fœdasse triumphum.
Res turbat suspecta duces,Phrygioq́;retento
Traditur Inachio legati cura Sinoni.
audenda Promissis *addenda fides.petit ille penates
Iliacos,dubiosq́; Anchisa teste timores
Soluit,& acceptas iurante Antenore uoces.
Ergo fidē ducibus testati numina pangunt
Inachidæ,lætiq́; iubent,sua,seq́;,suosq́;,
In nullos nutare metus:dona insuper addūt,
Et firmāt promissa datis.nec Pergama tantū,
Innumeras Asiæ spōdent cū ciuibus urbes.(bē
His hilaris Phryx certus abit,q̄dq́;hostis in ur-
Captet iter,quando ueniat,quæ signa mouēdi
Militis,& cauto dispēsat singula nutu.
Porta latens,tacitosq́; dolis furata meatus
Inscriptum Pegasi tollit caput:hac iter Argis,
Huc iussi uenere duces.Sol merserat axem,
Venturis hoc tempus erat:fax igne sereno
Visa uiris,hæc signa dabat.sic milite iuncto
Securi dubijq́;meant.Phryx indice flamma
Pan-

Pandit iter; laxatq; fores. ò dira nocentum
Consilia, ò cunctis incognita crimina fastis.
Florebant Asiæ fines, florebat opimis
Troia suis, & rege potens, & milite tuta.
Nec superos, nec fata timens. uictoria Graiũ
Mentito Calchante breui cessisset. at hostis
Indigena, & (quo nil grauius) priuata nocẽdi
Copia Testoriden uatẽ facit. inuidet ipse,
Ipse urbẽ ciuis aperit. non cardo susurrat,
Non clypei, nõ tela sonãt, scit turba silere.
Omnia clàm, clarũq; nihil. prior urbe potitus
Impatiens sæuire dolis & uincere furto,
Exclamat Pyrrhus, Nũc obuia tela parate,
Ite Phryges cõtrà. quo'nã usq; ĩ somnia torpor?
Nil tuti superest, postes laxamus, & ecce
Irruimus Danai. si quos concurrere mecum
Ira trahit, non egregium damnabitur umbris
Martis opus, facient ignes spectacula uestri.
Fatur, & incendit rapta face Pergama primus,
Ipse sibi patuisse uolens. pars cætera ferro
Certatim, flammaq; furit: populator oberrat
Ignis; & in medios gladij uenere sopores,

Nox fera, nox uerè, nox noxia, turbida, tristis,
Insidiosa, ferox, Tragicis ululāda cothurnis,
Aut Satyra rodēda graui, tu sola triumphas,
Tātorum nisus steriles lucrata dierum.
Si mihi Carpathias linguis æquare figuras
Detur, & innumero crescāt mihi pectora Phœ
Nō tamē expediā cædes, incēdia luctus, (bo,
Quos Phrygijs nox una parit. pars ignib. enses
Pars gladijs uitāt ignes, casuq; gemendo
Incurrit fatum, fati fuga: sola timetur, (sis
Quæ prior in sensum mors germinat: utraq; pas
Funera, fas multis geminos conferre dolores.
Dira mali facies, æuoq; ignota priori.
Hinc somnus uigil, inde odium: nulloq; rebelles
Obiectāte manus, ferienti copia dextræ
Delegisse necem, iugulum'ne, an pectus, an ora
Occupet, aut cunctos in uulnera cōputet art?.
At quibus in mēsas noctis productior usus,
Aut uerbis uigilata quies, uulgāte tumultu
Vrbe frui Danaos, aut uisis ignibus, arma
Defensura parāt, sed flāmis undiq; septi
Præreptum mirātur iter, frustraq; parātes

In-

Incensos exire lares, asperrima questi
Funera, cõsumptis pariter moriũtur in armis.
Expediã cædes? & singula fata reuoluã?
Sed tenebris latuere manus, sed nocte perẽpti,
Sed premit umbratã nocturna inscitia Musam.
Fugerat amplexus aras & templa tonantis
Infelix Priamus, nec enim fiducia dextræ: Priami cædes
Cesserat ira metu. magno tamen arduus ore,
Nõ prece, nõ lachrymis, nõ uultu supplice regẽ
Dedecorat. cui Pyrrh⁹ atrox, reddisne pelasgis
Spartanas, reddis'ne nur⁹? an prælia mauis?
Et nõdũ bellare times? cur stringis eburnos
Dijs inuise deos? læsisti numina sponte,
Cogor in exẽplũ: cecidit pater hostia Phœbo,
Tuq; Ioui. dixit, indignatusq; iacentis
Cæde frui, trepidũ prensis à uertice canis
Erigit in uulnus, gladiumq; in uiscera condit
Nõ longũ cunctata manus. leuis ire sub umbras
Vita hebes: ipse tamen membrorũ põdere ferrũ
Permissus cecidisse iuuat, tãdemq; dierum
Plenus obit, felix senio, lætusq; iuuenta,
Si stabili fortuna fide, si fixa maneret.

l 3 Post

Post zephyros plˀlædit hyẽs, post gaudia lu
Vnde nihil melius q̃ nil habuisse secundũ. (ctˀ:
Postq̃ Hecubæ iam certa mali uulgata recẽtis
Fama, rapit gressus, & nil cunctata per enses
Audet iter, lacerisq; comis & pectore cæso
It quærẽs & questa uirũ. Quis'nã, inqt, Achiui
Lugendos miserẽ secat artus? reddet? an illum
Prædã auibus, prædãq; feris sparsistis, adẽptũ
Quærendũq; mihi? cedunt turbata furenti
Agmina, dantq; uiam. regi illa instrata reperto,
Heu meˀ, ingeminat, lõgo pòst tempore muta:
Heu iterat repetitq; meus. sic sæpe diuq;
In uoces dissuta breues, uix deniq; questus
Continuos nectit, & sic exorsa, profatur.

Lamentatio Hecubæ.

Quos gemitˀ, quæ digna satis lamẽta repẽdes
In lachrymas simulate dolor? nõ arguo luctus.
Defecere genæ, fletuq; exhausta profundo
Lumina caligant, acies hebet, insita dudum
Plaga, sed elingues siluere huc usq; dolores.
O' cœlum, ò superi, quibus irritata peperci
Fœmineis nil ausa modis, quo crimine tantis

In

In pœnas dānata malis? si digna necari,
Cur uixi? heu, miseris longo nil tristius æuo.
Nū thalamos, partꝰ'ne querar? sæuissima nupsi,
Infelix peperi. potuit ditione serena
Iste frui, mecum Parcæ nupsere nocentes,
Et pariter stetit ira deū. quin pignore multo
In partus fœcunda fui, fatoq́; sinistro
Et cōiunx & mater erā: nūc orba creatis,
Nuda uiro, gemino didici cōtendere planctu,
Claudendis lassata genis, & funere multo.
At te chare Hector, te tuta superstite dudū
Troile Troia fuit: nec enim pars impia nostri
Fax uteri memorādus erit. sic fatur, & ignes
Quos Phaētōteæ nequeāt æquare fauillæ, (dit,
Quosq́; neget tibi Roma Nero, miratur, et ad
Has'ne faces peperi? peperi'ne, & fulmīa cessāt?
Hæc uteri fœtura mei, nec soluit hiatum
Terra uorax? peste hac timui, parcūtq́; pinaces
Deucalionis aquæ? uos ò, quos impia læsi,
Vos potius quibus hæc peperi lamēta, nocētem
Certatim laniate Phryges. sed serior ira:
Tunc tēpus, cū somnus erat. tuq́; inclyte cōiūx,

Tu thalami tumuliq; comes, tecũ ibo sub ũbras.
Me miseram deerit'ne hostis? ubi bella furentũ?
Pyrrhus ubi? date tela uiri, date tela, seniles
Sufficient in fata manus. discam'ne uereri
Argolicas captiua nurus? sic fatur, & omnes
In luctum Danaos pietas extorta resoluit.
Et iam rorificas noctis nudauerat umbras
Sed nondum detersa dies. ultro ipse latebat
Phœbus, & euersis, quæ struxit mœnib⁹, hostẽ
Ingemuisse putes. præda omnis ĩ arce Mineruæ
Congeritur, noctisq; lucrum: Troiæq; iacentis
Metiri iam fata licet, tot ditia spectes
Arma, deos, cultus, gẽmas, ebur, æra, nec unq̃
Pluribus intumuit uictrix fortuna trophæis.
Postquã iustã ducum suffecit copia, uulgo
Spesq; auidas tribuẽs uicit manus, undiq; lætos
Conclamant reditus: tandẽq;, sed exule bello,
In sese natura redit. dat tempora uates,
Dat lucẽ qua uela parent, suntq; ocia Graijs
Interea, lustrare uago fumantia gressu
Pergama. pars odijs nondũ furijsq; peractis,
Rheteos spoliat colles, latura cupressum

Fu-

Funeribus, laurum sacris, & puppibus alnum.
Iã uotis tumulisq; modus, claßisq; nouata
Aequoreũ sulcabat iter: rotat obuiꝰ ecce (ibres
Auster aquas, geminasq; hyemes & flamina &
Tẽpestas inopina mouet. monet augur ituros
Nõdum placatis iterare piacula diuis.
Iussa duces obeũt, memoriq; Polyxena Pyrrho
Non inuenta subit: frendit, Phrygiosq; laceßit
Efferus. hãc thalamis, Hecuba tradẽte, paternis
Dux Anchisiades absc õderat. ò scelus ingẽs,
Redditur inuisis infelix præda Pelasgis.
At, licet haud æquas, seruata uirgine pœnas,
Exul agi iussus Aeneas pendit, & usus
Puppe bis undena, quas prædo duxerat alnos
Dardanus, exilij comites habet. urbe potitur
Antenor, regniq; decus rex lectus adauget,
Astrictus socijs in fœdera læta Gabinis.
Hunc tamen extorto cupiens euertere sceptro,
Menalias mendicat opes, Dircæa pererrat
Oppida, digreßis audax bellare Pelasgis
Aeneas: sed cassa noui molimina belli
Questus, in Hadriacas exul delabitur undas.

Hic

Hic urbi Corcyra nouæ, quã struxerat ipse,
Nomen, & exiguo regnat contentus agello,
Romanis olim permissus mœnibus autor.
At regina gemẽs, & nunq̃ credita Teucris,
Cernusiũ Cassandra petit, comitemq́; secutus
Andromachen Helenus. sic Ilios unica damno
Vbere regna, urbes populis & gentibus implet.
Iamq́; Phoronæi post diruta Pergama reges
Aegæum tenuere fretum, spolijsq́; superbi
Iliacis, nulla cursus turbante procella,
Concordes secuere uias, quũ carcere fracto
Effreni fremuere Noti, cœliq́; tumultus
Dispulit aut pelago puppes, aut fluctib⁹ hausit.
At uaga Locrorũ classis, dum turbine fertur,
In scopulos proiecta perit: quin fulmine quassa
Regia, qua uectus Aiax, ratis. ipse profundis
Corporis obsequio frustra libratur in undis.
Mox ubi uictores audit remeare Pelasgos
Aiax Naupliades, titulos Palamede perempto
Fraternos obijsse dolens, liuore maligno
Saucius, Argolicas ad bella nephanda puellas
Prouocat, & sceleris caussas molitus iniqui,

Heu miseræ qd sacra (inquit) qd uota tot annis
Deplorata iuuant, seruataq́; iura maritis
Et nunq̃ temerata fides? rediere, sed ecce,
Fama nur⁹ Phrygias simul aduẽtare, premetq́;
Barbara seruitio thalamos captiua priores.
Immo agè, Lẽniadum memores audete Pelasgæ
Par factum caußis paribus. trepidatis inertes:
Imperat indignis pellex regina puellis.
Vix hæc, & subitos uulgauit fama tumultus
Argolicos uenisse duces. ò rara deorum
In finem producta fides. sis tempore longo
Faustus, sis quouis maior, quid stulte superbis?
Vltima felices ætas facit. en habet Argos
Nil bellis quæstus, nil æquore passus Atrides:
Victorẽ iugulum coniunx secat, audet adulter
Insidijs mactare ducem. tristisq́; reuerso
Egiale Diomede suo, non oscula, risus,
Blanditias, sed bella mouet, similesq́; tumultus
Molitæ Argolides aliæ, uel fraude maritos
Excipiunt, uel marte negant uenientibus urbes.
Ergo ubi Graiugenæ pulsi ciuilibus armis
Cessere exilijs, & deuenere Corinthum,
Sin-

Singula collatis ultum conuitia bellis
Ire parant. prohibet Nestor, paceq; suorum
Consultu potiore petit: prece flectere ciues;
Nõ armis tentare monet, ne publica damna
Et regno pariat lis intestina ruinam.
Sic damnis bellum nullis ciuile soporat
Maiestas dignata preces, & Marte sepulto
Fœmineas non passa tubas, pietasq; fidesq;
In dominos antiqua redit, sua cuilibet ultro
Regna patẽt, patriãq; Samon delatus Vlysses
Syrenũ modulos, Siculũ mare, Monycha pass⁹
Hospitia, Antiphatis mẽsas, & pocula Circes,
Dulichios tandem fines tenet, inq; pudicas
Penelopes post multa redit cõnubia tedas.
At fati præsaga quies horrendaq; uisa,
Telegoni gladios cognataq; tela minantur.
Sic Circes despector obit, sic uictima nati:
Sed senio ualidus, Asiæ sed uictor opimæ.
Postq̃ Tyndaridẽ patrias remeasse Mycenas
Claruit, occurrit densis Europa cateruis
Plistiniã mirata nurum, flagrantq; uidere
Euersorem Asiæ uultum. quin ipsa superbit

Ac-

Accendisse duces, lacerasse in prælia mūdum,
Infamem famæ titulū lucrata pudendæ.
Hactenus Iliacæ questus lamenta ruinæ
Confusa explicui ueteris compendia ueri.
Viue liber, liberq; uige: sed si qua nocebunt,
Disce libens liuore nihil sublimius esse.
Cū tibi mordaces obliquent læua cachinnos
Murmura, cū cupiāt linguis lacerare ꝓphanis,
Sis utinam inuidia dignus, quæ summa lacessit,
Quā pascit præsens, extremaq; terminat ætas.

DARETIS PHRYGII DE BEL-
LO TROIANO LIBRI SEXTI
& ultimi finis.

ut erat animo fortissimus, & qa loca omnia nosse uolebat, atq; clariorē se existimabat futurū, si pellem inauratam Colchis abstulisset, dicit Peliæ regi se uelle eò ire, si uires socijq; non deessent. Pelias rex Argū architectū uocari iussit, & ei imperat ut nauem ædificaret q̃pulcherrimam ad uoluntatem Iasonis. Per totam Græciā rumor cucurrit nauem ædificari, in qua Colchos eat Iason pellem auream petiturus. Amici & hospites ad Iasonem uenerunt, & pollicentur se unà ituros. Iason illis gratias egit, & rogauit ut parati essent. Quum tempus superuenisset, Iason literas ad eos mittit, qui erant polliciti sese unà ituros, & illico cōuenerūt ad nauē, cui nomē erat Argo. Pelias rex qb⁹ op⁹ fuerat naui imponi iussit, & hortat⁹ est Iasonē, & qui cū eo ibāt, animo forti ad perficiēdū irēt quæ conati essent. Ea res claritatē græcis et ipsis factura uidebatur. demōstrare eos q cū Iasone p̄fecti sunt, nō uidetur nostrū esse. Sed q uolūt eos cognoscere, Argonautas legāt. Iason ut ad Phrygiā uenit, nauē admouit ad portū Simoëtis. deinde oīs exercitus de naui ad terrā descēdit. Laomedōti regi nūciatū est, mirandā nauim in portū Simoentis intras-

traſſe,& in ea multos iuuenes de Græcia aduectos eſſe. Vbi audiuit Laomedon rex, commotus eſt,& conſiderauit commune periculum eſſe ſi conſueſcerent Græci ad ſua littora nauibus aduentare. Mittit itaq; ad portũ, qui dicãt ut Græci de finibus eius diſcedant: ſin edicto ſuo nõ audientes eſſent, ſeſe armis eos eiecturum de ſuis finibus. Iaſon & qui cum eo erant, grauiter tulerunt crudelitatem Laomedontis ſic ſe ab eo tractari, quum nulla ab eis iniuria facta eſſet: ſimul timebant multitudinem Barbarorum, ſi contrà imperium conarentur permanere, ne opprimerentur. quum ipſi non eſſent parati ad præliandum, nauim conſcenderunt. À terra diſceſſére, Colchos profecti ſunt, pellem abſtulere, domũ reuerſi ſunt. Hercules grauiter tulit à rege Laomedonte contumelioſe ſe tractatum, & eos qui unà profecti erãt Colchos cum Iaſone. ſtatim Spartam ad Caſtorem & Pollucem uenit. Agit cum his ut ſuas iniurias defendant, ne Laomedõ impunè ferat, quòd illos à terra & portu prohibuiſſet. Multos adiutores fuiſſe futuros, ſi ſe accommodaſſent. Caſtor & Pollux omnia promiſerunt ſe facturos quæ Hercules uellet. Ab his

Sa-

Salaminam profectus ad Telamonem uenit, rogatq; eum ut secum ad Troiā eat, & ut suas suorumq; iniurias defendat. Telamon promisit se in omnibus rebus paratum esse quæ Hercules uellet facere. Inde Pythiam profectus est ad Peleum, rogatq; eum ut secum eat ad Troiam, pollicitusq; est ei Peleus se iturum. Inde ad Nestorem profectus est, rogatq; eum Nestor quid ueniret. Hercules dicit, quòd dolore commotus sit uelle exercitum ducere in Phrygiam. Nestor Herculem collaudauit, operamq; suam pollicitus est. Hercules ubi omnium uoluntates intellexit, naues XV. parauit, milites elegit. Vbi tempus datum est proficiscendi, literas ad eos quos rogauerat misit, ut cum suis omnibus uenirent. Quum ergo omnes unanimiter conuenissent, in Phrygiam profecti sunt, & ad Sigæum noctu accesserunt. Inde Hercules, Telamon, & Peleus exercitum eduxerunt. Et nauibus qui præsidio essent, Castorem, Pollucem, & Nestorem reliquerunt. Laomedonti regi nunciatū est classem Græcorum ad Sigæum accessisse, & ipse statim cum equestri copia ad mare uenit, cœ

m pitq;

pitq; præliari.Hercules ad Ilium ierat, & imprudentes qui erant in oppido, urgere cœpit. Quod ubi Laomedōti nunciatum est, urgeri ab hostibus Ilium, illico reuertitur, & in itinere obuius Græcis factus, ab Hercule occiditur. Telamon primus oppidum Ilium introijt. Cui Hercules uirtutis causa Hesionam Laomedontis regis filiā dono dedit. Cæteri uerò filij qui cum Laomedōte erant, occiduntur. Priamus in Phrygia erat, ubi eum Laomedon pater eius exercitui præfecerat. Hercules & qui cum eo uenerant, prædam magnam fecerunt, & ad naues deportant. Inde domum proficisci decreuerunt. Telamon Hesionam secum conuexit. Hoc ubi Priamo nū ciatum est, patrem occisum, ciues ereptos, prædam euectam, Hesionam sororem dono datam, grauiter tulit Phrygiam tam contumeliose tractatam esse à Graijs. Ilium petit cum uxore Hecuba, & liberis Hectore, Alexandro, Deiphobo, Heleno, Troilo, Andromacha, Cassandra, Polyxena. Nam erāt ei etiam alij filij ex concubinis nati, quos nemo ex regio genere dixit esse, nisi eos qui essent ex legitimis uxoribus. Priam

us

ut Ilium uenit, ampliora mœnia extruxit, & ciuitatem munitissimam reddidit. Et multitudinem militum ibi esse fecit, ne per ignorantiam opprimeretur, ita ut Laomedon pater eius oppressus est. Regiam quoq; ædificauit, & ibi Iouis aram statuamq; consecrauit, tunc quando Ilio portas fecit. quarum nomina sunt hæc, Antenoride, Dardanie, Ilia, Scæa, Catumbria, Troiana. Et postquã Ilium stabilitum uidit, tempus expectauit. Vt uisum est ei iniurias patris ulcisci, Antenorem uocari iubet, dicitq; ei se uelle legatum Græciam mittere, ut conqueratur graues sibi iniurias ab his qui cum exercitu uenerant, factas. Idem in Laomedõtis patris nece, & in abductione sororis Hesionæ, regniq; prædatione pertulisse: quæ omnia æquo se animo passurum, si tamen Hesiona ei reddatur. Antenor, ut Priamus imperauit, nauim conscendit, & profectus uenit Magnesiam ad Peleum. Quẽ Peleus hospitio recepit triduo, die quarto interrogat eũ ad quid uenerit. Antenor dicit quæ à Priamo mandata erant, ut Graios postularet, ut Hesiona tãtũ redderetur. Hæc ubi Peleus audiuit, gra

uiter tulit, eò quòd ad eum pertinere uidebatur: iubet eum de finibus suis discedere. Antenor nihil moratus nauim ascendit, sed in Boëtiā iter fecit. Salaminam aduectus est ad Telamonem, rogare cœpit eum ut Priamo sororem redderet, dicens non esse dignum in seruitute habere regis filiam. Cui Telamon respondit, nihil à se Priamo factum: quod uirtutis causa donatum sit, se nemini daturum. ob hoc Antenorem de insula discedere iubet. Tunc nauim conscendit, & in Achaiam peruenit. Inde ad Castorem & Pollucem delatus, cœpit ab eis postulare ut Priamo satisfacerent, & Hesionam sororem redderent. Castor & Pollux negauerunt iniuriam ab eis Priamo factam esse, & Laomedontem eos priorem læsisse. Antenorem discedere iubent. Inde Pylum ad Nestorem uenit, dixitq; ei qua de causa ueniret. Qui ut audiuit, cœpit Antenorē obiurgare cur auderet in Græciam uenire, quum à Phrygibus prius Græci læsi essent. Vbi Antenor audiuit nil se impetrasse, & contumeliose Priamum tractari, nauim conscendit, domum reuertitur. Priamo regi demonstrat quomodo ab

uno.

unoquoq; illorum tractatus sit, simul'q; hortatus est regem ut eos bello prosequatur. Continuò Priamus filios uocari iubet, & omnes amicos suos, Antenorem, Anchisen, Aenean, Vcalegōta, Lamum, Lampotem, Panthum, & omnes filios qui ex concubinis nati erant. Qui ut conuenerunt, dixit se Antenorem legatum in Graeciam misisse, ut hi qui patrem suum necaue re, in hoc sibi satisfacerent, Hesionam remitten do: illos autem contumeliose tractasse Antenorem, & nihil ab eis impetrasse. Verùm quoniam suam uoluntatem facere noluisset, uideri sibi exercitum in Graeciam mitti, qui pœnas reciperet ab eis, ne Barbaros Graeci haberent in risu. Hortatus'q; est Priamus liberos suos, ut huius rei principes forent, maximè Hectorem, erat enim maior natu. qui cœpit se dicere uoluntatē patris executurum, & Laomedontis aui sui necem, & quascunq; iniurias Graeci Troianis fecissent uindicaturum, ne id impunitum Graijs foret. Sed uereri quòd non perficere possent quod conarentur, multos adiutores Graeciae futuros, Europam bellicosos homines habere.

 Asiā

Asiam semper in desidia uitam exercuisse, & ob id classem non habere. Alexander *cœpit cohortari ut classis præpararetur, & in* Græciam *mitteretur. se rei principem futurum, si pater uellet: in deorum benignitate se confidere, uictis hostibus laude adepta, de* Græcia *domum rediturum esse.* Nam *sibi in* Ida *sylua, quum uenatū abisset, in somnis* Mercurium *adduxisse* Iunonem, Venerem, & Mineruam, *ut inter eas de specie iudicaret.* Et tunc *sibi* Venerem *pollicitam esse, si suam faciem speciosam iudicaret, daturam se ei uxorem quæ in* Græcia *speciosissima uideretur.* Vnde *sperare deberet* Priamus, Venerem *adiutricem* Alexandro *futuram.* Deiphobus *placere sibi dixit* Alexandri *consilium, & sperare* Græcos Hesionam *reddituros & satisfacturos, si ut dispositum esset, classis in* Græciam *mitteretur.* Helenus *uaticinari cœpit* Graios *uenturos* Ilium, *euersuros, parentes & fratres hostili manu interituros, si* Alexander *sibi uxorē de* Græcia *adduxisset.* Troilus *minimus natu, non minus fortis quam* Hector, *bellum geri suadebat, & non debere terreri uerbis* Heleni.

ni. quod omnibus placuit, classem cōparari, & in Græciā proficisci. Priamus Alexandrum & Deiphobū in Pæoniā misit, ut milites eligerent, & populū ad concionē uenire iuberent. Cōmonefacit filios ut maiores natu minoribus imperarent. Mōstrauit quas iniurias Græci Troianis fecissent, ob hoc Antenorē legatum im Græciam misisse, ut sibi Hesionam sororem redderent, & satis Troianis facerent. Antenorē contumeliose ab eis tractatum, nec quicq̃ ab his impetrare potuisse, ob hoc placere sibi Alexandrū mitti cū classe in Græciam, qui aui sui mortem & Troianorum iniurias ulciscatur. Antenorem dicere iußit, quomodo in Græcia tractatus esset. Antenor hortatus est Troianos ne horrescerent ad debellandā Græciam, fortes & alacriores suos fecit. Paucis demonstrauit quæ in ipsa Græcia gesserat. Priamus dixit, si cui displiceret bellū geri, suam uoluntatem ediceret. Tunc Panthus Priamo & propinquis prodit ea quæ à patre suo Euforbio audierat, dicens, Si Alexander uxorem de Græcia adduxisset, Troianis extremum exitium futurum. Sed pulchrius esse

in ocio uitam degere, quàm in tumultu libertatē amittere, & periculum inire. Populus Panthi autoritatem contempſit. Regem dicere iuſſere quid fieri uellet. Priamus dixit naues eſſe præparandas, ut eatur in Græciam. Vtenſilia quoque populo non deeſſe ad eam rem faciendam, iußitq; ut ire parati eſſent. Populus conclamauit per ſe moram non eſſe quo minus regis præceptis pareatur. Priamus illis magnas gratias egit, cōcionemq; dimiſit. At mox in Idam ſyluā miſit qui materiem ſucciderent, naues ædificarent. Hectorem in ſuperiorem Phrygiā miſit, ut exercitum pararet, & ita profectus eſt. Caſſandra poſtquam audiuit patris conſilium, dicere cœpit quæ Troianis futura eſſent, ſi Priam⁹ perſeueraßet claſſem in Græciam mittere. Interea tempus ſuperuenit, naues ædificatæ ſunt. Milites ſuperuenerunt quos Alexander & Deiphobus in Pæonia elegerant. At ubi uiſum eſt poſſe nauigare, Priamus exercitum ſuū alloquitur. Alexandrum exercitui imperatorem præfecit, mittit cum eo Deiphobum, Aenean, Polidamantem. Imperatq; Alexandro ut primùm Spartam

ac-

accedat, Castorem & Pollucem conueniat, & ab his petat ut Hesiona soror reddatur, & satis Troianis fiat. Quod si negassent, continuò ad se nuncium mitteret, ut exercitum posset in Græciam mittere. Post hæc Alexander in Græciã nauigauit, adducto secum duce eo qui cum Antenore iam prius nauigauerat non multos ante dies quibus Alexander in Græciam nauigauit. Et antequam in insulam Cithergam accederet, Menelaus ad Nestorem in Pylum proficiscens, Alexandro in itinere occurrit, & mirabatur regiam classem quò tenderet. Vtriq; occurrentes aspexere se inuicem, inscij quò quisq; iret. Castor & Pollux ad Clitemnestram ierant, secũ Hermionam neptem suam Helenæ filiam adducentes. Argis Iunonis dies festus erat his diebus quibus Alexander in insulam Cithergam uenit, ubi ad fanum Veneris & Dianæ sacrificauit. At hi qui in insula erant, mirabantur classẽ regiam, & interrogabant ab illis qui cum Alexandro uenerant, qui essent, uel ad quid uenissent. Respondere à Priamo rege Alexãdrum legatum missum ad Castorem & Pollucẽ, ut eos

conueniret. Helena uerò Menelai uxor, quum Alexander in insula esset Citherea, uoluit eum uidere. Qua de causa processit ad oppidũ quod est Helena, peruenitq; ad mare ubi Dianæ & Apollinis fanum est, ubi rem diuinam Helena facere disposuerat. Quod ubi Alexandro nunciatum est, Helenam ad mare uenisse, conscius formæ suæ, in conspectum eius ambulare cœpit, cupiens eam uidere. Helenæ nunciatum est Alexandrum Priami regis filium ad Helenam oppidum, ubi ipsa erat, uenisse, quem etiam illa uidere cupiebat. Et quum se utriq; respexissent, ambo forma sui incensi, tempus dedere ut gratias inuicem referrent. Alexander imperat ut omnes sint in nauibus parati. Nocte classẽ soluũt, de fano Helenam eripiunt, secum ducunt, & cũ ea aliquas mulieres rapiunt. Dum oppidani uidissent Helenam raptam, diu pugnauere cũ Alexandro, nec Helenam eripere ualuere. Quos Alexander fretus multitudine sociorum superauit, fanum expoliauit, homines secum inde quamplurimos captiuos duxit, naui imposuit, & statim classem soluit, domum reuerti disposuit.

ſuit. In portum Tenedon peruenit, ubi Helenam mœſtam alloquio mitigauit, patriq; rei geſtæ nũcium miſit. Menelao poſtquam in Pylo nunciatum eſt, cum Neſtore Spartam profectus eſt, ad Agamemnonem fratrem miſit Argos, rogãs ut ad ſe ueniat. Interea Alexander ad patrẽ ſuũ cum magna præda peruenit, & rei geſtæ ordinem refert. Priamus gauiſus eſt, ſperans Græcos ob hanc cauſam recuperationis Helenæ, ſororem Heſionam reddituros, & ea quæ à Troianis inde abſtulere. Helenam mœſtam conſolatus eſt, eamq; Alexandro uxorem dedit. Vt aſpexit Caſſandra Helenam, uaticinari cœpit, memorans ea quæ antè prædixerat. Quam Priamus abſtrahi, & includi iuſsit. Agamemnon poſtquam Spartam uenit, fratrem conſolatus eſt, & placuit ut per totam Græciam conqueſturi mitterentur ad conuocandos Græcos, & Troianis bellum indicerent. Conuenere autem hi, Achilles cum Patroclo, Tlepolemus & Diomedes. Poſtquam Spartam acceſſere, decreuere iniurias Troianorum perſequi cum exercitu. Agamemnonem Im

pera-

peratorem & ducem præficiunt. Tunc legatos mittunt per totam Græciam, ut armati ad Athe niensem portum cum nauibus uenirent, ut inde pariter ad Troiam proficiscantur ad defendendas suas iniurias. Castor & Pollux iere, postq̃ audierunt Helenam sororem suam raptam, nauim ascendêre, & secuti sunt. Quum in littore Lesbio nauim soluerent, maxima tẽpestate correpti, nunquam eos comparuisse creditum est, postea dictum est eos immortales factos. Itaq; Lesbios nauibus eos usq; ad Troiam quæsitum isse, neq; horum uestigia inuenta renunciasse.

Dares Phrygius qui hanc historiam scripsit, ait se militaße usq; dum Troia capta esset, hoc se uidisse quum induciæ essent, pariter prælio interfuisse: à Dardanis autem dixit se audiiße, cũ interrogaretur qua facie & natura fuissent Castor & Pollux. Fuere autem alter alteri similis, capillo flauo, oculis magnis, facie pura, bene figurati, corpore deducto. Helenam similem illis, formosam, animo simplici, blandã, cruribus optimis, notam inter duo supercilia habentem, ore pusillo. Priamum Troianorum regẽ uul-

tu

tu pulchro, magnum, uoce suaui, aquilino corpore. Hectorē *blesum, candidum, crispū, strabum, pernicibus membris, uultu uenerabili, barbatum, decentem, bellicosum, animo magnum, ciuibus clementem, dignum & amori aptum.*

Deiphobum & Helenum *similes patri, dissimiles natura:* Deiphobum *fortem*, Helenum *clementem, doctum uatem.* Troilum *magnum, fortissimum, pulcherrimum, ætate ualentē, fortem, cupidum uirtutis.* Alexandrum *candidū, longum, fortem, oculis pulcherrimis, capillo flauo & molli, ore uenusto, uoce suaui, uelocem, cupidum imperij.* Aenean *rufum, quadratū, facundum, affabilem, fortem in consilio, pium, uenustum, oculis hilaribus & nigris.* Antenorem *longum, gracilem, uelocibus membris, uersutum, cautum.* Hecubam *magnam, aquilino corpore, pulchram, mente uirili, iustam, piā.*

Andromacham *oculis claris, candidam, longam, formosam, modestam, sapientem, pudicam, blandam.* Cassandram *candidam, mediocri statura, ore rotundo, rufam, oculis micantibus, futurorum præsciam.* Polyxenam *candidam, altam,*

tam, formosam, collo longo, oculis uenustis, capillis flauis & longis, compositam, membris dignis, digitis prolixis, cruribus rectis, pedibus optimis, quæ forma sua omnes superaret, animo simplici, largam, dapsilem. Agamemnonem albo corpore, magnum, membris ualentibus, facundum, prudentem, nobilem, diuitem. Menelaum mediocri statura, rufum, formosum, acceptum, gratum. Achillem pectorosum, ore uenusto, membris ualentibus, magna ui brachiorum, bene crispatum, clementem, in armis acerrimum, uultu hilari, largum, dapsilem, capillo mirteo. Patroclum pulchro corpore, oculis cæsijs, uiribus magnis, uerecundum, rectū, prudentem, dapsilem. Aiacem Oileum, quadratum, ualentibus membris, aquilino corpore, iocundū, fortē, sagacē. Aiacē Telamoniū ualentem, uoce clara, capillis nigris, coma crispa, simplici animo, in hostem atrocem. Vlyssem firmum, dolosum, ore hilari, statura media, eloquētem, sapientem. Diomedem fortem, quadratum, corpore honesto, uultu austero, in bello acerrimum, clamosum, cerebro calidum, impatiē-

tem,

tem, audacem. Nestorem magnum, naso longo, longũ, latũ, candidũ, consiliarium, prudentem. Protesilaũ corpore candido, uultu honesto, uelocem, confidentem, temerarium. Neoptolemum magnũ, uirosum, stomachosum, blesum, uultu bonum, aduncum, oculis rotundis, superciliosum. Palamedem gracilem, lõgum, sapientẽ, animo magno, blandũ. Podalirium crassum, ualentem, superbum, tristẽ. Machaonem magnũ, fortem, certũ, prudentem, patientem, misericordem. Merionem rufum, mediocri statura, corpore iocundo, uitiosum, pertinacem, crudelem, impatientem. Briseidem formosam, nec alta statura, candidam, capillo flauo & molli, superciliis iunctis, oculis uenustis, corpore æquali, blandam, uerecundam, animo simplici, & piam. Sic igitur classe ornata Græci Athenas peruenerunt, Agamemnon ex Mycenis cum nauibus numero centum. Menelaus ex Sparta nauibus numero sexaginta. Archelaus & Protenor ex Boëtia nauibus numero quinquaginta. Ascalafus & Ialmen ex Orcomeno, nauibus numero tri-

triginta. Epistrofus & Schedius ex Phocide nauibus numero quadraginta. Aiax Telamonius ex Salamina adduxit secum Teucrum fratrem, Bublationem, Amphimachum, Dorium, Thesiũ, Polisenũ nauibus numero quadraginta. Nestor ex Pylo nauib. numero LXXX. Thoas ex Aetholia nauibus numero LX. Aiax Oile9 ex Locris nauib. numero XXXVII. Anthippus, Phidippus, Thoas ex Alc edone nauib9 numero XXX. Idomeneus & Meriones ex Creta nauibus numero LXXX. Vlysses ex Itacha nauibus numero XL. Emeleus ex Pirgis nauibus numero X. Protesilaus & Protarchus ex Philaca, nauibus numero XL. Podalirius & Machaon Aesculapij filij, Ectrici nauibus numero XLII. Achilles cum Patroclo & Myrmidonibus ex Pythia, nauibus numero L. Tlepolemus ex Rhodo nauibus numero IX. Eurypylus ex Orcomeno, nauibus numero LX. Xantippus & Amphimachus ex Clide, nauibus numero XII. Polibætes & Leontius ex Larissa, nauibus numero XL. Diomedes, Eurypylus, Steneleus ex Argis, nauibus nu-

numero LXXX. Philoctetes ex Meliboea nauibus numero VII. Cuneus ex Cypro nauibus numero XXI. Protheus ex Magnesia nauibus numero XL. Agapenor ex Arcadia nauibus numero XL. Mnestheus ex Athenis nauibus numero L. Creneus ex Pilo, nauibus numero uiginti duabus. Hi fuere duces Graecorum numero sexaginta nouem, qui adduxere naues numero MCXL. Postquam Athenas uenere, Agamemnon duces in consilium uocat, collaudat, hortatur ut quāprimū iniurias suas defendāt. Rogat si cui quid placeat, suadetq; ut antequam proficiscerentur, Delphos ad Apollinē consulendum de tota re mittat. cui omnes assentiuntur. Huic rei Achilles praeficitur, & cū Patroclo proficiscitur. Priamus ut audiuit quia hostes parati sunt, misit per totam Phrygiam qui finitimos adducant exercitus, domiq; milites comparat, qui magno animo se defendāt. Cū Achilles Delphos uenisset, ad oraculum pergit, & ex adyto respondetur Graecos uicturos, decimoq; anno Troiam capturos. Achilles res diuinas sicut imperatum est, fecit. Et eo tempore uenerat

Calchas à Testore natus, & diuina dona pro frugibus à suo populo missus Apollini portabat. Simulq; consulit de regno rebusq; suis. Huic ex adyto respondetur, ut cum Arguorum classe militum contra Troianos proficiscatur, eosq; sua intelligentia iuuet, ne uel inde prius discedant quàm Troia capta sit. Postquam in fanum uentum est, inter se Achilles & Calchas responsa contulere: gaudentesq; hospitio, amicitiam confirmant, Athenas unà proficiscentes perueniunt. Et Achilles eadem in concilio refert. Argiui gaudent, Calchantem secũ recipiunt, classem soluunt, quũ eas tempestates ibi retinerent. Calchas ex augurio respondit ut hinc reuertantur, & in Aulidem proficiscantur. Profecti perueniunt, Agamemnon Dianam placat, dicitq; socijs suis ut classem soluãt, ad Troiam iter faciant. Vtuntur duce Philoctetа, qui cum Argonautis ad Troiam fuerat. Deinde applicant classem ad oppidum quod sub imperio Priami regis erat, & id expugnant, prædaq; facta proficiscuntur. Pòst ueniunt Tenedõ, ibi omnes occidunt. Agamemnon. prædã di-

diuidit, concilium uocauit. Inde legatos ad Priamum mittit, si uelit Helenam reddere, & prædam quam Alexander fecit restituere. Legati eliguntur Diomedes & Vlysses, ad Priamum ueniunt. Dum legati mandato parent, mittuntur Achilles & Telephus ad prædandam Mysiam. Ad Teuthrantem regem ueniunt, prædamq; faciunt. Teuthras cum exercitu suo superuenit, quem Achilles fugato exercitu uulnerat, quẽ iacentẽ Telephus clypeo protexit, ne ab Achille interficeretur. Eo tempore Telephus adhuc puer erat à patre Hercule progenitus, à Teuthrante rege hospitio susceptus est. Diomedem regem ferunt eo tempore uexatum cum equis potentibus & feris ab Hercule interfectum, Teuthrãtiq; regnũ tradidisse totũ, ob hoc eius filiũ Telephũ ei suppetias uenisse. Quod quum Teuthras intelligeret, tũc se eodẽ uulnere mortem effugere nõ posse, regnum suũ & Mysiam uiuus Telepho tradidit, & eum regem ordinauit. Mortuum Telephus magnificè sepeliuit. Achilles ut nouum regnũ conseruet suadet, & plus iusto exercitum adiuturum, si commeatus

frumēto quotannis ex eo regno aduehat, quàm si ad Troiam dimicaturus accedat. Itaq; Telephus remanet. Achilles cum magno prædæ commercio ad exercitum Tenedon reuertitur. Agamemnoni & socijs rem gestam narrat, illi collaudant industriam eius. Interea legati missi ad Priamum ueniunt, mandataq; Agamēnonis referūt, postulantes ut Helena & præda reddatur, satisq; regi fiat, ut pacificè discedāt. Priamus iniurias Argonautarum commemorat, patris interitum, Troiæ expugnationem, & Hesionæ sororis seruitutem. Deniq; Antenorem legatum, quàm contumeliose ab eis tractatus sit. Pacem repudiat, bellum indicit, Græcorum legatos de finibus repelli iubet. Legati in castra Tenedon reuertuntur, renunciantes responsum, res consulto geritur. Aderāt uerò ad auxilium Priami aduersus ductores duces Græcorum hi cum exercitibus suis, quorum nomina & prouincias insinuandas esse duximus. E' Celia, Pandarus, Amphidarastus. De Colophonia à suis Carijs. Amphimachus, Mnesteus. De Lycia Sarpedon, Glaucus. De Larissa Hippotogus & Cu-

pesus. De *Cironia Remus.* De *Thracia Pirus* & *Alcamus*. De *Paeonia Paractemesus, Teropeus.* De *Phrygia Ascanius, Xantippus, Portius.* De *Flconea Eufemius.* De *Boëtia Sanias, Asimaus,* & *Foricus.* De *Buctino Epistropolis,* & *Boccius.* De *Palaconia Philleminus.* De *Aethiopia Pirses,* & *Memnon.* De *Thracia Heseus* & *Archilochus.* De *Agrestia Adrasthus* & *Amphius.* De *Auzonio Epistrophus.* His *ductoribus* & *exercitibus qui cūcta parāda pararent, praefecit Priamus principem* & *ductorem Hectorem.* Deinde *Deiphobum, Alexandrum, Troilum, Aenean, Memnonem.* Dū *Agamemnon consulit de tota re,* & ex *Cormo aduenit Nauplij filius Palamedes cum nauibus* XXX. *Ille se excusauit morbo affectum Athenas uenire non potuisse, qui uenerit quum primum potuerit. illi gratias agunt, rogātq; eum in consilio esse.* Deinde *quum Argiuis non constaret exeūdi ad Troiam, clàm noctu an interdiu facerent, Palamedes sic iam detractionem reddit, in lucem, in Troiam excessionem fieri oportere,* & *manum hostium deduci.* Itaq; omnes

ei aſſentiunt, conſultè Agamemnonem *exercitui præficiunt. Legatos ad* Myſiam *cæterosq́; locos mittunt, ut exercitui commeatus ſupportandos curent,* Heſiodum, Demorantem *&* Aniũ. Deinde *exercitum ad concionem uocat, collaudat, imperat, hortatur, monet diligenter, ut dicto audientes eſſent. Signo dato, naues ſoluunt, tota claßis ad latitudinem accedit ad* Troiam, Littora Troiani *fortiter defendunt.* Proteſilaus *in terram excurſionem facit, fugat, cædit.* Cui Hector *obuiam uenit, & eum interfecit, cæteros proturbat: unde* Hector *recedebat, ibi* Troiani *fugabantur.* Poſtquam *magna cædes utrinque facta eſt, aduenit* Achilles, *totum exercitũ in fugam conuertit, redegitq́; omnes in* Troiam. Nox *prælium dirimit.* Agamemnon *exercitum totum in terram ducit, caſtra facit.* Poſtero *die* Hector *exercitum ex urbe educit & inſtruit.* Agamemnon *contrà acri clamore occurrit, prælium acre atq; iracundum geritur: nam fortißimus quiſq; in primis cadit.* Hector Patroclũ *occidit, & ſpoliatum ex acie accepit,* Merionemq́; *perſequitur & occidit.* Quem *quum ſimiliter*

ſpo

spoliare uellet, Mnestheus superuenit, & Hectorem in femore uulnerauit. Qui saucius multa millia occidit, & festinauisset Argiuos in fugam uertere, nisi obuius illi Aiax Telamonius superuenisset. Aduersus quem quum congrederetur, cognouit eum esse de sanguine suo: erat enim de Hesiona sorore Priami natus. Hoc pacto Hector à nauibus ignem reuocari iussit, & utrique se inuicem remunerauere, & amici discessere. Postera die Graeci inducias petunt. Agamemnon Protesilaum magnifico funere effert, caeterosq; sepeliendos curat. Achilles Patroclum plangit, Argiui suos. Achilles Patroclo ludos funebres facit. Dum induciae sunt, Palamedes non cessat seditionem facere, & indignum aiebat Agamemnonem regem esse qui exercitui imperaret. Ipse coram exercitu multa sua ostendit studia, excursionem facit, castrorũ munitionem, signi dationem, uigiliarum circuitionem, librarum põderumq; dimensionẽ, exercitusq; instructionem. Haec cũ à se orta essent, nõ aequũ esse, ut quum à paucis imperium datum Agamemnoni esset, eum omnibus qui postea

uenissent, imperare, quum præsertim omnes signum uirtutis expectassent in ducibus suis. Dū Achiui de imperio inter se uicißim certant, prælīū post bienniū repetitū est. Agamēnon, Achilles, Diomedes, Menelaus exercitum educunt. Contrà Hector, Troilus, Aeneas occurrunt. Fit magna cædes, ex utraq; parte fortißimi cadunt. Hector Boëtem, Archilochum, Protenorem occidit, nox prælium dirimit. Agamemnon duces omnes in concilium uocat, suadet, hortatur ut omnes in aciem prodeant, & maximè Hectorem persequantur, qui de his aliquos fortißimos duces occidit. Mane autē facto Hector, Aeneas, Alexāder exercitum educunt. Omnes duces Argiuorum prodeunt. Fit magna cædes. Multa millia ex utroq; exercitu mittuntur Orco. Menelaus & Aiax Alexandrum persequuntur. Quos respiciens Alexander, sagitta Menelai femur transfigit. Ille dolore commotus, pariter cū Aiace Locro nō cessauit eum persequi. Quos ut uidit Hector instātes fratrem suū persequi, suppetias laturus uenit cū Aenea. Quem Aeneas clypeo protexit, & de prælio ad ciuita-
tem

tem abduxit. Nox prælium dirimit. Achilles cũ Diomede postera die exercitum eduxit. Contrà Hector & Aeneas aciem dirigunt. Fit magna cædes. Hector Orcomeneum, Oramenem, Palamonem, Epistrophum, Schedium, Delpenorem, Doriũ, Polyxenum duces occidit: Aeneas Amphimachum, & Nerium: Achilles Euphennium, Hippotem, Asterium: Diomedes Xantippum, Mestem. Agamemnon ut uidit duces fortissimos cecidisse, pugnam reuocauit. Troiani læti in castra reuertuntur. Agamemnon sollicitus duces in consilium uocauit, hortatur ut fortiter pugnarent, neq; desisterent, quoniã maior pars ex suis exuperata sit, sperare se exercitũ ex Mysia quotidie superuenturum. Postera die Agamemnon totum exercitum, & omnes duces in pugnam prodire coëgit. Contrà Troiani duce Hectore aciem direxerunt. Fit magna cædes, acriter ex utraq; parte pugnatur, multa millia hinc & inde cadũt: nec differebatur pugna, ita ut cõtinuis octuaginta diebus animose pugnatũ sit. Agamemnõ ut uidit multa millia quotidie occidi, nec sufficere mortuos sepelire, misit lega-

tos ad Priamum, ut inducias ad triennium peterent. Vlysses & Diomedes legati ad Priamũ ueniunt, inducias sicut imperatum est postulãt, ut suos funerarent, uulneratos curarent, naues reficerent, exercitum cõpararent, cõmeatum conueherent. Vlysses & Diomedes noctu ad Priamum legati uadũt, occurrit illis ex Troianis Dolon. Qui quum interrogaret quid ita armati ad oppidum uenissent, dixere se ab Agamemnone legatos ad Priamũ missos. Quos ut Priamus audiuit uenisse, & desiderium suum exposuisse, in consilium omnes duces conuocat. Quibus refert legatos uenisse ab Agamẽnone, ut inducias ad triennium peterẽt. Hectori suspectũ uidetur quòd tam longum tempus postulassent. Priamus dicere imperat quid cuiq; uideatur, omnibus placitum est inducias ad trienniũ dare. Interim Troiani mœnia renouant, suos saucios curant, & mortuos cum ingenti honore sepeliunt. Tempus pugnæ post triennium superuenit. Hector & Troilus exercitum educunt. Agamemnon, Menelaus, Diomedes etiam, ipsi exercitum educũt. Fit magna cædes. Hector in prima acie Phidip-

dippum, & Xantippum duces interficit. Achilles Lyconiũ, Euforbiũ occidit. Et cætera ex plebe multa milia ex utraq; parte cadũt, acriter pugnatur diebus continuis triginta. Priamus ut uidit multos de suo exercitu cecidisse, mittit legatos ad Agamemnonem ut inducias peterent mẽsibus sex. Et ex cõsilij sententia Agamẽnon cõcedit inducias. Vt autem prælij tempus aduenit, acriter per duodecim dies pugnatur. Multi duces fortissimi hinc & inde cadunt, plures uulnerantur, plurimi in ipsa curatione moriuntur. Agamemnon mittit ad Priamum legatos & triginta dierũ inducias postulauit, ut funerare mortuos suos possit. Priamus consultè fecit, annuitq;. At ubi tẽpus pugnæ superuenit, Andromacha uxor Hectoris in somnis uidit Hectorem non debere eo die in pugnã procedere, & cũ ad eum uisum referret, hæc muliebria uerba abijcit. Andromacha mœsta misit ad Priamum ut illum prohibeat ne ea die pugnaret. Priamus Alexandrum, Helenum, Troilum, & Aeneam in pugnam misit. Hector ut ista audiuit, multum increpans Andromacham, arma ut proferret

ret

ret popoſcit, nec retinere ſe ullo modo potuit. Dum plāctu fœmineo oppidum cōcitat, ad Priamum in regiā cucurrit, refert ea quæ in ſomnis uiderat, uelle Hectorem ueloci ſaltu in pugnam ire. Proiectáq; ad genua, aſtante filio ſuo Aſtyanacte, eum reuocare mandat. Priamus in pugnā omnes prodire iuſsit, Hectorem retinuit. Agamemnon, Achilles, Diomedes, Aiax, Locrus, ut uidère Hectorem in pugna non eſſe, acriter pugnauerunt, multosq; duces ex Troianorum numero occidère. Hector ut audiuit tumultū, Troianosq; in bello nimis laborare, proſiliit in pugnam. Statimq; Idumeū obtruncauit, Hiphilum ſauciauit, Leontheum occìdit, Stenelei iaculo femur figit. Achilles ut reſpexit multos duces eiꝰ dextera cecidiſſe, animum in eum dirigebat, ut illi obuius fieret. Conſiderabat enim Achilles niſi Hectorem occideret, plures de Græcorum numero eius dextera perituros. Prælium intèrea acre colliditur. Hector Polibætem ducem fortiſsimum occidit, dumq; eum ſpoliare cœpit, Achilles ſuperuenit. Fit pugna maior, & clamor ab oppido & à toto exercitu ſurgit. Hector

ctor Achillis femur ſauciauit. Achilles dolore accepto magis eum perſequi cœpit, nec deſtitit niſi occideret. Quo interempto Troianos in fugam uertit, & maxima cæde eos uſq; ad portas ſequitur. Cui tamen Memnon reſtitit, & inter ſe acriter pugnauerunt, læſi utriq; diſceſſere. Nox prælium dirimit. Achilles ſaucius de bello redit. Noctu Troiani Hectorem lamentabantur. Poſtera die Mēnon Troianos educit cōtra Græcorum exercitum. Agamemnon exercitum conſuluit, ſuadetq; inducias duorum menſium poſtulare, ut ſuos unuſquiſq; ſepelire poſſit. Legati ad Priamum proficiſcuntur, deſideriū proſequuti ſunt, duorum menſium inducias accipiunt. Priamus Hectorem ſuorum more ante portas ſepeliuit, ludosq; funebres facit. Dū induciæ ſunt Palamedes iterum nō ceſſat de imperio conqueri. Itaq; Agamemnon ſeditionem excitat, & dixit ſe de ea re libenter laturū, ut quē uellēt, imperaret. Poſtero die populū ad concionem uocat, negat ſe unquam cupidum imperij fuiſſe, animo æquo ſe accipere ſi cui uellent dare, ſufficere ſibi excidium Troiæ. Se tamen

Mycenis regnum habere, iubet dicere, si cui quid placeat. Palamedes prodijt, suum ingenium ostendit. Itaque Argiui imperium ei libenter tradunt. Palamedes Argiuis gratias agit, imperium accipit, administrat. Achilles uituperat imperij commutationem, induciæ exeunt. Palamedes ornatus exercitum instruit, hortatur. Contrà idem fecit Deiphobus, pugnatur acriter à Troianis. Sarpedon Lycius cum suis impreßionem in Argiuos facit, cedit, prosternit. Obuius ei fit Tlepolemus Rhodius, sed instando pugnandoq́; male uulneratus cadit. Secundo Perses Admestæ filius prælium restituit, diúq; cum Sarpedone comminus pugnando occiditur. Sarpedon quoque uulneratus de prælio recedit. Itaq; per aliquot dies prælia fiunt. Ex utraq; parte multi ductores occiduntur, sed plures à Priamo. Troiani legatos mittunt, inducias petunt, mortuos utrosque sepeliunt, saucios curant, fide data ultro citróque in oppidum & castra Argiuûm commeant. Palamedes Agamemnonem, & Demophoontem, Athamantem ad Thesidas mittit. Quos legatos Agame-

mno-

mnoni præfecerat, ut commeatus compararent, & frumentum de Mysia à Telepho acceptum supportent. Hi subueniunt seditioni, Palamedis proditionem narrant. Palamedes molestè fert. Agamemnon ait molestè non ferre, sua uoluntate esse factum. Naues onerandas curant. Palamedes castra munit, turribus circundat. Quærunt Troiani quare exercitum exerceant, cur murum urbis diligenter instaurent, fossam & uallum addant, cæteraq; diligenter comparent. Postquam autem anni dies uenit quo Hector sepultus est, Priamus & Hecuba, Polyxena, cæteri que Troiani ad Hectoris sepulchrum profecti sunt. Quibus obuius fit Achilles, Polyxenã cõtẽplatur, figit animũ, amare eã uehemẽtißime cœpit. Tũc ardore cõpulsus odio iam in amore unam consumit, & ferebat ægrè ademptum imperiũ Agamemnoni, sibiq; Palamedem præpositũ cogentẽ. Igitur Phrygio fidelißimo seruo mandata dat ad Hecubã, & ab ea sibi uxorẽ Polyxenã poscit: si dederit, se cũ suis Myrmidonibus domũ rediturum. Quod quum ipse fecerit, cæteros idem facturos. Seruus profici-

ficiſcitur ad Hecubam, conuenit, mandata dixit. Hecuba reſpondit uelle, hoc pacto, ſi Priamo uiro ſuo placeat, dum ipſa cum Priamo agat. Seruum reuerti iubet. Agamemnon cum magno comitatu ad caſtra reuertitur. Hecuba cũ Priamo de conditione Achillis loquitur. Priamus reſpõdit fieri non poſſe, non quod eũ indignum uel affinitate extremum æſtimet, ſed ſi ei dederit, & ipſe diſceſſerit, cæteros Graios nõ diſceſſuros, & iniquum eſſe filiam ſuam hoſti coniungere. Quapropter ſi id fieri uellet, pax perpetua fiat, exercitus diſcedat, fœderum iura ſanciantur. Si id factum ſit, ſibi illum libenter filiam daturum. Itaq; Achilles ut conſtitutum erat, ſeruum ad Hecubam mittit, ut ſciat quid cum Priamo egerit. Hecuba Priamo narrat omnia mandata. Seruus hæc Achilli refert. Achilles in uulgo queritur, in unius mulieris Helenæ cauſa totam Græciã Europamq; uaſtatam eſſe, tanto tempore tot millia hominũ periiſſe, libertatem mancipatã eſſe, unde oportere fieri pacem, & exercitum reducere. Annus circumactus eſt. Palamedes exercitum ducit, & inſtruit Deiphobus contra.
Achil-

Achilles iratus in prælium non prodit. Palamedes occasione ductus impreßionem in Deiphobum facit, eumq; obtruncat, præliũ acriter insurgit, ab utrisq; multa millia hominum cadũt. Palamedes in prima acie uersatur, hortaturq; prælium ut fortiter gerant. Contra eum Sarpedon currit, eumq; Palamedes interfecit. Eo facto lætus in acie uersatur. Cui glorianti Alexander Paris sagitta collum transfigit. Phryges animaduertunt, tela coniiciunt, atq; ita Palamedes occiditur. Rege occiso Argiui cedunt cuncti, impreßionem faciunt, in castra confugiunt. Troiani persequuntur, castra oppugnãt, naues incendunt. Achilli nunciatum est, dißimulat. Aiax Telamonius fortiter defendit, nox prælium dirimit. Argiui in castris Palamedis scientiam, æquitatem, clementiam, bonitatem lamentabantur. Troiani Sarpedonem & Deiphobum miserabiliter deflent. Nestor qui maior natu erat, nocte ductores in concilium uocat, suadet, hortatur ut imperatorẽ eligant, & si eis uidetur, eundem Agamemnonem minima cum discordia fieri posse. Item cõmemorat dum

fuerat imperator, quòd res prosperè gestæ sint, satis felicem fuisse exercitum, si cui quid aliud uideatur, dicere suadet. Omnes assentiunt, Agamemnonem summum imperatorem præficiūt.

Postero die Troiani alacres in aciē prodeūt, Agamemnon contrà exercitum educit, prælio commisso uterq; exercitus inter se fugantur. Postquam maior pars diei trāsijt, in primis prodijt Troilus, cædit, deuastat, Argiuos in castra fugat. Postera die exercitum Troiani educunt contra Agamēnonem. Fit magna cædes, uterq; exercitus inter se pugnant, prælium acriter surgit. Multos duces Argiuorum Troilus interfecit. Pugnatur continuis diebus septem. Agamemnon inducias petit in duos menses. Palamedē magnifico funere effert, ceterosq; duces ac milites sepeliendos curat. Interea Agamemnon dū induciæ fiunt, mittit ad Achillem Vlyssem, Nestorem, & Diomedem, ut rogent eum in bellū prodire. Achilles autem mœstus, qui iam destinauerat in bellum non prodire, ob id quod promiserat Hecubæ, aut certè minus pugnaturum, quoniā Polyxenā intētissimè amabat, cœpit male

lè

lè eos accipere qui ad eum uenerant, dicit se debere perpetuam pacem expostulare, pugnã negat. Agamemnoni renunciatur quod ab Achille actum sit, illum pertinaciter negare. Agamemnon omnes duces in consilium uocat, exercitum quid fieri debeat consulit, imperat dicere quid cuiq; uideatur. Menelaus hortatur fratrẽ suum ut exercitum in pugnam produceret, nec debere terreri si Achilles se excusauerit, sed tamen persuasum ei ut in bellum prodeat, nec uereri si noluerit. Commemorare cœpit Troianos non habere alium uirum fortem sicut Hector fuit. Diomedes & Vlysses dicere cœperunt, Troilum non minus q̃ Hectorem uirum fortißimum esse. Diomedi & Vlyßi Menelaus resistens, bellum geri suadebat. Calchas ex augurio respondit debere pugnare, quòd superiores Troianis fient. Tempus pugnæ superuenit. Agamẽnon, Menelaus, Diomedes, Aiax, exercitũ ducũt cõtra Troianos, fit magna cædes, pugnatur acriter, uterq; exercitus inter se sæuiũt. Troilus Menelaũ sauciat, multos interficit, cæteros paulatim persequitur, nox præliũ dirimit.

Postera autem die Troilus cum Alexandro exercitum educit. Contrà omnes Argiui prodeunt, acriter pugnatur. Troilus Diomedem sauciat, in Agamemnonem impreßionem facit & ipsum sauciat, Argiuos cædit. Per aliquot dies pugnatur acriter, multa millia hominum ex utraq; parte trucidantur. Agamemnon ut uidit maiorem partem exercitus se quotidie amittere, neq; sufficere posse, petit inducias per sex menses. Priamus concilium cogit, indicat Argiuorum desideria. Troiani renuunt debere dari tam longo tempore inducias, sed potius impreßionem fieri, naues incendi. Priamus quid cuiq; uideatur dicere imperat. Omnibus placitũ est debere fieri quod Argiui postulãt. Priamus inducias dedit. Agamemnon honorificè suos sepeliendos curat, Diomedem, Menelaum sauciatos curat. Troiani suos æquè sepeliũt. Dum induciæ sunt, ex consilij sententia Agamemnon ad Achillem proficiscitur, ut eum ad pugnam persuaderet. Achilles tristis rogare cœpit se non proditurum, sed pacem peti oportere. Conqueri cœpit quod Agamemnoni nihil negare

pos-

posſit, tamen quum tempus pugnæ superueniſſet, se milites ſuos miſſurum, ipſum excuſatum habere. Agamemnon ei gratias condignas egit. Tempus pugnæ ſuperuenit. Troiani exercitum ſuum educunt. Contrà Argiui prodeũt. Achilles primò Myrmidones inſtruit, ad Agamemnonem paratos mittit, fit pugna maior, acerrimè ſæuitur. Troilus enim in prima acie Argiuos cædit: Myrmidones uerò fugat, impreßionem uſque ad caſtra Argiuorum facit. Multos hincinde occidit, plurimos acriter ſauciat. Aiax Telamonius obſiſtit. Troiani uictores in oppidum reuertuntur. Poſtera die Agamemnon exercitũ educit, omnes duces & Myrmidones prodeunt. Contrà uerò Troilus in aciem lætus exiuit. Prælio commiſſo uterq; exercitus inter ſe dimicat, acriter pugnatur, multa millia hominum ex utraque parte cadunt. Troilus Myrmidones perſequitur, ſternit, fugat. Agamemnon ut uidit ex ſuis partibus multos occiſos, inducias in dies triginta petit, ut ſuos funerare poßit. Priamus inducias dedit, ſuosq; ſepeliendos curat. Tempus pugnæ ſuperuenit. Troiani

exercitum educunt. Contrà Agamemnon omnes duces in pugnam coëgit, prælio commisso fit magna cædes, acriter pugnatur. Postquam primũ tempus diei transijt, prodit in primo Troilus, cædit, prosternit. Argiui fugam cum clamore fecerunt. Achilles ut animaduertit Troilum iracundè sæuire, & Argiuis insultare, simulq; sine intermißione Myrmidones prosternere, procedit in bellũ. Quem Troilus continuò excepit & sauciat. Achilles de prælio saucius redit, pugnatur continuis diebus sex. Die septimo dum uterq; exercitus prælio facto inter se fugantur, Achilles, qui aliquibus diebus uexatus in pugnam nõ prodierat, Myrmidones instruit. Hortatur, alloquitur ut fortiter impreßionem in Troilum faciant. Postquam pars diei transijt, prodijt Troilus ex equo lætus. Argiui maximũ clamorem faciunt, Myrmidones superuenere, impreßionem in Troilum faciunt, de quorum numero multi à Troilo occiduntur. Dum acriter pugnatur, equus Troili uulneratus corruit, Troilum implicitum excutit. Tum citò Achilles adueniens eum occidit, & de ipso prælio

eum

eum trahere cœpit, quod Achilles interuentu Memnonis complere non potuit. Adueniens enim Memnon, & Troili *corpus eripuit*, & *Achillem uulnere ſauciauit. Achilles de prælio ſaucius redit.* Memnō *inſequi eum cœpit cū multis.* Quem *Achilles ut reſpexit, ſubſtitit, curato uulnere, & aliquandiu præliatus* Memnonem *multis plagis occîdit, & ipſe uulneratus ab eo ex prælio receßit.* Poſtquam *ductor* Perſarum *occiſus eſt, reliqui in oppidum confugêre, prælium nox dirimit.* Clauſis *portis poſtera die à* Priamo *legati ad* Agamemnonē *mißi ſunt, qui dierum uiginti inducias peterent, quod* Agamemnon *conceßit.* Priamus *igitur* Troilum Memnonemq́; *magnifico funere effert, cæterosq́; milites utriq; ſepeliendos curant.* Hecuba *mœſta quòd duo filij eius fortißimi* Hector & Troilus *ab* Achille *interfecti eſſent, conſilium muliebre temerarium inijt ad ulciſcendum dolorem.* Alexandrum *filium accerſit, hortatur ut ſe & ſuos fratres uindicaret, inſidias* Achilli *faceret, & eum nec opinantem occîdat, quoniā ad ſe miſerit, et rogauerit ut ſibi* Polyxenam

daret in matrimonium, se ad eum missuram Priami uerbis, ut pacem fœdusq; inter se confirmarent. Constituunt in fano Apollinis Thymbræi quod est ante portam, eò Achilli uenienti, collocuturoq; insidias collocari, sibi satis uisum esse si eum occiderit. Quod tentaturum se Alexander promisit. Noctu eliguntur de exercitu fortissimi, & in fanum Apollinis collocantur, signum accipiunt. Hecuba ad Achillem, sicuti condixerat, nuncium mittit. Achilles lætus Polyxenam amans, postera die ad fanum se constituit uenturum. Interea Achilles consequenti die cum Antilocho filio Nestoris ad constitutum uenit, simulq; fanum Apollinis ingrediebatur. Vndiq; insidias fieri Paris hortatur, tela conijciunt. Achilles cum Antilocho brachio sinistro chlamyde inuoluto, enses exercere. Exinde Achilles multos occidit. Alexander Antilochum interemit, ipsumq; Achillem multis plagis confodit. Ita animam ex insidijs nequicquam fortiter faciens, amisit, quem Alexander feris et uolucribus proijci iubet. Hæc ne faciat, Helenus rogat, & suis tradi. Quorũ cor

po-

pora accepta Argiui in castra tulere. Agamemnō eos occisos magnifico funere effert, Achilliq; sepulchrum ut fieri liceret, à Priamo inducias petit, ibiq; ludos funebres facit. Deinde cōcilio prouocat, Argiuos alloquitur, ut ea quæ Achillis essent, Aiaci propinquo eius cōmendarent. Tunc sic Aiax ait, cū filius Neoptolemus ei superſit, neminē æquius habere q̄ eum, oportere ad pugnam accersiri, eiq; uniuersa quæ patris erant restitui. Concilio inde placuit, ut detur negocium Menelao. qui Scyrum proficiscitur ad Lycomedem auum eius. Imperat ut nepotem suum mittat. Quod Lycomedes Argiuis libenter cōceſsit. Postq̄ induciæ transactæ sunt, Agamemnon exercitum eduxit, instruit, hortatur. Cōtrà Troiani ex urbe prodeunt, prælium cōmittitur. In prima acie Aiax nudus uersatur, clamore magno orto. Multi ex utraq; parte cadunt. Alexander arcum tetendit, multos interficit, Aiacis latus nudum transfixit. Aiax saucius Alexandrum persequitur, nec destitit nisi eum occideret. Aiax fessus uulnere in castra refertur. Sagitta exempta moritur. Alexandri cor-

pus ad urbē portatur. Diomedes uirili animo impreßionē in hostes facit. Phryges feßi ad portas cōfugiunt, quos Diomedes usq; in urbem persequitur. Agamēnon exercitum circa oppidū duxit, & tota nocte circa murū sedit, alterna uice uigilias agit. Postera die Priamus Alexandrum magnifico funere effert, quē magno ululatu Helena prosecuta est, quoniā ab eo honorificè tractata sit. Quā Priamus & Hecuba ut filiā aspexere, & diligenter curauere, quòd nunq̃ Troiam despexißet, nec Argiuos desiderasset. Postera die Agamēnon exercitum cœpit ante portas instruere, & Dardanos ad prælium prouocare. Priamus contrà iußit urbē munire, & interim subsistere usq; dū Pēthesilea cū Amazonibus superueniret. Penthesilea postea superuenit, exercitum contra Agamemnonē eduxit, fit prælium ingens per aliquot dies, diu pugnatur. Argiui fugātur in castra, opprimūtur. Cui uix Diomedes obstitit, alioquin naues incendisset Argiuorū, & uniuersum prælium deuastaßet. Prælio dirempto, Agamēnon in castris sese continuit. Pēthesilea uerò quotidie prodit, deuastat

Ar

Argiuos in bellũ prouocans. Agamẽnon ex cõsilio castra muniuit, & in bellum non prodiuit usq; dũ Menelaus ueniret. Menelaus à Scyro uenit, arma Achillis Neoptolemo filio eius tradit. Quæ cũ accepisset, in Argiuorũ castris uehementer circa patris tumulũ lamentatus est. Penthesilea ex more præliũ instruxit, & usq; Argiuorũ castra processit. Neoptolemus Myrmidonũ princeps, contrà aciẽ duxit. Agamemnon exercitũ instruit, pariter cõcurrunt. Neoptolemus stragem fecit. Occurrit Penthesilea, et fortiter in prælio uersatur. Vtriq; per aliquot dies acriter pugnauerunt, multos utriq; occiderunt. Penthesilea Neoptolemum sauciat. Ille dolore accepto, Amazonum ductricem Penthesileam obtruncat. Eo facto totum exercitum Troianorum in urbem fugere fecit. Statim Argiui cum omni exercitu murum circundant, ita ut foras Troiani exire non possent. Hoc postquam Troiani uidere, Antenor, Polydamas, Aeneas ad Priamum ueniunt. Agunt cũ eo & consilium quærunt, ut deliberent quid de fortunis futurum sit. Priamus consiliũ cõuocat,

quid

quid postularent iubet eos dicere, & quid desiderent. Antenor memorat principes defensoresq; Troiæ, cæterosq; natos eius cum aduenis ductoribus interfectos, Argiuorũ principes remanere fortissimos, Agamẽnonẽ, Menelaũ, Neoptolemum nõ minus fortissimũ quàm pater eius fuit, Diomedem, Aiacem Locrum, cæterosq; cõplures summæ prudentiæ, Nestorem, Vlyssem. Contrà Troianos clausos & obsessos, & penè contritos. Suadet potius esse ut Helena his reddatur, & ea quæ Alexãder cũ socijs attulerat, & pax fiat. Postquã multis uerbis de pace concilianda satis fecerunt, surgit Amphimachus filius Priami adolescens fortissimus, malis uerbis Antenorem adortus est, eosq; qui consenserãt, improperare eis facta eorũ, suadere potius educendum exercitum, & irruptionẽ in castra faciendam usq; dum uincant, aut uicti pro patria occumbant. Postquam finem fecit, exurgit Aeneas, lenibus mitibusq; uerbis Amphimacho repugnat, ab Argiuis pacem petendam magnopere persuadet. Postquam dicendi finis factus est, Priamus magno animo surrexit, ingerit multa

ma-

mala Antenori & Aeneæ, eos belli appetẽdi du ctores fuisse ut legati in Græciã mitterẽtur, cũ ipse quoq; Antenor legatus redierit, & renunciauerit se contumeliose tractatum esse, & ipse bellum suaserit. Deinde Aenean qui cum Alexandro Helenam, & prædam de Argiuis nõ modicam extraxit, quapropter certum sibi esse pacem nõ fieri. Statimq; imperauit ut hi omnes parati essent, ut quũ signũ daret, portis irruptionem facerent, aut uincere mori'ue sibi certum esse. Hæc postquam locutus est, conciliũ dimisit. Amphimachum secũ duxit, dixitq; ei, uereri se ab his qui pacem suadebant ne oppidum prodant, eosq; habere multos de plebe qui unà sentirent, opus esse eos interfici. Quòd si hoc factũ fuerit, se esse patriam defensurum, Argiuosq; superaturum. Simulq; rogat ut sibi fidelis & audiens, paratusq; cum armatura esset, ut sine suspicione fieri posit. Simulq; suasit Amphimachus ad cœnam eos uocari, diuinãq; rem facturum, & ita insidijs circumuenturũ. Amphimachus ita se facturum promisit, & ab eo discessit. Eodem die conueniunt Antenor, Polydama

damas, Vcalegon, Amphidamas, Dolon, dicunt se mirari regis pertinaciã, quum patriam & comites perire malit quàm pacem facere. Antenor ait se inuenisse quod sibi & illis in commune prospiciat, si sibi fides seruaretur. Omnes fidem obstringunt. Antenor ut uidit se obstrictũ, mittit ad Aenean, dicens patriam esse prodendam, & sibi suisq; cauendum esse, ad Agamemnonem de his rebus aliquem esse mittendum, qui id sine suspicione curet maturandum esse. Animaduertisse Priamum iratum, quia ei pacem suaserit, de cõsilio surrexisse, & uereri ne quid noui cõsilij ineat. Itaq; omnes promittũt, statimq; Polydamantem, qui ex his minimè inuidiosus erat, ad Agamemnonem clàm mittunt. Polydamas in castra Argiuorum peruenit, Agamemnonẽ conuenit, dixitq; ea quæ suis placerẽt. Agamemnon clàm nocte omnes in concilium conuocat, & refert ea quæ audiuit, quid cuiq; uideatur dicere iubet. Inde omnibus placitum est, ut fides proditoribus seruaretur. Vlysses & Nestor uereri se dixere hãc rem subire. Neoptolemus hos refutat, inter se certant: placitũ est si-

gnum

gnum à Polydamante exigi. Et idipsum per Sinonem ad Aenean, & Anchisen, & Antenorẽ mittit. Sinõ ad Troiã proficiscitur. Et quia nondum claues portæ Amphimachus custodibus tradiderat, signo dato Sinon uocem Aeneæ & Antenoris audiendo confirmatus, Agamẽnoni renunciat. Tunc placitum est omnibus fidẽ dari, fœdere firmari, iureiurando stringi, eo pacto ut si oppidũ proxima nocte tradidissent, Antenori, Aeneæ, Vcalegoni, Polydamanti, Doloni, necnon liberis, coniugibus, propinquis, amicis, suisq; omnib⁹ fides seruaretur, & sua causa omnia sibi liceat habere. Pacto confirmato, iureiurando adstricto, suadet Polydamas noctu exercitum ad portam Scæam adducant, ubi extrinsecus caput equi sculptũ est, ibi præsidia habere, noctu Antenorẽ & Anchisen exercitui Argiuorum portam reseraturos, eisq; lumen prolaturos. Id signum eruptionis fore dicunt, qui ibi præsto forent qui ad regẽ eos ducant. Postq̃ pacta data sunt, Polydamas in oppidum rediit, rẽ peractã denũciat, dicit Antenori & Aeneæ, cæterisq; quibus placitũ erat, ut suos omnes addu-

cãt,

cant, & noctu Scæam portam aperiant, lumen ostendant, exercitum inducant. Antenor, & Aeneas noctu ad portam præsto fuere, Neoptolemum susceperũt, exercitui portam reserauere, lumen ostendêre, fugam præsidio sibi suisq; omnibus præuidere. Neoptolemus præsidium dat. Antenor eum in regiã duxit, ubi Troianis positum præsidium erat. Priamum persequitur, quem ante aram Iouis Hercei obtruncat. Hecuba dũ fugit cũ Polyxena, Aeneas occurit. Polyxena ei se tradidit, quã Aeneas ad patrẽ Anchisen abscondit. Andomacha & Cassandra in ædem Mineruæ se eccultant, tota nocte non cessant Argiui deuastare, prædamq; facere. Postquàm dies illuxit, Agamemnon omnes duces in arcem conuocat, dijs gratias egit, exercitum collaudat, omnemq; prædam iubet in medio reponendam, quam omni exercitui æquè partitus est: simulq; exercitum consulit an placeat Antenori & Aeneæ, qui patriam prodiderint, fidem seruari. Exercitus omnis conclamat placere sibi, conuocatis que omnibus uniuersa quæ erant reddiderunt. Antenor rogat Agamem-

no-

nonem ut sibi loqui liceret. Agamemnon dicere iubet. Mox ut loqui cœpit, primò omnibus Graijs iuuenibus gratias egit, simulq; commemorat Helenum & Cassandram pacem semper patri suasisse, Achillemq; suasu Heleni sepulturæ cõditum fuisse. Agamemnon ex consilij sententia Heleno & Cassandræ libertatem reddidit. Helenus Agamemnonem pro Hecuba & Andromacha deprecatur, commemoratq; semper ab his esse dilectum. etiam his ex consilij sententia libertas concessa est. Interea prædam omni exercitui diuisit, dijs gratias egit, hostias immolauit, & quinto die statuit iter pergere. Vt autem dies profectionis aduenit, tempestates magnæ exortæ sunt, & per aliquot dies remãsere. Calchas respondit inferis satisfactum nõ esse. Neoptolemo in mentem uenit, Polyxenã, cuius causa pater eius perierat, in regia non esse inuentã. Agamemnõ poscit, conqueritur, exercitum accusat, Antenorem accersiri iubet, imperat ut diligenter eam inquireret, inuentamq; ad se adduceret. Mox Antenor ueniens ad Aenean, & Polyxenam ab eo absconsam suscipiens, ad Aga

memnonem eam duxit. Agamemnon Polyxenam Neoptolemo dedit, quam accipiens ad tumulum patris iugulauit. Tunc Agamemnon iratus Aeneæ, quòd Polyxenam absconderat, cum omnibus suis à patria protinus discedere iubet. Aeneas cum suis proficiscitur. Antenori terrã tradidit. Agamemnon profectus est de urbe, uictoria sibi cõcessa. Helena post aliquot dies mœsta magis quàm antè, domum reportatur cũ suo Menelao. Helenus cum Cassandra sorore, & Andromacha Hectoris fratris uxore, & Hecuba matre Cherronesum petit.

DARETIS PHRYGII DE EXCIDIO TROIAE FINIS.

EPITOME AC SVM MA VNIVERSAE ILIA dos HOMERI, PINDA RO Thebano autore.

IRAM pande mihi Pelidæ diua superbi,
Tristia qui miseris iniecit funera Graijs,
Atq; animas fortes heroũ tradidit orco,
Latrantumq; dedit rostris uolucrũq; trahẽdos
Illorum exangues inhumatis oßibus artus.
Conficiebat enim summi sententia regis,

Ex quo contulerant discordi pectore pugnas
Sceptriger Atrides, & bello clarus Achilles.
Quis Deus hos fato tristi contendere iussit?
Latonæ & magni proles Iouis. iste Pelasgûm
Infestam regis pestem in præcordia misit,
Implicuitq; graui Danaorum corpora morbo.
Nam quondã Chryses solenni tempora uitta
Implicitus, raptæ fleuit solatia natæ,
Inuisosq; dies inuisaq; tempora noctis
Egit, & aßiduis impleuit questibus auras.
Postq̃ nulla dies animum mœrore leuauit,
Nullaq; lenibant patrios solatia fletus,
Castra petit Danaûm, genib⁹q; affusus Atridæ
Per superos regniq; decus miserabilis orat
Vt sibi causa suæ reddatur nata salutis:
Dona simul profert. uincuntur fletibus eius
Myrmidones, reddiq; patri Chryseida cẽsent.
Sed negat Atrides, Chrysenq; excedere castris
Despecta pietate iubet. ferus oßibus imis
Hæsit amor, spreuitq; preces dãnosa libido.
Contemptus repetit Phœbeia templa sacerdos,
Squallidaq; infestis mœrẽs secat unguibus ora,
Dila-

Dilaceratq́; comas, annosáq; tempora plangit.
Mox ubi depositi gemitus, lachrymæq́; quierũt,
Vatidicis sacras compellat uocibus aras:
Quid coluisse mihi tua numina Delphice *pdest,*
Aut castam uitam multos duxisse per annos?
Quid'ue iuuat sacros posuisse altaribus ignes,
Si tuus externo iam spernor ab hoste sacerdos?
En hæc defectæ redduntur dona senectæ.
Si gratus tibi sum, sim te sub iudice tutus.
Aut si quã ut luerẽ sub acerbo crimine pœnã
Inscius admisi, cur ò tua dextera cessat?
Posce sacros arcus, in me tua dirige tela:
Autor mortis eris certè Deus. *ecce merentem*
Fige patrem: cur nata luit peccata parentis,
Atq; hostis duri patitur miseranda cubile?
Dixerat, ille sui uatis prece motus, acerbis
Luctibus infestat Danaos, *pestẽq́; per omnes*
Immittit populos. uulgus ruit undiq; Graiũ,
Vixq́; rogis superest tellus, uix ignibus æther,
Deerat ager tumulis, iam noctis sidera nonæ
Transierant, decimusq́; dies patefecerat orbẽ:
Tunc Danaũ *proceres in cœtũ clarus* Achilles

Conuocat, & causas hortatur pestis iniquæ
Edere Testoridē. tūc Calchas numina diuū
Consulit, & causas pariter finemq; malorum
Inuenit, effariq; uerens, ope tutus Achillis
Hæc ait: Infesti placemus numina Phœbi,
Reddamusq; pio castam Chryseida patri,
Si uolumus Danai portus intrare salutis.
Dixerat, exarsit subitò uiolentia regis.
Testoridem dictis primùm cōpellat amaris,
Mendacēq; uocat, magnūq; incusat Achillem,
Inq; uicem ducis inuicti conuitia suffert.
Cōfremuēre omnes. tandē clamore represso
Cogitur inuitos æger dimittere amores,
Intactamq; pio reddit Chryseida patri,
simul Multaq; dona *super: quā cūctis notus Vlysses
Impositam puppi patrias deuexit ad arces,
Atq; iterū ad classes Danaûm sua uela retorsit.
Protinus infesti placantur numina Phœbi,
Et propè consumptæ uires redduntur Achiuis.
Non tamen Atridæ Chryseidis excidit ardor:
Mœret, & amissos deceptus luget amores.
Mox rapta magnū Briseide priuat Achillem,
So-

Solaturq́; suos alienis ignibus ignes.
At ferus Aeacides nudato protinus ense
Tendit in Atriden, & ni sibi reddat honestæ
Munera militiæ, letum crudele minatur.
Nec minus ille parat contrà defendere sese,
Et nisi casta manu Pallas tenuisset Achillem,
Turpem cæcus amor famam liquisset in æuũ
Gentibus Argolicis. cõtempta uoce minisq́;
Inuocat æquoreæ Pelides numina matris,
Ne se plus Thetis contrà patiatur inultum.
At Thetis audita nati prece, deserit undas,
Castraq́; Myrmidonũ præteruolat, inde ꝑ auras
Emicat æthereas, & in aurea sidera fertur.
Tunc genibus regis sparsis affusa capillis,
Pro nato ueni genitrix en ad tua supplex
Numina, summe parẽs: ulciscere meq́; meũq́;
Corpus ab Atride. quòd si permittitur illi,
Vt flammas impune mei uiolaret Achillis:
Turpiter occiderit superata libidine uirtus.
*Iuppiter huic *dixit, tristes depone querelas* contrà
Magni diua maris, mecum labor iste manebit.
Tu solare tui mœrentia pectora nati.

 Di-

Dixit, & illa leuis cœli delapsa per auras
Littus adit patrium gratasq; sororibus undas.
Offensa est Iuno, Tantũq; (ait) optime cõiunx
Dorida nata ualet, tantũ debetur Achilli,
Vt mihi, quæ cõiunx dicor tua, quæq; sororis
Dulce fero nomen, dilectos fundere Achiuos,
Et Troum renouare uelis in prælia uires?
Hæc ita dona refers nobis? sic diligor à te?
Talibus incusat dictis irata Tonantem,
Inq; uicem summi patitur conuitia regis.
Tandem interposito lis omnipotẽte resedit,
Conciliũq; simul genitor dimittit ab aula.
Interea sol immenso descendit olympo,
Et dapibus largis curant sua corpora diui,
Inde petunt thalamos iucũdaq; dona quietis.
Nox erat, & toto fulgebant sidera cœlo,
Humanũq; genus requies diuumq; tenebat,
Tũc pater omnipotẽs somnũ uocat, ac ita fatur:
Vade age per tenues auras lenissime diuûm,
Argolicíq; ducis celeri pete castra uolatu,
Dũq; tuo premitur sopitus pondere dulci,
Hæc illi mandata refer, cũ crastina primùm
Ex-

Extulerit Titana dies, noctemq́ fugarit,
Cogat in arma uiros, incautũq́ occupet hostẽ.
Nec mora, somnus abit, leuibusq́ per aëra pẽnis
Deuolat in thalamos Agamẽnonis: ille sopore
Corpus inundatũ leni prostratus habebat.
Ad quem sic loquitur curarũ operũq́ leuator:
Rex Danaũ Atrida uigila, & mãdata Tonãtis
Quæ tibi missa simul delapsus ab æthere porto,
Accipe: cũ primùm Titan emerserit undis,
Fortibus arma iube socios aptare lacertis,
Et petere Iliacos instructo milite campos.
Dixit, & has repetit p quas descẽderat auras.
Interea lucem terris dedit ignea lampas,
Conuocat attonitus iussis Pelopeius heros
In cœtum proceres, remq́ omnib⁹ ordine pãdit.
Cuncti promittũt socias in prælia uires,
Hortãturq́ ducẽ: quorum rex fortia dictis
Pectora collaudat, grates agit omnibus æquas.
Hic tũ Thersites (quo nõ deformior alter
Venerat ad Troiã, linguáq́ proteruior alter)
Bella gerẽda negat, patrias hortatur ad oras
Vertere iter: quẽ consilijs illustris Vlysses

Correptum dictis sceptro percussit eburno.
Tunc verò ardescit conceptis litibus ira,
Vix telis caruere manus, ad sidera clamor
Tollitur, & cunctos pugnandi corripit ardor.
Tandem solertis prudentia Nestoris æuo
Compressam miti sedauit pectore turbam,
Admonuitq; duces dictis, responsa recordans
Temporis illius, quo uisus in Aulide serpens
Cõsumpsit uolucrũ bis quatuor arbore fœtus,
Atq; ipsam ualido pugnantẽ pectore contrà
Addidit extremo natorum funere matrem.
Inquit deinde senex, maneo, remaneteq; Achiui,
In decimo labor est quẽ Calchas dixerat anno,
Quo caderet Danaûm uictricibus Ilion armis.
Assensere omnes, laudatur Nestoris ætas,
Conciliũq; simul dimittitur, arma parari
Dux iubet atq; animos aptari et pectora pugnæ.
Postera lux tacitas ut primũ depulit umbras,
Et nitidus Titan radijs patefecerat orbem,
Protinus armari socios iubet acer Atrides,
Et petere Iliacos instructò milite campos.
Vos mihi nũc Musæ (qd enĩ nõ ordine nostis?)

No-

Nomina clara ducũ clarosq́; referte parẽtes,
Et dulces patrias, nã ſunt hæc munera ueſtra:
Dicamus quot quiſq; rates ad Pergama duxit,
Et cœptũ peragamus opus, ſitq́; autor Apollo,
Aſpiretq́; libẽs operi per ſingula noſtro.
Peneleus princeps, bello Laërtius acer,
Arceſilaus atrox, Clonius dux, atq; Protenor
Boëtes decies quinas duxere carinas,
Et tumidos ualido pulſarunt remige fluctus.
Inde Mycenæis Agamemnon finibus ortus,
Quem ſibi delegit bellatrix Græcia regem,
Centum egit plenas armato milite puppes.
Et bis tricenis Menelai nauibus ardor
Inſequitur, totidemq́; ferox Agapenoris ira.
Quos iuxta fidus ſolerti pectore Neſtor,
Conſilioq́; potens, gemina cum prole ſuorum
It cum ter denis munitus in arma carinis.
Aſcadius uirtute potẽs & Epiſtrophus ingẽs,
Gloria Myrmidonũ, ſæui duo robora belli,
Grandia ter denis pulſarunt æquora proris.
At bis uigenas Polybetes atq; Leontes
Inſtruxere rates ornatas milite forti.

Eu-

Eurypylus Stelenusq́; ferox, & fortis in armis
Tidides, ualido pulsarunt remige pontum,
Bisq́; quadragenas onerarunt milite puppes.
Ascalaphusq́; potens, & Telamus acer, uterq́;
Ter denas ualido complerunt milite naues.
At bis uigenas equitum fortissimus Aiax
Instruxit puppes, totidemq́; Abantore natus,
Quos iuxta Graiũ ductor comitatur Achilles,
Cũ quinquaginta materna per æquora uectus.
Thessalici iuuenes Pedippus & Antipus ibant
Altaq́; ter denis sulcarunt æquora proris.
Et tribus assumptis ratib⁹ secat æquora Teucer,
Triptolemusq́; nouẽ, Rhodius quos uirib⁹ acer
Emenelus sequitur minus una naue profect⁹,
Quam duxit Telamone satus Salamini⁹ Aiax.
Ascropus, & magno Thestoride nat⁹, & una
Eubocca, ac magnis Helpenor finibus ortus,
Dulichiusq́; Meges, animisq́; insignis & armis,
Et clara de gente Thoas Andremone natus,
Hi quadragenas omnes duxere carinas.
Et bis sex Ithaci naues solertia duxit:
Quã sequitur totidẽ ratibus Telamoni⁹ Aiax

Egregia uirtute potens, ſimul ordine Phineus
Ire bis undenis tentabat in arma carinis.
Idomeneus & Meriones, Cretæus uterq;,
Bis quadragenis muniti nauibus ibant,
Et totidē puppes clara de gente Menetes
Duxit Athenæus, quos uiribus ambit Achilles.
Amphimachusq́; ferox, Alpinus & Elide nati,
Et clari uirtute Polixeus atq; Diares.
Hi bis uigenas onerarunt milite naues.
Proteſilaus agit totidem fortisq́; Podartes
Inſtructas puppes, quas duxit Oileus Aiax.
At ſeptem Vetonte ſatus tulit arma carinis,
Quē ſequitur iuxta Podalirius atq; Machaon,
Altaq; ter denis ſulcarunt æquora proris.
His ducibus Graiæ Troiana ad littora puppes
Bis ſeptem uenere minus, q̃ mille ducentæ:
Iamq́; citò appulerant claſſes cāposq́; tenebant,
Tunc pater ad Priamū miſit Saturnius Irim,
Quæ doceat fortes ueniſſe ad bella Pelaſgos.
Nec mora, continuò iuſſu capit arma parētis
Priamides Hector, totāq; in prælia pubem
Feſtinare iubet, portisq́; agit agmē apertis.

Cm

Cui fulgens auro caßis iuuenile tegebat
Omni parte caput, munibat pectora thorax,
Et læuã clypeus, dextram decorauerat hasta,
Ornabatq́; latus mucro, simul alta nitentes
Crura tegũt ocreæ, quales decet Hectoris esse.
Hunc sequitur forma melior, nõ fortis in armis,
Belli causa Paris, patriæ funesta ruina,
Deiphobusq́; Helenusq́; simul, fortisq́; Poletes,
Et sacer Aeneas Veneris certißima proles.
Archilochꝰq́; Athamasq́; ferox Antenore nati.
Necnon & proles generosa Lycaonis ibat
Pandarus, & magnæ uirtutis Glaucꝰ in armis,
Amphionq́;, Adrastus, & Austiꝰ atq; Phialtes.
Ibat & Amphimachꝰ Mariꝰq́; insignis uterq;,
Magnanimiq́; duces Rhodiꝰ & Epistrophꝰ ingẽs
Euphoriusq́; ferox, clarusq́; ætate Pyragmes,
Cũ quibus Enesteus ac Amphius, & bonꝰ armis
Ipothus atq; Othamas uenere, Pigerius unà
Ixioneq́; sati, Crontusq́; & Emonius, ambo
Florentes ætate uiri, quos fortis & ingens
Ascanius sequitur, simul & Iouis inclyta ples
Sarpedon, claraq́; satus tellure Chorœbus.

His

His se defendit ducibus Neptunia Troia,
Vicissentq́; dolo Danaũ, nisi fata uetassent.
Iamq́; duæ stabant acies fulgẽtibus armis,
Cum Paris exitiũ Troiæ & funesta ruina,
Armatũ aduerso Menelaum ex agmine uidit,
Seq́; uelut uiso perterritus angue recepit
Ad socios amens. quẽ postq̃ turpiter Hector
Confusum terrore uidet, Proh dedecꝰ, inquit,
Aeternum patriæ, generisq́; infamia nostri,
Terga refers? at non dubitabas hospitis olim
Expugnare toros, cuius nunc defugis arma
Vimq́; times. ubi nunc uires, ubi cognita nobis
Ludorũ quondam uario certamine uis est?
Hic animos ostende tuos, nil adiuuat arma
Nobilitas formæ, duro Mars milite gaudet.
Dum iaceas in amore tuo, nos bella geremus
Scilicet, ut nostrũ fundamus in hoste cruorem.
Aequius aduersis tecũ concurrat in armis
Impiger Atrides. spectet Danaũq; Phrygumq́;
Depositis telis populus. uos fœdere iuncto
Aduersas conferte manus, decernite ferro,
Vestrũ nunc Helenã sumat quis rectius ipsam.

Dixit. quæ contrà paucis Priameius heros,
Quid nimis indignis (inquit) me uocibꝰ urges,
O patriæ germane decus? nam nec mihi cōiūx
Pronaq; luxuria est, fungor uirtutis amore,
Nec uires dextrāq; uiri tentare recuso,
Dummodo uictorē coniūx cū pace sequatur.
Dicta refert Hector, placuit sentētia Graijs.
Protinus accitur Priamus, sacrisq; peractis
Fœdera iunguntur: post hæc discedit uterq;
Depositis telis populus, cāpusq; patescit.
Interea toto discedit ab agmine Troum
Pulcher Alexāder clypeoq; insignis & hasta,
Quē contra paribus fulgēs Menelaus in armis
Constitit, & tecū mihi sunt certamina, dixit,
Nec longū nostra lætabere coniuge, quæ te
Mox rapuit regē, tantūmodo Iuppiter assit.
Dixit, & aduersum se concitat acer in hostē.
Ille uirum forti uenientem reppulit ictu,
Seq; gradu celeri recipit, longèq; frementē
Hastam deinde iacit, quam deuitauit Atrides.
Inq; uicem misso fixisset pectora telo
Prædonis Phrygij, nisi uastum ferrea corpus

Te-

Texiſſet lorica uiri ſeptemplice tergo.
Inſequitur iuxtà clamor, tum aduerſus uterq;
Cõſtitit, & galea galeã terit, & pede plantam
Cõiungit, ſtridet mucro mucrone coruſco,
Corpus collectum tegitur fulgentibus armis.
Non aliter fortes nitida pro coniuge tauri
Bella gerunt, uaſtisq; replent mugitib⁹ auras.
Atq; diu rigido captabant corpora telo,
Tũc memor Atrides raptæ ſibi cõiugis, inſtat,
Dardaniũq; premit iuuenẽ mox enſe rigenti,
Cedentẽq; retrò dum deſuper appetit hoſtem,
Splendidus extremas galeæ percuſſit ad oras.
Deſiluit mucro: gemuerũt agmina Graiûm.
Tũc uerò ardeſcit, quãuis manus enſe carebat,
Et iuuenẽ arrepta proſternit caſſide uictor,
Ad ſocios traheretq;, niſi caligine cæca
Texiſſet Citherea uirum, ſubiectáq; mento
Fortia rupiſſet laxatis uincula nodis,
Vltimus ille dies Paridi foret. abſtrahit auro
Fulgentem galeam ſecum Menelaus, & ardens
In medios mittit proceres, rurſumq; recurrit,
Et magnam ualidis cõtorſit uiribus haſtam

In cladē Phrygij. sua quē Venus eripit hosti,
Et secū in thalamos defert testudine structos.
Ipsa dehinc Helenā muris accersit ab altis,
Dardanioq; suos Paridi deducit amores.
Quē tali postq̄ conspexit uoce locuta est:
Venisti mea flamma Paris, superatus ab armis
Coniugis antiqui. uidi puduitq; uidere,
Arreptū cum te traheret uiolentus Atrides,
Iliacoq; tuos fœdaret puluere crines:
Nostraq; (me miserā) timui ne Doricus ensis
Oscula discuteret, totus mihi mēte relicta
Fugerat ore color, sanguisq; reliquerat artus.
Quis te cū sæuo cōtendere iussit Atrida?
An uaga fama tuas nondū peruenit ad aures
De uirtute uiri? moneo ne rursus iniquæ
Illius tua fata uelis committere dextræ.
Dixerat, & largis perfudit fletibus ora.
Tristis Alexander, nō me superauit Atrides
O meus ardor, ait, sed castæ Palladis ira.
Mox illum nostris succūbere turpiter armis
Aspicies, aderitq; meo Cytherea labori.
Post hæc amplexu per mutua corpora iuncto

Incumbit membris Cygneidos, illa ſoluto
Accepit flammas gremio Troiæq; ſuasq;.
Interea toto Menelaus in agmine Troum
Quærit Alexãdrũ, uictorq; huc fertur et illuc.
Quem frater ſocias acuens in bella cateruas
Adiuuat, & forti populos Phryges ĩcrepat ore,
Et ſeruare iubet leges, Helenamq; repoſcit.
Cũq; inter ſeſe proceres certamẽ haberẽt,
Cõciliũ omnipotẽs habuit regnator olympi.
Fœderaq; intento turbauit Pandarus arcu
Te Menelae petẽs, lateriq; uolatile telum
Incidit, & tunicã ferro ſquãmisq; rigentem
Deſecat. excedit bello gemebũdus Atrides,
Caſtraq; tuta petit. quẽ doctus ab arte paterna
Pæonijs curat iuuenis Podalirius herbis,
Atq; iterũ in cædes horrẽdaq; prælia mittit.
Armauit fortes Agamẽnonis ira Pelaſgos,
Et dolor in pugnã cunctos cõmunis agebat.
Bellũ ingens oritur, multũq; utrinq; cruoris
Funditur, & totis ſternuntur corpora campis,
Inq; uicem Troumq; cadũt Danaũq; cateruæ,
Nec reges datur ulla uiris, ſonat ũdiq; Mauors,

Teloruq; uolant ex cunctis partibus imbres.
Occidit Antilochus rigido demersus in umbras
Ense Calestiadis, optataq; lumina linquit.
Inde manu forti Graioru terga prementem
Occupat Amphione satu Telamonius Aiax,
Et praedurato transfixit corpora telo.
Purpurea uomit ille anima cu sanguine mixta,
Ora rigat moriens. tuc maximus Antiph9 hasta
Viribus aduersis conatus corpore toto
Torquet in Aiace, teluq; errauit ab hoste,
Inq; hostem cadit. ictus in inguine Leucon
Concidit infelix prostratus uulnere forti,
Et carpit uirides moribudus detibus herbas.
Impiger Atrides casu comotus amici,
Demophoonta petit; teloq; aduersa trabali
Tepora transfixit, uaginaq; horridus ensem
Eripit. ille suis moriens resupinus in armis
Occidit, & terra moribudus uertice pulsat.
Post haec Aegaeum saxi deiecerat ictu
Impiger Vmbrasides, dederatq; siletib9 umbris:
Tuncq; auidus praedae iuuene spoliare parabat,
Desuper hasta uenit dextra uibrata Thoantis,

Perq;

Perq; uiri scapulas animosaq; pectora transit.
In uultus ruit ille suos, calidumq; cruorem
Ore uomit, stratusq; super sua palpitat arma.
Sanguine Dardanij manabãt undiq; campi,
Manabant amnes paßim, pugnabat ubiq;
Immixtis ardens amborũ exercitus armis,
Et modò Troianis uirtus, modò crescit Achiuis,
Lætaq; per uarios petitur uictoria casus.
Hic postq̃ Danaûm lõgè cedẽtia uidit
Agmina Tidides, tumidũq; increscere Martẽ,
In medias acies quâ plurimus eminet hostis
Irruit, aduersas prosternit cæde phalãges,
Huc illuc uolat ense ferox, hastãq; coruscat.
Bellica Pallas adest, flagrãtiaq; ignibus arma
Adiuuat, atq; animos iuueni uiresq; ministrat.
Ille (boũ ueluti uiso grege sæua leæna
Quã stimulat ieiuna fames, ruit agmina cõtra
Et prostrata necat uesano corpora dente)
Sic ruit in medios hostes Calydonius heros,
Virginis armigeræ monitis & numine tutus.
Cõuersi dant terga Phryges, fugiẽtibus ille
Instat, & extinctos morientũ calcat aceruos.

Dũq; furit sternitq; uiros, uidet ecce Thoãtis
Aduerso stãtes furibundus in agmine natos,
Aegæũ Idæũq; simul, quẽ cuspide præceps
Occupat antè graui, sed uulnera depulit umbò,
Vibratũq; solo ferrũ stetit. haud mora, totis
Ingentem torquet Tydides uiribus hastam,
Trãsfoditq; uiri pectus: pars cuspidis antè
Eminet, & prodit scapulis pars altera fossis.
Hũc ubi fundentẽ calidũ de pectore flumen,
Versantẽq; oculos, animãq; per ora uomentem
Conspexit frater, stricto celer aduolat ense,
Germaniq; cupit fatorum existere uindex.
Sed neq; uim sæui nec fortia sustinet arma
Tydidæ, contràq; tamen defendere tentat.
Vt uolucris, decerpta sui cũ corpora nati
Accipitrẽ laniare uidet, nec tẽdere contrà,
Auxilium nec ferre suo ualet anxia nato,
Quodq; potest leuib9 plãgit sua pectora pẽnis:
Sic hostẽ Idæus germani cæde superbum
Spectat atrox, miseroq; neqt succurrere fratri:
Et nisi cessisset, dextra cecidisset eadem. (des,
Nec minus in Teucros armis furit acer Atri-
In-

Insequiturq́; acies, & ferro uulnera miscet.
Obuius huic fatis ductus occurrit iniquis
Infelix Rhodius, quem uasto cuspidis ictu
Sternit, & ingenti scapulas trãsuerberat hasta.
Hinc petit Idomeũ de aduersa parte ruentem
Merione satum, cuius post funera lætus
Astropio genitũ Stygias dimittit ad umbras.
Merionis puerum uibrata percutit hasta,
Pergellũq́; necat. uastisq́; horrẽdus in armis
Eurypylus gladio uenientẽ Herpedona fundit,
Et pariter iuuenẽ uita spoliauit & armis.
Parte alia uolitat sinuoso Pandarus arcu,
Tydidẽq́; oculis aduersa per agmina quærit:
Quẽ postq̃ uidit sternentem corpora Troum,
Horrida direxit contento spicula cornu,
Et summas humeri distrinxit acumine partes.
Tunc uerò ardescit iuuenis Calydonius ira,
In medias acies animosi more leonis
Fertur, et Ascroneũ magnũq́; Alpenora fundit,
Cõminus hũc gladio, iaculo ferit eminꝰ illũ.
Inde premit Polydona Abãthaq́; cuspide forti,
Et notũ bello Xãthum, uastũq́; Thoantum.

Post hos infestus Croniūq; & Scemona telo
Perturbat celeri, pariterq; ad tartara mittit.
Tu quoq; Tididæ prostratus Pādare dextra
Occidis infelix accepto uulnere tristi:
Dextera quâ naris fronti coniungitur imæ,
Dißipat, & cerebrū galeæ cū parte reuulsum,
Ossaq; confossa spargit Tidideus ensis.
Iamq; manus Aeneas & Calydonius heros
Contulerant iactis inter se cōminus hastis,
Vndiq; rimabant inimico pectora ferro,
Et modò cedebant retro, modò deinde coibāt.
Postq̃ utriq; diu steterant, nec uulnera magnus
Quâ daret infesto Tidides ense uidebat,
Saxū ingens medio quod fortè iacebat ĩ agro,
Bisseni quod uix iuuenes tellure leuabant,
Sustulit, & magno conamine misit in hostē.
Ille ruit prostratus humo cū fortibus armis,
Quē Venus æthereas genitrix delapsa p auras
Accipit, & nigra corpus caligine condit.
Non tulit Oenides animo, nebulasq; p ipsas
Fertur, & in Venerē flagrātibus irruit armis:
Et neq; quē demens ferro petat inspicit antè,

Cœle-

Cœleſtēq́ꝫ manum mortali uulnerat enſe.
Icta petit cœlum terris Citherea relictis,
Atqꝫ ibi ſidereo queritur ſua uulnera Marti.
Dardaniū Aenean ſeruat Troianus Apollo,
Accēditq́ꝫ animos, iterūq́ꝫ ad bella reduxit.
Vndiqꝫ cōſurgunt acies, & puluere cœlum
Conditur, horrēdisq́ꝫ ſonat clamoribus æther.
Hic alius rapido deiectus in æquora curru
Cōteritur, pedibusq́ꝫ ſimul calcatur equorū.
Atqꝫ alius uolucri traiectus corpora telo,
Quadrupedis tergo pronus ruit. illius enſe
Deiectū longè caput à ceruice cucurrit.
Hic iacet exanimis fuſo ſuper arma cerebro.
Sanguine manat humus, cāpi ſudore madeſcūt.
Emicat interea Veneris pulcherrima proles,
Denſaq́ꝫ Graiorū premit agmina, nudaq́ꝫ latè
Terga metit gladio, funeſtaq́ꝫ prælia miſcet.
Nec ceſſat ſpes una Phrygū fortiſſimus Hector
Sternere cæde uiros atqꝫ agmina uertere Graiū.
Vt lupus in cāpis pecudes cū cernit apertis,
Nō ductor gregis ipſe comes, nō horrida terret
Turba canū, premit eſuriens, & negligit oēs,

In mediosq́; greges auid⁹ ruit: haud sec⁹ Hector
Inuadit Danaos & territat ense corusco.
Deficiūt Graiorū acies, Phryges acrius instāt,
Attolluntq́; animos: geminat uictoria uires.
Vt uidit socios infesto cedere Marti
Rex Danaū, sublimis equo uolat agmina circū,
Hortaturq́; duces, animosq́; in prælia firmat.
Mox ipse in medios audax se proripit hostes,
Oppositasq́; acies stricto diuerberat ense.
Vt Libycus cū forte leo procul agmina uidit
Læta boū paßim uirides errare per herbas,
Attollit ceruice iubas, sitiensq́; cruoris
In mediā erecto contendit pectore turbam:
Sic ferus Atrides aduersos fertur in hostes,
Infestasq́; Phrygū perturbat cuspide turmas.
Virtus clara ducis uires accendit Achiuûm,
Et spes exacuit languentia militis arma.
Funduntur Teucri, Danai lætantur ouantes.
Tandē hic Aeneam immisso contēdere curru
Cōspicit Atrides, strictoq́; occurrere ferro
Apparat, & iaculū quātū furor ipse mouebat,
Viribus intorquet, quod depulit error ab illo

Pe-

Pectus in aurigæ, stomachoq; infigitur alto.
Ille ruens ictu media inter lora rotasq;
Voluitur, & uitã calido cũ sanguine fundit.
Ingemit Aeneas, curruq; animosus ab alto
Desilit, & ualido Cretheona cõminus ictu
Tersilochũq; ferit. quorũ post funera uictor
Paphlagonũ ductor Menelai concidit armis,
Antilochũq; Mison. post hos Iouis inclyta plẽs
Sarpedon bello funesto prælia miscet.
Quẽ contra infelix nõ æquis dimicat armis
Triptolem9 magno sat9 Hercule, sed neq; uires
Hunc seruare patris, nec tot potuere labores,
Quin caderet, tenuẽq; daret de corpore uitã.
Saucius egreditur medio certamine belli
Sarpedon. fraudisq; subit commentor Vlysses,
Et septẽ iuuenũ pulcherrima corpora fundit.
Hinc pugnat patriæ culmẽ Mauortius Hector,
Illinc Tydides, sternuntur utrinq; uirorum
Corpora per cãpos, & sanguine prata rigãtur.
Pugnat bellipotens casta cũ Pallade Mauors,
Ingentẽq; mouet clypeũ, quem sancta uirago
Egit, & extrema percussum cuspide cædit,

At-

Attonitumq́; simul cœlũ petere ipsa coëgit.
Hic ille æthereo queritur sua uulnera regi
Saucius, & magni genitoris iurgia suffert.
Interea magnis Atamãtem uiribus Aiax
Interimit, magnũq́; petit Menelaus Adrastum,
Et trahit ad classes manibus post terga reuĩctis,
Ex hinc deducit lætos ex hoste triumphos.
Incumbunt Danai, cedit Troiana iuuẽtus,
Tergaq́; nuda tegit. sensit Mauortius Hector
Pro Danais pugnare deos, ualidasq́; suorum
Virginis armigeræ subduci numine uires.
Continuoq́; petit muros, Hecubãq́; uocari
Imperat, & diuæ placari numina suadet.
Protinus armatas innuptæ Palladis arces
Iliades subeunt, festisq́; altaria sertis
Exornant, cædũtq́; sacras ex more bidentes.
Dũq́; preces Hecube supplex ad tẽpla Mineruæ
Pro charis natis genitrix & coniuge fundit,
Interea Glaucus stricto cõtendere ferro
Cum Diomede parat, nomẽq́; genusq́; rogãti
Quis sit & unde foret, magnis cũ uirib⁹ hastã
Mittere tentabat, tẽtanti Aetholius heros,

Quò ruis? exclamat, quæ te scelerate furentem
Mens agit imparib⁹ mecum cōcurrere telis? (trā
Hospitis arma uides, Veneris quæ uulnere dex-
Perculit, & summo repulit certamine Martē.
Pone truces animos, infestaq; tela coërce.
Post hæc inter se posito certamine pugnæ
Cōmutant clypeos inimicaq; prælia linquunt.
Colloquium petit interea fidißima coniunx
Hectoris Andromache, paruūq; ad pectora natū
Astyanacta tenet, cuius dum maximus heros
Oscula parua petit, subitò perterritus infans
Conuertit timidos materna ad pectora uultus.
Terribilemq; fugit galeam, cristamq; micantem.
Vtq; caput iuuenis posito detexerat ære,
Protinus infantem geminis amplectitur ulnis,
Attollēsq; manus, precor ò pater optime, dixit,
Vt meus hic pro quo tua numina natus adoro,
Virtutes patrias primis imitetur ab annis.
Hæc ait, & portis acies petit acer apertis,
Vnà deīde Paris. postq̄ in certamina uentū est,
Protinus in mediū procedit maximus Hector,
Graiorumq; duces inuictis prouocat armis.

Nec

Nec mora, continuò fraudis cōmentor Vlysses,
Et ferus Idomeneus, & notus gente paterna
Meriones, Graiūq; simul dux acer Atrides,
Aiacesq; duo clari, speciosus in armis
Eurypylus, magnoq; Thoas Andromene natus,
Quiq; manū Veneris uiolauit uulnere tristi,
Procedūt: aberat nam Troū terror Achilles,
Et dulci cithara diuûm lenibat amores.
Sortes miserūt quis eorum in bella ualeret.
Ergo ubi deiectis auratam regis Atridæ
Sortibus in galeā, magnus processerat Aiax,
Concurrunt armis Aiax crudelis & Hector.
Principio iactis cōmittunt prælia telis,
Mox rigidos stringunt enses, & fortibus armis
Decertant, partesq; oculis rimātur apertis.
Et modò terga petunt, duros modò fortib9 ictus
Depellunt clypeis. ingens ad sidera clamor
Tollitur, & uastis impletur uocibus æther.
Non sic setigeri exacuunt feruoribus iras,
Pectoribusq; petunt uastis, modò dētibus uncis
Alternos uibrāt gladios, & uulnera miscent,
Fortia terga premūt, spumātq; per ora uicissim,

Fu-

Fumigeræ nubes cõcretáq; fulgura & ignes
Iactãtur, magnoq; implẽtur murmure syluæ:
Talis Priamides simul Aiax fortis in armis.
Tandẽ animis armisq; furens Telamoni⁹ Aiax
Insignẽ bello petit Hectora, quáq; patebat
Nuda uiri ceruix, fulgentẽ dirigit ensem.
Ille ictum celeri præuidit callidus astu,
Tergáq; submittit, ferrũq; umbone repellit.
Sed leuis extremas clypei dilabitur oras
Ensis, & exiguo ceruicem uulnere libat.
Acrius aduersum rursus consúrgit in hostẽ
Priamides, nec iam ferro Telamone creatum,
Sed magno saxi iactu petit. at ferus Aiax
Ingentem clypeo septẽplice reppulit ictum.
Et iuuenẽ saxo percussum sternit eodem.
Quẽ leuat exẽptum Graijs inimicus Apollo,
Integratq; animũ. iam rursus ad arma coibant,
Stringebãt iterum gladios, cũ fessus in undas
Cœperat igniferos Titan immergere currus,
Noxq; subire polum: iuxta mittuntur utrosq;
Qui dirimant à cæde uiros, nec segnius illi
Deponũt animos. tunc bello maximus Hector,

Quæ te terra uirum? qui te genuere parentes?
Viribus es proles generoſa atq; inclyta, dixit.
At contrà refferre parat Telamonius Aiax,
Heſiona de matre uides Telamone creatum,
Nobilis illa domus fama, & generoſa propago.
Hector & Heſionæ nomen caſusq; recordans,
Abſiſtamus ait, ſanguis communis utriq; eſt,
Aiacemq; prior aurato munerat enſe.
Inq; uicem, quo ſe bellator cinxerat Aiax
Accepit baltheum uario celamine ſculptum.
Poſt hoc extemplo Troum Danaumq; cateruæ
Diſcedunt, cœlumq; tegit nox atra tenebris.
Implentur dapibus largis Bacchiq; liquore,
Atq; auidè placido tradunt ſua corpora ſomno.
Poſtera cum primum ſtellas aurora fugarat,
In cœtũ uenere Phryges, tũc maximus Hector
Cum ſocijs memorans heſternæ funera noctis
Suadet ut inuictis Helene reddatur Achiuis,
Prædaq; quæ duros Menelai mulceat ignes.
Idq; placet cunctis. cum ſæuo miſſus Atridæ
Pertulit Idæus Troum mandata, neq; ille
Aut animum precibus, nec dictis porrigit aures.

VI-

Vltro etiam castris Idæum excedere iussit.
Paruit hic monitis, iterũq; ad castra reuersus
Troiæ, contemptũ duro se narrat ab hoste.
Interea Danai confusi cæde suorum
Ingentes struxere pyras, collectáq; passim
Fortia tradiderant sociorũ corpora flãmis.
Tũc remouẽt fossas, & uallum robore cingũt.
Vt nitidum Titan radijs patefecerat orbem,
Cõuocat in cœtũ superos pater, & monet oẽs
Ne cõtra sua fata uelint cõtendere diui.
Ipse per æthereas cœli delabitur auras,
Vmbrosisq; simul cõcedit mõtibus Idæ:
Inde acies uidet Iliacas, dextráq; potenti
Sustinet auratas æquato pondere lances,
Fatáq; dura Phrygũ, casúsq; expẽdit Achiuũ,
Et Graiũ clades grauibus præpõderat armis.
Interea Danaos ingenti concitus ira
Priamides agit, & totis supereminet armis,
Vnũ quippe decus Phrygiæ. turbãtur Achiui,
Doricaq; ingẽti complẽtur castra tumultu.
Hortatur socios muris inclusus Atrides,
Lãguẽtesq; animos iuuenũ in certamina firmat.

Princeps Tydides ardentibus emicat armis,
Per med osq; hostes immani turbine fertur.
Hic illi occurrit fatis Aegæus iniquis
Telũ immane manu quatiẽs, quẽ maxim⁹ heros
Occupat, & duro mediũ trãsuerberat ense.
Hinc Phrygias acies uastis protectus in armis
Teucer agit, spargitq; leues in terga sagittas,
Corisiona ferum letali uulnere fundit.
Mox alias acies petit, aurigamq; superbi
Hectoris obtruncat. quẽ saxo Troius heros
Occupat, excussoq; incautũ proterit arcu.
Ast illum fidi rapiunt de cæde sodales,
Prostratũq; leuãt. ruit undiq; turbid⁹ Hector,
Aduersasq; acies infesta cuspide terret.
Sed rursus Danai turbati cæde suorum
Cõcurrunt, iterũq; leues in castra cateruæ
Cõfugiunt, portasq; obiecto robore firmant.
At Phryges obsidunt inclusos aggere Graios,
Excubijsq; premũt muros, flãmisq; coruscant.
Cætera per campos sternit sua corpora pubes,
Indulgentq; mero, curas animosq; resoluunt.
Attoniti Danaûm proceres discrimine tanto

Nec dapibꝰ releuāt animos, nec corpora curāt,
Sed miseri sua fata gemūt. mox hoste repulso
Legatos mittunt, dextramq́; hortātur Achillis,
Vt ferat auxilium miseris. Theteius heros
Nec Danaū capit aure preces, nec munera regis
Vlla referre cupit. nō illum redditus ignis,
Aut intacta suo Bryseis corpore mouit,
Irrita legati referunt responsa Pelasgis,
Et dapibus curant animos, leniq́; sopore
Alterius noctis tardè labentibus astris.
Restabatq́; super tacitæ pars altera noctis
Tunc Danaûm iussu castris Aetholius heros
Egreditur, sociumq́; sibi delegit Vlyssem
Qui secum tacito sublustri noctis in umbra
Scrutetur studio quæ sit fiducia Troum.
Quid'ue agitēt, quātas'ue parēt ĩ prælia uires.
Dūq́; iter horrendū loca per mōtana uagantes
Carpebāt, uenit ecce Dolon, quē Troica pubes
Miserat, ut Danaū solerti pectore uires
Aspiceret, sensusq́; ducū plebisq́; referret.
Quē procul ut uidit socius Diomedis Vlysses,
Abdiderant occultantes sua corpora furtim

In densos frutices, ut spe percussus inani
Troianus iuuenis cursu praecederet illos,
Ne facilè oppressus gressum in sua castra referret.
Pòst ubi trāsierat fidēs aīoq; manuq;
Prosiluere uiri, iuuenēq; euadere cursu
Conantē capiunt, ferroq; manuq; minātur.
Ille timore pauens, uitam cōcedite, dixit,
Hoc unum satis est. quòd si perstatis in ira,
Quāta ex morte mea capietis praemia laudis?
At si cur ueniā tacitis exquiritis umbris,
Maxima Troia mihi currū promisit Achillis,
Si uestras cepisset opes. haec dona secutus,
In dubios casus, coràm quos cernitis ipsi,
Infelix cecidi. nunc uos per numina diuûm,
Per mare, per Ditis fluctus obtestor opaci,
Ne rapere hanc animā crudeli caede uelitis.
Haec pro concessa referetis dona salute,
Cōcilium Priami regis, remq; ordine gentis
Expediā Phrygiae. postq̄ quid Troia pararet
Cognouere uiri, fauces mucrone recluso
Detrudunt iuueni. post haec tentoria Rhoesi
Intrant, atq; ipsum somno uinoq; sepultum

Ob-

Obtruncãt,spoliãtq; uiros,fusosq; per herbam
Exanimãt socios.tunc tristi cæde peracta
Præda humeros onerant,multo cãdore nitẽtes
Rhœsi uentigenas secum adduxere iugales.
Thraces equos rapiũt,quos nec præcedere uen
Nec posset uolucri cursu superare sagitta. (tɔ,
Inde iterum Argolicas primæ sub tẽpore lucis
Ad classes redeunt,quos Nestoris accipit ætas
Ac recipit portis.postq̃ sua castra tenebant,
Facta duci referunt:laudat Pelopeius heros,
Fessaq; iucundæ tradunt sua membra quieti.
Lux exorta uiros in pristina bella remisit,
Instaurantq; animos recreato milite pugnæ
Dardaniũ Danaũq; duces,uolat undiq; nubes
Telorũ,& ferro ferrũ sonat.undiq; mixtis
Inter se strident mucronibus,instat utrinq;
Densa acies,mixtusq; fluit cũ sanguine sudor.
Tandem ferũti Danaûm rex concitus ira
Antiphonẽ ingenti prostratũ uulnere fundit,
Tessandrũq; simul,fratrẽq; ad bella ruentem
Hippolytũ,post hos gladio petit Amphimodõta.
Is fratris dextram gladio ferit,ille dolore

Acrior accepto, fugientem Anthenore natum
Persequitur, traxitq; ferox cũ uulnere pœnas.
Hector tunc pugnæ subit acri concitus ira
Priamides, mox perculsos agit undiq; Graios
Nec Paris hostiles cessat prosternere turmas,
Eurypyliq; femur contento uulnerat arcu.
Incumbunt Troes, fugiunt in castra Pelasgi
Viribus exhaustis, & uastis undiq; firmant
Obicibus muros, saxo Mauortius Hector
Perfringit portas, ferrataq; robora laxat.
Irrumpunt aditus Phryges, atq; in limine primo
Restantes sternunt Graios, ualloq; cateruas
Disturbant, alij scalas in mœnia ponunt,
Et iaciunt ignes, geminat uictoria uires.
De muris pugnant Danai, turresq; per altas
Saxa uolant, subeunt facta testudine Troes,
Ascenduntq; aditus, & totis uiribus instant.
Turbati fugiunt omnes in castra Pelasgi.
Et scandunt puppes, instat Troiana iuuentus
Telaq; crebra iacit, resonat clamoribus æther.
Neptunus uires Danais animumq; ministrat,
Pugna ingens oritur, furit istinc hostis et illinc,
Dextraq;

Dextráq; Idumenei cadit Asius. Hector atrocē
Amphimachū obtrūcat, necnō incūbit in armis
Anchisæ gener Achatius, quem fuderat ense
Magnanimus ductor Rhodius, tunc feruidus ira
Deiphobus ferit Ascalaphū mergitq; sub undas.
Hector ubiq; ferus uiolento pectore sæuit,
Quem saxo ingenti percussum maximus Aiax
Depulit, & toto prostratum corpore fudit.
Concurrit Troiana manus, iuuenéq; uomentem
Sanguineos fluctus, Xanthi lauere fluentis.
Inde iterū ad pugnam redeunt, fit maxima cædes
Amborum, & manat tellus infecta cruore.
Polydamas ualido Protenora percutit ictu,
Amphilochūq; Antenoriden Telamonius Aiax,
Bethæūq; Athamas, Promachū quoq; sternit atro
Penelei dextra, inde cadit Priameia pubes. (cē
Acrius insurgunt Troes ad Achaica bella,
Instaurantq; manus, cedit Pelopeia uirtus
Pulsa metu, uallumq; & muros aggere septos
Transiliunt, alij fossas uoluuntur in ipsas.
Aduolat interea Danaū metus impiger Hector,
Confugiunt iterū ad classes Agamemnonis alæ,

Atq; inde aduersis propellunt uiribus hostē.
Fit pugna ante rates. sæuit Mauortius Hector,
Et poscit flāmas, totāq; incēdere classem
Apparat. huic ualidis obsistit uiribus Aiax
Stans celsa in puppi, clypeoq; incēdia sæua
Sustinet, & solus defendit mille carinas.
Hinc iaciunt Danai robustæ cuspidis hastas,
Illinc ardentes tædas Phryges undiq; iactant.
Per uastos sudor pugnantū defluit artus.
Nō ualet ulterius cladē spectare suorū
Patroclus, subitoq; armis munitus Achillis
Aduolat, & falsa conuertit imagine Troas.
Qui modò turbabāt Danaos animoq; fremebāt,
Nūc trepidi fugiunt. fugiētibus imminet ille,
Perturbat uelox acies, uastūq; per agmen
Fertur, & ingēti Sarpedona uulnere fundit.
Et nunc hos gladio, nunc illos proterit arcu,
Præliaq; horrēdi sub imagine uersat Achillis.
Quē postq̄ socias miscentē cæde cateruas,
Turbantemq; acies respexit feruidus Hector,
Tollit atrox animos, uastisq; immanis in armis
Occurrit contrà, magnoq; hūc increpat ore:

Huc

Huc agè nūc cōuerte grad⁹ fortissime Achilles,
Iam nosces ultrix quid Troiæ dextera poßit,
Et quātum in bello poßit fortißimus Hector.
Nā licet ipse suis Mauors te protegat armis,
Inuito tamē hæc perimet te dextera Marte.
Ille silet, spernitq; minas animosáq; dicta,
Vt quē mentitur uerus credatur Achilles.
Tunc prior intorquet collectis uiribus hastā
Priamides, quā prolapsam celeri excipit ictu
Patroclus, redditq; uices & mutua dona.
Obijcit & saxū multo cū pōdere missum,
Quod clypeo excussum uiridi tellure resedit.
Tūc rigidos stringūt enses, & cōminus arma
Inter se miscent, donec Troianus Apollo
Mentitos uultus simulati pandit Achillis,
Denudatq; uirum. quē bello maximus Hector
Pugnātem falsis postq̄ deprendit in armis
Irruit, & iuuenem nudato pectore ferro
Traijcit, & uictor Vulcania detrahit arma.
Vendicat extincti corpus Telamonius Aiax,
Oppositoq; tegit clypeo. Priameia pubes
Lætitia exultat, Danai dum funera mœrent.

Interea iuuenis tristi cum pube suorum
Testorides in castra gerit miserabile corpus.
Tunc ut Pelidæ rumor diuerberat aures,
Palluit infelix iuuenis, calor ossa reliquit,
Tristia membra simul materno nectit amictu
Deflens Aeacides tristi de cæde sodalis,
Vnguibus ora secat, cõptos in puluere crines
Deformat, scindit firmas de pectore uestes,
Et super extincti prostratus mẽbra sodalis
Crudeles fundit questus, atq; oscula figit.
Mox ubi depulsi gemitus lachrymæq; quierũt,
Tristis ait, iam iamq; meo cruciabere ferro,
Non impune mei lætabere cæde sodalis
Hector ait, magnoq; meo uiolente labore
Persolues pœnas, atq; istis uictor in armis
In quibus exultas, fuso moriere cruore.
Post hoc accensus furijs decurrit ad æquor,
Fortiaq; arma Thetim supplex rogat. illa relictis
Fluctibus auxiliũ Vulcani protinus orat.
Excitat Aethnæos calidis fornacibus ignes
Mulciber, & ualidis fuluũ domat ignib. aurũ.
Mox effecta ferens diuinis artibus arma

Euolat ad Thetidem. quæ postq̄ magn⁹ Achilles
Induit, in clypeū uultus conuertit atroces.
Illic ignipotens mundi cælauerat axem,
Sideraq́; et liquidas redimitas undiq; Nymphas.
Fecerat & mira liquidas Nereidas arte,
Oceanū, terras, & cinctum Nerea circùm,
Annorūq; uices, diuersáq; tempora noctis,
Quattuor & mūdi partes, quātū Arcton ab Au-
Et quātū occasus roseo distaret ab ortu, (stro,
Lucifer unde suis, unde Hesperus, unus uterq;
Exoriatur equis, quantū uel in orbe mearet
Luna caua, & nitida lustraret lampade terras.
Addideratq; freto suo numina, Nerea magnū,
Oceanūq; senem, ×uertentē Prothea semper, nec eūdē
Tritonesq; feros, & amātem Dorida fluctus.
Terra gerit syluas, horrendáq; mōstra ferarū,
Fluminaq;, & montes, cūq; altis oppida muris,
In quibus exercent leges animosáq; iura
Certantes populi. sedet illic æquus utriq;
Iudex, & litem discernit fronte serena.
Parte alia castæ resonant Pæana puellæ, (sat,
Dātq; choros molles, hæc dextra tympana pul-

Illa

Illa lyræ graciles extenso pollice chordas
Percurrit, septẽq; modis modulatur auenis.
Carmina cõponunt mundi resonãtia motum,
Rura colunt alij, sulcant grauia arua iuuenci,
Maturasq; metit robustus messor aristas,
Et gaudet presis immundus uinitor uuis.
Tõdent prata greges, pendẽt in rupe capellæ,
Hic intermedius stabat Mars aureus armis,
Atropos hunc circũstabat, reliquæq; sorores
Sanguineis mœstæ Cloto Lachesisq; capillis.
Talibus ornatus donis Thetydeius heros,
In medias acies immani turbine fertur.
Cui uires præbet casta cũ Pallade Iuno,
Dãtq; aĩos iuueni. uidet hũc Citherei9 heros,
Occurritq; uiro, sed nõ cum uiribus æquis,
Aeacidæ nec cõpar erat, tamen ira coẽgit
Conferre inuictis iuuenẽ cum uiribus arma.
Quẽ nisi seruasset magnarũ rector aquarum,
Vt profugus lætis Troiã repararet in armis,
Augustũq; genus claris submitteret astris,
Non claræ gentis nobis mansisset origo.
Inde agit Aeacides infesta cuspide Teucros,

In-

Ingentemq; manũ prosternit cæde uirorum
Sanguinis Hectorei sitiens. at Dardana pubes
Confugit ad Xãthi rapidos perterrita fluctus,
Auxiliumq; petit diuini fluminis. ille
Instat, & in medijs pugnatur gurgitis undis.
Ira dabat uires, tinguntur sanguine ripæ,
Sparsaq; per totos uoluũtur corpora fluctus.
At Venus & Phrygiæ gẽtis tutator Apollo,
Cogũt in Danaos Xanthi consurgere fluctus,
Vt fera terribili miscentẽ prælia dextra
Obruat Aeacidẽ, qui protinus undiq; totis
Impediatur aquis. sed uasto gurgite præceps
Voluitur, atq; uirũ terrentibus impedit undis,
Prætenditq; gradus. ille omni corpore sæuas
Cõtra pugnat aquas, aduersaq; flumina rũpit,
Et modò disiectis humeris, modò pectore uasto
Propellit fluctus, quẽ longè prouida Iuno
Admonuit rapidæ quo cederet ictibus undæ,
Sanctaq; pugnarũt inter se numina diuûm.
Rursus agit Phrygias ingenti cæde cateruas
Horridus Aeacides, belliq; ardore resumpto
Funereas acies horrendaq; prælia miscet.

Non illum uis ulla tenet, non sæua fatigant
Pectora pugnando, uires successus adauget.
Perculsi dubitant trepida formidine Troes,
Atq; inter muros exhausta penè salute
Confugiunt, portasq; obiecto robore firmant.
Vnus tota salus in quo Troiana manebat,
Hector adest, quē nō duri timor undiq; Martis,
Nec patriæ tenuere preces, quin obuius iret
Et contra magnum contendere uellet Achillē.
Ante oculos subitò uisa est Tritonia Pallas.
Quem procul ut uidit tectū cœlestibus armis,
Pertimuit, clausisq; fugit sua mœnia circum
Infelix portis. sequitur Thetydeius heros
In somnis ueluti cum pectora terruit ira.
Hic rursus super insequitur, fugere ille uidetur,
Festinantq; ambo : gressum labor ille moratur,
Alternis poterant insistere cœpta periclis,
Nec requies aderat, furor undiq; concitat iras.
Spectant de muris miseri sua fata parentes,
Pallētemq; uident supremo tempore natum,
Quem iam summa dies suprema luce premebat.
Huic subitò ante oculos similis Tritonia fratri
Occur-

Occurrens iuuenem ſimulato decipit ore:
Nam nunc Deiphobi tutum ſe credidit armis.
Trãſtulit ad Danaos iterum ſua numina Pallas.
Concurrunt iactis inter ſe comminus haſtis
Inuicti iuuenes, hic uaſtis intonat armis,
Ille hoſtẽ ualidũ nequicquam umbone repellit,
Alternisq; ferox mutat congreſsibus ictus.
Sudor agit riuos, enſem terit horridus enſis,
Collatusq; hæret pede pes, & dextera dextræ.
Interea ualidam Thetydeius extulit haſtam,
Inq; uirum magnis emiſſam uiribus egit.
Quam poſt elapſam uitauit callidus Hector.
Exclamant Danai. contrà Priameius heros
Vibratum iaculum Vulcania torquet in arma.
Nec ſucceſſus adeſt, nã duro inflectitur auro:
Diſsiluit mucro, gemuerunt agmina Troum.
Concurrunt iterum collatis fortiter armis,
Inq; uicem ſtrictos commutant cõminus enſes.
Nec ſufferre ualet ultra ſortemq; ſupremam
Horruit inſtantem defectis uiribus Hector.
Dumq; retrocedit fraternaq; feſſus in armis
Reſpicit auxilia, & nullam uidet eſſe ſalutem,

Sen-

Sensit adesse dolos. quid agat? quæ numina supplex
Inuocet? in toto lãguescũt corpore uires
Auxiliumq; negant, retinet uix dextera ferrũ,
Nox oculos inimica tegit, nec subuenit ullum
Defenso auxilium, pugnat moriturus, & altos
Corde premit gemitus. instat Nereius heros,
Turbatũq; procul premit undiq;: tũc iacit hastã,
Et medias rigida transfixit cuspide fauces.
Exultant Danai, Troes sua funera deflent.
Tunc sic amißis infelix uiribus Hector,
En concede meos miseris genitoribus artus,
Quos pater infelix multo mercabitur auro:
Dona feres uictor. Priami nunc filius oro,
Te Priamus dux ille ducũ, quem Græcia solũ
Pertimuit. si nec precibus, nec munere uictus,
Nec lachrymis miseri, nec clara gẽte moueris,
Adflicti miserere patris, moueat tua Peleus
Pectora, pro Priamo: pro nostro pignore, Pyrrhus.
Talia Priamides. cõtra quẽ dur' Achilles,
Quid mea supplicib' tẽtas inflectere dictis
Pectora? quẽ possem discerptũ more ferarum,
Si sineret natura, meis absumere malis.

Te

Te uerò tristesq; feræ, cunctæq; uolucres
Diripient, auidiq; canes tua uiscera pascēt.
Hæc ex te capient Patrocli gaudia manes,
Si capiūt umbræ. dū talia magnus Achilles
Ore truci iactat, uitam miserabilis Hector
Reddidit. hūc animo nōdum satiatus Achilles
Alligat ad currū, pedibusq; exāguia membra
Ter circū muros uictor trahit, altius ipsos
Fert domini successus equos. tūc maximꝰ heros
Detulit ad Danaos fœdatum puluere corpus.
Lætantur Danai, plāgunt sua funera Troes,
Et pariter captos deflent cū funere muros.
Interea uictor defletum corpus amici
Funerat Aeacidas, pōpasq; ad funera ducit.
Ter circa tumulū miseros rapit Hectoris artꝰ,
Et uarios cineri ludorū indicit honores.
Tydides Tirisum cursu, pedibusq; ferocē
Merionem superat, luctando uincitur Aiax,
Cuius decepit uires Laërtius astu.
Cæstibus aduersis cūctos superauit Ephœbus;
Et disco fortis Polibætes depulit omnes,
Merionesq; arcu, tandē certamine misso.

In ſua caſtra redit turbis comitatus Achilles.
Flēt miſeri amiſſū Phryges Hectora, totaq; mœ
Troia ſonat plāctu, fūdit miſerāda querelas (ſtę
Infelix Hecube, ſæuisq; arat unguibus ora,
Andromacheq; ſuas ſcindit de pectore ueſtes
Heu tanto ſpoliato uiro. ruit omnis in uno
Hectore cauſa Phrygū, cecidit defecta ſenect9
Adflicti miſerāda patris, quem nec ſua cōiunx
Turbaq; natorū, nec magni gloria regni
Oblitum tenuit uitæ, quin iręt inermis
Et ſolum inuicti caſtris ſe redderet hoſtis.
Mirantur Danaûm proceres, miratur & ipſe
Aeacides animū miſeri ſenis. illa trementes
Affuſis genibus tendēs ad ſidera palmas,
Hæc ait: O Graiæ gentis fortiſſime Achilles,
O regnis inimice meis, te Dardana ſolum
Victa tremit pubes, te ſenſit noſtra ſenectus
Crudelē nimiū. nunc ſis mitiſſimus oro,
Et patris adflicti genibus miſerere precantis,
Donaq; quæ porto miſeri pro corpore nati,
Accipias: ſi nec precibus, nec flecteris auro,
In ſenis extremos tua dextera ſæuiat annos,

Sal

Saltem ſæua pater comitabor funera nati.
Nec iam uita mihi magnos cõcedit honores,
Sed funus crudele meũ. miſerere parentis,
Et pater eſſe meo mitis de * funere diſce. corpore
Hectoris interitu uiciſti Dardana regna,
Viciſti Priamũ. ſortis reminiſcere uictor
Humanæ, uarioſq; ducũ tu reſpice caſus.
His tandẽ precibus motus grãdæuꝰ Achilles
Alleuat à terra, corpuſq; exangue parenti
Reddidit Hectoreũ. poſt hæc ſua dona reportat
In patriã Priamus, triſteſq; ex more ſuorum
Cõparat exequias, ſupremaq; funera ducit.
Tũc pyra cõſtruitur, qua bis ſex corpora Troũ,
Quadrupedes addũtur eis, curruſq; tubæq;,
Et clypei galeæq; graues * argutaq; tela. Argiuaq;
Hæc ſuper ingenti gemitu cõponitur Hector.
Stãt circũ Iliades matres, manibuſq; decoros
Abrũpunt crines, laniataq; pectora tundunt:
Illo nanq; rogo natorum funera cernunt.
Tollitur & iuuenũ magno cũ murmure clamor
Flebilis, ardebat flãma nanq; Ilion illa.
Inter quos gemitus laniato corpore cõiunx

Aduolat Andromache, mediosq́; immittere in
Se cupit Astyanacta tenẽs, quã iussa suo- (ignes
Tristis turba rapit. cõtrà tamen usq; resistit, (rũ
Donec collapsæ ceciderũt robora flãmæ,
Inq́; leues abijt tantus dux ille fauillas.
Tu iam siste gradũ, finẽq; impone labori
Calliope, uatisq; tui moderare carinam,
Quẽ cernis paucis stringentẽ littora remis.
Iamq́; tenẽs portum metãq; patentis Homeri
Pieridũ comitata cohors, submitte rudentes.
Sanctaq́; uirgineos lauro redimita capillos,
Ipsa tuas depone lyras, ades inclyta Pallas.
Tuq́; faue cursu uatis iam Phœbe peracto.

HOMERICAE ILIADOS EPITOMES PER PINDARVM THEBANUM finis.

HOMERICAE ILIA DOS LIBER PRIMVS, VIN CENTIO Obſopœo in- terprete.

DIC dea peſtiferam Pelidæ principis iram,
Quæ dedit innumeros Danais inimica dolores,
Et quæ non paucas heroũ tradidit orco
Illuſtres animas: quorum laniata uoraces
Mēbra canes, auidas etiã pauere uolucres:
Tēpore quo primũ diſcordi pectore litem
Cum magno Atrides durã ſuſcepit Achille.
Ergo quo tandem cõmiſſi numine Muſa

Tantis certarunt odijs heroës Achiui?
Hoc dea Latone, hoc fecit Ioue natus Apollo.
Quippe ille iratus, regiq; infensus Atridæ
Graiorũ dira compleuerat agmina peste,
Propter sacrifici despecta precamina Chrysæ
Quẽ ductor Danaũ indignè tractarat Atrides.
Quandoquidẽ celeres naues accessit Achiuũ
Munera pro nata redimenda ingentia portãs,
Atq; tenens manibus Phœbeas ille coronas
Vnà cum sceptro cunctos orabat Achiuos.
Supplice præcipuè reges est uoce precatus
Vtrosq; Atridas: Vobis ò inclyti Atridæ
Ac alij quotquot classe huc uenistis Achiui,
Dent superi Troiæ subuersis mœnibus urbis
Felicẽ in patriã reditũ, uentosq; secundos.
At uos accepto precio mihi soluite natam
Dilectã, magni reuerentes numina Phœbi.
Omnibus hic una placuit tunc uoce Pelasgis
Esse sacerdotẽ Phœbi reuerẽter habendum,
Claraq; pro capta dona accipienda puella.
At non hæc animo placuit sententia Atridæ,
Sed malè dimittens duro sermone minatur.
Ille

Ille sacerdoti Tymbræi templa colenti:
Ne te effœte senex Troiano in littore iuxta
Naues Argolicas offendā fortè memento,
Aut nūc cunctantē, uel cras huc rursus euntē.
Non erit auxilio sceptrū Phœbiq; corona.
Sacra tibi dabitur per me tibi filia nunquam
Libera seruitio, prius hanc q̄ tarda senectus
Aedibus in nostris patrijs à finibus actam
Curuarit gracili texentem stamine telam,
Participemq; tori nostri, sociāq; cubilis.
Ergo hinc tolle gradū, nec me uerbose lacessas,
Vt poßis iterum tua tecta reuisere sospes.
Sic ait. attonitus tali sermone sacerdos
Mente pauens ceßit dictis iræq; minaci.
Moxq; per undisoni uadebat littora Ponti
Voce silente senex, ac Phœbo multa seorsim
Vota facit regi Latoo sanguine creto:
Phœbe tuas aures fac uerba precātia tangant,
Qui Chrysæ Cillæq; geris pater optime curā,
Et clarā Tenedō sceptri grauitate gubernas.
O' Smintheu, si grata tibi de marmore templa
Cōstruxi solido quōdam, si pinguia sacris

Delie crura tuis adoleui altaribus unq̃
Taurorũ,neq; nõ cæsarũ fortè caprarum,
Da pater hoc potiar concesso maxime uoto,
Vt nostras lachrymas rapta pro uirgine fusas
Dorica fatiferis persoluant agmina telis.
Sic ait.orantẽ properè exaudiuit Apollo.
Nec mora,stellifero ueniẽs descẽdit Olympo.
Flãmato magnũ uoluens sub corde furorem,
Ex humeris arcũq; ferẽs tectãq; pharetram.
Tum quoties gradiẽs se iratũ fortè mouebat,
A' tergo toties clausæ sonuere sagittæ.
Ille ergo compar nocti incedebat opacæ
Ac tandem à ratibus ripa consedit in alta:
Mox telum adducto uelox intorsit ab arcu,
Vnde emissa graui sonuit stridore sagitta.
Primùm letiferis petijt deus agmina telis
Mulorum atq; canũ,tandẽ discrimine nullo
Ipsos Argolicos iaculis inuasit acerbis.
Crebris ergo rogis ardebant funera nigræ
Missa neci,per tela dies nam dura nouenos
Dorica Phœbeæ turbabant castra pharetræ.
Ast ubi iam decimæ lux est exorta diei,

Con-

Concilium populi fortis collegit Achilles,
Admonitu tactus magnæ Iunonis amico.
Nãq; hæc sollicita morientes mẽte Pelasgos
Curabat. cunctis pleno quibus undiq; cœtu
Collectis surgẽs pedibus nõ segnis Achilles,
Talia maturis dictis est uerba profatus:
Censeo nunc iterũ Danaos Atrida retrorsum
Turgida uelifera mensuros æquora classe,
Actos per tumidas uarijs erroribus undas.
Non alia est nobis concessa occasio mortis
Vitãdæ. parili nunc Mars & pestis Achiuos
Absumunt leto. uatis responsa petenda,
Aut sunt sacrifici quærenda oracula nobis,
Aut agè Oniropolon poscas, cui somnia parẽt,
(A' Ioue nam ueniunt obscuræ somnia noctis)
Qui gnarus nobis exponat Apollinis iram
Conceptam ex sacris forsan nõ ritè solutis:
Num satur agnorũ uelit aut nidore caprarũ
A' nobis miseram placidus depellere pestem.
His dictis sessum magnus cõcessit Achilles.
Quẽ post surrexit collectos inter Achiuos
Calchas Testorides Danaũ celeberrim⁹ augur, Calchas.

Qui cũ præteritis callens præsentia rebus,
Norat quid ferrẽt secum quoq; fata futura.
Tũc etiã instructis ratibus comitatus Atridas
Dux fuit Argiuis Troiana ad mœnia propter
Notitiã augurij, quo munere Phœbus Apollo
Donarat uatẽ præclaro Testore natum.
Ergo in concilio sic est exorsus Achiuis.
Vt tibi Apollinei memoretur causa furoris,
Imperio mandas nobis illustris Achille.
Hãc nõ inuita referã tibi mente, uicißim
Si iuratus opem nobis promiseris ipse
Dictis ac manib⁹ prõptum te uelle tueri
Me uatẽ: quoniã, si non sententia ludit
Vana meam mentẽ, cõmota bile tumebit
Iratus cunctos dominans hic inter Achiuos,
Et cuius iussu Danai mandata capessunt.
Iam plus sceptrigeri ualet alta potẽtia regis,
Prosequitur quoties feruenti pectoris æstu
Sorte minore uirũ. q̃uis ad tempus atrocem
Lenito stomacho placidè cõcoxerit iram:
Pòst tamẽ accensis redit in præcordia flãmis
Ira iterũ: quæ non, nisi sit sese ulta, quiescit.

Dic

Dic ergo num sis nos defensurus Achille?
Talib⁹ huic contrà dictis respondit Achilles;
Eloquere audaci conceptas pectore sortes,
Ac nobis quæcunq; tenes præsaga Pelasgis
Verba refer posito uates uenerande timore.
Per tua fatidici iuro tibi numina Phœbi,
Cui tu uota uouens nobis oracla retexis,
Dum mea uita mihi fato tardante superstes
Manserit auricomi cernēti lampada solis,
Nemo te manibus temerè uiolabit adortus
Vim faciēs Danais ex oībus inclyte Calchai
Non si uoce tua fuerit perstrictus Atrides,
Qui proceres cunctos hic se præcellere iactat.
Tum confirmatus fidenti pectore uates
Integer his dictis fortē compellat Achillem:
Haud neglecta deo cōmouit uictima mentē,
Nec cupit iratus taurorū sanguine centum
Splēdida per proceres Danaos sibi sacra parari.
Propter sacrifici fortē stomachatur iniquam,
Quem rex dimisit spretū petulanter Atrides,
Nec precio accepto properauit soluere natā,
Propterea miseros afflixit peste Pelasgos.

Est

Est mala mortiferis etiã insuper ille daturus
Plura suis telis, sed nec contagia morbi
Tollet pestiferi dextra capiente quietem,
Antè nisi charo reddatur filia patri
Non empta, & nullo precio dimissa puella,
Ac mox in Chrysen *fuerit perducta* Hecatõbe.
Munere quo sanctas ubi placauerimus aras,
Spes erit adiutos reualescere posse Pelasgos.
His dictis uates arrepta sede quieuit.
Post hũc exilijt ira inflãmatus Atrides
Militis Argolici *princeps* Agamẽno, *furore*
Intima succenso plenus præcordia, & illi
Vtraq; terribili fulgebant lumina flãma.
Ac primũ dictis Calchanta *inuasit acerbis:*
Improbe nil sanũ solitus prædicere uates,
Grata tuæ semper mala sunt præsagia menti.
Qualia terrifico respondes ore rogatus,
Tempore non ullo felicia dicta dedisti,
Nec manibꝰ nec uoce ualẽs, sed inutile põdus.
Vt nunc cõfirmas præsaga mente Pelasgis,
Scilicet hos Danais *Phœbũ immisisse dolores,*
Pro pulchra quoniã Chryseide *splẽdida dona*

Sumere noluerim, postq̃ retinere Mycenis
Aedibus in nostris statui uice cõiugis illam.
Quippe Clytẽnestræ haud mihi postponẽda ui
Vxori q̃uis teneræ, florẽtibus annis: (detur,
Qua nõ corporeis mẽbris, nõ indole uirgo
Ipsa est inferior, nec mẽte, nec arte Mineruæ.
Attamẽ hanc rursus tristi uolo reddere patri.
Quandoquidẽ hoc uideo factu præstãtius esse.
Nam cupio populi potius seruire saluti,
Quàm quòd pestifera pereat sic morte necat⁹.
At uos q̃primum nobis donũ ite parantes,
Ne rex solus ego reliquos hic inter Achiuos
Indonatus agã: quod q̃ sit nostis iniquum.
Vnde mihi ueniat confectum munus Achiui,
Actutum uobis, uelut impero, quærite cuncti.
Talibus huic cõtrà dictis respõdit Achilles:
Atrida princeps longè cupidißime rerum,
Quod tibi magnanimi præstabũt mun⁹ Achiui?
Nusquam scimus opes cõmunes esse repostas.
Nã quæ direptis lucrati ex urbibus huc nos
Attulimus, dudum iam sunt diuisa Pelasgis:
Nec decet hæc Danaos iterũ collecta referre.

Quo-

Quocirca hanc Phœbo pacatus mitte puellam,
Quã nos muneribus quõdã pensabimus amplis,
Quando Dardaniam nobis Saturnius urbem
Iuppiter infestis dederit subuertere telis.
Talibus hunc contrà dictis cõpellat Atrides:
Hoc equidem nunq̃, quamuis sis fortis Achille,
Concipias animo: nec enim me uincere tali
Fraude potes, nec me compto sermone mouebis.
An cupis, ut postquam donis sis ipse potitus,
Rector ego populi sedeam sine munere solus?
Insuper hanc mandas me irato reddere Phœbo.
Ni mihi magnanimi dederĩt cito munus Achilli,
Quod placeat, quod sit regali nomine dignum,
Debita cessantes quòd si mihi dona negarint,
Fraudatus læsos ueniam ipse ulturus honores.
Aut tu deinde tuis per me priuabere donis,
Siue suis Telamone satus spoliabitur Aiax,
Siue suis Ithacæ saxosæ rector Vlysses.
Ille dolens equidem tumida stomachabitur ira,
Cuius ego intrabo subitis tentoria plantis.
Ista tamen melius pòst discutienda resumam.
Nunc agè pontigradam collecto remige puppim
Aptemus,

Aptemus, qua cum Chryseide sacra ferantur
In Chrysen, unusq; ducum comitetur euntem,
Aut Aiax, aut Idomeneus, aut acer Vlysses,
Aut tu Pelida, quo non immanior alter,
Vt Phœbea pijs placentur numina sacris.
Hũc toruè intutus sic cõtrà affatur Achilles:
Heu mihi perfricto nimium temerarius ore,
Quàm tua corda tumẽt fœdũ spirãtia lucrũ. (uũ
Quis'nã ꝓmpto animo tua dicta capessat Achi-
Certũ ut uadat iter? seu iussos pugnet in hostes,
Martia magnanima subiens discrimina dextra?
Nõ ego belligeros huc propter Troas in armis
Cõcessi auxilium bello laturus Achiuis:
Nulla quia læsit nos unq̃ iniuria Troum.
Nunq̃ per Phrygios nobis subducta latrones
Sũt armẽta boũ, nec equos mihi Teucer abegit,
Pinguia nec patriæ succensis frugibus arua
Vastarunt nostris Phrygij cultoribus hostes.
Plurima nam medio sunt interiecta, peralti
Montes, ac tumidi resonantia flumina ponti.
Atqui nos ingrate sumus tua signa secuti,
Quò lætus tacita sentires gaudia mente,

Dum te germanũq; tuũ dignamur honore.
Tu tamẽ his cunctis nequaq̃ ingrate mouere,
Irrita sed nostri tibi sunt benefacta laboris.
Nunc etiam nobis truculenta uoce minaris
Dona erepturũ, quæ multo parta labore
Poßideo, et nostra est donata hoc munere uirt⁹.
Nunq̃ æquale tibi, nunq̃ par munus habebo,
Hostilem quando subuersis mœnibus urbem
Diripient Danai succensam Marte secundo.
Semper ego uarij grauiora pericula belli
Præ cunctis subeo, maiusq; interritus hasta
Martis opus tolero pugnando cõminus hosti.
Porrò ubi iam partæ Danais sunt præmia palmæ
Distribuenda, tibi longè maiora quieto
Munera dãtur, ego modico cõtentus Achiuas
Accedo naues, ubi iam sum fessus & æger
Aduersus Teucros pugnãdo gnauiter hostes.
Nunc quoniã uideo longè consultius esse
Vt patrias repetam rostratis nauibus oras,
Classe petã Phrygio deserto littore Phthiam.
Nec te cẽsemus, nisi me fortè omnia fallãt,
Spreti quantumuis immensos æris aceruos
Na-

Nacturum certis opibus sub Marte paratis.
Talibus huic cōtrà respōdit rex Agamemnō:
Quòd si tāta fugæ te cepit Achille cupido,
Tolle moras, ac te fugitiuum trade marinis
Fluctib⁹. haud ego te supplex me ꝓpter inertē
Orabo ut maneas. alij sunt deniq; mecum
Argolici proceres ꝑ quos dignabor honore,
Præcipuè superum rector Saturnia proles.
Regibus è cunctis non est inuisior alter
Te mihi. cui semper discors cōtētio cordi est.
Quē nisi pugna iuuat, cui sunt nisi prælia grata
Inuicto reliquos si uincis robore Graios,
Ne cōcessa Iouis tollant tibi munera cristas.
Quin tu cū socijs instructa classe profectus
In patriā tractas regnando sceptra tuorum
Myrmidonū, princeps solio sublimis auito.
Sollicitat nos nulla tui nec cura nec angor,
Sed neq; perculsi te succēsente mouemur.
Attamen audaci tibi præsens ore minabor,
Vt me dispoliat Chryseide Phœbus Apollo,
Quā modò cū socijs & nostra naue remittā:
Sic tua Briseis roseo formosa colore
Cedet rapta mihi statim tua castra petenti,
Quò nō ambiguè posthac cognoscere poßis

t Quan-

Quanta te præstem sceptri uirtute ferocem,
Quo cũ sustineat temerè cõtendere nemo,
Nec cui se cõferre parem desideret ullus.
Talibus Aeacidæ exarsit uiolentia dictis
Voluẽtis geminos dubio sub pectore motus,
Acer an extracto cõsurgens ocyus ense
Tolleret Atriden aliis procul inde fugatis:
Aut an sedato motu cõpesceret iram.
Talia dũ secum suspensa mente uolutat,
Vagina è magna fulgentẽ diripit ensem.
Illico Pallas adest celeri delapsa uolatu,
Miserat hãc cœlo niueis dea Iuno lacertis,
Vtrosq; ex animo parili complexa fauore.
Astitit à tergo, & flaua cõprendit Achillem
Cæsarie adparens nota sub imagine soli,
Præterea nulli dederat se diua uidendam.
Obstupuit subito uisu conuersus Achilles,
Ac mox sagaci cognouit mẽte Mineruam,
Horridus ex oculis illi micat acribus ignis.
Talibus hanc tandẽ compellat uocibus ultro,
Aegiferi cur nata Iouis descendis olympo?
Nunquid ut Atridæ turpandã sanguine cædẽ
Aspicias? atqui tibi sic confirmo futurum
Bellipotẽs uirgo, uelut est petulãsq; procaxq;

Di-

Digna suo capiet semel hic nece præmia fastu.
Talibus hũc glauco cõpellat lumine uirgo:
Venimus incensi sedatũ pectoris iram
De cœlo Pelida tui, si fortè gerendum
Censebis morẽ monitis fortißime nostris,
Misit enim nos huc humeros dea cãdida Iuno
Vtrosq; ex animo parili cõplexa fauore.
Quare agè mitte precor certãtẽ sanguine litẽ,
Ac ensem manibus uagina cõde nitentem:
Obiurga duris potius sermonibus illum.
Pectore sagaci uelut auguror ipsa futurum,
Ac ita certus habe persuasum mẽte ratumq;
Aeacide, quõdam ter tanta tibi affore dona
Illati propter dispendia turpia probri.
Talibus huic cõtrà fortis respõdit Achilles:
Vestra quidẽ fas est ò diua facessere dicta,
Ferueat incensum licet acri pectus ab ira:
Quandoquidẽ hoc uideo factu præstãtius eße.
Nam quicũq; deũ monitis auscultat amicis,
A' superis nullã fert supplex ille repulsam.
Sic ait, atq; manu capulũ cõprendit, & arcta
Rursus fulmineũ uagina cõdidit ensem
Belligeræ uictus placido sermone Mineruæ.
Quæ ꝑperè æthereũ rursus cõscẽdit olympũ,

Magni tecta Iouis repetens, sedesq́; beatas.
At noua Pelides peracerbis iurgia dictis
Incipiens, nondũ cõceptam miserat iram,
Ac tali regem uoce est affatus Atriden:
Helluo uinose, ac oculis fugitiue caninis,
Nunq̃ cum populo paribus circũdatus armis
Ausus es in bello duræ succedere pugnæ.
Sed neq; cũ primis socius cõiunctus Achiuis,
Ausus es insidias infensis tendere Teucris.
Propositã tali noras discrimine mortem.
Tutius at multo Graiorum ad castra sedenti
Est tibi muneribus proceres spoliare receptis,
Quorum forté tua fuerit sententia dispar.
Rex populi uultur, laniatu & sanguine pascens
Te miseræ turbæ, cui nunc dominaris inermi,
Quàm tua pené ferox petulãtia fracta ruißet.
At tibi cõfirmo superũ quoq; numina iurans,
Perq́; etiã hoc sceptrũ, quod nũq̃ frõde renatos
Producet ramos, postq̃ de stirpe recisum
Matre caret, posuitq; comas & brachia ferro,
Nec reflorebit folijs & cortice duro
Nudatũ, sed nunc factũ gestamẽ Achiuis
Iudicibus populũ sancto qui iure coërcent:
Tali confirmo nostrũ tibi pignore uerbum,

Argolicus populus ſiquando requiret Achillis
Forſan opem rigidi preſſus diſcrimine belli,
Quos nullis armis, nulla ratione iuuare
Ipſe queas, & ſi triſti tunc mẽte dolebis,
Scilicet Hectorea quando ſub cuſpide plures
Efflabũt animã miſerãda ſtrage cadentes.
Interno ſed tu laniabis uulnere mentem
Iratus, quòd, qui ſuperat uirtute Pelaſgos,
Illi præſtiteris nullos ingratus honores.
Sic ait, & ſceptrũ in terrã piecit Achilles
Auro exornatũ: dehinc preſſa uoce reſedit.
At parte ex alia rex ſuccenſebat Atrides.
Poſt hæc exilijt Neſtor Neleius heros, Neſtor.
Gentis dux Pyliæ, facundo præditus ore,
Dulcior à cuius lingua uox melle fluebat:
Cui cõſumpta duo mortalis ſecula uitæ,
Et fuerant ſeri conſpecti ſæpe nepotes,
Tertia tum Pylios regnantem uiderat ætas.
Talibus ille duces dictis cõpellat, utriſq;
Ex animo cupiẽs cõſultum fautor amicus.
O ſuperi, quãto lugebit Græcia luctu,
At rurſus quantum gaudebit Troius heros
Cũ natis Priamus, tũ quãto deniq; plauſu
Dardanidæ reliqui exultãtia pectora tollẽt,

Delie crura tuis adoleui altaribus unq̃
Taurorũ, neq; nõ cæsarũ fortè caprarum,
Da pater hoc potiar concesso maxime uoto,
Vt nostras lachrymas rapta pro uirgine fusas
Dorica fatiferis persoluant agmina telis.
Sic ait. orantẽ properè exaudiuit Apollo.
Nec mora, stellifero ueniẽs descẽdit Olympo,
Flãmato magnũ uoluens sub corde furorem,
Ex humeris arcũq; ferẽs tectãq; pharetram.
Tum quoties gradiẽs se iratũ fortè mouebat,
A' tergo toties clausæ sonuere sagittæ.
Ille ergo compar nocti incedebat opacæ
Ac tandem à ratibus ripa consedit in alta:
Mox telum adducto uelox intorsit ab arcu,
Vnde emissa graui sonuit stridore sagitta.
Primùm letiferis petijt deus agmina telis
Mulorum atq; canũ, tandẽ discrimine nullo
Ipsos Argolicos iaculis inuasit acerbis.
Crebris ergo rogis ardebant funera nigræ
Missa neci, per tela dies nam dura nouenos
Dorica Phœbeæ turbabant castra pharetræ.
Ast ubi iam decimæ lux est exorta diei,

Concilium populi fortis collegit Achilles,
Admonitu tactus magnæ Iunonis amico.
Nãq; hæc sollicita morientes mẽte Pelasgos
Curabat. cunctis pleno quibus undiq; cœtu
Collectis surgẽs pedibus nõ segnis Achilles,
Talia maturis dictis est uerba profatus:
Censeo nunc iterũ Danaos Atrida retrorsum
Turgida uelifera mensuros æquora classe,
Actos per tumidas uarijs erroribus undas.
Non alia est nobis concessa occasio mortis
Vitãdæ. parili nunc Mars & pestis Achiuos
Absumunt leto. uatis responsa petenda,
Aut sunt sacrifici quærenda oracula nobis,
Aut agè Oniropolon poscas, cui somnia parẽt,
(À Ioue nam ueniunt obscuræ somnia noctis)
Qui gnarus nobis exponat Apollinis iram
Conceptam ex sacris forsan nõ ritè solutis:
Num satur agnorũ uelit aut nidore caprarũ
À nobis miseram placidus depellere pestem.
His dictis sessum magnus cõcessit Achilles.
Quẽ post surrexit collectos inter Achiuos
Calchas Testorides Danaũ celeberrimꝰ augur, Calchas.

Qui cũ præteritis callens præsentia rebus,
Norat quid ferrẽt secum quoq; fata futura.
Tũc etiã instructis ratibus comitatus Atridas
Dux fuit Argiuis Troiana ad mœnia propter
Notitiã augurij, quo munere Phœbus Apollo
Donarat uatẽ præclaro Testore natum.
Ergo in concilio sic est exorsus Achiuis.
Vt tibi Apollinei memoretur causa furoris,
Imperio mandas nobis illustris Achille.
Hãc nõ inuita referã tibi mente, uicissim
Si iuratus opem nobis promiseris ipse
Dictis ac manib⁹ prõptum te uelle tueri
Me uatẽ: quoniã, si non sententia ludit
Vana meam mentẽ, cõmota bile tumebit
Iratus cunctos dominans hic inter Achiuos,
Et cuius iussu Danai mandata capessunt.
Iam plus sceptrigeri ualet alta potẽtia regis,
Prosequitur quoties feruenti pectoris æstu
Sorte minore uirũ. q̃uis ad tempus atrocem
Lenito stomacho placidè cõcoxerit iram:
Pòst tamẽ accensis redit in præcordia flãmis
Ira iterũ: quæ non, nisi sit sese ulta, quiescit.

Dic

Dic ergo num sis nos defensurus Achille?
Talibꝰ huic contrà dictis respondit Achilles;
Eloquere audaci conceptas pectore sortes,
Ac nobis quæcunq; tenes præsaga Pelasgis
Verba refer posito uates uenerande timore.
Per tua fatidici iuro tibi numina Phœbi,
Cui tu uota uouens nobis oracla retexis,
Dum mea uita mihi fato tardante superstes
Manserit auricomi cernēti lampada solis,
Nemo te manibus temerè uiolabit adortus
Vim faciēs Danais ex oībus inclyte Calchas
Non si uoce tua fuerit perstrictus Atrides,
Qui proceres cunctos hic se præcellere iactat.
Tum confirmatus fidenti pectore uates
Integer his dictis fortē compellat Achillem:
Haud neglecta deo cōmouit uictima mentē,
Nec cupit iratus taurorū sanguine centum
Splēdida per proceres Danaos sibi sacra parari.
Propter sacrifici fortē stomachatur iniquam,
Quem rex dimisit spretū petulanter Atrides,
Nec precio accepto properauit soluere natā,
Propterea miseros afflixit peste Pelasgos.

Est mala mortiferis etiã insuper ille daturus
Plura suis telis, sed nec contagia morbi
Tollet pestiferi dextra capiente quietem,
Antè nisi charo reddatur filia patri
Non empta, & nullo precio dimissa puella,
Ac mox in Chrysen fuerit perducta Hecatõbe.
Munere quo sanctas ubi placauerimus aras,
Spes erit adiutos reualescere posse Pelasgos.
His dictis uates arrepta sede quieuit.
Post hũc exilijt ira inflãmatus Atrides
Militis Argolici princeps Agamẽno, furore
Intima succenso plenus præcordia, & illi
Vtraq; terribili fulgebant lumina flãma.
Ac primũ dictis Calchanta inuasit acerbis:
Improbe nil sanũ solitus prædicere uates,
Grata tuæ semper mala sunt præsagia menti.
Qualia terrifico respondes ore rogatus,
Tempore non ullo felicia dicta dedisti,
Nec manibus nec uoce ualẽs, sed inutile põdus.
Vt nunc cõfirmas præsaga mente Pelasgis,
Scilicet hos Danais Phœbũ immisisse dolores,
Pro pulchra quoniã Chryseide splẽdida dona
Su-

Sumere noluerim, postq̃ retinere Mycenis
Aedibus in nostris statui uice cõiugis illam.
Quippe Clytẽnestræ haud mihi postponẽda ui
Vxori q̃uis teneræ, florẽtibus annis: (detur,
Qua nõ corporeis mẽbris, nõ indole uirgo
Ipsa est inferior, nec mẽte, nec arte Mineruæ.
Attamẽ hanc rursus tristi uolo reddere patri.
Quandoquidẽ hoc uideo factu præstãtius esse.
Nam cupio populi potius seruire saluti,
Quàm quòd pestifera pereat sic morte necat⁹,
At uos q̃primum nobis donũ ite parantes,
Ne rex solus ego reliquos hic inter Achiuos
Indonatus agã: quod q̃ sit nostis iniquum.
Vnde mihi ueniat confectum munus Achiui,
Actutum uobis, uelut impero, quærite cuncti.
Talibus huic cõtrà dictis respõdit Achilles:
Atrida princeps longè cupidißime rerum,
Quod tibi magnanimi præstabũt mun⁹ Achiui?
Nusquam scimus opes cõmunes esse repostas.
Nã quæ direptis lucrati ex urbibus huc nos
Attulimus, dudum iam sunt diuisa Pelasgis:
Nec decet hæc Danaos iterũ collecta referre.

Quo-

Aptemus, qua cum Chryſeide ſacra ferantur
In Chryſen, unusq; ducum comitetur euntem,
Aut Aiax, aut Idomeneus, aut acer Vlyſſes,
Aut tu Pelida, quo non immanior alter,
Vt Phœbea pijs placentur numina ſacris.
Hũc toruè intutus ſic cõtrà affatur Achilles:
Heu mihi perfricto nimium temerarius ore,
Quàm tua corda tumẽt fœdũ ſpirãtia lucrũ. (uũ
Quis'nã ꝓmpto animo tua dicta capeſſat Achi-
Certũ ut uadat iter? ſeu iuſſos pugnet in hoſtes,
Martia magnanima ſubiens diſcrimina dextra?
Nõ ego belligeros huc propter Troas in armis
Cõceßi auxilium bello laturus Achiuis:
Nulla quia læſit nos unq̃ iniuria Troum.
Nunq̃ per Phrygios nobis ſubducta latrones
Sũt armẽta boũ, nec equos mihi Teucer abegit,
Pinguia nec patriæ ſuccenſis frugibus arua
Vaſtarunt noſtris Phrygij cultoribus hoſtes.
Plurima nam medio ſunt interiecta, peralti
Montes, ac tumidi reſonantia flumina ponti.
Atqui nos ingrate ſumus tua ſigna ſecuti,
Quò lætus tacita ſentires gaudia mente,

Dum

Dum te germanũq; tuũ dignamur honore.
Tu tamẽ his cunctis nequaq̃ ingrate mouere,
Irrita sed nostri tibi sunt benefacta laboris.
Nunc etiam nobis truculenta uoce minaris
Dona erepturũ, quæ multo parta labore
Poßideo, et nostra est donata hoc munere uirt⁹.
Nunq̃ æquale tibi, nunq̃ par munus habebo,
Hostilem quando subuersis mœnibus urbem
Diripient Danai succensam Marte secundo.
Semper ego uarij grauiora pericula belli
Præ cunctis subeo, maiusq; interritus hasta
Martis opus tolero pugnando cõminus hosti.
Porrò ubi iam partæ Danais sunt præmia palmæ
Distribuenda, tibi longè maiora quieto
Munera dãtur, ego modico cõtentus Achiuas
Accedo naues, ubi iam sum fessus & æger
Aduersus Teucros pugnãdo gnauiter hostes.
Nunc quoniã uideo longè consultius esse
Vt patrias repetam rostratis nauibus oras,
Classe petã Phrygio deserto littore Phthiam.
Nec te cẽsemus, nisi me fortè omnia fallãt,
Spreti quantumuis immensos æris aceruos

Na-

Nacturum certis opibus sub Marte paratis.
Talibus huic cõtrà respõdit rex Agamemnõ:
Quòd si tãta fugæ te cepit Achille cupido,
Tolle moras, ac te fugitiuum trade marinis
Fluctib⁹. haud ego te supplex me ꝑpter inertẽ
Orabo ut maneas. alij sunt deniq; mecum
Argolici proceres ꝑ quos dignabor honore,
Præcipuè superum rector Saturnia proles.
Regibus è cunctis non est inuisior alter
Te mihi. cui semper discors cõtẽtio cordi est.
Quẽ nisi pugna iuuat, cui sunt nisi prælia grata
Inuicto reliquos si uincis robore Graios,
Ne cõcessa Iouis tollant tibi munera cristas.
Quin tu cũ socijs instructa classe profectus
In patriã tractas regnando sceptra tuorum
Myrmidonũ, princeps solio sublimis auito.
Sollicitat nos nulla tui nec cura nec angor,
Sed neq; perculsi te succẽsente mouemur.
Attamen audaci tibi præsens ore minabor,
Vt me dispoliat Chryseide Phœbus Apollo,
Quã modò cũ socijs & nostra naue remittã:
Sic tua Briseis roseo formosa colore
Cedet rapta mihi statim tua castra petenti,
Quò nõ ambiguè posthac cognoscere possis

Quanta te præstem sceptri uirtute ferocem,
Quo cũ sustineat temerè cõtendere nemo,
Nec cui se cõferre parem desideret ullus.
Talibus Aeacidæ exarsit uiolentia dictis
Voluẽtis geminos dubio sub pectore motus,
Acer an extracto cõsurgens ocyus ense
Tolleret Atriden alijs procul inde fugatis:
Aut an sedato motu cõpesceret iram.
Talia dũ secum suspensa mente uolutat,
Vagina è magna fulgentẽ diripit ensem.
Illico Pallas adest celeri delapsa uolatu,
Miserat hãc cœlo niueis dea Iuno lacertis,
Vtrosq; ex animo parili complexa fauore.
Astitit à tergo, & flaua cõprendit Achillem
Cæsarie adparens nota sub imagine soli,
Præterea nulli dederat se diua uidendam.
Obstupuit subito uisu conuersus Achilles,
Ac mox sagaci cognouit mẽte Mineruam,
Horridus ex oculis illi micat acribus ignis.
Talibus hanc tandẽ compellat uocibus ultro,
Aegiferi cur nata Iouis descendis olympo?
Nunquid ut Atridæ turpandã sanguine cædẽ
Aspicias? atqui tibi sic confirmo futurum
Bellipotẽs uirgo, uelut est petulãsq; procaxq;

Di-

Digna suo capiet semel hic nece præmia fastu.
Talibus hũc glauco cõpellat lumine uirgo:
Venimus incensi sedatũ pectoris iram
De cœlo Pelida tui, si fortè gerendum
Censebis morẽ monitis fortißime nostris,
Misit enim nos huc humeros dea cãdida Iuno
Vtrosq; ex animo parili cõplexa fauore.
Quare agè mitte precor certãtẽ sanguine litẽ,
Ac ensem manibus uagina cõde nitentem:
Obiurga duris potius sermonibus illum.
Pectore sagaci uelut auguror ipsa futurum,
Ac ita certus habe persuasum mẽte ratumq;
Aeacide, quõdam ter tanta tibi affore dona
Illati propter dispendia turpia probri.
Talibus huic cõtrà fortis respõdit Achilles:
Vestra quidẽ fas est ò diua facessere dicta,
Ferueat incensum licet acri pectus ab ira:
Quandoquidẽ hoc uideo factu præstãtius esse.
Nam quicũq; deũ monitis auscultat amicis,
A superis nullã fert supplex ille repulsam.
Sic ait, atq; manu capulũ cõprendit, & arcta
Rursus fulmineũ uagina cõdidit ensem
Belligeræ uictus placido sermone Mineruæ.
Quæ ꝓperè æthereũ rursus cõscẽdit olympũ,

Magni tecta Iouis repetens, sedesq́ beatas.
At noua Pelides peracerbis iurgia dictis
Incipiens, nondũ cõceptam miserat iram,
Ac tali regem uoce est affatus Atriden:
Helluo uinose, ac oculis fugitiue caninis,
Nunq̃ cum populo paribus circũdatus armis
Ausus es in bello duræ succedere pugnæ.
Sed neq; cũ primis socius cõiunctus Achiuis,
Ausus es insidias infensis tendere Teucris.
Propositã tali noras discrimine mortem.
Tutius at multo Graiorum ad castra sedenti
Est tibi muneribus proceres spoliare receptis,
Quorum forte tua fuerit sententia dispar.
Rex populi uultur, laniatu & sanguine pascens
Te miseræ turbæ, cui nunc dominaris inermi,
Quàm tua penè ferox petulãtia fracta ruisset.
At tibi cõfirmo superũ quoq; numina iurans,
Perq́; etiã hoc sceptrũ, quod nũq̃ frõde renatos
Producet ramos, postq̃ de stirpe recisum
Matre caret, posuitq́; comas & brachia ferro,
Nec reflorebit folijs & cortice duro
Nudatũ, sed nunc factũ gestamẽ Achiuis
Iudicibus populũ sancto qui iure coërcent:
Tali confirmo nostrũ tibi pignore uerbum,

Ar-

Argolicus populus ſiquando requiret Achillis
Forſan opem rigidi preſſus diſcrimine belli,
Quos nullis armis, nulla ratione iuuare
Ipſe queas, & ſi triſti tunc mẽte dolebis,
Scilicet Hectorea quando ſub cuſpide plures
Efflabũt animã miſerãda ſtrage cadentes.
Interno ſed tu laniabis uulnere mentem
Iratus, quòd, qui ſuperat uirtute Pelaſgos,
Illi præſtiteris nullos ingratus honores.
Sic ait, & ſceptrũ in terrã piecit Achilles
Auro exornatũ: dehinc preſſa uoce reſedit.
At parte ex alia rex ſuccenſebat Atrides.
Poſt hæc exilijt Neſtor Neleius heros, Neſtor.
Gentis dux Pyliæ, facundo præditus ore,
Dulcior à cuius lingua uox melle fluebat:
Cui cõſumpta duo mortalis ſecula uitæ,
Et fuerant ſeri conſpecti ſæpe nepotes,
Tertia tum Pylios regnantem uiderat ætas.
Talibus ille duces dictis cõpellat, utriſq;
Ex animo cupiẽs cõſultum fautor amicus.
O ſuperi, quãto lugebit Græcia luctu,
At rurſus quantum gaudebit Troius heros
Cũ natis Priamus, tũ quãto deniq; plauſu
Dardanidæ reliqui exultãtia pectora tollẽt,

Huius ubi fuerit iam dedita fama per urbem
Dißidij, & Teucris hæc iurgia uestra patescẽt,
Vos qui consilio Danaos superatis & armis.
Atqui agitè & nostris animos aduertite dictis
Florẽtes iuuenes, me longè ætate minores.
Nanq; uiris quondam melioribus ipse uocat⁹
Cõuixi, qui me nunq̃ spreuere monentem.
Haud unquam tales uidi, nec fortè uidebo
Posthac heroas, qualem uidisse recordor
Clarũ Pirithoũ, regẽq; Dryanta potentem,
Cæneáq;, Exadiũq;, parẽq; deis Polyphemum,
Theseáq; Aegiden cœlestibus æquiparandum.
Hos ego præstantes inuicto robore noui
E' cunctis quot sunt humana stirpe creati.
Et quoniã illorũ bello fuit inclyta uirtus,
Pugnarũt cõtra fortißima mõstra bimembres
Monticolas, uictos dira quos cæde necarũt.
His ego conuixi patria è tellure profectus
Lõginqua iuuenis procul è regione, uocabar
Nãq; p hos pceres precib⁹ socia arma rogãtes,
Et fera pro nostra tolerabam bella uirili
Pugnans aduersus Centauros Marte feroces,
Cum quibus auderet nemo decernere ferro,
Quales nũc homines magno nascũtur in orbe.
Con

Consiliūq; meū moniti meliora probabant,
Parentes dictis māsueto pectore nostris.
Quare uos etiā monitis parete benigni,
Præstat enim nimiū linguæ parēre salubri.
Nec tu rex q̄uis, uelis hūc spoliare puella,
Sed sine possideat, Danai uelut antè dederūt
Hoc illi munus. nec tu cōtendere uerbis
Turpibus Aeacida cōtra fortißime regem
Sustineas: nondū parilē es sortitus honorem
Regis sceptrigeri, quē Iuppiter extulit ipse
Ornatum sceptro, clarū imperijq; corona.
Quòd si præcellis reliquos uirtute uel armis
Viribus inuictus, cœlesti es matre creatus.
Ille tamen melior, quoniā dominatur Achiuis
Pluribus insigni princeps diademate clarus.
At rex ardētem placidè cōpesce furorem.
Supplice Peliden ego uoce precabor Achillem
Vt missum faciat cōmoti pectoris æstum,
Vtile qui cūctis uallum & tutela Pelasgis
Est, quoties feruet cāpo lachrymabile bellum.
Talibus huic cōtra dictis respōdit Atrides:
Ista senex equidē es uero (ut decet) ore locut⁹,
Vir tamen iste cupit cūctos præcellere, cūctos
Imperio premere, & cūctis dominarier audax.

Omnibus hic etiã quæ sunt facienda potẽti
Nequicq̃ nutu Danais præscribere gestit,
An, quia pugnacem superi fecere beati,
Propterea audebit quoq; dijs autoribus idem
Illota lingua magnos incessere reges?
Hũc interpellãs clarus cõpellat Achilles:
Sanè ego nullius deiecta mente momenti
Mancipiũ meritò timidũq; & uile uocarer,
Si, quas tu mandes, tibi rebus in oĩbus amens
Obsequerer. mãdes alijs tua iussa superba,
Nolo mihi quicq̃ præscribas imperites'ue:
Quippe tua haud unq̃ iußus mãdata capessam.
Quin aliud dicam tacita quod mẽte reponas.
Haud ego pro tenera manib⁹ pugnabo puella
Cũ quoq̃, quoniã grati quo munere primũ
Me condonastis, rursus spoliatis eodem.
Porrò si qua mihi reliquarũ cõdita rerum
Sunt iuxta naues, harum contingere quicq̃
Ne uelis inuitis nobis Atrida superbe.
Aut agè tẽtato per uim subducere quicq̃,
Quò tua cognoscãt audacia facta Pelasgi:
Mox tuus infectã sanguis circũfluet hastã.
Sic postq̃ alternis iactassent iurgia dictis,
Cõcio discussa est procerũ surgente corona.

Inde sua Aeacides repetiuit castra ratesq;
Cũ socijs, necnon fido comitãte Patroclo.
At rex æquoreas properè pertraxit in undas
Aptatã remis puppim & naualibus armis.
Huic sacra Phœbeis adolẽda penatibus addit
Inducta pariter roseo Chryseide uultu.
Dux dat⁹ est illis Ithacæ moderator Vlysses.
Inde citò ingressi soluunt de littore funẽ,
Humida currẽtes pandẽtibus æquora uelis.
Atrides populum iussit lustrare piaclis,
Illico purgantur salsum lustralibus extis
In mare proiectis. tum debita sacra litãtur
Ad ripas Phœbo Sigæa per arua comato
Tauri cornigeri, tũ uiscera tosta caprarum.
Sustulit emergẽs nidorẽ ad sidera fumus.
Talia dũ peragũt Graiæ per littora gentes,
Incœptæ nondum liquit rex iurgia litis,
Quã fuit Atrides magno antè minatus Achilli.
Quare Talthybiũ uocat Eurybatẽq; sodalẽ,
Queîs utebatur præconibus atq; ministris,
Ac ait, Ite citi Pelidæ castra petentes,
Ducite prehensam dextra huc Briseida nobis.
Quã si nõ dederit uobis fortasse repugnans,
Actutũ ueniam multis cum millibus ipse.

Illud erit longè, nisi fallor, acerbius illi.
Sic ait, ablegans duro sermone ministros.
Ibant inuiti sterilis per littora ponti.
Postq̃ Myrmidonũ uenere ad castra, propĩquũ
Præ castris illũ & ratibus reperere sedẽtẽ.
His sed conspectis haud est gauisus Achilles.
Perculit hic trepidos regis reuerentia, quare
Stabant attoniti compressa uoce silentes.
At bene quid uellent tristis cognouit Achilles,
Ergo illos ultrò uerbis affatur amicis:
Præcones saluete Iouisq; hominũq; ministri,
Huc ite, & castris propius succedite nostris,
Nullius mihi caussa mali probri'ue fuistis,
Atridæ qui uos huc perpulit imputo totum,
Quin agè chare foras educ Patrocle puellam,
Ac des ducendam præconibus inde duobus.
Quos ego, cui facta est indigna iniuria, testes
Ante deos hominesq; uoco regemq; malignũ,
Si quod tẽpus erit, quod ego citò spero futurũ,
Quo Danai nostræ dextræ socia arma reqrẽt,
Vt properem lapsis bello succurrere rebus.
Namq; parum sano bacchatur pectore demẽs,
Nec quicquam rectè uecors perpendere nouit,
Ante retroq; sagax, oculis uigilantibus utens,

Qui ſine clade queant ſalui pugnare Pelaſgi
Ad naues quoties uis ingruit horrida belli.
Sic ait, auſcultat charo Patroclus amico,
Ac mox è caſtris nitidæ Briſeida formæ
Eductam tribuit mißis auferre miniſtris.
Præcones properè repetunt ueſtigia retrò
Ad claſſē, hos mulier comes eſt inuita ſequuta.
Ipſe ſed à ſocijs longè diſiunctus Achilles,
Vbertim lachrymãs ripa conſedit in alta,
Cœrula conſpiciens undoſi flumina ponti
Multa querens matri palmas utraſq; tetendit:
Chara parēs, poſtquã mihi longa ætate negatũ (eſt
Poſſe frui, certo uiuum debebat honore
Me cumulare deûm genitor Saturnius ingens.
Iam me ne minimo ſpretũ eſt dignatus honore,
Quandoquidē probris me rex affecit Atrides:
Ille tenet noſtrum rapta Briſeide donum.
Sic fatur lachrymãs. hũc mater ut audijt imo
Sub thalamo pelagi, confecto ætate parenti
Accumbens, raptim canis emerſit ab undis,
Haud ſecus ac nebula, et natũ ante reſedit Achil (lē
Fœcũdis uultũ lachrymis ac ora rigantē.
Quem dextra iniecta compellat nomine mater:
Cur uultum lachrymis fœdas ò nate ſerenum?

Re-

Responde, qualis cœpit tua pectora luctus?
Dic agè, ne celes, quò sint hæc cognita utrisq;.
Ille graues gemitus imo de pectore ducēs
Tali compellat respondens uoce parentem.
Sunt prius ista tibi nimium cōperta, quid autem
Hæc memorē repetēs nequicq̄ cuncta scienti?
Venimus in Thebæa sacrā Eetionis ad urbē,
Qua capta est ingēs per nos huc copia prædæ
Adducta, & cunctos inter diuisa Pelasgos.
Hic Danai proceres mirāda uirgine forma
Ante duces alios regem Chryseide donant.
At Chryses Phœbi turbato corde sacerdos
Veloces supplex naues accessit Achiuûm
Munera pro nata redimēda ingētia portans,
In manibusq; gerēs Phœbeas ille coronas
Vnà cum sceptro cunctos orabat Achiuos.
Cū primis humili Atridas est uoce precatus,
Summa quibus belli incūbit mādata duobus.
Omnibus hic una placuit tūc uoce precatis
Esse sacerdotē Phœbi reuerenter habendum,
Tātaq; pro capta dona accipienda puella.
At nō hæc animo placuit sententia regi,
Sed malè dimissum cōterruit ore minaci.
Inde senex ira grauiter succensus abiuit.
Cu-

Cuius multiplices audiuit Apollo querelas,
Quippe sacerdoti propēsa mente fauebat.
Ergo pestiferis inuasit Apollo sagittis
Argiuos: populus feruenti pestis ab æstu
Correptus perijt occūbens clade frequenti.
Omnia nã Danaũ paßim per castra uolabãt
Spicula Phœbeæ sæuißima peste pharetræ.
Præscius augurij hic nobis oracula uates
Calchas faticano quæsitus reddidit ore.
Illico ego Phœbum primus placare iubebam.
At regē ira citò grauis inflãmauit Atriden,
Nec mora, subsiliens durißima uerba minatus
Est nobis, quæ iam uiolenta mēte peregi.
Hãc siquidē in Chrysen unà cũ naue Pelasgi
Legarũt patri, adiecto quoq; munere Phœbo.
Altera per mißos sedenĩ paulo antè ministros
Atridæ iussu è castris abducta puella est,
Quæ mihi per proceres dono data cesßit Achi-
At tibi cura tui mater charißima nati (uos.
Sit precor, adfer opē poteris quancũq; salubrē;
Conscenso cœlo multis uenerata fatiga
Ipsa Iouē precibus, princeps siquãdo timentē
Iuuisti quocũq; modo in cœlestibus illum.
Sæpe tui audiui te patris in ædibus ipse

La-

Lactantem auxilium è superis, quod sola tulisses
Cœlicolum regi, quando Saturnia Iuno
Et pater Oceani simul auxiliante Minerua
Iniectis uoluere Iouem constringere uinclis.
Hic subitò ueniens soluisti uincula capto,
Cẽtimano properè supera ad conuexa uocato,
Quẽ Briareum diui, genus Aegæona uirorum
Nominat, ille suo præstabat corpore patri.
Cui tunc accũbens magnum se mente ferebat.
Hunc etiam ueriti superi desistere cœpto,
Ac Ioue dimisso posuerunt uincla coacti.
Hæc illi in mentẽ memorãs reuocabis, & ambo
Supplicibus genua assistens contingito palmis,
Iuppiter ut Teucris animum uiresq; ministret,
Ipsos sed Danaos proras & littora circum
Oceani à Phrygijs raptetq; trahatq; perẽptos,
Regis ut iniusti cunctis iniuria fraudi
Sit Danais, culpamq; tuam cognoscat Atrides,
Nempe quòd ingratus solito fraudarit honore
Hunc cuius bello supereminet inclyta uirtus.
Inde Thetis natũ lachrymis affatur obortis:
Heu mihi multijugos partu perpessa dolores,
Cur te nate pia nutriui sedula cura?
O utinam citra lachrymas immunis ab omni

Ad naues damno trãquilla mente sederes.
Cũ citò rũpendo approperet tibi stamine fatũ,
Et nũc uita tibi pariter lõgæua negata est,
Et pariter cunctos fortuna uincis iniqua,
Hinc ego te peperi fatis miseranda malignis.
Quod tamẽ exoptas, qđ tuta uoce precaris,
Ipsa Ioui dicã rutilo qui fulmine gaudet,
Cõscensura polũ per nubila densa niuosum:
Et sua fortè meis flectentur pectora dictis.
Tu tamẽ interea ad naues & castra manendo
Indignare ferox malè gratis usq; Pelasgis.
Insuper in totũ fugias certamina belli.
Nãq; per Oceani spatiosa fluẽta profundi
Luce sub hesterna superis comitãtibus iuit
Iuppiter Aethiopũ cõuiuia læta frequentans.
Ast ubi bissenos Phœbeæ lampadis ortus
Aurora extulerit, circũdatus agmine diuûm
Rursus in æthereũ ueniet regressus olympũ.
Tunc ego tecta pet.i summi rectoris, & ipsum
Apprẽsis genub⁹ querulo nimis ore precabor:
Et spero, accipiet uultu mea dicta benigno.
His dictis mater natũ digressa reliquit
Iratum propter nitidã gracilẽq; puellam,
Qua nolẽs per uim fuerat spoliatus Achilles.

Por

Porrò Dulichiæ pubis moderator Vlysses,
Adpulit in Chrysen sacrã ducens Hecatõben.
Ast ubi contigerãt portũ littusq; profundũ,
Vela legunt socij, inq; ratem collecta reponũt.
Funibus ad thecã mali demittitur arbor,
Protinus ad ripã cõpellunt remige puppim.
Anchora proijcitur à prora fune reuincto,
Exinde egreßi flaua potiuntur arena.
Nigra sacra ferunt è puppi debita Phœbo.
Deniq; pontigrada egreditur de naue puella,
Quã citò Apollineas ductã rex sistit ad aras,
Atq; patri tradens sic est exorsus Vlysses:
O' Chrysa regis uenio huc legatus Atridæ,
Ocyus adductã properẽ ut tibi reddere natã,
Necnon pro Danais Phœbo sua sacra litare,
Vt nos fatidici placemus numina diui,
Qui modò luctifera immisit discrimina Graijs.
Sic ait, inq; man⁹ dedit. at pater ipse libẽter
Suscepit natam, socij sed protinus aris
Bellè substructis admorũt sacra ferentes,
Hinc loti salsæ sumpsere piacula frugis.
Hos inter Chryses palmas utrasq; tetendit,
Et sic est Phœbum fidenti uoce precatus:
Phœbe preces nostras placato percipe uultũ,

Qui Chrysæ Cillæq; geris pater optime curã,
Et clarã Tenedon sceptri grauitate gubernas.
Si pater orantẽ non surdis auribus antè
Spreuisti, sed me merito dignatus hónore
Vota exaudisti, ac populũ proceresq; Pelasgos
Afflixti grauiter telis arcuq; timendo:
Da pater hoc iterũ potiar precor optime uoto,
Fac uelis infestã à Danais propellere pestem.
Sic ait. orantẽ properè exaudiuit Apollo.
At postq̃ Phœbi sunt numina magna precati,
Et molæ salsæ libamina proiecerunt,
Principio adductos properãt mactare iuuẽcos,
Exin direptis denudant pellibus ossa,
Crura alij resecant denso nidore tegenda,
Bipartita sacris diuorum cruda reponit
Aris Argolicus flãmis adolenda sacerdos.
Hæc Ithacus flãmæ imponit, uiniq; rubentis
Pocula cœlicolis libat, stat lecta iuuentus
Iuxtà quintuplici serie uerua aspera gestãs.
Crura deis postq̃ superis sunt igne cremata,
Et iam tosta duces gustassent uiscera flammis,
Cætera frustatim cõscindunt, fixáq; longis
Assarunt uerubus multa cura atq; labore.
Porrò ubi cessãtes cõuiuia lauta parassent,
u Di-

Discubuere toris proceres epulisq; fruuntur.
Postq̃ exẽpta fames, & amor cõpressus edendi
Crateras iuuenes statuũt, & uina coronant.
Fundentes cunctis carchesia plena tulerunt.
Inde diem totũ siccantes pocula, Phœbum
Certatim uario placãt modulamine uocum
Argolici iuuenes pulchrũ Pæana canentes,
Laudibus in cœlũ tollunt & carmine natum
Latonæ, quorũ gaudẽs animo audijt hymnos.
Sol ruit interea, & mõtes umbrantur opaci,
Argolici dulcem capiunt in littore somnum.
Iamq; rubescebat radijs mare, et æthere ab alto
Aurora in roseis surgebat lutea bigis.
Ad sua tunc iterum remeantes castra Pelasgi
Nauigio notæ repetebant littora Troiæ.
His deus exciuit felici flamine uentum.
Hinc malũ statuũt instructæ remige puppis,
Albaq; de longo suspẽdunt carbasa malo.
Mox inflat mediũ uenti uiolentia uelum,
Ipsa sed æratam circunsonat unda carinam
Puppi cœruleũ uentis currẽte per æquor.
Iamq; per undosos currebat Dorica fluctus
Puppis, & immensi cãpos salis ære secabat:
Ast ubi Dardaniũ tetigerũt littus & oras

Tro-

Troianas, fuerant qui missi á rege Pelasgi,
In terram traxere ratem, lignisq; locata
Subiectis alta tandem requieuit arena.
Effusi ad puppes socijq; & castra ruebant.
Ad naues sed enim remanens Peleius heros
Irato tacitas aluit sub pectore flammas.
Nunquam concilij commercia clara subibat,
Dura nec audaci repetebat prælia dextra,
Sed charum tristi corrumpẽs pectus ab ira,
Permanet in castris cupidus belli atq; tumult⁹.
Verũ ubi bisseni fulsissent æthere soles
Sidereas iterum superis comitantibus oras
Iuppiter inuisens notũ repetiuit Olympum.
Necdũ etiã matri nati mandata precesq;
Exciderant animo, salsis emersit ab undis,
Ac super æthereas conscẽdit protinus auras.
Repperit hic superûm rectorẽ ingressa sedentẽ
In summo á reliquis seiunctũ uertice cœli.
Protinus ante Iouẽ turbata mente resedit,
Et læua genua, ac dextra pulcherrima mentum
Apprendens, supplex regẽ est affata tonãtem:
Iuppiter oĩpotẽs, rex ac sator inclyte diuûm,
Si quando superos inter, te iuuimus ullis
Officijs, aut ulla meæ tibi gratia linguæ

Profuit, officiosa tuis bene cognita rebus,
Huius fac compos fiam pater optime uoti:
Adde decus nato, meritos si poscit honores:
Illustra extremos obitus, cui funus acerbum
Imminet, & cunctos æui breuitate Pelasgos
Præcurrit, morti fatisq; propinquus iniquis.
Quē nunc indignè probris affecit Atrides,
Possidet illius rapta nam uirgine donum.
Quocirca læsi lachrymas ulciscere nati
Rector cœlicolûm, uires Martēq; fauentem
Addēs Dardanijsq; interrita pectora turmis,
Donec persoluant multo discrimine culpam
Argiui, & natum merito dignentur honore.
Sic ait. hanc tacito neglexit Iuppiter ore,
Nāq; sedens siluit. Thetis ut cōprendit utrūq;
Antè genu læua, sic tum quoq; perstat inhærēs,
Atq; Iouem precibus mox est affata secundis:
Hæc mihi pollicitis confirmans annue certis
Vera, aut me dura spretam dimitte repulsa,
Res uacat ista metu nullis cōiuncta periclis,
Ne qua mihi gnaræ dubitatio fortè supersit
Quàm sim præ cūctis dèa contēptißima diuis.
Inde trahēs imo gemitū de pectore, tali
Voce deā magnus compellans Iuppiter infit:

Perni-

Perniciosa struis Nerine diua profectò,
Infensum quando me reddere dura laboras
Iunoni, dictis ut nos exasperet illa
Turpibus. hæc aliâs obiurgitat ore procaci
Me semper diuûm in cœtu superũq; corona,
Sedula clamat opẽ me tantũ ferre benignam
Troiugenis, quoties sæuit Mars impius armis.
At tu discedas, ne te Saturnia Iuno
Cõspiciat: mihi erũt, quæ poscis, cætera curæ,
Omnia ut hæc effecta suo tibi tẽpore reddam.
Quinetiam capitis nutu tibi signa relinquam,
Maior ut in nostris tibi sit fiducia uerbis.
Hoc inter superos ex me non maius habebis
Signum unq̃, neq; cui maior tribuẽda fides sit.
Quippe meum nunq̃ ueniet reuocabile uerbũ,
Nec manet infectũ, sed ab oĩ fraude remotũ est
Si quod ego capitis nutu confirmo futurum.
Dixerat, atq; superciliis pater annuit atris,
Ambrosiæq; comæ cõcussæ in uertice summo
Sũt Iouis, ac ingẽs nutu tremefactus Olympus.
His ita cõpositis disiuncti protinus ambo
Secessere: Thetis cœlo delapsa sereno
Insiluit põtum ripis undisq; profundum,
Ipse suas sedenim repetiuit Iuppiter ædes.

Surrexere dei proprijs de sedibus omnes,
Et summũ solito regẽ uenerantur honore,
Nec quisq̃ mansit Ioue prætereũte quietus,
Sed contra illius surgentes numen adorant.
Nec latuere doli Iunonẽ: quippe sciebat
Qualia diua Thetis nitidis argẽtea plantis
Cũ Ioue struxisset solo cõmenta susurrans.
Ergo illum subitò dictis inuadit acerbis:
Quẽ tecum dicam modò fraudulente deorum
Cõsilijs fraudẽ arcanis struxisse malignam?
Semper ego gratũ uideo tibi, semper amicum
Me sine cũ superis tacitis gannire susurris,
Cumq; alijs arcana deis tractare, nec unq̃
Ipse uolens nobis alta quæ mente uolutas
Cõmunicas referens animi secreta dolosi.
Ille refert contrà, Ne Iuno subdola speres
Omnes te semper sermones noscere nostros:
Nã tibi erunt, q̃uis coniunx sis nostra, dolori.
Quæ tamen auditu iusta aut iucũda relatu
Cognoro, nec erunt lingua reticenda fideli,
Illa prius nulli memorabo hominũq; deûmq;.
Si qua tamen solus dis ignorãtibus ipse
Scire uolo, hæc Iuno simul inquæsita relĩquas,
Nec uelis anxiferis rimari singula curis.

Ta-

Talibus huic contrà fatur Saturnia Iuno:
Quale tibi uerbū diuûm implacidißime duro
Excidit ore precor? quæ nā quæsita priori
Tempore sunt nobis, aut indagata molestè?
Quādo ita fert animus, statuas quæcūq; place-
Pectore trāquillo. quāq̃ percussa timore (bunt
Ipsa graui uerear ne te persuaserit acris
Pelidæ genitrix niueis argentea plantis:
Nanq; sub auroram tibi supplex astitit. illi
Pollicitis certis mihi confirmasse uidere,
Te fore Peliden ulturum uindice dextra
Occisis multis hostili in littore Graijs.
Iuppiter hanc tali cōpellat uoce uicißim:
Peßima, cōiectas, quæ molior omnia, semper,
Effectū nec te clàm quicq̃ reddere possum.
Esse tuum q̃uis conatum cernis inanem,
Hoc magis ex animis inimica elabere nostris,
Quod grauiter tolerās nimiū patiere dolēter.
Quòd si uera putas, nihilo secus ista placebūt.
Atqui compreßis sessum concede labellis,
Ac nostris animū dictis aduerte quietum,
Ne cuncti nequeāt superi tibi ferre salutem
Asper ubi duris te flentē inuasero palmis.
Dixerat, obstupuit perterrita Iuno timore,

Compressáq; sedẽs actutum uoce quieuit
Demulcẽs charam tristi sub pectore mentẽ.
Indoluere Dei per Olympica tecta frequẽtes.
Incipit his tandẽ sic Mulciber inclytus arte
Charæ gratificans Iunoni uoce parenti:
Res grauis & nullo pacto tolerãda profectò
Hæc erit, indignis si uos contẽdere pugnis
Propter mortales homines iuuat, atq; molesto
Omnia cœlicolas inter miscere tumultu.
Sic omnis perijt genialis gratia mensæ,
Semper enim sequitur uictoria deteriora.
Quocirca matri, q̃uis sit pectore pleno
Prædita, suaderẽ charum uenerata parentem
Placaret, dictis ne surgat rursus acerbis,
Et nobis instructa pater conuiuia turbet,
Diuorum rector, mortales fulmine terrens.
Si uelit è cathedris nos deturbare ruentes,
Cunctis cœlicolis inuicto robore præstat.
Ergo agè chara parẽs, hũc mollib⁹ atq; benignis
Iratum dictis properè lenire memento:
Mox iterum nobis placata mente fauebit.
Hæc ubi dicta dedit, surrexit Mulciber, atq;
Præstantẽ phialam gẽmis ac arte parenti
Obtulit, & dictis illam compellat amicis:

Per-

Perfer, & obdura, q̃uis cruciere dolore
Chara parẽs, ne te, quã diligo, uerbere coràm
Affligi uideã, nec opem tibi ferre benignam
Ipse dolens poßim patria conterritus ira.
Quàm graue sit noſti feruẽti fortè reniti:
Iam tibi nãq; aliâs ſemel auxiliarier auſum,
Me pede correptũ à ſummo eſt iaculat⁹ Olym(po.
Inde ruens tota de cœlo luce ferebar,
Igniferis donec bigis ſol feſſus Iberos
Attigit, excepit me Lemnia terra cadentem.
Spiritus exangui tenuis reſtabat in ore,
Hic me delapſum Lemni fouere latrones.
His dictis, riſit niueis dea Iuno lacertis,
Atq; manu claudi ſuſcepit pocula nati.
Inde alijs aptè ſuperis quoq; uina miniſtrat
Nectareũ fundẽs pleno ex cratere Falernum.
Hinc di perpetuo teſtantur gaudia riſu,
Cernẽtes claudũ ſatagentẽ hinc inde miniſtrũ
Vulcanũ ſuperûm per Olympica tecta deorũ.
Sic per læta diẽ celebrant conuiuia totum,
Donec in Heſperias ſol aureus incidit undas.
Defuit hiſce nihil gaudentes cuius egerent,
Non cithara inſignis qua pulcher luſit Apollo,
Non etiam Aoniæ caſtiſsima turba ſorores

Dulcia concinna modulantes carmina uoce.
At poſtquam toto Phœbus diſceßit Olympo,
Affecti ſomno ſunt ad ſua tecta profecti,
Clarus ubi ignipotẽs magna fabricauerat arte
Aedes cuiq; ſuas ſpacioſa per atria cœli.
Ipſe ſuos repetit thalamos quoq; Iuppiter ingẽs,
Carpſit ubi placidã nunq̃ non antè quietẽ.
Hunc ſequitur lecti cõſors pulcherrima Iuno.

LIBRI PRIMI FINIS.

HOMERICAE ILIA DOS LIBER SECVNDVS, VINCENTIO Obſopœo interprete.

A LTERA *turba deũm noctẽ*
populiq; Pelaſgi
Per totam placido mulcebant
corpora ſomno.
At non ulla quies dulci comitata ſopore
Lumina rectoris magni ſubigebat Olympi,
Ille ſed intento uarios in pectore motus
Voluebat, quinam læſum decoraret Achillem
Multorum fuſo Graiorũ ſanguine iuxta

Ne-

Naues Argolicas Sigæo in littore.tandem
Hæc alternanti potior sententia uisa est,
Regem mendaci deludere imagine noctis.
Hãc pater aligeris cõpellat deniq; uerbis:
Vade comes somni, citò sumptis labere pẽnis
Argolicã ad classem regis tentoria quærens.
Cui mea iussa memor referes, uelut ĩpero, cun
Indutos armis populos dic ipse Pelasgos (Cta,
Educat properè castris ex omnibus acto:
Nũc etenim capiet perituræ mœnia Troiæ.
Amplius haud illi obstabit dissensio diuûm,
Quos precibus cunctos flexit Saturnia Iuno,
Plurima sed miseris struxit discrimina Teucris.
Dixerat. hæc raptim audito sermone uolando
Ad celeres Danaûm curarum filia naues
Venit, ubi Atriden adijt Agamẽnona, molli
Sopitum in castris quem repperit illa quiete:
Hũc iuxta ambrosio recubabat munere somn⁹.
Ergo illi properè stertenti occurrit, & alto
Assistens capiti, in faciẽ conuersa senilem
Nestoris annosi Neleio sanguine creti,
Quẽ reliquis ducib⁹ rex anteferebat Atrides.
Illius hæc formam nota ementita loquela
Cõpellauit, Atrida ducũ illustrissime dormis?

Haud

Haud decet obſcuri conceſſas tēporis horas
Tota noćte ducē pigro trāſmittere ſomno,
Cui populi cōmiſſa ſalus,& credita ſumma
Imperij tanta rerum ſtat mole tuenda.
Nunc aūt paucis princeps mea percipe dićta,
Nanq; tibi à magno uerax Ioue nūcius adſum.
Abſens ille tui curam gerit,ac miſeretur,
Teq; iubet properè caſtris ex omnibus armis
Indutos populos Graiæ producere gentis:
Nunc ſiquidē capies perituræ pergama Troiæ,
Vltra nulla tibi obſtabit diſſenſio diuûm,
Nam precibus cūćtos flexit Saturnia Iuno,
Plurima ſed miſeris ſtruxit diſcrimina Teucris
Non renuēte Ioue.ergo imis mea dićta reponas
Senſibus,illorum capiat ne obliuio mentē
Forte tuam,poſtq̃ ſomni te cura reliquit.
His dićtis,ſubitò ex oculis cōceſſit imago,
Deſeruitq; ipſum uoluentem talia ſecum,
Quæ nōdum optato fuerāt cōplenda labore.
Illo nanq; die ſtolida ſic mēte putabat
Capturum ſeſe ſuperatæ mœnia Troiæ,
Ignarus quid fata Iouis metuenda potentis
Allatura forent,aut quid decreuerat ipſe. (res
Quippe graues gemitꝰ Teucris multosq; dolo-

Nec-

Necnon belligeris duro ſub Marte Pelaſgis
Immiſſurus erat, ſua ſic decreta ferebant.
Excutitur ſomno, tacitas circũſonat aures
Vox audita ſibi per noctem ſacra ſilentẽ.
Ac mox è ſtratis correpto corpore ſurgit:
Regales ueſtes, chlamydẽ tunicãq; decoram
Induit, ac imis addit ſua uincula plantis.
Fulmineũ latis humeris accõmodat enſem,
Tandẽ corripuit ſceptrũ geſtamẽ auorum,
Hoc ille inſtructus naues acceſſit Achæas.
Mox ſurgens aurora ſuis inuaſit Olympum
Ingentem radijs, lucem formoſa reducens
Et ſuperũ turbæ, & cũctis mortalibus almam.
Illico iuſſa dedit præconibus ille ſonoris,
Cõcilium cogant populi properãter Achiui.
Auditis illis citò confluxere Pelaſgi.
Concilium procerum primò collegit Atrides
Neſtoreã ad nauẽ magni regis Pyliorum.
His tunc collectis rex ſic eſt orſus Atrides:
Huc chari pceres aures adhibete benignas.
Mira per ambroſiam nobis inſomnia noctem
Venerunt ſpeciẽ referentia Neſtoris omnem
Et forma & mẽbris & corporis indole nota.
Quorũ me apparẽs ita compellauit imago

Aſſi-

Aßiſtens capiti, Atrida illuſtrißime dormis?
Haud decet obſcuri conceſſas temporis horas
Tota noctè ducem pigro tranſmittere ſomno,
Cui populi commißa ſalus, & credita ſumma
Imperij tanta rerum ſtat mole tuenda.
Nunc aũt paucis princeps mea percipe dicta.
Nãq; tibi à magno uerax Ioue nuncius adſum.
Ille tui ingentem curã gerit, ac miſeretur,
Téq; iubet properè caſtris ex omnibus armis
Indutos populos Graiæ producere gentis,
Nũc ſiquidẽ capies ruituræ Pergama Troiæ.
Vltra nulla tibi obſtabit diſſenſio diuûm,
Nam precibus cũctos flexit Saturnia Iuno,
Plurima ſed miſeris ſtruxit diſcrimina Teucris
Nõ renuẽte Ioue. hæc aïo bene cõdita ſerues.
His dictis ſubitò ex oculis conceßit imago,
Ac me deſeruit grata dulcedine ſomnus.
Quare agitè in pugnã telis armẽtur Achiui,
Quos ego cõficta primũ tentabo loquela,
Si licet, & uobis ſententia noſtra probatur,
Vtq; petãt patrias hortabor nauibus oras.
Porrò uos omni ſtudio retinete uolentes
Terga dare. his dictis ſeſſum cõceßit Atrides.
Poſt hæc ſurrexit Neſtor Neleius heros,
Ne-

Neſtor arenoſæ Pyli rex inclytus annis,
His animo pronus placido ſic incipit ore:
O Danai proceres Mauortia pectora, ſi quis
E' Graijs alius tranquillæ ſomnia noctis
Dixiſſet, certè mendacia uana putaſſem,
Ac mage ueliuolũ fugeremus claſſe per æquor.
Nunc ea cõſpexit reliquis qui præſtat honore.
Quare agitè in pugnam telis armentur Achiui.
His dictis è conſilio digreſſus abiuit.
Altera ſceptrigerũm regũ quẽ turba ſecuta eſt
Atridæ auſcultans. popul⁹ ſe effundit opertos
In campos coiens ſubducta à claſſe, frequentũ
Inſtar apum, quarum ad uernos examina flores
E' petra exeſa properant numeroſa uolando.
Hinc pars feſtinat, pars illinc altera tendit,
Haud ſecus illorũ à caſtris & nauibus ingens
Turba ruit populi innumerabilis, atq; profundo
Incedunt multæ Graiorum in littore gentes
Denſæ in concilium, quos internuncia magni
Oſſa Iouis celeres ad greſſus impulit omnes.
Aſt illi coeunt collecti. concio turbis
Perſtrepit innumeris. ingenti terra gemebat
Sub populis ſtrepitu ſeſſum properantib⁹, illos
Præcones multo retinent clamore, tumultu

Se-

Sedato ut uacuas præberent regibus aures.
Vix tandẽ posito clangore resedit Achiuûm
Sedibus arreptis populus, surrexit Atrides
Argiuûm ductor portans gestamina sceptri
Aurea, Dædalea quæ Mulciber arte pararat,
Ac dederat magno rectori munus Olympi.
Mercurio hæc tribuit Saturnius Argicidæ.
Mercurius Pelopi, regi sed præstitit Atreo
Ipse Pelops, Atreus moriẽs hæc dona Thyestæ
Liquit, at ipse Thyes tandẽ cõcessit Atridæ
Multis ut populis, patrijs rex ille Mycenis
Imperet. hoc gestãs uolitãtia uerba profatur:
O' Danai proceres Mauortia pectora, quali
Me miserũ noxa cõstrinxit Iuppiter hostis,
Qui me pollicitis erexit & annuit antè
Vt patrias iterũ post diruta Pergama sedes
Incolumis peterẽ sortitus ritè regressum.
At nunc damnosa delusum fraude Mycenas
Me iubet incelebrẽ sine re, sine laude redire,
Postq̃ tot populos aduerso Marte peremptos
Amisi. hæc summo placuit sententia regi,
Per quẽ nõ paucæ præclaris mœnibus urbes
Subuersæ prono tetigerunt culmine terram.
Quinetiã posthac uersas populabitur urbes,
Omnia

Omnia nanq; poteſt immenſa potentia patris.
Hoc erit auditu populis quoq; turpe futuris,
Sic fruſtra tanta ac tali cum gente Pelaſgos
Conſertis dextris heroas inutile bellum
Aduerſus Troas numero bellare minores,
Cũ nõdum ullus adhuc lõgi belli exitus inſtet.
Quòd ſi Martigenæ percuſſo fœdere Teucri
Argiuiq; uelint populi numerarier ambo,
Indigenæ ſedenim Troes legerentur ab urbe,
Et nos in decadas diuiſi uina bibentes
Troianũ ciuem qui nobis pocla propinet
Sumamus, multi pocillatoris egerent.
Tanto Dardanidis ego plures eſſe Pelaſgos
Cenſeo, quos urbis tutantur mœnia ciues.
Atqui belligerûm ſociorũ maxima turba eſt,
Qui Priamo aſciti multis ex urbibus adſunt,
Auxilium Teucris duro ſub Marte ferentes.
Illi fruſtrantur dubio mea uota duello,
Nec mihi cõcedunt opulentæ Pergama Troiæ
Quantũuis cupido noſtris excindere telis.
Præteriere nouẽ, lapſis iam mẽſibus anni,
Et modò putreſcunt naualia ligna, rudentes
In cariẽ antiquam uerſi periere ſub imbre.
At noſtræ uxores & pignora chara ſedentes

Fortè domi nostrũ suspensa mente regressum
Expectant, dum nos hic res infecta fatigat.
Huc cuius caussa sulcauimus æquora remis.
Quare agitè & monitis aĩos aduertite nostris,
Conscensa ad patrios fugiamus classe penates:
Amplius haud nostris urbs corruet Ilion armis.
Sic ait, & cunctis patriæ telluris amore
Commouit mentem media de plebe Pelasgis,
Quotquot consilio constabat abesse priori.
Concio digreditur magno cõmota tumultu,
Haud secus Icario motantur in æquore fluctus,
Quos simul ingentes attollũt Eurus & Auster,
Aetherea horrisono ueniũt dum nube boatu.
Ac ueluti Zephyrus segetes hinc inde ꝓfundas
Sæpe mouere solet uehementi flamine spirãs,
Dum flectit fragiles nutãti uertice culmos:
Sic tota Argiuæ cõmota est concio gentis,
Adproperãtq; rates magno clamore ruentes,
Quorũ sub pedibus puluis sustollitur ingens.
Illi se clara cohortantur uoce uicissim
In mare uertẽdas properent attingere naues.
Fit uia purgatis sulcis claßi apta trahendæ,
Dũq; animo reditũ uoluũt, ferit aurea clamor
Sidera, quisq; suæ tollit retinacula nauis.

Hic

Hic equidem in patriã præter decreta rediſſent
Fatorũ Argiui, niſi Pallada Iuno Mineruam
Talibus exhortata foret Saturnia dictis.
Nata Iouis ſummi, uirgo Tritonia Pallas,
Siccine terga dabunt reduces heroes Achiui
Cũ populo ad patrias fugientes nauibus oras?
Tantaq; Dardanio linquetur gloria regi
Scilicet, & Teucris Helene deſerta Lacæna,
Quã propter multi Troiæ ſub mœnibus altis
Oppetiere duces duro ſub Marte Pelaſgi
Hic procul à patria hoſtili in littore cæſi?
Ergo agè te confer properanti concita curſu
Ad populũ, & blandis facundo è pectore dictis
Deprõptis cuiuſq; animum reflecte parato
A' reditu, nullumq; ſinas auertere naues.
Dixerat, hãc audit Tritonia glauca Minerua,
Ac mox à ſummo dea ſe demiſit Olympo,
Et celeri greſſu naues acceſsit Achiuûm.
Tandẽ conſilijs magnũ conſpexit Vlyſſem
Sollicitè ſtantem feruenti in littore, nõdum
Ille ſuas naues pelagi tractarat in undas,
Anxius at tacitum uoluebat corde dolorem.
Hunc iuxtà aſsiſtens uerbis affata Minerua eſt:
Dulichiæ gentis princeps Laërtia proles,

Siccine terga dabũt reduces heroes Achiui
Cũ populo ad patrias fugientes nauibus oras
Omnibus Oceani per ſpumea dorſa profundi?
Tantaq; Dardanio linquetur gloria regi,
Troianisq; uiris formoſæ filia Ledæ,
Quã propter multi Troiæ ſub Marte cruento
Hic procul à patria hoſtili in littore cæſi?
Propterea ad populũ maturis greßibus ito,
Nec differ blandis facundo è pectore dictis.
Deprõptis cuiuſq; animũ retinere Pelaſgi,
Ne'ue ſinas ullum protractã ſoluere nauem.
Sic ait. ille deæ ſenſit citò dicta loquentis,
Acceleratq; uiã, ex humerisq; reiecit amictũ,
Quẽ tulit Eurybates præco poſt terga ſecutus.
Obuius Atridæ mox lõga per agmina uenit,
Corripiẽs ſceptrũ quod dextra fortè gerebat,
Hoc ille inſtructus naues acceßit Achæas,
Si quẽ dehinc regẽ, aut aliquẽ uirtute ualentem
Prenderet ille uirũ diſceſſum naue parantem,
Mollibus hũc dictis retinebat cõminus aſtans:
Haud uelut ignauũ turpi trepidare timore
Te decet infelix, ſed enim ſeſſum ipſe quietus,
Concede, ac alios ſolito cõpeſce ruentes
Imperio populos: nec enim tibi cognita mẽs eſt

Prin-

Principis Atridæ, siquidē nūc tentat Achiuos,
Mox autem meritis pœnis affliget eosdem.
Quippe in cōsilio rex qualia dixerit, haud sunt
Omnibus audita. hinc ne malis iratus Achiuos
Afficiat, nobis studio uigilante cauendū est.
Magna etenim magni est excandescētia regis.
Insuper à Ioue uenit honos sceptriq; potestas,
Et colit ætherei regem dominator Olympi.
At si forte uirum media de plebe boantem
Ore importuno uisum reperisset Vlysses,
Hunc sceptro domitū uoce obiurgabat amara:
Illico sedato conside ignaue tumultu,
Ac alios audi quorum prudentia maior
Cōsilio uiget, & uirtus præstātior hasta est.
Tu nāq; ignauus sine ui, sine robore miles,
Nunq̄ in consilio, nunq̄ numeraris in armis.
Haud fas est omnes nos hic regnare Pelasgos,
Multorū imperiū multa est confusio, semper
Multi sunt damno domini. rex unicus esto,
Vnus sit princeps populū ditione gubernans,
Cui dedit imperij sceptrū Saturnius ingens.
Sic Laërtiades compescuit agmina Graiûm,
Perfungens ducis officio rectiq; boniq;.
Mox illi à castris iterumq; & classe ruentes,

Regũ in cõcilium properãt strepitãte tumultu:
Haud secus ac resonãt percusso in littore fluct⁹
Aequorei, ac medijs fremitũ dat põtus in ũndis.
Iam reliqui Graij cõpressa uoce quierant,
Solus Thersites ore immoderata loquaci
Nondum desierat inter garrire Pelasgos.
Plenus inornatis uerbis & plenus ineptis,
Et qui nequicq̃ cum regibus aspera magnis
Iurgia miscebat contendens litibus asper.
Sed quod ridiculũ fuit huic illi inter Achiuos,
Turpior ad Troiã miles non uenerat alter.
Lumine strab⁹ erat, reliquo pede claud⁹ inibat,
Gibbosis humeris angustũ in pectus adactis.
Et caput impositũ ceruici turpis acutum
Gesserat, hoc raris uiguit deforme capillis.
Pelidæ extremè magnoq; infensus Vlyssi
Dulichio, dictis quos obiurgabat acerbis,
Præstantes lacerãs reges sycophãta malignus.
Tunc quoq; ductori conuitia dixit Atridæ
Turpia uociferans solito pro more, sed illi
Cuncti indignantes irascebantur Achiui.
Ille sed intenso clamore Agamẽnona probris
Afficiens tales effudit pectore uoces:
Cui⁹ nũc iterũ causa stomacharis Atrida?

Aut quæ tranquillis urget te rebus egestas?
Cũ tibi sint multæ forma præstante puellæ
In castris, primũ tibi quas præstamus Achiui,
Hostilem quando telis excindimus urbem:
Nunquid adhuc te auri penuria uexat egentem
Quod ferat huc aliquis pro dulci præmia nato
Pensurus Troũ? quemcũq; adduxero bello
Aut alius captum Sigæis Graius in aruis,
Aut potius nitidam florente ætate puellam
Quæris egẽs qua cũ Veneris cõmercia tractes,
Quæ domino surrepta, tibi sit clausa seorsim:
Haud fas est, cũ sis princeps, iniusta Pelasgis
Iussa dare imperij duro sub iure coactis.
O' pepones molles, ò turpia probra, Pelasgæ:
Nemo etenim iustè uos dixerit esse Pelasgos.
Quin nos hinc imus redeuntes classe soluta
Isto, quò solus teneat data dona, relicto,
Vt sciat expertus nostrum'ne profuit illi
An non auxiliũ, qui probro affecit Achillem
Nõ pridem, cũ sit longè præstantior ipso:
Nam tenet illius rapta Briseide donum.
At tunc non iratus erat, sed lentus Achilles,
Qui si non animo tolerasset probra remisso,
Iam foret extremum tua nacta iniuria finem.

Sic ait, afficiens probris Agamemnona regem
Thersites, mox astitit huic diuinus Vlysses.
Quē cū fronte truci atq; oculis iratus obisset,
Sic illum obiurgans dictis inuasit acerbis:
Plurima iudicio nullo Thersita maligne
Verba mouens, etsi dulcis tibi copia fandi
Suppetat, at linguā frenis cōpesce loquacem:
Ne'ue uelis solus lites intendere magnis
Regibus, haud ego te potiorē existimo Graiûm
Esse, sub Iliacas huc quotquot nauibus oras
Vnà cum Atridis ducibus uenere Pelasgi.
Quapropter noli probris traducere reges,
Vesane hos uersans petulanti semper in ore.
Desine probrosè proceres lacerare ducesq;,
Et iam de reditu corā Sycophanta relinquas.
Haud ulli constat quæ res sit fortè futura,
Nū bene nū sec⁹ hinc nos discedemus Achiui.
Propterea Atriden illoto turpiter ore
Dedecoras, illi quia munera multa dederunt
Heroes Danai? hoc est quod cōuitia dicis?
At tibi iam planis edicam talia uerbis,
Quæ post haud dubiè nobis effecta dabuntur:
In reliquum si te parili ratione uelut nunc
Lingua scurrili deprendero desipientem,

Am

Amplius haud latis humeris caput insit Vlyßi,
Telemachi nec ego nati pater esse uocabor,
Ni te correptum detractis uestibus ipse,
Et chlæna & tunica, tum quæ uelare pudenda
Fortè solent, flentem ad celeres in littore naues
Dimittam ferulis inhonesto uerbere cæsum.
Sic ait, & dorsum sceptro percußit Vlysses,
Atq; humeros crebris angustos ictibus heros.
Hic sed cõtractus lachrymas profudit obortas.
Percusso in dorso mox subsiliere rubentes
Sanguine uibices duro sub pondere sceptri.
Consedit pauidus deiecta fronte, dolensq;
Abstersit lachrymas gemebũd9 ab ore cadẽtes.
Sustulit at lætos Danaorũ turba cachinnos,
Thersitæ ridens, quamuis turbata, dolores.
Et sic est aliquis media de plebe locutus,
Inspiciens alium uicina in sede morantem:
Quãta bona, ò superi, dux est operat9 Vlysses
Consilio meditans Argiuis optima factu,
Et duri tractans animosa negocia belli.
Maiori uerùm nullam rem laude peregit,
Quàm quòd turpiloquũ cõpescuit atq; loquacẽ
Obtrectatorem plagis cordatus Vlysses.
Regibus haud iterũ cõuitia, mente superba

Impulsus, dicet turpi scurriliter ore.
Vox fuit hæc populi. tandē dictur⁹ Vlysses
Surrexit, dextra sceptrum regale tenente.
Astitit huic glaucis oculis Ioue nata Mineruæ,
Præconis faciē referens Ithacensis alumni,
Imperitans populo pressis reticescere linguis
Auribus intentis ut concio tota ualeret.
Vocis Vlysseæ sermonem audire decentem,
Primi postremiq; loco quocunq; sederent,
Et de communi quæ sint statuenda salute.
Exin sic tumuli sublimis ab aggere fatur.
Extremo nunc te perfundere Atrida pudore
Quærūt Argolici, cunctis mortalibus ut sis
Fœda modis uarijs infamia nota per orbem.
Cum neq; promissis, inito nec fœdere stare
Curāt, percussum quod promisere, per æquor
Vndisonū à claris huc quando nauibus Argis
Venerunt, nisi se capta discedere Troia.
Quippe uelut pueri iuuenes uiduæq; maritis
Vxores, patriā querula modò uoce requirunt.
Et si quem dolor absumit, pro iure laboret
Quātocyus patriæ succedere finibus hospes.
Nāq; sua si quis mensem nō amplius unum
Cōiuge fraudatus remis cōscendit in undas,

Mæ-

Mœret apud nauẽ, quã iactat fluctibus actam
Vnda procellosis, ac pontus motus ab Euro.
At nonus nobis agitur iam mensibus annus
Ex quo pugnantes Sigæo in littore duri
Pertulimꝰ Martis discrimina multa manendo:
Quare ego nequaq̃ fessos indignor Achiuos
Tristari captos patriæ telluris amore.
Turpe sed est multos hic cõsedisse per annos,
Et tandem uacuis frustra discedere palmis.
Quapropter durate uiri, tolerate labores,
Mutatoq; animo ad tẽpus consistite saltem,
Vt nos, num Calchas prædixit uera, queamus
Noscere, seu falsa delusit uoce Pelasgos.
Illud adhuc memori reor omnes mente tenere,
Cuius sunt testes quos nõdum parca peremit
His annis, quando cõuenit in Aulide classis
Graia ferens Priamo cladẽ Troiæq; ruinam,
Circum fontanos latices, altaria circum
Sacras dis superis epulas dũ forte paramus
Pulchra sub platano, fons lĩpidus ũde scatebat,
Cũcti ibi uidistis magnũ & mirabile mõstrum,
Terribilẽ aspectu, et maculosum terga draconẽ
Quem tunc in lucẽ rector produxit Olympi.
In platanum mox ille sacris erupit ab aris.

Passe-

Passeris in summa saliebant arbore pulli
Octo, nona quibus numero fuit addita mater,
Quæ pullos positis refouens excluserat ouis.
Hos draco correptos miserãda uoce pipantes
Absumpsit, matrem lugenti pectore natos
Dum circũuolitat demũ quoq; prendidit alis.
Ille ubi iam pullos miseros ipsamq; parentem
Aluo condiderat diro sub dente peremptos,
Redditur à Ioue conspicuus, qui fecerat antè.
Fit lapis, & nota durescit imagine saxi.
At nos attoniti mirando corda stupore
Dum stamus tacita uoluẽtes mente quid esset
Hæc quòd mõstra dapes diuorũ arasq; subissẽt,
Illico uaticinans sua Calchas ore resoluit:
Cur sic attoniti subitò obticuistis Achiui?
Iuppiter hæc nobis misit portenta deorum,
Quæ serò & tardis sunt conficienda diebus,
Sed cuius uiuax abolescet gloria nunquam.
Nam uelut hic pullos absumpsit passeris octo,
Nona quibus miseris accesserat addita mater:
Tot nos ad Troiã Danai pugnabimus annos,
Quæ tandem decimo spolijs capietur opimis.
Protulit hæc augur, quæ iam cõfecta uidetis.
Quare agitè, & cũcti quæso durate manentes,

Do-

Donec capta ruant Priameiæ Pergama Troiæ.
Sic ait, applaudunt certatim murmure claro.
Fortia Dulichij laudantes uerba Pelasgi.
Terribili naues circùm clangore resultant,
Sub magna Danaûm paßim clamante corona.
Talibus his tandem fatur Neleius heros:
O` superi, iuuenum certè decernitis instar
Cũcti in cõsilio quib. haud res bellica curæ est,
Quo'nam uestra retro fluxerunt pacta Pelasgi!
Quo'ue sacramenti iurati fœdera uobis
Cõcessere precor? temerè contraximus ista
Consilijs, ubi porrectæ coniunctio dextræ,
Qua freti Graia conscẽdimus æquora classe?
Omnis uerborũ frustra est cõtentio cursu,
Inter nos uerbis ergo contendimus ultro?
Nec tantis quicq̃ bello promouimus annis,
Hic quot in Iliacis Danai consedimus aruis.
Quare Atrida tenẽs uelut antè ĩmobile pect⁹,
Acer in æratas Graios educito pugnas.
At qui discordes à nobis fortè seorsim
Cõsultant, missos facito, quorũ unus & alter
Officio nullo nobis prodesse studebunt.
Nõ prius hinc patrios classẽ uertem⁹ ad Argos,
Quàm nobis promissa Iouis sint cognita, uera

Sit'ne pollicitus Danais, seu falsa spopondit.
Quippe reor nutu certissima signa dedisse
Saturni prolem, quo tẽpore Dorica classis
Primùm cœruleas pelagi cõscendit in undas,
Dardaniæ portans crudelia funera genti,
Et diram multo tolerandã sanguine cædem:
Fulgura cũ dexter detorsit ab æthere claro,
Ostentans nobis felicia signa Pelasgis,
Quare nemo prius patriæ festinet ad oras,
Quàm qua Teucrorũ potiatur in urbe puella,
Ac Helenæ gemitus sic uindicet atq; dolores.
At si quis pressus cupiens discedere gestit,
Ille suam nauem uastum producat in æquor,
Quò ruat ante alios sæua in discrimina mortis.
At rex ipse tuis prudenter consule rebus,
Cõsilijs pare alterius quoq; recta monentis.
Quicquid fabor, erit nõ uituperabile uerbum.
Per genera atq; tribus bellantes delige Graios,
Vt generi genus auxilio, tribuiq; tribus sit.
Hæc si curaris non aduersantibus ipsis
Argolicis, cuiusq; ducis tibi cognita uirtus
Sic erit, & populo quæ uis fiet insita cuiq;:
Tunc pro namq; sua pugnabit quisq; uirili.
Cognosces etiam an fatis obstantibus urbem
Nõ

Non possis Phrygiā cæsis subuertere Teucris.
Aut ne ignaua tibi bellantū pugna uirorum
Fortè moram pariat, uarijq; inscitia belli.
Talibus huic cōtrà dictis respōdit Atrides:
Cōsilijs iterum superas longæue Pelasgos,
Sic pater ille deûm faciat, sic altus Apollo,
Quæq; ualet mēte & bello Tritonia Pallas.
Ipse decem uideam mihi tales esse relictos,
Qui me cōsilijs rectis moneantq; iuuentq;:
Collapsura citò magna subuersa ruina
Sperarē à nobis direptæ Pergama Troiæ.
Nunc aūt indignos mihi Iuppiter ipse dolores
Præstitit, in duras lites & iurgia qui me
Iecerit, unde nihil sequitur cū fœnore fructus.
Nam mihi cū magno Pelida est orta simultas,
Et lis ob raptam Briseida nata puellam.
Cuius me pugnæ fateor caput esse, sed olim
Prisca iterum inter nos si gratia sarta coibit,
Haud erit ulla mali ulterius concessa futuri
Ne tantilla quidem miseris dilatio Teucris.
Quod superest, epulis releuātes corpora fortes
Procurate uiri, instructis in prælia turmis
Vt mox aduersos duce Marte ruamus in hostes.
Sint molli nobis hastilia cote subacta,

Sint curata probè clypei gestamina magni,
Pabula dētur equis uelocibus,& sua currus
Cura leues obeat studio uigilante paratos.
Deniq; eum in pugnas animū referetis Achiui,
Qui queat inuictus bello satis esse diurno.
Nulla quies dabitur, cessatio nulla futura est,
Nox nisi fusca uiros tenebris disiūxerit atris.
Baltheus ex clypeo pectus sudore rigabit,
Firma suo dextram lassabit pondere cuspis,
Sudabunt etiam uertentes plaustra iugales.
Quē uerò à pugna conspexero fortè seorsum
Ad classem in castris ignaua mente sedentem,
Vulturios morsus nunq̄ dentesq; caninos
Effugiet fati uitata morte supremi.
His dictis alacres succlamāt undiq; Graij,
Haud secus ac alto resonāt in littore fluctus
Illisi scopulo per iugera multa fragosum
In mare porrecto, uehemēs quos cōcitat Auster
Nūc huc nunc illuc uentoso turbine motos.
Dispersi repetunt stantes per littora naues,
Seq; cibis omnes castris fumantibus explent.
Hic sua quisq; pijs placabat numina sacris,
Quo liceat mortē ac duri discrimina belli
Effugere in pugna collatis cōminus armis.

At

At rex ipse Iouem mactati sanguine tauri
Pinguis quinquēnisq; deum placabat & extis.
Ex omni tandē proceres uocat ordine summos.
Prima quidem Pylio cessere sedilia regi.
Quo cū cōiunctum uocat Idomenea secundo
Ille loco, Aiaces exinde utriq; sequentes
Cum socio ueniunt forti Diomede uocati.
Consilijs pollens accessit sextus Vlysses.
Vltimus ipse sua Menelaus spōte frequentat
Magnorum ascitus nulli conuiuia regum.
Norat enim implicitū curis Agamēnona fratrē.
Inde bouē sumptis circūstant agmine sacris.
Hos inter, diuos in uota uocauit Atrides:
Maxime cœlicolûm rector Saturnia proles,
Ne prius occiduas uideat sol aureus undas
Inductis tenebris, Priami q̄ regia magni
Corruat Argolicis deiecta à culmine telis.
Et circū urbs omnis rutilo conflagret ab igne.
Da pater Hectoreā ferro perrumpere uestem,
Da iuxta socios disiecto in puluere plures
Mordentes terram prono cōtingere uultu.
Sic ait, at uotis haud Iuppiter annuit istis.
Sacra quidē placida suscepit mente, sed ille
Voluebat machinās durum sub corde laborē.

At postq̃ superûm sunt numina magna precati,
Et molæ salsæ libamina proiecerunt,
Principio abductũ altari mactare iuuencum
Curarunt, tandẽ direptam auellere pellem.
Crura alij resecant dulci nidore tegenda,
Bipartita sacris diuorum cruda reponit
Aris Argolicus flammis adolenda sacerdos.
Hinc tenuere super Vulcani uiscera uires
Argiui proceres. sed postquam crura sacrato
Libantes superis cœlestibus igne cremarunt,
Et iam tosta duces gustarunt uiscera flammis,
Cætera frustatim conscindunt, fixáq; longis
Asserunt uerubus multa cura atq; labore.
Postq̃ cessantes conuiuia lauta parassent,
Discubuere toris deinceps epulisq́; fruuntur.
Verùm ubi iã potusq́; cibiq́; extincta cupido est,
Hos inter Nestor tali sic incipit ore:
  Rex Atrida uirûm celebri clarißime fama,
Nõ est hic longo tẽpus sermone trahendum.
Sed nec agenda diu sunt ocia inertia nobis,
Ne, quod opus nobis aderit deus ipse secundãs,
Martia cunctando metuẽtes bella moremur.
Quare agè præcones uocali uoce Pelasgos
Ad naues cogant castris ex omnibus actos,

Vt mox educto subeamus milite bellum.
Sic ait. auscultat monitis prudentis Atrides
Nestoris, ac statim uocales ille ministros
In pugnam iußit bellantes cogere Graios.
Illi proclamant, citò confluxere Pelasgi.
Magnanimi sedenim reges Agamẽnona circum
Discretis properant populos educere turmis.
Hos inter glauco bellatrix lumine Pallas
Astitit immẽsi precij palma Aegida portans
Laeua, quae senio non est obnoxia, quaeq;
Interitum nunq̃ per secula cuncta uidebit.
Huius erãt centũ fuluo magna arte metallo
Confectae bullae, sed quarũ quaeq; paranda
Bobus erat cẽtũ precio haud redimẽda minori:
Hanc quatiẽs properè populũ pertrãsit Achiuũ
In pugnam impellẽs animosis uocibus omnes,
Infractoq; replens cunctorũ robore pectus,
Fortes ut poßint pugnã perferre diurnam.
Dulcius his multo tandẽ lachrymabile bellum
Cunctis Palladio mutatis numine factum est,
Quàm patriae charos accedere classe penates.
Conspicuus ueluti flammis ardentibus ignis
Montis in excelsi populatur uertice syluam
Immensam, & latè collucet flamma per agros:

Haud secus illorũ quoq; splẽdor ab ære coruscãs
Attigit æthereum penetrãs per nubila cœlum.
Vt multæ pelagi uolucres ad stagna Caystri
Sæpe solent alis alacres gestire uolando
Nunc huc nũc illuc circũ Asia prata frequẽtes,
Quæ quoties sidunt, littus clangore resultat:
Sic etiam illorum à castris & nauibus altis
Effundebantur uastata per arua Scamandri
Innumeræ gẽtes, quarum sub concita gressu
Tellus horrisono strepitãs clangore gemebat.
Stabãt instructi per prata Scamandria Graij
Turbis innumeris, quot uerno tẽpore flores,
Aut quot tũc quauis nascũtur in arbore frõdes.
Ac ueluti multæ muscarum sæpe cohortes
Prima æstate casas pastoris tecta frequẽtant,
Quando plena rigat mulctralia copia lactis:
Tam cõfertæ acies Argiuæ robora pubis
Aduersus Troas Sigæo in littore stabant.
Et sicut nullo pastores multa labore,
Quãuis mixta in agris, separãt armẽta caprarũ:
Sic etiam hosce duces dextrá læuaq; cruentam
In pugnam solito discretos ordine iungunt.
Ipse inter primos procero corpore princeps
Versatur superãs reliquos Agamẽno Pelasgos.

Os oculosq; deo similis qui fulmina torquet,
Cinctura Martem, Neptunum pectore firmo
Aequiparās, magno ueluti cū corpore taurus
Insignis lato præcellit in agmine uaccas:
Talē Saturni proles produxit Atriden,
Illo falsa die quo somnia miserat illi,
Vincentē proceres humeris & uertice cūctos.
Nunc mihi Pierides cœlestia numina Musæ
Cultori uestro quæso memorate canenti
(Omnia nā corām uobis sunt uisa deabus,
Nos tenuis famæ saltē percepimus auram,
Nec quicq̄ ceu uos oculis cognouimus ipsis)
Qui reges Phrygias petierunt nauibus oras,
Argolicæ gentis cōfusam non ego turbam
Expediā, hāc nullo numero cōprendere possim,
Nō mihi si sint ora decē, totidem quoq; linguæ,
Vox infracta, graui fabricatū pectus ab ære,
Ni uos Pierides Iouis inclyta & alma propago,
Dixeritis quot nam uenere sub Ilion ingens.
Nunc ego cū ducibꝰ cūctas memorabo carinas.

SECVNDI LIBRI FINIS.

HOMERICAE ILIADOS LIBER TERTIVS, NICOLAO Valla interprete.

AT postquam æratas struxere in bella cohortes
Dardanidæ, & cantu strepuerunt classica rauco,
Clamorē extollunt: quales sub nubibus atris
Aëriæ dāt signa grues, sonitu æthera tranāt,
Oceani hybernū fugiunt dum sidus ad undas,
Et matutinæ breuibus fera bella minantur
Pygmæis. taciti furias Mauortis anhelant
Argolici proceres, alterna in morte parati
Irarum magnos uoluunt sub pectore motus.
Tum peditum pulsu sublatus ad æthera puluis
Prospectū eripuit, ueluti cū uertice montis
Crassa procellosi dispergunt nubila cori,
Densus in obscura caligine uertitur aër:
Qualē optant tacitæ per amica silentia noctis
Inuisam fures pastoribus. unde uideri
Lōgius haud poterat q̄ tendat dextera iactum.
Tum superis forma similis cōspectus in armis

Ante alios Paris insultat, cui pellis obibat
Pardalea ingẽtes humeros, simul arcꝰ, & ensis
Pendebat, latè crispans hastilia ferro
Bina manu, inclamat: Quis enĩ cõtẽdere Graiũ
Audet, & alterna Martem decernere morte?
Martiꝰ ut Paridẽ Menelaꝰ in arma furentẽ
Audijt, exultat ueluti leo nactus ab antro
Syluestrẽ'ue caprã, aut crescẽtẽ in cornua cer-
Quẽ telis agitãt iuuenes aut aspra canũ uis, (uũ,
Excutit ille thoros, rabiẽq; in dentibus auget:
Haud secus Atridæ uisa est uenientis imago.
Arduus è curru saltum dedit ocyus aruis
Arma ferens, ueterisq; ulturus crimina facti.
Vt uerò ardentẽ pugnæ conspexit Atriden
Priamides, oculos longè radiatus ab armis,
Obstupuit, retroq; pedẽ ad socia agmina tor-
Ac ueluti ĩprudẽs mõtano è fornice si qs (quẽs.
Surgentẽ squãmis rigidũ ꝑpè cõspicit anguẽ
Attollentẽ iras, & cœrula colla tumentem,
Pallidus ora fugit, gelidꝰ tremor occupat artus:
Haud aliter uiso gressus Paris hoste recepit.
Vt procul hũc Hector uidit formidine pulsum,
Vocibus increpuit: Specie licet ipse Paris sis
Conspicuus, uirtute tamen, uel robore dispar:

Fraude uales tantũ, solaq; libidine fortis. (quãdo
Proh pudor, heu mallẽ Priamũ sine semine,
Cõseruit matri tenerum latus, unde labores
Tot Phrygios & dãna simul patriãq; sequũtur.
Num potius tenera potuisti occũbere uita,
Dedecus æternũ patriæ? spectulantur Achiui
Ludibriũ Troiæ, & Paridẽ sine uiribus unum
Natorum Priami, forma præstãte, sed armis
Defœtũ, instructa socijs qui classe per æquor
Delectis, hinc ire externa ad regna profectus
Ausus es, & nupta Meneleos fraude potiri?
Quid tantũ horrescis? rapta pro cõiuge regem
Bellantem trepidas patriæ illature tibiq;
Exitium, & Priami regno Phrygibusq; ruinã.
Num regẽ ignoras cuius consorte potiris?
Haud citharæ pulsꝰ, Veneris nec dona iuuabũt,
Insignes'ue comæ, bello cõgressus ab hoste
Pulueribus quãdo medijs misceberis aruis.
En quibus arma tuũ facinus dedit, agmina Troũ
Deficiunt ducis exẽplo, iam bella uerentur.
Tũ Paris, Haud ultrà q̃ sit satis arguis Hector,
Indomitũ cui cor feruẽsq; in pectore uirtus
Hæret, ab impulsu dextræ uelut acta securis
Indefessa rati scindit cum fissile lignum,

Dura inuicta acies ferri per robora transit.
Id uerò indignum, Veneris quòd munera culpæ "
Obijcis. arbitrio nobis data munera diuûm "
Haud licuit spreuisse quidem, sed grata tulisse. "

Obsopœus priores tres sic uertit:

Ne mihi grata deæ Veneris des munera pbro, "
Quandoquidē superū nō sunt spernēda deorū "
Munera, quæ nullis possunt cōtingere uotis. "

Quòd si me tātum uocat in certamē Atrides,
Idq; animo sedet Hectoreo, nihil ipse recuso
Ire uirum cōtra, & nudo concurrere ferro.
Tu tamē arma iube Phrygib⁹ pariterq; Pelasgis
Deponāt, testes sedeant spectentq; duellum.
Adijce quinetiam leges, feriantq; uicißim
Fœdera per campos. laudes uictoria cuiq;
Fatalis dederit. rerum potiatur honore
Et belli series, hinc Tyndaris aurea cedat,
Hinc acies Troiā repetāt, inde Argos & arua
Telluris Graiæ pulchris generosa puellis.
Hic alacer postq̄ germanū in prælia uidit,
Cōminus ausurū medijs in cœtibus Hector,
Cui tum nixus erat ualidā circuntulit hastam.
Dardanidūq; globos restrinxit ī arma fremētes.
Hic genus omne simul telorū effundere cōtra

Inachidæ certant. populorũ Agamẽnonius rex
Præſtãtes Danaos ruere ũdiq; in arma repreßit.
Et procul exclamat: Audite ô mentibus æquis
Argolici, quid'nã in mediũ iam cõferat Hector.
Continuere manus bello ducis agmina iuſſu,
Tũm populos inter fatur ſic Hector utroſq;:
Præſtantes Danai, qualẽ ſub pectore mentẽ
Conſilium'ue gerat nuper Paris omine cuius
Conterit hoc populos bellũ, iubet ille uicißim
Troas & Argolicos poſito ſpectare tumultu
Pugnantes ſeſe tantum, & Menelaon in armis.
Hæc belli ſumma eſt, primas cui Martia laudes
Contulerit uirtus, gaza potiatur, & ipſa
Cõiuge Tyndaride, feriant ſacra fœdera poſt
Inter ſe populi, confecto Marte Pelaſgi (hæc
In patriam redeãt, noſtros petitura penates
Hinc Troiana manus. taciti ſimul ora tenebãt
Heroes Danaûm. contrà ſic reddit Atrides:
Me ſimul, imò magis quẽ iã dolor anxi⁹ urget,
Audite ô proceres, liceat dimittere ab armis
Vos tãdẽ incolumes, finẽq; imponere Marti (rũ
Quẽ mea cauſa dedit Danais, Phrygib⁹q; malo
Et princeps, & cauſa Paris, quẽcũq; ſub hoſte
Cõtigerit uictũ præſenti occũbere fato.

Non

Non Danaus ruat in Troiã, & Troiana qeſcãt.
Arma, ſimul noſtro dirimamus ſanguine bellũ.
Ipſe ego militiæ populos iam munere ſoluo.
Huc agnum niuei, uosq́; atri uelleris agnam
Ferte citò: Soli primùm mas, fœmina Terræ
Mactentur, noſtraq́; Ioui cadet hoſtia dextra.
Quinetiã Priamus feriat ſacra fœdera uoto
Ante aras, fiant natorum ne irrita fraude.
Abiurare quidem ſuetos, & fallere dextras
Iam ſatis expertũ eſt. uaria in diſcrimina rerum
Sunt animi iuuenũ faciles & mobile pectus.
Ille quidem ſenior ſtatuet rata fœdera primũ
Et rex & genitor, populis cui fortius æquũ eſt
Cõſulere, atq; omnes metuẽtẽ expẽdere caſus.
Hæc ubi dicta, uirũ ſpes anxia quẽq; fouebat
Tantorum requiẽ iamiam ſupereſſe laborum.
Interea Danai Troes pariterq; per agros
Haud longo diſtãt ſpatio, & de curribus altis
Deſiliunt, grauia arma ſolo galeasq; reponunt,
Defigunt tellure haſtas, & ſcuta reclinant
Inter lora rotasq; ſuas, tum quiſq; iugales
Stringit equos, gaudetq; tuẽs ante ora fremẽtes.
Tũ geminos acer præcones Hector ad urbẽ
Ire iubet, Priamũq; acçiri, & dicere leges,

Ferre simul superis agnos in sacra litandos.
Nec minus Atrides è puppibus afferat agnũ
Talthybio iubet. ille ducis mãdata secutus
Accelerat. sancire parant dũ fœdera reges.
Nũcia Tyndaridi cælo delapsa per auras
Iris adest, niueæ formam aßimilata puellæ
Laodices. Helenæ comes hæc & gloria magni
Natarum Priami, diuiq; Helicaonis uxor.
Cui pater Antenor. cõtextam murice telam
In pallam radio texebat fortè Lacæna.
Hic auro insigni distinxerat arte Pelasgũm
Aeratas acies, Troumq; ex ordine pugnas,
Millia se propter tot iam cecidisse uirorum.
Ad quã sic roseo Thaumãtias ore loquuta est:
Chara mihi ante alias diuini nympha decoris
Admiranda ueni nuper uisura, labores
Differ, & extinctũ cãpis simul aspice Martem.
Dudũ ego iam cuneos armorũ efferuere bello
Prospexi alternæ miscentes uulnera morti:
Nunc lõgis stãt nixi hastis, et scuta per herbas
Acclinata tenent, latè silet undiq; campus.
Te propter tantũ Paris & Menelaus in armis
Pugnabũt. qui uictor, erit te coniuge dignus.
Sic ait, ast illi natorũ & coniugis ardor.

Plu

Plurimus antiqui, patriæq; per ossa cucurrit.
Nec mora, candenti texit uelamine uultus,
Egreditur thalamũ famulis comitata duabus,
Huic Clymine comes est, atq; Aethræ filia Pit-
Dũ graditur, teneris humectat fletib⁹ora: (thei.
Incedũt pariter, Scææq; in culmina portæ
Cõscendunt. illic Priamum Lãpusq; Thymetes
Panthusq; & Clytius, bello præstãs Icetaon
Stãt circũ, simul Vcalegon desuetus ab armis
Iam senio, Antenorq; ambo, sed plurima utriq;
Consilij uirtus. summis de rebus habebant
Sermones, et multa inter se & magna loquẽtes,
Arboribus quales gracili stridere cicadæ
Sæpe solent cantu. postq̃ sub mœnibus altis
Tyndarida aspiciũt, procerũ tũ quisq; fremebat,
Mutuaq; exorsi, Decuit tot funera Teucros
Argolicosq; pati, longoq; in tempore bellum,
Tantus in ore decor, cui nõ mortalis in artus
Est honor, & uultu diuina efflagrat imago.
Diua licet facies, Danaũ cum classe recedat,
Lõgius excidio ne nos aut nostra fatiget
Pignora. sic illi tantis de rebus agebant.
Tũc Helenã Priamus ad sese in sede uocauit:
Huc mihi chara ueni, patrias uisura cohortes.

In-

Intuere Argolicas, & primi coniugis ora
Sub galea longè. neq; enim te diua malorum
Arguerim, superũ fatis sors ista senectæ (bellũ.
Debita erat nostræ, & Teucris lachrymabile
Agnoscis'ne tuos? quis enim (refer) ille Pelasgũ
Celsior ante alios, qui prim⁹ in agmina præstat,
Egregius forma simul & fulgentibus armis,
Argolicos qualẽ nondum conspeximus inter
Heroas, cui clara & regia fulget imago?
Talia poscenti Nympharum diua resoluit
Tyndaris ora, senẽ pariter pudibunda ueretur:
Num potui hanc animã crudeli effundere leto
Ascensura ratem, cũ te Paris orba sequebar,
Et patriã infelix, thalamum, natosq; reliqui,
Hermionenq; meã, mollis dum lusibus ætas
Gratior, & matris defleret nomen ademptæ?
Haud retrahũt uim fata, licet dolor anxi⁹ ægrã
Sollicitet mentẽ, lachrymæq; per ora cadentes.
Ille quidẽ quẽ iam memoras, Agamẽnõ Atrides,
Argiuûm ductor, duplici qui laude superbit,
Optimus imperio, & fortis bellator in armis,
Cõiugis & nostri frater. nec plura locuta est.
Tum senior tales effudit pectore uoces:
Fortunate uirûm ductor, cui millia parent

He-

Heroum, auspicijsq; intẽdunt agmina Graiûm.
Iã memini ĩnumeras Phrygiã penetrasse cohor
Bacchiferã ipse olim, diuo cũ bella fuere (tes
Mẽdoni atq; Otreo Sagaris ꝑpe fluminis undas,
Auxilio accitus comes unà & ductor utriq;
Accessi, æratas cũ traxit Amazonas illuc
Impetus. hic armis, numeroq; ingentior illo
Hostis, & horrendo maior fulgore coruscat.
Pòst acies inter longè speculatur Vlyssem.
Quis procul ille, minor toto quertice Atridæ,
Amplior ast humeris, & pectore latior extat,
Depositisq; solo cuneos circumuolat armis?
Vir gregis ut mutas pecudes niger agnꝰ oberrat
Lanigeris aries hirsutus tergora uillis.
Tum Ioue nata senẽ sic est affata Lacæna.
Ille Laërtiades rerum consultor Vlysses,
Pubẽtes q̃uis Ithacis in montibus annos
Egerit, ingenio ualet acri, & fraudis abundat.
Tũ cõtrà exorsus uerbis maturus & æuo
Antenor, Vera hæc (inquit) si ritè recordor,
Hic Helenæ raptu quondã legatus ab Argo
Appulit Iliacã simul & Menelaus ad urbem.
Hos ego tunc primũ patrijs in sedibus ambos
Hospitio accepi pariter ueneratus amicos,

Sermonesq́; uirûm, uultus, & singula noui
Cõsilia, in medijs Troum cum cœtibus essent,
Celsior ille humeris, hic iam maturior æuo,
Et solio insidens uultu grauiore uerendus.
Ast ubi legatis corám data copia fandi,
Et breuiter primum sermonẽ exorsus Atrides,
Quanq̃ ex more breui suetus sermone potiri,
Defuit haud põdus suauis nec gratia uerbis.
Ast ubi solerti fandi ius cessit Vlyssi,
Intentus telluri oculos atq; ora tenebat
Obtutu tacito, sceptrumq́; immobile dextra,
Attonito similis. quid enim? similẽq; furenti
Dixeris. exũdãs dumq; increbresceret ore
Eloquiũ, hybernis niuibusq; simillima uerba,
Nemo uirum contra, quanto licet oris hiatu
Fulserit, auderet. formæ etsi laude uerendus,
Plus tamẽ excultæ præstabat gloria linguæ.
Vt uerò ingentẽ Priamus cõspexit ab arce
Aiacẽ, Quis'ne ille ducũ qui præstat in omnes
Egregius forma nimiũ & præstantibus armis,
Atq; alios humeris & toto uertice supra est?
Tũ Priamo Argolidũ respondit diua Lacæna:
Hunc illum Aiacẽ, bello qui murus Achiuis,
Esse reor. iamiam comitẽ simul aspice iuxtà

Ido-

Idomenea, deum sibi quem sua Creta ueretur,
Et Lyciæ gentes quæcunq; in bella sequuntur.
Hunc olim hospitio toties Menelaus in Argo
Martius accepit Creta Lycijsq; profectum.
Præstantes licet heroas, & quemq; sub armis
Ductorum aspiciam, norimq; insignia Graiûm:
Eminus hic geminos nequeo discernere fratres
Insignes armis, & cultis uestibus ambo, (dax,
Castor equûm domitor, Polluxq; in cæstib9 au-
Aut Agamemnonias acies nec castra sequutos
Hos reor, aut Troiam petijsse, sed inde reuersis
Dedecus, & nostræ corâm puduere rapinæ.
Sic effata silet, geminos Lacedæmon habebat
Natalis fratres tellus. dum talia narrat,
Iussi ad sacra ferũt geminos uim fœderis agnos
Præcones, capreo conclusumq; utre Lyæum,
Cratera, & calices, Priamoq; ita uocibus infit:
Venimus Hectoreo iussu mandata ferentes
Laomedontiade, raptim te transfer in agros,
Hic ubi fulgentes armis rutilantibus hostes,
Et Troes pepigere, simul sacra fœdera firmes.
Hæc belli summa est, Paris et Menela9 in armis
Pugnabunt ferro. primas cui Martia laudes
Contulerit uirtus, Helene potietur honore.

Hinc acies Troiã repetẽt,inde hoſtis in Argon
Nympharũ in patriã,Pelopeiaq́ regna recedet.
Sic ille effatus.ſtupor ima per oſſa cucurrit
Laomedontiadæ.ſublimes nectere currus
Imperat,& ſcãdẽs manib⁹ detorquet habenas,
Inſtratosq́ comes ſequitur ſuper uſq́ iugales
Antenor,Scæaéq́ egreſſi limina portæ
Cõueniunt ubi pugna duces armauit utroſq́.
Tum medios inter cuneos hinc inde ſedentes
Deſiliunt telluri,& rem ſimul ordine tangunt.
Vt Priamũ Iliacis & diuũ Antenora campis
Proſpexit ductor Danaûm,& Laërtius heros,
Procedũt,pariterq́ monent pro fœdere certo
Præcones,ex more dapes & ſacra parentur.
Haud mora, feſtinant pateris ingentibus undas
Fũdere Baccheas,manib⁹q́ aſpergere lymphas.
Tũ gladio Atrides (lateri quẽ ſemper habebat)
Agnorum media uillos de fronte reuulſit,
Quos inter primos Danaûm Troũq́ uiciſſim
Præcones tribuere duces,tunc orſus Atrides:
Iuppiter omnipotẽs,rerũq́ æterna poteſtas,
Cũcta tuo qui regna pater ſub numine torques:
Et Sol,qui cœli radijs opera omnia luſtras,
Fulminaq́,& tell⁹ omnis,quæq́ ætheris alti

Reſ

Relligio, & quæ cœruleo sunt numina ponto,
Visq; deûm inferna, & nigri sacraria Ditis,
Cui sontes & fœdifragos sub tartara pœnis
Humanos post fata licet torquere nephãdis:
Sacrorum testes estote, & fœderis icti.
Dardanio si fors victoria cesserit hosti,
Cõuenit è Phrygia Danaos discedere ad Argos
Cõiuge pro rapta: nec post ulla arma rebelles
Atridæ referent, bello'ue hæc regna lacessent.
Sin nostro annuerit potior victoria regi,
Restituent Helenã cũ gaza, & Troes honorẽ
Debebunt meritò quæcunq; in tẽpora Graijs.
Si tamen extincto quæ iam pepigere recusent
Hoste Phryges, testor rursus sacraria Ditis
Numinaq; ipsa deûm, violati fœderis ultor
Insistam bello. aut victi pellemur ad Argos,
Regnorũq; inopes, aut bello imponere finẽ (mis.
Decretũ, & Teucros & Pergama uertere flam
Dixerat, & ferro stomacho tenꝰ amputat ag-
Spirãtesq; solo, resperso in sanguine liqt. (nos,
Ast alij proceres fundẽtes uina coronant,
Et Danai, & Troes superos sic uoce precãtur:
Iuppiter omnipotens, æternaq; numina cœli,
Vt liquor hic Bacchi telluri infunditur atræ,

Tros Dana'q; fluat, qſquis ſacra fœdera primũ
Læſerit, infra illi cerebrũ ſic defluat omne,
Natorumq; ſimul cõiunx ſit adultera cuiq;.
Talibus inter ſe firmabant fœdera dictis
Cõſpectu in medio, uotis tamẽ obſtruit aures
Iuppiter. At Priam' trepido ſic reddidit ore:
Dardanidæ inſignes, & uos præſtãtib' armis
Argolici, cũ ſit gnatus pia cura parentis,
Nõ pugnã aſpicere hãc oculis, nec fœdera poſ-
Ipſe urbẽ repeto, norũt pia numina cui ſit (ſum.
Mortalis uitæ finis. Sic fatus, in altum
Cõſcendit currũ, & retrò iubet ire iugales
Frena regẽs. grauis Antenor comitatur euntẽ.
Interea Laërtiades, & Troius Hector
Cãpum ad certamẽ medijs in fluctibus aptum
Dimẽſi, & ſortes ærata in caſside miſcent.
Sic ipſi ſtatuêre duces, quis primus in hoſtem
Torqueat excuſſo telum exitiale lacerto.
Inde acies paſsim Troũ Danaũq; per agros
Intẽtæ indulgent uotis. ſuperóſq; precantur,
Tollenteſq; manus certatim ad ſidera clamant:
Iuppiter æternùm cui gloria fulget in Ida,
Victum ſterne ſolò, & lacerũ detrude coruſco
Fulmine præcipitẽ tenebris, uter autor in arma

Ea-

Europamq; Asiāq; dedit, pacemq; futuram
Amborum populis, æternaq; fœdera sanci.
Sic illi, ærata sortem tulit Hector ab urna,
Et Paridi primus micuit locus ordine longo(sit.
Inter & arma, & equos, spacia in sua qsq; reces
Vt primùm hic ocreis suras inclusit ahenis,
Inde habilem fratris thoraca Lycaonis artus
Induit argento, lateriq; accōmodat ensem,
Et grauiter summo nutabant uertice coni
Hirsutam galeæ frontem, clypeumq; sinistra
Alligat, & ualidā dextra rapit improbus hastā,
Haud secus arma humeris circūdat fortis Atri-
Hic postq̄ ābo rū fortunā hic inde cohortes (des,
Conspexere ducū, pulsat tremor undiq; mētes,
Attonitiq; feros alterna in morte tuentur.
Illi indignantes furijs, ac dira frementes,
Certatim inuadūt Martē, & sub caßide uterq;
Dētibus infrendit, iaculumq; euibrat in hostem
Sortitus fortunā oculis. tum Dardanus aptat
Tela, & funestæ casum prior occupat hastæ.
Illa uiam medium clypei conata per orbem,
Non perfert ictum, forti sed uincitur ære.
Cuspis iter retro sine uulnere pulsa retorsit.
Tum ferus Atrides, cui fortior impetus altē

In clypeum assurgens, quãto non ante lacerto
Euibrat iaculum, & sæua sic uoce precatur:
Iuppiter æternũ numẽ, da sternere corpus,
Et thoraca manu ualida lacerare reuulsum
Prædonis Phrygij, et fœdare in puluere crines.
Polluti meritò hospitij det sanguine pœnas
Improb⁹, ut moueãt memorãda exẽpla futuros.
Dixit, & intorquens totis cũ uiribus hastã
Conijcit. illa uolans clypei transfixa per orbẽ,
In thoraca subit: lateriq; hausura cruorem
Hostis, & orbatum uita liquisset in armis,
Pronus in obliquum ni se torsisset ab ictu.
Nec mora, fulmineum uagina diripit ensem
Rex ferus, & galeã crebris quatit ictib⁹ hostẽ.
Dum geminat, mucro glacies ceu futilis ictu
Dissilijt, fulua resplendent fragmina arena.
Vt uerò attonitus dextrã conspexit inermem
Attollens oculos, sursum suspirat Olympo:
Iuppiter hospitibus si te dare iura loquũtur,
Quo superos inter nunc nemo nocentior extat
Oraui dudum lueret scelus ille nephandum
Prædator Danaũm. sic'ne impia Iuppiter ult⁹?
Dissilijt mucro, & manibus sine uulnere telum
Exijt. in Paridẽ, tantũ furor addidit, amens

Irruit, & dextra setosum è uertice conum
Arripit, innixus pronũ ad socia agmina tractat.
Ille quidem inserto ualida sub caßide loro
Angitur in iugulum, nec respirare potestas.
Iam magis elisus uitam exhalasset, & hostem
Insignes belli poterant contingere laudes,
Ni Ioue nata Venus rupisset uincula furtim.
Dũ magis obstringit, dextræ ducis hæsit inanis
Caßis, at ille furens uacuam proiecit in aruis
Ad socios. illi spolium uelut hostis ouantes
Accipiunt. dum tela parat, dum colligit hastã,
Dum furit Atrides, circùm dea texit amictu
Nubifero Paridem, & multa caligine sepsit,
Sublimemq; uirum rapuit, laribusq; paternis
Illæsum thalamo stratisq; induxit, odoris
Floribus effultum, molliq; reliquit in umbra.
Ipsa Helenã acciri properat, quæ uertice muri
Spectatrix inter Phrygias mirata maritas
Stabat, & in curuæ formam aßimilata ueternæ
Quæ quondã lanæ Lacedæmone sueta receßit
Tyndaridi socia, & primũ seruauit amorem.
Tum leuiter tractat uestẽ sic fata sinistra:
Expectata ueni, dudum tuus ignis anhelat,
Te Paris ante thorũ gaudens geniale moratur,

Vnde Arabi rores, & amoma rubentia fragrãt.
Nec uulgare nitet, rutilanti insignis amictu
Conspicitur, qualis solitus uariare choreas.
Haud bellum gessisse putes. sic fata, labantes
Peruertit sensus, atq; oßibus implicat ignem,
Necdũ animus toto percepit pectore flammas.
Vt uerò agnouit roseæ ceruicis odorem,
Pectoraq;, & uultus, oculosq; ardore micãtes,
Aduertitq; simul diuini signa decoris,
Obstupuit, talesq; dedit de pectore uoces:
Quid dea me ludis? qd fraudib⁹ impba captas?
Fallere prõpta dolis tẽtas num fortè Lacænam
Mæoniæ aut Phrygiæ turritas ducere ad urbes
Principibus qui te & lasciuum numẽ adorant,
Cũ Paridem meus ille armis superarit Atrides?
Scilicet ipsa sequar primum comitata maritum
In patriam, partoq; ferar regina triumpho.
At tu læta dolis falsa sub imagine sensus
Ambire incœptas. Paridem modò sedula cures,
Sidereã sedem & superûm cõsortia linquis,
Haud ultra reditura polo, nisi nupseris illi,
Vel tenerè æternùm serues famulata cubile.
Et nunc ille diu spe multum captus inani
Expectare potest, pudor & reuerentia matrum

Ire

Ire uetat, quibus ipsa forem ludenda uerendis,
Tristibus & toto lachrymis consumerer æuo.
Tū furijs incēsa nouis Citherea profatur:
Ne me iterum instiges, ne te irritata relinquam.
Non adeo dum te colui, tibi dulce uolenti
Numē erā infelix, quātum experieris acerbum.
In te cōiugibus geminis odia aspera uertam,
Vt merita incesti soluas scelera impia morte.
Talibus obstupuit dictis Ioue nata Lacæna,
Flauentes uelata comas occulta per urbem
Ad Paridem sola graditur comitata Dione.
Vt simul auratis nitidos ingressa penates
Liminibus, thalamūq; uiri cōcessit eburnum,
Perq; domū famulæ studia ad seruilia currunt,
Tyndarida aurata candentem in sede locauit
Ante uirum, risitq; dolis Cytherea repertis.
Illa oculos breuiter terræ deiecta profatur:
Venisti tandem forti congressus Atridæ,
Vix mortē effugiens duri in certamine Martis,
Expertus paruo leti discrimine quantus
In clypeū assurgat, quo turbine torqueat hastā
Vir meus. has'ne mihi quondā uentosus in illum
Iactabas furias? hæc num Paris illa superbi
Effera uis animi, quoties furibundus & armis

Maior in absentē bellum metiris Atriden?
Desine quæso minis pugnaq́; lacessere rursus
Prælia, lude domi, Graia ne cuspide pectus
Infelix iaceas medijs confossus in aruis.
Ille refert, Dictis mulier'ne incesse superbis,
Instiges'ue animū quid nam, si uicit Athenæ
Palladis auxilio? posthac ego rursus Atriden
Experiar, quando sunt & mihi numina bello.
Nūc dulces Veneris furias, aliosq́; sequamur
Cōgressus stratis in mollibus. aucta medullas
Flāma subit, totūq́; hortante libidine pectus
Occupat, & maior nunq̄ mea sensa resoluit,
Non adeo cū te rapui Lacedæmone primùm
Aduectam puppi medijs in fluctibus ingens
Insula suscepit, Venus hic ubi iunxit amantes.
Dixit, at illa thoro Paridē complexa quieuit.
Hæc inter, trepidos toto uolat æquore cāpi
Huc illuc uoluens oculos, similisq́; furenti
Vestigat Paridē Menelaus, & increpat altè
Spectātes bellū, Quis enim mōstrauerit hostē?
Quo'ue sequar? nullus Troū Danaūq; p agros
Viderat, ut uisum Menelao ostendere posset.
Nemo quidē auderet Paridē cōmotus amore
Occultare, metu concepti fœderis: imò

Optasset potius crudeli occūbere leto,
Tantū odij populis inerat. tūc maximus armis
Argiuûm ductor Phrygijs Agamēnon adorsus:
Audite ô Troes, Paridē superauit in armis
Atrides, seruate fidem, sancitaq; nobis
Fœdera. Tyndarida Argiuā, raptūq; Pelasgis
Ornatū, & quales meritò debentur honores
Reddite, quos nunq̄ uentura aboleuerit ætas.
Dixerat, at Danaū strepitu assensere cohortes.

TERTII LIBRI FINIS.

HOMERICAE ILIADOS LIBER QVARTVS, NICOLAO Valla interprete.

ANTE *Iouē interea diuûm cō uenerat ordo*
Sideream in sedem, cunctisq; loquentibus Hebe
Nectareos paßim miscebat diua liquores.
Auratas illi celerant haurire uiciβim
Inter se pateras, cœli tum uertice Troiam

Et

Et Danaûm latos ſpectāt prope littora campos.
At pater æthereus ſolio conſpectus ab alto,
Iunoni ſic incipiens illuſit Achiuæ:
Sunt geminæ forti tanta in certamina diuæ
Præſidio Atridæ, Iuno & Tritonia Pallas,
Quæ ſpectant tacita meditantes gaudia mente.
Hinc Paridem complexa ſuū Ven⁹ aurea leto
Implicitum eripuit, belli iam gloria fortem
Stat penes Atriden. nos conſultare decebit,
Bella odiūq; iterū populis, placidam'ne quietem
Præſtet, & ambobus pacē præbere futuram.
Si placitū id ſupis, habitēt ſacra mœnia Troes,
Tyndaridē Argiuā reuehat Menela⁹ ad Argos.
Sic fatus, ſoluunt alta in ſuſpiria mentem
Et Iuno & Pallas, propius quæ fortè ſedentes
Exitiū implorāt Teucris. nil auſit Athena
Dicta Iouis cōtra, tacitam ſed cōprimit iram.
At Iuno impatiens tantum ſimulare furorem,
Preſſa dolore graui furias ſic fata reſoluit:
Iuppiter, unde tibi diuûm īplacidiſſime ſurgit
Hic animus, quando infectum uanūq; laborem
Eſſe iubes, fruſtra toties quē fracta ſubiui?
Sudantesq; ſimul deflexi hinc inde iugales,
Dū populū ad Troiā Priamo natisq; ferentem

Exci-

Excidium traxi. cœptis modò uicta quiescam.
Perge tamen, sed non alij tua iussa uolentes
Laudabũt superi. strinxit grauis ira Tonantem.
Tum fatur contrà cœli qui sidera torquet:
In te qd Priam⁹, Priami quid regia proles
Dæmonia emeriti potuere, ut sedula nunquam
Ira odijsq; uaces, donec sacra mœnia Troiæ
Funditus euertas, totosq; ingressa penates?
Necdum etiã cesses, crudũ nisi dẽtibus ultrix
Discerpas Priamũ prolẽq;, & Troas, & oẽs
Iliadas? necdum penitus saturata quiesces.
Iamq; agito, ut tua fert animũ furiosa libido:
Nil aduersor ego. tu tantum sensibus hauri:
Quando etiã libeat, penitus radicitus urbes
Eruam, & æqua solo turrita palatia ponam,
Hic ubi sacra litãt tibi gens, & amica propago.
Haud iram impedies, animo quãdo ista petenti
Inuito dedimus. quot flammeus ambit Apollo,
Quotq; operit stellis cœli radiantibus orbis,
Vrbibus ex ipsis cordi mihi gratius unum
Ilion, & Priam⁹, Priami quoq; Martia proles.
Hinc mihi nanq; calent sacris & odoribus aræ,
Qui superis impendit honor. Tum regia Iuno:
Treis equidẽ ante alias dilexi Iuppiter urbes,

Ar-

Argon, & illustrem Sparten, ditesq; Mycenas.
Has euerte solo iam si lubet, anxia quanquam
Obstiterim cui tanta deûm collata potestas
Ire Iouem contra superos qui fulmine terres.
Me tamen indignum est cœptis desistere rebus.
Cum dea sim, genus unde tibi sortita perenne,
Saturnoq; prior te sum generata parente,
Tũ tua sum coniunx, quãdo immortalibus altis
Imperitas, paribus cœlum populosq; regamus
Auspicijs: ego te, me tu foueamus: utriq;
Quæ uolum⁹, superũ tũ cætera uota sequẽtur.
Tu modò Teucrorũ Danaũq; p agmina Athene
Iram odiumq; ferat iubeas, captetq; per artes
Insidias belli, rumpant sacra fœdera Troes.
Dixerat, at dictis diuûm pater atq; hominũ rex
Annuit, & natæ uerba exitialia fatur:
I medios inter populos, & dissere Palla
Crimina bellorũ, rumpant sacra fœdera Troes
Exhortare prius. cœlo ruit Attica Pallas,
Ac uelut ignitum cum mittit ab æthere fulgur
Iuppiter infestum nautis populisq; timendum,
Corda pauor pulsat stillãtibus undiq; flammis:
Haud aliter dilapsa polo stupuere tuendo
Dardanidûm Danaumq; acies, sic quisq; reflexi
Ad

Ad socios referunt, Aut hæc portenta minãtur
Bella odiumq; uiris, aut icti fœderis autor
Iuppiter ambobus pacem firmabit amicam.
Tunc Antenoridæ uultum aßimilata uirilẽ
Laodices Pallas, diuersa per agmina cedit
Vestigans oculis si quô Lycaonius erret
Pandarus, utq; illum multa inter millia uidit,
Quem circũ clypeatæ acies in bella fremebãt,
Quas secum ad Troiam Aesopi de littore uexit,
Ante uirum sistens uerba exitialia fatur:
Diue Lycaonide nil iam parere recuses,
Surge age, fatalem Menelao intende sagittam,
Pronum sterne solo, quem si cecidisse sub armis
Contigerit, Teucros insigni laude fouebis,
Quos bene apud memores tanti tibi gratia facti
Nunquam aberit. Paridi gratus splendentia regi
Dona feres, quando ille pyra conspexerit atra
Impositum Atriden. Lyciæ regionis amico
Funde prèces Phœbo, uires tibi suggerat arcu,
Cui pecudum primos aris imponere fœtus
Voueris, ad Zeliam cum mox remeaueris urbẽ.
Sic effata, uiri mentem dementis Athena
Impulit. ille arcum enudat, syluestris erat qui
Cornibus è capræ quam quondã Pandar⁹ alta

Rupe

Rupe procul ſtantem iaculo ſub pectore fixit,
Alta tribus cubitis (mirum) cui cornua fronti
Surgebant, quibus exectis firmauerat arcum
Ingeniũ artificis, poſtremaq; texerat auro.
Hunc rapit, atq; aptat neruo, terræq; reclinat.
Tũ sociũm clypeatæ acies circùm undiq; ſeſe
Oppoſuere duci, ſpectent ne longius hoſtes
Telum ex inſidijs, celeres tueantur Atriden.
Ipſe nouã pennisq; habilẽ ſquallente ſagittam
Deprõpſit pharetra, neruoq; aptauit acerbos
Laturam Atridæ luctus: Phœboq; dicauit,
Cũ Zeliam attigerit ſacrã, mactare bidentum
Primitias. cornu tum forte uolatile flexit,
Et duxit longè, donec curuata coirent
Inter ſe capita, & manibus iam tãgeret æquis
Læua aciem ferri, dextra neruoq; papillam.
Extemplo celeres neruo ſtridente per auras
Proſilijt telum: cuſpisq; impulſa petiuit
Te feriens Menelae, tui caſusq; fuere
Dij memores. ictum letalem auertit Athena.
Dum celerat telũ, nuſquam tibi longius illa
Corpore diſtabat, nato quàm ſedula mater,
Cũ uetat à dulci muſcarum prælia ſomno.
Illa quidẽ ueniens, quà circùm ſutilis ambit

Baltheus, & laterum iuncturas fibula mordet
Aurea, quaq; duplex circùm tegit ilia thorax,
Detorsit telum. transit per cingula, & ipsum
Thoraca infixum crispans lorica morata est,
Et tandẽ extremũ perstrinxit corpus Atridæ.
Tum niger illato defluxit uulnere sanguis.
Mæonis aut Cariæ ueluti si uirgo rubenti
Tingat ebur minio, phalerisq; imponat equorũ,
Pendentes thalamo longè quas fortè uidentes
Exoptant eq[illegible]s, tantũ si regibus apti
Ornatus extant aurigæ, & gloria currus.
Sic latera atq; ocreas currẽtes sanguinis undæ
Tinxerunt Menelae tibi rorata cruore.
Arma uidẽs Agamẽnõ & ictũ in corpore uul (nus,
Expauit: stupuitq; simul Menela⁹ & ipse
Aligerũ aspiciẽs telũ penetrasse sub armis.
Tum grauiter socij totis suspiria rumpunt
Pectoribus. dextra Menelaũ amplex⁹ abundis
Suspirãs lachrymarũ oculis Agamẽnõ adors⁹:
Heu mihi nũc frater, quãdo hæc inopina Pe- (lasgis
Sors fuit, ut rupto pcũbas fœdere mortẽ,
Hic'ne timor superũ? percussa hæc fœdera, &
Agnorũ sanguis sacer & libamina diuũ (aris
Nõ uiolanda? quibus dudũ sic fidimus, ut tu

Occideris frater. contemni numen Olympi
Haud impunè sinũt superi. scelera impia, quanq̃
Distulerint culpas hominũ, grauiora morãtur
Supplicia, æterni si qua est sententia cœli.
Nanq; dies aderit, sacrũ quãdo Ilium & omnis
Martia cum Priamo proles, Teucriq; peribunt.
Iuppiter altitonãs, scelerũ impia facta repẽdẽs,
Induet obscurã fallentibus Aegida Teucris
Perfidiã ulturus. sint hæc licet, heu mihi quãtũ
Mœstitiæ, & quantũ linquis Menelae doloris,
Si moriens uitæ sortẽ complebis acerbam.
Scilicet indecores sine te remeabimus Argos,
Præcipites patriæ Danaos feret anxius ardor.
Iam Priamo & Teucris insignis gloria belli
Funere parta tuo est. heu q̃ liquisse pudebit
Hic Helenã, tellusq; tui cõsumpserit ossa
Dardanis, exhausto quẽ spes dabat ante labore.
Iamiam aliquis Troũ nullo obsistente superbus,
Ingentis tumulo insultans Meneleos et umbræ,
Sic ne iaces Menelae? (feret) sic alter Atrides
Improbus ardorem belli consumat in omnes.
Ille quidẽ ad patriã tota cũ classe recessit
Expertus frustra uires, fratremq; reliquit
Tellure hostili. uos ò miserescite saltem

Infer-

Inferni manes. potius mihi terra dehiscat
Ampla satis, nostras hæc q̃ referūtur ad aures.
Tũ flauus cõtrà affatur Menelaus Atriden:
Iam solare acies, ne'ue exhorresce cruorem,
Haud altè in uulnus telum penetrauit acutum,
Ferrea iam missæ repressit cuspidis ictum
Lamina, ferratus texit simul ilia thorax.
Hũc iterũ affatur prĩceps Agamẽnõ Achiuũ:
Sic pater ille deûm faciat Menelae, dolores
Iam lenire decet medicãdo uulnus acerbos.
Talthybium iubet acciri, cui talia mandat:
Vade uocaturus, siste huc Machaõta medẽtẽ
Talthybi, belligeri foueat qui uulnus Atridæ,
Arciger insignis Lycius quẽ perculit aut Tros,
Mœstities Danais, atq; ingens gloria Teucris.
Dixit. at ille gradu celeri mandata secutus,
Huc illuc uoluens oculos, circũ agmina lustrãs
Aeratas acies inter rimatur Achiuûm
Heroẽ Machaõta, procul quẽ cõminus armis
Circũstãt clypeatæ acies, quas plurima Triccæ
Terra boum generosa dedit socia agmina bello.
Hic propior fit præco duci, & sic uocib⁹ inq̃t:
Perge Coronide, princeps Agamẽnõ Achiuũ
Ire iubet, fratriq; man⁹ adhibere medentes,

Arciger insignis Lycius quē perculit aut Tros,
Mœstities Danais, atq; ingens gloria Teucris.
Dixerat. ille acri turbatus uulnere mentem,
Talthybiusq; simul glomerata per agmina pass⁹
Accelerant, ingens ubi tunc percussus Atrides
Stabat, acerba fremēs procerū uallāte corona.
Ille deo similis cōspectus in agmine primū
Per media infixum detraxit cingula telum,
Quo simul educto paulū cessere dolores.
Cingula tum soluit, ferrataq; tegmina circum,
Exuit occultum uulnus, teliq; latebras
Explorat dextra, cōcretumq; inde cruorem
Abluit, & mixto plagam linit arte liquore,
Quæ pater huic illi dederat medicamina Chi-
Hi dū uuln⁹ alūt diui Meneleos, in armis (ron.
Cōcurrunt Troianæ acies, pugnæq; parāt se.
Intrepidū aspiceres Agamēnona et arma fremē
Hortātemq; uiros bello. nō segnius acres (tem,
Quadrupedes arcet, currusq; ex ære sonātes,
Quos procul ardētes pugnæ seruabat habenis
Armiger Eurymedon Ptolemæi sanguine nat⁹.
Hūc assistere equos propi⁹ iubet agmine facto,
Ardor anhelātes cū uiribus hauserit artus,
Ipse pedes cūctos hortatus obibat Achiuûm.

Bel

Bellorũ Argiui memores nũc ſumite uires,
Non erit auxilio periuris hoſtibus olim
Iuppiter, at primi frangentes fœdera Troes
Vulturibus laniãda dabunt ſua corpora ſæuis.
Cõſortes natosq́; domum ſuper alta feremus
Aequora, & euerſa raptabimus omnia Troia.
Quos uerò exangues præſenti Marte uidebat,
Argutis longè uerbis ſimul increpat omnes:
Dedecus Argiuûm, plebes moritura timẽdo,
Militia indigni, quorum Mauortis imago
Mẽtibus omnis abeſt, timidi uelut hinnuli apto
Quos labor in campo currentes laxat inanis,
Defectiq́; iacent, & nulla in pectore uis eſt:
Haud ſecus attoniti armatos horreſcitis hoſtes.
Num pelagi turmas ſpumoſa ad littora Troum
Expectatis adhuc, firmãt ubi uincula puppes,
Viſuri dextram ſi porrigat altus ab aſtris
Iuppiter auxilio nobis? ſic fatus, Achiuûm
Hinc atq́; hinc acies longè imperioſus obibat.
Vt Lycios alacer populos prnetrauit in armis,
Qui poſiti inſignẽ circũ Idomenea fremebant.
Idomeneus apro ſimilis, prima agmina bello
Struxerat, extremas Meriõ e hortãte phalãges.
Hos placidè ut uidit gaudẽs Agamẽnon adorſ°:

Idomeneu Danaos ante omnes digne uereri,
Militiæ pariterq; domi, mensasq; per omnes
Discumbis conuiua prior, cyathoq; potiris
Vndanti primùm nigro ueneratus Iaccho.
Ast ibi tunc alij heroes (si maximus extet)
Mensura potant media. tibi plenior uni
Stare solet crater, uelut & mihi quādo bibēdi
Est anim⁹. quantū ualeat nūc Martia uirtus,
Et bello uires ostende, ut sæpe locutus.
Tunc ille affatur cōtrà, & sic uocib⁹ infit:
Atride, me nulla dies à fortibus ausis
Dißimilē arguerit. iamiam spectabis amicum
Qualem optas, bellumq; animo flagrāte subibo.
Exhortare duces alios, atq; agmina pugnæ.
Quandoquidē primi uiolarūt fœdera Troes,
Certādum est armis. pœnas dēt sanguine rupti
Fœderis. hinc abijt mentem lætatus Atrides.
Mox ille Aiaces geminos offendit in armis,
Quos acies densæ peditū post terga sequūtur.
Ac ueluti nubes scopulo quā spectat ab alto
Per mare rumpentē Zephyri sub flatibus atrā
More picis, pastor trepidās pcul horret iniqui
Tollentē imbriferas cœli, pelagiq; procellas,
Tum rationis inops pecudes tutatur in antro:
Haud

Haud sec⁹ arua terũt cõdensæ in bella phalãges
Horrendæ clypeis simul & surgẽtibus hastis.
Hos procul aspiciẽs Argiuûm ductor Atrides,
Vociferans altè uerbis affatur amicis:
Aiaces magni, quorum fera pectora thorax
Ambit, & æratæ stant cinctæ ad prælia gẽtes,
Haud opus esse reor uos ultrà incendere bello,
Hortatu callent uestro pugnare cateruæ.
Iuppiter ò summe, ò Palla, et uag⁹ ignis Apollo,
Omnibus hic ardor fieret: nam Troia sub armis
Et Priami imperiũ caderet populãda Pelasgûm.
Sic ait, hos linquens alios hortatur Achiuos.
Venerat ad Pylios ubi struxerat agmina Ne-
Exhortãs forti socios cõcurrere pugnæ. (stor
Hic magnũ Pelagonta suis, & Alastora turmis,
Hæmona dat Cromiũq; duces, simul atq; Biãta
Ductorẽ populorũ equitũ. currumq; potentes
Prima acies in fronte locat, peditũq; sequũtur
Agmina lecta uirûm, fortiq; in robore plebem
Imbellem statuit medio, pugnentq; coacti
Inclusi. primùm uetat admiscere iugales
In populum, turbent'ne acies. mox fidere quenq̃
Cursib⁹ aut frenis prohibet, ne solus in hostes
Irruat, & longè quantũ sinit impetus erret.

Tum simul ire acies, cõsertaq́; robora in hostẽ
Fluminis in morẽ prorũpere, fluxaq́; paßim
Debiliora monet, hostiles figere currus,
Curribus ex istis præstat pugnãtibus hastas
His olim multas uerterunt uiribus urbes
Antiqui heroes. Nestor sic belliger artem
Bellorum expertus lõgo mõstrabat ab usu,
Quẽ procul ut uidit, gaudẽs affatur Atrides:
Si tibi diue senex animũ par robur, & ausus
Corporis æquarent uires & fortior ætas.
Sed te fracta situ, neruiq; effœta senectus
Obruit. ò utinam iuuenili in pectore robur
Afforet, atq; annos sinerent mutare seniles
Numina, uel tali iuuenesq; senescere sensu.
Tũ Nestor (quanq̃ senior tamẽ armiger) inqt:
Ipse quidẽ Atride rursus iuuenescere uellem,
Qualis erã diuum cum Ereutaliona peremi,
Attamẽ haud superi mortalibus omnia præstãt.
Fortis eram quõdam iunior, nunc longa senect⁹
Conficit, & sensus immutat robur aniles.
Verùm equidẽ medius populos in bella fouebo
Consilio, qui solus honos solet esse senectæ,
Tela manu iaciat miles cui fortior ætas,
Et feriant iuuenes fidunt qui uiribus hostem.

Sic fatus Nestor, gaudensq́; recessit Atrides.
Tū properās uidit Petheos Menesthea magni,
Quē circū adstantē populi glomerātur Achiui
Verborū artifices. huic proximus acer Vlysses
Ingenio stabat, Cephalenorūq́; cohortes
Stāt ferro accinctæ circum, bellūq́; morātur.
Nōdū horū populi rumor sublatus ad aures
Venerat hic primū misceri in bella cohortes.
Spectātes stabāt Teucrosq́; erumpere pugna,
Cōminus, Argiuūq́; sequi simul agmina cōtrà,
Mox ipsi irruerēt. quos ut speculatus Atrides,
Vocib⁹ increpuit: Petheos sate sanguine magni,
Et tu ficte dolis, uulpinæ & fraudis abunde,
Quis metus imbelles, quæ uos tā sera moratur
Segnities? alios spectatis in arma ruentes,
Cū deceat uos ante omnes pugnare priores.
Vos olim acciti dapibus, quas fortè paraui,
Cū primū audistis, mēsis super, arma furētes
Induitis, carnes auidiq́; assumitis assas,
Vndantesq́; mero pateras inuergitis aluo.
Vos etiam ante decē spectabitis ire cohortum
Præsidia in pugnas hostilibus obuia turmis.
Tū cōtrà intorquens oculos affatur Vlysses:
Qualis ab orbe tui uox excidit oris Atride?

Qui segnes belli nos arguis, agmina quando
Marte calent aio, quādo haec tibi cura, uidebis
Telemachi genitorē acies irrumpere primùm
Hostiles, & te mentiri, & uana tulisse.
Vtq; illum agnouit subito caluisse furore,
Subridens iterum sic est effatus Atrides:
Diue Iouis Laërtiade sate sanguine magni,
Haud ultrà sæuire decet, q̄ iurgia præstent
Irarum causas. tibi nulla iniuria per me,
Nec iubeo bellare quidē, non turbida menti
Consilia assuetus miscere & uertere sensus.
Noui animū uigilē laudis. iāq; ista (quid ultra?)
Vana dabunt superi. si quid cōmisimus in te,
Pœnitet, & nugas uirtus abolescet inanes.
Sic fatus, gradiens alios offendit Achiuos
Magnanimū aggressus Diomedē. hic currib⁹ al
Et Stelenus magni natus Capaneos agebāt (tis
Quadrupedes, uultu simul hos affatur acerbo:
Tydide armipotēs qs te metus obruit? aut quô
Effera uis animi patriæq; recessit imago
Virtutis? non sic patrem timor arguit olim,
Obuius aduersos totiens qui terruit hostes.
Sic referunt qui tum illius uidere labores
Egregios. ego nil memini, licet ipse Mycenas.
Ve-

Venerat absq; armis socio Polynice receptus
Hospitio. Argiui cogebant undiq; belli
Præsidia, ut sacræ uastarent mœnia Thebæ.
Et belli uires, sicut uoluere precando,
Obtinuere quidem, nisi Iuppiter altus ab astris
Signa daret, totos quibus ille exterruit Argos.
Huic tum fama uiro nullos æquabat in armis.
At postq̃ herbosi uenere Asopidos undas,
Tydea legatum Thebas misere Pelasgi.
Ille, ut erat fidens animis, id solus obiuit
Munus, & ingressus multos Etheocleos aulam
Oedipionidas mensis discumbere uidit,
Hic ubi nullus erat qui se tueretur amicum,
Terrorẽ iniecit Thebis: quosq; ille lacessit,
Solus Ethionidas uaria in certamina uicit,
Auxiliũ & uires tantum dabat Attica Pallas.
Illi indignantes, secreta in ualle latentes
Insidias struxere duci. uestigia retro
Dum seruata legit, proceres coguntur in unum
Quinquaginta, illi mortẽ latura iuuentus.
Horum ductores dijs immortalibus æqui,
Hæmonides, Mæõ, & Echioni9 Lycophõtes.
Tydeus hos homines lætum sibi ferre parãtes
Exitio affecit. tantũ dedit ire deorum.

Auſpicijs ductus, Thebas qui mira referret
Mæona. talis erat, nulli uirtute ſecundus
Aetholius Tydeus: natum tamen ille reliquit
Alloquio ſeſe meliorem, at uiribus infrà.
Sic fatus, regē longè ueneratus Achiuūm,
Nil cōtra eſt auſus Diomedes inclytus illum.
Tum Stelenus magni natus Capaneos adorſus,
Vera quidē noſti, quæ nunc mentiris Atride.
Nos patribus lōgè præſtantes gloria tollit,
Nos min⁹ Argiuūm populorū ad mœnia Martis
Duxim⁹, & ſacrā Thebarū euertimus urbem.
Nos Iouis auſpicijs intēdimus hactenus, illi
Irati fatis temerè indignantibus auſi
Occubuere, ſui pœnasq; dedere furoris.
Nos quibus aut igitur noſtros dignare parētes
Laudibus Atride? cōtrà tum Martius inquit
Tydides, uetuitq; loqui, & parêre coëgit:
Haud ego te argueri populorū rector Atride
Hortantē Argiuos. pugnat uictoria quando
Te penes, atq; ipſum ſequitur te gloria belli,
Si Troas uincent Danai, ſacrumq; reuellent
Ilion: & uictis luctus te triſtis Achiuis.
Eia agè nos igitur Stelene accīgamur in hoſtes.
Dixit, & armatus curru uiolentus ab alto

Pro-

Prosilijt. sonitũ pectus super, arma dedere
Horrẽdum, quo uir quicũq; horresceret ingẽs.
Haud aliter densatæ acies super arua mouẽtur
Ductorũ impulsæ strepitu, uelut eminus undæ
Stridentis pelagi zephyris miscẽtibus æquor
Paulatim sese tollunt, mox flatibus actæ
Vorticibus rapidis longè glomerãtur in altum.
Tellure illisi refluunt super æquora fluctus
Spumosi, & salsæ rorant aspergine cautes.
Agmina ductores animare in bella uideres
Effari nil ausa metu, sed pectora tantùm
Marte calent, acies uarijs luxere sub armis,
Progressæ in numerũ. cõtrà tũ plurima Troum
Turba fremit, pecudũ similis, quas pastor ĩ aula
Diues agit, septa patulas ad ouilia mulgens.
Assiduos referunt circùm balantibus agnis
Ad uoces strepitus: talis super agmina Troum.
It rumor, uaria in mores, & dissona linguis.
Hos acuit Mauors, ast illos Pallas Athena:
Terror utrosq; tenet, idem pauor occupat oẽs:
Rixaq́; mortiferi soror et comes horrida Martis
Parua metu primo, mox sese attollit in auras,
Ingrediturq́; solo, & caput inter nubila cõdit,
Per populos præceps rumore accenditur acri,

In medium lites affert, ac suscitat iras.
Hæc ubi peruenit, campo furibunda superbi
Spectatrix belli sedit, rabiemq; per omnes
Miscuit, unde oritur gemit⁹ mortesq;, dolorq;.
Aduersi postq̃ apparent, tum tela reductis
Protēdunt longè dextris, & spicula uibrant.
Iamq; intra iactum teli progressus uterq;
Cōstiterāt, subito erumpūt clamore furentes.
Missilibus feriunt clypeos, thoracas ahenos,
Pectora pectorib⁹, clypeis clypeosq; repellūt
Connixi. strepitu uario fremit Ilia tellus.
Fit gemitus morientū, & mixta cæde uirorum
Semineces hinc inde cadūt, fluit undiq; sanguis
Per terram, ueluti plures de mōtibus amnes
Per caua saxa ruunt, aucti pluuialibus undis,
Miscentur simul, & uiolenti fluminis instar
Rauca sonāt, strepituq; pauet de uertice pastor.
Haud secus immixtis oritur gemitusq;, cruorq;.
Hic primū Antiloch⁹ pugnātē & dira fremētē
Dardanidûm īplicuit Thalysiaden Echepolum.
Excussis galeæ cristis sub fronte cruentum
Traiecit telum, cuspisq; impulsa per ossa
Transilit, & nigræ lucem clausere tenebræ.
Ille ruit medio uelut in certamine turris

Vulsa solo, lapsum rapto pede ductor Abātum
Calcodontiades Elephenor *in arua trahebat*
Rapturus spolia, ac inhians hostilibus armis.
Haud uotum tulit incautus: nam flexus apertū
Dat *latus. obseruans oculis id fortis* Agenor
In læuum uersus transuerberat ilia ferro.
Singultantē animā trepidosq; extinxit in art⁹.
Hic Teucrûm *Danaumq; simul pugna aspera*
Implicuere inter sese, legitq; uirum uir (*surgit.*
Exitio affecti rapidorum more luporum.
Hic Anthemione *natum* Telamonius Aiax
Simesium *excepit, teneri cui protinus anni*
Impubesq; genæ, quondam quem mater ab Ida
Discedens genuit rapidi Simoentis ad undam,
Dum pecora infelix uisenda parentibus egit,
Simesiumq; simul fluuij de nomine dixit.
At non hic miseræ præstare alimenta parenti
Eualuit, uitæ spacio breuiore potitus.
Obuius huic Aiax *ferratum hastile mamillæ*
Magnanimus dextræ intorsit, pectusq; repente
Trāsilit atq; humeros extra. tum pron⁹ in aruis
Corruit, & totus telluri insternitur atræ,
Qualis adulta solo pingui sinuosa uirentes
Populus in ramos, nigra quam fortè bipenni
Arti-

Artificis cædit manus, acri ut robora curru
Arte rotasq́; paret. iacet illa in littore, donec
Arescat. talis cecidit proſtratus ab armis
Anthemionides. Aiacis uulnere ut illum
Vidit Priamides confectum Antiphus acerbo,
Per medios ruit, & iaculum proiecit in hoſtem.
At non Aiacē, ſed fixit cuſpide Leucon
In latus. hic magni fuerat comes unus Vlyſſi
Carior ante alios. qui dum Simeſion adunca
Ad ſocios traheret dextra, confoſſus arenæ
Defunctū iuxta cecidit, dextráq; remiſit.
Tunc Ithacus cari comperta morte ſodalis,
Perfurit, ac rapto prorumpit in agmina telo.
Bellator ualidis proiecit uiribus haſtam
Per medium, Troes teli uenientis ab ictu
Seducunt ſeſe. diræ non irrita mortis
Haſta uolat longè, meditantem prælia pulſat
Democoonta nothū Priami, qui ſolus Abydo
Ardentes conduxit equos. per tempus utrunq;
Illa ſubit, nigræq; oculos clauſere tenebræ.
Corruit in præceps, ſonitū ſup arma dedere.
Tūc retrò incipiūt Teucri et mauorti⁹ Hector
Ferre pedē, Danai facto clamore fremebant,
Cōcurrūtq; ultra, & ſpoliāda cadauera raptāt.
Per-

Pergamo ab excelsa pugnas dũ spectat Apollo
Palãtesq; Phrygas, sic ira turbidus inquit:
Ite alacres (quid nã Troes dubitatis?) ĩ hostes.
Nõ lapis est illis, nec durũ in corpore ferrum,
Vt nequeant armis uiolari, & uiribus angi.
Nõ hic æquoreæ Thetios bellator Achilles,
Puppibus in medijs sed tristem digerit iram.
Sic deus excelsa Teucros affatur ab urbe.
Excitat hic cõtra Danaos Tritonia Pallas,
Ingrediens lapsos reficit, uiresq; ministrat.
Tunc Amaryggiden fatum Diorea ligauit.
Hũc Pirꝰ Imbrasides, Thracũ qui ductor ab oris
Venerat, iniecto percussit crura molari.
Perfregitq; genu, neruos cõtriuit & ossa.
Collapsus tandem iacuit resupinus in aruis,
Ad sociosq; manus anima fugiente tetendit.
Tum Pirus hũc iterũ currẽs percussit acuto
Vmbilicum iuxta ferro. fluxere cruore
Viscera cõmixto, & lucem clausere tenebræ.
Dum furit, illius percussit pectora Thoas
Aetholius, iaculoq; animæ spiramina fixit.
Tum propior ualidũ deducit uulnere telum
Magnanimus Thoas, gladioq; euiscerat aluum,
Vna eadẽq; uia sanguisq; animusq; sequuntur.

Non tamen exuuias,licet ingens uiribus ille,
Eripuit.longis facto simul agmine Thraces
Obnixi incurrunt hastis,hostemq́; repellunt.
Sic illi exanimes utrinq; per arua iacebant
Vulneribꝰ mixti,Thracũq; Epathrũq; cateruæ,
Ductoresq́; ipsi:sanieq́; inuoluitur omnis
Turba uirum,quis enim cõfusæ stragis aceruos
Ediderit?non si media inter prælia Pallas
Duxerit illæsum dextra.tot millia Troum
Argiuumq́; die paßim cecidere sub illo,
Implicitiq́; iacent per mutua uulnera foßi.

QVARTI LIBRI FINIS.

HOMERICAE ILIADOS LIBER QVINTVS, NICOLAO Valla interprete.

HIC *iam Tydidæ Diomedi Pallas Athena*
Fulgorem uiresq́; dedit,quo maior in omnes
Surgeret Argolicos:aspectu illustrat honoro.

Ar-

Ardet apex galeæ cristis, ac uertice flamma
Fūditur, & tremulos umbo uomit aureus ignes.
Qualis ubi oceani perfusus lucifer unda
Extulit os cœlo sacrum, longéq; coruscat:
Tydidæ talis species radiabat ab armis.
Per mediū pugnæ, frēdet quâ plurim⁹ horror,
Irruit in Teucros. diues purusq; sacerdos
Vulcani geminos Dares ad prælia natos
Ideum Phegeūq; uno super axe comantes
Miserat insignes belli. tunc obuius hastam
Tydidæ Phegeus humeri quâ tegmina surgunt
Cōijcit, ærato procul illa umbone repulsa est.
Tydidæ contra dextram non irrita liquit
Hasta, papillosum pectus trāsuerberat hostis.
Dat gemitū armorū pulsu conterrita tellus.
Deserit Idæus Phegeū pulchrosq; iugales,
Expectare pauēs Diomedē fratre perempto.
Haud nigrum poterat fugiens euadere fatum:
Sed patris orbati sortē miseratus acerbam
Mulciber, obscuro fugientem texit amictu.
Ille rapit currum socijs, pariterq; iugales
Imperat ad naues duci. tum cætera Teucrûm
Idea turba uidēs pauitātem, & Phegea lapsum
Inter lora rotasq;, procul densantur in unum.

Hic Pallas Martē cōplexa his uocib⁹ orsa est:
Bellipotēs Mauors hominū populator, et urbiū
Euersor, Troas Danaosq; in bella quid ultrà
Vrgemus? nostris pugnent sine uiribus omnes:
Cedamus, uincant tantū quos uincere mauult
Iuppiter, atq; ipsos comitetur gloria belli.
Nos procul amoti Iouis hinc uitabimus iram.
Sic effata, deum totis subtraxit ab armis
Et statuit longè herbosi Scamandros in aruis:
Acrius hic instant Danai, fugitq; uirum uir,
Deficiūt Troes. princeps Agamēnō Achiuūm
Altronum Odion ductorem perculit hasta
Pectus in aduersum. micuit trans terga cruēta
Cuspis, & è curru cecidit resupinus in aruis,
Desuper arma graui sonuerūt quassa fragore.
Licius hic Phæston rapit Idomeneus ab alto
Mœonio genitum, Boro qui ex ubere Tarmæ
Venerat: hunc ualida pugnantē uulnerat hasta,
Et dextro affixa ex humero tremebūda pepēdit
Ille ruit, Stygiæq; oculos clausere tenebræ,
Et socij exuuijs spoliare cadauera currunt.
Hinc Strophio genitū fugientē magn⁹ Atri-
Venatū egregiū, Scamādrō traijcit hasta, (des
Delia quē docuit nemoraleis currere montes,

Et terrere feras iaculisq; agitare fugaces.
Sed nec diua uirum, celeresq; in bella sagittæ,
Nec iuuere quibus cunctos superauerat arma,
Nanq; humeros inter fugientis cōijcit hastam
Atrides Menelaus. micuit trans pectora ferrū,
Dat sonitū ingentem curru delapsus ab alto.
Tunc Myreonæa currens exceptus ab hasta
Pheredus Harmonides, coluit quē Pallas Athe-
Omniaq; nosset manibus faciēda per artes. (na
Hic Paridi instructas puppes æquauit in undis,
Principiū infaustū Teucris, ipsiq; futurum
Exitio, monitus qui non audire deorum
Eualuit, lūbis proiecta superuolat hasta,
Oßibus effractis inuenit uiscera cuspis,
Suspirāsq; oculos æterna in morte ligauit.
Pedea Phylides cōnixus corpore Meges
Excipit arte Nothū celebri, quē diua Theano
Erudijt studijs tantum gratata mariti.
Martius hūc Meges lōga ferit eminus hasta
Ceruice obuersa, neruorū ubi nexilis hæret
Stirps capiti. lingua cuspis porrecta sub ipsa
Per dentes inuenit iter, cum frigidus aruis
Decidit, & ferrum moriens hostile momordit.
Eurypylꝰ diuū Emonides Hypsenora magno

Dolopione satũ, dudum qui sorte sacerdos
Scamandri fuerat, populis ducibusq; uerendus
More dei, stricto gradientẽ intercipit ense,
Et solidũ magnaq; humeri cũ parte lacertum
Amputat. effuso cõmixta in sanguine dextra
Decidit, ac subitò moriens expalluit aruis.
Talia per cãpos paßim dum funera Graij
Edebant, medios Tydides transilit hostes.
Haud utris bellũ gereret, Teucris'ne suis'ne
Cernere erat, Danaos tantũ tulit impetꝰ ultra.
Tegmina nulla ualẽt, nec quisq̃ ex hostibꝰ audet
Pugnando tẽtare uices: pcul arma frementis,
Mortiferosq; ictus, & cristas caßidis horrent.
Ac ueluti torrẽs qui multis imbribus auctus,
Aggeribus ruptis, hominũq; boũq; labores
Sternit, & insertos euellens gurgite pontes,
Fertur in arua furẽs: rapidò sic Martius omnẽ
Percurrens cãpum Tydides agmina uertit,
Cõfertosq; licet perturbat uiribus hostes.
Vt procul hunc acies uidit Lycaonius heros
Vndiq; rumpentem, lunato infensus ab arcu
Vulniferũ laxat telũ, quaq; æra fatiscunt
Thoracis transit, dextroq; infigitur armo.
Trãsadijt cuspis, micuit de corpore sanguis.

Hæc uerba non sunt Homerica.

Hic

Hic ſubitò illati quem gloria uulneris auget,
Pandarus exclamat, Longè conuertite Troes
Magnanimi currus auriga, & ſumite uires.
Scilicet Argiuûm melior confectus acerbo
Vulnere, nec ſperẽ teli uim ferre ſupremam,
Quod mihi iã neruo manib⁹q; aptauit Apollo,
Nec uoluit Lycijs quõdã me excedere fruſtra.
Talia iactabat. neq; enim cõſumpſit acerbum
Tydiden uulnus, ſed iam penes ipſe iugales
Excedens, Stelenum ſic eſt affatus amicum:
Hactenus ò Stelene potui, nunc uulnus acerbũ
Cõficit, hãc humeris actutum euelle ſagittam.
Sic fatus. curru Stelenus mox deſilit alto,
Et penitus dextra telum de uulnere traxit.
Tũc niger ex humero totis cruor effluit armis.
Saucius ille preces tandẽ ſic reddit Athenæ:
Exaudi me nata Iouis Tritonia Pallas,
Pugnantẽ totiẽs duro ſub Marte parentem,
Me quoq; ſi dextro fouiſti numine, da nunc
Horrentes tenebras nigræ uaneſcere mortis,
Admotũq; uiri pectus lacerare ſuperbi,
Qui dudum feriens nitidum me cernere ſolem
Iactatus non poſſe diu. ſic fatur. Athena
Audijt orantem, propiusq; admota lacertos

Contingens totos uires infudit in artus,
Exhortata ducem sic ore affata sereno est:
Tydide armipotẽs, Teucrũ ne horrosce tumul(tꝰ,
Nec pugnare time. patriũ tibi robur ĩarmis,
Quale dedi Oenidæ quouis sub Marte potẽti.
Quinetiã ex oculis nubẽ quæ plurima circùm
Mortales hebetat uisus, operitq; tenebris,
Eripui, ut pariter diuos hominesq; uideres.
Si quis in hoc superũ fautor certamine Teucris
Venerit, excepta tantum uiolare Dione
Parce deos. illam (si uenerit) excipe ferro,
Sit Ioue nata licet. Pallas sic fata recessit.
Talibus incensus dictis Aetolius heros
Acrior ad pugnã redit, ac uim suscitat ira.
Vt leo cum pleno ferus insidiatur ouili,
Quẽ feriẽs lõga pastor non conficit hasta,
Saucius ille thoros quatit, impauidusq; minaxq;
Ingreditur caulas, fremitu per ouilia sæuus
Grassatur, cũ segne pecus densatur in unum:
Haud secꝰ aduersos crudescit ductor in hostes.
Astynoon populi pastorem, & Hipenora ferro
Percutit. ast illum fixit penes hasta papillam,
Huic humerũ stricto & totũ tulit ense lacertũ.
Hos linquẽs sequitur Polidõ et Abãta fugaces,

Quos sacer Eurydamas genuit, qui somnia docte
Scire uirûm, natis Troiana ad bella profectis
Somnia non cecinit, melior sed Martius illis
Interpres soluit Tydides somnia ferro.
Post hos īplicuit Xanthō, pariterq; Thoona
Phenopo genitos annis pubentibus ambos.
At pater audita natorum cæde, penates
Seruabat lugens, æuoq; exhaustus anili
Haud ultra sobolē sperat cui lauta relinquat
Rura suis longos atauis possessa per annos.
Nanq; animā ferro Diomedes fortis ademit
Ambobus patri steriles in luctibus annos.
Cū natos rediisse sibi non uiderit ultra,
Cognatisq; domos, & pinguia culta reliquit.
Tū geminos Priami natos Echemona leto
Et Chromion curru stantes detrusit in uno,
Vt leo prosiliēs pascentē in terga iuuencum
Aut armentalē uaccam prosternit in aruis:
Sic hos Tydides curru super arua cadentes.
Tū spoliare uiros socijs, rapere inde iugales
Imperat, exuuiasq; omnes inferre carinis.
Hunc postq̄ Iliacas uidit turbare cohortes
Aeneas, celerat pugnātum ubi plurima sæuit
Tēpestas, natū explorās Lycaone per omnes.

Ast illum postq̃ media inter millia uidit
Bellantem, sese antè ferẽs sic ore profatur:
Pãdare nunc ubi sunt tela exitialia, & arcus,
Gloria qua nullus se iã tibi Dardanus æquat,
Nec quisq̃ Lycius melior tibi prætulit heros?
Eya agè tende uiro iaculũ, manibusq́; precatus
Ante Iouem passis, qui nũc tot funera Teucris
Per campos infert, & uiribus agmina uertit.
Quis, nisi fortè deus, cessantibus ordine sacris
Iratus Teucris strages tot miserit atras?
Dura quidẽ res est mortalibus ira deorum.
Ille refert cõtrà, Teucrorũ maxime ductor
Aenea, longè tantum (ni fallor) ab armis
Illum ego Tydiden hominũ delebile fulgur
Esse reor, nosco triplices in casside cristas,
Et clypeum, & currus. sed nõ ego certior idem
Sit'ne deus. certè non hic sine numine magno
Tãta mouet diuûm, quisq̃ stat proximus illi
Nube latens, alio qui corpore uulnera torquet.
Iamdudum cõtrà telum iaculatus, & armo
Infixi dextro, laxat quâ brachia thorax
Orbe cauo, Stygioq́; ducem trusisse sub orco
Speraui, frustra uires expertus in illum
Tela dedi, deus hic aliquis mihi protinus ictus

Fru-

Frustratur, fatis inij iam bella sinistris.
Tum curr⁹, & equi desunt, qbus ipse p hostes
Inferar. undenos Lycaonis in atria currus
Aeratos circùm, peplis phalerisq; decoros,
Instratosq; ostro geminos, ad quenq; reliqui
Cornipedes, qui nūc tenues pascuntur auenas,
Ordeaq; assueti bellis. mihi sæpe Lycaon
Ducere quadrupedes uēturo ad prælia suasit,
Troianos ut eques inter uersarer equestres:
Nūc repeto infelix monit⁹, quos antè refelli.
Linquere equos duxi melius, ne Marte perenni
Pabula deficerent: nitidi stabulantur in altis
Aedibus, ad sacrum ueni pedes Ilion arcu
Fretus, & his tandē quæ nil ualuere sagittis:
Nanq; duces geminos dudum sine funere fixi
Præstātes armis diuûm, Menelaon, & ipsum
Tydiden, fuso rubuerunt membra cruore,
Quo magis iratos acui super agmina Troum.
Has equidē rapui fortuna obstante sagittas,
Suspēsosq; arcus ramo, quādo Ilion altum
Accessi Teucris, traxit me plurimus ardor
Hectoris auxilio. felix augere Pelasgos
Nō cessat fatū. quòd si patriāq; laresq;
Rursus ut aspiciā dabitur, charosq; parentes,

Mox

Mox caput hoc humeris Danaũ q̃cũq; recidat,
Hos ego tum manibus fractos flagrãtibus arcus
Cõijciam flammis, sic dij mea uota sequũtur.
Tũ cõtrà Aeneas, Hæc iã desiste loquendo
Pãdare, præstat enim Tydidæ occurrere forti.
Scãde meos currus, quãtũ per aperta uolãtes
Prosiliant cursu nunc experiere iugales.
Nam si fortè iterũ Tydidæ gloria belli
Fulserit, & grauior Teucros Iouis ira sequetur,
Versi urbem cursu uolucri tutumq́; petamus
Effugium, cape lora manu, compelle sonoro
Verbere quadrupedes, descẽdo, et bella subibo
Ipse pedes pugnãs, uel equûm moderabor habe
Et tu Tydiden fatali intercipe ferro. (nas,
Dixerat Aeneas, contrà Lycaonius heros:
Aenea tute ipse & frena, & uerbera, & axes
Sol⁹ habe, assuetusq; tuos auriga iugales,
Obliquosq́; regat currus, ne fortè recusent
Iussa aliena pati, paßimq́; per arua furentes
Assueti imperio domini retinacula rumpant,
Et pauidi alterno longè rectore trahantur,
Exoptentq́; tuos monitus, mox irruat in nos
Tydides, perimatq́;, & equos sibi raptet, & ar-
Ergo tuos rege cornipedes, ego lõgi⁹ hasta (ma,
Ex-

Excipiam uenientem. ambo ſuper axe ferũtur
Tydiden contra. Sthelen⁹ quos inclytus armis
Vt procul aſpexit, ſic ore exclamat aperto:
Tydide Diomede animo gratiſsime noſtro,
Ipſe ego nunc geminos in te torquere iugales
Proſpicio heroas: alter præſtantior arcu
Pandarus ante alios natus Lycaonis: & alter,
Aeneas Anchiſiades acerrimus armis,
Quẽ Ven⁹ alma parẽs genuit Simoëtis ad undã,
Nec te magnanimæ laudis ferat ardor in hoſtes
Vſq; adeo ut nimium pereas ingẽtibus auſis.
Huic toruo contrà Tydides lumine fatur:
Talibus ardentẽ pugnæ præuertere fruſtra
Sollicitas mentẽ uerbis, fuga nulla ſub armis
Degenerẽ arguerit, ſunt & mihi fortia bello
Pectora, uisq́; animi. qd enim moror obui⁹ ipſis
Hoſtibus ire pedes, geminosq́; laceſſere ferro?
Dũ mea bellipotẽs modò me tueatur Athena,
Diripientur equi retrò, uel pronus uterq;
Corruet, aut alter. q; ſi mihi candida Pallas
Amborum illato dederit de funere laudem, (det
Hauri aĩo hæc memori, te nũc mora nulla retar
Quĩ ad equos ꝑperes Aeneæ, et corripe dextra
Frena citatorum, totoq́; ex agmine raptos

(Hor

(Horrendũ quanq̃ fremitent) ad littora ducas.
Illorum de prole genus traxisse feruntur
Quos dedit æthereo regi de semine Troo
Iuppiter altitonãs preciũ Ganymedis adempti,
Ante alios longè uolucres, quos tota sub axes
Sidereos nutrit tellus, ac lustrat Apollo.
His armentales clam Laomedonte per agros
Subdidit acer equas Anchises, inde iugales
Sex tulit, & geminos efflantes naribus ignes
Aeneæ dedit, ipse alios ad pabula seruat
Auxilio belli. quibus hic si fortè potiri
Cõtigerit, laudis quantũ referemus ad Argos?
Sic alternantes hi dum sermone fruuntur,
Accelerant illi gressus, hostiq; propinquant
Et primum affatur Lycaonius ore proteruo:
Tydeos armipotẽs magni sate sanguine frustra,
Vulnere quem dudum nostræ petiere sagittæ,
Rursus ut experiar ualida nunc cõmin⁹ hasta,
Veni equidẽ, num tela magis felicia sint hæc.
Dixit, & intorquens quantis non uiribus hastã
Ante tulit, forti clypeo super ingerit ictum,
Quẽ penetrãs medio cuspis thorace retẽta est.
Tum satus ingenti clamore Lycaone fatur
Exultans uicisse ratus, Non irrita uoti

Ha-

Hasta subit ferrum, nunc altè in corpora pressi,
Nec superesse diu poterit, mihi gloria tanti
Per gentes ierit leti, laudesq; ferentur.
Tunc illi intrepidus contrà fatur Diomedes:
Pandare uana putas, nec quicquã corporis ict⁹
Perstrinxit, nostrũ mage nũc penetrabile telũ
Experiere: prius uos hinc non ire licebit,
Arida quàm uestro satietur sanguine tellus.
Hæc dicens iaculum conuersa cuspide uibrat,
Et iacit, at Pallas medijs in naribus illi
Detorsit ueniens subitò, dentesq; per ipsos
Cuspis it, extremæ radens superantia linguæ
Transilijt, fossa micuit ceruice cruenta.
Corruit in uulnus, gemitũ super arma dedere.
Vno animus simul & sanguis effluxit hiatu,
Armorum ingenti sonitu expauere iugales.
Tũ celer à stricto mucrone horrẽd⁹ & hasta
Desilit Aeneas, ueritus ne exangue cadauer
Corriperent Danai, ueluti leo uiribus audax
Prostratum circa ferrugine clarus obibat
Dẽtib⁹ infrendẽs morti dare quenq; parabat,
Instãtes iãq; hos clypeum, nunc uertit ad illos,
Ingeminatq; ictus acri tum percitus ira
Tydides, magna saxum ui corripit ingens.

Vix illud gemini ualida ceruice subirent,
Qualia nũc hominũ producit corpora tellus.
Illa manu raptũ celeri detorquet in hostem,
Excußitq́; genu neruos, & ferrea circum
Tegmina pelliculæ paulũ scidit aspera cautes.
Incidit ad terram duplicato poplite nixus
Aeneas dextra, tenebrisq́; adopertus ob ictum
Lumina, iam tenues uitã exhalasset in auras,
Ni cõplexa Venus natũ Citherea lacertis
Splendenti peplo Danaũm texisset ab armis
Traxissetq́; uirum denso per inane tumultu,
Ne quis in occursu lapsum contingere ferro
Vectus equo celeri, uitãq́; extinguere posset.
Tũ Stelenus memor imperij, quos ipse regebat
Ad currum cõpescit equos, pugnaq́; remouit,
Et procul astrictos in frena reliquit habenis.
Actutum aggreditur crinitos inde iugales
Aeneæ, densoq́; obliquat ab agmine raptos.
Deipilo, quo non erat alter amicior illi,
Tradidit. hic uelox, omniq́; industrior arte
Tydidæ ad naues duxit, licet usq́; frementes.
Ille suos tandem sumptis repetiuit habenis,
Tydiden mox pone subit, qui turbidus ira
In Venerem fertur bello, quia debile numen

De-

Degeneremq; deam norat, non qualis Athena
Bellica, non urbes qualis populatur Enio,
Sed cui nil magnæ uirtutis in arma fuisset.
Tunc acies inter spectans rotat acrius ensem.
Quâ Venus ipsa fugit, pepli uelamina ferro
Discidit ambrosij, Charites quæ munera diuæ
Texuerāt, mediūq; infodit uulnere dextro,
Vnde cruor fluxit, qualis solet esse beatis
Numinibus. neq; enim crustis cerealibus illa,
Nec nigro dapibus sumptis uescuntur Iaccho,
Sic diui exangues, immortalesq; uocantur.
At Venus ingenti grauiter cōcussa dolore
Vociferat, natūq; manu, peplumq; reliquit.
Actutum Aenean obductu nubis Apollo
Eripuit leto, ne quis celer hostis amicam
Hauriat illi animā longè, mox uoce superba
Tydides clamat fugienti, & iurgia diuæ
Multa refert, Magno pugnas Ioue nata uirorū
Sollicitas, luxu molliq; assueta furore.
Num tibi fœmineos satis est incendere sexus?
Quinetiā insidias acies media inter & arma
Ausa paras Danais? non hæc tibi prælia diuûm
Dat pater. armisonū ni ꝑtinus improba cāpum
Deseris, hoc ipso disces mansuescere ferro.

Dixerat. ast acri Venus exanimata dolore
Multa gemit, pulchros art⁹ cruor undiq; mollit.
Tunc Iris cõplexa deam uentosa gementem
Abstulit armorum strepitu per inania uelox,
Et Martem ante ipsum pugnæ qui læu⁹ in hasta
Nixus erat, curruq; sedens spectabat Achiuos,
Deduxit lachrymantem, elaspa in poplite fluxis
Voce deum lachrymis sic est affata trementi:
Da rogo chare tuos frater mihi cede iugales,
Vt uehar æthereos misera hĩc sublimis ad axes
Si qua deis sit tuta domus: nam uulnere tetro
Saucia conficior, Tydides impulit in nos
Mortalis ferrum, qui cum Ioue fortius ipso
Cõsereret dextrã. Sic diua effata frementes
Dat Gradiuus equos, niueis sub dentibus illi
Aurea frena terũt, scandit tum saucia currum.
Iris lora manu torquens Taumantias urget
Alipedes stimulis, rapido super æthera cursu
Prosiliere pares, illos de curribus Iris
Amouet, atq; hilares diuina ad pabula nectit.
Illa super genibus totiens recidiua Dionæ
Procubuit, toto collapsam corpore mater
Sustinet, & uerbis dulcem solatur alumnam:
Cui licuit de te tãtum mollißima diuûm

Gna-

Gnata, uelut magnam dederis dijs impia cladẽ?
Tũ sic fata Ven⁹, Dedit hæc mihi uulnera nat⁹
Tydeos armipotẽs, pugnæ cum sola tuerer
Implicitũ Aenean. mihi carior oĩbus hic est
Quos peperi. haud ultrà lis est odiosa Pelasgis,
Pugnaq; cũ Teucris, quãdo immortalibus ipsis
Bella gerunt. rursus tribuit sic diua Dione:
Perfer, & obdura tãtum mea nata dolorem:
Cœlestes etenim multi grauiora tulerunt
Vulnera, confoßi pariter mortalibus armis,
Mortalesq; deûm telis cecidere uicißim.
Bellipotẽs certè Mauors tulit anxia, quando
Nexilibus uinclis Othos fortisq; Ephialtes
Aloidæ strinxere deum: uinctusq; catenis,
Donec Luna decẽ ternosq; reuoluer et orbes,
Ferrata inclusus stetit & periturus in olla,
Ni pia Mercurium Eribœa nouerca moneret.
Ille deum uinclis furtim subtraxit iniquis
Iam penè extinctum. doluit Saturnia Iuno
Cũ ferus Alcides traiecit cuspide mammam,
Vulnere quo diuæ dolor intolerabilis hæsit.
Quinetiam Pluton nigri regnator auerni
Sustinuit uulnus: idem Ioue natus ad umbras
Prorumpens erebi, primis in faucibus illum

Implicuit, multumq́; dedit ſentire doloris,
Mactaſſetq́; necē ſi dij paterentur acerbam.
Saucius ille humerū magni Iouis atria lāguens
(Sic animam angebat dolor exitialis) adiuit.
Illic infundens plagæ medicamina Pæon
Abſtulit omne malū, neq; enī mortalis erat Dis.
O' nimiū infelix Alcides, impia quando
Eſt auſus, iaculisq́; deos uiolauit Olympi.
Hūc (ſi uera reor) Tydiden Pallas Athena
Impulit indomitū mentis, ſenſusq́; carentem,
Quē latuit non poſſe annos ſuperare ſeniles,
Qui dijs infenſus gerit immortalibus arma,
Nec penes hūc genibus nati ſuper uſq; ſedebūt
Blandiri aſſueti, ſi iam remeabit ab armis.
Sit licet is bello præſtans, & uiribus audax,
Aſpiciat ne quis ſecum præſtātior arma
Conferat, & uitam crudeli ſorte relinquat.
Vſq; adeo Adraſtis pauida Aegialea parentes
Excitet à ſomno plorans mala fata mariti,
Exclamet, repetatq́; uirū mœſtiſſima cōiunx.
Dixerat, & digitis ſaniē de uulnere mulgēs
Lenibat, penitusq́; graues ceſſere dolores.
Hæc dum Iuno ſimul lætæ Pallasq́; tuentur,
Ante Iouem ſtātes Veneri ludibria iactant.

Al-

Alba oculos tunc illudens affatur Athena:
Diue deûm genitor, licet indignatus acerbis
Corripies mea uerba minis, & singula dãnes:
Ipsa tamen referam, cœlo Venus unde cucurrit
Saucia. iandudum Graiã studiosa puellam,
Iret ut ad Teucros, uerbis pellexit & arte:
Sed dum blãda manu pẽdentia cingula tractat,
Aurea molliculã pupugit mala fibula dextram.
Sic effata. deûm risit pater atq; hominum rex,
Et Veneri illudens formosæ talia fatur:
Haud belli imperiũ curæ tibi nata relictũ est,
Sed molli amplexu flammisq; incendere diuos:
Hæc tibi sint curæ. Mauors, & bellica Pallas,
Arma uirosq; regãt. Hæc dũ simul alta loquũtur
Numina, Tydides Aenean turbidus urget,
Esse licet tectũ nouisset Apollinis umbra.
Ter conatus ibi ferro rescindere nubem,
Ter deus obiecit clypeũ. tum dæmonis instar
Sæpe insurgenti minitans, sic fatur Apollo,
Terrificũ infrẽdẽs, arcuq; horrẽdus & armis:
Aspice Tydide, quid iam uiolentior audes?
Cede deis, tantosq; animi metire furores.
Nec superos æquare putes, mortalia quando
Inferiora deis, ceduntq; colentibus astra

Terrarũ indigetes. minitantis Apollinis iram
Arcigeri ueritus paulum ſuper arua receßit.
Interea Aenean ſubtraxit Apollo tumultu
Pergamũ in anguſtã, raptũq; in tẽpla locauit
Numinibus ſacrata ſuis, ipſumq; Dianæ
Arcigeræ, & matri Latonæ liquit alendum.
Ipſe (ut erat ualidus) clypeo teliſq; coruſcam
Effigiem Aeneæ campo formauit inanem
Bellanti ſimilẽ, quã circũ fortibus armis
Argolicũm Troũq; ſimul pugna aſpera ſurgit,
Obnixi telis clypeos clypeiſq; repellunt,
Pectora pectoribus cædũtur & enſibus haſtæ,
Cõflictuq; gemũt galeæ. tum Phœbus Apollo
Gradiuũ alloqtur. Mauors Mars belliger urbiũ
Atq; hominũ populator (ait) nunq̃ne ſuperbũ
Viribus expuleris Tydiden longius unum,
Qui ferus in magnũ pſtringeret arma tonantẽ?
Hic primũm Veneris percußit uulnere dextrã,
Dæmone mox rabido truculentior irruit in me.
Sic fatus tendit greſſus ad mœnia Troiæ,
Fitq; Athamas Thracũ ductor, cuneoſq; p oẽs
Vltro animos tollit dictis, atq; increpat ultrò:
Dardanidæ magni, claroq; è ſanguine nati
Priamidæ (exclamat) ſinitis tot funera Teucrũ?

Num quia fortè iuuat spectare ingentis aceruos
Stragis, & ora uirûm Troiæ sub mœnibus altis
Trunca solo? reuocate animos. en inclyt⁹ armis
Aeneas Anchisiades, quem uiribus æquum
Hectoris, & simul iam dignabamur honore:
Eia agitè egregium socium tueamur ab hoste.
Talibus incēdit uires animūq; per omnes.
Acrius hic ingens Sarpedon Hectora diuum
Vocibus increpuit: Quô nūc uis effera, et acer
Spiritus Hector abit? cū te sine ciuibus urbem
Auxilioq; uirûm tutari posse ferebas
Viribus ipse tuis fidens, fratrumq; tuorum
Cognatûmq; simul, quorū pars nulla uidetur.
Iam, cū tela man⁹ poscūt, ꝓcul arma uerentur,
Turba canum ueluti rugitantis ab ore leonis.
Nos pugnæ impliciti tātū qui uenimus Hector
Præsidio Troiæ. Lycijs sum uectus ab oris,
Et procul à Xanthi lōgè reuolubilis unda
Auxilio accitus, patriam dulcesq; reliqui
Cōsortem natūq;, & opes, quas ardet habere
Pauper inops rerum. liqui tamen omnia, quādo
Huc me traxit amor uestri. quin audeo contra
Tydiden, Lyciosq; animare in bella frequento,
Quāta tui (q̄uis timeant) non perdere ciues,

Nec quantũ Danai ſperent, ſi uertere Troiam
Dij dederint. pugnæ ceſſas'ne incēdere Troas?
Auxiliũq; ferant pugnantibus ipſe coherce.
Expectas'ne ut aues ſub retia linea captos
Hoſtibus occidi populos, ſacrumq; reuelli
Ilion in prædam lacerantibus omnia Graijs?
Te tãtum ante alios quãtum uirtute feroci
Exuperas Hector, ſocijs impenſius æquũ eſt
Conſulere, & rerum duros expellere caſus.
Talib⁹ affat⁹ mentēq; animũq; momordit
Hectoris. hic curru totis horrendus in armis
Deſiluit, liquido criſpans haſtilia ferro.
Progreditur, paſsiq; acies hortatur in hoſtes,
Inceditq; animos ingenti Martis amore.
Hic acres redeũt Troes, cõtraq; phalanges
Expectant Danaûm, ſublat⁹ in agmina puluis
Funditur impulſu peditũ tractuq; rotarum,
Quadrupedũq; cito cãpum terit ungula curſu.
Non aliter cunei reſperſo puluere ſordent,
Quàm cũ nuda cohors ardēti ſidere fruges
Separat, excuſsis Eurus dum ſpirat ariſtis.
Si qua tamē cõtrà uiolentior ingruit aura,
Dum fragiles ſtipulas culmosq; per aëra iactãt,
Omnia peruolitãt Cereris purgamina circum

Ter-

Terga humerosq́;, caput, albescit rustica pubes.
Iam Gradiuus equos urget, populosq́; fatigat
Discurrens paßim fusa caligine tectus:
Hortatur Teucros, uires animosq́; per omnes
Sermonis Phœbi memor imperijq́; fouebat.
Ipse etiam Aeneæ robustos reddidit artus
Delius, atq; adyti penetralibus extulit inter
Pugnātes. postq̄ ualidum uidere per agmen,
Lætitia exultant Troes, cupiuntq́; potiri
Iam sermone uiri, sed bello argenteus omnes
Delius inuoluit Mauorsq́; & densa tumultu
Rixa uiros, horret cōflictibus aspera pugna.
Hinc gemini Aiaces Danaos, & diuus Vlysses,
Tydidesq́; ingens, quando imperterrita bello
Corda gerūt, pugnare oēs hortantur in hostes.
Stant ferro accincti Danai, Troasq́; morantur
Nubibus aßimiles, summi quas uertice montis
Iuppiter addensat, Boreæ silet impetus omnis,
Et posuere minas alij super æthere uenti
Imbriferas sueti flatu dispergere nubes.
Atrides acies longè imperiosus obibat,
Hortaturq́; uiros, Nunc ò nunc sumite robur,
Nunc animis opus ò socij, timor omnis abesto.
Quos pudor et uirtꝰ animat, minꝰ haurit acerba

Mors hoĩm, & plures remanent q̃ bella timent
Nulla fugã uirt⁹ sequitur uel gloria nulla.(tes.
Sic fatus, raptim iaculũ detorquet in hostem
Magnanimũ Aeneæ comitẽ Docoona potenti
Pergaso genitum, coluit quẽ Dardana pubes
Vt Priami natum. nam cum data copia pugnæ,
Ocyus aduersos primus surgebat in hostes.
Haud uim sustinuit, clypeũ p & arma, per aluũ
Hasta subit uelox, ceciditq; in uulnere pronus.
Fit sonus armorũ, cõcussa est pondere tellus,
Chretona Aeneas ferro rapit, Orsilochumq;,
Præstantes armis natos genitore Dyocleo.
Is pollens opibus Phera consederat urbe,
Cui genus Alphæo, Pylios qui gurgite cãpos
Influit. is quõdam rebus populisq; potentem
Orsilochũ genuit, genuit Dyoclea superbum
Orsiloch⁹. geminos (q nũc cecidere) Dyocleus
Chretona & Orsilochũ præstãtes uiribus am-
Hi simul ad Troiã transuecti puppib⁹ altos (bos.
Argolicũm heroas, geminosq; in bella secuti
Atridas, fato simul interiere sub uno:
Vt gemini iacuere simul super arua leones,
Quos aluit catulos nemorosa in ualle leæna.
Hi, dum dira fames urget, tauros pecudesq;

Ad caulas raptant, ferro sed pastor acuto
Conficit. haud aliter iuuenes iacuere cruenti
Arua super. lapsos spectans miseratus Atrides
Et ferro accinctus medios irrupit in hostes.
Evibrans iaculum dextra. Mars ipse furorem
Vimq; dabat, magni caderet quò uict⁹ ab armis
Aeneæ. imparibus pugnantē uiribus utq;
Nestoris Antilochus lōgè conspexit Atriden,
Ductori cui tot populorum cura laborq;
Imminet, auxilio, ne quid patiatur acerbi,
Aduolat. alternæ morti dum tendit uterq;,
Aeneas cessit, cursu licet acer, & armis
Egregius. neq; enim tutum bellare duobus
Auxilio enixis alterno duxit Achiuis.
Illi aūt amborū prostrata cadauera Graiûm
Dant socijs, uersiq; iterū fera bella sequuntur,
Dardanidasq; urgēt. similē Pylemona Marti
Paphlagonum regē iaculo Menelaus Atrides
Insignis tetigit, medios penetrauit in armos
Cuspis. & Antilochus rectātē Mydona curr⁹
Percutit Amynto genitū, per inane rotato
Confregit cubitum saxo: dum uulnere currus
Luctat, eburna manu ciciderunt lora dolore.
Tunc illū Antilochus stricto mucrone petiuit,

Tem

Tempus utrunq; ferit curru reuolutus ab alto
In caput, inq; humeros, ſtetit alta ĩ puluere cer-
Merſa diu, pedib⁹q; ſuper mirãtib⁹ auras, (uix
Donec equi pedibus triuere in puluere corpus,
Quos pugna Antiloch⁹ cõcuſſos uerbere tra-
Hæc ubi cõſpexit ſublat⁹ ab agmine Troũ (xit.
Priamides Hector, magnis clamoribus actus
Per media arma ruit, ſequitur quẽ plurima circũ
Turba uirûm, Mauors hũc & comitatur Enyo,
Frẽdentes ſtrepitu pugnæ ſimulacra ciebant.
Armiger antè deus ferratum haſtile gerebat
Et nũc ponè ſubit. poſtq̃ tot millia Teucrûm
Tydides uidit, Martẽq; horrentibus armis,
Expauit, ueluti ſi quis per littora tendens
Neſcius in rapidũ curſu ſimul incidat amnem
Spumãtis pelagi. uel qui refluentibus undis:
Haud aliter Diomedi animo fiducia ceſsit.
Vertit iter retrò, longeq; exclamat Achiuis:
O ſocij, quid enim uires miramur in armis
Hectoris? armipotẽs Mauors ſtat proximus illi
Mortalem indutus uultum, quo tutus ab omni
Exitio bellare poteſt. quin cedimus ultrò?
Qui dijs bella gerit, nequicq̃ fortiter audet.
Sic fatus. magno Teucri inſiluere tumultu.

Mar-

Martius Enchialon ſimul & Meneſthea ferro
Obtruncat curru pugnantes Hector in uno.
Hos procul iuſtratos uidit Telamonius Aiax
Cōmiſerans fatum, ſplendentiq; obuius haſta
Amphiona è Selago genitū prope cingula fixit,
Qui Peſum incoluit rerū dominator & agri.
Aſt illum infelix Priamo natiſq; ferentem
Auxilium traxit fatum, cōſumptus ab haſta
Cōcidit Argolica, ſonitum ſuper arma dedere.
Ipſe inhians ſpolijs lapſi, rapere arma cucurrit.
Dardanidæ obnixi iaciunt tela omnia cōtrà,
Nec ſufferre ualet, iaculis ſuperantibus Aiax
Obruitur, riget innumeris haſtilibus umbo.
Ictibus ingeminant Troes, tandē ille recepta
Defuncti ſeſe retrò dedit arduus haſta.
Arma humeris ſpoliare neqt meliora repulſus,
Grădinis in morē crepitant tot ſpicula circùm.
Interea aduerſo Danai cū Marte laborant,
Tlepolemū ingentē magno uelut Hercule natū
Corporis atq; animi fatū crudele ligauit.
Nanq; indignāti ſimilis, ſimiliſq; minanti
Incidit ante Iouis natum Sarpedona magni.
Iam ſubito aſpectu turbatus inhorret uterq;
Dux odijs, hinc arma nepos Ioue nat?, at illinc
Stri-

Stricta tenent, acuunt alterna in uulnera ferrũ.
Tlepolemus sic incipiens hostile profatur:
Quæ te Sarpedon Lyciorum ductor ab oris
Militiæ expertem tam sors tulit aspera bello
Oppetere extremos obitus? mentitur alumnum
Qui Iouis esse refert, longè cum uiribus absis
Illorum qui se genitos uirtute fatentur
Esse Iouis, qualem cecinit uetus Herculis *ætas:*
Quo feror haud illi dispar, nec uiribus infra.
Sex olim ratibus Troiæ *penetrauit ad oras*
Alcides, quanq̃ paucis comitatus Achiuis,
Laomedontis equos rapuit furibũdus, & armis
Ilion euertit sacrum, facinusq́; piauit.
Tu uerò imbellis paßim socia agmina cernis
Expirare animas, sperant se posse tueri
Auxilio Lyciûm Troes. *tu sis licet ingens*
Viribus, his erebi manib⁹ penetrabis ad umbras.
Tũ cõtrà intrepido Sarpedon reddidit ore:
Tlepoleme augustum pater hic tuus Ilion *olim*
Eruit, infidi regis periuria tantum
Laomedõtis enim meruere: ingratus equorum
Alcidæ munus, percussáq; pacta negarat.
Cui tribuit magnos (non inficiamur) honores.
At tibi Tlepoleme armipotens nil tale licebit,

Sed

Sed moriēs animā Diti dabis, & mihi tantæ
Gloria mortis erit. Sic ille effatus. uterq;
Alter in alterius cōtendunt spicula corpus.
Vulnera dāt ambo, ceruix trāsfixa recumbit
Tlepolemi, tenebræq; oculos clausere natātes.
Lācea Tlepolemi ligno tenus inguine dextro
Illius affixa est, neruos penetrauit & ossa,
Sed penè extincto mortē pater expulit atram.
Ast illum fidi æquales genua ægra trahentem
Deducunt pugnæ, pendēs grauat acrius hasta.
Vellere non ausus ferrum de uulnere quisq̄,
Sic animā angebat dolor exitialis in artus.
At parte ex alia Danai rapuere iacentem
Tlepolemum. diuus postq̄ cognouit Vlysses
Infelicē obitum comitis, seseq;, animumq;
Increpat ipse suū socijs tot dira ferentem.
Heu qd agat? magnū'ne prius Sarpedona secū
Ambigit, an Lycios ingenti strage sequatur.
In Lycios furias illi commouit Athena.
Nāq; Iouis natū manibus telisq; negarant
Inuida fata suis. sæuit super agmina, tandem
Interimit regē, Cromiūq;, & Alastora ferro,
Nœmona & Alcādrū fortē, Pritanimq; Aliōq;.
Ingentes orco Lyciūm misisset aceruos,

Sed

Sed ferro accinctus Hector galeatus Achiuis
Terrorē iniecit, cuneosq; in cæde furentes
Restitit: aduentū cuius lætatus Olympum
Sarpedon spectans oculis miserabile fatur:
· Priamide ne linque feris super arua cadauer
Hostibus (oro) meū prædæ, sed tolle cruentum.
Da dextrā misero, refer urbi ubi sæcula līquā.
Vicina iam morte domum, connubia, natum,
Non ultrà aspiciam. coniunx miseranda maritū,
Et puer infelix flebis mala fata parentis.
Belliger ast illi contrà nil reddidit Hector,
Acrior urget enim quo longius arceat hostes,
Multorumq; animas Argiuum mactat auerno.
Interea socij uix se retinente sub alta
Semianimē quercu ducūt Sarpedona: summo
Quæ cū sacra Ioui, nulli uiolata remansit.
Hic illi insignis Pelagō de uulnere ferrum
Euulsit, grauiusq; animā dolor ultimus anxit.
Defecere oculi tenebris, uix spiritus omni
Fotus ope exhaustos redijt reuocatus in artus.
Argolici contra Martem, contra Hectora ferro
Accinctos, nō terga dabant, sed cedere retro
Paulatim, norant Teucris accedere Martem.
Tūc ibi quē primū aut postremū deijcis Hector?
Armi

Armipotẽs Mauors Graiũ quot corpora fũdis?
Teuthrãtẽ ignipedũ domitorẽ et Oreſtẽ equorũ
Threũq; Aetoliũ præſtantẽ uulnerat armis,
Oenomaũq; Helenũq; & Presbiõ ampla colẽtẽ
Tecta Cephiſeis Hylæ refluentibus undis.
Diuitijs inhians auro pollebat & agris,
Nãq; opibus lautos ſtuduit ſuperare Boëtas.
Has ubi cõſpexit ſtrages dea candida Iuno,
Tot Danaos cecidiſſe dolens, affatur Athenã:
Heu Ioue nata malũ facinus Tritonia, quando
In uanum Atridæ promiſimus Ilion altum
In prædam, Danais patriæ tutosq; receſſus,
Nec ſpẽ facta ſeq, Mauors populatur Achiuos,
Eya age nos etiã pariter cingamur ad arma.
Dixerat, & dictis nõ alba repugnat Athena.
Iam feſtinat equis, atq; aurea frena parabat
Magna Iouis coniunx, ferratas curribus Hebe
Arte rotas mira celebres adiungit eburnis.
Deſuper æra nitẽt octo firmantibus orbem
In circum radijs, operiq; argenteus axis
Vertitur, auratis fulgent curuamina bullis.
Eminet alta ſuper ſedes, quam circulus ornat
Aureus ambitu duplici. nodantur in aurum

Vndiq; compactam stringentia cingula sedem.
Sūma crepant auro iuga, temo argenteus arctat
Aurea distinctis auro connexa capistris.
Tū celeres admouit equos nō Marte pauentes
Iuno iugo. uestes auroq; ostroq; rigentes
Deposuit, Pallas strato quas ipsa laborum
Prima suis manibus mira uariauerat arte.
Induit arma Iouis, quibus ille exterritat urbes
Luctificū populis cū mittit ab æthere Martem:
Aegidaq; horriferam suspendit uincula collo,
Quā circū strepitus passim, terrorq;, furorq;,
Rixa minax, clamorq; et uis fremebūda rotātur:
Gorgoneū clypei medium caput asperat orbē,
Mōstrū horrēdū atrox, quo nullū tristius ultrà
Iuppiter aspexit, triplici cum casside crista
Inclusit uultus fuluoq; incenditur auro,
Heroūq; capax capitū quot mœnia centum
Magna tenēt, uolucriq; super salit ignea curru.
Dextra grauē ualidāq; capit qua disijcit hastā
Ingentes populos, acri cum feruet in ira,
Vt Ioue nata deo totum qui territat orbem.
Vrget equos Iuno, rapiunt ad limina cursum
Ignipedes cœli, sistunt ubi tempora & horæ:

His

His data sunt magni custodibus atria cœli.
Altera nigrantes expellunt æthere nubes,
Alteræ ut inducant noctesq; diesq; sequuntur.
Spōte sua patuere fores, per aperta uolantes
Præcipitant sese elati, sublime uidentur
Aëra per liquidū ferri atq; hinnire per auras
Ignipedes. ubi tunc extremo in uertice Olympi
Conspexere Iouem sine dijs in sede locatum,
Illic sistit equos candens dea brachia Iuno,
Ante deûm regem sic est effata uerendum:
Diue deū genitor tibi'ne hæc satis ista uidētur
Digna quidē, tu⁹ Argolicis quot funera Mauors
Iam dedit, & quales quātosq; emiserit Orco
Heroas? certè non hæc iubet ordo deorum.
Infensus nobis, Phœboq; & Cypros alumnæ
Indulget, nostris gaudent in luctibus ambo.
Hūc sine honore pater (neq; enim mihi turbid⁹
Obstiteris, si iura deis dabis oībus æqua) (ira
Indomitum affligā, sensūq; & lege carentem
Multabo totiens monitū, pugnaq; repellam.
Iuppiter huic cōtrà q nubila cogit & imbres:
Iuno hæc armiferæ, sueuit quādo īclyta Martē
Afficere in bello, peragēda relinque Mineruæ.
Dixerat. ac dictis paret dea candida Iuno,

Verbere flectit equos. auidi per inania cursus
Protendũt, scinduntq; obstãtes pectore nubes.
Suspensi tellure procul, super aëra distant,
Quãtum acie possunt oculi spectare sedentis
In scopulo, nigri cum respicit æquora ponti.
Hoc tantũ spacio cœli terræq; per auras
Ignipedes cursu soliti prodire deorum.
Vt uerò ad Troiã uenere, ubi gurgite flũctus
Miscẽtur Simois simul & Scamãdrus in uno,
Sistit equos Iuno, soluitq; à curribus ipsos,
Et caliganti circùm contexit amictu:
Ambrosias Simois pascentibus egerit herbas.
Ipsæ dehinc geminæ uelut incessere columbæ,
Accinctæ auxilio Danais, ubi plurima turba
Magnanimiq; duces truculẽtûm more leonum,
Aut aprûm quorum uis ingens dentibus hæret,
Tydiden circumfremitant. hic candida Iuno
Stentoris in specie clamat, uox ferrea cuius
Tantũ clamorem tollebat ad æthera, quantum
Quinquaginta simul cũ clamãt ora uirorum.
Proh pudor Argiui corám pudet ista fateri:
Magnanimus bello dum uersaretur Achilles,
Dardanidæ nunq̃ penetrarunt limina Troiæ,
Illius ingenti sic expauere sub hasta.

Nunc

Nunc procul à muris circum naualia pugnãt.
Talibus Argiuûm percußit uocibus aures,
Vimq́; animũq́; ferẽs. oculos dea cãdida Pallas
Tydiden ſtabat iuxta, quem fortè iugales
Offendit craſſo purgantem ſanguine uulnus
Magna Lycaonidæ quod ſtragula fixerat olim.
Ipſe quidem multo ſudore, & puluere ſordens
Cõfectus grauia arma ſolo, clypeũq́; rigẽtem
Exuit, & motis dextra fouet ulcera uinclis.
Ad quem ſic roſeo fatur Tritonia uultu:
Magnanimus quõdã natũ ſibi robore Tydeus
Dißimilẽ genuit, mẽbris breuis ille, ſed acer
Bellator. totiens me tunc prohibẽte labores
Martis adit quõdam ſocia ſine gẽte profectus
Nuncius ad Thebas conuiua per atria multis
Accitus dapibus, tantum ſibi gloria laudis
Auxerat ingentes animos. quoſcunq́; laceßit
Egregios iuuenes uaria in certamina uicit.
Hortatrix aderam tãtùm, tibi ſedula cuſtos
Te penes aßiſto, iubeoq́; audentius hoſti
Congredere. obtuſus totos uelut ictus in artus
Deficis, atq́; animũ Martis pauor ater obũbrat.
Magnanimi neq́; enim gnatũ te dixeris ultrà
Tydeos. huic cõtrà fatur diuus Diomedes:

Noui equidẽ dea nata Iouis, ſed uera fatebor:
Nil ſimulãs, nõ me pugnæ timor occupat ullus,
Sed memor ipſe tui monitus, pugnare beatis
Me dudum ſuperis uetuiſti & parcere ferro,
In Venerem tantum ruerem, ſi uenerit inter
Aeratas acies. nunc ipſa in prælia Martem
Intuor, excedo, ſocijsq; excedere ſuaſi.
Huic oculos candens fatur ſic Pallas Athena:
Tydide Diomede animo gratiſsime noſtro,
Nõ adeò extimeas Martẽ nec quenq; deorum,
Auxilio tibi ſum præſens, impinge iugales
Gradiuo, nec te ulla eius reuerentia tardet,
Iratus uarium gerit & mutabile pectus.
Nõ mihi, nec magnæ Iunoni ſeruat honorem,
Pollicitus dudum nobis dare funera Teucris,
Pugnaturum acies contra, Danaosq; tueri.
En promiſſa fides, Teucrorum præſidet armis
Argiuûm oblitus. Stelenum ſic fata ſonanti
Expulit è curru, diuum penes ipſa ſubiuit
Tydiden. feſtina manu molitur habenas,
Indulſit galeæ, ne fiat cognita uultus,
Vrget equos, axis ſtridebat quernus in ære
Numinis & magni Tydidæ pondere preſſus.
Dat dextræ ſtimulos, obliquat frena ſiniſtra,

In

In Martẽ cõpũgit equos, quibus obui⁹ it Mars,
Cũ procul aſpexit diuo Periphãte relicto
Ductorẽ Aetholũm quẽ dudũ fixerat haſta,
Nixus uterq; ruũt animis & curſibus acres.
Sãguinis utq; auid⁹ Mars primũ haſtile tetẽdit,
Inter lora & equos ueniens obliquat ab axe:
Pallas at à caro detorquet corpore ferrum.
Tydides contrà Marti non irritus ictum
Impulit, inq; uterum quâ lamina ferrea pendet,
Percutit haſta deũ, totis quã preſſit Athena
Viribus, & ferrum diuino in corpore cõdit,
Vnde cruor fluxit tracto de uulnere telo.
Clamore ingenti percuſſit ferreus auras
Vulneris impatiẽs Mauors, nõ millia quantum
Ora nouem ferrent, nec millia dena uirorum
Si pugnæ impliciti fremerẽt crudelibus armis:
Quo Teucrũm, Danaũq; exercit⁹ horruit oĩs.
Nec mora, conſcendit ſolito uiolẽtior auras,
Dumq; abit, obſcurus Diomedi apparuit aẽr,
Vt ſolet in nubes cũ uertitur aura repentè.
Aduolat ante Iouẽ magno de uulnere languẽs,
Aſſeditq; illi, plagamq; cruore natantem
Oſtentat, gemitu uerba incidente reſoluit:
Quo tãdẽ genitor ſcelera hæc ĩpunè licebũt?

Vſq; feres animos ſtudia in cõtraria diuûm
Miſceri, & curis grauiter mortalibus angi?
Non uerbis ſatis eſt, odijs pugnatur & armis.
Tu pater indomitã genuiſti Pallada natam,
Quæ ſceleris ſolers, & iniqui operoſa laboris.
Dij quot habet cœlũ cuncti tua iuſſa ſequũtur,
Cogimur imperio parêre, hæc ſola recuſat.
Nec tamẽ hãc uerbis iurgas nec uerbere cædis,
Indulgesq; tuo tantum quia uertice nata eſt.
Filia magna quidem ſtultum ſæuire coegit
Tydiden ſuperis, dudum qui Cypridis haſta
Cõfixit dextrã, mihi turbidus inſiluit pòſt
Dæmonis inſtar agẽs, dedit iſta, diu'q; moratus
Immortalis ego poteram ſentire dolores,
Sed pedibus raptum uelocibus inde receſsi.
Iuppiter at cõtrà toruo ſic lumine fatur:
Me penes aſsiduis clamoribus obſtrepis ò Mars,
Qui mihi de ſuperis cœlũ quot ſuſtinet unus
Infeſtas grauius, ſtrepitu'q; obtundis Olympũ.
Tãtum animo ſtrages, rixas, & prælia, & arma
Sẽper habes, matris'q; tibi uis effera reſtat
Iunonisq; furor, uerbis quã ſæpe neceſſe eſt
Indomitã urgeri rabidã'q; inflectere mentem,
Illius ingenium reddis, ſed nõ ego tantum
Fer-

Ferre queo uulnus, nostro de germine quando
Te genuit mater sæuũ tam numẽ & atrox.
Si quisq̃ superûm nostro genuisset Olympo,
Titanũ Stygias præceps cecidisset ad umbras.
His dictis iussuq; dei medicamina Pæon
Inspersit plagæ, rescißi uulneris oram
Iunxit ut antè fuit, nec quid deforme remansit.
Nõ citius liquidum strinxere coagula lacte.
Sanguine sordentẽ Iunonia diluit Hebe,
Pone Iouẽ sedit uestes indutus honoras.
Vt uerò Argiuûm tantis de stragibus illum
Deiecere simul Iuno & pulcherrima Pallas,
Sidereum cursu repetunt per inania cœlum.

QVINTI LIBRI FINIS.

HOMERICAE ILIADOS LIBER NONVS, VINCENTIO Obsopœo interprete.

SIC *erat excubijs Troiana intenta iuuentus,*
At fuga perculsos præceps inuasit Achiuos,

Quæ comes ignauo ſemper ſolet eſſe timori.
Cunctorum ingenti torpebant ſaucia luctu.
Pectora magnatum, ueluti cum flamine uenti
Fortè duo uaſtos piſcoſa per æquora fluctus
Cũ zephyro Boreas horrẽdo murmure tollũt:
Quorũ à Threicio dũ proruit impetus axe,
Nigra procelloſo cum fluctu attollitur unda,
Multa aũt è pelago cõuulſa effunditur alga:
Sic Danaûm triſti feruebant pectora caſu.
Præcipuè magno concuſſus corda dolore
Argiuûm ductor tacitè iubet ire miniſtros,
Cogere cõciliumq́;, & nomine quẽq; uocari.
Ipſe inter primos ſatagẽs ſeſe anxius infert.
Illi in concilio confuſa mente ſedebant.
Mox quibus Atrides lachrymãs, de rupe cadẽtẽ
Præcipiti æquiparãs turbato flumine fontem,
Surgit, & hiſce duces cõpellat uocibus ultrò:
Ô Danai pceres Mauortia pectora, quali
Me miſerum noxa cõſtrinxit Iuppiter hoſtis,
Qui me pollicitis erexit & annuit antè
Vt patrias iterum poſt diruta Pergama ſedes
Incolumis peterem ſortitus ritè regreſſum.
At nunc dãnoſa deluſum fraude Mycenas

Me iubet incelebrem ſine re, ſine laude redire,
Poſtq̃ tot populos aduerſo Marte peremptos
Amiſi. hæc ſummo placuit ſententia regi
Per quẽ nõ paucæ præclaris mœnibus urbes
Subuerſæ prono tetigerunt culmine terram.
Quin etiã poſthac populabitur oppida ſoluens,
Omnia nanq; poteſt immenſa potentia patris.
Quare agite, & monitis aĩos aduertite noſtris.
Inſtructa ad patrios fugiamus claſſe penates,
Amplius haud noſtris urbs corruet Iliõ armis.
Sic memorat. cũcti ꝓceres ſimul ora tenebãt,
Et multo triſtes tacuerunt tẽpore, donec
Tali Tydides ſermone ſilentia rupit:
Primũ ego Atrida tuis ꝓperabo occurrere di (ctis,
Et quæ ſuaſiſti monita incõſulta refellã,
Vt ſolet iſta fori libertas eſſe monendi.
Quare me placida rex perfer mente loquentẽ.
Quæ prior ipſe palàm cõuitia dixeris in me
Imbellẽ ignauũq; uocans, hæc cũcta profectò
Norunt Argiui iuxtà iuuenesq; ſenesq;.
Vt uideo, tibi multa dedit, tibi multa negauit
Iuppiter obliquo diſpenſans omnia nutu.
Cõſpicuũ ſceptris & maieſtate potentem
Præ cunctis ſummo dignum te fecit honore.

Ille sed infractas animoso in pectore uires
Non tribuit, quib⁹ haud res est præstãtior ulla.
Ergo adeò ignauos & inertes reris Achiuos
Infelix, tali moueantur ut agmina suasu?
Quòd si animũ tãtus redeundi perculit ardor,
Vade petens patrias conscensis nauibus oras,
Est uia strata tibi, stant curuo in littore puppes
Quæ te sunt multæ per uasta fluenta secutæ.
At non discedẽt reliqui, sic spero, Pelasgi,
Donec direptæ excindantur mœnia Troiæ.
Quòd si etiã hosce fugæ retraxerit ĩde cupido,
Et patriæ fessas admorint æquore puppes,
Nos tamẽ & Stelenus bellum fugiẽtibus illis
Aduersus Troas præfracto Marte geremus,
Donec Teucrorum captæ dominabimur urbi.
Venimus auspicijs huc nãq; & numine diuûm.
  Dixerat, applaudũt certatim murmure claro
Fortia Tydidæ laudantes uerba Pelasgi.
Pòst quibus aßistens Pylius sic incipit heros:
  Vt tua Tydide supereminet inclyta uirtus
Bellando, sic consilio nec inutilis, inter
Aequales etenim nõ est prudentior alter,
Nec quisq̃ è nobis tua dicta refellet Achiuûm,
Aut fortasse tuis dicet contraria uerbis.

Non

Non tamen optatum fert consultatio finem.
Et quamuis uigeas florẽte ætate, meusq́;
Filius esse queas nostro haud conterminus æuo:
At cordata tamen iuuenili è pectore promis
Regibus Argiuis, postq̃ aptè es cũcta locutus:
Verùm agè cũ te sim multis iam grandior annis,
Expediam nostræ quæ sit sententia menti
Singula percurrẽs, nec quis mea dicta superbè
Despiciet, nõ ipse ducũ induperator Atrides
Ille ab amicitia, ille est alienus ab omni
Iure, sociq́; hostis longè deterrimus est, cui
Perfida ciuilis grata est discordia belli.
At nũc (quod suadeo) nocti cedamus opacæ,
Corpora fessa cibo releuabimus, excubiæq́;
Ad fossam muri lecto custode locentur.
Hæc acri dabimus per noctẽ obeunda iuuentæ.
Cũ uerò penes imperij te summa sit inter
Argiuos, agè duc proceres, epulisq́; uocatos
Accipe adornatis, ut par est, inclyte Atrida.
Sunt instructa tibi multo tentoria uino,
Frigida belligeris quod Thracia mittit ab oris
Cottidie. insuper omnis adest tibi copia rerum,
Qua facilè ascitos reges tractare licebit.
Multi nãq; tuis parent rex optime sceptris.

Au-

Auditis tandem multorum uocibus ultrò
Cōsilium sanum dederit quicunq;, patebit.
Firmo aūt & sano dubijs iam rebus egemus,
Quandoquidē nostris uicini nauibus hostes
Consedere solo succensis ignibus. ista
Conspiciens animo quí nam queat esse soluto?
Hæc nox aut ꝑdet populū, aut seruabit Achiuū.
Sic memorat, monitis auscultāt ocyus oēs.
Custodum mox turba foras procurrit in armis
Excubias actura. minor Pylio sene natus
Prim⁹ erat, dein Ascalaph⁹q; & Ialmen⁹ audax,
Quart⁹ Meriones, Aphare⁹ hinc Deipyrusq;,
Strēnuus hos seqtur Creōte satus Lycomedes.
Ductores septem centeni quenq; secuti
Prælōgis iuuenes armati hastilibus omnes,
Murū intra & fossam castris exinde locatis
Incenso cœnam uigilantes igne parabant,
Ipse sed Atrides seniores gentis Achiuæ
In sua collectim perduxit castra frequentes,
Hisq; ibi regifico apponit conuiuia luxu,
Illi proposita extendunt ad fercula palmas.
Ast ubi iam potusq; cibiq; extincta cupido est,
Nestor principibus primùm sua dicta retexit,
Cuius & antè senis potior sententia uicit.

Ille

Ille fauēs Danais sic(inq̄)est uoce profatus:
Rex Atrida potēs celebri clarissime fama,
À te principium dicendi & sumere finem
Collibuit, quoniā multis dominaris Achiuis.
Nāq; tibi sceptrūq; & legū iura sacrarum
Iuppiter attribuit, populos ut ubiq; iuuares
Cōsilijs, quapropter opus expromere uerbum
Altumq; & sapiens, aliosq; audire monentes.
Quinetiā si quē mens incitet, annue, uerùm
Si quid protulerit recti, illius arbiter esto.
Porrò ego quæ nostræ sunt iā uisa optima menti
Edicam, nemo melioris forsitan autor
Cōsilij accedet, quod nunc olimq; probabam.
Ex quo cōmoti tu in castra profect⁹ Achillis
Per uim formosam abduxti Briseida, nostram
Haud iuxta mentē, scis quo dissuasimus ore
Ista tibi. magna sed enim tu uictus ab ira
Probrosè summum læsisti heroa puella
Abducta, superi quē di uoluere per omne
Tēpus honoratū. at nūc cōsultabimus omnes
Quinam placantes mollire queamus Achillis
Et donis multis, & blandis pectora dictis.
Hūc breuiter cōtrà est affat⁹ rex Agamēnō:
Haud falsò nostræ cōmissa piacula culpæ

Chare

Chare senex memoras: deliqui impulsꝰ ab ira
Sed neq; peruersus uitiosa mente negabo
Esse hūc multorū (quicūq; sit) instar habēdum,
Quē colit ex animo supremi rector Olympi.
Hūc ueluti coluit, populūq; affixit Achiuum.
At postq̄ nocui mentis dictata secutus
Damnosæ, hunc iterum donis placare studebo.
Iam uero uobis memorabimus inclyta dona,
Principio tripodas septē, bis quinq; talenta
Auri, bis denos candenti ex ære lebetas,
Bis sex præterea solitos certamine palmam
Veloci cursu reliquis auferre iugales.
Non sine diuitijs foret hic cui tanta supersit,
Nec foret hic auri fului possessor egenus,
Quāta mihi per equos adcreuit copia rerum.
His addam septem forma præstāte puellas
Lesbidas, euersa quas cepimus urbe per ipsum,
Multorū gnaras operum simul atq; laborum,
Quæ longe superant formoso corpore cūctas.
Illis accedet nuper quam abduximus ipsi
Filia Brisei: ac sancte iurabo, puellæ
Me nunq̄ thalamos raptæ inscēdisse pudicos,
Aut tetigisse meo uiolatum corpore corpus
Ceu uir legitimo sueuit mulierq; cubili.

Cu

Curabo actutum simul ut sint omnia præsto.
Quòd si deinde dabit superûm clemẽtia Troiã
Ingentem Priami regis subuertier urbem,
Auri ærisq; suas numeroso pondere naues
Impleat. ast ubi prædã distribuemus Achiui,
Viginti ipse sibi Troianas ordine matres
Eligat ex omni pulcherrima corpora turba,
Quæ sunt post Helenæ formã laudata lacænæ.
Si uerò ad patrios unq̃ remeabimus Argos,
Ille gener mihi erit pariter dilectus Oreste
Cum puero, teneris qui iam pubescit in armis,
Sera mihi suscepta pia de coniuge proles.
Tres autem natæ uersantur in ædibus altis,
Chrysothemis cũ Laodice cũq; Iphianassa.
Harũ quæ placitura uiro est sine dote dicata,
Cõnubio iunctam ferat hãc ad tecta parẽtis.
Addam ego thesauros illis, ingentia dona,
Quanta suæ nemo dedit unq̃ munera natæ.
His addam septẽ multis cum gentibus urbes,
Cardamylen, Enipenq; feracẽ graminis, Iren,
Ingentes Pheras pratis Anthean amœnis
Cõspicuã, Aepeanq;, & Pedason undiq; cinctã
Vitiferis Bacchi plantantis collibus uuas.
Cũcta Pyli pelago sunt oppida structa ppĩquo,

Quorum pulchra colũt opulenti mœnia ciues,
A quibus ut numen donis cumulatus amicum
Sẽtiet exhibitũ Aeacides sibi semper honorẽ,
Atq; suis læti parebunt legibus omnes.
Ocyus hæc illi placato effecta dabuntur,
Tantùm commoti domet oro pectoris iram,
(Vnicus ille deûm prece inexpugnabilis Orc⁹
Immitis, quare non est inuisior alter)
Accedat nobis, uel nostra potentia quanto
Est maior, uel quanto ipso sum grandior æuo.
Hũc tandẽ Pylius respõdens excipit heros:
Rex Atrida potens celebri clarißime fama,
Haud spernenda dabis Pelidæ munera regi.
Verùm agè mittantur properè qui castra ferocis
Accedant mißi placatum pectus Achillis.
Hos ego delectos habita ratione requiram,
Nec dubito quin nostra uiri mãdata capessant.
Dux erit illorum Phœnix gratißimus heros,
Hunc magnus cum facundo comitetur Vlysse
Aiax, hos Odius simul Eurybatesq; ministri
Magnorũ heroũ faciẽtes iussa sequantur.
Fundite aquã manibus, linguis animisq; fauete,
Vt summo patri libemus Bacchica dona,
Si fortasse uelit placido nos uisere uultu.

Sic

Sic memorat, cũctis Neleia uerba probãtur.
Mox famuli manibus iussas dãt fluminis undas.
At iuuenes magno uinũ cratere coronant,
Fundentes cunctis hinc pocula plena tulerũt.
Verùm ubi libantes solito pro more bibissent,
Certatim è castris Agamemnonis exilierunt.
His autem Pylius mandabat plurima Nestor,
Diducẽs in queq; oculos, sed maximè Vlyssi, ut
Omnibus ille modis placare studeret Achillẽ.
Iamq; per undisoni uadebant littora ponti,
Supplicibus uotis Neptunum multa precantes,
Quò liceat magnam Aeacidæ mitescere mentẽ.
Postq̃ Myrmidonum castris uenere propinqui,
Illum pulsantẽ citharam inuenere sonoram,
Quæ formosa fuit multum fabricata per aurũ,
Quam tulit ex spolijs capta Eëtionis ab urbe.
Hac animũ oblectans heroum facta canebat
Fortia, Patroclus tacitè è regione sedebat
Captans Aeaciden. cessasset dum ille canendo,
Hi propius mouere pedem. dux ibat Vlysses,
Et tandẽ coràm apparent. stupefactus Achilles
Cum cithara actutũ exilijt, sedemq; reliquit.
Sic Patroclus, ubi proceres cõspexit Achiuos.
Hos dextra excipiẽs placidè est affat⁹ Achilles:

O' chari saluete uiri qui nostra subistis
Castra, meo cordi capita optatissima, quanq̃
De malè me meritis uehemens irascar Atridis.
Dixit, & ad sessum fortis perduxit Achilles.
Quos introductos aulæis ille superbis
Excipit, ac statim fidum cõpellat amicum,
Maiorem statues nobis cratera Patrocle,
Vinaq; miscebis generosa meracius, atq;
Vt sua sint cuiuis curabis pocla parata:
Nanq; uiri nostros chari subiere penates.
Sic ait, & dictis paret Patroclus amici.
Ille dehinc magnũ flãmis admouit ahenum,
In quod ouis tergumq; capræ coniecit adultæ,
Et spinam spumãtis apri pinguedine plenam.
Dũ tenet Automedõ, secat hæc aïos⁹ Achilles,
Quæ uerubus dissecta probè figenda parauit.
Patroclus magnum interea succenderat ignẽ.
Postq̃ cõbusto uehemens flamma igne resedit,
Substernit uerubus prunas fortissimus heros,
Conspersitq; sale in lapides sublata tenaces.
At postq̃ tostas detraxerat ordine carnes,
Excipit è pulchris cerealia dona canistris
Patrocl⁹, carnes sedenim ipse ministrat Achil-
Hospitibus, cõtraq; bonũ cõsedit Vlyssem (les

In

In latere aduerso. superis sua soluere iura
Imperat, hūc audit persoluens sacra Patroclus,
Primitias mensæ rapidum cōiecit in ignem.
Illi propositis epulis uinoq́; fruuntur.
Ast ubi iam potusq́; cibiq́; extincta cupido est,
Phœnici signis Telamonius innuit Aiax.
Hoc uafer aspiciens mox intellexit Vlysses,
Impletisq́; mero pateris excepit Achillem:
Magnanime Aeacida herōū fortißime salue,
Haud equidē dapibus mēsæ genialis egemus,
Atridæ à castris huc uenimus antè cibati,
Nec minor hic lautis epulis est copia præsens,
Sed nō sunt agitanda modò cōuiuia, nanq;
Ardua res nobis & certa pericula magnum
Incussere metū, quæ coràm obiecta uidemus.
Hæret in incerto nostræ spes fracta salutis,
Simus' ne incolumes seruata classe futuri,
Aut an consumptis perituri nauibus igne,
Ni tua nos uirtus præsenti robore firmet.
Nam claßi ac muro uicini castra locarunt
Magnanimi Troes, tum qui uenere uocati
Auxilio socij. crebris tentoria lucent
Ignibus incensis inimica per arua, putantq́;
Amplius haud ullam dubij subsistere causam,

Quo minus inuadant naues cras Marte feroci.
Iuppiter his animũ similis uehementibus addit,
Ostentans læuo felicia fulgura signo.
Quos inter ualidis tollens se uiribus Hector
Terribili iam more furit, Ioue fretus amico,
Nõ homines, nõ ipse deos ferꝰ ultrà ueretur.
His furijs fertur rabioso percitus œstro.
Vt primùm surgat reparato lumine Phœbus,
Optat atrox: siquidem pictas à culmine proras
Est animus fractis furioso euertere rostris,
Exin tabificos immittere nauibus ignes.
Has iuxta fumo domitos decreuit Achiuos
Hostili miserè ferro iugulare cruentus.
Hinc nimiũ metuo perculsa mente minaces
Has ne illi uoces audaci prona deorum
Numina conficiant, ac sit fatale sub ipsis
Mœnibus inuisæ Graijs occumbere Troiæ
Hic procul à patria crudeli cæde peremptis.
At rex si pateris, uel sero respice fessos
Auxilio firmans aduersus Troas Achiuos,
Haud dubiè grauiter turbato corde dolebis
Pòst, ubi nulla malo poterit medicina peracto,
Nullum consilium, sed nec ratio ulla parari.
Quare flecte aĩm, ac danais multo antè salubrẽ
Con-

Confer opem dubij ſublata peſte diuelli.
Sic tibi chare tuis præcepit in ædibus ipſe,
Ipſe pater Peleus, cum te mittebat Atridis:
O` fili ualidas procero in corpore uires
Ipſa dabit Pallas tibi cum Iunone Minerua,
Si feret illarum ſic talia certa uoluntas:
Tu modò magnanimi tumidã fac pectoris iram
Cõpeſcas, placidæ eſt potior nam gratia mẽtis.
Et lites, cauſas multorũ nate malorum,
Effuge, maiori ex meritis quò ſemper honore
Certatim cunctis dignus uideare Pelaſgis.
Hæc dederat mandata ſenex, obliuia quorum
Te cepere diu. ſed agè ò fortiſſime mentem
Vince tuam, ac iram concepti mitte furoris.
Inclyta placato tibi dat rex dona Agamemnon
Quæ tibi perſtringã, tu me memorãte benignã
Da mihi ſaltẽ operã, ꝑ certò ut munera noſcas
Quãta tibi in caſtris princeps promiſit Atrides.
Principio ſeptẽ tripodas, bis quinque talenta
Aurea, uiginti candente ex ære lebetas,
Bis ſex præterea ſolitos certamine palmam
Veloci curſu reliquis auferre iugales.
Haud ſine diuitijs foret hic qui tanta teneret,
Non foret hic auri fului poſſeſſor egenus,

Quãta Agamẽnonij pedibus retulere caballi.
His addet ſeptem forma præſtãte puellas
Lesbidas, euerſa quas per te elegit ab urbe,
Multorũ gnaras operũ ſimul atq; laborum,
Quæ lõgè ſuperant formoſo corpore cunctas.
Illis accedet nuper quã abduxerat ipſe
Filia Briſei. diuorum numina iurat
Se nunq̃ thalamos raptæ inſcendiſſe puellæ,
Aut tetigiſſe ſuo uiolatum corpore corpus
Ceu uir legitimo ſueuit mulierq; cubili.
Hæc tibi mox aderũt iũctim ſimul oĩa præſto.
Quòd ſi deinde dabit ſuperûm clemẽtia Troiã
Ingentem Priami regis ſubuertier urbem,
Auri ærisq; tuas numeroſo pondere naues
Impleto. præda aſt ubi diſtribuetur Achiuis,
Viginti ipſe tibi Troianas ordine matres
Eligito ex omni pulcherrima corpora turba,
Quæ ſunt [illegible]næ formã laudata Lacænæ.
Si uer[illegible]s unq̃ remeabimus Argos,
H[illegible] eſſe potes pariter dilectus Oreſte
Cũ puero, teneros iam pubeſcẽte per annos.
Tres illi natæ uerſantur in ædibus altis
Chryſothemis cũ Laodice cumq; Iphianaſſa.
Harum quæ placitura tibi eſt ſine dote dicata,

Cõ

Connubio iunctam ducas ad tecta parentis.
Thesauros addet uobis ingentia dona,
Quãta suæ nullus dedit unq̃ munera natæ.
His addet septem multis cum gentibus urbes,
Cardamylen, Enopenq; feracẽ graminis, Iren
Ingentes Pheras, pratis Anthean amœnis
Cõspicuã, Aepeãq;, & Pedason undiq; cinctã
Vitiferis Bacchi generantis collibus uuas.
Cũcta Pyli pelago sunt oppida structa ppĩquo,
Quorũ pulchra colunt opulẽti mœnia ciues,
A' quibus ut numẽ donis cumulatus amicum
Cernes exhibitũ gaudẽs tibi semper honorẽ.
Atq; tuis læti parebunt legibus omnes.
Hæc tibi lenito mox (inq̃) missa dabuntur.
At si non possis non esse infensus Atridæ,
Eius & irato tibi non nisi munera sordent,
Tum precor ut saltẽ populi misereris Achiui
Vexati toties duri certamine Martis.
Hic tibi diuinos alacris præstabit honores.
Et nũc tẽpus adest magnæ quo gloria famæ
Non moritura tua possit uirtute parari,
Audacem capies certè nũc Hectora, postq̃
Impulsus rabie tibi uenit ab urbe propinquus.
Nec sibi quenq; parẽ censet uirtute uel armis

E' cunctis quotquot classe huc petiere Pelasgi.
Hūc cōtrà est magn⁹ dictis affatus Achilles:
Dulichiæ gentis princeps Laërtia proles,
Sunt tua uulgari mihi dicta neganda repulsa.
Sic erit, ut statui iandudum mente, futurum,
Ne semper querula uenientes uoce molesti
Hic modò, mox alius nostras obuerberet aures.
Vt mihi tartarei postes inamabilis Orci
Sunt odio, sic ille mihi deuotus habetur,
Qui premit hoc animis, aliud sed uoce ꝓfatur.
Porrò ego quæ nostræ uisa est sentētia menti
Optima, simpliciter uerbis effabor apertis.
Vt reor, haud unq̄ me persuadebit Atrides,
Nec quisq̄ è Danais, qa gratia nulla relicta est
Semper in aduersos pugnāti gnauiter hostes.
Est eadem sors bellāti, in castrisq; manenti.
Strennuus ignauusq; pari uenerantur honore.
Sunt etiam æquali subiecti deniq; fato,
Et qui multa manu non pigra fecit, & ille
Quem tenet imbelli cessantem corpore terror.
Nec mihi plus superest, q̄uis sim plurima pass⁹,
Hanc animā in duri semper discrimina belli
Obiectans, uelut implumes cibat anxia pullos
Ore ferens escas multo sudore paratas

Excrucians ſemet miſeranda & fida uolucris:
Haud ſecus inſomnes ego multo tēpore noctes
Tranſegi uigil, ortarum ſed longa dierum
Tēpora cōtra hoſtes infeſto Marte cruentus
Conſumpſi duris bellando miles in armis
Semper ob uxores chariſsima pectora ueſtras.
Bis ſex diripui ſubuerſis mœnibus urbes
Nauibus adiutus noſtris, pedes at minus una,
Ex his plurimæ opes, ſubſtātia multa, ſupellex
Non parua à nobis uaſtas huc uecta per undas
Eſt data ductori Argiuûm ſimul omnis Atridæ,
Ille ſed ad celeres tranquillo pectore naues
Expectans, auidis ſuſcepit munera palmis,
Quædā diſtribuens parcè, licet ampla teneret:
Munera ſed ducibus quæ præſtitit, illa recepta
His immota manēt: me ſolū orbauit Achiuûm
Ex omni numero dilecta coniuge rapta,
Qua cum poſtq̄ inijt ſocij commercia lecti,
Gaudeat oblectans mentem laſciuus Atrides.
Et quæ cauſſa ſubeſt aduerſus Troas Achiuis
Bellandi? aut huc collecto cur milite uenit
Atrides? an non Helenæ tolerata Lacænæ
Huc uos ultores iniuria traxit Achiuos?
Num ſoli è cūctis mortalibus eſſe putandi

Atri-

Atridæ nuptas qui complectuntur amore?
Nã quicũq; bonus cordatũ pectus habebit,
Ille suã uxorem summo complexus amore
Diligit, ac illi solitos ostendit honores:
Sicut ego hãc, nostrum q̃uis captiua cubile
Ambijt, ex animo charam fouiq; habuiq;,
At nũc è manibus postq̃ mihi munus Atrides
Extorsit miserè, defraudatumq; fefellit,
Ne bene me gnarũ susceptæ deniq; fraudis
Tentet iners: nec enim me uoce mouebitis unq̃.
Atqui cum reliquis tu cõsultabis Vlysse
Regibus, hostilem ut moueas à nauibus ignem.
Quàm uerò nobis hic multa absente peregit?
Scilicet & naues muro circundedit alto,
Et circunduxit lata tentoria fossa,
Aspera quæ paßim palis horrescit acutis:
Sed nec sic potis est miser Hectoris ille cruenti
(Proh pudor) audacem bello depellere dextrã.
Porrò donec Achiui me duce bella gerebant,
Noluit à muro campos ingressus apertos
Hector Priamides aciẽ protendere pugnæ,
Vix adijt Scæas timido certamine portas,
Et semel annosam est ausus contingere fagum,
Me solum expectans, ubi uix elapsus abiuit

Quo minus à nostra prostratus corruit hasta.
At nunc cum magno postq̃ pugnare recuso
[illegible]ore, cœlicolis sacris cras ritè litatis
Protrahere est animus stipatas in mare puppes.
Si cupis, aut si forsan erunt tibi talia curæ,
Hellespontiacas spectabis nare per undas
Luce meas naues tenebris oriente remotis,
Atq; uiros ualidis uerrentes æquora remis
Impigros socios magno conamine. quòd si
Neptunus uentis implerit uela secundis,
Tertia lux uectos patrijs nos sistet in oris.
Est mihi magna domi multarũ copia rerum
Ad Troiæ pugnas huc classe relicta petenti.
Atqui etiã hinc alio cõpletis nauibus auro
Discedam, necnon rubei ditissimus æris.
Præterea graciles florente ætate puellas
Et cani ferri formandum incude metallum
Abducam, quæ sorte mihi euenere secunda.
Porrò quod dederat primũ mihi mun⁹ habere,
Rursus idẽ per uim princeps Agamẽno recep
Singula cui referes, ut mando, profatus ape
Quò capiat reliquos etiam indignatio Graios
E' Danais si quẽ posthac quoq; fallere gestit:
Qui nõ, perfricta q̃uis sit fronte caninus;

Au

Audeat in noſtros faciem defigere uultus.
Sed neq; conſilium uobis conferre libebit
Hoc cum coniunctis, non ulla negocia rerum.
Ex quo me primùm fruſtratus fraude fefellit,
Haud dabit Atrides iterum mihi uerba doloſus.
Sit ſatis hoc tentaſſe ſemel, nunc ille quieſcat
Ac ualeat, quoniam mentem deus abſtulit illi.
Sunt inimica mihi illius quoq; munera, quippe
Quę Care contẽpto nũquam maioris habebo,
Non, mihi ſi decies aut ultra tanta darentur,
Quanta modò rebus iam poßidet ille paratis,
Et quanta illi olim ſunt acceſſura tenenti,
Quãta nec Orchomenon ditat ſubſtãtia rerũ,
Nec quibus Aegypti Thebanæ cenſibus arces
Sunt celebres, ubi opũ uis eſt immenſa repoſta,
Quarum centenis reſerantur mœnia portis,
Per quas alterna uice millia multa uirorum
Cũ plauſtris et equis ſimul egrediũtur et ĩtrãt:
Nec ſi tãta daret, quantũ undiq; pulueris extat,
Aut quãtum bibulæ tenet undiq; littus arenæ,
Noſtrũ animus petulãs eſt pſuaſurus Atrides,
Ni prius illatæ quàm ſoluerit omnia noxæ.
Nec mihi connubio Atridæ ſociabo puellam,
Inferior quamuis ſiet hac Venus aurea forma,

Et

Et ſuperet doctam licet ingenioſa Mineruam,
Non tamen hæc uinclo cedet mihi iūcta iugali.
Ille ſed è ducibus generum ſibi quærat Achiuis
Longè alium, qui ſit tum conuenientior ipſi,
Tum qui me imperij ſceptris præcellat auitis.
Quod ſi unq̃ patriæ ſuperis ductoribus arua
Intraro ſoſpes, Peleus Iunone ſecunda
Vxorem nobis ſociali fœdere iunget, (las.
Nā fouet innumeras modò Græcia magna puel
Nec numerū illarū dat patria Phthia minorem
Magnorū natas procerū, multæ quibus urbes
Subiectæ parent, harum dulciſſima coniunx
Quæ mihi cūq; placet ꝓprias ducetur ad ædes,
Horſum me magis impellit mens alta, maritus
Vt iuuenem & noſtris uxorē moribus aptam
Extructis opibus, genitor quas antè parauit
Peleus, oblectem dulci complexus amore.
Nulla mihi uitæ res anteferenda uidetur
Quamlibet excellēs, non ipſa opulentia Troiæ
Ingentis, pridem qua tempore pacis amœnæ
Floruit urbs populoſa prius q̃ claſſe Pelaſgi
Fluctibus æquoreis uecti uenere Mycenis:
Sed nec Apollinei locuples ſubſtantia templi
Delphica quæſitas ubi præſtat Pythia ſortes.
Namq;

Nanq; boues aliqua possent ratione parari,
Lanigeriq; gregis pingues cũmatribus agni.
Quinetiã tripodes, & equorũ plurima turba
Cornipedum certo datur acquirenda labore.
Sola potest nunq̃ mortalibus uita redire,
Hæc amissa semel, non est reparabilis ulli.
Iam mea me genitrix albis argentea plantis
Diua Thetis duplici subiectum conscia fato
Prædixit, quòd si Neptunia Pergama circum
Gessero sanguineas audaci pectore pugnas,
Nunq̃ post reducem me patria chara uidebit.
Attamẽ hinc semper uicturæ gloria famæ
Exurget nobis omni memorabilis æuo.
At si iam patrios deserto Marte penates
Accedã, celebris periit mihi gloria, sed me
Annis longæuum senio curuata senectus
Excipiet, nec ego ueloci morte peribo.
Quare cõsulerem reliquis ego fidus Achiuis,
Protinus ut patriæ succedant finibus omnes.
Nunq̃ Martigenæ capietis mœnia Troiæ,
Iuppiter ipse suo Troianos robore firmat.
Et populo maior semper fiducia crescit.
At uos regressi ducibus referetis Achiuis
Qualia sim uobis legatis uerba locutus:

Nã

Nam decet ista senes prouincia, quò potiore
Consilio lapsis properent succurrere rebus.
Ne sua flāmiuomo mox classis ab igne creme-
Et popul⁹ duro succumbat Marte perēptus (tur,
Hic iuxta naues, quoniam hæc consulta Pelasgi
Nequicquā euentus sperant habitura secundos,
Dum grauiter læsi iusta stomachabimur ira.
Phœnix hic capiat mulcentem pectora somnū,
Vt cras in patriam socios comitetur euntes,
Si uolet, inuitus non abducetur Achilli. (bant
Sic memorat, cūcti proceres simul ora tene-
Sermonem Aeacidæ turbata mente stupentes,
Quippe graui nimium renuebat uoce rogata.
Hunc tandem serò lachrymis affatur obortis
Phœnix, Argiuæ metuens incendia classis:
Ergo tui quoniam reditus es certus Achille,
Nec uis à nostris depellere nauibus ignem,
Postquam non molli feruet tibi pectus ab ira,
Cui'nā me hic solum charissime nate relinques
Discedens? comitem tibi quem pater addidit illo
Tēpore, quo primùm è patria te misit Atridæ
Communis nondum belli fandiq; peritum,
Vnde uiros cernis uirtute emergere claros.
Propterea Peleus tibi me dedit esse magistrum,

Bellandi qui te facerem fandiq; potentem.
Hæc me causa mouet, ne te sine nate relinquar,
Non mihi si certis promissis annuat ipse
Iuppiter, exutum senio florentibus annis
Deniq; me factum iuuenem reuirescere posse,
Qualis ubi primum Graijs è finibus exul
Cedebam fugiens genitoris Amyntoris iram.
Qui me formosæ cõsuetum propter amorem
Pellicis; infensus dictis lacerabat amaris
Cottidie inuadens. huius tenebatur amore
Ille, meã cessans non dedecorare parentem,
Mœchus adulterio. hinc mater me chara fatigat
Assiduis precibus, dum supplex instat & urget,
Pellicis ut properẽ uitiatæ inscendere lectum,
Quo facto illa patris thalamos exosa seniles
Sperneret. huius ego precib⁹ superatus iniquis
Pellicis inuasi furtiui fœdera lecti.
Quod pater infandi feruens ubi conscius acti
Senserat, accensus furijs est multa precatus
Dira, ciens tristes imo ex Acheronte sorores,
Ne qua suis unq̃ soboles me nata parente
Luderet in genub⁹, quæ uox haud irrita cessit,
Nã Stygij implerũt inimica precamina diui,
Ille gener Cereris rapta cum cõiuge Pluto.

Hic

Hic mihi commoti genitoris in ædibus ultrà
Haud fuit acceptum cõcessam ducere uitam:
Quamuis me socij, q̃uis me multa sobrini
Orarent, nimia quoq; sedulitate tenerent,
Crebra licet cæsis struerent conuiuia bobus
Atq; agnis, multæq; sues pinguedine crassæ
Vulcano sua terga darent urenda uoraci,
Multáq; melliflui biberetur copia uini.
Inde nouem noctes me circũ membra sopore
Laxant alterna uigilantes sorte, nec unquam
Defuit incensi focus ardentissimus ignis.
Nanq; alio magnæ lucebat porticus aulæ,
Vestibulumq; alio circundabat igne cubile.
Ast ubi iam decimæ uenerunt nubila noctis,
Tunc foribus thalami ruptis egressus & aulæ,
Transiliens ualli munimina tutus abiui,
Fallens excubias, turbam fallens famularum.
Mox uag⁹ Argolicos ꝓpero dũ linquere cãpos,
Fertilibus Phthiæ successi finibus exul:
Rex ubi me Peleus animo suscepit amico,
Ac me ceu genitor natum dilexit amanter,
Quem locuples solum seris suscepit in annis,
Et me diuitijs cumulauit munificus rex,
Reddidit & multa me Peleus gente potentem:

Extremo Phthiæ Dolopes sub fine regebam.
Hinc ego te tanta feci uirtute ualentem
Inclyte Pelida, immodico te semper amore
Cõplectens. alio nec enim comitante uolebas
Lætus adire cibis conuiuia structa paratis,
Fercula nulla domi nisi me præbente paternæ
Sumebas, aut in mea te genua antè locatum
Imponens tenero sociassem uina palato.
Sæpe merũ nostras reuomẽs ex ore rigasti
Vestes, inualida nutans ætate puellus.
Sic ego multa tuli te propter, multa labore
Exhausi, hæc mecũ persuasa mente uolutans
Vt quoniã nostro nunq̃ mihi sanguine prolem
Præstarent ortam superi, te illustris Achille
A' puero officijs possem mihi reddere natum,
Exitiũ ut quõdam meritis pro talibus à me
In duris presso uelles depellere rebus.
Ergo agè uince tuã generoso in pectore mentẽ,
Te talem nec enim decet implacabile pectus.
Quælibet est superûm mutabilis ira deorum,
Quamuis sit uirtus horum atq; potentia maior,
Sæpe tamen uotis diui pacantur & extis,
Sæpe prece & puro fiunt libamine mites,
Hos quoties hominũ læserunt impia facta.
Quin-

Quinetam Litæ natæ Iouis esse feruntur,
Rugosæ, claudæq; pedes, & lumina toruæ,
Quæ retrò curis Aten comitantur onustæ.
Cũ pedibus sed enim & mẽbris quoq; polleat
Has celeri gressu lõgè præcurrit, & oẽm (Ate,
Occupat immenso præiens discrimine terram,
Innumeris hominũ cõplens commercia dãnis.
Illam sed faciles Litæ post terga sequuntur,
Læsis consilium auxiliumq; salubre laturæ.
Iam Ioue qui natas monitus reuerebitur, ille
Ex his actutum captat bona multa uicissim,
Vota nec illius non exaudita repellunt.
At, qui Litarum monitis non paret amicis,
Has bona suadentes sed spreuerit ille superbè,
Mox adeũt patrẽ precibus cõsueta rogantes
Vt luat acceptis ex Ate tormina pœnis.
Quare agè flectẽdum quoq; te Pelida puellis
Da Iouis, ac illis solitum fer uictus honorẽ.
Sæpius hæ placidè mentem flexere bonorum.
Quòd si nulla tibi non plenæ munera dextræ
Nũc daret Atrides, nec pòst foret ulla daturus,
Frenderet at rabido tumidus sine fine furore:
Non ego te posita commoti pectoris ira
Auxilium Argiuis maturum ferre iuberem,

Quamuis extrema bellantes ſorte laborant.
Nunc aũt tibi multa citò miſſurus Atrides
Eſt dona, & quædã pòſt offeret haud reuocã.
Quæ ſe pollicitis promiſerat antè daturũ. (dis
Inſuper & ſummos proceres huc ille rogatum
Certi delectus habita ratione remiſit,
Quorum nec poſsis uerè reprehẽdere uerba,
Sed neq; corporeas illorum ſpernere dotes,
Prima licet fuerit non uituperabilis ira.
Hæc etiam ueterũ laus eſt audita uirorum
Olim iam nobis, excandeſcentia ſi quem
Fortè grauis tumidũ ſtimulis agitaſſet amaris,
Hos ſua muneribus crebrò placanda dediſſe
Pectora, nec rarò uerbis ſuperanda benignis.
Et iam clara ſubit ueteris mihi fabula facti,
Hanc etiã dulces memorabo hic inter amicos.
Ingens pugna fuit Calydonia mœnia circum
Ciuibus Aetholis ſocia cũ gente propinquũm
Curetum: alternis bellantes ſæpe cadebant
Cædibus. Aetholi ſiquidem Calydona tuentes
Pugnabant, hoſtes uerſis ſed mœnibus illam
Curetes captis ſpolijs excindere tentant.
Cauſa mali tanti fuit his irata Diana,
Quòd non ob plenos ſucceſſus fertilis anni

Pri

Primitias illi frugum sacrauerat Oeneus:
Et cum dijs alijs rex splendida sacra litaret,
Solã inhonoratã nõ aduocat ille Dianam
Nescius, aut fortè in mentem nõ uenerat illi.
Attamen offensa magnam Latoida læsit.
Propterea Oenëios agrestem diua per agros
Misit aprum ultorem, candentẽ dentibus albis.
Protinus ille furens multis regalia complet
Arua malis. patulis radicitus eruta ramis
Arbor multa cadit, mali cum floribus ipsis
Prosternunt latè deiecto uertice terram.
Exuit hunc uita Meleager morte peremptum,
Cum uenatores multis ex urbibus ille
Atq; canes acri duxisset odore sagaces.
Vincibilis nec enim paucis erat ille maniplis,
Tantæ molis erat Latoidos horribilis sus,
Et dederat duro iam plurima funera læto.
Deniq; propter apri Oenidæ iam cuspide fixi
Et caput immane, & rigidis horrentia setis
Terga, furoriferos commouit diua tumultus,
Inter Curetas simul Aetholosq; colonos.
Ergo dum fortis pugnans Meleager obibat,
Semper ab infesta Curetes clade ruebant:
Nec numero plures licet, extra mœnia quibãt

Hostem expectantes duro sub Marte manere.
At postq̃ flammis heros Calydonius iræ
Exarsit, queis prudẽtum quoq; pectora turgent,
Desertis pugnis irascens ille parenti
Althææ, in gremio pulchræ iacuit Cleopatræ
Coniugis, e nitida Marpissa matre creatæ
Atq; Ida genitore, uiros qui uicerat omnes
Temporis illius membrorum uiribus acer,
Qui Latonigenãq; intonso uertice Phœbum
Pennigeris telis formosæ nomine Nymphæ
Impetere est ausus, quam tũc cognomine chari
Alcyonẽ certam ob causam dixere parentes:
Alcyones etenim multum lugentis amarum
Experiens fatum mater plorabat ab illo
Tẽpore quo rapuit Cleopatrã Phœbus Apollo.
Huic ille accũbens feruentis pectoris æstum
Lenibat, propter materna precamina motus.
Quãdoqdẽ ob cædẽ & crudelia funera fratrũ
Magno uicta dolore deos est multa precata:
Multum etiam terram palmis pulsabat, ab imo
Et Ditem, & Stygiã Iunonẽ Acherõte ciendo.
Prona genu flexo lachrymis fœcunda rigabat
Illa sinus nitidos uestis uesana fluentis,
Filius ut misera deuotus morte periret.

Has obſcura preces immiti prædita mente
Ex erebi tenebris tandem exaudiuit Erinnys.
Illorum ſubitò portas & mœnia circum
Ingens exoritur trepido clangore tumultus,
Altas infeſto dum oppugnant agmine turres.
Illum ſed precibus grandes ætate fatigant
Aetholi proceres turbata mente rogantes.
Mittunt præterea ſuperûm qui templa deorum
Sacra ſacerdotes redolenti thure uaporant,
Oratum præſens egreſſus ut ille periclum
Hoſtibus occiſis patria propellere uellet.
Addita ſunt precib⁹ præſtãtia munera magnis,
Vt quocunq; loci Calydonia rura uigerent
Fertiliore ſolo, proprios ibi ſemper in uſus
Quinquaginta iubent fœcundi iugera campi
Eligeret, quorum pars altera fertilis uuæ
Grata uoluptifici produceret Orgya Bacchi,
Altera pars fruges proferret arata benignas.
Supplicat huic Oeneus genitor quoq; multa ro
Ipſe ſolũ ĩgreſſ⁹ ſublimis grãde cubilis (gato.
Concußit tabulas cõiunctas uerbere læui,
Voce petens operam Meleagri ſupplice nati.
Hunc etiam orarũt dilectæ multa ſorores, (uit.
Hũc reuerẽda parẽs lachrymis Althæa roga-

Hoc magis auxilium implacabilis abnuit heros.
Deniq; consueti charißima turba sodales
Quos coluit semper summo complexus amore,
Hunc humiles querula lugentes uoce rogarunt,
Sed neq; mens tali prece flexa resedit ab ira,
Antè sui thalami quàm crebris ictibus hostis
Pulsaret muros, & turres scanderet altas.
Et iam Curetes incendia multa per urbem
Magnam miscebant, uastantes omnia flammis,
Tūc uerò Oenidē lachrymās pulcherrima cō-
Mellitis dictis supplex aggressa rogauit. (iunx
Cui mala cūcta breui memorat cōplexa relatu,
Quā sortē miseri ciues, quantumq; malorum
Auxilio uacui capta paterentur in urbe,
Cæduntur ciues, tota urbs uastatur ab igni,
Pignora chara trahunt alij, gracilesq; puellas.
His mēs mota malis splendētia protinus arma
Induit, & currens infesta apparuit hasta,
Ac sic Aetholis damnosæ tempora lucis
Depulit Oenides cæso feliciter hoste,
Iratum superans animum: sed nulla dederunt
Illi dona, licet præstantia multaq; ciues
Spondebant, frustra sed pestem depulit ille.
At tu ne talem feruenti in pectore mentem

Concipias

Concipias, horsum nec dæmonis ullius astu
Impellare precor, quoniam grauiore labore
Haud dubiè incensas possis defendere naues.
Obuius extensis sed enī arripe munera palmis,
Præstabuntq; parē cū Dijs tibi semper honorē
Argolicæ gentes. at si sine munere bellum
Exitiale uiris placata mente subibis,
Tales te nūquā (mihi crede) sequētur honores,
Quanq̄ sustuleris duri discrimina belli.
Hūc cōtrà est magn⁹ dictis affatus Achilles:
O' Phenix reuerēde senex, Iouis inclyta ples,
Nec uolo, nec tales moror ambitiosus honores.
Quē mihi fata Iouis statuerunt, ille sequatur
Nos honor, hoc iuxta naues retinēte manebo,
Donec uitali spirant mea pectora flatu,
Dūq; genu alterno gressu mihi utrūq; mouetur.
Verùm aliud dicam tacita quod mēte reponas,
Ne mea perturbes sic tristi pectora luctu
Atq; dolore, duci gratum facturus Atridæ,
Ille meam mentem tibi non est præter amanduš,
Ne mihi te propter nimis ægrè fiat amanti.
Huic mecum faueas nobis quicunq; fauebit,
Ac mecum regnes parilem sortitus honorem.
Illi abeant Graijs ducibus mea dicta ferentes,

Tu

Tu uerò in molli releues hic membra grabato,
Capturus somnũ, at roseos ubi crastinus ortus
Extulerit Titan, tum consultabimus ambo
Nauibus ituri patrias'ne simus ad oras,
Aut hic mansuri spectantes horrida bella.
Dixerat, & tacito nutu innuit ille Patroclo,
Mollia Phœnici struerentur strata cubilis,
Quò celeri gressu properent decedere castris.
Sic tãdẽ his infit magnus Telamonius Aiax:
Dulichiæ gentis princeps Laërtia proles,
Quin nos hinc ergo maturis greßibus imus?
Non ullum sic est habitura oratio finem,
Conficienda uia est, atq; hic referẽdus Achiuis
Quamprimũ sermo, quãuis sit durus & asper,
Quo nos cunq; loco suspensa mente sedentes.
Expectant Danai, agrestem sed durus Achilles
Implacido nimium concepit pectore mentem,
Nec sociæ turbæ studio nec amore mouetur
Ipse quibus nobis præ alijs est cultus Achilles
Semper apud naues habito uenerãdus honore,
Immitis: citius pro fratris cæde cruenta,
Aut pro nati aliquis miseranda morte necati
Mulctam lenito persuasus corde recepit:
Nec pede cæsori uita est quæsita fugaci,
Sed

Sed mulctam pendens uenia dignatus abiuit,
Alter & euicta pacatus mente recepit
Pœnā. porrò tibi constrictū adamante dederūt
Cœlestes animum, ob raptæ tolerata puellæ
Vnius probra, at septem præstamus ab omni
Nūc tibi fœminea pulcherrima corpora turba.
His alia innumera accedent ingentia dona,
Indue placatam facili modò pectore mentem,
Hospitij reuerere focos, reuerere sodales
Quos tua tecta tibi iunxerunt fœdere firmo.
Insuper è Danais certò nos esse putamus
Qui tibi præ cunctis chari sint atq; uerendi.
Hūc cōtra est magnus dictis affatus Achilles:
O præstans Aiax animi Telamonie princeps,
Iuxta dicta meam tibi sunt hæc omnia mentem.
At mihi non facili turgescit pectus ab ira,
Illius quoties leuiter fortasse recordor
Qui me ceu stupidū cūctos hic inter Achiuos,
Ac uelut abiectum, patria qui pulsus ab urbe
Errat in orbe uagus, probris affecit Atrides.
At uos ite citi referentes dicta Pelasgis,
Me prius haud belli memorē fore sanguinolēti,
Magni quàm Priami natus Mauortius Hector
Myrmidonū naues adeat, castrisq; propinquet,

Arguos

Argiuos perimens, & puppes igne perurens.
Attamen à castris & nauibus Hectora nostris
Declinaturum uim belli certus opinor.
  Dixerat, illi aũt, sumptis ubi quisq; Lyæum
Libasset cyathis, duce regrediuntur Vlysse.
Iussa Menœtiades ancillis atq; ministris
Mandat, Amyntoridæ citò mollia strata parẽtur
Phœnici, dictis parent ac iussa capessunt.
Nec mora, puluinis densum strauere grabatũ.
Tunc ibi diffusus placido per membra sopore
Fessa senex lucis nitidum requieuit ad ortum.
Intima castrorum penetralia fortis Achilles,
Illi ubi lectus erat, somnum capturus adiuit:
Quo cum communes thalamos sociabat amica
Filia Phorbantis nitidis malis Diomede,
Quam tulit excisa Lesborum uictor ab urbe.
Ex alia at fidus dormiuit parte Patroclus,
Quem propter iacuit formosa & nobilis Iphis:
Hanc illi dono dederat diuinus Achilles,
Scyron Enei felicem ubi ceperat urbem.
Postq̃ sunt regis legati ad castra regressi,
Oblatis cyathis hos excepere Pelasgi
Certatim proceres surgentes atq; rogantes,
Quorum sic prior est illos affatus Atrides:

O multis

O multis Laërtiade defuncte periclis,
Dic age, dic ingens Argiuæ gloria gentis,
Ecquid ab incensis hostilem nauibus ignem
Pellere Pelides statuit? seu dicta negauit?
Feruet adhuc tumida forsan mens illius ira?
Talibus huic cōtra dictis respondit Vlysses:
Rex Atrida potens celebri clarissime fama,
Non uult ille suæ ueteres extinguere flammas
Iræ, sed tumidus grauiore furore subinde
Impletur: quare teq; & tua dona perosus,
Cum reliquis iussit te consultare Pelasgis
Qua ratione rates rutilo tuearis ab igne,
Quaq; tuos populos serues à cæde cruenta.
Addit & ista minax, ubi crastina fulserit Eos,
Inde soluturum se nauibus in mare tractis.
Præterea reliquis etiam consultat Achiuis,
Protinus ut patrijs succedant finibus omnes:
Quippe capi nunquā cōfirmat Pergama posse,
Dextra namq; sua Troas Saturnius ipse
Protegit, & populo semper fiducia crescit.
Hæc sic dicta dedit, bene quæ nouere sequuti
Qui me sunt comites Aiax & utriq; ministri
Non imprudentes. Phœnix sed dormiet istic
Illius iussu, ut socios comitetur euntes.

Crastinus

Craſtinus ad patrias conſcenſis nauibus oras,
Si uolet: inuitũ haud eſt abducturus Achilles.
Sic memorat, cũcti pceres ſimul ora tenebãt,
Sermonẽ Aeacidæ turbata mente ſtupentes,
Quippe graui nimium renuebat uoce rogata.
Et multo triſtes manſerunt tempore muti,
His donec ſera Diomedes uoce profatur:
Rex Atrida potens nota clariſſime fama,
O'utinam precibus nullis heroa rogaſſes
Peliden, tantis oblatis deniq; donis:
Semper enim ille aliàs ſublata mente ſuperbit,
Et nunc illius maiore ſuperbia faſtu
Inflatos animos tollet, mentemq; ferocem.
At iam Peliden heroa ualere ſinamus.
Manſerit, indutis forſan pugnabit in armis,
Tunc ubi mens illum impulerit, belliq; cupido
Traxerit, aut deus hunc aliqs reuocarit ab ira.
Quare agite, ac mentẽ monitis attẽdite noſtris,
Nunc imus cubitum uinoq; ciboq; refecti:
Quãdoquidẽ mẽbris uenit hĩc durabile robur,
Corporis hinc laſſi reparantur deniq; uires.
At poſtq̃ roſeis ſurgens aurora quadrigis
Lampada Phœbeam terris inuexit apertis,
Ante rates equitũ peditumq; exercitus omnis

Mox

Mox tibi productus stet duris acer in armis.
Ipse inter primos obeas quoq; munia pugnæ,
Et reliquis animos addens, & prælia miscens.
Dixerat, applaudūt iucūdo murmure reges,
Fortia Tydidæ laudantes uerba Pelasgi.
Ac demū laticem superis ubi quisq; Lyæum
Libasset pateris, sua sunt ad castra profecti,
Exin ibi placida laxarunt membra quiete.

LIBRI NONI FINIS.

HOMERICAE ILIADOS LIBER XIII. NICOLAO Valla interprete.

IVPPITER *ut Troas admouit & Hectora classi,*
Hos penes armorum studium belliq; laborem
Liquerat, ipse oculos fulgentes torsit ab oris
Thracū equitū, gētēq; super respexit & urbes
Mysorum Agauūmq;. pares in gentibus æui
Antiqui, absq; opibus, lactis uescuntur equini,

Naturæ genus innocuæ, patiensq́; laboris.
Nō iterū aſpiciens Troiā, *nec quenq; deorum*
Auxilio Teucris *cenſet* Danaisq́; *futurum.*
Nō tamen hic latuit te rex Neptune *receſſus:*
Nāq; ſuper Samo *nemoroſo uertice* Thraciæ
Admirans belli ſortem populosq́; ſedebas,
Vnde acies hinc inde atq; omnis cernitur Ida,
Et Priami *ſedes ingens, & claßis* Achiuûm.
Illicet è ſummo deſcendit uertice montis,
Sub pedibus ſyluæ trepidāt uenīētis & alpes,
Immortalis agens celeres per inania greßus
Ter ſaltu nixus mox attigit ultima quarto,
Aegas ubi eſt illi medijs in fluctibus ædes,
Aureaq́; arma nitent nullo uiolanda ſub ictu.
Huc ubi delatus, ferratos curſibus acres
Nectit equos, curru radiant per colla cadentes
Aere iubæ fuluo. ſe cultibus induit aureis
Cōſpicuūq; auro dextra capit inde flagellum,
Admotūq; ſalit currum, mox fertur in undas.
Agnouiſſe ſuum regem maria ipſa uideres,
Sub quo iam tremulis geſtibant motibus undæ.
Atq; eius ſummas currus perlabitur undas.
Nulla mora, ad naues donec peruenit Achiuū.
Antrū immane mari ſummo ſub fluctibus altis,

Aren

Arentem Tenedon mediũ latet inter, & Imbrõ:
Illic sistit equos terram qui circuit undis,
Amborum curru mox aurea uincula soluit,
Ambrosia irrorans fremitantibus ordea fudit,
Illaqueatq; pedes aurata compede, ne quis
Soluere poßit eos, aut uincula rũpere, donec
Expectẽt regẽ reditturũ. ipse agmina Achiuûm
Hortaturus adit, uiresq; incendere bello.
Tum Troes flammæ similes aut turbinis instar,
Hectora Priamidẽ turmatim in bella sequũtur.
Nil intentatum linquunt, nec ferre laborem,
Quo Danaos inter puppes extinguere adorsi,
Ignibus aut iaculis ualeant exurere classem.
Tum deus undisonans mortales induit artus
Omnia Calchanti similis uocẽq; habitumq;,
Ac ueluti à pelago ueniens hortatur Achiuos.
Aiaces primùm stantes affatur in armis:
Nũc opus est animis, uires reuocate, timorem
Mittite, nũc populos tutari, en classe sub ipsa
Bella gerunt, totis occurrite uiribus, hostes.
Nusq̃ alibi timeo Teucrorũ arcere furores.
Hinc nos inuadunt, & currere lõgius audent,
Nanq; alios aditus paßim tutantur Achiui.
Hinc tantum timeo ne quid patiamur acerbi.

Hinc flammæ ſimilis candenti Martius urget
Hector agens turmas, & ſe Iouis ingerit alti
Auſpicijs fretus, diuûmq́; è ſanguine iactat:
O' ſi aliquis nobis tanto in diſcrimine præſtet
Immortalis opem, uiresq́; inſpiret Achiuis,
Quò ſaltem ualeant propellere nauibus ignẽ,
Atq; ipſum Iouis auſpicio licet Hectora nixum.
Talibus undiſonans Aiaces excitat armis,
Et ſceptro quatiens impleuit uiribus ambos,
Dat pedibus celeres curſus, mẽbrisq́; uigorem.
Ille uelut uultur uolucrem ſpeculatus ab alta
Rupe uolat, medioq́; aliam per inania curſu
Inſequitur, donec latebras per gramina prædã
Vnguibus inſiliẽs quærentem euiſcerat uncis.
Agnouere deum proceres ſub imagine falſa.
Affatur Telamoniaden Oïleius Aiax:
Nõ nos fata canẽs, & qui ſapit omnia Calchas
Admonet, ò Aiax, ſuperûm qui lapſus Olympo
Calchanti ſimilis, naues & caſtra tueri.
Poſteriora pedum ueſtigia certus euntis,
Ardentesq́; notaui oculos. num reſpicis Aiax
Quis uultus, uocis'ue ſonus? quis ſpiritus illi?
Diuini facile eſt diſcernere ſigna decoris,
Humanis ſint rara licet commercia cum dijs:

Quum

Quũ mihi nũc animus maiori feruet in hostes:
Pugnandi studio, iam gestit dextera ferrum,
Stare pedes nequeũt, iamiã salit impetus, & uis
Acrior insurgit, pugnæq; immensa cupido.
Illi tum contrà reddit Telamonius Aiax:
Vis mihi nũc eadem, sequitur sua lãcea dextrã,
Vltrò animus pugnæ pedibus pernicior aura.
An deus humanis mentẽ, uel dira cupido
Exagitet? solus diuum in certamine posco
Hectora Priamidẽ, populos qui territat armis.
Sic illi inter se uario sermone loquuntur,
Numinis instinctu pugnæ maioribus aucti
Viribus. inde alios celerat Neptunus Achiuos.
Qui belli circum naues sudore madebant.
Horũ aĩos pugnæ labor attenuauerat ingens,
Et dolor hostiles cuneos transcendere uallum,
Et faciles ad castra aditus nauesq; uidebant.
Posse rati exitium pelli non uiribus ullis,
Fundebant lachrymas mœsti, et suspiria corde.
Per mediũ celerans cũctos hortatur in armis
Neptunus, uiresq; animis præstãtibus auget.
Ante alios Teucrum, mox Leiton, inde ciebat
Peneleonta heroa, Thoantáq;, Deipyronq;,
Merionem simul, Antilochũ, fortissima bello

Pectora.mox tales effundit pectore uoces:
Proh pudor,ò iuuenes uobis pugnātib⁹ ultrò
Sperabam tutas hostili à turbine puppes.
Quòd si adeò attoniti pugnā modò qsq; recusat,
Hæc erit illa dies,quæ uos cecidisse sub armis
Arguet Iliacis populos sub Marte cadentes
Auspicijs segnes.oculis quàm mira uidentur
Ista meis,& dura quidem:nā tale futurum
Prodigiū nunq̄ rebar(nisi Iuppiter autor)
Troianas acies pugnando inuadere classem.
Hi quondam similes ceruis fugientibus,acer
Quos agitat metus in syluis,ubi pabula fiunt
Pardalibus lanianda feris.seu præda luporum,
Imbelles non antè manus,nō agmina Graiûm
Expectare ausi,nec sese credere pugnæ.
Nunc procul effusi circa tentoria certant
Ante rates.ò segnities,ò principis ira
Causa mali:nanq; imperio parêre recusant
Seditione ducum populi,& cōsueta relinquūt,
Quisq; suos comites in aperta pericula linquūt.
Intereunt miseri sub puppibus,acrius hostis
Instat enim,nemo auxilio succedit Achiuis.
Indignantur enim ductori gentis Atridæ,
Hoc, quia præstātem bello cōtempsit Achillē.

Nō

Nō tamē eſt cur uos pugnæ mora lōga retra-
Hæc'ne adeò funeſta odia, ſocijq; dolores, (ctet.
Vt nequeant aboleri animis? placantur & iræ
Sæpe deûm, mētesq; hoīm placabitis. ergo
Cōſulite in medium. ſunt hic lætiſsima bello
Pectora, ſunt animi, & rebus ſpectata iuuent⁹.
Nō ego nūc homini (quanq̄ modò debilis æuo)
Pugnarē attonito, quē iam timor arcet ab armis.
Sim licet imbellis, cur non ego Martis inertes
Arguerim ſocios? quorū fortiſsimus inter
Quiſq; calet ſortes, pariet tamen iſta futuris
Triſte aliquid maius, nec tūc medicabile uuln⁹,
Segnities tam ſera. igitur conuertite mentes,
Ante oculos ignominiā modò ponite, & ingēs
Dedecus ò noſtrū, quod nulla aboleuerit ætas.
Hector it ante rates, ſtrepituq; exterret Achi-
Marti⁹ effractis trāſcēdit mœnia portis. (uos,
Sic Neptun⁹ agēs animos exciuit Achiuûm.
Aiaces geminos fortes cinxere phalanges
Septæ armis, Pallas nō ipſa erūperet, aut Mars
Bellorū præſes, ſi cōtrà obſiſteret armis.
Ante alios primi Teucros, diuūq; morantur
Hectora, condenſi circùm glomerantur in unū.
Hærebant clypei clypeis, haſtilibus haſtæ,

Vmbonē terit umbo, premūt arma arma, uirum
Et galeas galeæ, nutant in uertice coni, (uir,
Ornatusq; pilis ſimul immiſcentur equinis,
In manibus curuata uirûm reflectitur haſta.
Armorum facies, & uis coit omnis in unum:
Stant auidi pugnæ, ſeſeq; hortantur in hoſtes.
Tum denſæ Teucrorū acies & Martius Hector
Proſiliunt, celſo ueluti de monte reuulſus
Vi torrentis apex per ſaxa, per auia rumpens
Præcipitatur, & inde repentè rotatur ab amni,
Effractis ingens reſonat fragor arborib9, mox
Deſiliens uolucrē linquit per plana tenorem.
Non ſecus in Danaos ſeſe fer9 Hector agebat,
Per ſtrages hominū penetrare in caſtra minat9,
Et naues inter populorū effundere cædes.
Vt uerò ad denſas inceſſerat uſq; phalanges,
Reſtitit haud procul inde man9. Argiua iuuētus
Expediunt haſtis, & ſtrictis enſibus hoſtes
Quiſq; ferit, luct9 hinc inde, et plurima cædes.
Bis reiecti hoſtes. tandem mox turbid9 Hector
Vociferans ſocios medio de Marte retractat:
Magnanimi Troes, Lyciiq;, et Dardana pubes
Bellipotens ſatis eſt, præſenti abſiſtite pugnæ.
Expectent me, me tādem experiantur Achiui.
Non

Non iam sufficient, quanquam glomerantur in unum
Turritæ in sese acies: hac protinus hasta
Præcipites fundentur enim, Iunonius ille
Magnificus multis coniunx me uiribus auxit.
Sic fatus, cunctos Martis uirtute repleuit.
Hos inter se Deiphobus mox primus in armis
Aptabat leuior pedibus, præcesserat omnes
Inclusus clypeo. contrà parat eminus hastam
Meriones diuus, magni quam turbinis instar
Intorsit, longè sed sustinet æreus umbo
Intextum toties tauris opus, ima resedit
Cuspis, & in corpus torta non pertulit ictum.
Ille pedem referens, concussus pectoris oras
Cessit, & in clypeo præfixū hastile refregit.
Meriones retro ad socios turbatus abiuit,
Quòd sine cæde suum telum iaculatus inane
Perdiderit: subitò ad naues celerabat Achiuûm,
Laturus iaculum in castris quod liquerat olim.
Confligunt alij, pugnæ fragor intonat ingens.
Tum Teucer ferro Telamonius excipit armis
Imbrion egregium, diuino Mentore natum.
Pedæum hic olim rerum prædiues & auri
Incoluit, Danai ad Troiam quàm classe uenirēt.
Obsidione notham Priami sibi Medesicastam

Connubio sortitus erat, penetrauit ad oras
Classis ut Iliacas Teucris, generoq; profectus
Auxilio, incoluit Priami propè mœnia sedes.
Non secus ille uirũ, quàm si sibi natus, amabat,
Hũc Telamoniadæ dextra procul acta sub aure
Hasta ferit, quam mox illata cæde retraxit,
Ille (uelut ferro procera in uertice montis
Icta cadit folijs per membra uirentibus ornus,
Dat sonitum concussa solo) super arma fragorẽ
Reddidit horrendũ, gemuit sub pondere tellus.
Exuuijs inhians Teucer spoliare parabat
Arma uirũ: procul aspiciens quod Martius He-
Ingentẽ ualidis contorsit uiribus hastã. (ctor,
Hic simul aspiciens iaculum uolitare per auras,
Corpus in obliquum uersus declinat ab ictu.
Sed gerit hasta necẽ: Amphimachũ ferit Acto-
Per medias acies trãsfixit pectus eũtis: (rionis,
Corruit in uulnus, sonitum super arma dedere.
Hector & Amphimachi galeã tractare parabat
Insertam capiti, sed Martius obstitit Aiax:
Respiciens iaculum contorsit in Hectora diuũ
Eminus, hostilis nec quicquã corporis hausit:
Totus enim ferro tectus lucebat & armis,
Vix iaculum clypei tetigit pendentia lora.

Non tamẽ incassum cecidit, nãq; Hectora lõgè
Expulit à spolijs. mox bina cadauera pugnæ
Detraxere procul Danai de strage uirorum,
Strenuꝰ amphimachũ Stichiꝰ, diuꝰq; Menesthe
Ductor Athenarũ, reddũtq; cadauera Achiuis:
Imbrion Aiaces Martis uirtute supbi
Eripiunt gemini, ueluti si quando leones
Præreptam capream de maxillaribus arctis
Corripuere canũ, quã mox nemus inter opacũ
Suspensam referunt: sic illi hostile cadauer
Sublatum, exuuias, clypeumq;, & tela ferebãt.
Tum galea exertum caput à ceruice recidit
Aiax Oilides leto indignatus acerbo
Amphimachi, retro ꝑ tela, ꝑ agmina ad hostes
Vertit iter, iacit inde caput per inania longè
Hectoris ante pedes, cecidit tellure rotatum.
Nec minus Amphimachi casu Neptunus in irã
Arserat infausto Danaos sub Marte cadentes.
Indignatur enim, gressumq; ad littora tendit,
Auxilium Danais, luctus laturus acerbos
Dardanijs. illi tunc obuius Idomeneus
In primis heros belli cui gloria summa est,
A' socio rediens, qui uulnere saucius acri
Parte genu, ferro suram confossus acuto,

Stabat inops animi, medicis mādarat alendum
Curandumq́; suis, belliq́; cupidine multa
Accingi ferro rursus gestibat in hostes.
Tum sermone uirum tali Neptunus adorsus,
Omnia persimilis speciem uocemq́; Thoanti
Andremonos genito, qui sub ditione frequentē
Pleuronem populis omnem Calydona regebat.
Aetholiaq́; deus ueluti ueneratur ab omni:
Idomeneu Cretæ ductor, quô robur & iræ?
Quo'ue minæ in Teucros abiere? ubi pubis A-
Effera uis aī? cōtrà sic reddidit heros: (chiuæ
O' Thoā, caussæ quisnā modò conscius? oēs,
Quantū oculis uidi, bello præstamus & armis,
Nōn aliquē timor exanimat, nā fortiter audēt:
Nec quē segnities, nemo nam cessat ab armis.
Nemo fugit belli sortem quis ferre laborem,
Et tamen aduerso pugnamus Marte. quid ergo
Iam certum? deus ille deûm Saturnius auget
Troianos, patria procul ut cædamur ab Argo
Sic miseri statuit rerum moderator Achiui.
Tu tamen ò Thoan heros, cum semper in armis
Perstiteris, Danaos hortare per agmina, si quē
Defecisse uides, pge ergo, haud desine cœptis.
Tū deus horrisonis terrā qui fluctib⁹ ambit:

Triste

Triste uiro exitium pugnam qui liquerit ultro,
Imprecor Idomeneu, redeat nō amplius Argon
Littore ab Iliaco, pereatq; inglorius & sit
Præda feris canibus lacerāda in uiscera et art⁹.
Verùm nos armis pariter celeremus oportet
Ocyus assumptis: præstantes uiribus ambo,
Ambo pares animis, tum robur, & utilis est uis
Auxilio socijs ueniens, cum cætera turba
Fessa iacet bello, nos & pugnare parati,
Et sumus audentes, opus est ubi fortibus armis.
His dictis abiere. Deus sub Marte labantes
Instaurat Danaos, diuersa per agmina gressus
Nunc hos nūc illos pugnæ succendit euntes.
Vt uerò Idomeneus alta ad tentoria uenit,
Induit arma humeros, dextrāq; hastilib⁹ implet,
Mox celerat, radijs stillantibus arma coruscāt.
Sic ubi fulgur agens sublimi uibrat Olympo
Iuppiter ostentans signum mortalibus iræ,
Irradiat ferrum longè currentis in armos.
Merones cursu medio fuit obuius illi,
Rapturus iaculum pugnæ, cui talia fatur:
Meriones Molide animo gratissime nostro,
Veneris unde, effare. q̄d arma reliqueris? an tu
Vulnus habes teli? quisnā fuit autor? an ultro

Nuncius is qui me pugnæ non passus inertem
Excires? uenio stragem laturus in hostem.
Illi Meriones reddit sic Martius heros:
Magnanimũ Idomeneu populorũ maxime du-
Iãdudũ ĩgrediẽs pugnã, iaculat⁹ in hostẽ(ctor,
Deiphobi clypeo frustratum hastile refregi:
Sumpturus uenio si te penes hasta relicta est.
Olli tum princeps sic reddidit Idomeneus:
Si qua uoles, mox una domi & bis dena uidebis
Spicula, quæ muris annixa per atria cernes.
Illa ego tum uictor cæsis ex hostibus olim
Eripui, Troiana quidem sunt arma, sed illis
(Vt quæ inimica man⁹ gessit) nõ utor in hostes.
Sunt clypei, et galeæ, et thoraces ære nitentes.
Tũ sic Meriones, Sunt & mihi plurima certè
Rapta manu, sed quæ capiã modo nauib⁹ arma
Fixa manẽt, nõ apta mihi, nãq; eminus absunt.
Degenerem nondum fateor me Martis & usus
Militiæ, assueui prima inter prælia fortes
Ire uiros contra, uel cum magis aspera lis est.
Nec mihi præsidio quisq̃ successit Achiuûm
Pugnanti, tu uera refer, namq; omnia nosti.
Talibus hunc iterũ affatur dux Idomeneus:
Non ignarus eram quantis sis uiribus heros,
Verũ

Verũ hæc cõmemorare, qd eſt? Mars urget A-
Nũc op⁹ eſt aĩs, uirtute et uirib⁹, armis (chiuos,
Certatĩ ante rates ſe quiſq; oſtẽtet ĩ hoſtes
Præcipuè uirtus alienæ laudis & actus
Aemula, fit maior, ſtudijsq; obnixa niteſcit.
Longius alternis tum quantum diſtet inerti
Magnanimus, quantũ ignauo ſit fortior acer,
Apparet. ſtupet ille metu, nec ſiſtit in armis,
Genua labãt, pedib⁹q; ſup uelut umbra reſidit,
Nõ animo fidit, nõ dextræ, in utrunq; recũbens
Sæpe pedẽ nutat, artus ſudore madeſcunt,
Sponte metu mortis fugit, et ſub pectoribus cor
Palpitat, & gelidi crepitant formidine dentes.
Magnanimi color eſt idẽ, formidinis expers,
Nõ tremit inſidias, poſtq̃ ſemel inſtruit, ardet
Ocyus immiſceri & ſeſe oſtendere pugnæ,
Nunc dextra ingeminãs ictus, nũc ille ſiniſtra.
Nemo tuã meritò, dũ non modò terga uel armos
Ceruicem' ue retro iaculo feriare uel enſe,
Virtutẽ arguerit, uel pectora perforet ictus,
Aut fugienti iterũ pugnando cõminus inſtes
Obuius, aut expers ibis formidinis hoſti.
Immò alijs præferre pedem primusq; uideri,
Hoc uirtutis opus primum laudatur in armis.

Hactenus

Hactenus hæc:neq; enī pueri uelut ocia frustrā
Ducamus, uel quis poterit fortasse proteruus
Carpere cunctantes. intra tentoria telum
I, cape, mox redeas, simul ut celerem⁹ in hostes.
Dixit. Meriones præfixum cuspide telum
Corripuit, sequiturq; ducem furibūdus euntē,
Qualis erat Mauors hoīm populator in armis,
Quē sua progenies Cratherus et acer Atartes,
Dum populis fatum parat exitiale, sequuntur,
Quādo Ephyris Thraces Phlegyis'ue horrēda
Bella, uirū queuis præstātē uiribus ur (minātur
Ambobus nutant populis certamina, tādē (gēt,
Cui deus ipse fauet, certa est uictoria parti,
Non secus incedunt inclusi pectora ferro
Meriones heros, regnator & Idomeneus.
Tū prior ille refert, Vbi primū irrūpim⁹ hostē
Deucalide? à dextro cornu potius'ue sinistro,
Per mediūue? acies nec ubi inclinare uidemus?
Illi tū contrà sic reddidit Idomeneus:
Præsidio Aiaces ambo pro nauibus astant,
Et Teucer, quo non iaculo præstantior alter,
Marte bonus stabili pugnaq; resistit in omni,
Hi poterunt Troum quoscunq; arcere furores,
Hectoraq;, heroum quamuis acerrimus armis,

Et rabies illum pugnandi inuaſerit atrox,
Et claſſem certet flagrantibus urere flammis.
Non ut retur, erit facilis ſibi ſudor, ab alto
Ni deus ardentes iaculetur Iuppiter ignes.
Mortali cedit nulli Telamonius Aiax,
Qui uictu Cereris uitæ ueſcatur & aura:
Non hoſtile timet ferrum, nec uulnere ſaxi
Frangitur, aut iaculi manet imperterritus omni
Congreſſu, inferior non armipotentis Achilli
Viribus, indefeſſus enim ſub Marte moratur.
In leuibus quis enim pedibus ſimilãdus Achilli?
A læuo nobis aditus ſit in agmina cornu.
Aut erit alterius de nobis gloria belli,
Vel noſtra ex aliјs. fatus ſic Martius anteit
Idomeneus, mediumq; acies irrumpere certant.
Vt uidere duces fulgur uelut ignis in armis
Cõſpicuos, illuc alacris concurſus Achiuûm
Aduolat, exortis circum clamoribus inſtant.
Exterior quâ claßis erat, certamina ſurgunt.
Cõfligunt hinc inde acies, furit aſpera pugna,
Alter in alterius cõuertunt pectora ferrum.
Mutua fit ſtrages, ueluti per inanæ procellæ
Ventorum feriunt, ſeſe cum puluereã uim
Per uada pq; uias glomerãt, torquẽtq; uiciſsim,

Colliduntur, & aduersi se turbine quassant.
Non secus inuadunt acies in mutua uersæ
Exitia, insiliunt ferro, rapiuntq;, ruuntq;,
Obtruncant sese densata per agmina passim,
Sæuit amor pugnæ, galearum in uertice coni,
Scutorũq; orbes nitidi, & thoraces aheni
Perstringũt oculos uenientũ, & fulgura iactãt,
Qui propè nõ pauid⁹ pugnæ spectator adesset,
Armorumq; habitus obtutu lætus in ipso,
Atq; alacris, nõ ultrà iterũ fera bella timeret
Quæcunq; aspiceret. Gemini Saturnia proles
Autores aderant diræ duo numina cladis.
Victores Teucros atq; Hectora Iuppiter ambit,
Non tamẽ Argiuos extingui ante Iliõ omnes,
Sed Thetidi ut morẽ gereret, quò maior Achillis
Gloria, quò reges alios excelleret armis.
Neptunus Danaũm sortẽ miseratus iniquam
Teucrorum manibus cædi sub Marte dolebat.
Hoc igitur fratri longè indignatus agebat,
Quo minus Iliadæ belli potirentur honore.
Hæc lis amborũ studia in cõtraria mentes
Verterat: unus enim sanguis atq; una propago:
Terra fuit genitrix eadem, sed grandior æuo
Iuppiter, anterior ueluti satus, omnia longè.
Cal

Callebat rerum multarum gnarus ab usu.
Insidias ueritus fratris Neptunus, Achiuis
Venerat auxilio mortalis imagine septus.
Hostiles illi quamuis magis aspera Martis
Irrumpunt acies, ferro conserta refringunt
Agmina magnanimi, nõ horrẽt tela manusq́;.
Tũ (licet ætatis mediæ) Idomeneus Achiuos
Excitat infrendẽs, nũc hos nũc uersus ad illos:
Præcipites agitat Teucros, atrumq́; timorem
Inijcit, obtruncat multorum corpora ferro.
Hos inter patria Cabyso insignibus armis
Othryoneus erct: Cassandræ incensus amore
Venerat auxilio Teucris: sine dote petebat
Priamidem, tali pro munere pactus Achiuos
Sumptibus ipse suis tota deducere Troia.
Hoc illi Priamus promisit fœdere natam.
Spe iuuenis tanti fidentior ibat in hostes
Coniugij. rũpentem acies hastile coruscans
Idomeneus illum media transfixit in aluo:
Corruit in uulnus, sonitũ super arma dedere.
Insultans heros strato super arduus hoste,
Mortales (inquit) dignum te laudibus ultra
Otrionee feram, modò si promissa, fidemq́;
Dardanidæ Priamo pacta pro coniuge nata

Persolues eadem. tibi nos promittimus Argi
Atridæ gnatam quæ sit pulcherrima forma,
Vxorem dabimus, populis & mœnibus altis
Ilion insignem nobis modò uerteris urbem.
I tamen ad naues, ut connubialia mecum
Fœdera perficias: tibi sum non improbus autor.
Sic fatus, pedibus per stragis corpus aceruos
Dum retrahit raptis celerans, mox Asius illi
Affuit auxilio lateri: nam proximus ante
Quadrupedes aderat, quos tunc auriga tenebat
Post humeros domini. stricto dū cædere ferro
Idomenea parat, prior hic intercipit illum.
Sub mento iugulum transfixit cuspis, & altè
Gutture perfosso media ceruice reluxit.
Corruit, ut quercus, uel ut icta securibus ilex,
Quā manus artificis rescindere classis in usum
Vel nemore in denso, celsis seu mōtibus instat.
Ante suos collapsus equos, in terga iacebat
Quātus erat multo respersus puluere, & atro
Sāguine frendenti moriens immurmurat ore.
Hic animū trepidus sensumq; auriga reliquit.
Tunc animi si quicq̄ habuit, nō ausus ab hoste
Vertere equos, nec se leto (nam Martius hasta
Perforat Antilochus) thorax nō ferreus illum

Texerat, inq; uteri medium penetrauit harũdo.
Suspirans curru cecidit resupinus ab alto.
Hic mox Nestorides per tela, p agmina Teucrũ
Traxit equos, egitq; pcul, quos tradit Achiuis.
Deiphobus cõtra telum Idomenea coruscat
Contristatus Asi casu: sed prouidus heros
Inclusus clypeo tauri quem pellis obibat,
Insutum ferro geminis canonibus, altè
Prospiciens telum clypei suscepit in orbem.
Horrendum sonuit ferratæ cuspidis hasta.
Non tamen incassum cõtorsit dextera telum,
Vulnerat Hippasiden. populorũ ducere turmas
Suetus erat. suras telum perfodit euntis,
Genua cadũt, mox lapsus humi sup arma recũ-
Hic tũc Deiphob⁹ uoces iaculatur ĩ auras: (bit.
Non Asius tandem ad manes concessit inultus,
Autorem dedimus diræ solatia mortis
Infernis, igitur secum lætabitur orco.
Sic fatus. tristis affecit luctus Achiuos,
Antilochum ante alios. casu turbatus acerbo
Indoluit tandem, curam non liquit amici.
Per mediũ rumpens traiectum uulnere pugnæ
Protexit clypeo, donec subiere sodales,
Mecisteus Echionides, & diuus Alastor,

Ad naues illum suspiria longa trahentem
Impositum scuto referunt. hic acrius instat
Idomeneus, stragis nondum satis esse putabat.
Flagrat enim studio, nimiáq; cupidine ferri,
Teucrorũ si fortè aliquẽ modò destinet orco,
Ipse uel intereat, certũ modò præstet Achiuis
Præsidiũ. Alcathous pulchris radiabat ĩ armis
Hesiades opibus pollens, sed clarior omni
Virtutis merito, par & præstantia formæ.
Heroi Anchises coniunxerat Hippodamiam.
Natarum maior, studijsq; exculta Mineruæ
Hæc erat. insignẽ formam decorabat honestis
Moribus. ante alias genitor materq; uerenda
Dilexere, pares quod uinceret arte puellas.
Sic iuueni ingenuo qui Troia excelleret omni
Nupserat. hunc armis sacrauerat Idomenei
Neptunus, uelauit enim, ne cernere posit,
Lumina: moliri'ue fugam, dedit obuia plantis
Vincula. perstabat ueluti immobile robur
Seu procera solo fixis radicibus arbos.
Obuius obiecta pectus transuerberat hasta
Idomeneus. clypei texit non lamina ferri,
Non totiens tauri pellis circundata: transit
Loricæ squamas, tepuitq; in pectore cuspis.

Dat

Dat sonitum lapsus fato moribundus acerbo,
Voluitur, insiliunt circum præcordia pulsus:
Spiritus extincto tandem pulmone recessit.
Talibus Idomeneus percussit uocibus auras:
Deiphobe illuxit nobis per gloria, quando
Tres una pro cæde uiros mactauimus. at nunc
Dignũ op⁹ amborũ, mecũ modò cõsere dextrã,
Dæmonie huc assiste, simul iactaris ut amens.
Aspicies qualis ueniat Ioue natus in armis,
Vnde satus Minos, qui Deucaliona parentem
Edidit illustrem, Creta me liquit in ampla
Deucaliõ regẽ populorũ & gentis auitæ.
Huc tibi iam patrijs uexit me classis ab oris,
Omnibus exitium Teucris Priamoq; futurum.
Dixerat. ille animi dubius sub pectore uersat
Auxilio quenq̃ Teucrûm qui præstet in armis
Euocet, aut animi fidens decertet in hostem.
Ambiguo tandem potior sententia uisa est
Acciri Aenean. acies erat ultimus inter,
Infensus Priamo regi. cum fortior esset
Pugnantes inter, nullum sibi munus honoris
Pro merito uirtutis erat. tum talibus infit:
Aenea Teucrûm nunc te cõsultor oportet:
Auxilium genero, si te modò gloria tangit,

Fer. celeremus enim, iacet is modò sauci⁹ aruis.
I mecum, gener est, & te nutriuit in ædes
Ille suas puerum, & miro dilexit amore.
Martius hunc leto dedit Idomeneus acerbo.
His animum dictis sæuus dolor egit in iram.
Acrius hostiles cuneos irrumpere certat
Idomenea petens. manet imperterritus heros
Idomeneus, ueluti canibus de montibus altis
Actus aper, setis horrentibus instat in armis,
Igne micant oculi, dentes in dentibus atrox
Exacuit, uenantum acies cunctatur, & ultrò
Ire canes contra telisq; frequentibus audet:
Non secus Aenean iraq; armisq; frementem
Idomeneus manet intrepidus. tū fortè ꝓpinquos
Ascalaphū aspiciens, & Apharea, Deipyrōq;,
Merionem, heroas præstantes, Antilochumq;,
Hos ciet: O fidi comites (sic fatus) Achiui
Ferte citi auxiliū: timeo nā solus, & impar
Aeneam pedibus celerem manibusq; minantem
Prospicio, sumptis qui me petit improb⁹ armis,
Exitio multos pugnando affecit Achiuos,
Quin illi floret (quæ uis ingentior) æuum.
Esset par ætas, & idem si robur in annis,
Aut animi eximiam de me uictoria laudem

Fer-

Ferret, uel cæso tandem concederet hoste.
Talia dicenti sociûm chorus omnis in unum
Hærebant, clypeos lateri sibi quisq; parabat,
Tela manu, pergunt animis & uiribus aucti.
Nec minus Aeneas socios uocat eminus ipse,
Deiphobũ Paridemq; uidens, et Agenora diuũ.
Ductores adeunt omnes, mox plurima Teucrũ
Turba subit, ueluti pecudes cũ dux gregis ãteit,
Quẽ potur⁹ aquas sequitur grex pulsus ab her
Spectat oues pastor secũ lætatus euntes: (ba.
Sic animũ Aeneæ circumflua turba replebat
Lætitia. postq̃ Teucrûm glomerata iuuentus
Alcathoon circum longis innititur hastis,
Ictibus alternis concusso pectora ferro
Horrendum crepitare furentis turbinis instar,
Tela sonant, utrinq; uiri duo, quisq; per agmen
Eminet alterutrum, tum primus in Idomenea
Aeneas uibrans ingentem uiribus hastam
Contorsit, procul aspiciens declinat ab ictu
Idomeneus: celer is uolat. & sine cæde p̃ auras
Vibrata intremuit ualido uelut acta lacerto.
Oenomaum Idomeneus nõ frustra pculit ictu.
Per medium scindẽs latebras thoracis ad ima
Viscera cuspis adit: cedit collapsus in arma,

Indignatus humum uita fugiente momordit.
Idomeneus hastile uiri de cæde retraxit,
Nõ arma ex humeris potuit meliora, repulsus
Mißilibus. cursus pedibus non acer in illo
Insultare alijs, cursú ue excedere pugna,
Sed diro sub Marte diem pugnare morando.
Vt uita Oenomaum diuus spoliauerat heros,
Ferre pedẽ sensim: dum se retrahebat ab armis,
Deiphobus ualidis ingentem uiribus hastam
Cõijcit: hunc odio pugnantẽ semper habebat.
Fallitur hasta uolans, hærentem perculit autem
Ascalaphon, trãsitq; humeros, et pectora ferrũ:
Labitur, & moriens fuso se uulnere turpat.
Nondum terrificus forti cecidisse sub hoste
Mars natum audierat: cœli regione remota,
Omnis et ordo deûm periter sub nubib9 aureis,
Concilio Iouis ammoniti conuexa tenebant,
Impliciti neutrûm partes in bella fouerent.
Tũ circum Ascalphon pugnãtũ turba fremebat
Arma hũeros spoliare. manu dũ caßida tractat
Deiphobus, Marti simili feriente lacertum
Merione, insignem galeã tum dextra relinquit.
Icta solo raucum sonuit. mox uulturis instar
Aduolat, hostili telumq; è uulnere traxit,

Ad ſociosq; redit. tum dira in ſorte Polites
Germanũ aſpiciens, cõplexũ abduxit ab armis
Vſq; ad equos, qui poſt acies belliq; tumultum
A' tergo procul auriga cuſtode fremebant.
Impoſitum curru comites ad mœnia ducunt
Vulnere languentẽ grauiter, madefacta cruoris
Dextera profluuio quoq; circumfuſa rubebat.
Sæuit atrox bellũ, cũ diſſonus æthera clamor
Percutit, & duri crebreſcunt undiq; luctus.
Aeneas aggreſſus Apharea Callithoriden
Aduerſum iugulo ſplendenti perforat haſta.
Tum caput immoriens recidit, galeamq; remiſit
Et clypeum ad terrã, mox uita receſſit in auras.
Dũ uidet Antilochus retro dare terga Thoonẽ,
Excipit incautum uenientem, à uertice uenam
Amputat, in lumbos cecidit reſupinus harenæ,
Ad ſociosq; manus moriens tendebat inanes.
Antilochus ſpolijs inhians auferre parabat
Arma humeris. circũ dũ confert lumina ne qs
A' tergo ueniens feriat, ruit impetus omnis
Teucrorum, & circumfuſi iaculantur in unum
Telorũ genus omne, uolãt clypeo ſuper haſtæ,
Neptunusq; aciem telis hebetabat in auras,
Pugnantẽ cuneos mediũ inter & arma tegebat.

Nunquã laxa manus frustra lentauerat hastã.
Nũc hos nũc illos procul inde, et comin⁹ hostẽ
Inuadit, teloq; animo quos destinat haurit.
Nõ tulit id longè speculatus ab agmine diuus
Asiades Adamas: hominem percußit acuto
Assurgens iaculo, clypei stetit ictus in orbem.
Nigricomus telo uires Neptunus eunti
Eripuit, clauus micuit uelut igneus, acta
In clypeo cuspis telluri desilit hasta.
Mox illũ ad socios, dum mortẽ euadere tentat,
Meriones telo fugientem percutit inter
Vmblicum & genitale. illic ubi uulnus acerbũ
Et mors dira magis mortalibus et dolor ingens.
Vulneris impatiens animo suspiria flabat
Morte reluctanti, ueluti bos mugit in altis
Montibus, illaqueãt fortes si quando bubulci,
Luctantemq; trahunt: nimio sic ille dolore.
Non tamen usq; diu, nam uulso è corpore telo
Spiranti clausere oculos uitamq; tenebræ.
Deipyronq; Helenus telo percußit ad aurem
Thraicio ingenti cecidit de uertice lapsa
Caßis humo, sonitumq; dedit effusa per agrum
Tela pedesq; inter, quidã dum prendere certãt:
Nox æterna uiri morientia lumina clausit.

Haud

Haud procul hĩc ſocij cædẽ Menelaus Atrides
Aſpiciens, Heleno heroi funeſta minatur.
Telũ immane manu uibrãs contendit in hoſtẽ,
Ille ſimul tento componit ſpicula cornu.
Cõcurrunt ambo, iaciunt mox ambo, ſed haſta
Hic ferit ingenti, uolucri ferit ille ſagitta.
Priamides neruo tellum lentauit abacto
In thoraca, procul forti quod ab ære repulſum
Sic, ubi diſsiliunt uentorum uiribus actæ (eſt.
Nigrorum tegnæ cicerum fragiles'ue fabarum:
Turbine cum magno telum contorſit Atrides,
Hoſtilemq; manum traiecit cuſpis & arcum.
Tum retro ad ſocios mortem fugiturus acerbã,
Pendentem dextram fixumq; haſtile gerebat,
Quod mox magnanim⁹ de uulnere traxit Age-
Et fundæ uulnus uilloſæ ſtrinxit habena (nor,
Quã famulus iaculãdi auido ſeruabat in uſum.

LIBER IMPERFECTVS,
deſunt enim plus quàm ducenta carmina non reddita.

HOMERICAE ILIADOS LIBER XVIII. NICOLAO Valla interprete.

FLAMMARVM *in morẽ pugnabant Troes & Argi.*
Nec morà, Nestorides magno festinat Achilli
Nuncius. hunc ægro meditantem talia corde
Anxius urgebat dolor, & sic mente uolutans
Secum ait: En pauidi campo turbantur Achiui,
En iterũ, uereor misero mihi ne quid acerbum,
Ne superi quid triste ferant. hoc præscia mater
Vaticinata mihi, quòd te Patrocle peremptum
Viuus ego aspicerem? potuisti occumbere tandẽ
Optĩe Myrmidonũ? dirũ hoc mẽs augurat, heu
Admõui quotiẽs ne cũ Hectore bella para (heu
At postq̃ expuleras fatalẽ è puppibꝰ ignẽ, (res?
Ad classem rediturus eras. dum talia uersat,
Occupat Antilochꝰ, lachrymæq́; ꝑ ora fluebãt,
Aduersos referens casus: Sate sanguine Pelei,

Heu

Heu mihi, nescio qd miserũ et lugubre reporto.
Patroclus iacet exanimus, spoliisq́; triumphat
Hector, & hinc, illinc, Troes *Danaiq́; lacessũt.*
Ingentẽ Patrocle *tuo pro corpore pugnam.*
Dixerat, Aeacides *mœsta caligine tectus*
Stratꝰ humi, geminasq́; manꝰ in puluere uersãs,
Ora, caput, uestem turpat, faciemq́; decoram
Infelix, sciditq́; comam. mora nulla, ministræ
Accurrunt circũ, quondam prædatus Achilles
Quas tecum Patrocle *fuit. miserabile, pugnis*
Pectora collidũt, querulus ferit æthera plãgor.
Parte alia Antilochus *casus lachrymatur acer-*
Aeacidæ, cohibetq́; manũ ne forte cruento (bos
Transadigat ferro iugulum. suspiria ab alto
Ille trahens, gemitum ingentem clamore soluto
Rupit. ab oceano genitrix miseranda profundo
Audiit ante patrẽ residens Thetis, *altaq́; fundẽs*
Pro nato lamenta dedit. tum protinus omnes
Vndiq́; concurrunt Nereides *æquore ab imo,*
Nesæe, Glauceq́;, Thaliaq́;, Cymodoceq́;,
Tũ Spioq́;, Thoeq́;, Halie, cui lumina magna,
Cymothoe quoq́;, & Actee, dehinc Limnoria,
Venit Iera simul, Melite, Amphithoeq́;, et Aga-
Dotoq́;, tũ Protho, Perusaq́;, Dynameneq́;, (ue,
Dexamene,

Dexamene, Amphinome, pariter quoq; Callia-
Dorisq;, et Panope, siml'isignis Galathea, (nira
Nemertes quoq;, et Apseudes, et Callianassa,
Adcurrunt etiam Clymene, Ianira, Iänassa,
Mæra, et Orithya, et pulchris Amathyia capil-
Atq; aliæ, quæ se uasto sub gurgite mergũt. (lis,
Plena domus gemitu resonat, miseroq; tumultu
Nympharũ: Thetis ipsa suos exorsa dolores
Sic ait, Audite hæc, audite, & discite caussam
Vnde dolor miseræ tantus mihi. mater Achillẽ
Infelix genui, fuit hic nutritus in ulnis,
Arboris in morem, quæ pingui surgit in agro,
Arduus heroas qui nunc supereminet omnes.
Prole quidem tanta infelix, quẽ numine læuo
Misimus ad Troiam rediturũ ad Pelea nunquã.
Quinetiam donec uitali uescitur aura,
Opprimitur mœrore graui, nec prælia tentat
Immemor armorum: miseræ succurrere nato
Nec matri licet, ibo tamen, caussamq; malorum
Tantorum exquiram. Sic alta uoce locuta
Pergit, & undosis turba comitante sororum
Prosiluit thalamis, hinc illinc scinditur æquor,
Et circùm latæ cedunt uenientibus undæ.
Et iam cõtigerãt loca magnæ uberrima Troiæ,

Con-

Conſcendunt littus Nereides ordine longo
Hic ubi Myrmidonũ claſſes, ubi mœſtus Achil-
Fata Menœtiadæ queritur. cui ꝓxima mater (les
Adſtitit, & cõplexa caput plangore ſoluto
Nate (inqt) quæ nã tanti tibi cauſa doloris?
Fare age, nec retice. ſuccedunt omnia magno
Ab Ioue. nón ne uides ꝑ puppes territa Graiûm
Agmina, magnanimiq; ĩplorãt nomẽ Achillis?
Scilicet hoc ſupplex tendẽs ad ſidera palmas
Orabas: uoto ſuccedunt omnia, quid iam
Triſtis es? Ille imo repetens ſuſpiria corde,
Mater (ait) mater, ſuccedunt omnia magno
Ab Ioue. quæ tãdem nobis hinc gaudia, quãdo
Occidit ille quidem, qui me mihi charior ipſo
Viuebat? caput ille meũ, ſpolia ampla reportat
Hector, & ereptis uictor lætatur in armis
Quæ Peleo tribuere dei mirabile donum.
Quũ dea mortali Thetis es cõiuncta marito,
Debueras potius cũ dijs habitare marinis:
Mortalẽ uxorem Peleus mortalis haberet.
Nũc querere infelix morituri mater alumni,
Infelix mater. patriam rediturus ad urbem
Nunq̃ ego, ſic animus ſuadet: nec uiuere dignũ
Mens putat, ipſe mea niſi uitã expiret in haſtá

Hector, & ingētes luat atro in uulnere pœnas.
Sic ait. at mater cōtrà: Verißima narras
Heu nimiū mea progenies, post Hectora *uictū*
Occūbens, longa ulterius nec pensa trahūtur.
Ille refert: Moriar, *iacet & mea uita* Patrocl⁹
Exanimis procul à patria, nec ab hoste tueri
Fas fuit. ò utinam tutorem habuisset Achillem.
Ast ego nec patriam petij, nec ab Hectore *diuo*
Corpora tot Graiûm, *nec te* Patrocle *perēptū*
Defendi. sedeo ante rates telluris auaræ
Pondus iners: bello quo non præstantior alter,
Consilio uinci fateor. discordia diuûm
Atq; hoīm pereat: pcul hinc pcul illa recedat,
Quæ turbat sapiētem hominē, cū fusa per art⁹
Humanos fumi surgit crescentis ad instar
Peßima, melle quidem stillanti dulcior ira.
Nuper in hāc etiā sic me cōmouit Atrides,
Atrides *hominū princeps. uetera ista sinamus,*
Nūc op⁹ est furor ille abeat. quæram Hectora,
Hectora, *tā cari capitisq; pign⁹ ademit, (quærā*
Inde licet de me diuûm pater atq; hoīm rex
Viderit. ipse etiam cecidit Tyrinthius *heros,*
Iunonis *tantum ira ualet, nec profuit illi*
Vis inuicta uiri, nec quòd tibi summe deorum

Di-

Dilectus. sic me fatis parêre necesse est,
Si me fata uocant. aliquid nunc laude decorum
Experiamur, & ingentis sit gloria palmæ.
Lugeat extinctũ cõiunx Troiana maritum,
Dilanietq; genas, bello cognôscet Achillem
Abstinuisse. qd ô prohibes Thetis? arma capessã
Te licet inuita. tacuit, nec plura locutus.
At mater cõtrà nitidis argentea plantis: (nũc
Vera refers, æquum est miseris succurrere, sed
Arma ubi nũc tua sunt? uictrix Troiana iuuẽt?
Hæc habet, & gestans humero lætatur in illis
Hector acerba fremẽs, galea cristisq; decorus.
Mox tamẽ ingentes pœnas dabit improbus ille
Victor, nec lõgum lætabitur, hũc modò fata
Prospectant. at tu matris pia cura memento,
Ne sæuo Martis rumore accensus in hostem
Progrediare prius q̃ me hic astare uidebis.
Solis in exortu cum crastina fulserit hora,
Arma feram, multa quæ doctus Mulciber arte
Ediderit. Sic fata gradus conuersa, marinas
Alloquitur Nymphas: Vos ite, ingẽsq; pfundũ
Vos intrate maris, patriq; hæc dicite Nereo
Omnia, Vulcanũ ipsa petã, supplexq; rogabo
Arma paret nato nitido splendentia ferro.

Dixerat, una deæ mergũtur in æquora Nerei,
Lõgæuiq; domos repetũt. Thetis arma rogare
Pergit, & ætherei culmẽ cõscendit Olympi.
Interea dux Priamides urgebat Achiuos,
Diffugiũt trepidi, ad littus maris Hellespõti,
Hic ubi claßis erat Danaûm, defendere corp⁹
Inualidi Patrocle tuum. Troiana iuuentus
Obstat, & horrorẽ multa ui cõcutit Hector
Ardenti similis flammæ, corpusq; iacentis
Ter trahit à pedibus, gemini ter robore multo
Aiaces retrahũt. socios uocat Hector, & instat
Impauidus, poterat ui nulla à corpore uelli.
Vt leo qui pecudem frendenti concitus ira
(Suadet enĩ uesana fames) rapit, hæret, & ĩstat
Visceribus super accũbens, auellere frustra
Pastores pugnãt gemini: sic Hectora contra
Nequicq̃ Aiaces oblato Marte resistunt.
Credo equidẽ extiterat uictor Priamei⁹ heros,
Nũcia ad Aeacidẽ sed protinus æthere ab alto
Iris adest, tacito monitu Iunonis amicæ
Clã Ioue, quæ supra caput adstitit, atq; ita fatur:
Surge tremor Pelide hoĩm, succurre Patroclo
Ante rates, cuius misero pro corpore pugnant
Hic danai, hĩc Troes, oriturq; miserrima cædes:

Hic

Hic trahit, hic retrahit miserãdũ exãgue cada-
Imp͛ante alios Hector festinat, et urget. (uer.
Quin & Patroclo dirũ ac crudele minatur,
Auulsum caput arrectis praefigere in hastis.
Surge agè, pelle morã, socij te gratia tangat,
Tãgat honos. Phrygijs canib͛ fera praeda iacet
Dedecus ille tuũ si quid patiatur acerbũ. (bitẽ?
Dixerat. at cõtra pedib͛ celer (inq̃t) Achilles:
Iri, quis huc diuûm misit te? dixit. at illa:
Iuno Iouis coniunx, nescit Saturnius ista
Altitonãs, superi ignorãt. nec plura loquenti
Reddidit Aeacides: Quib͛ armis utar ĩ hostẽ?
Arma Phryges mea nũc retinẽt, spolijs q; triũ-
Quĩetiã matris monitu parère necesse est (phãt
Ne prius ad bellum q̃ se hic astare uiderem
Progrediar. docta quae Mulciber edidit arte,
Arma feret. nostrũ quae nã ulla decẽtia corpus
Tela forent, ni se clypeum Telamonius Aiax
Exuat? ille tamen socij pro funere pugnat.
Spero equidẽ multos aduersa interficit hasta.
Illa refert cõtra: Non haec incognita nobis
Arma Phryges retinẽt. p̃cul ad cõtermina fossae
Te tantùm ostenta: si te modò senserit hostis,
Terga dabit: fessi uires animũq; resument

Argolici.ſalubre eſt,modò reſpirare poteſtas.
Protinus Aeacides ſummo dilectus amore
Ab Ioue ſurgit atrox,rutilũ dedit ægida Pallas
Ipſa ſuũ,aptauitq; humeris,caput aurea nubes
Protegit,è ſummo flagrabant uertice flammæ,
Haud aliter q̃ ſi obſeſſa tollatur ab urbe
Sole ſub ardenti fumus,caligine obumbrat
Omnia:ſiue ignis media cum noctis in umbra
Apparet procul,& circùm fulgore coruſco
Signa dat,auxilium ſi quis ferat accola,ſi quis
Si quis fortè mari ueniens ſuccurrat ab alto.
Ventum erat ad foſſam,ſtetit acri turbidus ira
Aeacides:animo matris præcepta reuoluens
Abſtinuit bello,nec ſe miſcebat Achiuis,
Horrẽdũ procul exclamãs.ſimul Attica Pallas
Intonat, horribili credas clangore tubarum
Attonitos trepidare hoſtes.uox ferrea tantũ
Aeacidæ potuit,fugit omnis Troïa pubes,
Aurigæ auertunt currus,fatale timentes
Exitium,& ſummo flagrãtes uertice flammas
Quas furtĩ incẽdit Pallas.ter magnꝰ Achilles
Terribile intonuit,ter pugnæ uerſa iuuentus
Bella mouet,bis ſex fortiſsima corpora leto
Occũbunt.Danai media inter tela,uiroſq;

Eri-

Eripiunt chari certatim corpus amici,
Imponũtq́; toro flentes exangue cadauer.
Circunstant socij, dirum lugebat Achilles
Ponè sequens. cui iampridẽ cõcesserat arma,
Arma, & equos, currus, crudeli morte relatũ
Aspicit infelix, feretroq́; iacentia membra.
Interea Oceani radios sol occulit undis
Inuitus, neq; enim ipse suum cõpleuerat orbem:
Iunonis tamen imperio parêre parabat.
Secedunt bello Danai. tum Dardana pubes
Postq̃ soluit equos curru, coit omnis in unum,
Cõciliumq́; uocat belli de rebus agendum.
Conuenti adstabant omnes, nullusq́; sedere
Audet humi, tantus fessos timor occupat artus.
Nã pcul horrẽdũ ferus exclamarat Achilles,
Tempore qui longo iratus cessarat ab armis.
Polydamas hic Pãthoides, cui cognita soli(tur,
Quæ sunt, quæ fuerint, quæ mox uẽtura trahũ
Adstabat magni comes Hectoris. hos eadẽ ãbos
Nox genuit, tamẽ ille armis præstãtior, iste
Cõsilio. tum sic docto sermone locutus:
Accipite hæc aĩo Troes præcepta, petẽdũ est
Ilion ante diem roseis quàm lutea bigis
Ostendat. miseri procul ecce erramus ab urbe

Argolicas circum puppes.iratus Atridæ
Dum fuit Aeacides,facilis uictoria nobis
Cōtigit,ipse etiā ante rates securus ab hoste
Telo exultabā,iam iamq; apprendere classem
Sperabā.nunc hostis atrox surrexit Achilles:
Ille timendus habet quid dirū in pectore duro
Marte ferox.ò Dardanidæ nunc creditis illum
Hoc tātum pugnare loco,quo Troes & Argi
Cōmoti bellum exercent:ferus ibit ad urbem,
Ibit,& impauidus petet altæ mœnia Troiæ,
Iliacasq; nurus.Phrygij quid statis inertes
Nocte sub umbrosa:cum bello cessat Achilles,
Pergite.quòd si nos hic ipsa in luce morantes
Offendat,tūc terga fugæ,tūc protinus omnes
Ad Troiam uertetis iter,tunc sanguine nostro
Insultet licet Aeacides,canibusq; cruentis
Alitibusq; feris lanianda cadauera Troum
Prosternat.precor hoc utinā sit ab aure sini-
Cedēdū est,urbis tuti statione sub ipsa (strum.
Nocturnum taciti belli de rebus agemus
Consilium,clausis tutabimur omnia portis:
Manè tamē muris circa urbē adstabimus altis
Cælati ferro,tunc lustret mœnia,lustret
Aeacides,quid aget?q̄ spe frustratus inani?

Alipedum postquam cursus agitarit equorum,
Vertat iter, Troiam'ne ferox intrabit Achilles?
Quin potius canibus morsu laceretur acerbo.
Dixerat, at toruũ aspiciēs sic reddidit Hector.
Polydama, tu'ne hæc nobis tantũ optima suades
Polydama? claudi portis, petere Ilion altum?
Num satis intra urbem potuisti abscedere bello
Egregias tutatus opes, quas diues habebat
Troia? Sed in nihilũ redierunt omnia, postq̃
Desuper iratus Troianæ est Iuppiter arci:
Oĩa uendidimus, Phrygiã dispersa per omnem
Mæoniamq; iacent, perierunt æris & auri
Põdera. quid suades igitur petere Ilion altum
Demens, quandoquidem nobis succurrit ab alto
Iuppiter? en hostes uexati ad littoris undam,
Quassatæq; rates. his uti desine iussis
Polydama. quin ò potius discumbite mensis
Eia agite ò Troes, huc adferat omnia si quis,
Si quis opum melior, ne nostris rebus Achiui
Exultent, melius rem nostram absumere nobis;
Cum lux alma diẽ extulerit, nitidi ære corusco
Impauidi ante rates Martẽ & fera bella ciemus.
Quòd si dira fremẽs nos cõtra insurgat Achil-
Nulla fugæ uia sit, me me illi interrit⁹ ultro (les

Obijciam: siue Hectorea cadet ille sub hasta,
Aut ego Achilleo procumbam saucius ictu.
Quid dubitē? Mars in medio est cōmunis utriq;
Alter & alterius dextra cadit. hæc ita fatus
Priamides, laudant Phrygij clamore secundo.
Ah miseri, mentē quibus abstulit Attica Pallas:
Polydamas laudandus erat, cui prouida mentis
Cōsilia, accumbunt epulis longo ordine Troes.
Interea Danai gemitu miseroq; tumultu
Noctē exercebāt, lachrymas urgebat Achilles
Carnificesq; manus Patrocli ad pectora tendēs
Horrendum suspirat atrox de more leonis,
Cui catulos sylua abstrusos uenator ademit,
Ille uirum quærens mugitibus omnia complet,
Scrutatur si qua apparent uestigia, & altos
Perlustrat montes frendenti percitus ira:
Haud secus Aeacides rapti de morte sodalis
Asperat infelix, feretroq; hæc insuper addit:
Hæc'ne mihi de te misero seruata parenti
En promissa fides? de te ista Menœtius audit
Orbatus genitor? spes uana fefellit Achillem.
Huic ego te infelix Opoenta reducere ad urbē
Pollicitus, post tot prædas, post Ilion ingens
Scilicet euersum, Phrigiæ post præmia gazæ.
Hæc

Hæc equidē ſperabā animo: deus omnia uertit,
Et uanas hominum mentes facit, hic eadē nos
Sors manet, hic noſtro manabit ſanguine tellꝰ,
Nec genitor Peleus æuo maturus & annis,
Vlterius nec me mater miſeranda uidebit:
Hic locus eſt, corpusq́; meū Troianus habebit.
Non tamen ipſe prius tumuli tibi debita ſoluā,
Quā caput Hectoreū, caput huc prius, arma re(portē
Victor amice tui iā mox ego funeris ul
Ante rogū bis ſex tibi tūc ego corpora troū(tor
Iratus gladio feriam, iugulumq́; recludam.
Interea ante aras buſti ſine honore iacebis:
Te circum mœſtæ Iliades, mea præda miniſtræ,
Ingentes fundent gemitus, & pectora tundent.
Sic ait, undantem tripodem iubet igne locari.
Feſtinate (inquit) ſocij, miſeriq́; lauemus
Membra Menœtiadæ ſanie taboq́; cruenta.
Expediunt, tripodēq́; locāt, lymphasq́; coronāt.
Tum circùm intenti flāmas, & ligna miniſtrāt,
Illum exundantem Vulcanius ambijt ignis,
Deponunt calidos latices: tū ſanguine ab omni
Mēbra lauant, oleoq́; omnes perfunditur artus,
Aetas in nonum quod iam ſeruauerat annum:
Vlceraq́; implentur, feretro componitur alto

Extinctum

Extinctum corpus tenui uelamine tectum:
Desuper hinc uestis circùm prosternitur alba.
Adstabat flens Aeacides, miseriq; gementes
Myrmidones noctē lachrymis solantur acerbā.
Tum sic Iunonem compellat Iuppiter ultro:
Surrexit tandem duce te, surrexit Achilles
Iuno, quid ingenti studio tutaris Achiuos?
Iam reor Argolicum genus ex Iunone creatum.
Dixerat. at cōtrà Iuno, Quid inania nectis
Iuppiter? an'ne hoīes homini succurrere fas est?
Ast ego quæ diuū̃ incedo regina, Iouisq;
Et soror, et cōiūx, superûm cui summa potestas,
Quippe uetor Iuno in Phrygios armare Pelas-
Talibus inter se dictis duo numina certāt. (gos.
At Thetis accelerat nitidis argentea plantis,
Vulcanumq; petit. domus illi æterna manebat
Syderibus uariata suis, ferro omnia surgunt.
Hanc deus ipse sibi docta fabricauerat arte.
Tunc operi insudans uentosis follibus ignem
Afflabat, tripodes illic ex ordine longo
Viginti aspiceres, quos circulus aureus imis
Sustentat pedibus (uisu mirabile) ut irent
Sponte sua ad templū, & nullo ducēte redirēt.
His tūc ignipotens manicas in forcipe uersans

Aptabat: propius Thetis adstitit, obuia uenit
Pulchra Charis, panno tenui uelata capillos,
Claudus ouans cũ qua nocte Vulcanus agebat.
Dat dextram dextræ, et uerbis cõpellat amicis:
Quid petis? aut quæ causa uiæ Thetis ò bona?
Insuetũ per iter casus dea compulit? eya (quis te
Ingredere, & nostros hospes dignare penates.
Sic fata, argenti Thetiden in sese locauit,
Supposuitq; aliam pedibus, tum nuncia uadit
Vulcano dea grata Charis, O Mulciber (inqt)
Hic Thetis est, artesq; tuas implorat. at ille,
Hic Thetis est, dea magna mihi, semperq; colẽ
Numen. ab excelso cũ me demisit Olympo (dũ
Præcipitem genitor matris de mente caninæ,
Præbuit illa sinum nobis caussamq; salutis.
Quinetiã Oceani circum loca cuncta fluentis
Filia, me toto suscepit protinus alueo
Eurynome. latui undoso secretus in antro,
Nulli hominum certè, diuûm nec cognitus ulli.
His tamẽ exceptis, quondã quibus arte magistra
Multa quidem inflexi circillos auribus aptos,
Quæq; solent niueo pendere monilia collo,
Ornatusq; alios meriti non immemor omnes,
Quicqd in arte mea poßunt promittere curæ,

Ser

Seruiat hoc Thetidi, cui me parere necesse est.
Vade age nūc hospes, Thetidiq́; aßiste uerēdæ,
Interea folles fabriliaq́; arma reponam.
Sic fatus, claudo surgit pede, fractaq́; mēbris
Crura labant, folles ardenti amouit ab igne,
Cæteraq́; argenti collecta recondidit arca.
Abluit inde manus, robustaq́; spongia colla,
Squalentem faciem, setosaq́; pectora tergit.
Tum sceptro grauis accepto, tum ueste decora,
Egreditur claudus, famulæ circumq́; sequuntur
Quas pater ipse sibi mira cælauerat arte,
Tam similes uiuis, animamq́; afflauerat auro,
Et uocem, & uires, & qui cœlestia nosset
Addiderat sensum, quarum stipante caterua
Debilis incedit claudo pede, dextera dextræ
Iungitur, & Thetidē uerbis compellat amicis:
Dic dea, quæ'nam te nobis huc caussa coēgit?
Quid petis? expediā, liceat modò. cūcta subire
Nil dubitem pro te. uix hæc Vulcanus, obortis
Illa genas lachrymis effusa, Quid ò mihi restat?
An'ne ulla in cœlis Thetide infelicior ulla est?
Tot mala, tot gemitus, tantos experta dolores,
Vlla'ne apud superos Vulcane? hæc ōīa nobis
Ab Ioue, sum misera ante alias, inuitaq́; Peleo

Sum

Sum cōiuncta homini cōiunx dea,nūc iacet ille
Confectus senio,luctusq; exercet amaros.
Qui maiora premūt:me me me⁹ urget Achilles
Quem genui infelix,fuit his nutritus in ulnis,
Arboris in morem quæ pingui surgit in agro
Arduus heroas qui nunc supereminet omnes:
Prole quidem tanta infelix,quē lumine læuo
Misimus ad Troiā rediturum ad Pelea nunquā.
Quinetiam donec uitali uescitur aura,
Opprimitur mœrore graui.succurrere nato
Nec matri licet.irato sub pectore Atriden
Seruabat,nec adhuc repetenti iniuria raptæ
Virginis exciderat.multis ergo ille diebus
Abstinuit bello,paßim cæduntur Achiui,
Et ratibus Phrygio circùm claudūtur ab hoste,
Nec prodire audent.ut surgeret acer Achilles,
Orauere senes,ingentia præmia pugnæ
Polliciti:duro mens illi immota manebat,
Patroclo tamen arma suo conceßit in hostem,
Bellantumq; ingens agmen.ruit arduus ille,
Bella ciet,Martemq; fremit:dare cuncta ruinæ
Certus,ad occasum pugnauit solis ab ortu
Ad Scæas instans portas,iamq; Ilion altum
Eruere illa dies atq; omnia uertere prædæ

Sat fuerat, Phœbi monitu Priameius heros
Arma capit, cadis Hectorea Patrocle sub hasta.
Ergo ad te supplex uenio et sanctũ mihi numẽ,
Arma rogo genitrix nato, cui fata minantur
Mortẽ infelicem. iam iam, nec iam amplius ipsa
Mater ero. læues ocreas, galeamq; nitentem,
Et clypeũ ingentem, et durũ thoraca precamur.
Hector Achillis habet moriẽti erepta Patroclo
Arma, nouis opus est, noua cõfice. dixit. at ille,
Ne dubita, expediã quodcũq;, absiste precãdo
Arma acri facienda uiro, mirabitur artem
Quisquis ad hæc oculos cõuerterit. ô mihi si sic
Si liceat fatis uicinum auertere Achillem.
Post hæc sopitum uiginti follibus ignem
Suscitat, illi auras capiunt, aurasq; remittunt,
Afflantes nunc ui multa, nunc mollius illos
Temperat ignipotens operi, fluit ignibus aurũ,
Aes, stannum, argẽtum uasta fornace liquescit.
Ignipotens crebros ualidis incudibus ictus
Multiplicat, uersansq; tenaci forcipe massam
Ingentẽ informat clypeũ, quinq; orbibus orbes
Implicuit, triplicis texturæ argentea pendet
Zona. dehinc docta in medio cælauerat arte
Multa deus, terrã, magnũ mare, & æthera miris
Orna-

Ornatum stellis, Lunam cui corpore pleno
Addidit, & magni radiantem lampada Solis,
Pleiadas, Hyadasq́, potens & Orionis astrum.
Vrsam etiã, quã nũc currũ cognomine dicunt,
Illic aspiceres illam ceruice reflexa,
Stellatumq́; auro circunspicit Oriona,
Oceani nec tangit aquas. Tum Mulciber auro
Cælarat geminas urbes, quarũ altera plausu
Ingenti exultat, fieri conuiuia circùm
Credideris, totã feruent hymenæa per urbem,
Incedunt Nymphæ iuuenes agitare choreas.
Cernere erat citharã, & lituos audire putares,
Saltãtum hos inter strepitus mirãtur, & oẽs
Vestibulo adstabãt. populũ iuuat inde uidere
Parte alia, densè subitò coit omnis in unum,
Cum lis orta duos agit in discrimina ciues:
Ille dedisse probat, negat alter, iudicis æquum
Itur ad arbitrium. populus circũfluit omnis
Quisq; suis fautor, propiusq́; accedere turbam
Præco uetat, silet illa procul. tũ sceptra tenẽtes
Consedere senes, causamq́; inquirere certant,
Consilia expediunt, auri stant bina talenta
In meritum cuius melior sententia uisa est.
Hinc geminæ astabãt acies fulgentibus armis,

Vrbis in obsidium alterius fatale minantes
Omnia partiri, siue omnia uertere prædæ.
At contrà obsessi ciues: ubi nulla salutis
Spes erat, insidijs hostes auertere tentant.
Stabant pro muris pueri, innuptæq; puellæ,
Longæuiq; senes: armis exercita pubes
Egreditur furtim, Mars aureus, aurea Pallas
Ibant ductores belli, nitida arma ferentes,
(Esse deos credas) magna stipante caterua.
Est locus insidijs, & ripa accōmoda fraudi:
Fluminis hic dulces spargebat riuulus undas,
Hic soliti potare greges, hic fraude sub ipsa
Celati ferro obseruant dum prodeat hostis.
Protinus ecce greges aderāt, quos ponè sequentes
Pastores dulci carmē modulātur auena
Incauti: quos cum specula explorator ab alta
Aduentare uidet, confestim nunciat hosti:
Cōcurrunt, mactantq; greges, grassantur ouili
Sanguine, quinetiā miseris agrestibus atram
Infligunt mortem. postq̄ peruenit ad aures
Mugitus pecudum morientū, quilibet acres
Scandit equos, taciti nanq; hi tellure sedebant.
Cōmittūt rapidi Martem prope fluminis undā:
Aspiceres mixtos alternis ensibus enses.

Hic lis, hic rumor, pallens hic mortis imago
Horrebat, cuius hominum perfusa cruore
Palla rubet, qđ cuiq; suũ est fatũ illa minatur.
Hunc trahit exanimẽ à pedibus ꝑ tela, ꝑ hostes:
Hunc amplexa fouet crudeli uulnere uictum,
Expirãtem animam, multos à cæde tuetur.
Mirãdum aspectu, uiuos bellare putares,
Alter & alterius inhumata cadauera portant.

Præterea ignipotens nuper cælarat aratæ
Pingue solũ terræ, ter adunco uomere uersum.
Sub iuga pãda boues doctus uertebat arator,
Qui simul ad summi sulcos peruenerat agri,
Sumebat plenos calices dulcemq; Lyæum:
Inde operi intentus redit ad fastigia terræ.
Versa nigrescebat retrò (mirabile uisu)
Aurea cũ fuerat tellus, & arata uidetur.
Hic quoq; maturas campi flauentis aristas
Atq; operi accinctos uncata falce colonos
Cælarat, fragili stringentes ordea culmo
Cernere erat, sulcis multa incollecta iacebãt.
Tres illic pueros paulatim sparsa legentes
Aspiceres, manibusq; graues afferre maniplos.
Inde manu uirgam qui cunctis imperet unus
Ostentans sulco adstabat, mirumq; uideri

Exultantem animo. fessis messoribus æstu
Accelerant epulas, alij sub tegmine quercus
Ingentem taurum superis ad sacra litarant.
Rustica tũ cõiunx sed præparat ipsa polenta.
Parte alia multo turgescit uinea fœtu
Aurea, purpureos credas pendẽre racemos:
Argento excussi sustentant pondera pali.
Clauserat hanc nigro sepes argentea uallo,
Hæc inter stanno fulgebat semita, per quam
Itq; reditq; ferens maturas uinitor uuas,
Qua pariter molles pueri innuptæq; puellæ
Iam plenis gaudent calathis, agitãtq; choreas:
Quos inter medius dulci modulatus auena
Incipit, atq; Lino laudes & carmina dicit.
Hunc omnes læti festo clamore sequuntur.
Posthæc tollẽtes tauros capita ardua, quorũ
Altera pars auro, stanno pars altera fulget,
Fecerat: à stabulis longè mugitibus altis
Pascua nota petunt, rapidis immurmurat undis
Quã Rhodani ripæ resonãt. et arũdine multa
Quatuor inde auro cælati armẽta sequũtur
Pastores, catuliq; nouem, uestigia quorum
Alba pedum geminos illic agit ira leones,
Ingentemq; bouẽ rapiũt, ille omnia complet.

Mugitu multo: fauces in sanguine pascunt,
Tergora diripiunt costis, & uiscera nudant.
Ecce aũt exciti custodes omnia turbant,
Immittuntq́; canes: altis latratibus illi
Instant, & nullos audent infigere morsus.
Præterea longè uiridantia pascua uallis
Cælarat, casulas pastorum, & ouilia multa.
Hic etiã excuderas similẽ Vulcane choream,
Pulchra Ariadna tibi Gnoso quã Dædal⁹ alta
Arte sua instituit: pueri innuptæq́; puellæ,
Alternis iuncti manibus, saltu omnia cõplent.
Ire coronatas illas fastuq́; superbo
Credideris, tenui uelamine corpore tectas.
At pueri gladios accincti uestibus aptis
Ludũ habiles agitãt celeri pede, & oĩa gyro
Circũdãt figuli in morẽ, cum mille per orbes
Acer op⁹ rotat. hic geminos tãtùm ire putares,
Atq; inter sese salientes tendere in altum.
Hinc duo præterea mediũq́;, interq́; choreã
Impliciti miris mulcebant cantibus aures:
Innumeri astabant, cunctis mirũq́; uideri.
Insuper Oceanũ rapidis mare fluctibus omnem
Orbem ambit clypei. Cælauerat arte magistra
Talia Vulcanus: tum cætera tendit ad arma.

Terribilẽ,ingentẽ galeã,cristisq; decoram
Informat,capitiq; aptam cõponit Achillis.
Hinc durum thoraca,& supra lãpadis ignem
Splendentẽ ætheree,tenui dum perficit ære
Ignipotens læueis ocreas.his ritè peractis,
Ad Thetidẽ properat,Thetidiq; hæc obtulit ul
Illa dei donis & tanto munere læta, (trò.
Vt leuis accipiter tenues elapsa per auras
Desilit in terras,nubes cœlumq; relinquit.

LIBRI XVIII. FINIS.

HOMERICAE ILIADOS LIBER XIX. NICOLAO Valla interprete.

AVRORA interea roseos induta colores
Surgit ab Oceano,terrisq; & lumina cœlo
Reddidit.arma ferens properat Thetis anxia nato
Vulcani fabricata manu.prope funus amici
Stra-

Strat⁹ humi mœrēs lachrymas fundebat Achil
Stāt flētes circū socij.charißima mater (les.
Adstitit,apprendensq́; manū sic talia fatur:
O mea progenies fili,licet urgeat acer
Corda dolor,paulū lachrymis urgere iacentē
Desine:sic placitū superis.en accipe docti
Arma dei manibus fabricata,& qualia nunq̄
Visa humeris hoīm.sic fata est mater,& antè
Deposuit:sonitū ingentē procul illa dederunt.
Myrmidonū tremuere acies,nec lumina cōtrà
Ferre ualent.subitò furijs accensus & ira
Infremit Aeacides,totoq́; ardentis ab ore
Scintillæ absistunt,oculis micat acribus ignis.
Exultat donis,& tanto munere lætus
Expleri mentem nequit,ardescitq́; tuendo.
Dona dei manibus tractat.

Hactenus.

HOMERICAE ILIADOS LIBER XX. NICOLAO Valla interprete.

SIC *coram inuicti conſpectu armantur Achillis*
Ante rates Danai, ſublimi in uertice campi
Parte alia Troes: Themidi cum Iuppiter omnes
Conſilio acciri ſuperos iubet. illa repentè
Euolat, & magni monet ire ad tecta tonantis.
Vndiq; ab oceano cõcurrũt flumina, Nymphæ
Protinus accelerãt, magno ſub numine ſyluæ
Sunt & fluminei fontes, & amœna uireta.
Poſtq̃ introgeſſum eſt, ſederũt ordine longo.
Hic patri ſummo propria fabricauerat arte
Mulciber è niueo miranda ſedilia ſaxo.
Huc properat terræ motor Neptunus ab alto,
Nec contra fas ire putat mandata tonantis:
Conſedit medio, & quæ ſit ſententia quærit:
Iuppiter altitonãs, quæ diuos cauſa uocãdi?

Nũ

Nũ Danaûm te cura premit, num Troïa castra
Sũt aĩo? propius quorũ ecce asperrima Martis
Bella tument. Cui sic nubis collector aquosæ:
Mẽtis habes quicqd nostræ est Neptune, nec
Cõuentus te caussa latet. Sũt ò mihi curæ (hui⁹
Hinc Phryges, hinc Danai, fatũ quib⁹ imminet
Ipse qdẽ celso residẽs in uertice Olympi (atrũ.
Despiciã hæc animo exultans, uos pergite diui,
Vos alij capite arma manu, defendite utrinq;
Aut Phryges, aut Danaos, ut fert sua quẽq; uo-
Cõtra Troianos tãtùm si pugnet Achil (lũtas.
Nil trepidi audebũt, sæuo sic terruit illos (les
Aspectu. quid nunc rapida cum fertur ab ira
Vltor Patrocli? timeo ne Pergama Troiæ
Eruat ante diem. sic fatus, suscitat ingens
Bellũ inter superos. diuisi hinc inde recedunt,
Iuno petit Danaos, Pallas, Neptunus, & astu
Acer Mercurius, tum magno robore gaudens
Claudicat, & tardis pedibus comitatur euntes
Mulciber ad bellum. Mars inde ad Troïa castra
Cristatus galea uadit, crinitus Apollo,
Et Latona simul cum bellatrice Diana,
It festina Venus dulci placidißima risu.
Interea, superi dũ sese ad castra propinquãt,

Apparet ferus Aeacides, lætantur Achiui,
Oĩs abest timor, et pugnæ spes omnis in illo est.
Nec mora, Dardanidûm tremor ingẽs occupat artus,
Aspiciũt trepidãtq; uirũ fulgore nitentẽ
Sanguineo similem Marti. iam castra tenebant
Cœlicolæ, lis orta graues hinc inde tumultus
Excitat: horrẽdum prius intonat Attica Pallas,
Nunc fossam repetens, nunc se clamore ferebat
Per maris undisoni resonantia littora longè.
Parte alia Mauors tenebrosi fulminis instar
Bella fremit, magnæ nũc summo è uertice Troiæ,
Nũ Simoenta ppe exclamat spacia ampla recurrẽs,
Accẽditq; animos. sic pugnæ excita iuuẽt⁹
Arma parat. Tũ rex hominũ pater atq; deorum
Terribile ex alto intonuit, uibrataq; tellus
Neptuni manibus, nutant à uertice montes,
Atq; omnis tremuit motis radicibus Ida:
Quinetiã Argolicas puppes, ipsamq; moueri
Conspiceres arcem Troianam. territus alta
Prosiluit Pluto de sede, & Nerea contra
Exclamat: Tantas in me ne frange ruinas,
Infera ne pateant immani regna barathro
Regna ipsis horrenda deis, tam magnus utrinq;
Excitus rumor uenientum ad bella deorum.

Con-

Contra Neptunum Phœbus pugnabat Apollo
Tela tenens pennosa manu, cũ Pallade Mauors
Congreditur, iacit arcitenens Diana sagittas
Iunonem contra, pedibus talaria gestans
Latonam aggreditur sumptis Cyllenius armis.
Parte alia ignipotẽs magno cũ flumine pugnat,
Quod superi Xanthũ, Scamandrũ noĩe dicunt
Mortales, sic sese inter concurrere diui.
At ferus Aeacides super Hectore cogitat uno,
Illius affectat Martem saturare cruore.
Tum magnas uires Aeneæ afflauit Apollo
Ire in Peliden, animumq́; accendit in hostem.
Assimilans uultum uocemq́; Lycaonis, illum
Talibus alloquitur dictis, atq; increpat ultrò:
Aenea Troum consultor, ubi illa minarum
Copia, qua potus Phrygijs promittere quondã.
Ausus es Aeaciden te uelle obsistere contra?
Tũ sic Aeneas, Priami sate sanguine, quid me
Magnanimũ cõtra Aeacidẽ pugnare, q̃d urges?
Cedo equidẽ, meꝰ est impar cõgressus Achilli:
Noui hominem, noui cum me ille fugauit ab Ida
Ponè sequens hasta Troiana armenta, bouesq́;
Et Pedasi populatus agros, Lyrnesiáq; arua.
Sed me cura dei tam sæuo exemit ab hoste.

Annectens

Annectens pedibus celeres pernicibus alas.
Sin ſecus, Aeacides, & me domuiſſet Athena:
Hæc illi comes, & belli fert præuia lumen
Dardanidas contra, quis congrediatur Achilli?
Secum numen habet ſemper, quo tutus acerbã
Nec mortẽ horreſcit, telum neq; fallitur unquã
Illius emiſſum dextra. ſi numen adeſſet
Et nobis aliquod, quãq; armis præſtet Achilles:
Non tamen Aeneæ facilis ſic uictor abiret.
Dixerat, at contrà magno Ioue natus Apollo,
Tuq; etiam confide deis præſtantior heros,
Et tibi diua parens de ſanguine nata Tonantis
Fertur, at Aeacides matre inferiore creatus:
A` Ioue nata Ven9, Thetis eſt ſene nata marino.
En cape tela manu, nec uim, nec uerba minaſq;
Illius horreſcas. ſimul his afflauit Apollo
Vim magnam Aeneæ, quẽ tectũ corpore abeno
Percurrentem acies per bella, per arma ruentẽ
Perſenſit Iuno, ſuperos uocat, his ita fatur:
Hæc Neptũe aĩo meditare, et Pallas Athena,
Cernitis Aenean, ducit quẽ Phœbus Apollo
Peliden contra, rebus quiſnam exitus iſtis?
Eya agitè hunc omnes retro pellamus, Achilli
Adſiſtat donec noſtrum unus, uimq;, animumq;
Acrẽ

Acrem addat: contra Aenean audentius ibit.
Defendant alij Phrygios, & Troia castra,
Numina nos maiora deûm tutemur ab hoste
Aeaciden, pro quo ad pugnã concurrimus oẽs:
Illæsus nobis hodie seruabitur ipse.
Hinc ea sors quæ nascenti contingit Achilli
Succedat, nostro interea sit numine tutus,
Nec quenquã trepidet si quis ferat obuia forsan
Tela deus, sunt & superis sæua arma manusq́;,
Cum sese ostentant nullo uelamine tecti.
Talia dicenti, contrà sic Nereus inquit:
Desine turbari Iuno, mortalibus armis
Immiscere deos (neq; enim decet) haud ego tẽtẽ
Bellum inter superos, iuuat hĩc secedere, et alto
Hæc spectare loco, nec fas ea cura quietos
Sollicitet: secum mortales arma lacessant.
Quòd si aliqs seu Mars, siue ipse obsistat Apol-
Nec sinat Aeaciden bello uictore potiri, (lo,
Tunc licet exciti pugnam accendemus utrinq;,
Nec dubitẽ his manibus domitos, et robore no-
Protinus ætherei fugientes culmẽ Olympi (stro
Diuisos petere, & turbæ immiscere deorum.
His dictis mouet ante gradũ Neptun⁹ ad ædẽ
Herculis, hanc muro docta cum Pallade Troes

Firmatam

Firmatam duplici cœlo tecta alta ferentem
Composuere, tuos fugiens balena uoratus
Hic ubi se totiens recipit Tyrinthius heros.
Nereus ante alios, tum cætera turba deorum
Hic stetit, & multo nebulæ funduntur amictu.
Inde alia Phœbus diuorum astante caterua,
Et Mars euersor populorum in parte sedebat,
Hinc illinc belli magnis de rebus agentes
Consilia expendunt, tamẽ arma capessere nulli
Mẽs animusq; dabat: deus hæc speculatur ab alto.
Vndiq; Mars sæuit campo, peditumq; equitumq;
Sub pedibus strepit omne solũ, nitida arma coruscãt.
In medio heroes stabant pugnare parati
Aeneas Anchisiades & diuus Achilles.
Nutanti galea Aeneas uultuq; minaci
Insurgens, forti protectus pectora parma,
Aeratam summis uibrabat uiribus hastam.
Parte alia Aeacides ultro implacabilis ardet,
Attollitq; animos, sæui de more leonis
Quem iuuenes agitant campo, mitissimus ille
Tum demum mouet arma, graui cũ saucius ictu
Venantum infrendens inhiat, spumantiaq; ora
Mãdit, et hĩc illinc caudã latera ipsa retorquẽs
Verberat ad pugnã excitus, tum lumine toruo

It ui-

It uictore ferox animo aut moriturus in hostem:
Haud secus accenso gliscit uiolentia Achilli
Magnanimũ contra Aenean. iã cõminus ambo
Stare duces, primùm Thetidis sic filius inquit:
Cur sic Aenea secedis ab agmine? mecum
Nũ forsan bellare paras, atq; hæc tibi mẽs est?
Quòd si fortè mei uictricia signa reportes,
Imperium Priamus cedet tibi? falleris amens:
Sunt nati quibus ipse suum rex cedat honorẽ.
Ergo tibi regni prudens committat habenas?
An fortè occisi in meritum promisit Achillis
Troia tibi campum & fœcundæ iugera terræ?
Hæc agitas animo, sed spe frustraris inani.
Si memor es, nosti Aeaciden, cũ te ipse fugabã
Vertice ab Idæo: neq; enim uestigia retro
Vertebas, pauitans intra Lyrnesia tecta
Te recipis, quæ deinde meis cecidere sub armis.
Auxilio Iouis & diuina Palladis arte
Captiuas duxi matres: tu numine tutus
Aethereo, hãc fugiens potuisti euadere dextrã.
Haud ita nũc moneo: pcul hinc fuge ad agmina (Troũ,
Nec faciles tibi finge deos: te triste mane(bit
Exitium, magno si congrediaris Achilli.
Dũ licet hinc ppera, stultũ est cũ pœnitet acti.

Dixe

Dixerat, at contrà magnis ita uocibus inquit
Aeneas: In me quid uerba loquacia iactas?
Num terrere minis Aenean credis Achilles?
Iurgia sunt etiam nobis, artesq; loquendi.
Vnde tuū genus? unde meū? primiq; parentes?
Scim⁹ ab antiquis, neq; enim cognouimus illos.
Te perhibent claro Pelei de sanguine natum,
Diua parens Thetis est. sed nobis inclyta surgit
Magnanimi Anchisæ, et Veneris materna ꝓpa-
Te fleb ūt hodie pater et pia mater adēptū; (go.
Tristis ad Anchisen seu de me nuncius ibit.
Pugnandū est, neq; enim uerbis secedere bello
Mens suadet pueri in morē: tamen ordine dicā
Vnde mihi antiquæ surgunt primordia gentis,
Oīb⁹ indubitata etiā hæc cognoscat Achilles.
A Ioue ꝓgenies nobis, Ioue Dardan⁹ ort⁹
Vrbem Dardaniā qui condidit: Ilion ingens
Nondū erat, in magnis habitabant uallibus Idæ
Venit Erichthoni⁹ post te tua Dardane proles,
Ante alos præstans opibus, ter mille uagantes
Qui pascebat equas, lambentesq; ubera pullos.
Concupit has Boreas, faciemq; imitatus equinā
Nigricomas sectatur equas, uotoq; potitur:
Vernat ubi tellus, & florida pascua, nati

Bis

Bis sex alipedes Boreæ de semine, quorum
Quilibet intactæ segetis per summa uolasset
Gramina, nec teneras cursu læsisset aristas:
Vel mare per mediũ fluctũ suspensus in ipso
Ferret iter, celeres nec tingeret æquore plãtas.
Tros ab Erichthonia sat⁹ est, de sanguine Trois
Ilus & Assaracus, similisq; deo Ganymedes,
Egregius forma, raptus sublimis in auras
A superis cœlo positus diuûm inter honores,
Pulcher ut ante Iouẽ misceret pocula mensis.
Laomedonta Ilus genuit, Priamum Laomedon,
Tithonũ, Lãpum, Clytium, fortẽ Hicetaonta:
Assarac⁹ Capĩ, Anchisen Capis, hîc ego nat⁹,
Hinc mihi nobilitas, hinc surgũt nomina gẽtis.
Hectora rex Priamus genuit. mortalibus istis,
Cum lubet omnipotẽs uirtutẽ datq;, adimitq;.
Eya agè qd uerbis opus est? quid stamus inertes
En stolidi, medio belli flagrante tumultu?
Multa quidem inter nos dici conuitia possent,
Quæ nõ ulla ratis, cũ trãstra ingentia centũ,
Ferre queat: uolucris lingua est, & copia rerũ
Verborumq; simul. sed qualia dicet Achilles,
Talia & Aeneas nil respondere timebit.
Iurgia iam cessent: mos est mulieribus iste,

Cum rixas acuunt, & se clamore soluto
Extra tecta ferunt, uocesq; ut postulat ira,
Hinc inde insurgunt, & uerba minacia iactāt,
Suggerit arma anim⁹, uiresq; ī pectora surgūt.
Iam uerbis impone modum, tentemus utrinq;
Quātū enses animiq; ualēt. sic fatus, & hastā
Vi iacit, illa uolans infixa cuspide sedit
In clypeo. Aeacides umbonē protulit ultro,
Ne forsan corpus lædat penetrabile telum:
Demens, qui diuûm uiolari munera credit
Mortali sic posse manu. non transijt hasta
Magnanimi clypeū Aeacidæ, sed tegmine primo
Cōstitit, inq; orbem uix est emissa secundum:
Quinq; etenī ignipotēs fabricauerat arte magi
Fuluo ex ære duo, stāni duo tegmīa, prim⁹ (stra
Aureus orbis erat, fixū hic hastile pependit.
At cōtrà Aeacides ingentē dirigit hastā,
Quâ ferrū tenue, & pellis tenuissima tauri
Vmbonē tegit: illa moras trāsgressa per omnes
Cū sonitu clypeū excussit. tū protinus heros
Substitit Aeneas, sublata ad pectora parma
Desuper hasta humeros trāsit, clypeoq; retenta
Fixa solo est. casu Aeneas perterritus ipso
Semianimis stātem dū cōminus aspicit hastā,

Obstupuit, subitaq; oculos caligine fudit.
Nec minus Aeacides frendenti turbidus ira
Altior insurgens, uagina diripit ensem.
Ipse manu raptũ trepida cõtorsit in hostem
Saxũ ingẽs uidet Aeneas, quod nõ duo ferrẽt
Qualia nunc hominũ producit corpora tellus,
Saxũ antiquũ ingẽs, cãpo quod fortè iacebat.
Forsitã aut galeã, aut clypeũ cõcussit. acerbam
Quo mortem Aeacides saxi tutatus ab ictu
Fertur in Aeneã, iãq; ipsius imminet hostis
Exitio. superos Nereus uocat, his ita fatur:
Heu heu q̃ magno uexãtur corda dolore,
Angor in Aenea cui fata extrema minatur
Aeacides, iam iamq; ferus sub tartara mittet.
Paruit imperio Phœbi confisus in illo
Ad pugnã excitus, nunc casibus eximat istis
Aenean pater arcitenens. sed cur luat insons
Alterius peccata, deis qui munera semper
Obtulit, & supplex aris celebrauit honorem?
Ergo agitè hũc meriti memores tutemur ab ho-
Fortè nec ipse aĩo patietur Iuppiter æquo (ste,
Aeneæ interitũ. tamẽ hunc euadere mortem
Fata uolunt, tua ne sine semine Dardane ples
Aut aliqua sine laude cadat: quẽ Iuppiter oẽs

Ex se ortum ante alios, summo dilexit amore.
Dijs Priami genus inuisum, gẽs Dardana uiuet,
Et pater Aeneas Phrygibus dominabitur ipsis,
Et nati natorum, & qui nascentur ab illis.
Dixerat. at cõtrà Iuno: Neptune quid optas
Perge, uel ille tuo defensus numine uiuat,
Aut dextra cadat hostili: quodcunq; sequatur,
Hoc opus est Neptune tuũ, tua magna uolũtas.
Ast ego, uel Pallas (quoniã iurauimus ambæ)
Nunq̃ Troianis adero, nõ si ipsa cremari
Pergama cõspicerem iam mox ruitura sub igne
Argolico. tacuit Iuno, gressum arripit ultrò
Per medias acies Nereus belliq; fragorem,
Magnꝰ ubi Aeneas, ubi clarꝰ pugnat Achilles.
Protinus huic oculos fusa caligine obumbrat,
Illius è clypeo pendentem detrahit hastam,
Quã deus ante pedes furtim proiecit Achillis.
Aeneam in tenues auras rapit, euolat iste,
Mille acies Danaûm fugiẽs, mille agmina rũpit.
Alipedum tacito Neptuni numine tutus.
At postq̃ retrò belli ad cõfinia uentum est,
Rursus ubi fessis renouantur Caucones armis,
Assistit Aeneæ propius Neptunus, & illum
Talibus alloquitur dictis, atq; increpat ultrò:

Quis

Quis deus, aut belli suasit quæ tãta cupido
Tros Anchisiade magno cõcurrere Achilli?
Gratior hic superis, te bello maior & armis:
Impar es, Aenea fuge, ne sis obuius hosti,
Ante diem fati ne te sub tartara mittat.
Tũc tibi pugnãdũ, nec quẽq̃ horresce Pelasgũ,
Fisus Marte tuo Troum comitante caterua,
Occiderit postq̃ Aeacides. nec plura locutus
Hinc abit, iste dei monitus ac iussa capessit.
Protinus ex oculis nebulas amouit Achillis
Nereus. at mirũ Aeacides circumspicit atrox,
Asper, acerba fremẽs, secũq; ita corde uolutat:
Proh iacet hasta solo, ex oculis euanuit hostis
Quẽ cecidisse meo rebar sub uulnere. sed quid
Tutãtur superi Aenean? dijs gratus & ipse est,
Incassum nec se Veneris de sanguine natum
Iactabat. ualeat non congressurus Achilli,
Amplius euasit suprema pericula mortis.
Eya age nunc oẽs ad bellũ hortare Pelasgos,
Ire iube Iliades contra, tuq; obuius obsta,
Experiare Phryges alios. sic fatus in ipsas
Irrumpens acies ait: O' quid statis Achiui
Magnanimi pcul à Phrygib9. ferte obuia tela,
Ite uirum cõtra uir quilibet. omnia nobis

Ferre graue est, q̃uis uires & grãdia surgãt
Pectora, tot contra solus non ibit Achilles.
Palladis armisonæ, nec tanta potentia Martis,
Tot belli fauces moderari & rebus adesse.
Ast ego, quãtum ipsæ uires animiq; ualebunt,
Belli ductor ero, manibus pedibusq; iuuabo.
Scilicet accedat propius, hanc sentiet hastam
Hostis Troianus. sic pugnæ accẽdit Achiuos.
Parte alia armipotẽs Troianos excitat Hector
Talibus: Ite alacres, nec formidetis Achillem
Magnanimi heroes. loqtur multa ille, loquẽdo
Scirem ego cũ superis etiã pugnare, nec istis
(Credite) rebus erit finis quem dicit Achilles.
Plura quidẽ faciet, plura imperfecta relinquet.
Ibo egomet contrà, quamuis igni manus illi
Sit quamuis igni similis manus ignea ferro,
Ardenti similis, uis sæuo in pectore quamuis
Fulminet. his dictis Troes hastilia contra
Disposuere, fremit uis undiq;, mixtus utrinq;
Bellandi rumor. propius tunc Phœbus Apollo:
Hector (ait) nimiũ ne hosti cõfide superbo,
Hinc cede, et furtim paulũ te subtrahe pugnæ,
Pelides de te tantum ne gaudeat atrox.
Dixerat. ad uocẽ Phœbi cõterritus heros

Paruit, & retrò cedens intra agmina sese
Miscuit. Aeacides uim pectore colligit acrem,
Horrendũ exclamãs Troianos fertur in hostes,
Et primũ ante alios interficit Iphitionem.
Multorum hic ductor populorũ sanguine natus
Otrynthæe tuo, mater nimbosus ubi mons
Tmolus & in cãpis fœcundæ pinguibus Idæ
Quẽ genuit Naïs. hasta hũc percussit Achilles
Ceruicis medio, & partes discidit in ambas:
Insonuit lapsus, morienti hæc addidit heros:
Occidis Otryntide hoĩm tremor, ecce sub ipsa
Mors tellure tibi est, q̃uis generatus in undis
Sit Gigea tuis, ubi opes & terra paterna est
Hyllo in piscoso & sinuosi fluminis Hermo.
Dixerat. hũc atro mors circumfudit amictu,
Sternitur alipedes inter, tractuq; rotarum
Scinditur in partes uarias. tum robur in armis
Demoleonta petit Troiano Antenore natum:
Tẽpora cuspis adit, nec ferrea reppulit ictum
Cassis, ad os trãsit, totumq; hastile cerebrum
Ossaq; dispersit cerebro permixta cruento.
Inficit inter equos fugientẽ inde Hippodamãta
Ponè sequens, tristi ceruicẽ uulnere signat:
Ille animã expirãs immugijt, ut ualidus bos

Cũ iuuenũ manibus Neptuni in ſacra litãdus
Sacratas trahitur Eliconi regis ad aras.
Inde petit Priami Polydorũ è ſanguine natũ,
Quẽ genitor fruſtra infelix pugnare uetabat.
Nã minimus patri ante alios gratiſsimus oẽs.
Sectãtem pedibus uelox Polydorus Achillem,
Donec anhelanti uires animæq; ualebant,
Dũ fugit, & teneris uirtutẽ oſtẽdit ab annis,
Verberat haſta humeros, quà pẽdẽt aurea zonæ
Lora: p hæc duplicẽ thoracẽ rupit, & ipſum
In medium defeſſa femur. ſuſpirat ab alto
Infelix oculos ſubita caligine fuſus:
Labitur in genua, & paulum ſemotus ab hoſte
Viſcera ſuſtẽtat manib⁹, manibusq; tenentem
Viſcera dũ fratrem uidit Priameius Hector,
Proſtratũq; ſolo, & turpatum puluere multo,
Et caligantes oculos, ſtetit acer in armis
Ardenti ſimilis flammæ, iamq; obuius ibat
Aeacidæ excutiens ingentem uiribus haſtam.
Quẽ procul ut uidit uenietẽ ac dira frementẽ,
Inſiluit contrà, ſimul hæc effatus Achilles:
Iã propè adeſt chari inuiſus pſtrator amici
Excidiũq; meũ. libeat nunc arma uiciſsim
Intrepida conferre manu, locus aptus utriq;,

Hos

Hos etiam stragis pugnabimus inter aceruos.
His dictis toruũ aspiciẽs, sup Hectore tantũ
Exclamat, mortem & crudelia fata minatur.
At contrà impauidus galea cristisq; decorus
Hector ait, Num me Aeacide clamoribus istis
Perterrere putas? facilem sic Hectora credis?
Iurgia sunt etiam nobis artesq; loquendi.
Et quanquam bello præstes insignis & armis,
Forsitã occũbes dextra hac. deus æqu⁹ utrũq;
Respicit, est etiam nobis penetrabile telum.
His pariter ualido intorquens hastile lacerto
Mittit in aduersum: subito quod flamine Pallas
Auertit, retro rediens sine uulnere telum
Hectoris ante pedes cecidit, tũc sæuus Achilles
Terribile infrendẽs fertur uiolentus in hostem.
Protinus aërio circumuelauit amictu
Priamidẽ Phœbus, manibusq; exemit Achillis.
Ter frustra insiluit, nebulas percussit inanes.
Ter frustra Aeacides. grauiter tũ motus ab alto
Pectore, Nunc iterũ potuisti euadere mortem
Crude canis, magno defensus numine Phœbi.
Nũc uenerare hector, supplex da thuris odores:
Hoc duce tutus eris, quoties bella aspera tentas.
Quòd si fortè aliàs nobis deus annuit, ultrò

Hac caderes dextra non cōgressurus Achilli.
Amplius ibo alios contra. sic fatus, & hasta
Percußit Dryopē media inter colla: repente
Mortuus ante pedes cecidit. petit inde potentē
Demuchon, ferit hasta genu, quo uulnere tard•
Substitit, eripiens animā ferro instat Achilles.
Hinc geminos curru fratres deuoluit ab alto,
Ex te magne Bias Laogonū et Dardanon ortos:
Eminus hasta illum ferit, illum cōminus ense.
Dumq; in Alastoriden Troem furit, obuius iste
Occurrit flexis genubus, uitamq; precatur,
Munera pollicitus inquit, miserere iuuentæ,
Te decus hoc æui, similis te gratia tangat.
Orabat demens, manet implacabilis ille,
Indomitum cui cor, sæuitq; in pectore uirtus
Prōpta neci, tamen iste manus, si flectere poßet,
Tractabat supplex. frendenti concitus ira
Hostis atrox, iecur in mediū mucrone subacto
Vulnus agit: toto fluit ater corpore sanguis,
Nox oculos obscura tegit. tum dirigit ictum.
In Mulion, auremq; hasta transfixit utrinq;.
Hinc petit ense ferox Echeclon Agenore natū:
Dat uulnus capiti calefactus sanguine mucro,
Purpuream uomit iste animā. tum Deucalionem
Quà cubitum nerui seruant, ferit arduus hasta,

Cuſpis adit, fixumq; tenet, miſer iſte moratur,
Et mortẽ ãte oculos uidet, enſem ſæu⁹ Achilles
Fulminat, & longè caput à ceruice reuulſum
Cum galea iacit: exanimis, taboq; cruentus
Strat⁹ humi cecidit. Pirei de hĩc ſanguine natũ
Rhigmũ adit, ad Troiã pinguis quẽ Thracia mi(ſit:
Vulnerat hũc, medio ferrũq; in corpore cõ(dit:
Cõcidit è curru. flectẽtẽ Arethoõ habenas
Hinc petit aurigã, ceruicemq; imprimit haſta:
Labitur infelix, turbati hinc inde iugales.
Non aliter uẽto crepitantibus undiq; flammis
Immenſas urit ualles Vulcanius ignis,
Quàm fer⁹ Aeacides hĩc illinc dæmonis inſtar
Cuncta metit, nigro manabat ſanguine tellus.
Vt frumenta premũt uincti per colla iuuenci,
Si quando lata trituræ urgentur in area,
Sub pedib⁹ ſpicæ, et ſtipulæ uoluuntur inanes:
Non aliter ſub magnanimi calcantur Achillis
Cornipedũ pedibus, clypeiq;, et fuſa uirorum
Corpora, rorabat conſperſus ſanguine currus,
Humidus axis erat, radijq;, orbesq; rotarum,
Aſpiceres ab equis guttas manare cruentas.
Humana ſic cæde manus fœdabat Achilles,
Egregiam cupiens uirtutem extollere factis.

LIBRI XX. FINIS.

HOMERICAE ILIADOS LIBER XXII. NICOLAO Valla interprete.

SIC fugiunt muros, & propugnacula complent
Ceruorum de more Phryges sudoris anheli,
Alleuiantq; sitim guttæ super ora cadentes.
At Danaûm contrà concusso Marte phalanges
Protectæ clypeis humeros muroq; propinquāt.
Ante urbem obscura mortis caligine tectus
Stat bello intrepidus Scæas defendere portas
Priamides: tum Peliden affatur Apollo:
Quid me immortalē celer īsectaris Achille
Mortalis? nec adhuc tibi cognit⁹. aspice, Troes
Intra tecta ruunt, illos nihil amplius urges
Pugnando, tantumq; mihi sic feruidus instas,
Vt summā de me laudē et spolia ampla reportes.
Falleris, inuictum numen mihi. talia fatus
Conticuit. tum sic contrà indignatus Achilles:
Multa

Multa quidē tristi cecidissent corpora leto
Dardanidûm, & terræ moribūdos figere mor-
Aspiceres: at tu nobis telo obuius obstas (sus
Improbe, tu tantum nostris decus eripis armis
Vltimus abscedēs: neq; enim hæc humana time
Tela. sed ò utinam de te mihi sumere fas sit (bas
Supplicium, lueres inimico uulnere pœnas.
His urbem dictis cursu petit, haud aliter q̃
Cū bellator equus currūq; rotasq; uolucres
Secum agit effuso protensus in æquore campi.
Ibat, & ærati radiabant pectoris arma:
Autumno ueluti cum sydus Orionis alto
Extulit os nitidum cœlo, & fulgore corusco
Ingentes uincit tenebras, noctemq; resoluit,
Sed letale malum miseris mortalibus infert.
Hunc prior eximo rumpens suspiria corde
Cōspexit Priamus uenientē, & brachia tollens
Ora quatit, sparsasq; manus ante Hectora tēdēs
Pro foribus stantē, & magno se credere Achilli
Nil trepidū, misera genitor sic uoce precatur:
Nate patris prædulce decus, fuge nate, qd hô
Expectas solus uenientē, et uiribus impar? (stē
Ne tamen occūbas, magis hic absiste morari.
O utinam tantum superis dilectus Achilles,

Quàm

Quàm mihi:præda feris canib⁹ laniāda iaceret,
Huius & exanimes uultur depasceret artus.
Sic ego, sic tantos possem finire dolores.
Hostis atrox, qui tot charissima pignora natos
Aut leto dedit, aut alias transmisit ad urbes.
Heu ubi nūc etiam Polydorus, & ipse Lycaon,
Quos mihi Laothoe pepit pulcherrima? non hic
Aspicio infelix. ò saltem luce fruantur
Captiui: sunt magna æris, sunt pondera et auri,
Multaq; quæ quōdā natæ dedit inclytus Altes:
His redimam. quòd si inferni crudelibus umbris
Hostili cecidere manu, dolor heu mihi quant⁹;
Heu quantus miseræ matri dolor, atq; eadē uos
Mœstitia urgebit Troes. tamen omnia solus
Hæc lamenta potes sedare, & tollere luctus,
Eripe te paulū hinc, ne magnā extinctus Achilli
Concedas belli laudem, spes una salutis
Ingredere, & tantis Troiam defende periclis
Hector, et affecti senio miserere parentis,
Quē deus omnipotēs subeuntem extrema senectæ
Casibus aggreditur tātis, ut acerba meorū
Funera conspiciam, notosq; in cæde madentes,
Allisosq; solo pueros, natasq; nurusq;
Infandis raptas manibus, uiolataq; lecti
Fœdera,

Fœdera, tum demum nobis in limine primo
Ferro aliquis uitam eripiat, canibusq; cruentis
Præda ferar, quos ipse domi studiosus alebam
Portarum uigiles custodes, iamq; iacebunt
Vestibulũ ante ipsum saturati sanguine nostro.
Infelix, iuueni pulchrũ est occũbere in armis,
Et ferro sua membra rapi: miserabile uisu
Esse tamen reor, ut confectum ætate parentem,
Cui canum caput & canæ reuerentia barbæ,
Ora cruẽta canũ lacerant. nec plura locutus,
Albentes summo uellit de uertice crines.
Parte alia infelix nudato pectore mater,
Infelix mater ostentans ubera nato,
Et lachrymis effusa genas, sic talibus infit:
Nate mei (si qua est pietas) miserere precãtis:
Si tibi lac tribui, paulum reminiscere matris.
Nate urbem ingredere & magno te subripe A-
Me miseram, leto si te dabit impius ille: (chilli.
Non coniunx, non ipsa mei te mater ademptũ
Florẽ uteri pheretro aspicerẽ de more locatũ,
Hinc ꝓcul ante rates canib⁹ fera præda iacebis.
Dixerat, effundẽs lachrymas. nihil ille moue
Incassum gemitus et inania uerba parentũ: (tũr
Hæret, et inuictã uim pectore suscitat omnem

Fulgenti

Fulgenti nixus clypeo. de uertice ſuprà
Arduus expectat uenientem cõminus hoſtem.
Qualis ubi agricolã coluber mala gramina pa-
Lumina cõtorquẽs manet acri pcitus ira, (ſtus,
Multiplicatq; ſinus, ſeq; in ſua terga reuoluit:
Talis Priamides, ſecumq; ita corde uolutat:
Ingrediar patriæ muros, ubi uoce magiſtra
Inſurget mihi Polydamas? quẽ multa monentẽ
Nil ueritus, ne noſtram aciem temerarius hoſti
Obijcerem, inq; urbis tuta ſtatione tenerem
Nocte ſub obſcura, qua bello armatur Achil-
Scilicet obieci demens, & fuſa meorum (les.
Agmina conſpexi. ò utinam tua iuſſa ſecutus
Polydamas. pudet ire, meorumq; ora tueri,
Quorũ aliquis tales iactabit ad æthera uoces:
En hic, qui tantis affecit cladibus urbem
Fiſus Marte ſuo. ſic de me. tunc ego mallem
Occubuiſſe libens tecum congreſſus Achille
Ante urbẽ: neq; enĩ hic cecidiſſem inglorius ar-
Aut mea te uictum ſtrauiſſet dextera leto. (mis,
Nunc quid agam? quid ſi telis exutus Achilli
Obuius Hector eam? rigida nec caſside tectus,
Nec clypeo ingenti? coniunx erepta marito,
Tanti cauſſa mali, & belli reddatur origo
Tyndaris,

Tyndaris, et quicquid cũ pellice uexit adulter.
Quinetiã Phrygiæ quaſcũq; habet Ilion ingẽs,
Polliceamur opes media pro parte, nec ulli
Illarum quicq̃ iurato abſcondere fas ſit:
Cũcta palã. ſed quæ nũc mentẽ inſania uerſat?
Nulla mei pietas, nec me miſerabitur hoſtis:
Protinus occumbã imbellis de more puellæ.
Iam cape tela manu, neq; enim de uertice ſaxi,
Vt quõdã aſſuetus, nec magno è robore quercꝰ
Ille mihi affandus, nec tanq̃ uirgo procusq;:
Certemus licet: experiar cui nam deus iſtam
Concedat belli laudẽ. dum talia uerſat,
Ecce fero ſimilis Marti galeatus Achilles
Irruit, excutiens ingentem uiribus haſtam
Quã nato dederat genitor: ꝑcul arma coruſcãt
Flãmarum in morẽ, aut Phœbeæ lãpadis inſtar.
Contremuit tanto aſpectu Priameius heros,
Inde fugam retro celeri pede corripit Hector.
Nec minus Aeacides pernicibus aduolat alis,
Quàm facilè accipiter ſaxo demiſſus ab alto
Cõſequitur pennis ſublimẽ in nube columbã:
Illa uiam celerat trepidans, ille ocyus inſtat
Stridẽs, & prædã pedibꝰ iam prẽdit adũcis: (ſu
Haud ſecꝰ Aeacides rapido premit Hectora cur

Tēdētem ad muros. tumulū post terga reliquūt,
Prætereunt ubi se muro caprificus in alto
Erigit, atq; imis penitus radicibus hæret.
Et iā cōtigerant ubi nunc (mirabile dictu)
Erumpunt gemini Scamādro è flumine fontes:
Feruidus alter enim, fundoq; exæstuat imo,
Vnde uelut rapido circum se tollit ab igne
Fumus, & ad cœlum caligine uertitur atra:
Alter enim multa concretus grandine surgit,
Vnde gelu mediaq; niues æstate uideres
Effluere. hos circum preciosi marmoris urnas
Aspiceres, quibus antè tamē q̄ Pergama Graij
Opprimerent, lataq; urbem obsidione tenerēt,
Iliades solito uestes de more lauabant.
Huc iter expediunt. fugit hic, ille acrius urget
Ponè sequens, meliorq; pedis uim corripit oēm:
Aeacides. neq; enim abiecto pro uellere certāt,
Nec bouis astabat coriū ipsa in præmia pugnæ:
Omnis in Hectoreo pendebat funere cursus.
Haud secus alipedes, precium si fortè laboris
Apparent tripodes, coniunx'ue orbata marito,
Exiliunt spacio, & metam contingere gaudent:
Sic illi accelerant gemini, iamq; acer Achilles
Ter circum Iliacos agitauerat Hectora muros,

Aspe-

Aſpexere dei, quorum pater atq; hominũ rex
Iuppiter has triſti mittit de pectore uoces:
En ſupi, Aeacides rapido fugat Hectora cur-
Cerno eqdẽ, mẽtẽq; mihi dolor anxi⁹urget. (ſu
Ille igitur totiẽs nunc Troiæ in mœnibus altis,
Nunc noſtri memor Idææ ſub uertice ſyluæ
Terga boũ pecorũq; dedit torrẽda per aras.
Quare agitè ò ſupi, & uobis qd præſtet agẽdũ
Cõſulite: aut illũ manibus trademus Achillis,
Aut leto ereptus uitales exigat auras.
Dixerat. at cõtrà ſurgit Glaucopis Athena:
Iuppiter hæc'ne tuo reſidet ſentẽtia cordi?
Scilicet hunc quẽ fata diu iã proxima morti
Decreuere mori, fatis auertere tentas? *(bũt*
Perge quod ipſe uelis, neq; enĩ (reor) ipſa pba-
Cœlicolæ. tum ſic nubis collector aquoſæ (las
Ne dubita, neq; enĩ hæc ſtabili Tritonia Pal-
Mẽte loquor, cari miſeret tamẽ Hectoris: at nũc
Eſto quod ipſa cupis. dixit. mora nulla, p auras
Illa uiam celerans ſummo de uertice Olympi
Deſilit ad terram. fugientẽ urgebat Achilles
Priamiden canis in morẽ, cũ ceruus ab alto
Colle rapit curſum, uallesq; & cõcaua circũ
Fertur, & interdum nimia formidine ſeptus

 Vir-

Virgultis latet:ille ſagax ueſtigia nactus
Proſequitur, certatq; auidos infigere morſus,
Haud aliter poterat fugere hũc Priamei⁹ heros.
Nã quãtum ille urbis portas acceßit, & arte
Extructas turres, ferrent Phrygij unde ſupnis
Auxilium telis, hoſtemq; à cæde mouerent:
Tãtum hic præuertẽs in cãpum traxit ab urbe.
Ac uelut in ſomnis fugere haud ualet alter, et al
Fruſtra ĩſectatur, ſic pnix Hectora achilles (ter
Cõprẽſare neqt: qui ſic fugere haud ualuißet,
Ni genua & uires confirmauiſſet Apollo
Obuius accurrens, & ni uetuiſſet Achilles
Voce manuq; ſuis ne quis temerarius illam
Præriperet laudẽ, qua nõ ſpecioſior ulla eſt.
Cũ uerò quartũ ſub aquã uenere, deûm rex
Lancibus auratis amborum fata pependit,
Hectoreumq; citò deflexum inferna petiuit.
Quod cernẽs mœſto debĩc Deli⁹ Hectora uul
Deſerit, at præſens affatur Pallas Achillẽ: (tu
Inclyte Pelide, ſuperûm chariſsime regi,
Hactenus ingentem ſperaui è funere laudem
Hectoris indomiti nos naues ferre ad Achæas,
At nũc nulla fugæ ſpes eſt, mora nulla fugaci,
Nõ ſi procumbens patris ad ueſtigia Phœbus

Ar-

Arciger obstiterit. sed cursum siste parumper
Respirans, donec tibi congrediatur, ut ultro
Persuadebo uiro, lætusq; his paret Achilles
Fraxineæ innitens hastæ. tum uersa Minerua
Deiphobi in faciem uocemq; his uocibus infit:
Ah nimiũ frater te circũ Pergama Achilles
Persequitur uelox: agè consistamus uterq;
Illũ aggressuri. cui magnus reddidit Hector:
Deiphobe ante alios Priamoq; Hecubaq; creatos
Nup charº eras: nũc lõgè charior, unus
Egresso patrijs comitem te mœnibus addis.
Atq; iterũ Pallas: Genitor, uenerãdaq; mater
Consistas orant proni genibusq; reflexis.
Omnes nãq; timent q̃ par sit credere Achillem,
Et mœrore graui trepidant præcordia cunctis.
Sed nunc rectà in eum læti irrũpamus uterq;,
Amplius haud cessent tela, experiamur an ille
Occisis nobis spoliatisq; arma cruenta
Ad naues referat, telo an magis occidat isto:
Hæc ait illa dolo, tanq̃ sint iussa parentum.
Cũ fierent igitur propiores, magnus Achillem
Priamides prior inuadens ait: Haud ego posthac
Te formidabo Pelide, ut Pergama circum
Actus ter dudum potui consistere nusquam.

Nunc animus rediјt, quo uel te uictor ad imos
Demittam manes, uel uictus destiner orco.
Verùm obtestemur diuos, queis fœdera curæ,
Et qui pactorum custodes optimi habentur:
Si me fortè tui uictorem Iuppiter istis
Donarit spolijs, cum te spoliauero pulchris
Dilectisq; armis, non te crudeliter ultra
Exanimē ulciscar, sed charis reddā inhumādū:
Tuq; uelim facias itidem, si uincere detur.
Tū toruis oculis respectās sæuus Achilles:
Erras Hector (ait) mecum nolito pacisci.
Vt iusiurandū nullum est homini atq; leoni
Sāctum, nec fidum quicq̄ est agnoq; lupoq;,
Semper in alterius siquidē mala cogitat alter:
Sic nec amor nobis, nec amoris fœdera sunto,
Ni prius alterius funestum sanguine Martem
Expleat alteruter. quocirca pectore firmo
Virtutes omnes, animosq; recollige totos,
Queis tibi nūc op⁹ est, quoniā fuga nō datur ul
Nāq; Minerua mea te mox deiecerit hasta, (trà:
Vlciscarq; meos socios quos straueris unq̄
Infesto telo Troiæ pro mœnibus altæ.
Dixit, & insultans prælōgā fortiter hastā
Corpus in Hectoreū cōtorsit. at inclyt⁹ heros

Præuiſam euitat capite in contraria flexo.
Quam dea Pelidæ ſupra caput illius actam
Attica reſtituit, latuit tamen id populorum
Hectora paſtorem, qui ſic inſurgit Achilli:
Erraſti Graiûm Pelide acerrime, nec dij
Ex Ioue te noſtrum caſum docuere, quod inqs
Subdolus atq; loquax, ut me formidine captum
Immemorem efficias notæ uirtutis. at ipſe
Experiere quidem non tergum te fugientis,
Sed cũ uulneribus (modò Iuppiter annuat) in te
Vrgentis pectus. nunc telum, ſi potes, iſtud
Quo minus accipias, uel toto corpore uita.
Te ſiqdẽ exanimi premerẽt nos bella minora,
Vt qui præcipuè nos lædis. talia iactans,
Inſiluit telum uibrans, clypeumq; petiuit
Nil errãs mediũ, ſed duro umbone repulſum
Decidit innocuum. ſtetit autem triſtior, atq;
Indignabundus, quòd fruſtra emiſerat ipſum
Fraxineum telum, quo ſolo præditus eſſet.
Ergo Deiphobum præclara uoce petebat
Cãdenti inſignem clypeo, qui cõmouet haſtã:
Ille aũt iam longè aberat, nam ſubdola Pallas
Quæ fratrem illius ſimularat, conſcia fraudis
Se procul ex oculis ſubduxerat expectantis

Suppetias frustra. quod cernens Hector, amarè:
Hei mihi proclamat, dij me traxere profectò
In mortẽ, siquidem fratrẽ quem rebar adesse
Mœnia habent Troiæ, sic me decepit Athena.
Nũc dirũ exitium misero impendet, neq; quisq̃
Quô fugiã locus est: siquidẽ rex Iuppiter, atq;
Natus Apollo Iouis, fuerã quibus antea cordi,
Et quibus auspicibus seruatus bella peregi,
Nũc me destituunt, urgentq; grauissima fata.
Non tamẽ ignauꝰ cadet aut inglorius Hector
Priamides quondã bellãtum terror Achiuûm,
Verùm magnũ aliud fortasse minoribus ipse
Moliat audendũ. sic fatus, magnum & acutum
Atq; grauem lateri pendentem diripit ensem,
Aduolitansq;, uelut Iouis ales nubila scindens
Deuolat in cãpum timidũ leporẽ uel opimum
Direptura agnum, stricto defertur in hostem
Obiectum gladio. sed Achilles uiribus olli
Collectisq; animis, clypeo pulchro uarioq;
Admoto ad pectus, quadricristiq; per auras
Nutanti galea, cui crines Mulciber aureos
Aptarat uento stringendos, astitit acer
Atq; ferox. qualis tamẽ hesperus inter Olympi
Ignes per noctem fulget pulcherrimus atram,

Emi-

Emicuit uibrata hasta ferro sub acuto,
Infestoq; animo partem obseruauit inermem,
Qua petat Hectoreum letali uulnere corpus.
Totum namq; armis quibus expoliauerat antè
Patroclum, infelix sese muniuerat Hector,
Vna parte modò tanto de corpore dempta,
Quà ceruix latis humeris committitur: hancq;
Fraxineo telo partem uiolentus Achilles
Perfodiens, iugulum non totum incidit, et arctũ
Linquit iter uoci, qua respondere superbo,
Atq; preces humiles uictori effundere posßit.
Ipse tamẽ moribũdꝰ humo cadit inclytꝰ Hector
Quẽ super his pariter dictis exultat Achilles?
Tu'ne etiam demens sperasti euadere nostras
Posse manus, ò dure mei prostratot amici?
Nec mentẽ subit Aeacides, nec me ipse timebas
Absentẽ, & longè residẽtem in puppibus altis?
Credo equidem, nec fata lues inimice Patrocli,
Alitibus linquère feris canibusq; cruentis
Præda, Menœtiadẽ tumuli ueneremur honore.
Sic fatus. paulum aspirans sic reddidit Hector:
Per genua hæc animãq; tuã, charosq; paren-
Aeacide hunc oro saltem dimitte furorẽ, (tes,
Ne me trade feris, miseri pro corpore nati

Aes aurũq; dabit genitor: cape munus Achilles,
Me quoq; redde meis: sine iam collapsa cremari
Mẽbra rogo, patrioq; artus concede sepulchro.
Dixerat. at toruum aspiciẽs sic reddit Achilles:
Quid me p genua hæc, animáq;, et amica pa-
Noĩa crude rogas canis? hos ego (si modò (rẽtũ
Mẽs animusq; pati) laniarẽ dẽtibus art⁹, (posset
Patrocli tantus urget dolor. hoc mihi de te
Suppliciũ expẽdes, canibus data præda iacebis
Alitibusq; feris, Priami nil dona ualebunt,
Sint ea magna licet, maioráq; plura daturum
Spondeat, exanimem nec si te ponderet auro:
Improbe diripière feris, non te optima mater
Vrgebit lachrymis feretro de more locatum.
Sic fatus moriens tum sic Priameius heros:
Ferre⁹ es, nec te ulla mouẽt, nec flectere possũt
Verba, precesq; meæ. nimis ah nimis asp Achil
His saltẽ annueres, dabis ò dabis improbe (les
Impbe: te Paris, et lunato Delius arcu (pœnas,
Prosternent medio Scææ sub limine portæ.
Hæc'ne audis? hoc omẽ habe, tecumq; reporta.
Talia dicenti gelidos mors occupat artus,
Vitáq; cum gemitu fugit indignata sub umbras.
Tum super exanimes artus ita fatur Achilles:

Nunc morere, ast de me diuũ pater atq; hoĩm
Viderit. hoc dicens eduxit corpore telum, (rex
Arma humeris spoliat multo conspersa cruore
Exuuiasq; omnes. concurrunt undiq; Achiui,
Mirantur speciem insignem, mirantur et annos
Hectoris, atq; hilares in uulnere uulnera figũt:
Quorum fortè aliquis iactabat talia, Quàm tu
Mollior hic, quàm cũ iaculatus puppibus ignes
Letiferasq; faces. sic dicens uulnera telo
Ingeminat. postq̃ exuuias spoliauit Achilles:
Argolici heroes (inquit) belloq; potentes,
Occidit hostis atrox dijs aspirantibus Hector,
Atra lues Danaûm, & multorũ caussa malorũ.
Nunc igitur totis adeundum est Ilion armis.
Festinate uiri, quæ'nam hostibus Hectore rapto
Vis animusq; aderit? siue arcẽ et Pergama linquẽt,
Aut arma expedient trepidi. quô pectora uertis
Aeacide? tumuli'ne prius celebrabis honores
Patroclo? iacet ante rates inhumatus, ad urbem
Tu tamen ire paras defuncti oblitus amici.
Quinetiã ipse meos dũ spiritus hoc reget artus,
Et mea fata uolẽt numerari hos inter Achiuos,
Excidet ille meo nunquam de pectore, nec me
Oblitum fore crede tui cum fata deusq;

Hāc animā abstulerīt, manesq; īmittat ad imos,
Quanquā ibi sint obitus et longa obliuia rerū:
Quare agitè ò lætum socij Pæana canentes
Ad naues celeremus iter, referantur & artus
Hectoris exanimes, quē magni numinis instar
Iampridē coluit sua Troia. hæc fatus Achilles
Transadijt ferro talos, corioq; iuuenci
Annectit curru, caput atro in puluere pendet.
Tum super assiliens ingentia collocat arma,
Præcipitatq; moras. fertur miserabilis Hector
Pulcher adhuc, neq; enī mutarat forma decorē
Ipsa suū: tamen huic ceruixq; comæq; trahūtur
Per terrā, et puluis inscribitur Hectore tracto.
Sic illum, sic dijs placitum, raptabat Achilles.
Protinus ipsa sui capitis uelamina soluit,
Euellitq; comas, altumq; in pectore mugit
Infelix imo rumpens suspiria corde
Mater acerba tuens direpti funera nati.
Parte alia pater, et populi circùm undiq; tristes
Ingemināt questus, gemitu oīs Troia remugit,
Non aliter quàm si supremis ignibus altum
Ilion, et magnæ ruerent sacra Pergama Troiæ.
Quinetiam Priamum portis exire uolentem
Vix cūcti tenuere Phryges: sed pugnat, et instat
Stra-

Strat⁹ humi genitor, cupit ire, miserq; precatur
Nomine quẽq; uocans, Sinite ò sinite ire uolẽtẽ
O Phrygij, uobis seruandum est Ilion intus:
Ibo equidẽ, supplexq; inimicũ affabor Achillẽ,
Crudelis si fortè meos miserabitur annos,
Antiquumq; caput. talis manet, & manet illi
Peleus Aeacides, cuius de sanguine cuius
Vrbis in excidium Troianæ erupit Achilles
Exitiumq; meum. uidi tot acerba meorum
Funera, tot natos sæua florentibus annis
Aeacidæ cecidisse manu: quin occidit Hector,
Ille meos omnes gemitus habet, ille dolores.
Quem sequar infelix, & uitæ lumina linquã,
Infernasq; petam sedes? tam maximus urget
Corda dolor. saltẽ ille meis cecidisset in ulnis,
Explerẽ mẽtem lachrymis pater, ægraq; mater.
Dixerat, ingeminant miseri suspiria ciues:
Tum tristes Hecube fundit miseranda querelas:
Quid magis hac in luce moror? quæ nam ista
Viuẽdi? imperiũ, spes, et tutela suorũ (uoluptas
Occidit infelix Hector. charissime fili
Troianum tu numen eras, te Troia colebat
Numinis in morem, dum uiuere fata sinebant:
Nũc moriẽs lachrymis afflictã deseris urbem,

Sic

Sic ait.at nōdū Andromachæ percusserat au (res
Fama mali tanti:fortè in penetralibus altis
Telam exercebat,uariosq; in murice flores
Dum misera intexit radijs,iubet ire ministras,
Ingentesq; agitare focos,tripodemq; locare
Vndantem lymphis,sese quibus abluat Hector.
Andromache infelix,nec tanti conscia luctus,
Iāq; tu⁹ pcul Hector adest, nec balnea quærit.
Interea gemitus uocemq; è turribus altis
Cōcipit,ac subit⁹ miseræ tremor occupat art⁹,
Flauentes detecta comas,Mecum ite ministræ,
Hei mihi nescio quid,uocem,lamentaq; socrus
Audio.iam mentē tremor occupat,ægraq; motu
Genua labant.utinā uana frustremur ab aure,
Sit sine mente sonus:timeo tamē omnia, nostrū
Ne ferus Aeacides rapido premat Hectora cur
Vulneraq; atra ferat.timeo,nā maximus illi(su,
Martis amor,nec stare potest,sed ab agmine ce-
Intrepidus sese temerarius obijcit hosti. (dēs
Hæc effata,rapit cursum,similisq; furenti
Corda metu pulsans:famulæ post terga sequū-
At postq̄ Iliadū medio stetit agmīe,et altos(tur.
Conscendit muros,uidet atro in puluere corp⁹
Cōiugis, exanimesq; trahi uidet Hectoris art⁹.

Nō

Non tulit hanc speciem, nigra caligine obūbrat
Nox iniecta oculos, animamq; efflauit anhelam
Andromache collapsa retro, detecta capillos
Ornamenta iacit, capitisq; insigne coronam,
Quā quōdā dono dederat Venus aurea, tūc cū
Transtulit hanc Hector patris Eëtionis ab urbe
Ilion in patriam, & communia fœdera lecti
Munera magna ferens. Priami nataeq;, nurusq;
Semianimem adstabāt circum. postq̄ illa reuixit
Visq; animo rediit, auras ita questubus implet:
Infelix Hector, nimiūq; miserrima coniunx;
Vna eademq; ambo fatorum sorte creati,
Te Priamus Troiæ genuit sub mœnibus altis,
Me pater Eëtion Placea generauit in urbe
Thebarū, & primis miserā sors fecit ab annis.
Infelix utinam infelix non orta fuissem.
Sub terris petis ipse domos, uiduamq; relinquis
Andromachē, uiduā Andromachen, plena oīa
Mœroris Stygii. quin et te filius infans (nobis
Extinctū dolet, ac patris spem luget ademptam.
Qui si etiam fortasse manus euadat Achiuûm,
Cernet cuncta rapi, atq; alios dominarier agris,
Pupillus puer, & primis orbatus ab annis.
Heu quantum damni fatū attulit. omnia narrat,

Et

Et lachrymis effusa genas hæc insuper addit:
Ibis ad antiquos miseri genitoris amicos
Infelix puer, & gemitu confusus ocellos
Nũc hunc nunc illũ accipiens pietate mouebis.
Horũ fortè aliquis tibi pocula porriget, hæc tu
Vix ore attingens summo: quos inter erit qui
(Cui mẽs dura quidẽ, cui nondũ nota parẽtum
Funera) te puerum expellet, uerbisq; lacesset:
I procul hinc, nõ est pater hic tuus. inde redibis
Pulsus ad Andromachen, gremio quẽ sæpe sole
Sustentãs genitor pecorũ nutrire medullis, (bat
Quiq; etiam dulci perfusus membra sopore
Amplexus inter nutricis & ubera somnum
Carpebas. sors & fatum nunc omnia uertit,
Multaq; sublato patiere indigna parente
Astyanax, quẽ sic Troes cognomine dicunt,
Astyanax mea progenies, spes una salutis?
Occidis heu nimium infelix charissime cõiunx,
Iã canibus data præda feris: misera ora manusq;
Dilaniant rapidi, & si quid de corpore restat
Hoc sæuæ uolucres morsu laceratis adunco.
Nudus adhuc prostratus humi, detectaq; mẽbra
Ostentas cœlo. quid tot penetralibus imis
Arte laboratæ uestes seruantur? habebit,

Vret & ignis edax. tecum simul occidat usus
Illarum, neq; enim hæc restabūt Troia decori
Ornamenta tuo: pereant simul. hæc ita fatur
Andromache, lachrymisq; genæ rorātur obortis,
Cūctaq; fœmineo replētur mœnia luctu.

LIBRI XXII. FINIS.

HOMERICAE ILIADOS LIBER XXIII. NICOLAO Valla interprete.

DARDANIDAE totā fundunt lamenta per urbem,
At Danai littus repetunt maris Hellesponti
Quisq; suas iter ad naues. discedere Achilles
A' se Myrmidonas uetuit, fortissima bello
Pectora, quos uerbis sic est affatus amicis:
Præstātes socij, pugnæq; electa iuuentus,
Soluere nūc nō tēpus equos: sub curribus ipsis
Astantes lachrymas Patrocli in funus amici

Fundite, defunctis tales debentur honores.
Tum demum tristi saturati pectora fletu
Alipedes soluemus equos, ac quisq; paratis
Accūbet dapibus. simul his praecedit Achilles,
Clamorem extollunt omnes, cōdensáq; circùm
Turba gemit, curr⁹ agitantq; hinc inde iugales.
Excitat ipsa Thetis plāct⁹, lamētáq; suadet: (nae.
Arma uirûm lachrymis, lachrymis rorātur are
Tū sic Aeacides Patrocli ad pectora tendēs
Sanguineas hominūq; manus in caede madētes,
Incipit: Infernis gaude Patrocle sub umbris,
Expediā promissa, trahā huc exāgue cadauer
Hectoreum, morsúq; canū lacerabitur unco:
Bis sex ante pyrā pulcherrima pectora Troum
Iratus gladio feriam. sic fatus, & illud
Ante Menoetiadae feretrū trahit, inde cruentū
Puluereae resupinat humi: tum caetera pubes
Soluit equos curru, splēdentiáq; exuit arma.
Hinc inde ad naues circumfunduntur Achillis
Innumeri heroes, ubi gratae pocula mensae
Adstabantq; dapes: ferro dant colla iuuenci,
Balātumq; greges, stillāt extensa per ignem
Pinguia terga suū, circumq; exangue cadauer
Manat caesorum passim cruor armentorum.

Inte-

Interea Aeacidē ad regē Agamēnona ducūt
Ductores Danaûm, tentāt lenire dolorem
Iratosq́; animos. postq̄ ad tentoria uentum est,
Præcones hinc ire iubent, tripodemq́; locari
Vndantem lymphis, quibus artus tabe cruentos
Cōsperſos lauet Aeacides. tamē ille repugnat,
Perq́; Iouem iurat, quo nullū eſt numine maius,
Nūq̄ hoc unda caput, nūq̄ abluet, oſſa Patrocli
Ni prius in cinerē iaceant cōuerſa ſepulchro.
Hos etiam abſcindā crines, tumuloq́; ſodalis
Imponā mœrēs. quid'nā mihi triſtius unquam
Accidere, aut tanti poſſent urgere dolores?
At nunc inuiſis epulis accumbere fas ſit,
Manè tamē primo Græcos hortare Agamēnon
Ligna ferāt, ſtatuātq́; pyrā qualem decet artus
Patrocli exāgues miſeri, quem nigra morātur
Tartara: nūc rapidis urendū imponite flammis
His procul ex oculis. dixit. labor omnibus idē
Imminet, aſſenſere omnes, dapibusq́; paratis
Diſcumbunt æquis partiti lancibus eſcam.
Poſtq̄ exempta fames epulis, uinoq́; repleti
Diſcedunt, feſſos placidus ſopor occupat artus.
At maris undiſoni mœrēs prope littus Achilles
Aegra iacet ſummo repetens ſuſpiria corde:

Stãt circùm mœsti comites. tũ mẽbra dolore
Fessa graui, quibus Iliacos circũ Hectora muros
Impulerat, furtim curas animumq; resoluens
Occupat alta qes. dũ somno indulget Achilles,
Viuenti similis uocemq; habitumq; oculosq;
Infelix supra caput astitit umbra Patrocli:
Aeacide dormis (inquit) nec te amplius ulla
Cura subit nostri. dum uiuere fata sinebant,
Charus erã: me nunc inopina morte perẽptum
Deseris. extinctũ corpus concede sepulchro,
Da sedes petere infernas: transire silentum
Me prohibent umbræ: neq; enim miscerier illis
Vltra amnẽ licet, ossa prius nisi terra recõdat:
Interea obscuris inhumati erramus in umbris.
Da dextram misero, nunq̃ ad te posse redire
Fas iterum, nostros postq̃ artus usserit ignis,
Nec dabitur tecum rursus de rebus agendis
Cõsulere. heu fatũ Stygijs me mersit in undis.
Te quoq; sors eadẽ Troiæ sub mœnibus altis
Prosternet leto, pariter tunc ossa recondi
Nostra iube, nec stare alio permitte sepulchro.
Scis bene, me teneris fatũ tibi iũxit ab annis,
Cũ genitor patria ex Opoente ad Pelea duxit,
Quãdo ego mẽtis ĩops natũ Amphidamãte pemi

Te-

Talorum iratus ludo, me fronte benigna
Suscepit, paruumq́; domi studiosus alebat,
Adiunctus comes inde tibi. sic uiximus unà,
Sic cineres urna amborum cōdantur in aurea,
Quā tibi diua Thetis dono dedit optima mater.
Dixerat. Aeacides cōtrà: Patrocle qd ò qd
Tāta mones? charū caput ò mihi desine, cuncta
Expediā: huc adsis paulum, sine tāgere dextrā,
Alterno extinctum fletu solemur amorem.
His dictis, cupit amplexus, & inania tendit
Brachia: nam fumi refugit labentis ad instar
Vmbra solo repens, tenuiq́; immurmurat aura.
Territus Aeacides somno surrexit Achilles,
Terq́; quaterq́; man⁹ ābas quatit, altaq́; fundēs
Lamēta, Heu comites (inqt) miseri ūbra Patrocli
Tartareas habitat sedes: sensus tamen ipsos
Esse alibi reor. illa meum sub nocte silenti
Multa monēs suprà caput astitit, omnia certè
Viuenti similis, & fata miserrima flebat.
His dictis querulis īplēt cōquestubus auras
Astantes feretro. dum fletibus ora rigabant,
Ecce diem roseis aurora inuecta quadrigis
Ostentat cœlo, Danaos iubet ire Agamemnon,
Ligna ferāt, statuātq́; pyrā. quos maximus inter

Meriones surgit famulus ducis Idomenæi.
Itur in antiquã syluã, sunt arma, bipennes,
Et bene contextæ portanda ad pondera funes.
Præcedunt operi hemiones, decliuia pergunt
Nũc loca, nũc summis sursum conatibus instãt.
Cõtigerant liquidis undantem fontibus Idam,
Sese aptant celeres operi, sonat icta bipennis,
Alticomæq; cadunt ingenti põdere quercus:
Dat gemitũ tellus, cœlum tonat omne fragore.
Tum partes in frusta secant, extensáq; dorso
Multorum imponũt, redeunt, lætãtur onusti
Per nemus umbriferũ, signat grauis ungula cã-
Quisq; manu ramũ referebat, iusserat istud (põ.
Meriones clari famulus ducis Idomenæi.
Ventũ erat ad littus, tumulũ quo diu⁹ Achilles
Et sibi communemq; tibi Patrocle dicarat:
Hic longo ingentem deponunt ordine syluam,
Littoreq; expectant medio. tum tristior heros
Myrmidonas iubet armari, curruq; iugales
Nectere. consurgunt omnes, & iussa facessunt,
Lora parant aurigæ, atq; audit currus habenas.
Præcedunt equites, peditũ põst nubis ad instar
Densantur turmæ, referũt hinc inde frequẽtes
Impositũ feretro Patrocli exangue cadauer,

Et

Et miseros uelant abscißis crinibus artus.
Ponè sequẽs, caput Aeacides cõplexus amici
Sustinet alta trahens imo suspiria corde.
Deposuere loco funus, properantq; uicißim
Cõgerere ingentem syluã, dispersáq; paßim
Ligna. sed Aeacides summo de uertice crines,
Quos totiẽs Sperchie tuis madefecerat undis,
Flauentes secat ante pyrã. tũ lumina torquens
Aequora prospexit, querulisq; ita uocibus inqt:
Sperchie, hos alio crines tibi numine Peleus
Sacrarat, reditum ad patriam si fata dedissent
Impia felicem: quin & sacras Hecatombas
Et quinquaginta ad fontem mactare bidentes,
Hic ubi templa tibi & diuina altaria fumant,
Pollicitus. miseri non exaudita parentis
Vota, sed aduersa dãnamur sorte. Patroclus
Hos secum crines habeat, seruetq; sepulchro.
Sic fatus, chariq; manus obnubit amici
Cæsariẽ imponens lacerã. quis talia cernens
Tẽperet à lachrymis? gemitus ad tẽpora noctis
Durasset, nisi sic regem monuisset Achilles:
Atrida, quoniã Danaûm tot millia parent
Ante alios tibi, & unius mandata uerentur,
Præcipe secedãt paulũ hĩc, epulasq; ministrẽt:

Tum lachrymis loc⁹ & tãtũ exaturare dolorẽ
Tempus erit, nobis curãdum exãgue cadauer,
Ductores tãtum expectẽt. sic fatus Achilles,
Audijt Atrides, dispersi hinc inde recedunt
Ad classem. ingenti statuunt heroes Achiui
Mole pyrã, pedibus quæ partes æqua per oẽs
Cẽtũ erat, hic funus suprema in parte locarũt.
Multa boum circà mactantur corpora morti,
Balantumq; greges, costas & uiscera nudant.
Hinc totũ Aeacides mixta pinguedine corpus
Vngit taurorum, pecudumq; exanguia mẽbra:
Imponit mellis oleiq; ingentia uasa,
Quatuor addit equos flãmis capita alta ferẽtes,
Inde canes geminos numero delegit ab omni
Quos ipse assuetos mensæ pascebat herili:
Bis sex inde rogo pulcherrima corpora Troum
Ense necat, miseros ignis depascitur artus.
Suspirans sic Aeacides affatur amicum:
Patrocle, infernis salue Patrocle sub umbris,
Promissa expediã: bis sex Troiana cremantur
Corpora. sed canibus laniandos Hectoris artus
Tradã eqdẽ, haud tumuli tãto uenerabor hono(rẽ.
Mixta minis ea uerba dabat, tamẽ ĩteger He(ctor
Illæsusq; iacet, seruabat sedula funus

A' Ioue nata Venus, prostratū exangue cadauer
Ambrosio infundens oleo, si forsitan hostis
Raptet atrox, nullo lædantur uulnere membra.
Inde globos atræ nubis demisit Apollo,
Velauitq; locum, ne solibus usta iacerent
Mēbra, neq; Hectoreos uis ignea læderet art⁹.
Interea Aeacides, quoniā sine uiribus ignem
Senserat esse rogi, Zephyrū Boreāq; sonantē
Conuocat, & geminis sacra atq; ingentia dona
Pollicitus, supp lex patera libabat in aurea:
Festinate (inquit) uimq; omnē immittite flāmis,
Vrite Patrocli corpus. sic fatus, & Iris
Audijt orantem, celeri cita nuncia cursu
Aduolat ad uentos, quos nō sine turbine magno
Indulgere epulis circumspicit intus in aula
Marmorea: medios inter dea constitit Iris,
Consurgunt, ueritiq; deam considere mensis
Inuitant, uerbis quos illa affatur amicis:
Oceani repetam fluctus extremaq; ponti,
Hic epulas nobis & dijs sacras Hecatombas
Aethiopes de more parant: accumbere uestris
Nūc dapib⁹ uetitū est, sū magni nūcia Achillis
Hic Zephyrū Boreāq; petit, sacra munera sup-
Pollicitus, uos sopitas accendite flammas, (plex

Excitet aura rogum, miserandum funus amici
Corruat in cinerem quē luget Achiua iuuētus.
Sic effata gradum retro dedit, omnia uenti
Turbinibus miscent, & nubibus aëra complēt,
Incūbuntq; mari, sonitu procul unda remugit.
Nec mora, contendunt ad sacræ littora Troiæ,
Insiliuntq; rogo, flammasq; repentè uideres
Ventorum crebris hinc illinc flatibus actas.
Per totam feruet noctem Vulcanius ignis.
Tum dextra Aeacides plenum cratera Lyæo
Accipit, & uerso tellurem aspergit Iaccho
Patroclum exclamans. heu nō secus impia nati
Funera conqueritur pater, omnis cuius acerbo
Interitu domus orba, & spes sublata parentum:
Quàm miser Aeacides repetens suspiria ab alto
Corde, pyram iuxta serpens, mœrebat amici
Corpus inane rogo flammisq; liquentia mēbra.
Aurora interea roseos induta colores
Extulerat cœlo lucem, cum flamma quieuit,
Sopitiq; ignes, uentis redeuntibus æquor
Infremuit, paulum inde tamē semotus Achilles
Demum fessa graui pascebat lumina somno.
Interea regem heroes Agamemnona circum
Ante pyram coëunt, strepitum uenientibus illis

Hau

Hausit,& ereptus somno sic fatur Achilles:
Atridæ,& uos ò Danai fortißima Martis
Pectora,nunc nigro cineres extinguite uino,
Ignis edax quantũ patuit:miseri inde legemus
Ossa Menœtiadæ.medio posita ista uidentur
Sola loco,Troiana rogi sub parte suprema
Mixta uirûm collapsa iacẽt,& corpora equorũ
Colligite,& multa circùm pinguedine tecti
Patrocli cineres urna condantur in aurea.
Ipse tuos donec manes sequar,& comes antris
Infernis adero,te nunc nec honore sepulchri
Ingenti ueneror,post me quos fata reseruant
Busta duces,nobis statuent maiora Pelasgi.
Dixerat,expediunt cineres extinguere uino
Argolici heroes,quantum Vulcanus obibat.
Tũ flentes nitida ossa legunt,atq; omnia pingui
Aspergunt adipe tenui,uelataq; panno
Includunt auro,atq; intus seruata reponunt
Ante pyram,donec tumulũ facto aggere terræ
Certatim effodiunt,descripto limite fossæ.
Interea populũ uocat in certamen Achilles.
Principio è ratib⁹ pulcherrima præmia pugnæ
Extulit ingentes tripodas,clarosq; lebetes:
Addit equos,tauros addit capita alta ferẽtes.

Illic

Illic & mulos, & grandia pondera ferri,
Illic aspiceres forma præstante puellas.
Alipedum uolucri si quis contendere cursu
Audeat, indicit: cui dat uictoria laudem,
Olli serua datur operũ haud ignara Mineruæ.
Præterea ingentẽ tripodem cui brachia pendẽt
Ansarum, ter quinq; cados, septenaq; uasa.
Qui caperet metam tangenti donat eidem,
Huic nondũ domitæ preciũ dat habere secundo
Acris equæ, sextũ quæ iam cõpleuerat annum,
Et teneram grauido gestabat corpore mulam.
Tertius intactum flãmis atq; igne lebetem
Accipiet lata capientem quattuor aluo.
Vasa dehinc auri quarto dat bina talenta,
Inde noua quintus phiala donatus abibit.
Talibꝰ ante oculos positis sic inquit Achilles:
Atrida, & uos qui bello præstatis Achiui,
Dona patent, cursu si quis contendere equestri
Audeat: at nobis si nunc certare liceret,
Nil dubitem nostros contingat gloria tantæ
Laudis equos, nostis quanta uirtute ferantur:
Immortale genus Peleo Neptunus habendos
Quos dedit, ipse suo genitor concessit Achilli.
Cedo tamen: uincant alij, lugere Patroclum
Nos

Nos decet, aligeris nec quod prius esse solebat
Robur equis, animiq; alacres in pectora surgũt.
Flent mœsti aurigam, nitida quibus ille lauare
Corpus aqua, suetusq; oleo perfundere, crines
Nunc sparsi per colla iacent. iã nuncia castris
Fama uolet, currus properè in certamina iũgãt,
Acri si quis equo fidat. sic fatus. in unum
Conueniunt, prior Admeti de sanguine natus
Surgit doctus eques hominũ princeps Eumelꝰ.
Post hunc Tydides curru fortis Diomedes
Nectit equos, Phrygio quos abstulit acer in ar-
Aeneæ, fugientẽ illũ tutatus Apollo est. (mis
Tertius assurgens generosæ stirpis Atrides,
Alipedem uolucri curru subnectit Eortem:
Cũ quo iungit equã germani Agamẽnonis Ae-
Hãc Amphisiades magno donarat Atridæ (thẽ,
Diues equis, opibusq; potens: Sycione relicta
Ad bellum accitus, peteret ne Pergama Troiæ,
Esse domi inter opes & opaci gaudia regni
Orabat, celerem in meritũ regi dedit Aethen,
Post hunc armat equos pulchra in certamina re
Magnanimo Pylij de sãguine Nestoris ortꝰ (gis
Antilochus, patriæ insignis uirtutis imago:
Quem iuxta genitor cursumq; artemq; docebat

Multa monens, Quōdā iuuenē te Iuppiter, inq̄t,
Te maris undisoni rector Neptunus, equestris
Artis erat quicquid docuit, nec plura necesse
Esse reor monstrare patri: iam doctus in orbem
Flectere equos nostī, & metā circūdare curru.
Sed tibi sunt hebetes nec tantis cursibus apti
Cornipedes, alium hæc expectat gloria palmæ.
Aspice equos sociorum alacres, quæ pectora,
Assurgunt animis uires. tamē oīb⁹ unus (quātæ
Nil dubitem præstes uirtute insignis equestri.
Sed cape dicta memor: non ui, sed uincere nate
Consilio poteris. non ui, sed fissile lignum
Scinditur ingenio, medijs in fluctibus actam
Ipse gubernator puppim regit arte magistra.
Sic comes aurigam currentem præterit astu.
Atri quisquis equo fidit, nec legibus ullis
Frena regit, facilè huc illuc diuersa pererrat.
Ille autem, segnes cui sunt & ad omnia tardi
Quadrupedes, moderet si frena & laxet habe-
Dū sequitur comitē, et cursu præcedere (nas,
Mētē, animū ad metā tēdēs, et lumīa, cuius (tētat
Signa tibi dicam, tu condita mente teneto,
Huic poterit facilis uictoria cedere laudem.
Stat medio campi nullo uiolatus ab imbre

Octo pedũ pinu uel querna ex arbore trũcus
Nudatus folijs, uiridis cui deficit humor.
Hinc illinc geminos lapides, ubi bina uiarum
Conueniunt capita, aspicies albentia saxa.
Planicies campo iacet, aptum cursibus æquor.
Illic esse reor ueteris monumenta sepulchri,
Aut aliàs metam primi statuêre parentes,
Hanc etiam uobis hodie designat Achilles.
Proximus huic acres tunc totis uiribus urge
Lætus equos: tamẽ ad lapidẽ, latus inq; sinistrũ
Te curru inclines dextro, laxentur habenæ
Alipedi, stimulis illum & clamoribus altis
Ire iube, læuum modera, tantum hæreat iste
Ipsáq; uix summæ tangat contermina metæ,
Ne saxo offensus sonipes, & currus, & axis
Mille in frusta ruant, radijq;, orbesq; rotarum:
Gaudebunt comites casu, tu nate dolebis.
Ergo caue, nam si ante alios circundare signum
Hoc dabitur, celeres & circumflectere cursus
Ingenio ualeas, comitem post terga relinques,
Quanquam illi currus Adrasti, insignis Arion
Regis equus uehat, æthereo de sanguine natus,
Et Laomedontis, quos his nutriuit in aruis,
Nate tibi alipedes cedant, post talia retro

Consedit

Consedit Nestor Neleius ordine quintus.
In certamen agit currusq; rotasq; uolucres
Meriones, terræ descendunt protinus omnes.
Elicit Aeacides uersata è caßide sortes:
Antilocho sors prima loci datur, altera regi
Eumelo: Atriden Menelaum tertia, quarta
Merionem tetigit, fuit ultima sors Diomedis.
Ordine composito longè super æquore campi
Designat metam Aeacides, quam fidus Achilli
Seruabat Phœnix, qui cursus uera referret.
Protinus alipedes loris & uocibus acti
Finibus exiliere suis, ratibusq; relictis
Corripiũt spacia ampla, leuis ferit ungula cãpũ,
Erigitur pedibus sublatus ad æthera puluis,
Esse procellosæ nubis caligine tectum
Aëra crediderís. hinc inde mouentur ab aura
Alipedum per colla iubæ: nũc mobilis hæret
Currus humi tractus, celeri nũc emicat orbe.
Instabant auidè aurigæ, exultantiaq; haurit
Corda pauor pulsans, laudũq; immensa cupido.
Quisq; suos urget clamore, & nomine uero
Increpat alipedes: festinant acrius illi
Puluereũ i cãpũ, et lõgè spacia ampla relinquũt.
Cum tamen ad ripam rapidi prope littora ponti
Ven-

Ventum erat, hic uirtus et uis animosa docebat
Quis melior cursu. sed principis hic Eumeli
Ecce uehuntur equæ ante alios pernicibus alis;
Quas celeres Diomedis equi iã iamq; sequẽtes
Euadunt, iam terga premũt, & præpete cursu
Iam scindunt cãpum, latosq; humeros Eumeli
Afflanti incendunt aura: sic æqua uolantes
Colla gerunt, sic ora loco spirantia eodem.
Vincere Tydides poterat, uel forsitan ambo
Aequassent cursus, & par spectabat utrunq;
Gloria: sed manibus Diomedi iratus Apollo
Verbera discußit, curruq; reliquit inermem.
Ille autem in lachrymas ira cõmotus, euntes
Antè uidebat equas, mẽtẽ premit anxius ardor:
Iamq; sequi nec posse datur. quibus urgeat ipsos
Poscebat stimulos. audit Tritonia Pallas,
Nec fratris perpessa dolos dea reddidit ultro
Verbera, & ad cursum mox excitat ipsa iugales
Inspirans animis uires. tum protinus ipsum
Eumelum turbata petit, nec tendere passa
Vlterius, fregitq; iugum. per deuia campi
Obliquant, tenduntq; uias iam colla solutæ
Regis equæ, ad terram resupinus uoluitur axis.
Ipse rotas inter cecidit: lacera omnia, nares,

O Os,

Os, frõtem, & cubitũ miser ostẽtabat, & uda
Lumina, & ob casum uox ipsis faucibus hæsit.
Accelerat cursum paulum semotus ab illo
Ante alios dux Tydides. Tritonia Pallas
Vrget equos, tantaq; uiri pro laude superbit.
Tydidem Atrides seqtur. debinc Nestore natus
Increpat alipedes dictis: Quid statis inertes?
Ite citi: nec uos Diomedem excedere cursu
Sollicito, uires illi dedit Attica Pallas:
Sed pudet, Atrides q̃ uos post terga relinquit,
Fœmina quòd uobis equa sit uelocior Aethe.
Festinate, dabit uobis nec pabula Nestor
Vlterius, quin & ferro iugulabit acuto,
Vltima si pigris contingat gloria palmæ.
Creditis hæc? ergo ite alacres, ego tramite re-
Doctus frena regã, nec me uia fallet euntẽ (cto
Ire per angustum callẽ. dum multa minatur,
Corripiunt spacia ampla breui. caua semita tan
Obijcitur, quẽ fecit hyẽs pluuialibꝰ undis (dem
Abrosa tellure locus uergebat ad imum,
Hâc iter obliquũ Menelaus tendebat Atrides
Quẽ iuxta insequitur, sed paulũ tramite flexo,
Antilochus, cui sic trepidãs Menelaꝰ, Habenas
Cõprime (ait) demẽs, locꝰ hic formidine plenꝰ

Re-

Respicit in præceps, mox latũ pãditur æquor,
Imminet exitiũ hic ambobus, cõprime currum.
Instabat magis Antilochus, stimuloq; premebat
Acrius alipedes, & dictis obstruit aures.
Quantũ aũt potuit terræ cõprendere discus,
Quem iuuenis misit uirtutẽ expertus ab annis,
Tãtum Nestorides post terga reliquit Atriden.
Cesserat iste uolans celeri stridore rotarum
Territus, angusto ne limite currus uterq;
Aurigam opprimeret, collisisq; orbibus orbes
Ad terram ruerent, palmæ dum gloria pendet.
Quem sic obiurgans iterum affatur Menelaus:
Pessime (quo nemo est alius) tu scilicet ille es,
Quẽ falso appellãt prudentem heroes Achiui.
Occumbas. iurare opus est, nec præmia laudis
Hac cum fraude feres. sic dicẽs urget anhelos
Acer equos, Properate gradũ, qd tristia corda?
Quæ uos segnities hebetat? præcedite, uobis
Sunt animi iuuenes, & uis, & robur, & ætas:
Genua labant illis effracta senilibus annis.
Accelerant regem ueriti clamoribus altis,
Exciti, iam iam cursu propiore tenebant
Antilochum. ludos spectabat Achaia pubes,
Atq; in puluereo uolitantes æquore currus.

Cætera desiderantur.

HOMERICAE ILIADOS LIBER XXIIII. NICOLAO Valla interprete.

ET iam finis erat ludorum, effusa iuuentus
Ad naues festinat iter, labor omnibus idem
Accelerare dapes, placito per membra sopore.
Carpitur alta quies: dirum sed luget Achilles
Patrocli exitium. nunc huc, nūc uertitur illuc,
Et nunquam dulci declinat lumina somno.
Patroclum cupit, ac defunctum robur amici,
Crudeles fundēs lachrymas, haud īmemor, ille
Quàm uarios secum casus belliq; furores
Pertulit, & rapidos scopulosa p̄ æquora fluctꝰ.
In latus interdum iacet, interdumq; supino
Corpore, nūc hæret uultu, nūc surgit, & alti
Anxius ad littus maris errat & omnia uersat.
Non hunc littoreis surgens aurora sub undis
Ilius immemorem fecit: tandemq; uolucres

Post.

Postq̃ iunxit equos curru, rapit Hectora, bigæ
Alligat extremæ, quẽ circum funus amici
Ter rotat. hinc fessus redit ad tentoria, & illũ
Pulvereæ resupinat humi, stratumq; relinquit
In faciem neq; nõ lacerum. miseratus Apollo
Hectoris extinctũ corpus, ne sparsa trahãtur
Membra uiri, tegit hũc, atq; auri tegmine uelat.
Sic Priami genitum iratus spernebat Achilles.
Indoluere dei, mora nulla, hortãtur & oẽs
Ire satum Maia, & prompto furarier astu
Hectoreũ corpus. placet hoc, sed Nere⁹ instat,
Glaucaq; cum magna pariter Iunone Minerua:
Est odio Priamus, gens, & sacra mœnia Troiæ,
Haud animo exciderãt ueteris monumẽta doloris,
Iudiciũ Paridis, spretæq; iniuria formæ,
Et prælata Venus, meriti quæ munera reddit
Exitiale malum. Iam bis sex acta dierum
Trãsierãt spacia, & supos tũc Phœb⁹ Apollo
Talibus aggreditur: O' diuũ ingrata potestas,
O' nimium infesti. num sacris ignibus Hector
Terga boum pecudũq; dedit torrẽda per aras?
Nec miseret? neq; collapsos defenditis artus,
Quos uideat cõiũx, quos nat⁹, & anxia mater,
Quos pater infelix, quos oĩs Troia crematos?

Mādet humi? placet ut sæuꝰ crudeſcat Achilles,
Cui nihil humanū eſt, atq; implacabile pectus?
Surgit acerba fremens, rapidi de more leonis
Cū trahit hūc ueſana fames, tumidusq; p agros
Fertur in armentum: nihil inclementius illo
Aeacide, furit in facinus, quem nulla pudoris
Cauſa mouet, iuuat interdū pudor, & modò læ
Mortales. nū chara magis rapiūtur? adēpto (dit
Fratre dolet frater, queritur pater impia nati
Funera, ſed flendo finem poſuere dolori.
Fata dedere homini patientius omnia ferre.
Hic triſti poſtq̄ diuum dedit Hectora leto,
Alligat acer equis, & circum funus amici
Raptat atrox. hoc ille piū quod retur, iniquū eſt
O ſuperi, nec adhuc miſeret? furibūdꝰ Achilles
Sæuit in exanimum corpus. ſic fatus, & iram
Non tenuit cōtrà candenti pectore Iuno:
Sit quod ais pater arcitenēs, æquetur Achilli
Hector, & alterius alter non cedat honori:
At genꝰ humanū hic mortaliaq; ubera ſumpſit,
Ille dea genitus, mea quam cuſtodia talem
Nutrijt, & thalamo conſortem Pelea iunxi:
Acceptū ſuperis. ſacros celebraſſe Hymenæos
Vos eqdem memini pariter, cultorq; malorum

Ad-

Adſtitit, atq; aures cithara mulcebat Apollo
Perfidus. hic tacuit Iuno, nec plura locuta eſt.
Iuppiter huic contrà nubis collector aquoſæ:
Deſine, nec prorſus ſuperos irata laceſſas:
Haud honor unᵘˢ erit, gratũ ſed et Hectora cre-
Cœlitibᵘˢ, quorũ magno ſub nuĩe Troia eſt: (das
Tum mihi, cui nunq̃ cumulare altaria donis
Deſtitit, & ſacros implere uaporibus ignes.
Dignus honos ſuperũ. ſed nõ furemur Achilli
Fraude ſub occulta, uinctos ſoluamus & artᵘˢ:
Iã nihil eſt Hector, ſupplex rogat anxia mater
Ante aras, noctesq́; dies pro funere nati.
Huc aliqs Thetidẽ uocet, ut mea iuſſa capeſſat,
Conſulat & nato, Priami pro munere corpus
Soluat ut Hectoreũ. pedibus celer aduolat Iris
Nũcia ad æquoreas ſedes, Imbrũq; Samumq́;
Inter utrãq; cadit, ſonitu procul unda remugit.
Haud ſecus ima petit, q̃ cornu plumbea moles
Dũ grauat, & piſces iacta ĩ mare decipit hamo.
Hãc ingreſſa cauo ſtãtem proſpexit in antro
Cœruleas inter Nymphas, media ipſa ſedebat
Anxia, & ingeminãs queſtus lugebat Achillẽ
Sede procul patria periturũ ad Pergama Troiæ.
Adſtitit, & roſeo Thaumãtias ore locuta eſt:

O dea surge, uocat magni cōsultor Olympi.
Cui Thetis, Et qd me uolet ille? sed hei mihi, q
Misceri superis pudor est, sic æstuat imo (iam
Corde dolor: ueniā tamē, haud mādata refellā.
Certè aliquid. sic fata caput uelamine nigro
Diuarum de more tegit, sed candida uestis
Fulget, iterq; rapit. pedibus celer expedit Iris
Antè uiam, cedunt latæ uenientibus undæ,
Conscēdunt littus, cœliq; ad mœnia uentū est.
Iuppiter adstabat medius diuûm inter honores,
Cui Thetis admota est soliū ꝑpe: cessit Athena
Protinus, & blādis dedit aurea pocula Iuno
Oblectans uerbis, ea sumpto reddidit haustu.
Incœpit tādem diuûm pater atq; hominum rex:
Venisti dea, quanq̄ ægri tua pectora questus
Sollicitēt, nec me ista latēt: sed percipe quæ'nā
Aduentus modò causa tui, quid'ue ipse uocarim.
Nona dies agitur, rixam cœlestibus ex qua
Hinc Hector, regnorū illinc euersor Achilles
Excitat. ire deum, & prompto furarier astu
Suadebāt: at nos (quoniam tua magna ueremur
Numina) laude aliquid dignū quærem⁹ Achilli.
Ergo agè carpe uiam, & nato pia cōsule mater,
Iratosq; deos, ac me magis omnibus unum

Edo

Edoceas, quoniam crudo sic pectore sæuit
Impius, & sicca ad naues iacet Hector arena
Vinct⁹ adhuc. quòd si mea numina magna uere
Eximat à uinclis. Priamo mittem⁹ et Irim, (tur,
Munera grata ferat nati redimentia corpus.
Sic fatus. Thetis æthereo de culmine labens
Paruit imperio Iouis, & tentoria nati
Iam tenet, hunc ægro dantem suspiria corde
Aspicit, at circà sociorum intenta labori
Turba dapes celerat: nam fortè ad sacra litarãt
Dijs pecudem. propius nato stetit anxia mater,
Attingitq; manu, & uerbis compellat amicis:
Nate quid in tristes soluis tua pectora quest⁹?
Nec cibus ora capit, mœstã neq; fœmina mentẽ
Vlla mouet Veneris, quãuis ea grata uoluptas.
Heu moriture citò, pennis circumuolat atris
Te fera mors, fatumq; tibi crudele minatur.
Nũc aduerte animũ, summi mandata tonantis
Exequor, irasci tibi se pia numina diuûm
Haud dubites, ipsum sed cunctis altior urget
Ira Iouem, quoniam sic crudo pectore sæuis
Impius, & sicca ad naues iacet Hector arena
Vict⁹ adhuc. sed iã preciũ cape, et exime uĩclis.
Dixerat. huic cõtrà pedib⁹ celer inqt Achilles:

Huc ueniat qui dona ferat, fas reddere corp⁹
Hectoreũ, summi postq̃ Iouis ista uoluntas.
Multaq́; præterea alterno sermone feruntur
Matris ad Aeacidẽ. Tũ sacræ ad Pergama Tro-
Ire iubet, celeremq́; affatur Iuppiter Irim: (iæ
I dea, linque polũ, uelocemq́; arripe cursum,
I, Priamo mandata refer, pro corpore nati
Munera grata ferat, solus naualia Graiûm
Dic adeat, tantumq́; senex auriga sequatur
Frena regẽs, referat qui tristes Hectoris artus:
Impauidus rex castra petat, Cyllenius unà
Fidus ad Aeaciden comes intra limina ducet.
Hic senis aduentu procul omnes stare iubebit,
Nec ferus in Priami mortẽ crudescet Achilles:
Haud illũ demẽs agitat furor, impia nõ sunt
Corda, sed oranti paret. sic fatus, & Iris
Desilit in terras, Priamiq́; ad mœnia tendit:
Quem tristes inter strepitus, miserosq́; ululat⁹
Aspicit. at circà natorum maxima proles
Stat lachrymãs, sedet hic atro uelatus amictu
Colla, caput multo turbatus puluere circum
Quem stratus collegit humi: natæq́; nurusq́;
Immensos iterant questus, defunctaq́; plangũt
Corpora, quæ dudũ Graia cecidere sub hoste.

Tunc

Tunc propius Priamo Thaumãtias adstitit Iris,
Pauca refert, illi subitus tremor occubat artus:
Ne dubites, depone metũ, non tristia mecum
Iussa fero: felix adsum tibi nuncia magno
A' Ioue, quẽ tua fata premunt, miseretq; malorũ
Tantorum, iubet ut chari pro corpore nati
Munera grata feras, solum naualia Graiûm
Ire monet, tantumq; senex auriga sequatur
Frena regẽs, referat qui tristes Hectoris artus,
Impauidusq; ad castra ueni: Cyllenius unà
Fidus ad Aeacidem comes intra lumina ducet:
Qui senis aduentu procul omnes stare iubebit,
Nec ferus in Priami mortẽ crudescet Achilles:
Haud illum demens agitat furor, impia nõ sunt
Corda, sed oranti parcet. sic fata recessit.
Protinus hemiones natis currumq; parari,
Et feretrum super imponi iubet, inde superbos
Ascendit thalamos, miris ubi tecta figuris
Intus odoratam respirant omnia cedrum.
Hic Hecubam Priamus uerbis affatur amicis:
Chara mihi coniunx, Irim demisit ab alto
Iuppiter, ut rapti misero pro corpore nati
Munera digna ferã, sed quid tibi mẽte uidetur?
Ire animus suadet, uiresq; in pectora surgunt,

Per medias Danaorum acies, hostiliáq; arma.
Dixerat, at lachrymis cōiunx ita fatur obortis:
Heu ubi nūc cecidit tua mēs, qua laudis adep
Nomē eras? decus īperij nūc solus ad hostē (tus
Ire paras? poteris crudelem ferre tyranni
Aspectum, qui tot natorum tradidit orco
Illustres animas? equidem tua ferrea credam
Pectora. uade, truces oculos si intorserit ille
Perfidus, arreptum non te miserabitur hostis
Impius, haud quenquā Priami reuerentia tāget.
Siste igitur, mecum lachrymas lamentáq; funde
Debita, sic illum parcarum stamine duro
Infelix peperi, nimiumq; miserrima mater,
Vt procul (heu pietas) mœstorū ante ora parētū
Occidat, & canibus iaceat fera præda cruētis,
Aeacidæ cui si iecur ò iecur ò mihi si quis
Apportet medium, morsus ubi sæua nephandos
Explerem, tua nate ultrix, quem nō fuga nobis,
Non timor eripuit bello, haud inglorius armis.
Occidis, omnis enim uidit tua Troia cadentem,
Argolicas stātē ante acies, nec plura locuta est.
Olli tum contrà sic Laomedontius heros:
Ne prohibe, neu triste mihi prænuncia cantes
Omen auis, cupit ire animus, nulloq; uirorum

Ducimur auſpicio, manifeſta in luce monentem
Ipſe deum uidi, uocemq; his auribus hauſi.
Ibo equidē, neq; enim magni contemnere fas eſt
Iuſſa Iouis. mihi ſi campis occumbere Graiûm
Sorte datur, rapiat uiolento protinus enſe
Hanc animā Aeacides, complexo corpore nati:
Sed liceat lachrymis prius exaturare dolorem.
Hæc fatus, ſubitò capſarū ingentia pandit
Tegmina, dehīc bis ſex numero pulcherrima pe (pla
Eligit ac totidē chænas, totidemq; tapeta,
Et procul albentis totidem uelamina panni,
Tot tenues tunicas, auri bis quinq; talenta
Addidit æquata primùm cum pondere lance:
Tum geminos tripodas, fuluosq; ex ære lebetes
Quattuor, hinc paterā ſignis auroq; nitentem,
Clarū opus, hāc Thraces peterēt cū Pergama
Legati dederant Priamo, mirabile donū: (Troia
Nec tamen huic parcit genitor, modò corpora
Eximat, hæc animo pendet pia cura ſenili. (nati
Egreditur tandem, Troianiq; agmina uulgi
Veſtibulo excludit dictis, atq; increpat ultro:
Ite Phryges mala ſors hoīm, pcul ite, quid æ-
Vrgetis? neq; enim tantis plāgoribus ædes (grū
Exultant ueſtræ, Priamū ſed acerba gementem.

Cernere

Cernere fortè iuuat, tantiq; incendia luctus.
Hectore sublato facilis uictoria pendet
Iā Danais: utinamq; prius sub tartara Ditis
Mittar et ad Stygios manes, quàm diruta cernā
Argolica mea regna manu, Troiamq; cadentem.
Sic ait, insequtur sceptro, Phrygia agmīa circū
Effugiūt, tū rex Helenūq;, Agathona, Parimq;,
Pāmona, et Antiphonon, ac clarū uoce Politē,
Deiphobū, Hyppothoū, et diuū cōpellat Agauū
Talibus: Ite citi natorū pessima proles
Digna obitu, quos extinctos tātum Hectore ui-
Optarem: periere quidem fortissima bello (uo
Corpora, quæ genui infelix. ubi Mestor, et ar-
Troilus acer equo? uel qua iacet Hector ha(mis
Sydereū quondā numen mortalibus ille, (rena?
Dignior ætherea diuorum ab origine nasci.
Hos mihi Mars rapuit, soboles inuisa remansit
Quē cantus choreæq; iuuant, mentitaq; uerba,
Nec pudet agnorum turpes committere raptus.
Ite citi, currumq; mihi (quid statis inertes?)
Construite, hæc etiam superaddite. dixit, at illi
Iussa patris celerant trepidi, currumq; nitentem
Expediunt, feretrumq; locant, pendentiaq; alto
Tum iuga deponunt buxo fabricata recenti,

Et

Et maculis uariata suis, firmataq; clauo:
Inde nouem cubitis protenta ligamina soluunt,
Temoni prius illa, iugo dehinc protinus aptant,
Et triplici firmant nexu. sudantia mittunt
Tum ualidos operi hemiones ualidosq; labori
Sub iuga, quos olim Priamo donarat habendos
Mysia gens, huc è thalamis ea dona ferentes
Desuper imponunt miseri pro corpore fratris.
Parte alia regi currumq; rotasq; parabant,
Cui celeres iunguntur equi, præsepibus altis
Quos ille ingenti studio mandarat alendos.
Interea Priamus seniorq; Idæus eundi
Expedũt casus animo, atq; iter omne reuoluũt,
Et uarias agitãt curas. cum proxima coniunx
Alipedes contra stetit acri fixa dolore,
Fulgentemq; auro pateram, dulciq; Lyæo
Vndantem dextra ostentans, sic uoce precatur:
Postq̃ ita mẽs suadet, nec te tua cõtinet uxor,
Hanc prius Idæo pateram libamina patri
Accipe, quẽ summo patriæ ueneremur honore,
Felices ora reditus, utq; auspice certo
Mittat auẽ cœlo, sibi quam magis omnibus unã
Seruitio elegit celeri stridore uolantem.
Hac cõfisus abi, Danaũ pete castra, nec ultra

Demoror

Demoror. aſt illam ſi Iuppiter abneget, ultro
Siſte precor, nec te tantis committe periclis.
Dixerat, at contrà ſic Laomedontius heros:
Fas tua dicta ſequi, cœloq; extollere palmas:
Sic tu ſumme parens diuûm miſerere precantis.
Hæc fatus, Tamienq; uocat, quæ iuſſa nitentem
Dat manib⁹ lymphã, peluimq; miniſtra tenebat:
Tum paterã capit, ac ſuperis libauit honorem
Suppliciter cœlum aſpiciens, ſic uoce precatur:
Summe parẽs ſacra Phrygiæ regnator in Ida,
Da facilẽ Priamo Aeaciden, reditusq; ſecũdos:
Quæq; tibi ante alias, qua non præſtantior ulla
Seruitia exercet, celeri per inane uolatu
Felicem concede aquilam, ſic omine certo
Caſtra inimica petam. tacuit, nec plura locutus.
Audijt omnipotens, cœlo Iouis ales aperto
Venanti ſimilis, uarios induta colores
Deſilit ad dextram, ſpacioſasq; explicat alas,
Haud aliter quàm ſi reſerari ingentia credas
Limina portarum. confeſtimq; omine uiſo
Lætitia exultant animi, rex ipſe iugales
Scandit, & excuſſo tenduntur lora flagello.
Porticus ingenti ſonitu tremefacta rotarum,
Et procul illiſi reboant teſtudinis arcus:

Nec

Nec minus antè trahit ſapiens auriga quadrigã,
At ſocerum generi lachrymis comitãtur euntẽ,
Mœſtaq; proſequitur natorum turba parentẽ,
Ac uelut extremæ ſubiturum incẽdia mortis.
Poſtq̃ urbem egreſſi cãpos tenuere patentes,
Dardaniæ repetunt Neptunia Pergama Troiæ.
Iſti ibant gemini, quos cũ deus æthere ſummo
Proſpiceret, Priami caſus miſeratus acerbos,
Mercurium Maia genitum compellat ab alto:
Vade comes Priamo, tibi nã magis oĩbus uni
Conuenit iſte labor: uariaq; ambage uiarum
Falle hoſtes, ne quis ſciat aut cognoſcere poſſit,
Quàm pri⁹ ad magni aſpectũ uenietis Achillis.
Audiſtin'? celeres iter arripe iamq; per auras.
Dixerat. ille patris magni parêre parabat
Imperio, & primùm pedibus talaria nectit
Aurea, quæ ſublimem alis ſiue æquora ſupra,
Seu terram rapido pariter cũ flamine portant:
Tum uirgã capit, hac oculos deus excitat ipſe,
Hac dulces ſuadet ſomnos, & lumina claudit.
Iãq; uolãs Phrygiũ ſuper incidit Helleſpõtum
Effigie ſimilis iuueni, cui gratior ætas
Induit albentes tenera lanugine malas.
Interea expediũt curſus, tumuloq; propinquãt
P In.

Ingenti, sistuntq; inuento fonte iugales,
Atráq; nox fuscis terram complectitur alis,
Cum subitò Idæus uenientem cõminus audit
Mercuriũ, & tacita Priamo sic uoce locutus:
Audẽdũ est, uigeãt omnes in pectore sensus,
Nunc fati suprema dies: mihi uisa per umbras
Fórma uiri, iam carpe fugã, uel supplice dextra
Oremus, fortè est aliquid pietatis in illo.
Vix ea fatus erat, Priamo color excidit omnis,
Obstupuit, steteruntq; comæ, collapsáq; mẽbra.
Ille tamen contrà graditur, dextramq; senilem
Arripit, & uerbis sic est affatus amicis:
Quô pater hos currus, quô te uia ducit euntẽ
Nocte sub umbrosa, dũ somno cũcta quiescũt?
Nec sæuas Danaûm mentes, hostiliáq; arma
Horrescis demens? quorum si uisus ab ullo
Ferre per obscurum noctis tot pondera rerum,
Quæ tibi mens? cum nec uires defendere cõtrà
Sufficiant, similesq; tibi comes exigat annos.
Ex me pone metum, pro te mea pectora ferro
Obijciam, summiq; loco uenerabere patris.
Sic fatus. contrà sic Laomedontius heros.
Vera quidem sunt hæc (fateor) charissime fili,
At nũc nosco deos, & opem conferre roganti
Cũ

Cum tu chare puer Priamo ſic obuius adſis,
Credo equidē ſanctos qui te genuere parentes,
Eximia tantum mirandus imagine formæ
Ac clara uirtute nites. Tum reddidit ille:
Haud aliter loqueris q̄ te decet optime regū,
Tu modò fare precor, cui'nam ſeruāda ferūtur
Tutius externæ genti tot pondera rerum?
Siue metu potius miſerandam linquitis urbem,
Poſt q̄ Hector magnæ cecidit ſpes inclyta Tro-
Ille quidem nulli bello ceſſurus Achiuûm. (iæ?
Tū Priam⁹, Quiſnā hic, q tā bene triſtia nati
Fata refert? agè fare precor, quo ſāguine cret⁹?
Dixerat. Ille tamen cōtrà, Pater optime noſco,
Noſco animū, iam ſcire aliqd ſuper Hectore tē-
Vidimus hūc, cū pugnaci uiolētus in haſta (tas,
Hoſtilem inuaſit claſſem, quot funera paſsim
Edidit, Argolico manabat ſanguine ferrum.
Mirati aſtantes, neq; enim tela obuia duci
Atridæ infenſus regi conceſsit Achilles.
Armiger huic ego ſum, puppiq; inuectus eadē,
Myrmidonū patria eſt, genitore Polyctore na-
Qui nūc diues opū ſimiles tibi computat an(t⁹,
Sex etiam uiuunt fratres tellure paterna, (nos:
At mihi Myrmidonū comitari ad Pergama claſsē

Sorte datum. sed nũc paulũ per apta uagamur
Digreßi ratibus: cum craſtina fulſerit hora,
Nuncio pugnaturã aciem, circumq; uidebis
Ilion ingentes agitari in prælia turmas:
Gens bello ſatis abſtinuit. nec plura locutus.
Tum ſenior: Si te famulũ dignatur Achilles,
Vera refer. iacet ante rates me⁹ Hector? an illũ
In partes ſecuit uarias, canibusq; trahendum
Tradidit hoſtis atrox? Priamo ſic reddidit ille:
Diue ſenex, neq; adhuc canib. roſtrisq; trahẽdũ
Tradidit, ante rates media iacet Hector in aula
Pulcher adhuc, nullo uiolatus corpora tabo,
Quanq̃ abijt bis ſexta dies, nec uermibus ullis
Læditur, exangues ſolitis depaſcier artus.
Ille autem quotiens undis aurora reſurgit,
Raptat atrox circum defuncti corpus amici:
Integer ipſe tamen, nec parte offenditur ulla.
Multi etiam exanimum telis petiere iacentem,
Reſtat adhuc nato roſeum decus. omnibus idem
Vulneribus color eſt, ac nullo tetra cruore
Membra nitent, mirũ credas. ſed ſcilicet altos
Hæc tãgit pia cura deos, quib⁹ Hector ad auras
Dona tulit, totiesq; ſacros libauit honores.
His ſenior paulum gauiſo pectore fatur:

Eſt

Est aliquid superis igitur libare, nec illos
Immemores reor accepti dum fata sinebant,
Semper honore pio coluit sacra numina diuûm
Infelix Hector, nunc illi corpora seruant
Nate tua accepti memores. quid demoror ultrà?
Iãq; agè, carpe uiã, & miserũ comitare parentẽ
Fidus ad Aeaciden superis felicibus oro,
Hæc etiam meriti precium cape pocula. dixit.
Sic fatur contrà interpres hominũq; deûmq;:
Quanq̃ æuũ iuuenile mihi, tibi grãdior ætas
Iam matura annis, nunq̃ hoc suadebis, Achille
Vt meriti precium ignaro data pocula sumam.
Illum equidẽ timeo, qui si modò senserit, insons
Supplicio affligar, subreptáq; pocula dicet.
Nil posco: clarũ usq; etiã comitabor ad Argos,
Siue pedes, uel si celeri placet ire carina:
Me duce tutus eris, nec quisq̃ offendet euntem.
Sic fatus, curru tum protinus insilit alto,
Et uiolentus equis iter omne afflauit anhelis
Lora tenens, & iam turres fossásq; subibant.
Fortè ibi custodes portarum limine clauso
Inuigilãt dapibus, quos hic dulcedine somni
Leniit, & docta medicauit lumina uirga:
Tum furtim reserat uectes, & limina pandit.

Ingreditur Priamus, preciosaq; munera portat
Idæus senior. sed iam tentoria Achillis
Contigerant; secta quæ montibus abiete regi
Myrmidones fecere suo, trabibusq; coactis
Constituere aulam in medio. sed culmina fœno
Tecta patent, ingens claudit sera lignea portã:
Vix illam poterant foribus tres addere Graiûm
Viribus enixi, uix illam euellere contrà,
Quã solus præstanti animo librabat Achilles
Postq̃ introgressi, curru deus exilit alto
Humanam exutus faciem, capitisq; decorum
Effulsit iubar, & Priamo sic talibus infit:
Sum Deus, et nihil est in me mortale futurũ,
Sum Iouis interpres, nũc æthere missus ab alto
Dux tibi ad Aeacidẽ, sed ne me indignus Achil
Aspiciat, neq; enim fas est ita numina diuũ (les
Ostendi sese, cœlo uestigia uertam.
Tu tamẽ ingredere, et genua amplexat⁹ Achil
Per Thetidẽ patremq; suũ natũq; precator. (lis
Credo eqdẽ, si qua est pietas, miserabitur hostis.
Sic fatus, uento similis se tollit in auras.
Desilijt curru senior, traditq; tenendos
Idæo alipedes, sed Achillem tramite recto
Rex adijt, nulli uisus nec cognitus ulli,

Cœnantẽ

Cœnantē offendit mensa, neq; cui omnis edēdi
Finis adhuc: circūq; epulas & uina parabat
Heros Automedon, ac clarum robur in armis
Alcim⁹. hic genua amplectēs tremebūd⁹ Achil
Oscula dat manib⁹, toties quas cæde uirorū(lis,
Polluit, & misero natorum sanguine tinxit.
Obstupuit uisu Aeacides, mirantur et omnes
Alter in alterius iactantes lumina uultum.
Nec sec⁹ ille oculos hominū sibi cōtrahit, ac se
Mirandum ostentat populis, qui crimine cædis
Damnatus petit externos patriamq; relinquit,
Quē Priam⁹ tādē lachrymis ac uoce precatur:
Heu ubi nūc Peleus? reminiscere patris Achil
Forte illū similis patientē extrema senectæ (le:
Vicini populant hostes, nec regna tueri
Posse datur, tantum senio confractus & annis,
Nec cui rem committat habet, te sospite nato
Lætatur tamen, atq; animo spem concipit ille,
Et nati fingit reditus noctesq; diesq;.
Ast mihi cui nimiū infelix fortuna minata est,
Quinquaginta aderat natorum clara propago
Quorū alios aliæ peperant, sed fœmina tantum
Vna decemq; nouem: quorum ualidissima bello
Pectora, uidi equidē manib⁹ succurrere Graiū.

Heu dolor, heu tãtũ spes una remãserat Hector
Hũc etiã rapuit tua uis merita arma gerẽtem
Pro patria. quid agã? sed nũc mea uota precesq;
Exaudi, subeat chari genitoris imago,
Et uenerare deos. exangues exime uinclis
Hectoreos artus, tumulandos redde parenti.
Accipe & hæc meriti preciũ quæ munera por- (to
Heu nimiũ infelix. qs enĩ infelicior alter?
Hostiles en tãgo manus, quas sanguine tinxit
Hectoreo, supplex hostis licet ora tueri.
Sic fatus. patriæ subijt pietatis imago,
Inq; pios pariter gemitus prorupit Achilles
Patrocli memor, atq; interdum Pelea flebat.
Ille etiam amißi lachrymatur funera nati
Affusus genibus, tectis lamenta resultant.
Deposito tandem gemitu miseratus Achilles
Et canum caput, & canam sub pectore barbam,
Surgit, & ante pedes ægro mœrore iacentem
Alleuat à terra Priamum, dehinc talia fatur:
Infelix totiens casus expertus acerbos,
Fare agè nũc, qua mẽte senex, quo pectore sol⁹
Castra inimica petis? potuisti ferre tyranni
Aspectum, qui tot natorum tradidit orco
Illustres animas? equidem tua ferrea credam
Pe-

Pectora, nunc unà paulum hic aßiste, quiescãt
Hæ lachrymæ, pater infelix, quid fundis inanes
Cõquestus? sic Dijs placitum: tristißima fato
Hæc data sors homini, ut miseris in luctib⁹ æuũ
Exigat, at nullos superi nouere dolores.
Binaq; præterea Iouis esse in limine dicunt
Vasa, quibus sortem deus ipse emittit utrãq;.
Ille miser, cui sors fati contingit amara:
Heu quantos etiam gemitus, quàm dura uidebit
Exitia, atq; omnem mixtam mœroribus atris
Vitã aget, hũc homines odio superiq; sequẽtur.
At genitor Peleus primis donatus ab annis
Munere felici diuûm, sub sceptra tenebat
Myrmidones, quo non opibus sublimior alter:
Et iuncta est homini coniux dea, iamq; beatus
Tu pater unus eras, tamẽ inuida fata, malorum
Adiecere aliquid, non illi optata propago
Natorum concessa deis, nisi solus Achilles,
Et cui uita breuis, nam me procul urbe paterna
Bellantem tua Troia tenet ferroq; ruentem.
Quondã etiã felix tua sors fuit, & tibi tantum
Imperiũ, quantũ pandit sacra Lesbos, & ingens
Nũc Phrygiam supra circunsonat Hellespõt⁹.
Adde etiam natos, charißima pignora patrum,

Omnibus his admixta mali pars maxima, cædē
Et fera bella uides circū sacra Pergama Troiæ.
Siste igitur, neq; enī plorãdo extincta resurgūt
Corpora, nō ita fata sinunt: iã cōprime luctus.
Sæpe nocet nimiū lachrymis explere dolorem.
Dixerat, at diuûm sic ille simillimus heros:
Ipse licet sedeam media prostratus in aula,
Hector adhuc merito iaceat sine honore sepul-
Heu dolor, heu pietas: preciū cape, et exi (chri?
Redde patri: tibi sic felicia fata secun (me uīclis,
In patriā redit⁹, tecūq; hæc munera portes. (dēt
Seruasti hanc animam nobis & uescimur aura
Aetherea. tum sic contrà respondet Achilles:
Desine, quid toties hortaris soluere natum?
Hoc etiā Thetis admonuit, patre nata sub undis
Oceano, mihi magna parēs, Ioue missa tonante
Iampridem, diuûm iussis parêre necesse est.
Te quoq; nescio quis deus huc comitatur eūtē:
Quandoquidem iuuenile etiam si robur inesset,
Nec quisq̄ auderet, nec se committeret hosti
Ingrediens furtim reserato cardine nostras
Decepto custode fores. quid nostra querelis
Pectora sollicitas? ad Troiam hinc tutus abibis,
Infelix referes exangues Hectoris artus:

Nam

Nā uereor mandata Iouis.nec plura locutus.
Territus his senior dictis,ac paruit ultrò.
Ille autem egreditur frendentis more leonis,
Heros Automedō simul,et comes Alcim⁹ ibāt,
Quos sibi delegit socios post tristia chari
Fata Menœtiadæ,& primo ueneratus honore:
Exonerant currum,atq; ingētia munera portāt.
Hic geminas tantū uestes,tunicamq; relinquunt
Arte laboratam, quarum uelamine nati
Mēbra tegāt,referat qui tristes Hectoris artus.
It simul Idæus senior,tum clarus Achilles
Exanimū corpus,tergendaq; uulnera lymphis
Tradidit,atq; olei crasso spargenda liquore,
Aspectu procul à Priami,ne fortè recentes
Irrumpant gemitus,ac ferrum iratus Achilles
In iugulum senis absumat.Iam lauta nitebant
Mēbra,leuāt curru,et stratis collapsá reponūt,
Tum uarios super ornatus.hic tristis Achilles
Patrocli memor ingemuit,cui talia fatur:
Si quid apud manes indignum percutit aures,
Parce precor,corp⁹ cōcessum exangue parenti
Munera digna dedit,quorum tibi debita ponam
Dijs superis.fatus repetit tentoria Achilles,
Atq; è conspectu regali sede locatus

Quam manus artificis uaria confecerat arte.
Constitit, ac regem uerbis affatur amicis:
Soluimus exangues nati pater Hectoris artꝰ,
Infelix iacet en curru sublimis in alto:
Cum tamen effulget roseis aurora quadrigis,
Cernere fas illum, et patriam referetis ad urbē.
Nūc mensis adsiste, modumq; impone dolori.
Aureo sex natas arcu cecidisse Dianæ,
Ac totidem Phœbi iuuenilia corpora telo
Infelix uidit Niobe, cum se illa per omnes
Ostentat populos, nec demens cedit honori
Insignis Latona tuo, quia munere felix
Natorum, sed te genitam Titanida Ceo
Arguit enixam geminos: qui numina facti
Tam facilè exitio potuerunt tradere plures.
Nona dies illos funesta morte iacentes
Vidit adhuc, neq; enim tumulari Iuppiter ipse
Passus, et in lapidē populū conuerterat omnem.
Luce tamen decima miserantia numina diuûm
Mandauere solo. Niobe tot funera uidit,
Et potuit tandē lachrymis saturata dolorem
Indulsisse epulis. Sypili nunc monte sub alto
In lapidem uersa aspicitur, similisq; gementi
Supplicia expendit superis, ubi numina mille
Nympharū

Nympharũ sua tecta colunt, Acheloia circum
Littore, ubi totiens iuuat indulgere choreis.
Quare agè diue senex epulis accũbe, quid ægri
Sollicitas animum lachrymis? tunc flere licebit.
Debita tunc solues nato, cum tristis ad urbem
Exanimum referes corpus. sic fatus Achilles
Albentem mactat pecudẽ, mora nulla, ministri
Tergora diripiunt costis, & uiscera nudant,
In partesq; secant uarias, ueribusq; trementes
Protinus infigunt artus, cereremq; canistris
Expedit Automedon, dapibusq; ante ora paratis
Discumbunt, ferro carnes partitur Achilles.
Postq̃ exempta sitis, & amor cõpressus edendi.
Laomedontiades magnum admiratur Achillem.
Quãtũ dijs similis, q̃ pulchro corpore præstet.
Nec min⁹ Aeacides cõtrà os, oculosq; loquẽtis
Iamdudum, et toto lustrabat lumine corpus.
Cũ tamen amborum cernẽdi expleta uoluptas,
Laomedonte satus senior compellat Achillem:
Dijs genite Aeacide, quoniã post tristia nati
Funera, somn⁹ adhuc nunq̃ mea lumina clausit,
Tot gemitus aderant, curarumq; anxia moles,
Stratus humi toties, facilẽ cõcede soporẽ (primũ
Nũc precor, hei nimiũ infelix pater, heu mihi.

Nũc dulces epulas, et Bacchi sumpsimͦ haustͦ.
Dixerat, accelerãt famuli, lumenq́; ferentes
Extruxere thoros, ornantq́; tapetibus altis
Regifico luxu uarios intexta colores
Tegmina, et imponunt preciosas murice uestes.
Olli subridens pedibus celer inquit Achilles:
Vade senex, fessos dulcis sopor irriget artus,
Nec magis hic stãdũ est, soliti nã sæpe uenire
Huc Danai, nostris et quid de rebus agendum
Consulti redeunt, quorũ si uisus ab ullo,
Quæ tibi mẽs? sciat hoc populorũ ductor Atri-
Nec tibi cõcedet referẽdos Hectoris artͦ. (des,
At nũc fare precor, quot nati busta diebus,
Et meritos etiam tumuli celebrabis honores,
Vt totidem bello abstineam sub pace sequestra.
Olli tum contra sic Laomedontius heros:
Cædua sylua mihi procul est in mõtibͦ altis,
Vnde trabes, & ligna ferant: tũ Dardana pubes
Hostiles timet insidias, nam Pergama circum
Excubiæ inuigilant Danaûm, furtimq́; latentes
Hĩc atq; hinc errant, & tota claudimur urbe.
Si placet ut dignos nato impendamus honores,
Flere nouem concede dies, aurasq́; querelis,
Aetheraq́; & miseris implere ululatibus urbẽ.

At

At decima rogus hunc capiet, dapibusq; paratis
Conueniet populus, cineres atq; Hectoris art
Vndecima tumulo imponam: tum luce sequenti,
Si placet, armatæ redeant in prælia turmæ.
Dixerat, huic cōtrà pedib⁹ celer inqt Achilles:
Ne dubita, cōcede libēs, sub pace sequestra
Tutus eris: sic tāgo manū, sic fœdere certo
Hinc abeunt gemini, & dulci collapsa sopore
Mēbra leuāt, curasq; animo sub nocte uolutant.
Nec minus Aeacides somnū penetralibus imis
Carpit in amplexu charæ Bryseidis, & iam
Cuncta silent, superūq; gen⁹ sopor alt⁹ habe-
Insomnis tantū interpres hominūq; deūq; (bat.
Noctem agit, & uario curarum fluctuat æstu,
Vt Priamum tutè castris emittat Achiuūm.
Huic furtim supra caput adstitit, atq; ita fatur:
Surge agè. qd magis hic inimica ī gēte moraris,
Cum datur ad patriā reditus? natumq; reportas
Exanimem, pro quo tot munera cepit Achilles?
Scilicet expectas, sciat hoc Agamēnō Atrides,
Captiuūq; trahat? miser hinc fuge, et arripe cur
Ter tantū pro te soluent tua pignora nati. (sum.
Sic fatus. timuit senior, somnoq; iacentem
Excitat Idæum. Deus ipse annectit habenas,

Et

Et curru subiungit equos, tacitusq; per hostes
Transilit, & frustra excubias custodia seruat.
Et iam contigerant sinuoso uertice Xanthum,
Quē pater omnipotēs propria de stirpe crearat:
Hic genitus Maia cœlo se tollit in auras.
Aurora interea roseis inuecta quadrigis
Extulerat lucem, totoq; effulserat orbe,
Hectora lamentis referunt miseroq; ululatu,
Iliacos & iam muros, portasq; subibant,
Nec tamen auditum quicquam, mirabile dictu,
Sola prior Veneri similis Cassandra futuros
Prospiciens casus Troiæ, de mœnibus altis
Agnouit longe Priamum, curruq; iacentes
Hectoris exanimes artus, tum uicta dolore
Ingentes rumpit gemitus, urbemq; querelis
Excitat: Aspicite en qualis referatur ab hoste,
Heu mihi quàm dispar, quantum mutatus ab illo
Hectore, quē toties redeuntē ad Pergama bello
Vidimus eximiū patriæ decus. heu mihi quantū
Mœstitiæ, & quantū linquit tibi Troia doloris.
His dictis concussi animi, miseroq; tumultu
Concurrunt portis: hic uxor, & anxia mater
Innixæ curru, natum hæc gemit, illa maritum,
Amplexæ caput exanimum. stat flebile uulgus

Hinc

Hinc atq; hinc, & si flendi concessa potestas,
Credo equidẽ medio portarum in limine luctus
Solis ad occasum durassent solis ab ortu:
Sed uetuit Priamus, curruq; erectus in alto
Talibus alloquitur populum: Sinite ire iugales
O Phrygij, spaciumq; uiæ concedite ad alta
Atria, tunc liceat lachrymis explere dolorem.
Secessere omnes, & in alta palatia uentum est,
Stratus ubi exanimis feretro cõponitur Hector.
Cantores circùm miseri lugubria fundunt
Carmina, et ingeminant funesta uoce querelas.
Hinc atq; hĩc mœstæ Iliades matresq;, nurusq;:
Quas inter caput infelix complexa mariti
Andromache tales effundit pectore questus:
Hector ubi es? cui me uiduã sub flore iuuẽtæ
Linquis, et imbellẽ cõmunia pignora natum?
Quẽ peperi infelix, cui uita breuissima: nã mox
Diruta Troia cadet, cum tu spes inclyta gentis
Dardaniæ cadis ante annos charissime coniũx.
Tu patriæ tutamen eras, te coniuge rapto
Ibimus Argolicis seruitum matribus. at tu
Captiuam quocunq; tuam comitabere matrem
Infelix puer, & mecum seruire licebit,
Multaq; sub domino patiere indigna superbo.

Vel

Vel te aliquis, qui forte patrē cecidisse sub hasta
Viderit Hectorea, fratrem ue, aut pignora nati,
Protinus arreptum turri demittet ab alta
Præcipitem, pœnasq; tuo de sanguine sumet.
Credo etenī innumeros leto dedit inclytus He
Tā bello uiolent⁹ erat: nunc oīs ademptū (ctor,
Te tua Troia gemit, nūc plāgor percutit aures.
Maternos'ne audis gemitus, lamentaq; patris?
Sed lugēda mihi tua mors magis. heu mihi cur te
Nō licuit thalamis morientē extendere dextrā,
Ac saltem mandare aliquid, quo sedula curas
Lenirem memor ipsa tui, noctesq; diesq;?
Tum magis atq; magis tectis lamenta resultant.
Parte alia ingentes renouat mœstissima luctus
Mater, & afflicto tandem sic pectore fatur:
Nate mihi āte alios, charissima pignora nate,
Maternumq; decus, tibi nūc pia numina diuûm
Illæsos seruāt artus, & corpora tabo.
His quoq; gratus eras. miserā me, talis ab hoste
Nate redis, mihi tot rapuit uiolentus Achilles.
Sed Samō, aut Lemnō, ambos trāsmisit ad Him-
Vendendosq; dedit: te tātū perfidus hostis (brū,
Raptat atrox circum defuncti corpus amici.
Nec fuit exanimasse satis, sæuire decebat

Scilicet

Scilicet ulterius. num raptæ lumina uitæ
Restituit Patrocle tibi? quid conqueror ultra
Infelix nullo uiolatus corpora tabo?
Nate iaces, illi similis, quem magnus Apollo
Intendens arcum telo transfixit acuto.
Dixerat. ingeminant luctus. Tũ tertia surgit
Tyndaris, & mœstum lachrymis solata dolorẽ
Sic ait, O utinam mihi si licuisset obire
Quàm prius hũc ego te nec digna morte perem
Afficerẽ clara cõsanguinitate propinquũ, (ptũ
Si Paris est cõiunx frater tuus. heu mihi quid iã,
Quid primũ deserta querar? iã lustra trahuntur
Quattuor his nobis, patriãq; & regna reliqui,
Iratus nunquam ipse mihi, contra aspera patris
Iurgia, me dominam solitus defendere contra,
Illorumq; humili cohibebas uoce furorem:
Omnibus inuisa infelix, me solus amabas,
Spes mea solus eras. quid agã? q̃ maximus urget
Corda dolor. sic fata. sonat concussa querelis
Et uario mugit populorum regia luctu.
Tum Priam⁹ tali populum sic uoce precatur:
Ite Phryges; uarias nec formidetis Achiuûm
Insidias, pacem dextra firmauit Achilles,
Sex totidẽq; dies, ingentem euertite syluam,
Sublimẽq;

Sublimemq́; pyram nato ſtatuamus, at illi
Talibus accelerant dictis, curruq́; iugales
Et plauſtris iunxere boues. mora nulla, parati
Conueniunt omnes in eodem limine portæ.
Itur in antiquam ſyluam, ſonat icta bipennis.
Ligna nouē referunt plauſtris congeſta diebus.
Tū pyra conſtruitur decima, cōponitur Hector
Deſuper exanimis, gemitu miſeroq́; tumultu
Subijciunt flammas, abeunt, ac luce ſequenti
Conueniunt, nigroq́; ignes extinguere uino
Dardanidæ certant, lachrymis albentia fratres
Oſſa legunt, urnaq́; ſolo clauduntur in aurea,
Purpureoq́; tegunt molli uelamine circùm.
Tum ſuper imponunt ingentia ſaxa ſepulchro,
Et uigil Hectoreos cineres cuſtodia ſeruat,
Ne quicquam auderent Danai, ſeu fortè recēti
Effoderent tumulo funus rurſusq́; reportent.
Tū Priamus populum iubet in ſua tecta uocari,
Et ſtatuit de more dapes. hæc funera magni
Hectoris, hos illi genitor celebrauit honores.

ILIADOS HOMERICAE FINIS.

AD LECTOREM
Tetrastichon.

Qui legis, emenda: liuor discede, reuersus
In Latium duce me magnus Homerus erat:
Romaq́; certasset tecum, uel Smyrna, uel Argos,
Vertere si totum Parca tulißet opus.

BASILEAE, MENSE
MARTIO, ANNO
M. D. XLI.

Heu dolor, heu tãtũ spes una remãserat Hector
Hũc etiã rapuit tua uis merita arma gerẽtem
Pro patria. quid agã? sed nũc mea uota precesq;
Exaudi, subeat chari genitoris imago,
Et uenerare deos. exangues exime uinclis
Hectoreos artus, tumulandos redde parenti.
Accipe & hæc meriti preciũ quæ munera por-
Heu nimiũ infelix. qs enĩ infelicior alter? (to
Hostiles en tãgo manus, quas sanguine tinxit
Hectoreo, supplex hostis licet ora tueri.
Sic fatus. patriæ subijt pietatis imago,
Inq; pios pariter gemitus prorupit Achilles
Patrocli memor, atq; interdum Pelea flebat.
Ille etiam amissi lachrymatur funera nati
Affusus genibus, tectis lamenta resultant.
Deposito tandem gemitu miseratus Achilles
Et canum caput, & canam sub pectore barbam,
Surgit, & ante pedes ægro mœrore iacentem
Alleuat à terra Priamum, dehinc talia fatur:
Infelix totiens casus expertus acerbos,
Fare agè nũc, qua mẽte senex, quo pectore sol9
Castra inimica petis? potuisti ferre tyranni
Aspectum, qui tot natorum tradidit orco
Illustres animas? equidem tua ferrea credam

Pectora, nunc unà paulum hic aßiste, quiescãt
Hæ lachrymæ, pater infelix, quid fundis inanes
Cõquestus? sic Dijs placitum: tristißima fato
Hæc data sors homini, ut miseris in luctib⁹ æuũ
Exigat, at nullos superi nouere dolores.
Binaq; præterea Iouis esse in limine dicunt
Vasa, quibus sortem deus ipse emittit utrãq;.
Ille miser, cui sors fati contingit amara:
Heu quantos etiam gemitus, quàm dura uidebit
Exitia, atq; omnem mixtam mœroribus atris
Vitã aget, hũc homines odio superiq; sequẽtur.
At genitor Peleus primis donatus ab annis
Munere felici diuûm, sub sceptra tenebat
Myrmidones, quo non opibus sublimior alter:
Et iuncta est homini coniux dea, iamq; beatus
Tu pater unus eras, tamẽ inuida fata, malorum
Adiecere aliquid, non illi optata propago
Natorum concessa deis, nisi solus Achilles,
Et cui uita breuis, nam me procul urbe paterna
Bellantem tua Troia tenet ferroq; ruentem.
Quondã etiã felix tua sors fuit, & tibi tantum
Imperiũ, quantũ pandit sacra Lesbos, & ingens
Nũc Phrygiam supra circunsonat Hellespõt⁹.
Adde etiam natos, charißima pignora patrum,

Omnibus his admixta mali pars maxima, cædē
Et fera bella uides circū sacra Pergama Troiæ.
Siste igitur, neq; enī plorādo extincta resurgūt
Corpora, nō ita fata sinunt: iā cōprime luctus.
Sæpe nocet nimiū lachrymis explere dolorem.
Dixerat, at diuûm sic ille simillimus heros:
Ipse licet sedeam media prostratus in aula,
Hector adhuc merito iaceat sine honore sepul-
Heu dolor, heu pietas: preciū cape, et exi (chri?
Redde patri: tibi sic felicia fata secun(me uīclis,
In patriā redit⁹, tecūq; hæc munera portes. (dēt
Seruasti hanc animam nobis & uescimur aura
Aetherea. tum sic contrà respondet Achilles:
Desine, quid toties hortaris soluere natum?
Hoc etiā Thetis admonuit, patre nata sub undis
Oceano, mihi magna parēs, Ioue missa tonante
Iampridem, diuûm iussis parêre necesse est.
Te quoq; nescio quis deus huc comitatur eūtē:
Quandoquidem iuuenile etiam si robur inesset,
Nec quisq̄ auderet, nec se committeret hosti
Ingrediens furtim reserato cardine nostras
Decepto custode fores. quid nostra querelis
Pectora sollicitas? ad Troiam hinc tutus abibis,
Infelix referes exangues Hectoris artus:

Nam

Nā uereor mandata Iouis.nec plura locutus.
Territus his ſenior dictis,ac paruit ultrò.
Ille autem egreditur frendentis more leonis,
Heros Automedō ſimul,et comes Alcim⁹ ibāt,
Quos ſibi delegit ſocios poſt triſtia chari
Fata Menœtiadæ,& primo ueneratus honore:
Exonerant currum,atq; ingētia munera portāt.
Hic geminas tantū ueſtes,tunicamq; relinquunt
Arte laboratam, quarum uelamine nati
Mēbra.tegāt,referat qui triſtes Hectoris artus.
It ſimul Idæus ſenior,tum clarus Achilles
Exanimū corpus,tergendáq; uulnera lymphis
Tradidit,atq; olei craſſo ſpargenda liquore,
Aſpectu procul à Priami,ne fortè recentes
Irrumpant gemitus,ac ferrum iratus Achilles
In iugulum ſenis abſumat.Iam lauta nitebant
Mēbra,leuāt curru,et ſtratis collapſa reponūt,
Tum uarios ſuper ornatus.hic triſtis Achilles
Patrocli memor ingemuit,cui talia fatur:
Si quid apud manes indignum percutit aures,
Parce precor,corp⁹ cōceſſum exangue parenti
Munera digna dedit,quorum tibi debita ponam
Dijs ſuperis.fatus repetit tentoria Achilles,
Atq; è conſpectu regali ſede locatus

Quam manus artificis uaria confecerat arte.
Constitit, ac regem uerbis affatur amicis:
Soluimus exangues nati pater Hectoris art⁹,
Infelix iacet en curru sublimis in alto:
Cum tamen effulget roseis aurora quadrigis,
Cernere fas illum, et patriam referetis ad urbē.
Nūc mensis adsiste, modumq; impone dolori.
Aureo sex natas arcu cecidisse Dianæ,
Ac totidem Phœbi iuuenilia corpora telo
Infelix uidit Niobe, cum se illa per omnes
Ostentat populos, nec demens cedit honori
Insignis Latona tuo, quia munere felix
Natorum, sed te genitam Titanida Ceo
Arguit enixam geminos: qui numina facti
Tam facilè exitio potuerunt tradere plures.
Nona dies illos funesta morte iacentes
Vidit adhuc, neq; enim tumulari Iuppiter ipse
Passus, et in lapidē populū conuerterat omnem.
Luce tamen decima miserantia numina diuûm
Mandauere solo. Niobe tot funera uidit,
Et potuit tandē lachrymis saturata dolorem
Indulsisse epulis. Sypili nunc monte sub alto
In lapidem uersa aspicitur, similisq; gementi
Supplicia expendit superis, ubi numina mille

Nympharū

Nympharũ sua tecta colunt, Acheloia circum
Littore, ubi totiens iuuat indulgere choreis.
Quare agè diue senex epulis accũbe, quid ægrũ
Sollicitas animum lachrymis? tunc flere licebit.
Debita tunc solues nato, cum tristis ad urbem
Exanimum referes corpus. sic fatus Achilles
Albentem mactat pecudẽ, mora nulla, ministri
Tergora diripiunt costis, & uiscera nudant.
In partesq; secant uarias, ueribusq; trementes
Protinus infigunt artus, creremq; canistris
Expedit Automedon, dapibusq; ante ora paratis
Discumbunt, ferro carnes partitur Achilles.
Postq̃ exempta sitis, & amor cõpressus edendi.
Laomedontiades magnum admiratur Achillem.
Quãtũ dijs similis, q̃ pulchro corpore præstet.
Nec min⁹ Aeacides cõtrà os, oculosq; loquẽtis
Iamdudum, et toto lustrabat lumine corpus.
Cũ tamen amborum cernẽdi expleta uoluptas,
Laomedonte satus senior compellat Achillem:
Dijs genite Aeacide, quoniã post tristia nati
Funera, somn⁹ adhuc nunq̃ mea lumina clausit.
Tot gemitus aderant, curarumq; anxia moles,
Stratus humi toties, facilẽ cõcede soporẽ (primũ
Nũc precor, hei nimiũ infelix pater, heu mihi.

Nūc dulces epulas, et Bacchi sumpsim⁹ haust⁹.
Dixerat, accelerāt famuli, lumenq́; ferentes
Extraxere thoros, ornantq́; tapetibus altis
Regifico luxu uarios intexta colores
Tegmina, et imponunt preciosas murice uestes.
Olli subridens pedibus celer inquit Achilles:
Vade senex, fessos dulcis sopor irriget artus,
Nec magis hic standū est, soliti nā sæpe uenire
Huc Danai, nostris et quid de rebus agendum
Consulti redeunt, quorū si uisus ab ullo,
Quæ tibi mēs? sciat hoc populorū ductor Atri-
Nec tibi cōcedet referēdos Hectoris art⁹. (des,
At nūc fare precor, quot nati busta diebus,
Et meritos etiam tumuli celebrabis honores,
Vt totidem bello abstineam sub pace sequestra.
Olli tum contra sic Laomedontius heros:
Cædua sylua mihi procul est in mōtib⁹ altis,
Vnde trabes, & ligna ferant: tū Dardana pubes
Hostiles timet insidias, nam Pergama circum
Excubiæ inuigilant Danaûm, furtimq́; latentes
Hīc atq; hinc errant, & tota claudimur urbe.
Si placet ut dignos nato impendamus honores,
Flere nouem concede dies, aurasq́; querelis,
Aetheraq́;, & miseris implere ululatibus urbē.

At decima rogus hunc capiet, dapibusq; paratis
Conueniet populus, cineres atq; Hectoris art
Vndecima tumulo imponam: tum luce sequenti,
Si placet, armatæ redeant in prælia turmæ.
Dixerat, huic cõtrà pedib⁹ celer inqt Achilles:
Ne dubita, cõcede libẽs, sub pace sequestra
Tutus eris: sic tãgo manũ, sic fœdere certo
Hinc abeunt gemini, & dulci collapsa sopore
Mẽbra leuãt, curasq; animo sub nocte uolutant.
Nec minus Aeacides somnũ penetralibus imis
Carpit in amplexu charæ Bryseidis, & iam
Cuncta silent, superũq; gen⁹ sopor alt⁹ habe-
Insomnis tantũ interpres hominũq; deũq; (bat.
Noctem agit, & uario curarum fluctuat æstu,
Vt Priamum tutè castris emittat Achiuũm.
Huic furtim supra caput adstitit, atq; ita fatur:
Surge agè. qd magis hic inimica ĩ gẽte moraris,
Cum datur ad patriã reditus? natumq; reportas
Exanimem, pro quo tot munera cepit Achilles?
Scilicet expectas, sciat hoc Agamẽnõ Atrides,
Captiuũq; trahat? miser hinc fuge, et arripe cur
Ter tantũ pro te soluent tua pignora nati. (sum.
Sic fatus. timuit senior, somnoq; iacentem
Excitat Idæum. Deus ipse annectit habenas,

Et

Et curru subiungit equos, tacitusq; per hostes
Transilit, & frustra excubias custodia seruat.
Et iam contigerant sinuoso uertice Xanthum,
Quē pater omnipotēs propria de stirpe crearat:
Hic genitus Maia cœlo se tollit in auras.
Aurora interea roseis inuecta quadrigis
Extulerat lucem, totoq; effulserat orbe,
Hectora lamentis referunt miseroq; ululatu,
Iliacos & iam muros, portasq; subibant,
Nec tamen auditum quicquam, mirabile dictu,
Sola prior Veneri similis Cassandra futuros
Prospiciens casus Troiæ, de mœnibus altis
Agnouit longè Priamum, curruq; iacentes
Hectoris exanimes artus, tum uicta dolore
Ingentes rumpit gemitus, urbemq; querelis
Excitat: Aspicite en qualis referatur ab hoste,
Heu mihi quàm dispar, quantum mutatus ab illo
Hectore, quē toties redeuntē ad Pergama bello
Vidimus eximiū patriæ decus. heu mihi quantū
Mœstitiæ, & quantū linquit tibi Troia doloris.
His dictis concussi animi, miseroq; tumultu
Concurrunt portis: hic uxor, & anxia mater
Innixæ curru, natum hæc gemit, illa maritum,
Amplexæ caput exanimum. stat flebile uulgus
Hinc

Hinc atq; hinc, & si flendi concessa potestas,
Credo equidē medio portarum in limine luctus
Solis ad occasum durassent solis ab ortu:
Sed uetuit Priamus, curruq; erectus in alto
Talibus alloquitur populum: Sinite ire iugales
O' Phrygij, spaciumq; uiæ concedite ad alta
Atria, tunc liceat lachrymis explere dolorem.
Secessere omnes, & in alta palatia uentum est,
Stratus ubi exanimis feretro cōponitur Hector.
Cantores circùm miseri lugubria fundunt
Carmina, et ingeminant funesta uoce querelas.
Hinc atq; hīc mœstæ Iliades matresq;, nurusq;:
Quas inter caput infelix complexa mariti
Andromache tales effundit pectore questus:
Hector ubi es? cui me uiduā sub flore iuuētæ
Linquis, et imbellē cōmunia pignora natum?
Quē peperi infelix, cui uita breuissima: nā mox
Diruta Troia cadet, cum tu spes inclyta gentis
Dardaniæ cadis ante annos charißime coniūx.
Tu patriæ tutamen eras, te coniuge rapto
Ibimus Argolicis seruitum matribus. at tu
Captiuam quocunq; tuam comitabere matrem
Infelix puer, & mecum seruire licebit,
Multaq; sub domino patiere indigna superbo.

Vel

Vel te aliquis, qui forte patrē cecidiſſe ſub haſta
Viderit Hectorea, fratrem ue, aut pignora nati,
Protinus arreptum turri demittet ab alta
Præcipitem, pœnasq; tuo de ſanguine ſumet.
Credo etenī innumeros leto dedit inclytus He
Tā bello uiolent⁹ erat: nunc oīs ademptū (ctor,
Te tua Troia gemit, nūc plāgor percutit aures.
Maternos'ne audis gemitus, lamentaq; patris?
Sed lugēda mihi tua mors magis. heu mihi cur te
Nō licuit thalamis morientē extendere dextrā,
Ac ſaltem mandare aliquid, quo ſedula curas
Lenirem memor ipſa tui, noctesq; diesq;?
Tum magis atq; magis tectis lamenta reſultant.
Parte alia ingentes renouat mœſtiſſima luctus
Mater, & afflicto tandem ſic pectore fatur:
Nate mihi āte alios, chariſſima pignora nate,
Maternumq; decus, tibi nūc pia numina diuûm
Illæſos ſeruāt artus, & corpora tabo.
His quoq; gratus eras. miſerā me, talis ab hoſte
Nate redis, mihi tot rapuit uiolentus Achilles.
Sed Samō, aut Lemnō, ambos trāſmiſit ad Him-
Vendendosq; dedit: te tātū perfidus hoſtis (brū,
Raptat atrox circum defuncti corpus amici.
Nec fuit exanimaſſe ſatis, ſæuire decebat

Scilicet

Scilicet ulterius. num raptæ lumina uitæ
Restituit Patrocle tibi? quid conqueror ultra
Infelix nullo uiolatus corpora tabo?
Nate iaces, illi similis, quem magnus Apollo
Intendens arcum telo transfixit acuto.
  Dixerat. ingeminant luctus. Tũ tertia surgit
Tyndaris, & mœstum lachrymis solata dolorẽ
Sic ait, O utinam mihi si licuisset obire
Quàm prius hũc ego te nec digna morte perem
Aspicerẽ clara cõsanguinitate propinquũ, (ptũ
Si Paris est cõiunx frater tuus. heu mihi quid iã,
Quid primũ deserta querar? iã lustra trahuntur
Quattuor his nobis, patriáq; & regna reliqui,
Iratus nunquam ipse mihi, contra aspera patris
Iurgia, me dominam solitus defendere contra,
Illorumq; humili cohibebas uoce furorem:
Omnibus inuisa infelix, me solus amabas,
Spes mea solus eras. quid agã? q̃ maximus urget
Corda dolor. sic fata. sonat concussa querelis
Et uario mugit populorum regia luctu.
  Tum Priam⁹ tali populum sic uoce precatur:
Ite Phryges; uarias nec formidetis Achiuûm
Insidias, pacem dextra firmauit Achilles,
Sex totidẽq; dies, ingentem euertite syluam,
Sublimẽq;

AD LECTOREM
Tetrastichon.

Qui legis, emenda: liuor discede, reuersus
In Latium duce me magnus Homerus erat:
Romaq; certasset tecum, uel Smyrna, uel Argos,
Vertere si totum Parca tulisset opus.

BASILEAE, MENSE
MARTIO, ANNO
M. D. XLI.